

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА МИННАТА ИНДУСТРИЯ

2015 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Преамбюл	4
II. Визия 2030	5
III. Важни характеристики и особености на минната индустрия	5
IV. Европейска рамка за изработване на Националната стратегия	9
V. Обобщение на силните и слаби страни на минната индустрия в България (SWOT анализ)	12
VI. Стратегически цели	17
VII. Специфични цели и дейности по подотрасли	19
VIII. Дейности за постигане на поставените оперативни цели	21
IX. План за действие	24
X. Механизъм за управление, контрол и отчитане на изпълнението, оценка на изпълнението	28
XI. Бюджет	29

Приложение 1. Основни принципи на националната политика и стратегията за подземните богатства и устойчиво развитие на българската минна индустрия.

Приложение 2. Преглед на видовете и запасите на подземните богатства в страната; на предоставените разрешения за търсене и проучване, търговски открития, концесии и на осъществения годишен добив. Анализ и характеристика на запасите от подземни богатства: геолого-географски анализ и анализ на териториалното разпределение на запасите. Разпределение по видове.

Приложение 3. Прогнозиране на търсенето и анализ на тенденциите за различните видове подземни богатства на съответните пазари. Анализ на потреблението на различните видове подземни богатства, в т.ч. на свързаните индустрии – електротехническа, строителство, металургия, химия и др.

Приложение 4. Социално-икономически анализ на устойчивото развитие на отрасъла.

Приложение 5. Анализ на прилаганите технологии за търсене, проучване, добив и преработка на подземни богатства, както и ефективност на ресурсите.

Приложение 6. Анализ на ситуацията и тенденциите на устойчивото и балансирано управление на отпадъците и минимизиране на отпадъците. Анализ на възможностите за насърчаване на производства на продукти с по-висока добавена стойност. Анализ на възможни решения за оползотворяване на изоставени или рекултивирани територии - следствие от минната дейност, и

използването им за други цели на националната икономика. Оценка на влиянието на съществуващите и на потенциални законодателни инициативи, които се отнасят до минимизирането на отпадъците и оползотворяването им за съответни промишлени подсектори.

Приложение 7. Анализ на съществуващите законова и регулаторна рамка за подземните богатства в България и в ЕС, свързани с минната индустрия. Анализ и препоръки за съобразяване с Регулаторната рамка, приета в ЕС: „Мадридска декларация за суровините” – 2010 г.; „Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Европейската минна индустрия за неенергийни цели” - 2008 г., и др.

I. Преамбюл

През декември 2010 г. в резултат на изменението на Закона за подземните богатства (ЗПБ) се създаде Единен орган за цялостно управление на подземните богатства в съответствие с Инициативата на ЕС за суровините. Съгласно чл. 7, ал. 1 от ЗПБ Министерството на икономиката, енергетиката и туризма инициира разработване на Национална стратегия за развитие на минната индустрия, наричана по-нататък „Националната стратегия”.

Минерално-суровинната индустрия е важна за България и е една от най-добре развиващите се през последните години. Именно в този отрасъл страната ни най-много се доближава като производителност на труда до средната на ЕС и значително надвишава средната производителност за останалите браншове.

България е една от държавите в Европейския съюз, която заедно с Германия, Австрия, Полша, Чехия, Румъния, Швеция и други има дългогодишни традиции и опит в развитието на минерално-суровинната индустрия.

В настоящия момент българските минни предприятия работят успешно и рентабилно. В бранша активна стопанска дейност развиват повече от 300 дружества и организации от областта на проучването, добива и преработка на подземни богатства и свързаните с това дейности и услуги. В отрасъла работят пряко около 25 000 души, които осигуряват около 5% от брутния вътрешен продукт на страната. Още 120 000 работни места съществуват заради обслужването на компаниите в отрасъла.

През последните години в минната индустрия на страната бяха привлечени значителни чуждестранни и български инвестиции. Редица дружества вече прилагат най-добрите световни практики за проучване, добив и преработка на подземни богатства.

През 2015 г. общият добив на подземни богатства в България възлиза приблизително на 79.5 млн. тона. Изчислено на глава от населението се падат по 11 тона, което е много показателен индекс. Съгласно този индекс България попада в определението за „минна държава” с показател над средния в световен мащаб. България е на трето място по добив на мед и на четвърто място по добив на злато в Европа, което показва водещото място на страната ни в европейския рудодобив.

Налице са добри практики както в ЕС, така и в България, които могат и следва да се прилагат и непрекъснато да се усъвършенстват за постигане на устойчиво развитие на минната индустрия.

Реализирането на общите и специфични стратегически цели чрез Плана за действие ще създаде предпоставки и законови гаранции за устойчиво развитие на минната индустрия в България в съответствие с Европейската инициатива за суровините и провеждане на единна и ясна държавна политика по отношение на подземните богатства на страната.

Националната стратегия има за цел устойчиво развитие на минната индустрия чрез осигуряване на балансиран икономически, социално и екологично отговорен подход към проучването, добива и преработката на подземни богатства в Република България. Постигането на тази цел изисква създаване на прозрачна регулаторна и фискална среда, както и на достъпна и ефективна институционална среда.

Реализирането на стратегическите цели на Националната стратегия ще гарантира:

- Стабилна инвестиционна среда за отрасъла;
- Създаването и изпълнението на целенасочени дългосрочни програми за проучване, добив и преработка на подземните богатства;
- Ефективна система за контрол на дейностите по проучване, добив и преработка на подземните богатства;
- Превенция на незаконния добив;
- Ефективно обслужване и регулиране на дейностите в отрасъла от добре обучен и ресурсно осигурен персонал.

Постигането на посочените резултати е решаващо за устойчивото управление на подземните богатства и за изграждането на минния бранш, като:

- модерен и ефективен в проучването, добива и преработката на подземни богатства;
- функциониращ по ясно определени нормативни изисквания с минимални правомощия за субективна оценка;
- гарантиращ устойчив социално-икономически растеж;
- работещ с грижа за околната среда, като свежда до минимум последствията от добивната дейност и гарантира рекултивацията на миннодобивните площи.

II. Визия „2030”

През 2030 г. Република България ще бъде регионален лидер в рационалното оползотворяване на запасите от подземни богатства и развитието на минните общности. Минната индустрия в Република България е структуроопределящ отрасъл и един от основните двигатели на икономическото развитие чрез повишаване на потреблението на суровини от вътрешния пазар и производство на крайни продукти с висока добавена стойност. Минната индустрия се развива чрез ефективно, комплексно и дългосрочно оползотворяване на подземните богатства в съответствие с изискванията за устойчиво развитие, обхващащо трите основни аспекта: икономически, екологичен - зелена минна индустрия, социален - корпоративна социална отговорност.

III. Важни характеристики и особености на минната индустрия

• Минният отрасъл е капиталоемък

Проучването, добивът и преработката на подземните богатства зависят от техническите възможности на операторите и са капиталоемки. В минната индустрия нови мощности не се реализират бързо. Изграждането на едно ново предприятие за експлоатация на подземни богатства, в зависимост от техния вид, отнема средно между пет и дванадесет години, и до двадесет години - за големите проекти. Реализацията се изпълнява на части, като всеки етап се основава и зависи от резултатите от предходния такъв. В този смисъл наличието на стабилна инвестиционна среда е абсолютна предпоставка за развитие на отрасъла.

- **Достъп до подземни богатства**

Съществуват множество фактори, които трябва да бъдат взети предвид от проучвателните и добивни дружества, когато решават да инвестират в проучване, добив и преработка на подземни богатства. Преглед на минните дружества на Института „Фрейзър“ установява, че в тази връзка политическият климат на даден регион става все по-важен за инвестиционните решения. Възникват проблеми с нарастващата несигурност при прилагането на закони, административното дублиране и политическата нестабилност в даден регион. В много случаи се ограничава достъпът до територията за целите на търсенето и проучването и добива, като се дава предпочитание на други отрасли (земеделие, дърводобив и др.) без обоснована икономическа оценка за предимствата на всяка от конкуриращите се форми на земеползване.

- **Конкурентоспособност на минната индустрия**

Икономиката се нуждае от стабилни и разходоэффективни доставки на подземни богатства и следователно – конкурентна минна индустрия. Конкурентността на минната индустрия може да се дефинира като възможност да се осигурят средно- и дългосрочни доставки на подземни богатства за икономиката чрез предоставяне на достъп до суровини.

С други думи, конкурентността на минната индустрия се определя като способност да се направи значителен принос към задоволяване на търсенето на подземни богатства за минната индустрия и обществото от гледна точка на количество, качество и себестойност на продукцията. Конкурентността се обуславя от качеството и количеството на находищата на подземни богатства и от политическата, правната, административната, социалната и икономическата среда, в която добивът се осъществява.

Когато се сравнява минната индустрия с други отрасли, може да се открие една основна разлика: подземните богатства се добиват за отраслите нагоре по веригата, като строителна, металургична и химическа промишленост. Следователно икономическият успех на минната индустрия е в тясна връзка с успеха и конкурентността на тези отрасли. Конкурентността на минната индустрия трябва да бъде видяна от холистична гледна точка, разглеждайки потребността от суровини за тези отрасли.

Конкурентността на минната индустрия се измерва и оценява на две основни плоскости – спрямо останалите национално значими отрасли и спрямо географските (обособените – международни, регионални и национални) пазари.

- **Особености на рамката за политика по отношение на подземните богатства**

Осигуряването на устойчив добив на подземни богатства за националната и европейската икономика изисква интердисциплинарен и/или междуправителствен подход. Само такъв подход може да отчете сложността на темата за подземните богатства.

- **Пазарно търсене на суровини**

Потребността от подземни богатства произтича от общественото потребление (икономика) на една държава. Показател е степента на индустриализация и структуриране на държавата.

Балансът на запасите от подземни богатства и извършването на пазарни анализи включват: определяне на вътрешното търсене на суровини, добив и внос на суровини на фона на глобалния пазар, за да се покажат баланси на

запасите и опции за развиване на предлагането на суровини. Статистическото събиране на данни се осъществява от държавата (контролирано със закон), както и от външни институции. Голям брой организации по цял свят провеждат международни анализи на суровините.

- Въпросът с предлагането

Суровини, които не могат да бъдат добити в достатъчно количество за задоволяване на местното търсене от територията на държавата, трябва да бъдат внасяни. Обратното, междинните и/или крайните продукти на производствения отрасъл може да се изнасят. Вносът на суровини трябва да бъде отразен в статистиката.

Суровинният отрасъл на една държава е обуславящ за достатъчността на продукцията и/или за вноса за задоволяване на отрасъла. Суровинните материали, добити в една държава, могат да бъдат и експортирани. Събират се митнически налози в същия размер, както при вноса.

Проверяването и контролът на правата върху подземните богатства е съществена задача на Министерството на енергетиката, отговарящо за суровините, особено за предоставянето и гарантирането на правата върху подземните богатства (защита на инвестициите и на достъпа до суровини). Съответната нормативна база планира различни процедури на предоставяне. Редица аспекти на екологичното законодателство имат отношение към този сектор. Исканщите да добиват суровинни материали са задължени да получат концесия за добив, като преминат през различни процедури и представят на властите достатъчно доказателства и удостоверения, които се отнасят до проучването на находища, определянето на запасите и ресурсите, до самата експлоатация, приключването на работите и бъдещото използване на терените след закриване на мината.

- Финансова политика

Данъци и мита от добиващите суровинни материали за държавата. Това може да се отнася за правата върху подземните богатства, добива и др. и е особено релевантно, защото една привлекателна фискална политика влияе решаващо върху инвестициите на бизнеса.

Държавната финансова политика трябва да играе ролята на регулатор на търсенето, проучването и добива без прилагането на ограничителни и забранителни административни решения.

- **Геоложките дейности** обезпечават минерално-суровинната индустрия с регионални геоложки изследвания и прогнози и са основа за развитието на отрасъла. В тези дейности основна роля изпълняват **националните геоложки служби**. Те планират и провеждат регионалните геоложки изследвания и търсещо-прогнозните дейности и обезпечават обществото с изследвания върху сеизмичността, геоложките рискове и др. Националните геоложки служби имат специфична роля в политиката на планиране на суровините и осигуряват информация за тях, а в някои страни участват пряко в търсенето и проучването им. От друга страна, днес е обичайно да се възлагат на проучвателни компании проучвания на локални находища, които могат да бъдат разработени и експлоатирани от местни и от международни дружества.

- **Политиката за планиране на подземните богатства** е решаваща за минната индустрия и се основава на планиране на земеползването, което играе

специална роля. Находищата са локално ограничени и изчерпаеми, като това е особено важно, когато се определят приоритети на планирането на земеползването, ако предмет на обсъждане са няколко типа използване на дадена територия. Така планирането на добива на подземните богатства трябва не само да гарантира едно добре дългосрочно планирано обособяване на площи за минен добив, но и всеобхватно балансиране на минния добив и на другите видове ползване. Съответната информация за находището трябва да бъде интегрирана в пространственото структуриране.

Държавата трябва да диференцира подхода си към различните групи подземни богатства, като ясно посочи тези, които имат стратегическо значение за нейното развитие, и заяви държавната нужда от техния добив. В тези случаи земеползването с оглед на осъществяване на добив на подземни богатства ще бъде приоритет, а инвеститорът ще бъде обезпечен с нормативно уредени, облекчени процедури за започване на проекта си.

Прилагането на подобен механизъм изисква предварително разработване на система за измерване на стойността на природните ресурси (на екосистемните услуги и на биоразнообразието), като тази стойност бъде включена в процеса на взимане на решение за предоставяне на права за търсене, проучване и добив на подземни богатства или за предпочитане на друг вид земеползване.

- Политика по отношение на околната среда

Като всяка друга индустрия добивът и преработката на минерални суровини въздействат върху компонентите на околната среда, поради което са предмет на регулация и от екологичното законодателство. За свеждане на отрицателните въздействия от минния добив върху околната среда до минимум е необходима задълбочена верификация (независима оценка на качеството) на миннодобивните проекти. Предвид фундаменталното значение на екологичното законодателство за гарантиране на устойчивото развитие минните компании следва да съблюдават поставените екологични ограничения, независимо от евентуалните затруднения.

- Политика за проучванията и иновациите

Тя играе важна роля за сигурността на суровините, особено за намаляване вноса на суровинни материали. Целта е да се увеличи местният добив чрез:

- Повишаване ефективността на добива на суровини посредством ефективни проучвания в областта на подземните богатства, усъвършенстване на методите на развитие на геоложкото проучване и на възможностите за добив в по-дълбоки залежи, добив в морски условия в националната акватория и в световния океан, за добив на суровини от минни отпадъци, както и усъвършенстване на методите за преработване, рециклиране и повторна употреба на суровините.
- Изследвания в областта на замяна на суровините.
- Изследвания в областта на рециклиране на суровините.

Проучванията могат да се осъществяват от университети и академии, както и от частни или публични институти. Адекватните условия за обучението на специалисти са изключително важни.

Различни институции могат да изпълняват задачи, свързани с определянето и провеждането на политиката по отношение на суровинните материали, което оказва влияние и в осигуряването на доставки от суровини.

- **Политика за опазване на геоложкото наследство**

IV. Европейска рамка за изработване на Националната стратегия

1. Мадридската декларация за суровините от 2010 г. е обобщение на решенията от Конференцията за европейските минерали в Мадрид и очертава бъдещето на: търсенето и проучването на суровини в Европа; политиката за подземните богатства на ниво ЕС и на национално ниво; национални, регионални и локални политики за планиране на минерални суровини; ефективни процедури за издаване на разрешителни.

2. Инициатива за суровините

Посочените в Мадридската декларация за суровините искания на сектора са включени в препоръките на Инициативата за суровините и в окончателния ѝ доклад. За следващите 5 години се планира ежегоден преглед на напредъка по Инициативата, която да бъде включена в програма и в Стратегия 2020 на Европейската комисия.

В Инициативата за суровините „определянето на правилните рамкови условия в ЕС, така че да се насърчава устойчивото снабдяване със суровини от европейски източници” се определя като един от трите стълба на интегрираната европейска политика, който заедно с подобряването на достъпа до международните пазари и мерките за снижаване на потреблението на първични суровини ще доведе до необходимата степен на сигурност на суровинните доставки и за устойчиво развитие.

3. Становището на Европейския икономически и социален комитет за Европейската минна индустрия за неенергийни цели (2008 г.) в своите заключения и препоръки очертава:

- основните стълбове за бъдещата сигурност на доставките в Европа (местни, международни, изграждане на капацитет и ефективно използване на ресурсите);
- необходимостта от по-добра нормативна уредба чрез подобрена правна рамка и система на разрешителни; обмен на най-добри практики в областта на политиките за планиране; намаляване на прекомерната административна тежест при издаването на разрешителни; улесняване на проучвателните дейности;
- насърчаване на устойчивото развитие при разширяването на местата за добив на подземни богатства;
- подобряване на контрола по охраната на земните недра;
- подобряване на съвместимостта между рудодобива и опазването на околната среда чрез разпространяване на най-добрите практики във и около зоните по Натура 2000; отстояване на принципите за близост при транспортните процедури с цел намаляване на замърсяването и разходите, както и подобряване на достъпа до ресурси;

- активиране на проучванията на залежите на равнище ЕС чрез създаване на Европейски геологически капацитет и на Европейска информационна система за рудните ресурси, които следва да се изградят чрез националните геоложки институти на държавите членки.

4. Окончателен доклад по Проект на ЮНЕП „Икономика на екосистемите и биоразнообразието”, реализиран под егидата на програмата на ООН за околната среда

Докладът акцентира върху три области – природната екосистема (гори), човешкото селище (градове) и стопанския сектор (минно дело), и демонстрира как икономическите концепции и инструменти могат да помогнат на обществото да вземе предвид стойността на природата при взимането на решения на всички равнища. Докладът показва как остойностяването и плащанията за екосистемни услуги могат да доведат до по-добро стопанисване на природния капитал.

5. Директива 94/22/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно условията за предоставяне и ползване на разрешения за търсене, проучване и производство на въглеводороди

С разпоредбите на Директивата е съобразен и действащият Закон за подземните богатства.

6. Директива 2009/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. относно съхранението на въглероден диоксид в геоложки формации и за изменение на Директива 85/337/ЕИО на Съвета, директиви 2000/60/ЕО, 2001/80/ЕО, 2004/35/ЕО, 2006/12/ЕО и 2008/1/ЕО и Регламент (ЕО) № 1013/2006 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ, L 140/114 от 5 юни 2009 г.).

Директивата е транспонирана в българското законодателство с приемането на Закона за съхранение на въглероден диоксид в земните недра, Закона за опазване на околната среда, Закона за водите, Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети, Закона за управление на отпадъците и Наредба № 10 от 6 октомври 2003 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации.

7. Ръководство на Европейската комисия относно предприемането на нови дейности за добив на минерални суровини за неенергийни цели по начин, който да е в съответствие с изискванията на Натура 2000 (юли 2010 г.).

В ръководството е посочено как могат да бъдат задоволявани потребностите на добивната промишленост, като същевременно се избягват отрицателни последици за дивата флора и фауна и въобще за природата. Разгледано е как потенциалните въздействия на добивните дейности върху природата и биоразнообразието могат да бъдат сведени до минимум или дори да бъдат напълно избегнати. Изтъкнато е важното значение на стратегическото планиране, на подходящото оценяване на новите начинания, както и необходимостта от адекватни мерки за смекчаване на вредните въздействия.

Ръководството съдържа многобройни примери за добри практики и показва как някои проекти за добивна дейност могат дори да бъдат полезни за биоразнообразието - чрез осигуряване на висококачествени екологични ниши.

8. Директива 2010/75/ЕС относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването). Директивата е транспонирана в българското законодателство със Закона за опазване на околната среда, Закона за чистотата на атмосферния въздух и пет подзаконови нормативни акта.

9. Директива 2006/21/ЕО от 15 март 2006 г. на Европейския парламент и на Съвета относно управлението на отпадъците от миннодобивните индустрии и за изменение на Директива 2004/35/ЕО.

Потокът от минни отпадъци включва материалите, които трябва да бъдат премахнати за получаването на достъп до подземните богатства, като например горния активен почвен слой, отпадъци – скали и отпадъци, останали след материалите, които до голяма степен са били извлечени от суровините. Цялостната рамка за безопасното управление на отпадъците от добивната промишленост на равнището на ЕС включва:

- Директива 2006/21/ЕС относно управлението на отпадъците от добивната промишленост (Минната директива за отпадъците)
- Най-добрите налични техники в минните дейности;
- Изменение на Директивата Seveso II, за да се включат в обхвата обработката на руди и по-специално отпадъкохранилища или язовири, които се използват във връзка с такава обработка на материали.
- Директивата е трансонирана в Закона за подземните богатства от 24 юли 2015 г., като за пълното ѝ транспониране и съответствие с европейското законодателство е написана наредба, която предстои да бъде разгледана от Министерския съвет съгласно чл. 22к от ЗПБ.

10. Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа

На 20 септември 2011 г. Европейската комисия очерта „Пътна карта“, която има за цел до 2050 г. да направи устойчива икономиката на Европа.

Пътната карта на рационално използваните ресурси за Европа очертава начините за постигане на ефективен от гледна точка на ресурсите растеж, който е от основно значение за просперитета ни в бъдеще.

Тя откроява икономическите отрасли, които употребяват най-много ресурси, и предлага инструменти и показатели за ориентир в Европа и в международен план. Пътната карта представлява план за конкурентоспособност и растеж, който се основава на използването на по-малко ресурси при произвеждането и употребяването на стоки, и на създаването на възможности за бизнес и за откриване на работни места от дейности, като рециклиране, по-добър продуктов дизайн, заместване на материали и екоинженеринг.

11. Резолюция на Европейския парламент от 24 май 2012 г. относно Европа за ефективно използване на ресурсите (2011/2068(INI)) на основание на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа (COM(2011)0571)

Европейският парламент счита, че европейските ресурси следва да бъдат управлявани по по-стратегически и екологосъобразен начин и че следва да се полагат по-големи усилия за управление на съществуващите ресурси в ЕС и по-специално - полезните изкопаеми, металите и дървения материал, както и на енергийните ресурси, включително изкопаемите горива. Подчертава се потенциалната способност на ЕС да покрие собствените си нужди от суровини и се призовава за намаляване зависимостта на ЕС от внос на суровини, произведени по методи, които са неустойчиви от гледна точка на околната среда.

12. Решение на Европейската комисия от 23 юни 2010 г. по повод на Резолюция на Европейския парламент от 5 май 2010 г., призовавайки за обща забрана на използването на цианидните технологии при преработка на минералните суровини в Европейския съюз.

След задълбочен анализ на въпроса Европейската комисия смята, че обща забрана на цианиди не е оправдана от здравословна и природосъобразна гледна точка. Съществуващото законодателство особено относно управлението на отпадъците от минно-добивната дейност (Директива 2006/21/ЕО) съдържа точни и строги изисквания за осигуряване на подходящо ниво на безопасност на съоръженията за минните отпадъци. Крайните стойности за съхранение на цианид, както са определени в Директивата, са възможно най-строгите и на практика налагат стъпки за унищожаване на използвания цианид преди неговото съхранение.

V. Обобщение на силните и слабите страни на минната индустрия в България (SWOT анализ)

Силни страни	Слаби страни
Наличие на подземни богатства от всички групи и голям брой потенциални обекти за проучване.	Подземните богатства са невъзобновяеми ресурси.
Богат опит и традиции при търсенето, проучването, добива и преработката на подземни богатства. Предприятията от Сектор „Добивна промишленост” като цяло са рентабилни и конкурентни на тези от бранша в Европейския съюз.	Липса на национална стратегия и политика в сектора.
Развитието на минната индустрия е тясно свързано и определящо за развитието на отраслите по технологичните вериги след проучването, добива и преработка на подземните богатства, като	Непригодна статистическа информация за целите на прогнозиране на търсенето (потреблението) на подземни богатства (с изключение на енергийните суровини).
	Значими територии попадат в зоните на „Натура 2000”, което създава ограничения и налага провеждането на допълнителни процедури от

металургия, строителство, химическа промишленост, машиностроене, електротехника, електроника и др. Брутна добавена стойност на едно заето лице в Сектор „Добивна промишленост” нараства и е значително по-висока от общата за страната и индустрията. Минната индустрия в цифри през 2015 г. (средно годишно): • Произведена продукция – около 5% от брутния вътрешен продукт на страната от отдадени на концесия над 0,9% от територията на страната; • Износ - над 3,4 милиарда лв. ; • 100 % осигуряване на варовика за сероочистващите инсталации на ТЕЦ-овете; • Над 50% от общо произведената електроенергия в страната се пада на термични централи, захранвани с български въглища; • Брой осигурени - около 30 000 души (пряко) и около 120 000 в обслужващи бранша дейности. Наличие на специфичен геофонд за подземни богатства - добра геоложка изученост и информационна осигуреност. Голям потенциал за намиране на нови находища на минерални суровини (Cu, Au и др.) Потенциал за разработване на нетрадиционни суровини – различни видове полезни изкопаеми от	кандидатите за получаване на права за търсещо-проучвателни и добивни работи в тези територии. Конкуренция с други ползватели на земята, като строителството, селското стопанство, туризъм, опазване на природата и др. Създава рискове (влошаване на параметрите на работната среда, отрицателни социални ефекти, замърсяване на въздуха, шум, замърсяване на почвата и водата и въздействие върху нивото на подземните води, нарушаване на релефа и ландшафта и визуалното въздействие върху околния пейзаж - до рекултивирането им), които могат да се управляват чрез постигане качество на околната среда и на условията на труд. Рискове от аварии и инциденти, характерни за тежката индустрия. Нелоялна конкуренция. Наличие на сив сектор и незаконен добив на строителни, скалнооблицовъчни материали и индустриални минерали. Недостатъчно използване на наличните насърчителни средства, предоставяни от различни европейски програми. Дълъг срок на инвестиционния процес - от проучването до реализацията на минни проекти. Недостатъчна информираност за запознаване на обществото със значимостта на отрасъла. Липса на политики в областта на планирането на потреблението на подземните богатства.

групата на индустриалните минерали. Осигуряване на приходи в държавния и общинските бюджети, обществените фондове, данъци, такси и т.н. Социални ефекти - осигуряване на работни места не само в минната индустрия, но и в металургията, химическата промишленост, машиностроенето др. Минната индустрия дава силен тласък на социално-икономическото развитие и благосъстояние на общините, на чиято територия са открити и се добиват подземни богатства. Добър потенциал за реализация на вътрешния и външните пазари (само за отделни групи подземни богатства). Нарастващи потребности от суровини и енергия в национален мащаб. Политическа и финансова стабилност в България. Лесен достъп до Европейските пазари. Налице са изпълнителски, ръководни и научноизследователски кадри и институции за тяхната подготовка.	Слаба осигуреност с нефт, газ и високоенергийни въглища. Вътрешният пазар е силно зависим от външни въздействия. Колизия на Закона за подземните богатства с други нормативни документи с определящо значение за бранша. Недостатъчно използване на научния потенциал на страната (висши училища и БАН).
Възможности / Перспективи	Опасности / Неблагоприятни условия
Осъзната необходимост на ниво ЕС за оценка и използване на минерално-суровинния потенциал на страните членки. Непрекъснато растящо световно и национално потребление на суровини и енергия. Разработване на нови или модифицирани стари междинни и крайни продукти.	Голям пазарен риск, особено за борсовите продукти. Циклично повтарящи се периоди на по-ниски и по-високи цени с големи амплитуди. Риск от недопроучването и непотвърждение на полезни компоненти и риск от стихийни бедствия. Риск от липса на пазарен баланс (търсене/предлагане) при строителните материали вследствие на небаланси-

Високо търсене на металите, индустриалните минерали, на нефта и газта на световните пазари. Бързо развитие на производствените технологии, на минната и преработвателна техника. Достъп до външни инвестиции и окрупняване на бизнеса (вертикална интеграция) в отрасъла. Наличие на незаета работна ръка в някои региони. Разработване на нетрадиционни суровини. Използване на „зелени“ технологии. Развитие на техниката и на технологиите, създаващи възможности за екологично и здравословно (безопасно) производство, както и за проучване и добиване на все по-трудно достъпни подземни богатства, на все по-големи дълбочини и с все по-ниски съдържания на полезни компоненти. Внедряване на водещи световни и европейски технологии в добива и преработката на подземни богатства за повишаване извличането на полезни компоненти и намаляване на загубите при добива и преработването. Използване на финансовите възможности на Европейския съюз за развитие на минния отрасъл.	рани процеси за търсене и проучване на тези материали. Затруднен достъп до наличната статистическа информация в Националния статистически институт. Неефективен диалог по дискусийни въпроси с неправителствените природозащитни организации. Неефективни комуникации с потенциални инвеститори, заявили интерес за търсене и проучване. Липса на политика за планиране на търсенето, проучването и добива на подземните богатства, преодоляваща колизията със защитени зони по Натура 2000, с енергийни мрежи, проектни трасета от системата на цялата национална инфраструктура (газова, пътна, жп и др.), както и с планове за развитие на териториите, приети от местната власт. Затруднен достъп до земя. Силно динамична и слабопрогнозируема финансова и икономическа външна среда със силно влияние и въздействие върху националната ни икономика. Свито потребление на местни скалнооблицовъчни материали и необходимост от предприемане на защитни мерки спрямо вноса от държави извън ЕС. Риск, свързан със значителни инвестиции, за да се осигурят здравословни и безопасни условия на труд на работещите. Значителни инвестиции за опазване на околната среда и за рекултивация.

Използване на европейските практики за хармонизиране на минния отрасъл на България. Създаване на възможност за подготовка на висококвалифициран персонал за всяко конкретно направление от отрасъла. Повишаване на заетостта и на стандарта на живот на населението. Осигуряване на балансиран икономически и екологично-отговорен подход към проучването, добива и преработването с цел устойчиво развитие на минерално-суровинната индустрия. Добиване на минерални енергийни суровини от нетрадиционни източници чрез използване на водещи световни технологии и при строго съблюдаване на законодателството за опазване на околната среда. Развитие на производства на продукти с по-голяма добавена стойност по технологичните вериги след добива и преработването на подземни богатства. Ефективно събиране и рециклиране на отпадъците по цялата технологична верига на преработката на метални, петролни и други продукти във всички индустрии по веригата след добива. Рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и на вторични материали. Оползотворяване на суровините в минните отпадъци	Значителен риск от нелоялна конкуренция под формата на незаконни добивни дейности. Риск от недостатъчно ясна и прозрачна регулаторна рамка, свързана с различни аспекти от управлението на подземните богатства. Влиянието на външни и вътрешни политически, икономически, социални и екологични фактори върху икономиката на страната и тяхното отражение върху индустрията, транспорта, строителството и др.

Създаване на адекватна нормативна уредба по отношение на отрасъла, осигуряваща ефективен и балансиран достъп до подземни богатства и опазване на околната среда, и съобразена с принципите за публичност, прозрачност, равнопоставеност и конкуренция при предоставяне на права за търсене, проучване и добив на подземни богатства. Създаване на адекватна и ефективна нормативна уредба по отношение на планиране на ползването и урегулиране на територията при предоставени права.	

VI. Стратегически цели

Стратегическите цели допринасят за постигане на визията, отразяваща крайния резултат от действията на публичните институции.

Въз основа на направения анализ се формулират следните стратегически цели:

1. Повишаване на ефективното използване на подземните богатства - въвеждане на ефективни технологии за осигуряване на рационалния им добив и оптималното им оползотворяване. Насърчаване повишаването на извличане на полезни компоненти и намаляване на загубите при добива и преработката. Насърчаване на комплексното оползотворяване на подземните богатства и на получените минни отпадъци при добива и преработката им.

За поощряване на устойчивото развитие на минната индустрия и за реализирането на тази цел се формулират следните оперативни цели:

1.1. Насърчаване на прилагането на методи за търсене и проучване и на технологии за добив и преработка, осигуряващи рентабилна експлоатация на находища с по-ниски съдържания на полезния компонент.

1.2. Стимулиране на инвестиции от частния сектор в научноизследователска дейност и в иновации, насочени към подобряване и ефективно използване на подземните богатства.

1.3. Подпомагане на дружествата в сектора да работят съвместно, за да се възползват максимално от отпадъците и от вторичните продукти, които генерират (например чрез използване на промишлена симбиоза, при която отпадъците на някои предприятия се използват като ресурси в други).

1.4. Насърчаване развитието на производства на продукти с по-висока добавена стойност по технологичните вериги след добива и преработката на подземни богатства.

1.5. Насърчаване износа на крайни продукти в резултат на добива и преработката на подземни богатства.

2. Усъвършенстване на политиките по опазване на околната среда и земните недра, опазване на съществуващите защитени зони, съхраняване на екологичната цялост на райони, в които има добивни дейности. Прилагане на технологии, водещи до намаляване на отрицателното въздействие върху околната среда и генерирането на отпадъци от минната индустрия. Превръщане на минните отпадъци в ресурси и спад на генерираното количество минни отпадъци на глава от населението.

За реализиране на тази цел се формулират следните оперативни цели:

- 2.1. Стратегическо планиране на подземните богатства чрез райониране на страната, основано на планиране на земеползването по такъв начин, че да се осигури достъп до находищата на подземни богатства, при съобразяване, от една страна, на стратегическата значимост на съответната група подземни богатства, а, от друга страна, с баланса на конкурентните начини на земеползване на базата на социално-икономически анализи, в т.ч. опазване на защитените зони, включени в Натура 2000. Така планирането на подземните богатства трябва не само да гарантира едно дългосрочно добре планирано обособяване на площи за минен добив, но и всеобхватно балансиране на минния добив и на другите видове ползване на земята.
- 2.2. Опазване на земните недра чрез рационално използване на подземните богатства на всеки етап - проучване, добив и първична преработка.
- 2.3. Нормативно уреждане на приоритета на оползотворяването на минните отпадъци и доизвличането на ценни компоненти от тях пред предоставянето на права за добив върху новооткрити находища на подземни богатства.
- 2.4. Стимулиране на внедряването на нови технологии, които съответстват на най-добрите налични практики, изключващи висок потенциален риск за околната среда и общественото здраве.

3. Устойчиво развитие на регионите, в които е съсредоточена минната индустрия, по време на експлоатацията на находищата и след това. Повишаване на прозрачността и информираността на гражданите и на гражданското общество по отношение на процесите на управление на подземните богатства.

За реализиране на тази цел се формулират следните оперативни цели:

- 3.1. Насърчаване внедряването на нови технологии, способстващи създаването на безопасни работни места в минната индустрия.
- 3.2. Поддържане на информационни, образователни и комуникационни програми за осъществяване на диалог между бизнеса, публичните институции и местните общности през периода на осъществяване на инвестиционния проект.
- 3.3. Стимулиране на бизнеса за повишаване на квалификацията на заетите в миннодобивните предприятия и в подготовката на кадри за минната индустрия.
- 3.4. Осигуряване на условия за прозрачност и информираност на гражданите в процеса на предоставяне на права върху подземни богатства.

VII. Специфични цели и дейности по подотрасли

1. Геологопроучвателна дейност

1.1. Насърчаване на геологопроучвателната дейност на територията на Република България, в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона в Черно море чрез усъвършенстване на нормативната база за управление и финансиране на дейността.

1.2. Създаване на условия и стимули за прилагане на модерна наземна и дистанционна апаратура при провеждане на регионални геоложки и геофизични изследвания.

1.3. Насърчаване на търсенето на нови типове минерални суровини и находища.

1.4. Поддържане на геоложка база данни и информационни системи в съответствие с изискванията на ЕС и прилагане на цифровизацията и ГИС технологиите в обработката на наличната геоложка информация.

2. Метални полезни изкопаеми

2.1. Разширяване и интензифициране на изследователските и търсещо-проучвателните работи за откриване на нови медни, златни и оловно-цинкови находища с цел увеличаване на добивните и преработвателните мощности на предприятията за преработка на руди на цветните и благородните метали.

2.2. Повишаване на ефективността при добива и преработката на руди на цветните и благородните метали и насърчаване на производството на продукти с по-висока добавена стойност по технологичната верига.

2.3. Интензифициране на модернизацията на съществуващите производствени мощности за добив и преработка на оловно-цинкови руди.

2.4. Насърчаване на търсенето и проучването на метални суровини, които са от изключителна важност за Европа, в съответствие с Европейската инициатива за суровините.

2.5. Повишаване на безопасността и подобряване на условията на труд при експлоатацията на находища от група 1 съгласно чл. 2, ал. 1 от ЗПБ.

3. Неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали

3.1. Разширяване гамата на добиваните индустриални минерали.

3.2. Достигане изискванията на световните стандарти за качество с цел разширяване на възможностите за износ на произведените продукти от индустриални минерали.

3.3. Повишаване безопасността и подобряване условията на труд при експлоатацията на находищата от група 2 съгласно чл. 2, ал. 1 от ЗПБ.

4. Нефт и природен газ

4.1. Насърчаване на търсенето, проучването и добива при прилагане на водещи световни и европейски технологии за добив и на практики за опазване на околната среда.

4.2. Повишаване на безопасността и подобряване на условията на труд при експлоатацията на находища от група 3 съгласно чл. 2, ал. 1 от ЗПБ.

5. Твърди горива

- 5.1. Добивът на лигнитни въглища да се запази или да надвиши ниво 35-36 млн. тона/годишно.
- 5.2. Оценка на възможностите за друг вид методи при нерентабилност или невъзможност за прилагане на традиционни минни методи.
- 5.3. Повишаване на безопасността и подобряване на условията на труд при експлоатацията на находища от група 4 съгласно чл. 2, ал. 1 от ЗПБ.

6. Строителни материали

- 6.1. Постигане на баланс между търсене и предлагане на пазара за инертни материали чрез контрол на натовареността на територията на страната с кариерни дейности. Подобряване на инвестиционната среда и на конкурентността на пазара.
- 6.2. Устойчиво разработване на находищата на строителни материали, опазване на земните недра и околната среда и ограничаване на негативните социално-икономически ефекти от незаконни добивни дейности.
- 6.3. Повишаване на безопасността и подобряване на условията на труд при експлоатацията на находища от група 5 съгласно чл. 2, ал. 1 от ЗПБ.

7. Скалнооблицовъчни материали

- 7.1. Възстановяване на количествените показатели на добива на скалнооблицовъчни материали съобразно конюнктурата на пазара и въвеждане на защитни мерки срещу внос на материали, които се произвеждат в страната, от държави, които са извън Европейския съюз.
- 7.2. Намаляване себестойността на произвежданите скалнооблицовъчни материали чрез въвеждане на модерни технологии за добив и обработка на скални блокове и максимално ефективно използване на добитите скални блокове.
- 7.3. Създаване на нови декоративни марки скалнооблицовъчни материали и налагането им на вътрешния и на европейския пазар.
- 7.4. Повишаване на безопасността и подобряване на условията на труд при експлоатацията на находища от група 6 съгласно чл. 2, ал. 1 от ЗПБ.

8. Минни отпадъци

- 8.1. Устойчиво управление на минните отпадъци от добива и първичната преработка на подземните богатства.
- 8.2. Прилагане на йерархия при управлението на минните отпадъци при спазване на следните приоритети:
 - а) предотвратяване образуването на отпадъци от минната индустрия чрез прилагане на методи и технологии за извличане и преработка на подземните богатства, които свеждат до минимум произвеждането на отпадъци;

- б) насърчаване оползотворяването на отпадъците;
- в) екологосъобразно обезвреждане на минните отпадъци в съответните категории съоръжения за минни отпадъци.

8.3. Въвеждане на законодателни промени с оглед пълното хармонизиране на националното законодателство, регламентиращо управлението на минните отпадъци, със законодателството на ЕС в областта. Ускорено реализиране на проекти за отстраняване на стари екологични щети от депа за отпадъци от затворени мини - собственост на държавата.

8.4. Създаване на условия и насърчаване на оползотворяването на минните отпадъци - пътното строителство, както и в дейности по брегоукрепване.

VIII. Дейности за постигане на поставените оперативни цели:

Оперативна цел 1.1. Насърчаване прилагането на методи за търсене и проучване и на технологии за добив и преработка, осигуряващи рентабилна експлоатация на находища с ниски съдържания на полезния компонент.

Дейност:

- Стимулиране прилагането на такива методи чрез оценка на рентабилността и въвеждане на ефективни стимули за разработването на подобни находища.

Оперативна цел 1.2. Стимулиране на инвестициите от частния сектор в научноизследователска дейност и в иновации, насочени към подобряване на ефективното използване на подземните богатства.

Дейност:

- Въвеждане на изисквания към кандидатстващите за получаване на права върху подземни богатства по отношение на инвестиране в научноизследователска дейности и иновации, насочени към подобряване на ефективността при използване на подземните богатства.

Оперативна цел 1.3. Подпомагане на дружествата в сектора да работят съвместно, за да се възползват максимално от отпадъците и вторичните продукти, които генерират (например чрез използване на промишлена симбиоза, при която отпадъците от някои предприятия се използват като ресурси в други).

Дейност:

- Осигуряване на стимули за създаване на индустриални клъстери.

Оперативна цел 1.4. Насърчаване развитието на производства на продукти с по-висока добавена стойност по технологичните вериги след добива и преработката на подземни богатства.

Дейност:

- Насърчаване изграждането на мрежи от приложно ориентирани научни изследвания за суровини. Стимулиране на научно-производствената дейност за намирането на нови приложения на добитите подземни богатства. Реализиране на научния потенциал на висшите училища и на Българската академия на науките чрез трансформиране на натрупаните научни знания в научни продукти за решаването на конкретни производствени проблеми и реализирането на ноу-хау в иновативни технологии, които да бъдат внедрявани в минната индустрия.

Оперативна цел 1.5. Насърчаване износа на крайни продукти - резултат от добива и преработката на подземни богатства.

Дейност:

- Търсене на възможности за повишаване на експортната конкурентоспособност на крайните продукти – резултат от добива и преработката на подземни богатства.

Оперативна цел 2.1. Стратегическо планиране на подземните богатства чрез райониране на страната, основано на планиране на земеползването по такъв начин, че да се осигури достъп до находищата на подземни богатства при съобразяване, от една страна, на стратегическата значимост на съответната група подземни богатства, а, от друга страна, с баланса на конкурентните начини на земеползване на базата на социално-икономически анализи, в т.ч. опазване на защитените зони, включени в Натура 2000. Планирането на подземните богатства трябва не само да гарантира едно дългосрочно добре планирано обособяване на площи за минен добив, но и всеобхватно балансиране на минния добив и на другите видове ползване на земята.

Дейности:

- Райониране територията на страната със създаване на територии, обособени за добив на подземни богатства, както и на такива, които са освободени от добив на определени видове подземни богатства, в които добивът е разрешен при предварително определени условия.
- Въвеждане на система за планиране при издаване на разрешителните за търсене и проучване и при предоставянето на концесии за общоразпространени подземни богатства, базирана на анализ на тенденциите и на прогнозите за бъдещо търсене в различните региони на страната, като се вземат предвид стратегиите/плановите за развитие на общините, където ще бъдат развивани тези дейности.

Оперативна цел 2.2. Опазване на земните недра чрез рационално използване на подземните богатства на всеки етап - проучване, добив и първична преработка.

Дейности:

- Ясно и еднозначно регламентиране на изискванията към кандидатите за получаване на права за търсене, проучване и добив на подземни богатства, както и към плановите за разработка и към работните проекти за търсене, проучване, добив и първична преработка на подземни богатства.
- Реализиране на екологосъобразни геологопроучвателни и добивни дейности в съответствие с европейските директиви.
- Повишаване на ефективността при добива и преработката на подземните богатства чрез комплексното и дългосрочното им оползотворяване посредством внедряване на съвременни технологии. Насърчаване на разработването на нетрадиционни суровини и на използването на възобновяеми суровини.

Оперативна цел 2.3. Нормативно уреждане на приоритета на оползотворяването на минните отпадъци и доизвличането на ценни компоненти от тях пред предоставянето на права за добив върху новооткрити находища на подземни богатства.

Дейности:

- Изменения в законодателството, гарантиращи спазването на този принцип.
- Реализация на добри практики за управление на отпадъците от минната индустрия, включващи технологии на управление чрез намаляване обема на отпадъците. Въвеждане по най-добрите стандарти на дейности по ликвидиране на последиците от дейността. Разширяване на възможностите за третиране на отпадъци и последващото им оползотворяване.

Оперативна цел 2.4. Стимулиране внедряването на нови технологии, които съответстват на най-добрите налични практики, изключващи висок потенциален риск за околната среда и за общественото здраве.

Дейности:

- Насърчаване внедряването на технологии за добив и преработка на подземни богатства чрез ползване на водещи световни и европейски технологии, гарантиращи спазването на екологичните норми.
- Реализация на добри практики за управление на отпадъците от минната индустрия, включващи технологии на управление чрез намаляване обема на отпадъците. Изпълнение по най-добрите стандарти по ликвидиране на последиците от дейността. Разширяване на възможностите за третиране на отпадъците и последващото им оползотворяване.

Оперативна цел 3.1. Насърчаване внедряването на нови технологии, способстващи създаването на безопасни работни места в минната индустрия.

Дейност:

- Насърчаване внедряването на технологии за добив и преработка на подземни богатства чрез ползване на водещи световни и европейски технологии, гарантиращи безопасността на работа.

Оперативна цел 3.2. Поддържане на информационни, образователни и комуникационни програми за осъществяване на диалог между бизнеса, публичните институции и местните общности през периода на осъществяване на инвестиционния проект.

Дейност:

- Създаване и реализиране на механизми, които поощряват сътрудничеството между местната общност, инвеститорите, администрацията и неправителствените организации. Осигуряване на институционална рамка и условия за подобряване на координацията и планирането от различните институции по отношение на рамковата политика за подземните богатства.

Оперативна цел 3.3. Стимулиране на бизнеса за повишаване на квалификацията на заетите в миннодобивните предприятия и в подготовката на кадри за минната индустрия.

Дейности:

- Осигуряване на механизми за партньорство и координация между академичните институции, компетентните държавни органи и бизнеса с цел създаване/внедряване на таргетирани образователни и професионални програми, отговарящи на нуждите на индустрията, и за осигуряване на необходимите кадри.
- Насърчаване и изграждане на мрежи от приложно ориентирани научни изследвания за суровини. Стимулиране на научно-производствената дейност за намирането на нови приложения на добитите подземни богатства. Реализиране на научния потенциал на висшите училища и на Българската академия на науките чрез трансформиране на натрупаните научни знания в научни продукти за решаването на конкретни производствени проблеми и реализирането на ноу-хау в иновативни технологии, които да бъдат внедрявани в минната индустрия.
- Държавна институционална подкрепа за обучението на специалисти, необходими в минната индустрия.

Оперативна цел 3.4. Осигуряване на условия за прозрачност и информираност на гражданите в процеса на предоставяне на права върху подземни богатства и при последващия контрол.

Дейност:

- Нормативно уреждане на възможността за привличане на независими висококвалифицирани експерти за консултиране при провеждането на тържните и конкурсните процедури за предоставяне на права за подземни богатства, приемането на геоложки доклади, изготвени от титулярите на права, осъществяване на контрола по отношение на дейностите по търсене, проучване и добив на подземни богатства.

IX. План за действие

Планът за действие за първите пет години от реализиране на Стратегията е разработен с цел постигане на стратегическите цели, които са заложи в Националната стратегия за развитие на минната индустрия. Той е основен организационно-управленски инструмент за реализация на Стратегията и представлява неразделна част от нея. Планът за действие отчита националния опит, Инициативата за суровините на Европейската комисия, както и Мадридската декларация за суровините.

Предвид значителния потенциал на подземните богатства в Република България – особено в сравнение с другите страни от Европейския съюз, и нарастващата потребност от полезни изкопаеми България би трябвало да разшири възможностите за проучване и експлоатация на своя добивен потенциал, за да се повиши конкурентоспособността на сектора, да се намали зависимостта от внос на суровини и да нарасне приносът на минната индустрия към brutния вътрешен продукт и към развитието на икономиката на страната.

Планът за действие предвижда следните мерки:

1. Подобряване на регулаторната рамка, засягаща подземните богатства, чрез:

- Разработване на диференцирани подходи за различните видове подземни богатства, като се вземат предвид различията в тяхното стратегическо значение, наличието или дефицитът им;
- Механизми за планиране и управление на земеползването за гарантиране на достъпа и за избягване на блокирането на находища на подземни богатства;
- Подобряване и ускоряване на процеса на предоставяне на необходимите разрешения за геологопроучвателните и минните дейности;
- Транспониране на законодателството на Европейския съюз, относимо към регулиране на минно-добивните дейности;
- Стабилизиране на финансовите условия за извършване на минно-добивните дейности, което е гаранция за предвидимост на степента на риска във връзка с мащаба на инвестициите;
- Осигуряване на условия за прозрачност и информираност на гражданите в процеса на предоставяне на права върху подземни богатства и осъществявания контрол по отношение на търсенето, проучването, добива, в т.ч. незаконния добив.

1.1. Осигуряване на максимална прозрачност и участие на заинтересованите страни при разработването на нормативните актове в съответствие с европейското законодателство. Разработване и приемане на изменения и допълнения в Закона за подземните богатства с цел:

- Усъвършенстване на класификацията на подземните богатства чрез промяна относно класирането им в групи и подгрупи, както следва:
 - метални полезни изкопаеми;
 - неметални полезни изкопаеми:
 - индустриални минерали;
 - строителни (инертни) материали;
 - скалнооблицовъчни материали;
 - твърди горива;
 - нефт и природен газ.
- Дефиниране на понятието „първостепенен обществен интерес“ и спецификата на съдържанието му в контекста на обществените отношения, регулирани от ЗПБ. Регламентирането на това понятие трябва да бъде съобразено със стратегическите суровини, определени от националната икономика, и от определените от Европейския съюз критични суровини.
- Политиката за планиране на подземните богатства да намери израз в райониране на територията на страната чрез дългосрочно планиране на земеползването в отделните райони с оглед обособяване на площи за минен добив и преодоляване на колизия с друг вид земеползване.
- Възприемане на разработените правила и на решенията на Европейската комисия относно класифицирането на минните отпадъци.
- Прецизиране на уредбата, касаеща минните отпадъци, чрез премахване на колизията между два едновременно действащи правни

режима, единият от които ги третира като подземно богатство, а другият - като отпадък.

- Пълно транспониране на Директива 2006/21/ЕО от 15 март 2006 г. на Европейския парламент и на Съвета относно управлението на отпадъците от миннодобивните индустрии.
- Уреждане в ЗПБ или в подзаконовите нормативни актове на основните принципи за определянето на концесионните плащания.
- Разработване на специфична нормативна уредба, която да отразява особеностите за формиране на размера на финансови гаранции/провизии, както и възможност за предоставянето им под такива форми, които са изгодни както за държавата, така и за инвеститора.
- Утвърждаване на принципа, че процедурите за принудително отчуждаване на земи ще се прилагат при добив на подземни богатства, чиято стратегическа значимост е призната от закона, и в този смисъл държавната нужда се счита за доказана. За всички останали подземни богатства отчуждителни процедури могат да се инициират само при мотивиране на наличието на държавна нужда.
- При поетапно рекултивиране на нарушени терени в рамките на концесионния договор да се предвиди възможност за поетапно намаляване размера на предоставените финансови гаранции.
- Стимулиране на всеки потенциален титуляр на разрешение за търсене и проучване на общоразпространени или неметални полезни изкопаеми да извършва търсене и проучване и да регистрира търговски открития на максимум видове полезни изкопаеми от тези групи.
- Проучване на европейската практика и на нормативната рамка, касаещи прехвърлянето на права по регистрирани открития на подземни богатства, на която база да се регламентират и в ЗПБ потенциалните възможности, условията и редът за това.
- Намаляване на административната тежест на бизнеса и ясно очертаване на отговорността на изпълнителната власт при предоставянето на административни услуги на отрасъла.
- Регламентиране на обществените отношения между органите на държавната администрация, Българската минно-геоложка камара като национално представителна организация в бранша, местната власт и неправителствените организации.
- Последователно провеждане принципите на равнопоставеност, публичност и прозрачност при регламентиране на процедурите по предоставяне на права върху подземни богатства – разписване на ясни правила и срокове. Премахване на предпоставките за корупция на всички административни нива в процедурата.
- Разработените процедури да гарантират, че правата върху подземните богатства са предоставени след съобразяване на инвестиционното намерение с планираното земеползване и след проведена процедура по глава шеста от Закона за опазване на околната среда.
- Създаване на законови гаранции за прилагане на облекчен режим при промяна на предназначението на земи, покриващи находища на подземни богатства, които са стратегически за държавата.

- Регламентиране в ЗПБ на предпоставките, при които ще се прилага процедура по отчуждаване за държавни нужди или друга процедура, осигуряваща достъпа до земя, за осъществяване дейностите по предоставени по ЗПБ права за добив на стратегически за държавата подземни богатства.
- Достъп до кадастрална информация за имотите в обхвата на съответната разрешена или концесионна площ.
- Да се усъвършенства уредбата, свързана с контрола на действащите договори, както и с превенцията на незаконния добив.
- Въвеждане на защитни мерки срещу внос на минерални суровини и продукти, произвеждани от тях от държави извън ЕС.
- Да се засили конкурентното начало при предоставяне на разрешения и концесии.
- Да се предвидят комплексни мерки за засилване на контрола върху изпълнението на сключените договори, както и конкретни условия, при които те да бъдат продължавани.
- В процеса на доразвиване и подобряване на законодателната рамка ще бъдат заложили механизми, чрез които да се постигне активно разработване и оползотворяване на находищата, като се намали до минимум възможността за блокиране на площи от недобросъвестни титуляри на права.

1.2. Необходими промени в свързани закони:

- **Закон за държавната собственост (ЗДС) и Закон за общинската собственост (ЗОС)**

Да се предвиди възможност лицата с предоставена концесия за добив на стратегически за държавата подземни богатства да могат да придобиват чрез директна продажба - без търг или конкурс, право на собственост или други права върху земите - публична собственост, които попадат в рамките на определената концесионна площ. Механизмът за придобиване на тези имоти да бъде разработен в съответствие с изискванията на Съобщение на Комисията относно елементите на държавна помощ при продажба на земя и сгради от публични органи (97/С 209/03).

- **Закон за опазване на земеделските земи (ЗОЗЗ)**

Да се предвиди приложимост на облекчения режим по чл. 24, ал. 7 от ЗОЗЗ за промяна на предназначението на земите при реализиране на проекти за добив на стратегически за държавата подземни богатства.

- **Закон за горите**

Да се предвиди облекчен режим за промяна на предназначението на земите при реализиране на проекти за добив на стратегически за държавата подземни богатства с последващо задължение на концесионера за извършване на компенсационно залесяване и/или други компенсационни дейности.

При необходимост следва да бъдат инициирани промени на текстове и в други закони с цел синхронизиране с нормативната уредба в областта на подземните богатства.

2. Разработване на устойчив подход за търсене, проучване и добив на подземни богатства

- 2.1.** Разработване на програма за геологопроучвателните дейности в България.
- 2.2.** Подобряване на организационната структура на Националната геоложка служба по европейски образец.
- 2.3.** Създаване на публичен онлайн каталог на наличната информация в Националния геоложки фонд.
- 2.4.** Въвеждане на система за планиране при издаване на разрешителните за търсене и проучване и при предоставянето на концесии за общоразпространени подземни богатства, базирана на анализ на тенденциите и на прогнози за бъдещо търсене в различните региони на страната, като се вземат предвид стратегиите/плановите за развитие на общините, където ще бъдат развивани тези дейности.
- 2.5.** Използване на възможностите за финансиране от оперативните програми на дейностите по рекултивация на изоставени минни терени и съоръжения - собственост на държавата.
- 2.6.** Реализиране на стратегически геологопроучвателни дейности в съответствие с европейските директиви.
- 2.7.** Опазване и популяризиране на геоложкото наследство.
- 2.8.** Внедряване на рамковата класификация на запасите и ресурсите на ООН.
- 2.9.** Повишаване на ефективността при добива и преработката на подземни богатства чрез комплексното и дългосрочното им оползотворяване посредством внедряване на съвременни технологии. Насърчаване на разработването на нетрадиционни суровини и на използването на възобновяеми суровини.
- 2.10.** Насърчаване внедряването на технологии за добив и преработка на подземни богатства чрез ползване на водещи световни и европейски технологии, гарантиращи спазване на екологичните норми.
- 2.11.** Въвеждане на нови декоративни марки на пазара чрез предоставяне на съществуващи (но неразработвани в момента) находища на високо-декоративни скалнооблицовъчни материали.
- 3.** Използване на финансовите фондове и програми на Европейския съюз за развитие на минната индустрия.
- 4.** Реализация на добри практики за управление на отпадъците от минната индустрия, включващи технологии на управление чрез намаляване обема на отпадъците. Изпълнение по най-добрите стандарти на дейности по ликвидиране на последиците от дейността. Разширяване на възможностите за третиране на отпадъци и последващото им оползотворяване.
- 5.** Да се създадат и да се реализират механизми, които поощряват сътрудничеството между местната общност, инвеститорите, администрацията и неправителствените организации. Да се осигурят необходимите институционална рамка и условия, за да се подобрят координацията и планирането от различните институции по отношение на рамковата политика за подземните богатства.
- 6.** Насърчаване и изграждане на мрежи от приложно ориентирани научни изследвания за суровини. Да се стимулира научно-производствената дейност за намирането на нови приложения на добитите подземни богатства. Реализиране на научния потенциал на висшите училища и на Българската

академия на науките чрез трансформиране на натрупаните научни знания в научни продукти за решаването на конкретни производствени проблеми и реализирането на ноу-хау в иновативни технологии, които да бъдат внедрявани в минната индустрия.

7. Държавна институционална подкрепа на обучението на специалисти, необходими в минната индустрия.

Х. Механизъм за управление, контрол и отчитане на изпълнението и оценка на изпълнението

Минният бранш се развива в динамична среда, изискваща адекватни и навременни политически решения. Поради тази причина се предвижда изпълнението на заложените в Националната стратегия цели, приоритети и дейности да бъдат наблюдавани с оглед идентифициране на нужда от промени както в предвидените механизми, така и в законодателната рамка. Наблюдението ще се осъществява въз основа на качествени критерии и количествени показатели, включващи геоложки, икономически, екологични и социални индикатори при прилагане на стратегията.

1. Роля на Народното събрание:

Народното събрание приема Закон за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства, чрез който ще се определят принципите за устойчиво развитие на минната индустрия, както и основните механизми за постигането му в изпълнение на приетата от Министерския съвет Стратегия.

2. Роля на Министерския съвет:

За постигане на целите на Националната стратегия за развитие на минната индустрия Министерският съвет ще контролира изпълнението на Националната стратегия за развитие на минната индустрия, като приема междинните доклади за изпълнението ѝ, представени от министъра на енергетиката, заедно с план за действие за следващия двегодишен период.

3. Роля на министъра на енергетиката:

Министърът на енергетиката управлява процеса по изпълнение на Националната стратегия за развитие на минната индустрия, като:

3.1. координира създаването и изпълнението на Националната стратегия за развитие на минната индустрия и съответния двугодишен план за действие;

3.2. разработва проекти на нормативни актове, свързани с изпълнение на стратегическите цели;

3.3. взаимодейства с други държавни и местни органи при осъществяването на стратегическите цели;

3.4. разработва и представя в Министерския съвет двугодишни доклади за наблюдение, включващи анализ на изпълнението на заложените цели, приоритети и дейности и предложения за промени в действащите механизми и законодателна среда, с оглед коригиране на негативни тенденции при изпълнението на Националната стратегия за развитие на минната индустрия.

XI. Бюджет

За реализирането на дейностите, заложи в Плана за действие за първия петгодишен период от действието на Националната стратегия за развитие на минната индустрия, не е необходимо привличането на допълнителни бюджетни средства.

Планираните дейности ще се реализират със средствата, предвидени в чл. 62, ал. 3 от Закона за подземните богатства и в чл. 81, ал. 3 от Закона за концесиите.

Анализът на изпълнението на Националната стратегия за развитие на минната индустрия, включен в междинните доклади за наблюдение, ще даде отговор дали предвидените механизми са ефективни, съответно дали ще доведат до реализиране на оперативните, а оттам и на стратегическите цели и дали за реализирането им е необходим допълнителен финансов ресурс.

В СЪТРУДНИЧЕСТВО С:

- 1. Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски” - София**
- 2. Минен университет „Леобен” - Австрия**
- 3. Геологически институт на Българската академия на науките**
- 4. „Минпроект” ЕАД - София**
- 5. „НИПРОРУДА” ООД - София**
- 6. „БТ-Инженеринг” ЕООД - София**
- 7. Правна кантора „Евролекс България”**

Забележка.

Данните в Стратегията са актуализирани спрямо 2015 г. (актуализацията се налага, поради факта, че от създаване на Стратегията до настоящия момент има промяна в броя на дадените концесии, броя на предоставените разрешения, както и в баланса на запасите, касаещ добитите и отчетените количества).

Данните в Стратегията са актуализирани към 2013 г. от НСИ (статистическата информация се актуализира с година и половина забавяне).

Мораториум върху прилагането на технологията „хидравлично разбиване” при проучване и/или добив на газ и нефт на територията на Република България.

Приложение 1

Основни принципи на националната политика и стратегия за подземните богатства и устойчиво развитие на българската минна индустрия

1. Без добив на подземни богатства животът на човечеството е невъзможен. Минно-добивната индустрия е в основата на всички други индустрии и важен фактор за икономическата стабилност и енергийна независимост на всяка страна, която има подземни богатства.

- Във всеки момент от развитието си човечеството е търсило достъп до подземни богатства и е имало необходимост от техния добив.
- Индустрии като металургичната, химическата, машиностроителната, електротехническата, строителната, транспортната, високите технологии и други са невъзможни без суровините - продуктите на минно-добивната индустрия.
- В Европа индустриите, зависими от достъпа до минерални суровини, генерират годишно 1 324 млрд. евро добавена стойност и осигуряват заетост на приблизително 30 млн. души */Мадридска декларация за суровините, Европейска конференция за суровините, Мадрид, юни 2010 г./*.

2. Наличието на подземни богатства в дадена държава или в даден регион от нея е уникална възможност и изключителен шанс за социално-икономическо развитие и повишаване жизнения стандарт на населението в тези региони.

- В България индустриите, зависими от достъпа до суровини, са генерирали над 32 785 млн. лева добавена стойност и осигурили заетост на приблизително 1 968 000 души */Обща статистика на НСИ за секторите: Добивна и преработваща промишленост; Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода; Строителство; Търговия, ремонт на автомобили и битова техника; Хотели, обществено хранене; Транспорт и съобщения/*.
- В България добивната индустрия даде силен тласък на социално-икономическото развитие и благосъстояние на общините, на чиято територия са открити и се добиват подземни богатства, например: Раднево, Панагюрище, Етрополе, Мирково, Челопеч, Кърджали, Смолян, Мадан и много други.
- Необходима е ясна политика, насочена към развиване на регионите с перспективен геоложки потенциал и ниска трудова заетост.
- Повечето минни компании ежегодно даряват значителни средства за изграждане на инфраструктурни проекти и подпомагане здравеопазването, образованието, културата, спорта и социалните дейности на териториите на общините, където оперират.

3. Добивът на подземни богатства е неизбежен и се осъществява навсякъде, където са налице определени условия за това.

- Необходимостта от достъп до суровини - подземни богатства, съпътства всеки един момент от развитието на човечеството.
- Това е важен елемент на функциониращата пазарна икономика в съответствие с принципа „търсене-предлагане“.
- Необходимо е опазването на околната среда през целия жизнен цикъл на минните обекти - от проучването и добива до пълната рекултивация след приключване на дейностите, както и осигуряване на здравословни и безопасни условия за работещите в минно-добивната индустрия.

4. Достъпът до подземни богатства е зависим от редица фактори, включващи както физическата наличност и проученост на подземните богатства, така и развитието на техниката и технологиите и адекватна нормативна уредба.

Такива фактори са:

- Физическа наличност на подземни богатства на дадена географска територия.
- Степен на проученост и доказване на подземни богатства.
- Развитие на техниката и технологиите, създаващи възможности за екологично и здравословно-безопасно производство, както и за проучване и добиване на все по-трудно достъпни подземни богатства, на все по-големи дълбочини и с все по-ниски съдържания на полезни компоненти.
- Адекватна нормативна уредба по отношение на отрасъла, осигуряваща ефективен и балансиран достъп до подземни богатства и опазване на околната среда и съобразена с принципите на публичност, прозрачност, равнопоставеност и конкуренция при предоставяне на права за търсене, проучване и добив на подземни богатства.
- Адекватна и ефективна нормативна уредба по отношение на планиране ползването и урегулиране на територията при предоставени права.

5. Нормативната уредба на дейностите относно проучването, добива и преработката на подземни богатства максимално трябва да насърчава тяхното ефективно, пълно и комплексно оползотворяване, опазване на околната среда и създаване на безопасни и здравословни условия за работещите в отрасъла.

Насърчаване на:

- Осигуряването на балансиран икономически и екологично отговорен подход към процесите на търсене и проучване, с цел устойчиво развитие на минната индустрия.
- Внедряване на нови технологии в добива и преработката на подземни богатства (чрез използване на водещи световни и европейски технологии), повишаване извличането на полезни компоненти и намаляване на загубите при добива.
- Комплексното оползотворяване и управление на подземните богатства и получените твърди отпадъци при добива и преработката им.
- Добиване на енергийни суровини от нетрадиционни източници, чрез използване на водещи световни технологии и при строго съблюдаване на законодателството за опазване на околната среда
- Развитието на производства на продукти с по-голяма добавена стойност по технологичните вериги след добива и първичната преработка на минерални суровини - подземни богатства.
- Ефективното събиране и рециклиране на отпадъците по цялата технологична верига на преработката на метални, петролни и други продукти във всички индустрии по веригата след добива.
- Рециклирането и оползотворяването на строителни отпадъци и вторични материали.

6. Спецификата на дейността и рискът в минно-добивната индустрия са предопределили в почти всички европейски държави тази дейност да се извършва от частно-правни субекти.

Това е обусловено от:

- Дълъг срок на инвестиционния процес от проучването до реализацията на минни проекти.
- Висок пазарен риск, особено за борсовите продукти.
- Природен риск от непотвърждение на полезни компоненти и от стихийни бедствия.
- Риск от липса на пазарен баланс (търсене/предлагане) при строителните материали, вследствие на небалансирани процеси за търсене и проучване на тези материали.
- Социален риск, свързан със значителни инвестиции за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работещите.
- Значителни инвестиции за опазване на околната среда и рекултивация.
- Значителен риск от нелоялна конкуренция във формата на незаконни добивни дейности.
- Риск от липса на ясна и прозрачна регулаторна рамка, свързана с различни аспекти от управлението на подземните богатства.

7. В България минно-добивната индустрия има дългогодишни традиции, стратегическо значение и съществен принос за социално-икономическото развитие на страната.

Минно-добивната индустрия в цифри, средногодишно:

- Произведена продукция – около 5% от брутния вътрешен продукт на страната.
- Износ - над 3,4 милиарда лева.
- 100% осигуряване на варовика за сероочистващите инсталации на ТЕЦ-овете.
- Около 50% от общо произведената електроенергия в страната се пада на термични централи, захранвани с български въглища.
- Брой заети – около 25 000 ÷ 30 000 души пряко и около 120 000 в обслужващи бранша сектори.
- Подотрасли:
 - Твърди горива
 - Метални полезни изкопаеми
 - Неметални полезни изкопаеми
 - Нефт и газ
 - Скалнооблицовъчни материали
 - Строителни и инертни материали
 - Геология
 - Логистични дейности: образование, проектиране и инженеринг, минно

строителство, търговия с продукти на минната индустрия, транспорт и доставки на продукти, оборудване, резервни части и сервиз за минната индустрия, застрахователно дело и други.

8. В България минно-добивната индустрия има голям неизползван потенциал за ускоряване на социално-икономическото развитие на страната.

- Средно за последните три години вносът на неметални полезни изкопаеми превишава повече от 2,5 пъти износа на такива, а от наличните около 170 вида скалнооблицовъчни материали, които могат да се добиват в страната, се използват само около десетина вида.
- Значителен потенциал има за разширяване добива на въглища, метални полезни изкопаеми, нефт и газ.

- С цел повишаване конкурентоспособността на местното производство на строителни и скалнооблицовъчни материали е необходимо въвеждането на мерки за ограничаване на вноса от страни, които са извън Европейски съюз (напр. определяне на квоти или въвеждане на по-високи мита за внос от трети страни).

9. Минно-добивната индустрия, както всяка друга индустрия, може да се извършва устойчиво – икономически ефективно, екологосъобразно, безопасно за живота и здравето на работещите, социално отговорно и в хармония с останалите човешки дейности.

- Налице е добро законодателство, добри примери и добри практики както в Европейския съюз, така и в България, които могат и следва да се прилагат и непрекъснато разширяват за гарантиране устойчивото развитие на минно-добивната индустрия.

10. За държавата и бизнеса в бранша приоритетен принцип и цел на Стратегията за подземните богатства е устойчивото развитие на минно-добивната индустрия, обхващащо три аспекта: икономически, екологичен - зелена минна индустрия, социален - корпоративна социална отговорност.

Икономически аспект:

- Прилагане на водещи технологии за:
 - Намаляване загубите при добива.
 - Повишаване извличането на полезни компоненти при преработката.
 - Повишаване натуралната производителност на едно лице.
 - Повишаване енергийната ефективност на производството.
 - Вторична преработка на минерални отпадъци за производство на допълнителни продукти.

- Борба срещу „сивия“ бизнес и незаконния добив на подземни богатства, вкл. чрез обсъждане на възможността за инкриминиране на деянието като престъпление.

Предоставяне на права единствено на лица с доказан опит в търсенето, проучването и/или добива на подземни богатства.

- Усъвършенстване на законодателството в областта на подземните богатства.
- Постигане на стабилна и положителна икономическа среда, предвид големия размер на инвестиции в минната индустрия и сравнително дългия период на тяхната възвращаемост.
- Постигане на баланс между пазарно търсене и предлагане на подземни богатства, особено при суровини, чиято цена не се определя от международните пазари.
- Съобразяване с принципите и стандартите за устойчиво развитие.
- Насърчаване на периодична и всеобхватна оценка на риска във всички икономически направления на дейностите по проучването, добива и преработката на подземни богатства и реализация на превантивни антикризисни мерки.
- Насърчаване внедряването на и сертифициране по стандарт за качество ISO9001.

Екологичен аспект - зелена минна индустрия:

- Опазване на земните недра чрез рационално използване на подземните богатства при проучването, добива и първичната им преработка.
- Забрана за добив на инертни материали от речните русла.
- Осъществяване на проучването, добива и преработката на подземни богатства при спазване като минимум на изискванията се от законодателството екологични изисквания и насърчаване необходимите инвестиции за това.
- Внедряване на най-добрите практики и минимизиране на екологичния отпечатък при проучването, добива и преработката на подземни богатства, в т.ч.:
 - Анализ и оценка на положителните и отрицателни влияния, директни и индиректни, върху околната среда.
 - Осигуряване необходимите инвестиции за предотвратяване и ликвидиране на потенциални негативните влияния върху околната среда и биоразнообразието на всеки етап и фаза на работния процес на съществуващи и нови проекти.
 - Приоритетно внимание към опазване на водите и проучвателни съоръжения (сондажи и минни изработки, разкрили подземни води), съхранение на минералните отпадъци от добива и преработката и пълна рекултивация на засегнатите терени.
 - Насърчаване на събиране, повторна употреба и рециклиране на неминерални и минерални отпадъци от минно-добивната дейност.
 - Насърчаване на пълноценното и ефективно използване на наличната инфраструктура и производство на екологична енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), където това е възможно.
- Насърчаване създаването на фирмени системи за контрол на екологичното състояние и на прилагането на превантивния подход при опазване на околната среда.
- Насърчаване на създаването на системни оценки на екологичния риск в компаниите и реализация на проекти за неговото намаляване и ликвидиране.
- Насърчаване на внедряването на и сертифицирането по стандарт ISO 14001.

Социален аспект – корпоративна социална отговорност:

- Разработване на Кодекс за прилагане на етични бизнес практики, социално сътрудничество и спазване на човешките права.
- Насърчаване създаването на национална и браншова система за осигуряване на професионално подготвени кадри за минно-добивната индустрия.
- Насърчаване на фирмени системи за стимулиране на професионалното представяне и кариерно развитие на човешките ресурси.
- Насърчаване на национална браншова и фирмени системи за контрол и осигуряване на здравословни и безопасни условия за работа в компаниите, съобразно принципите за устойчиво развитие.
- Насърчаване на системната оценка на риска в направление „Безопасност и здраве при работа” и инвестиции за намаляване и ликвидиране на рисковите фактори.
- Стимулиране на партньорство между държавата, местните общности и инвеститорите в минно-добивната индустрия и неправителствените организации.
- Насърчаване на постепенното развитие на съпътстващи производства, които в перспектива да станат независими от срока на работа на добивното производство и осигурят запазване на работните места.

- Насърчаване на изпреварваща оценка и комуникация със заинтересованите страни от началото до приключване на нови минни проекти - за обсъждане и решаване на потенциални проблеми и разрешаване на конфликти.
- Насърчаване на ефективна комуникационна стратегия на браншово и фирмено ниво за връзки с обществеността и медиите.
- Насърчаване внедряването на и сертифициране по стандарт OHSAS 18001.

11. Партньорство и открит диалог с всички заинтересовани страни от дейността по търсене, проучване и добив на подземни богатства.

За постигане на целите за устойчиво развитие на минно-добивната индустрия като основен фактор за успех ще се ангажират широк кръг страни за партньорство и открит диалог, включително:

- Органите на държавната власт и органите на местното самоуправление и администрация.
- Членове на Българска минно-геоложка камара – национално представителна браншова организация.
- Необхванати в БМГК компании от бранша.
- Други организации - Българска стопанска камара, Конфедерация на работодателите и индустриалците в България, синдикати, Научно-технически съюз по минно дело, геология и металургия и други.
- Научни и инженерингови организации и висши учебни заведения.
- Екологични неправителствени организации.
- Местни общности – Национално сдружение на общините в Република България.
- Потребители на продукцията от добива и преработката.
- Партньори - обслужващи бранша компании, които не са членове на Камарата.
- Европейските браншови организации - ЕВРОМИН И ЕВРОКОЛ.
- Европейски парламент.
- Европейска комисия.
- Други заинтересовани страни.

12. Нормативно регламентиране на обществените отношения между органите на държавната и местна администрация и Българска минно-геоложка камара като национално представителна организация на бизнеса в бранша, с цел:

- Гарантиране професионализма на операторите при предоставянето на разрешения за търсене, проучване и добив.
- Просветляване на сивата икономика.
- Подготовка на кадри.
- Безопасност на труда и други.

13. Създаване на система за ефективен контрол по спазване на нормативните актове, регулиращи обществените отношения в областта на търсенето, проучването и добива на подземни богатства.

При допускане на нарушения на закона, създаващи условия за корупция и незаконен добив на подземни богатства, се нарушават силно интересите на държавата (напр. значителни загуби за държавния бюджет в резултат от неплатени концесионни възнаграждения, осигуровки, данъци и др.), създава се неприялна конкуренция и се отблъскват инвеститорите.

Приложение 2

Преглед на видовете и запасите на подземните богатства в страната; предоставени разрешения за търсене и проучване, търговски открития, концесии и осъществен годишен добив. Анализ и характеристика на запасите от подземни богатства: геолого-географски анализ и анализ на териториалното разпределение на запасите. Разпределение по видове.

Съдържание

I. Въведение	3
II. Национална подялба на минералните суровини и запаси	4
III. Видове находища на полезни изкопаеми на територията на България	5
III.1. Метални полезни изкопаеми (медни, златни, оловно-цинкови, железни, манганови и хромови, уранови, други)	5
III.2. Находища на нефт и газ	11
III.3. Находища на въглища	12
III.4. Неметални минерални суровини, строителни материали и скално-облицовъчни материали	13
IV. Разрешения за търсене и проучване, търговски открития, концесии за добив	14
V. Геоложките изследвания за територията на България – основа за развитието на минно-добивната промишленост	16
V.1. Национални геоложки карти, картосъставяне и картоиздаване	16
V.2. Анализ на геоложкото картиране, картосъставяне и картоиздаване – международен опит	18
V.3. Изводи	22
VI. SWOT Анализ на дейностите по търсене и проучване на полезни изкопаеми	23
VII. Изводи и препоръки	24
VIII. Литература	26

Приложения 27

Приложение 1. Баланс на запасите към 01.01.2015 г. по данни на Дирекция „Природни ресурси и концесии“ към МЕ

27

Приложение 2. Примерна обобщена подялба на видовете минерални суровини за статистически цели 32

Приложение 3. Дейности по търсене и проучване на полезни изкопаеми на територията на България. (по данни на Дирекция „Природни ресурси и концесии“ към МЕ) 39

Метални полезни изкопаеми 39

Неметални полезни изкопаеми 40

Нефт и газ 41

Твърди горива 42

Строителни материали 43

Скално-облицовъчни материали 44

Минни отпадъци 45

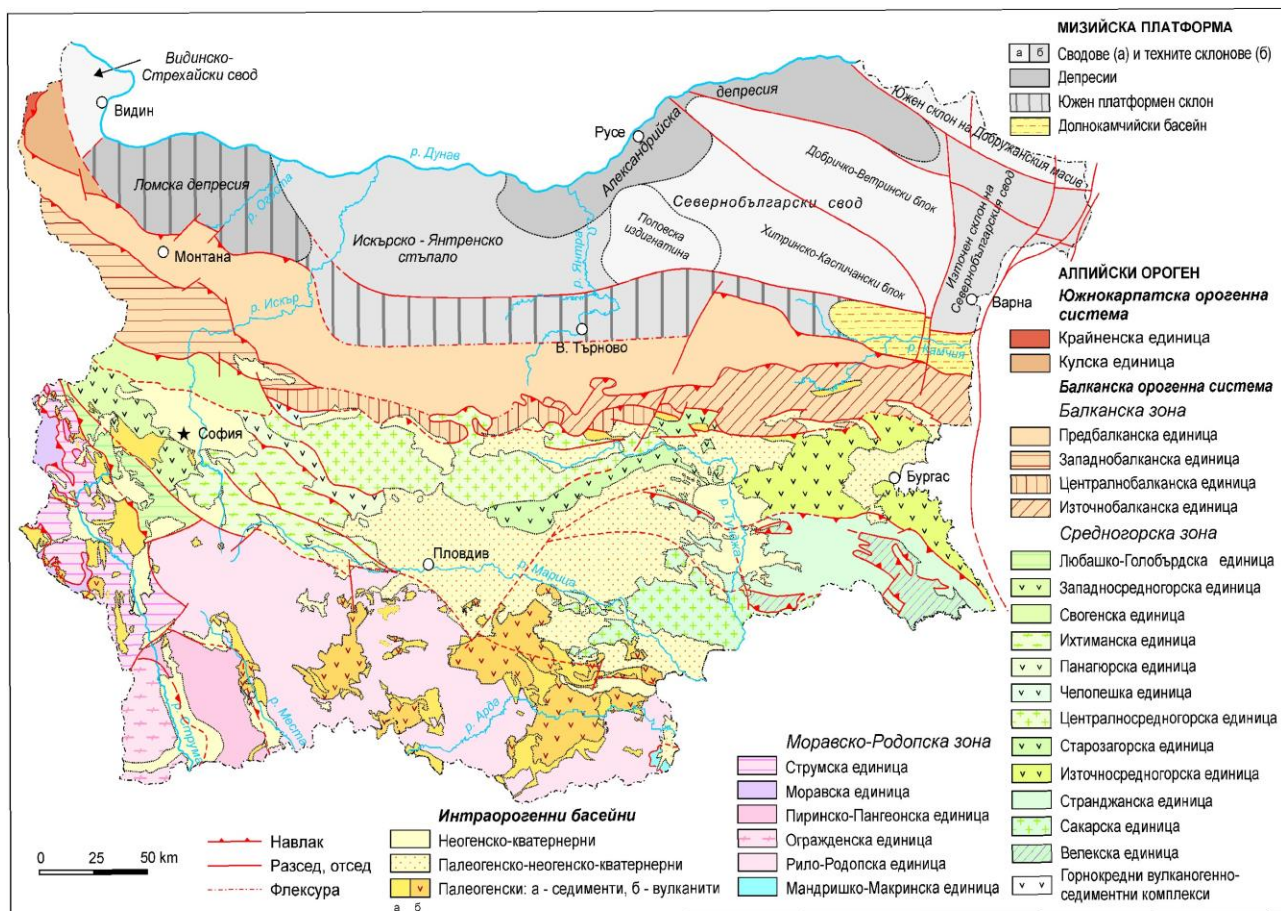
Приложение 4. Карти на находищата на полезни изкопаеми на територията на България. (по данни на Дирекция „Природни ресурси и концесии“ към МЕ) 46

Приложение 5. Карта на търговските открития на находища на полезни изкопаеми. (по данни на Дирекция „Природни ресурси и концесии“ към МЕ) 50

Списък на концесиите за добив според Концесионния регистър е даден в Социално-икономическия анализ на устойчивото развитие на отрасъла приложение-4 към Стратегията

I. Въведение

Геоложкият строеж на България е изключително разнообразен. На територията на страната се разкриват разнообразни по състав и възраст скали подложени на многократна тектонска преработка (Фиг. 1). Възрастта на скалните комплекси е от Докамбрия до съвременни наслаги. По вид разкриващите се скали са седиментни, магмени и метаморфни. Това многообразие от различни по състав и възраст скали и разнообразни палеогединамични обстановки е предпоставка за наличието на разнообразни по вид и произход минерални суровини. На територията на страната са установени находища и проявление на почти всички видове минерални суровини. В тяхното разпределение съществува определено зонирание предопределено от геоложките и тектонски фактори. Мизийската платформа и континенталният шелф където се разкриват дебели седиментни комплекси са основни територии за търсене на находища на нефтени въглеводороди. Западният Балкан и южна България, където се разкриват останки от магмени дъги се намират основните находища на метални полезни изкопаеми. С тези територии са свързани и перспективите за откриване на нови находища. Находищата на нерудни суровини и кариерни материали са разпределени на територията на цялата страна, но свързани с различни по тип скали. Въглищните находища са свързани със седиментни басейни с различна възраст и тяхното местоположение се контролира от тези басейни.

Тектонска схема на България (по Георгиев, Дабовски, 1997 и Dabovski et al., 2002, с изменения)

Фиг. 1. Тектонска схема на България (Геология на България, т. II)

II. Национална подялба на минералните суровини и запаси

Съгласно Закона за подземните богатства с последни изменения в сила от 8.03.2011 г. – „Чл. 2. (Изм. - ДВ, бр. 70 от 2008 г.) (1) Подземни богатства по смисъла на закона са полезните изкопаеми и минните отпадъци от добива и първичната им преработка, групирани като:”

1. метални полезни изкопаеми;
2. неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали;
3. нефт и природен газ;
4. твърди горива;
5. строителни материали;
6. скалнооблицовъчни материали;
7. минни отпадъци

(2) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г.) Подземните богатства по ал. 1, т. 5 и 6 са общо разпространени полезни изкопаеми.

Въз основа на законовата подялба балансовите запасите на полезни изкопаеми водещи се на отчет са разделени на видове (по данни на Дирекция „Природни ресурси и концесии” към МЕ” се водят на отчет запаси на над 111 вида суровини (Приложение 1).

Несъмнено тази подялба е много подробна и необходима за нуждите на балансовия отчет. За статистически цели би могло тя да бъде генерализирана (Приложение 2, примерен модел).

По този примерен модел статистическите групи биха били (обобщен вариант на Приложение II):

1 - Метални ПИ
Медни руди
Руди на благородни метали (Au + Ag)
Разсипи на злато
Оловно-цинкови руди
Железни руди
Манганови руди
Уранови руди
Други руди (волфрамови, хромитови и др.)
2 - Неметални ПИ-индустриални минерали
Глини и глинести минерали за промишлени цели
Карбонатни скали за промишлено производство (варовици, доломити и др.) и гипс
Силикатни скали за промишлено производство (пясъци, кварцити, фелдшпати и др.)
Други (каменна сол, барит, флуорит, азбест, талк и др.)
3 - Нефт и газ
Нефт

Природен газ и кондензат
4 - Твърди горива
Въглища
5 - Строителни материали
Строителни материали за производство на промишлени изделия
Инертни материали за строителство на пътища, сгради, хидротехническо строителство, брегоукрепване и др.
6 - Скално-облицовъчни материали
Седиментни скали (варовици, мрамори, пясъчници, бигор и травертин)
Магмени и вулканогенно-седиментни
Метаморфни (шисти и гнайси)

Възможни са различни варианти за обобщения. Включването на урановите руди към металните полезни изкопаеми или към енергийните източници (твърди горива), каквато е световната практика е въпрос на избор. Трудно е и обобщаването на данните за неметалните полезни изкопаеми, строителните и скално-облицовъчните материали, поради голямото им разнообразие и различни сфери на приложение.

III. Видове находища на полезни изкопаеми на територията на България

III.1. Метални полезни изкопаеми (Приложения 4, 5,6)

Медни находища (Фиг. 2)

Медните находища са различни по тип и съдържание. Понастоящем добивни работи се провежда в медно-порфирните находища Елаците и Асарел, които добиват в последните 2 години общо около 25 млн. т. руда годишно с максимален годишен добив (общо) от 28.7 млн.т. през 2006 и 2007 г. Добивът се осъществява по открит способ. Добив, но по подземен начин на медно-златни руди се осъществява и в находище Челопеч. В затворените рудници от Западния Балкан, Врачанския руден район, Панагюрския руден район добивът е осъществяван по подземен способ. Понастоящем едва ли има шанс в някое от тези находища да започне добив отново, поради малките запаси, ниски съдържания на мед. Съществуват обаче големи възможности за откриване на нови находища основно от медно-порфирен тип масивно-сулфиден тип в Средногорието и Западния Балкан. Независимо, че находищата в Бургаския, Граматиковския, Малко Търновския и Врачанския руден район не се разработват, съществуват възможности за преоценка на някои от тях и за търсене на нови рудни тела. Находище „Прохорово” е проучено през 80-те години на XX век с изчисляване на запаси, но не е влязло в експлоатация. Несъмнено то представлява една възможност за увеличаване на добива в близко бъдеще. Неясна е перспективата и на находище Студенец в Плана.

Фиг. 2. Медни находища на територията на България
(Милев и др., 1996, с допълнения)

Златни находища (Фиг. 3)

От известните златни находища в момента се добива основно в находище Чelopeч, което е медно-златно. Находище Ада тепе получи разрешение за добив. Концесия за добив е дадена и за златно находище „Чала“, а за участък „Юрта“ от находище Зидарово концесията е отнета.

Коренните находища на злато обикновено рядко представляват собствено златно находище. Обикновени те са медно-златни (Чelopeч) или са привързани към жилинен тип находища на олово-цинк (Маджарово), медно-злато-полиметално (Зидарово) и др. В България се намира, може би най-голямото находище на злато в Европа – Чelopeч, където до момента са добити около 50 т злато. От медно-порфирните находища Асарел и Елаците също се добива попутно злато. Неблагоприятен фактор за разработката на някои от находищата е високото съдържание на As (Говежда). Интензивните проучвания за злато през последните 10-15 години доведоха до няколко търговски открития. На първо място това е находището Ада тепе с около 27 т. изчислени запаси. Находището е хидротермално, ниско-сулфиден тип с впръснат характер на орудяването. Привързано е към палеогенски скали и полегат разлом на отделяне. По същество това е един нов тип находище у нас. Най-вече поради предвидената технология за извличане, чрез цианиране фирмата проучила находището (БММ) не можеше да получи разрешение за добив почти 7 години. Това принуди фирмата да смени цианирането с технологията чрез флотационно и гравитационно обогатяване. Последният ОВОС от юни 2011 г. доведе до положително решение. Макар и по-малки някои открития като Диканите - у-к Вакарелец с около 1 т злато и 5 тона сребро, Бърдото (Брезник) – 14 т и др., са насърчителни за по-нататъшно проучване.

Разсипните находища с изчислени запаси са по река Огоста и в района на р. Струма. Проучваният провеждани в миналото в други райони не са довели да изчисляване на кондиционни запаси. Този тип находища няма перспектива за промишлено развитие и няма интерес към търсенето на такъв тип находища. Трябва да се отбележи, че почти всички български реки, палеорусли и терасни седименти са златоносни и съществуват изследвания за произхода и състоянието на златото.

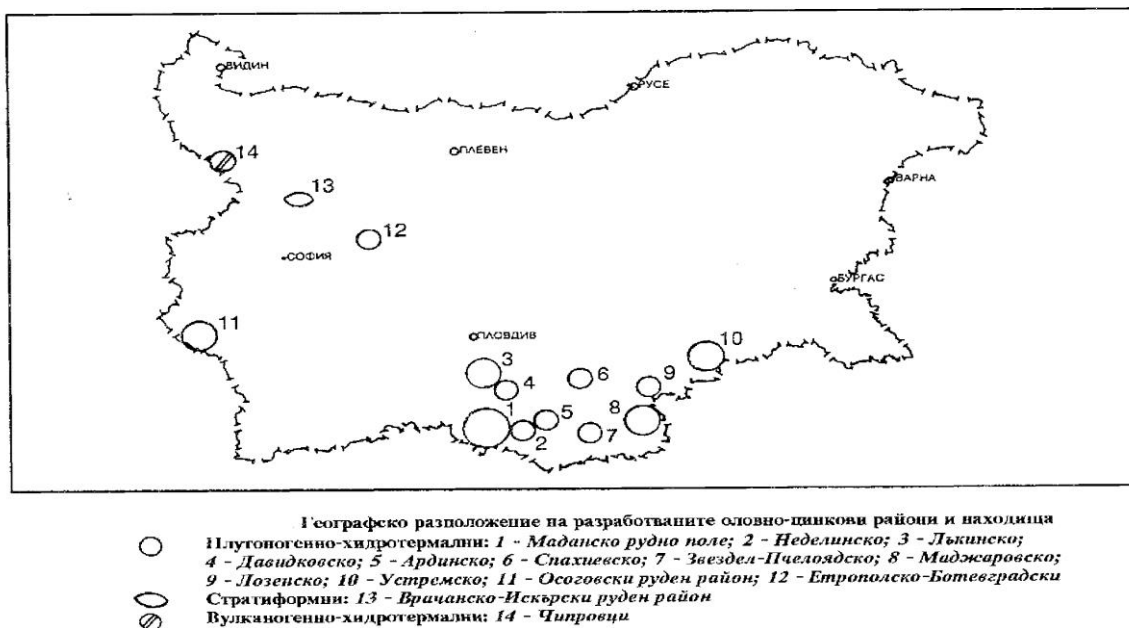

Фиг. 3. Златни находища на територията на България (Милев и др., 1996)

Оловно-цинкови находища (Фиг. 4)

Находищата на оловно-цинкови руди са предимно от жилин тип (1 – 11 на фиг. 4), свързани с палеогенския магматизъм (Централни и Източни Родопи и Осогово) вместили в палеогенски скали или метаморфити от подложката на Палеогена. Съдържанията на метал в тях е бил твърде променлив през различните години на добив (преди 1995, след което голяма част от тях са затворени). В някои случаи в началото се е добивало при общо съдържане на олово и цинк над 10 %, като в края на добива съдържанията са били от порядъка на 3-4 %. Стратиформените находища са привързани основно към триаски седименти (Врачанско-Искърски руден район). Те са разработвани изключително по подземен начин. В края на добива са разработвани твърде бедни руди със общо съдържане под 3 %.

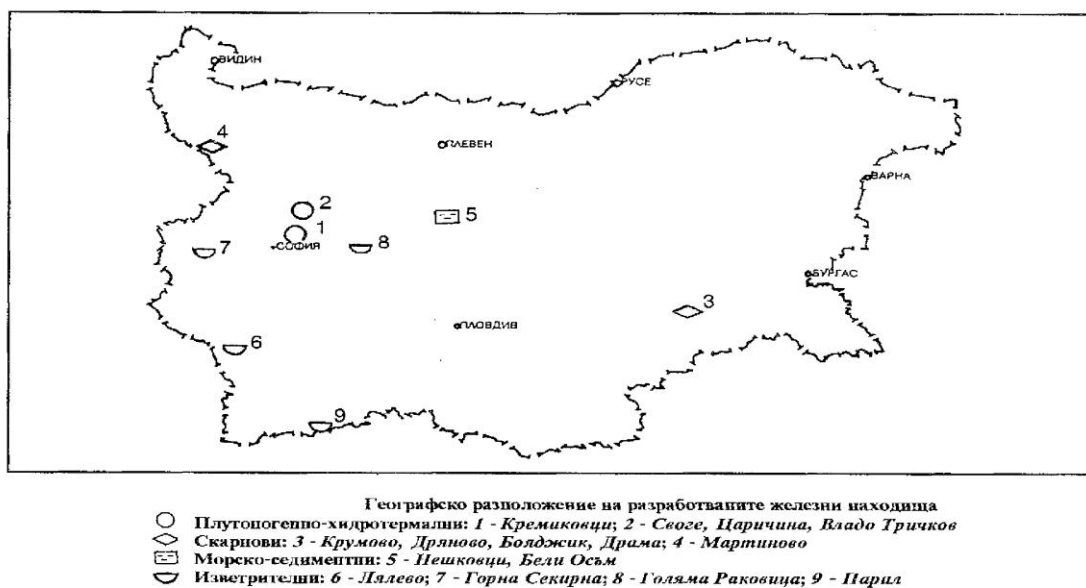
От разработваните находища в миналото понастоящем се води добив единствено в района на Източните Родопи където има дадени 10 концесии за добив (Прил. 6). От тях 1 (Чала – Спахиевско рудно поле) е и за добив на злато.

Фиг. 4. Оловно-цинкови находища на територията на България (Милев и др., 1996)

Находища на желязо (Фиг. 5)

Понастоящем находища на желязо не се разработват. Измежду всичките находища единствено находище Кремиковци има значими запаси, но с лоши показатели на рудата. Понастоящем за него е дадена концесия за добив на барит.

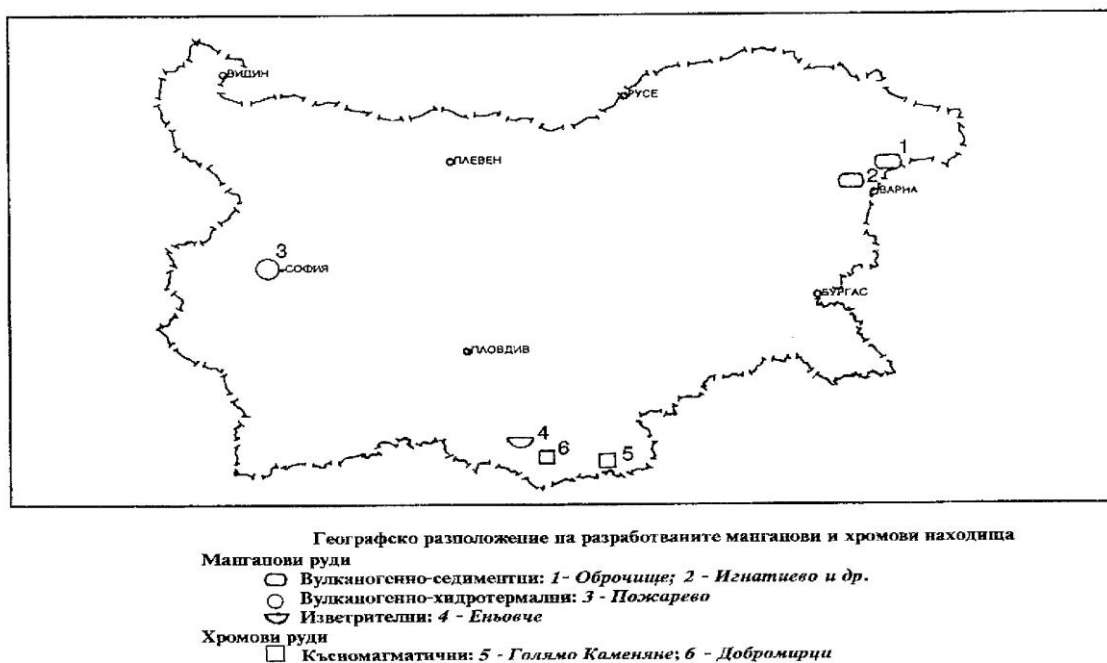
Фиг. 5. Находища на желязо на територията на България (Милев и др., 1996)

Находища на манган и хром (Фиг. 6)

От известните манганови находища на територията на страната понастоящем се разработва единствено находище Оброчище, където се добиват около 100 000 т годишно руда, чрез подземен добив. Запасите на находището са големи, но

показателите на рудата не са високи – съдържание около 26% и висока влажност. Находището е вместиено в олигоценски седименти. В района на Североизточна България (Варненско) има голям потенциал за откриване на нови находища на манган в олигоценските седименти. Понастоящем има дадено и едно разрешение за търсене и проучване. В последните години при проучването имаше проблеми с екологични и туристически организации поради близостта с големи туристически центрове.

Известните находища на хром се намират в Източните Родопи и са привързани към ултрабазити. Те са малки и нямат икономическо значение.

Фиг. 6. Манганово и хромови находища на територията на България (Милев и др., 1996)

Находища на уран (Фиг. 7)

В България са известни около 40 находища на уран, разработвани в миналото (Милев и др., 1996, Божков, 2007). По различни източници тази цифра е различна, поради различния начин на отчитането им. Генерализирано те са два типа хидротермални привързани към магмени и метаморфни скали и седиментни. Хидротермалните находища са вместиени в скали с различна възраст (Палеозой, Триас, Палеоген и др). Добивът в този тип е осъществяван основно подземно. Някои находища със седиментен произход са били разработвани също по минен способ (напр. Елешница и Смоляновци, а други със сондажи, чрез подземно излужване. (района на Горнотракийския комплексен грабен, Струмския грабен). В късните етапи на експлоатация подземното излужване е било прилагано и в някои хидротермални находища.

С Постановление 163/1992 г. на Министерския съвет са прекратени всички дейности свързани с добив и проучване на уранови находища извършвани от бившето Държавно предприятие „Редки метали“. През 1994 г. излиза първото постановление за ликвидация на последствията от уранодобива в България с което започва ликвидацията и рекултивацията на всички съоръжения. От съществуващите 2 обогатителни фабрики в Бухово и Елешница, втората все още отделя минимални

количества уран (жълт кег) от пречистването на минните води чрез смоли. Хвостохранилището на Елешница е напълно рекултивирано със средства по Програма PHARE, като се поддържа система за очистване на подземните води. Минимални количества уран се добиват и от находище „Бялата вода“ също при очистването на подземните води (Божков, 2007).

Преди 1990 г. уранодобивът бе от съществено значение за минно-добивната промишленост на България и е осигурявал значителна заетост. Променената световна пазарна конюнктура след края на „Студената война“ води до срив на търсенето и цените. По това време голяма част от добива се е осъществявал с дотации от държавата, поради стратегическото значение на суровината до разпадането на „Източния блок“. Несъмнено една част от находищата са били нерентабилни (тези с подземен добив), поради ниските съдържания и ниски пазарни цени. Друга част от находищата – тези в които добивът е осъществяван чрез сондажи или по комбиниран способ, обаче са били рентабилни дори при особено ниските световни цени (от порядъка на 40 \$ за кг). В периода 1946 – 1990 в България са добити около 38 000 т. уран общо по подземен и сондажен способ (Милев и др., 2006). След спиране на добива в известните находища са останали около 20 000 т запаси и ресурси (Баланс на запасите, 2011). Тези данни биха могли да бъдат в основата на евентуално преразглеждане на сегашните ограничения въз основа на задълбочен анализ на съвременните икономически условия, ако са налице повишени цени на урана и засилен пазарен интерес, както и при спазване на европейските изисквания към опазването на околната среда, гарантиращи екологосъобразен добив и преработка.

Фиг. 7. Уранови находища на територията на България (Милев и др., 1996)

Други находища на метални минерални суровини

На територията на България са известни минерализации на волфрам, молибден, антимон, живак и др. При подходящи технологии може да се използват и суровини за

производство на алуминии. Тази група находища няма съществен дял и перспектива в общия план на Минно-добивната дейност. Понастоящем има дадена една концесия за добив на волфрам - находище Грънчерица в Западните Родопи. Неизяснени са възможностите за търсене на редкоземни минерализации.

III.2. Находища на нефт и газ (Фиг. 8; Приложения 4, 5, 6)

Находищата на нефт и газ са изцяло съсредоточени в Северна България. В миналото са извършени много голям обем от проучвателни работи. В резултат са открити незначителни по брой и обем находища съсредоточени в района на Враца-Кнежа, Плевен и Североизточна България.

Фирмата Дайрект Петролиум е регистрирала търговско откритието на газо-кондензатно находище «Койнаре» в района на Червен бряг (с. Девенци) с доказани запаси над 2 млрд. куб.м. (само в участък «Девенци») и значителен потенциал от ресурси.

В последните години са проведени проучвания на континенталния шелф на Черно море в блок Галата, в чиито граници са открити находища Каварна, Каварна-изток и Калиакра. Проучванията са извършени от фирмата Мелроуз Рисорсиз, която е получила концесии за добив от тези находища и води добив на газ...

Според Баланса на запасите (Прил. 1) през 2014 г. България е имала почти 9510.3мил. м³ запаси от газ и около 126.9 хил. т. нефт и 1235.3 хил. т. кондензат. Годишният добив е бил съответно 183.1 мил. м³, 25.1 хил. т, 1.1 хил. т. Наличието на тези запаси и добив са твърде незначителни имайки предвид годишното потребление само на газ в страната около 2.6 млрд. куб. м. Въпреки това, този добив е един принос към диверсификацията на енергийната ни система. Резултатите от многогодишните проучвания показват, че едва ли могат да се очакват открития на значителни по запаси находища от конвенционални находища на нефт и газ. Големи перспективи съществуват и в евентуалното разработване на газохидратни находища в акваторията на Черно море(като блок 1-21 Хан Аспарух, блок 1-22 Терес и блок 1-19 Силистар). Перспективи съществуват и за използването на метана в някои въглищни находища, преди всичко Добруджанското. В момента по данни на МЕ (м. май) в България са действащи и са в процес на разглеждане 22 разрешения за търсене и проучване на нефт и газ (Приложение 3). Има дадени 18 концесии за добив на нефт и природен газ (от тях 4 в континенталния шелф) (Табл. 1, Приложения 4, 5, 6).

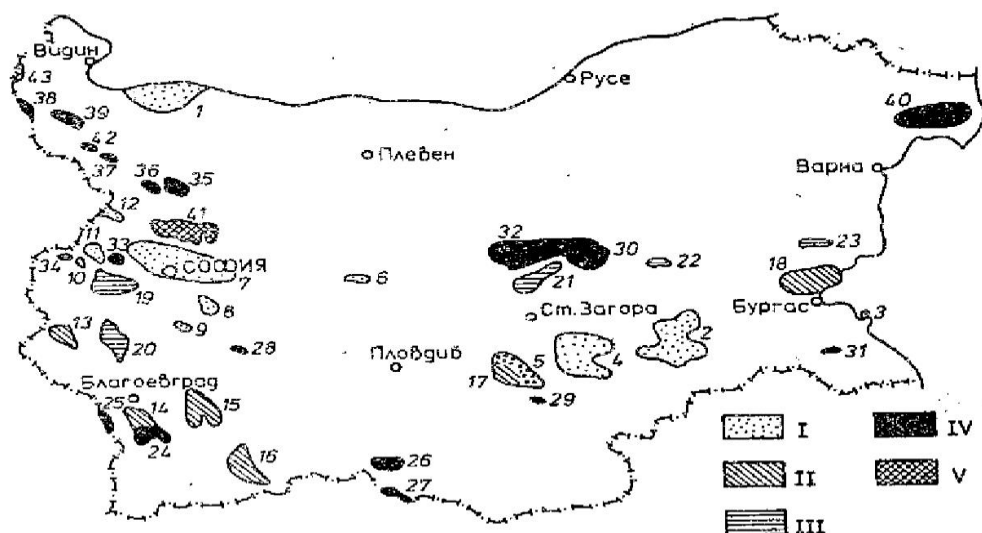
Данни за актуалното състояние на предоставените концесии и разрешения за търсене и проучване на нефт и природен газ, както и тези в процес на предоставяне са посочени в приложения 3,4,5,6 и и табл.1

Фиг. 8. Нефтени и газови залежи на територията на България

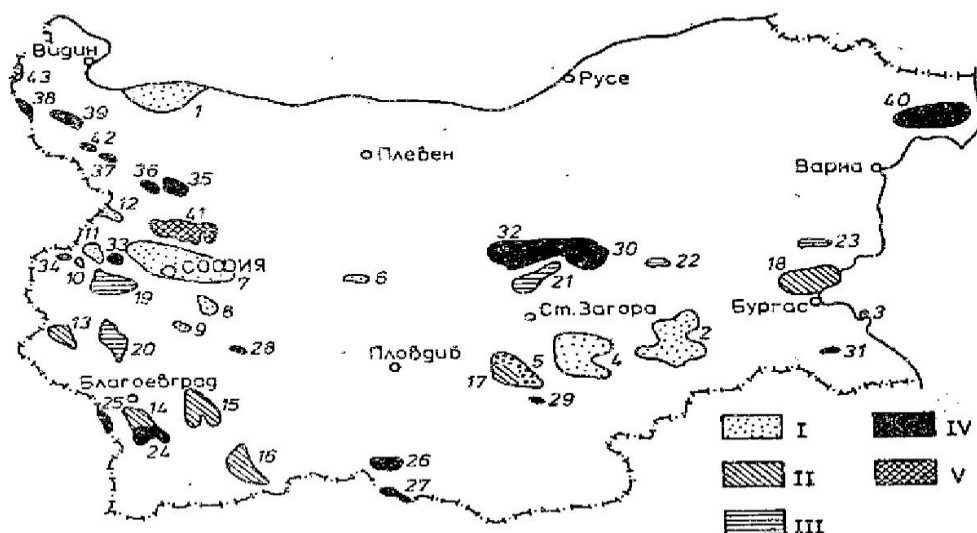
III.3. Находища на въглища (Фиг. 9, Приложения 4, 5, 6)

На територията на България са известни около 43 находища на въглища. Те са с разнообразна възраст, вид и качество. Най-големи са запасите на лигнитни въглища 1 843 837 хил.т и годишен добив от 29 127.5хил.т (Приложение 1). Независимо от ниското им качество те са основен източник за производство на електроенергия в страната. Основните запаси и добив са съсредоточени в Марица-изток, добивът е по открит способ. В момента са дадени 18 концесии за добив на твърди горива в страната (Приложение 6).

Разпространение на въглищните басейни и находища в България

- I. Лигнити: 1. Лом, 2. Елхово, 3. Созопол, 4. Марица-Изток, 5. Марица-Запад - Кипренска задруга, 6. Карлово, 7. София, 8. Чукурово, 9. Ковачевци, 10. Габер, 11. Алдомировци, 12. Станянци
- II. Матови кафяви въглища: 13. Кюстендил, 14. Ораново, 15. Разлог, 16. Гоце Делчев, 17. Марица-Запад - Бродска задруга, 18. Бургас
- III. Бледиви кафяви въглища: 19. Перник, 20. Бобов дол, 21. Николаево, 22. Сотирия, 23. Люляково-Дъскотна
- IV. Черни въглища: 24. Пирин, 25. Сухострел, 26. Смолян, 27. Арда, 28. Костенец, 29. Пчепарово, 30. Борован, 31. Странджа, 32. Балканбас, 33. Туден, 34. Сливница, 35. Горна Лука, 36. Горно Озирово, 37. Белимел, 38. Връшка чука, 39. Белоградчик, 40. Добруджа
- V. Антрацити: 41. Своге, 42. Драганица, 43. Стакевци

Разпространение на въглищните басейни и находища в България

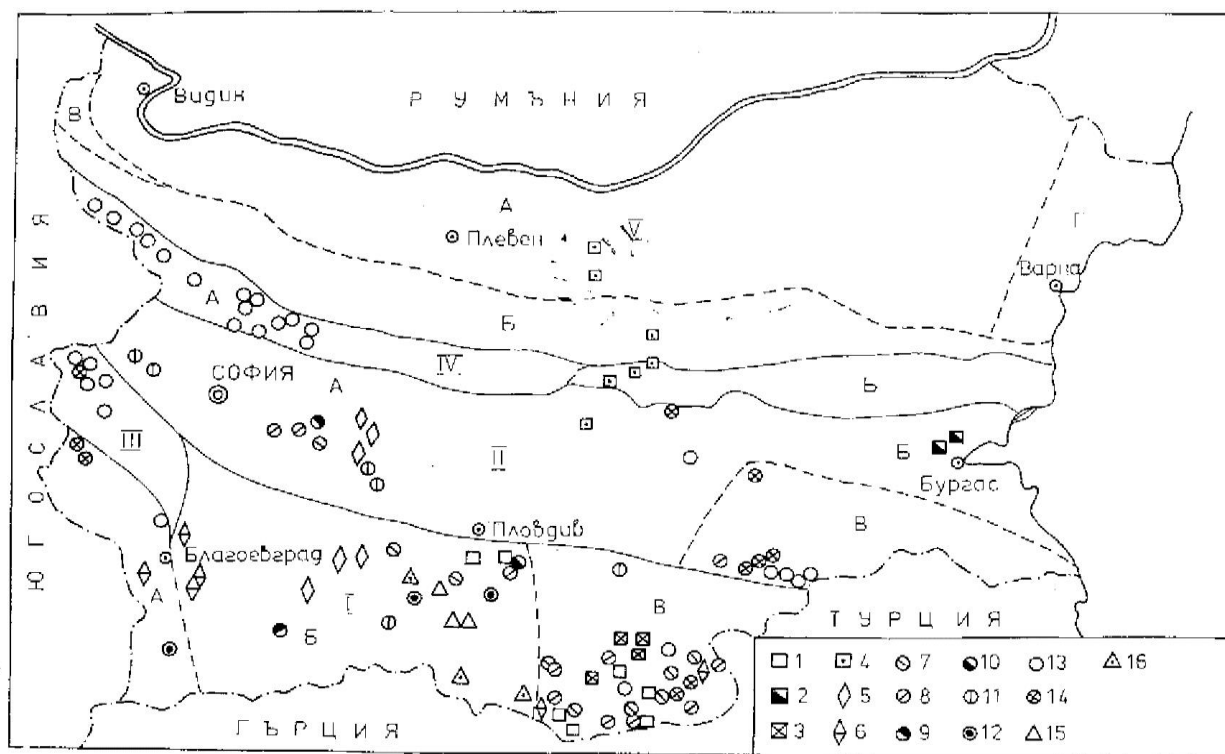
- I. Лигнитите: 1. Лом, 2. Елхово, 3. Созопол, 4. Марица-Изток, 5. Марица-Запад - Кипренска задруга, 6. Карлово, 7. София, 8. Чукурово, 9. Ковачевци, 10. Габер, 11. Алдомировци, 12. Станянци
- II. Матови кафяви въглища: 13. Кюстендил, 14. Ораново, 15. Разлог, 16. Гоце Делчев, 17. Марица-Запад - Бродска задруга, 18. Бургас
- III. Бледиви кафяви въглища: 19. Перник, 20. Бобов дол, 21. Николаево, 22. Сотира, 23. Люляково-Дъскотна
- IV. Черни въглища: 24. Пирин, 25. Сухострел, 26. Смолян, 27. Арда, 28. Костенец, 29. Пчепарово, 30. Боровден, 31. Странджа, 32. Балканбас, 33. Туден, 34. Сливница, 35. Горна Лука, 36. Горно Озирово, 37. Белимел, 38. Връшка чука, 39. Белоградчик, 40. Добруджа
- V. Антрацити: 41. Своге, 42. Драганица, 43. Стакевци

21

Фиг. 9. Находища на въглища на територията на България (Шишков и др., 1986)

III.4. Неметални минерални суровини, строителни материали и скално-облицовъчни материали

Тези три типа са разпространени практически на територията на цялата страна (Приложения 4, 5, 6). На територията на страната са установени проявления на над 20 вида екзогенни и 15 вида ендеогенни (Фиг. 10) по произход неметални (промишлени) минерали и скали (Трашлиев, ред., 1986). В последните години се забелязва засилен интерес към тях поради нарасналото търсене на пазара (Приложения 3, 4, 5, 6). Това се вижда и по факта, че те заемат първите три места по брой на дадени разрешения за търсене и проучване, търговски открития и концесии за добив (Табл. 1. Приложения 3, 4, 5, 6).

Карта за разпространението на по-главните находища и проявления на ендегенни промишлени минерали и скали

I. Родопска структурно-металогенна зона: А — Осоговско-Огражденски район; Б — Западнородопски район; В — Източнородопски район. II. Средногорска структурно-металогенна зона: А — Западносредногорски район; Б — Източносредногорски район; В — Ранджанско-Сакарски район. III — Структурно металогенна зона на Кряшето. IV. Балканска структурно-металогенна зона: А — Западнобалкански район; Б — Източнобалкански район. V. Мизийска структурно-металогенна зона (включително и Предбалкана): А — Район на Мизийската плоча; Б — Предбалкански район; В — Район на Южни Карпати; Г — Район на Варненската падина. Находища и проявления на: 1 — ултрабазити; 2 — базалти; 3 — базалти за петрургията; 4 — перлити; 5 — фелдшпатови и пегматити; 6 — слюди; 7 — азбест; 8 — талк; 9 — вермикулит; 10 — магнезит; 11 — алуминит; 12 — флуорит; 13 — барит; 14 — жълт кварц; 15 — дистен; 16 — графит

Фиг. 10. Главни находища на ендегенни неметални минерали и скали (Трашлиев, ред., 1989)

IV. Разрешения за търсене и проучване, търговски открития, концесии за добив (Приложение 3,4 и 5 и 6)

Въз основа на съществуващата законова база (Законът за подземните богатства) всички дейности по процедури вече са концентрирани в МЕ. Последните промени в законовата база са много положителни и концентрират всичко дейности в една институция и премахват раздробеността, която съществуваше доскоро. По данни на Дирекция природни ресурси и концесии към МЕ в периода 2000 -2015 г. са били заявени над 2500 искания за търсене и проучване, като около $\frac{1}{4}$ от тях (624) са отказани, а около 650 са прекратени в следствие. Трябва да се подчертае, че за разглеждания период точно обобщение на цифрите е трудно, поради доскорошната разпръснатост на дейността по даване на разрешения в различни министерства и динамичния характер на процеса за даване на разрешения.

Таблица 1. Дадени разрешения за търсене и проучване в периода 1999-2015 г. (към. м. януари 2015 г. по данни на Дирекция „Природни ресурси и концесии” към МЕ).

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	общо
М	6	6	4	4	13	12	8	2	4	3	6	7		8	7	2	92
НМ	1	11	12	13	9	21	9	2	3	8	7	3		12	3	0	114
НГ	0	3	4	4	1	3	2	0	1	2	7	3		5	3	1	39
ТГ	0	0	0	0	4	7	0	0	0	4	4	3	0	1	2	1	26
СТР	1	32	52	66	53	73	57	16	13	35	56	54	5	64	14	12	603
СОМ	2	21	28	17	30	47	37	4	4	14	25	18	2	52	14	2	317
ОТП		4	0	4	3	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	16

Съкращения: М-метални; НМ – неметални; НГ- нефт и газ; ТГ – твърди горива; СТР – строителни материали; СОМ – скално-облицовъчни; ОТП – отпадъци от минната индустрия.

Таблица 1 А. Разрешения за търсене и проучване, търговски открития и концесии за добив

	Общо 1999- 2015	Действащи разр. за ТП (01.01.2015 г.)	Търг. откр. (към01.01.2015 г.)	Концесии за добив (01.01.2015 г.)
М	50	26	6	18
НМ	156	29	55	72
НГ	39	14	7	18
ТГ	37	5	13	19
СТР	646	52	283	311
СОБ	237	66	112	59
ОТП	9	1	7	1

Съкращения: М-метални; НМ – неметални; НГ- нефт и газ; ТГ – твърди горива; СТР – строителни материали; СОБ – скално-облицовъчни; ОТП – отпадъци от минната индустрия.
Забележка: Разликите в цифрите се дължат на наличието на незавършили процедури.

Данните в Табл. 1 и Приложение 6 ясно показват, че има инвеститорски интерес към всички групи полезни изкопаеми. Абсолютните бройки не са показателни за сравнения между отделните групи, поради специфичните им особености. Големият интерес към строителните и скално-облицовъчните материали се дължи на тяхната масова разпространеност и възможността с малка инвестиция да се реализира сравнително бърза печалба. От друга страна високите стойности на транспортните разходи при строителните материали не позволяват тяхното пренасяне на значителни разстояния, което обуславя и големият брой кариери в близост до потенциалните консуматори. Ясно се очертава съсредоточаването на интереса покрай големите градове, които са и големи консуматори, както и покрай осъществявани или предстоящи големи инфраструктурни проекти. Ясно се откроява фактът, че броят на концесиите за добив превишава броят на търговските открития, което показва, че на практика се предоставят концесии върху вече известни находища, а не се откриват и разработват нови. 2004 г. се очертава като пикова от гледна точка на интерес за

търсене и проучване по всички типове полезни изкопаеми без нефт и газ, където има един постоянен брой.

V. Геоложките изследвания за територията на България – основа за развитието на минно-добивната промишленост.

През 2001 г. МОСВ прие „Стратегия за развитието на геологопроучвателната дейност и опазването на земните недра до 2010”. В тази стратегия се дава една пълна картина на състоянието на геоложките изследвания до 2000 г. и данни за наличната картографска информация и нейното състояние. Голяма част от анализа остава актуален като фактология доколкото в България не се извършават мащабни геоложки изследвания. Най-съществената дейност през изтеклия 10-годишен период бе извършената по държавна поръчка картировка на части от Южна и Западна България в М 1:50 000, която завърши през 2010 г.

В резултат на извършваните с държавни средства проучвания в миналото в България (основно до 1990 и със затихващо значение до 1998 г.) са натрупани значителен по обем геоложки данни. Те са събрани и систематизирани в Националния геофонд. Тази информация е една добра основа за развитие на геологопроучвателните работи, но не е достатъчно условие за бъдещето развитие. Това касае особено развитието на регионалните геоложки изследвания и картосъставянето. В последните години геологопроучвателните дейности свързани с търсенето и проучването са изцяло в ръцете на частни фирми. Съществуващите държавни институции се явяват регулаторен орган за провежданите дейности и инициират провеждането на регионални геоложки изследвания. Частните фирми желаят да ползват актуална информация от регионален характер, но нямат потенциала и желанието да я „произведат”. Практически геоложките изследвания в страната са концентрирани в Геологическия институт на БАН, който е единствена комплексна геоложка организация в България, Минно-геоложкият университет „Св. Иван Рилски” и двете геоложки катедри на Софийския университет „Св. Климент Охридски”. Провежданите изследвания в тези три центъра при сегашната организация се провеждат според плановите задачи (ГИ) или личните изследователски интереси (ГИ, МГУ, СУ) и не представляват целенасочени постоянни дейности. Дейността по провеждането на регионални изследвания и картосъставяне следва да бъде инициирана и провеждана от държавните органи. Провеждането на регионални геоложки изследвания, включително на металогенно-прогнозни оценки ще доведат до открояването на нови перспективни площи за търсене и проучване и засилен инвеститорски интерес. От особено значение е провеждането на системно геолошко картиране и обновяването и допълването на картите в М 1:25 000 и 1: 50 000.

V.1. Национални геоложки карти, картосъставяне и картоиздаване

Геоложките карти са пряко отражение на познанията за геоложкия строеж на територията на всяка страна и по същество представляват комплексно научно изследване на даден регион. Те са основен информационен продукт, който обслужва не само фундаменталните научни изследвания, но преди всичко осъществяване на голям брой приложни дейности, свързани с оценка на потенциала на отделни области като източници на минерални суровини и подземни води; изготвяне на проекти за

строителство на битови, промишлени, комуникационни и инфраструктурни съоръжения; оценка на геоекологичната обстановка и замърсяването на околната среда; прогнозиране на геоложкия риск (свлачища, срутища и земетресения); подобряване на жизнената среда; документиране и съхраняване на геоложкото наследство; регионално сътрудничество при разработване на трансгранични проекти и др.

Изготвянето, съставянето и издаването на геоложки карти в различни мащаби е една от най-важните задачи на геоложките служби и институции във всички страни. Състоянието на тези дейности в европейските държави зависи от степента на геоложката изученост. В страни, където системното геолошко картиране е завършило отдавна (напр. Англия, Франция, Германия), дейностите са насочени главно към редактиране и преиздаване на геоложки карти в GIS формат, съставяне на тематични карти (геохимични, металогенни, геоекологични, на геоложкия рист и др.) и интегриране на цялата налична регионална геоложка информация в общи бази данни и информационни системи. Обратно, където степента на изученост не е достигнала такава висока степен (напр. Полша, Унгария, Чехия, Канада), тези дейности започнаха да се развиват през последните 15-20 години с фокус към геолошко картиране и прекартиране на относително слабо изучени области (мащаб 1:50 000 или 1:25 000) и издаване на новите геоложки карти в GIS формат.

В България дейностите по съставяне на геоложки карти имат продължителна, 170-годишна история – от първите карти на френския геолог А. Boué (1840, 1842) до днес. Първото системно геолошко картиране на страната е в М 1:100 000 и обхваща периода 1948-1957 г. Следващият етап (1958-1980) е най-продуктивен – около 70% от територията на страната е покрита от кондиционни геоложки картировки в М 1:25 000 и 1:50 000. Геоложките карти не са отпечатани и се съхраняват в Националния геофонд, като приложения към докладите на картировъчните групи, поради което са трудно достъпни за ползване. По-късно (1981-1990) се провежда т.нар. „геолошко доизучаване“ в М 1:50 000 на отделни региони. Паралелно (1989-1995) започва систематизиране, осъвременяване и теренни ревизии на наличната информация от геоложките картировка. Резултатите са синтезирани в Геоложка карта на България в М 1:100 000 (публикувани са 86 картни листа + обяснителни записки) – най-значимият продукт на геоложкото картосъставяне и картоиздаване у нас. В по-късен десетгодишен период (1991-1998) отново се извършва геолошко картиране в М 1:25 000, но в основната си част обхваща вече картирани площи и има характер на прекартиране.

В периода 2005-2010, в изпълнение на крупен геоложки проект към МОСВ, започна ново средномащабно геолошко картиране и картосъставяне в М 1:50 000 на отделни региони в Южна и Западна България, което отговаря на съвременните европейски и световни стандарти – унифициран подход към обособяване и изобразяване на скалните единици, единна легенда, създаване на компютърни геоложки база данни в GIS формат (Arc GIS), отпечатване на геоложки карти и обяснителни записки към тях (с унифицирано съдържание) на български и английски език. Картирането беше проведено от екипи на сформирания консорциум “Геокомплекс ООД”, спечелила конкурса по държавна поръчка. За съжаление този проект приключи към края на 2010 г. и резултатите от него тепърва ще се оценяват. Като цяло провеждането на държавна картировка от частни и то временни организации не е практика в Европа и развитите държави. Тази дейност се осъществява от специализирани звена в рамките на геоложките служби. За сега няма виждане и стратегия за продължаване на дейностите по съставяне на съвременна средно

мащабна геоложка карта за цялата територия на страната като необходима основа за търсещи и проучвателни работи, респ. за развитие на минната индустрия.

V.2. Анализ на геоложкото картиране, картосъставяне и картоиздаване – международен опит

Европа и Америка

Англия

Територията на страната отдавна е покрита с геоложки и различни видове специализирани карти в различни мащаби (1:625 000, 1:250 000, 1:50 000, 1:25 000 и локално 1:10 000), които се предлагат на потребителите в печатен или компютърен формат (растерен, отчасти векторен). Понастоящем в Британската геоложка служба, която извършва всички дейности свързани с геолошко картиране и картоиздаване в страната, се разработва проекта DIGMapGB (Дигитална карта на Великобритания), който предвижда изработването на геоложки карти в М 1:50 000 за цялата страна. Компютърната информация за геоложките тела (полигони) е групирана в четири теми: коренни скали (литология, възраст и пр.), кватернер, делувиялни наслаги, техногенно замърсени почви.

Франция

Геоложката служба на Франция (BRGM) е завършила картирането на страната и до сега е отпечатала геоложки карти в М 1:1 000 000 (шесто издание през 1996 г.), 1:500 000, 1:250 000 и 1:50 000, които се предлагат на потребителите като печатни издания или сканирани, отчасти векторни копия. Завърши проект за изработване на дигитални карти на цялата страна в М 1:50 000 (общо 1127 карти, издавани по 20 карти годишно). Информацията включва данни за площи (стратиграфски единици), линейни (границы, разломи) и точкови обекти.

Германия

На базата на отпечатани (още към средата на 20 век) карти в М 1:25 000 е завършена геоложката карта на страната в М 1:1 000 000 (първата печатна версия е от 1970 г.) в печатен и дигитален ArcInfo формат, в комплект с тектонска карта, разкрита геоложка карта, карта на кватернерните отложения, карта на минералните ресурси и литоложка карта. В ход (от 1992 г.) е изготвянето на дигитална геоложка карта в М 1:200 000, придружена от съответни геоложки бази данни и тематични карти, с акцент върху оценка на замърсяването на почвите. Тези дейности се извършват от Германската геоложка служба (Bundesanstalt für Geologie).

Полша

Дейностите по геолошко картиране и картосъставяне се извършват от Полския геоложки институт към Департамента по геология и геоложки концесии (в системата на Министерството на околната среда) и са насочени към съставяне и издаване на многолистни серийни карти, покриващи територията на страната или отделни региони. Отпечатани са геоложка, хидрогеоложка и металогенна карти в М 1:200 000, геоложка карта на Судетите в М 1:25 000, геохимичен атлас на отделни райони в различен мащаб.

Понастоящем се изготвя геоложка карта на цялата страна в М 1:50 000, в комплект с хидрогеоложка карта и карта на минералните ресурси, всички в печатен и дигитален формат. Значителна част от тези карти е вече издадена. Геоложките карти са построени на литостратиграфски принцип и имат комплексен характер, като включват освен стандартната геоложка информация (възраст, литология, тектоника и пр.), така и редица други данни (геоморфоложки елементи, водни източници, фосилни находища, минерализации и променени зони, данни за избрани сондажи, археологични находки и др.).

Унгария

Геоложкото картиране и картоиздаване са приоритетна задача на Геоложкия институт към Унгарската геоложка служба. Понастоящем се провежда геоложко картиране и прекартиране в М 1:50 000 в планинските (разкрити) райони и М 1:100 000 в равнинните части на Панонската депресия. Завършените картни листове се издават в печатен и дигитален формат.

Паралелно с полевите работи се разработва и проект за изготвяне на дигитален вариант на унифицирана геоложка карта на Унгария в М 1:100 000, придружена от база данни за проведените сондажни проучвания.

Чехия

Геоложкото картиране и издаването на геоложки карти в Чехия се извършва от Чешката геоложка служба. В ход е проект за геоложко прекартиране на някои недобре изучени региони в М 1:25 000, локално и в М 1:10 000. Завършените картни листове се изготвят в печатен и дигитален формат и са придружени от серия тематични карти (водни източници, минерални ресурси, оценка на околната среда и др.). В процес на изготвяне е и многолистна геоложка карта на страната в М 1:50 000, придружена от интегрирани бази данни, които включват информация за хроностратиграфските и регионалните единици, литоложко описание на скалите, литостратиграфски единици и др.

САЩ

Територията на САЩ е покрита неравномерно от геоложки картировки в различни мащаби (главно 1:100 000 и 1:50 000), проведени по различно време, с различни методи и от различни организации (Геоложката служба на САЩ - USGS, щатски геоложки служби, университетски екипи). Понастоящем се работи върху два основни проекта.

Проектът “Национална програма за геоложко картиране” е насочен към комплексно и интердисциплинарно картиране на избрани региони на страната, с акцент върху оценка на геоложкия риск и влиянието на геоложките фактори върху човешкото здраве. Предвижда се изследванията да се извършват от федералната и щатските геоложки служби, с участие на университетски групи и изтъкнати специалисти от други геоложки организации и фирми.

Проектът “Национална база данни за геоложки карти” се изпълнява от геоложките служби и има за цел да разработи национални стандарти за изграждане, управление и разпространение на дигитални on-line геоложки карти и геоложка информация.

Канада

Геоложкото картиране и картосъставяне се извършва от Геоложката служба на Канада. Значителна част от страната е покрита от геоложки карти в М 1:50 000 или 1:250 000, които се предоставят за ползване в печатен вид или дигитален (растерен) формат. Освен стандартните геоложки карти, има съставени и карти в същия мащаб на глациалните отложения, геоморфоложки карти (главно по аерофотоснимки) и карти на глациалните наносни (пясъци, чакъли) отложения. По поръчка, за определени райони могат да се изготвят и карти в М 1:250 000 до 1:100 000.

Базисното геолошко картиране е комплексно (главно оценка на метални и неметални ресурси) и се извършва в М 1:50 000 или 1:100 000 от малки геоложки групи (4-7 човека). Резултатите се оформят в геоложки доклади, които се публикуват в официална поредица на геоложката служба. Изготвените карти могат да се предоставят за ползване при поискване в печатен или дигитален (сканиран) вариант.

Съседни страни

Систематичното геолошко картиране в съседните страни се провежда от Националните геоложки служби: Геологическия институт на Румъния (Institutul Geologic Roman), Геоинститут (преди – Геозавод, Белград), Геоинститут (преди – Геозавод, Скопие), Институт за геоложки и минни проучвания (IGME – Атина) и Институт за минни и геоложки изследвания (Maden Tetkik ve Arama Enstitusu, МТА – Анкара).

Националната геоложка карта на всяка от тези страни се разработва по собствена програма и има свои специфични особености. Общото е, че картирането става по дългосрочни програми, от постоянни екипи, със солидна лабораторна химична и палеонтоложка база, благодарение на която е възможно решаването на петрохимични, геохимични и биостратиграфски задачи. Нито една от службите не разполага със скъпите мас-спектрометри, необходими за радиогеохронологични изследвания. Поради това такива изследвания се извършват по пътя на договори с водещи чуждестранни радиогеохронолози и радиогеохронологични лаборатории. През последните 10–15 години се преминава към широко използване на дистанционните методи и към компютризация и въвеждане на GIS. Този процес е най-напреднал в Гърция, където всички геоложки и тематични карти се съставят в дигитална форма.

Мащабите на отпечатваните геоложки карти за отделните страни са както следва:

- дребномащабни (във всички съседни страни): 1:500 000 и 1:1 000 000;
- междинни: 1:200 000 (Сърбия – явна, 1968; Македония – за служебно ползване, съставена около 1990);
- средно- до едромасщабни: 1:100 000 – базисна геоложка карта на Югославия (преди разпадането ѝ, само за служебно ползване) и Турция; 1:50 000 – Румъния, Гърция; 1:25 000 – Турция и Югославия (не се отпечатват и са само за служебно ползване).

Сърбия и Македония

До разпадането на Югославия всяка от съюзните републики имаше собствена геоложка служба (Геозавод). По отношение на геоложкото картиране в Сърбия и Македония, решаваща беше ролята на Геозавод – Белград. Геоложкото картиране (във всички мащаби) се извършваше както от екипи на геозаводите, така и от екипи от университетите, предимно със силите на аспиранти и студенти, ръководени от авторитетни преподаватели.

Геоложката карта на Сърбия в М 1:200 000 обхваща само територията на СР Сърбия и е отпечатана през 1968 г. Основана е изцяло на хроностратиграфски принцип. Има обща легенда, единна за цялата карта. Геоложката карта на Македония е

отпечатана около 1990 г. и е само за служебно ползване. Основана е също на хроностратиграфски принцип.

Базисната геоложка карта на Югославия е съставяна на същия принцип, и е отпечатана през 1970–1980 г. Голям недостатък е, че достъпът и досега е твърде ограничен – само за служебно ползване.

Гърция

Геоложката служба на Гърция (ИГМЕ) има от страните на Балканите най-добра организация като национална агенция с изпълнителски функции. Създадена преди 50 години от неколцина гръцки геолози, завършили в чужбина, тя се утвърди в края на 70-те и началото на 80-те години, когато извърши и публикува основната част от геоложките карти в М 1:50 000. Службата разполага с отлична материална база, включително компютърна техника, софтуер и техника за интерпретиране на сателитни и самолетни снимки. Химичните лаборатории са на висота. Палеонтологичните лаборатории разполагат с подготвени специалисти, но не покриват модерните микропалеонтоложки групи (акритархи, радиоларии, хитинозои, миоспори, диатомеи, варовити нанофосили).

Централата на ИГМЕ е в Атина, като има филиали (регионални клонове) в Тесалоники, Козани, Ксанти, Превеза, Ретимна и Триполис. Те се занимават с регионална геология и картиране, търсене и проучване на полезни изкопаеми, хидрогеоложки изследвания, геотехника, морска геология, геохимични и геофизични изследвания, технологични изследвания по обогатимост, геотермия, геоинформатика и др. Работи се на базата на проекти, както субсидирани от държавата, така и по задачи на частния сектор.

Основната геоложка карта е съставена и издадена през 1969-1988 г в М 1:50000 (общо са издадени около 300 листа от общо 330). Някои от листовите се преиздават, но липсват програма и единни принципи за прекартирането.

Турция

Турската геоложка служба (МТА) има структура и задачи, подобни на тези на ИГМЕ. Основната геоложка карта е в М 1:100 000. Картните листове се издават на принципа „всеки за себе си“, като обвързването между тях е затруднено. За територията на Европейска Турция (Странджа) са публикувани през 1998 г. четири картни листа (Къркларели А4, Къркларели В5-В6, Бургаз А4 и Къркларели В4, Бургаз А3 и Едирне В2-В3), които също са „всеки за себе си“. Твърде неясни са и трансграничните корелации на отделените литостратиграфски и тектонски единици с тези от територията на България. Понастоящем е в ход проект на МТА за прекартиране на този район в М 1:25 000, в който като консултанти участват и геолози от Геологическия институт при БАН.

Румъния

Геологическият институт на Румъния е институция, сходна с нашия бивш Комитет по геология от времето на разцвета му. Както във всички страни в преход, и той е в упадък. Наред с финансовите проблеми, съществуват тежки проблеми с намиране на специалисти по геолошко картиране. По информация от румънски колеги предстоят ревизионни работи и преиздаване на картата, но за това, както и у нас в България, липсват необходимите средства.

Геоложката карта на Румъния в М 1:50 000 е съставена, като са следвани най-добрите традиции на карпатската геология. Покрита е цялата или почти цялата

територия на страната. Картите и въведената там терминология се използват изцяло при съвременните модерни тектонски и геодинамични изследвания от международни колективи (с участие на румънски, холандски, швейцарски, английски и други геолози). Като цяло картата е сходна с издадената у нас карта в М 1:100 000, при по-голяма детайлност (поради по-едрия мащаб), но при по-слабо обвързване между листовите поради самостоятелността на всеки лист и неговата легенда.

Средномащабни прогнозно–суровинни карти в САЩ

Съставянето на такива карти се осъществява от Геоложката служба, Минното бюро и Бюро по управление на земята към Министерството на вътрешните работи. Геоложката служба извършва основно геоложкото изучаване и търсещото опробване. Минното бюро и Бюро по управление на земята – изследване на перспективните участъци и събиране на литературния материал.

Фондовите отчети на всяка организация се представят поотделно. Изготвя се и кратък обобщителен отчет за получените резултати: прогнозно-суровинна карта в М 1:16 000 – 1:125 000 с комплект допълнителни карти, схеми и обяснителна записка.

Прогнозно-суровинна карта – в зависимост от изискванията се определя мащабът. Съдържанието на картата определя нейното наименование. Тя включва три нива:

- Топографска основа: опростен релеф, хидродрежа, пътища и населени места;
- Геоложка основа: контури на геоложките тела, тектонски нарушения и индекси на съответните единици. В съответствие с правилника на геоложката картография на САЩ, всяка картирана единица се отделя по веществен състав. Легендата отразява корелацията между картираните единици и съпоставка с международните скали. Описанието на закартираните единици е кратко (съгласно изискванията);
- Прогнозно-суровинната основа включва:
 - преки признаци на полезни изкопаеми, геохимични и други опробвания с посочени съдържания на полезни компоненти, находища и проявления на полезни изкопаеми и местата на добиване (шахти, кариери и др.);
 - оценка на геоложките тела и структури като прогнозни критерии и привързаността на полезното изкопаемо;
 - оценка на перспективните геоложки образувания по отношение на различните полезни изкопаеми;
 - прогнозни площи с оценка на перспективността по отношение на един или няколко вида полезно изкопаемо. Отразяването на резултатите от прогнозата е възприета единна за САЩ класификация отразяваща: 1. Ниво на перспективност: L – ниска, M – умерена, H – висока, U – неустановена и N – безперспективна. 2. Ниво на надеждност: A – неизяснена, B – предполагаема, C – относителна и D – определена;
 - прогнозна схема-ареалите на различните степени на перспективност се нанасят върху опростена топография (пътища, села) в няколко пъти по-дребен мащаб и се придружава от обяснителна записка.

Картата е придружена от *Обяснителна записка* със еднотипно съдържание.

V.3. Изводи

По отношение на състоянието на геоложкото картиране и картосъставяне се налага изводът, че то се определя от степента на геоложката изученост. България е в групата страни, където средно мащабното геолошко картиране и прекартиране е необходимост, а новите технологии на организация и представяне на информацията са в начален етап на развитие.

По отношение на комплексността на задачите, свързани с геоложкото картиране, диапазонът на световната практика е много широк и не може да служи като мотивация за едно или друго решение. Очевидно е, че това решение се диктува от национални и локални фактори.

Международният опит показва, че в болшинството от случаите средно мащабното геоложко картиране (и картосъставяне) се организира и осъществява от Националните геоложки служби. Предимствата на подобна централизация е в по-последователното следване на единни принципи и подходи при получаването на информацията и нейното представяне. Това прави геоложките карти в по-висока степен съпоставими, което е много съществено, особено при страни с по-ограничени територии, каквато е нашата. При подобен подход обобщаването на информацията и привеждането ѝ в по-дребно мащабен вид (разпростиращ се и върху цялата територия) е значително по-лесно осъществимо.

Друго предимство на централизираната в Националните геоложки служби дейност е възможността за по-унифицирани изисквания към специализираните изследвания, съпътстващи геоложкото картиране. Това също осигурява по-висока степен на съпоставимост на данните, което е особено важно при внедряването на новите подходи на ГИС.

В съседните страни като правило геоложкото картиране е провеждано и понастоящем се осъществява централизирано от Националните геоложки служби, които имат и изпълнителски функции. Изключение е опитът на бивша Югославия, където са съжителствали двата подхода – картиране от екипи на Геозавода и на отделни университетски колективи. Според оценката на някои сръбски геолози, недостатък на геоложките карти е липсата на единство на легендата и не обвързаност между някои съседни листове. Този недостатък в значителна степен би могъл да се свърже с децентрализирания подход на картирането.

В заключение се налага изводът, че дейностите по системно средно мащабно геоложко картиране, картосъставяне и картоиздаване в България следва да продължат в съответствие с утвърдените европейски стандарти, изградения методичен подход и придобития опит от периода 2005-2010 г. Целесъобразно е тези дейности да се извършват централизирано, от специализиран държавен орган от типа на геоложките служби, каквито са изградени във всички европейски страни, а не от частни, набързо сформирани фирми или отделни университетски екипи. За целта е необходимо изготвянето на дългосрочни програми и тематични геоложки задачи в следните приоритетни направления:

- **регионалните геоложки изследвания** на повърхностния и дълбочинния строеж на територията и акваторията на страната (както и на територии, където България има присъствие - българската антарктическа база "Св. Климент Охридски"), като база за специализирани проучвания и интерпретации;
- **регионалното търсене и оценка** за изясняване на перспективността на отделни площи (както и на територии, където България има присъствие – Интерокеанметал) за намиране на нови минерални и енергийни суровини и за рационално управление на разрешителната и концесионната дейности;
- **геоложки изследвания на околната среда** за оценка и мониторинг на геоложката опасност, на условията на жизнената среда, търсене на хранилища за газ, за въглероден диоксид и за опасни технологични отпадъци;
- **опазване и популяризиране на геоложкото наследство** за развитие на туризма;

- **предоставяне на пространствена информация от Националния геоложки фонд, специализираните регистри и карти** в съответствие със Закона за достъпа до пространствени данни и INSPIRE спецификациите

За периода до 2017г., са предвидени да бъдат реализирани редица проекти, за които трябва да се осигури финансиране от държавния бюджет в размер на 1.5 – 2 млн. лв. годишно. По съответните приоритетни направления те се разпределят както следва:

Регионалните геоложки изследвания:

1. Съставяне на държавна геоложка карта на Република България в М 1:50 000;
2. Съставяне на геоложка карта на морското дъно на българският сектор от акваторията на Черно море в М 1:100000;
3. Комплексни геоложки, геохимични и геофизични проучвания в района на българската антарктическа база "Св. Климент Охридски";

Регионалното търсене и оценка:

4. Отпечатване на металогенна карта на България в М 1:500000, съставяне и отпечатване на обяснителна записка и каталог на находищата;

Геоложките изследвания на околната среда:

5. Съставяне на геоморфоложка карта на Република България в М 1:100000;
6. Създаване на карта на активните разломи на територията на България;
7. Геоложки и екологични критерии и предпоставки за подземно съхраняване на природен газ и за депониране на въглероден диоксид във водоносни структури на територията на Р.България;

Опазване и популяризиране на геоложкото наследство:

8. Издаване на геоложки пътеводител на Източни Родопи.

Предоставяне на пространствена информация от Националния геоложки фонд, специализираните регистри и карти:

9. Усъвършенстване на технологията за създаване и поддържане на регистри и специализираните карти по Закона за подземните богатства и предоставяне на услуги от тях.

Целта на всички тези задачи е да спомогнат да бъде по – детайлно оценен геоложкия потенциал на страната ни, както и да покаже перспективните територии в които могат да бъдат открити редица полезни изкопаеми, явяващи се стратегически за Европейския съюз и проблемни за задоволяването на индустриите. Резултатите от изпълнението на тези задачи са собственост на държавата и се предават за съхранение и ползване в Националния геоложки фонд. В процеса на изпълнение на стратегията обхвата на задачите ще трябва да се разширява и обогатява.

VI. SWOT Анализ на дейностите по търсене и проучване на полезни изкопаеми

Силни страни	Слаби страни
○ Разнообразна геоложка среда с потенциал за търсене на различни суровини ○ Наличие на геоложка информация за	○ Липса на постоянна програма за развитие на геоложките изследвания ○ Недостатъчна дигитализация на наличната информация в Геофонда

повърхностния и дълбочинния строеж ○ Разнообразие на минерални суровини и голям брой потенциални обекти за проучване ○ Голям потенциал за намиране на нови находища на минерални суровини (Си, Аи и др.) ○ Потенциал за разработване на нетрадиционни суровини ○ Квалифициран персонал и традиции ○ Инвеститорски интерес ○ Политическа и финансова стабилност	и затруднен достъп до нея ○ Ограничен потенциал за намиране на нови находища на твърди горива, оловно-цинкови руди, желязо и др. ○ Недостатъчна PR кампания за запознаване на обществото със значимостта на отрасъла ○ Липса на политики в областта на планирането на потреблението на минерални суровини, особено общоразпространените
Възможности/Перспективи ○ Нарастващо търсене на суровини от страна на обществото и индустрията ○ Осъзната необходимост на ниво ЕС за оценка на минерално-суровинния потенциал на страните членки ○ Наличие на незаета работна ръка в някои региони ○ Разработване на нетрадиционни суровини ○ Подобряване на технологиите, използване на нови методи и технологии ○ Използване на „зелени“ технологии	Опасности / Неблагоприятни условия ○ Липса на обособена структура (геоложка служба), която да ръководи и координира политиките в областта на геологията ○ Лош имидж в обществото на геологопроучвателните и МДД дейности ○ Враждебно отношение от страна на някои не правителствени природозащитни организации ○ В някои случаи липса на достъп до територията ○ Конфликти със защитени територии на биоразнообразието ○ Липса на интерес към професиите и снижаване нивото на образованието в бранша

VII. Изводи и препоръки

Териториалното разпределение на различните видове минерални суровини на територията на страната е неравномерно. То се диктува от конкретните геоложки условия. Разпределението на находищата на нефт и газ, метални и неметални полезни изкопаеми и въглища се определя изключително от геоложки фактори и степен на проученост. Разпределението на разработваните находища на повечето строителни материали се диктува основно от икономически интереси и разчети, доколкото на територията на цялата страна навсякъде има подходящи скали от които те да се добиват. Разпределението на разработваните находища на скално-облицовъчни материали се диктува от смесени геоложки и икономически фактори. Находищата имат и различно икономическото значение. Находищата на нефт и газ и метални полезни изкопаеми макар малко на брой могат да имат съществена роля за икономиката на страната. Някои находища на неметални полезни изкопаеми (напр. каолин, варовици за химическата промишленост, гипс и др.), строителни материали (напр. суровини за производство на цимент, трошен камък и др.) също са национално значими. Някои находища на скално-облицовъчни материали могат да бъдат от национално значение, но повечето са само от локално значение.

Анализът на баланса на запасите (Приложение I) показва, че страната разполага със суровинна обезпеченост за значителен период от време за суровини със съществен дял в добива ѝ (каолин – около 20 г.; каменна сол – над 8000 г.; гипс- над 400 г.; манган над 400 г.; лигнитни въглища 60-70 г. и т.н.) Значително по-малки са запасите на някои важни за икономиката суровини: медни руди 12-13 г.; оловно-цинкови 12-15 г.; златни – около 25 години. Добивът на нефт и газ има значение за икономиката на страната при сегашното състояние на запасите и годишният добив.

Запасите от строителни и скално-облицовъчни материали би могло да се приеме, че са практически неизчерпаеми.

Предвид дългосрочният 15-годишен период на настоящата стратегия е необходимо насърчаването на геологопроучвателните работи към суровини, чиито запаси силно ще намаляват през този период или са от съществено значение за икономиката на страната. Това може да стане чрез осигуряването на добър инвестиционен климат и осигуряването на активни картировъчни и геологопроучвателни работи за намирането на нови находища от „рисковите” полезни изкопаеми. Необходимо е търсенето на нови типове минерални суровини и находища, чрез провеждането на специализирани регионално-прогнозни и изследователски работи. Нужно е да се търсят нови нетрадиционни източници на минерални суровини, при стриктно спазване на екологичните норми. Ограничаването на неконтролираното разработване на находища на общо разпространени полезни изкопаеми трябва да става единствено с мерки на пазарната икономика. Полезно би било типовете полезни изкопаеми да се разделят на две или три основни групи по значимост като се насърчават търсенето и проучването на тези с по-голяма значимост към икономиката или на перспективни не разработвани до момента суровини. Определен проблем е липсата на политики на планиране при добива на общо разпространените полезни изкопаеми. Целесъобразно би било те да бъдат обект на отделно специализирано и целенасочено изследване.

Страната разполага с голям потенциал за откриване на нови находища на минерални суровини и съответно със значителен добивен потенциал – особено в сравнение с повечето страни от ЕС. От гледна точка на нарастващата необходимост от полезни изкопаеми, България би трябвало да разшири възможностите за проучване и експлоатация на своя добивен потенциал, за да се намали зависимостта от внос и да нарасне приноса на полезните изкопаеми към БВП. Това може да стане, чрез намаляване на ограниченията поставени пред геологопроучвателните дейности, улеснен достъп до територията за важните за икономиката суровини при спазване на високи критерии за опазване на околната среда.

VIII. Литература

- Бедринов, 2000. Някои последствия от ликвидирането на уранодобива в България. – М. дело и геология, 1, 2-7.
- Богданов, Б. 1987 г. Медните находища в България. С., Техника, 388 с.
- Божков, Ил. 2007. Уранови находища в България – състояние и перспективи за добив. – М. дело и геология, 3, 8-11.

- Бонев, Ал. 2007 г. Светло ураново бъдеше. Или как България ще стане първата страна в света, която ще развива туризъм с радиоактивен фон. „В-к Капитал“, № 09. 3-9 март
- Милев, В., Н. Обретенов, В. Георгиев, А. Аризанов, Д. Желев, И. Бонев, И. Балтов, В. Иванов. 2007. Златните находища в България. С., Земя, 207 с.
- Геология на България, том II, Мезозойска геология (И. Загорчев, Хр. Дабовски, Т. Николов, ред.). 2009. С., Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“, 765 с.
- Димитров, Р. (ред.). 1988 г. Оловно-цинковите находища в България. С., Техника, 258 с.
- Канурков, Г. 1988. Железо-рудните находища в България. С. Техника, 282 с.
- Милев, В. Станев, В. Иванов. 1996. Добитите руди в България 1878 – 1995. статистически справочник. С. Земя, 196 с.
- Трашлиев, Ст. (ред.), 1988. Неметални полезни изкопаеми в България. С. Техника, т. I и т. II.
- „Стратегия за развитието на геологопроучвателната дейност и опазването на земните недра до 2010“, одобрена с Решение на МС №519/03.07.2001, МОСВ май, 2001, 50с.
- Шишков, Г., М. Кехайова, Св. Стайкова. 1986. Въглища и въглищни басейни в България. С, СУ "Св. Климент Охридски", 143 с.

Приложение 1. Баланс на запасите

ГРУПА	ВИД ПОЛЕЗНО ИЗКОПАЕМО	КОД	МЕРНА ЕДИНИЦА	КОЛИЧЕСТВО ЗАПАСИ	В Т.Ч. В ЕКСПЛОАТАЦИЯ	ДОБИВ 2003	ДОБИВ 2005	ДОБИВ 2007	ДОБИВ 2009	ДОБИВ 2010	УСЛОВНА ОСИГУРЕНОСТ В ГОДИНИ	УСЛОВНА ОСИГУРЕНОСТ В ГОДИНИ	ДОБИВ 2011	ДОБИВ 2012	ДОБИВ 2013	ДОБИВ 2014
<u>1-Метални ПИ</u>				Е	Ф	Г	Н	І	Ј	К	Е/І	Ф/І	актуализация			
1	МЕДНИ РУДИ	1	ХИЛ.Т.	361 127,2	340 351,0	24 552,3	24 806,6	29 674,0	27 152,2	27 405,1	13,5	12,7	28365,9	28244,1	28244,1	29625,5
2	ЗЛАТОСЪДЪРЖАЩИ РУДИ	2	ХИЛ.Т.	25 488,4	22 137,1	568,5	919,5	959,0	1 013,6	1 146,6	27,7	24,0	1366,3	1881,5	1881,5	2115,1
3	ЗЛАТОСЪДЪРЖАЩИ РАЗСИПИ	3	ХИЛ.КУБ.М.	178,0	178,0	24,5	19,0	38,8			10,8	10,8	0,0	0,0	0,0	0,0
4	ВОЛФРАМОВИ РУДИ	4	ХИЛ.Т.	9 381,0									0,0	0,0	0,0	0,0
5	СРЕБРОСЪДЪРЖАЩИ РУДИ	7	ХИЛ.Т.	2 257,9		46,2					244,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ	8	ХИЛ.Т.	15 398,3	7 823,4	759,3	703,3	670,7	511,1	573,4	23,9	12,2	643,7	588,2	588,2	649,8
7	ЖЕЛЕЗНИ РУДИ	9	ХИЛ.Т.	25 317,8	25 317,8	466,1	0,0	0,0	0,0	0,0	271,6	271,6	0,0	0,0	0,0	0,0
8	МАНГАНОВИ РУДИ	10	ХИЛ.Т.	26 689,9	26 689,9	4,2	38,5	27,9	28,3	106,0	651,3	651,3	85,6	39,1	39,1	93,7
<u>2-Неметални ПИ-индустриални минерали</u>																
9	КАОЛИНОВА СУРОВИНА	15	ХИЛ.Т.	93 562,7	24 539,1	825,9	1 381,1	1 631,0	938,8	1 335,9	76,5	20,1	1718,7	1621,1	1621,1	2068,9
10	ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ	16	ХИЛ.Т.	6 121,1	5 686,8	31,3	25,5	25,1	17,9	28,4	238,7	221,8	21,5	28,6	28,6	42,1
11	КАМЕНИНОВИ ГЛИНИ	17	ХИЛ.Т.	4 358,3		0,9	0,9	1,3	0,4	0,0	6 226,1		0,0	0,0	0,0	0,0
12	БЕНТОНИТОВИ ГЛИНИ ЗА ЛЕЯРСТВОТО	19	ХИЛ.Т.	26 056,7	10 653,5	145,5	181,2	99,0	108,4	99,7	205,6	84,0	53,9	77,9	77,9	41,1
13	ОГНЕУПОРНА ПРЪСТ	20	ХИЛ.Т.	3 232,4		2,0	1,8	3,6	0,8	0,0	1 971,0		0,0	0,0	0,0	0,0
14	ФЛУОРИТОВА СУРОВИНА	21	ХИЛ.Т.	933,5	623,9	0,0	0,0	0,0	31,5	9,7	113,3	75,7	31,8	69,7	69,7	138
15	БАРИТОВА СУРОВИНА	22	ХИЛ.Т.	216 476,8		637,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1 698,9		0,0	0,0	0,0	2,9
16	КАМЕННА СОЛ /СОЛНА МАСА/	24	МИЛ.Т.	15 598,7	15 598,7	1,9	1,9	2,0	1,3	1,9	8 665,9	8 665,9	2,2	2,1	2,1	3,3

17	ВАРОВИЦИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕННОСТ	25	ХИЛ.Т.	496 077,5	196 977,0	2 902,3	3 265,4	3 335,0	2 298,6	2 958,1	168,1	66,7	3725,9	3840,4	3840,4	3956,1
18	ВАРОВИЦИ ЗА ФЛЮС	26	ХИЛ.Т.	72 267,1	35 575,8	643,2	750,0	0,0	0,0	408,8	200,5	98,7	569,8	399,1	399,1	848
19	ДОЛОМИТИ КАТО ОГНЕУПОРНА СУРОВИНА	27	ХИЛ.Т.	15 559,4		245,7	295,6	0,0	0,0	0,0	143,7		0,0	595,8	595,8	163,7
20	КВАРЦ ЗА КВАРЦОВО СЪКЛО	28	ХИЛ.Т.	73,2									0,0	0,0	0,0	0,0
21	КВАРЦИТИ ЗА ДИНАСОВ ОГНЕУПОР	30	ХИЛ.Т.	7 277,8	4 711,6	25,7	45,4	42,0	0,0	20,0	273,4	177,0	0,0	0,0	0,0	32
22	ПЯСЪЦИ ЗА КАМЕНИНОВО ПРОИЗВОДСТВО	32	ХИЛ.Т.	166,9									0,0	0,0	0,0	0,0
23	ВЕРМИКУЛИТОВА СУРОВИНА	35	ХИЛ.Т.	7 301,2	121,3								55,6	54,0	54	33,2
24	ТАЛКОШИСТИ	37	ХИЛ.Т.	38,1		0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	952,5		0,2	0,2	0,2	0,2
25	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА СЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕННОСТ И ЛЕЯРСТВОТО	44	ХИЛ.Т.	1 576,2	627,3	78,7	58,0	184,9	215,4	210,5	10,5	4,2	192,7	124,8	124,8	167,8
26	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ФИЛТРАЦИОННИ ЦЕЛИ	45	ХИЛ.Т.	1 946,2		0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	19 462,0		0,0	0,0	0,0	0,0
27	КВАРЦ ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЦИ	46	ХИЛ.Т.	7 617,5	1 082,8	20,5	21,3	3,4	11,2	6,2	608,4	86,5	25,4	28,5	28,5	16,3
28	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ В КАОЛИН.СУРОВИНА ЗА СЪКЛ.ПРОМИШЛЕННОСТ	47	ХИЛ.Т.	59 410,3	12 988,6	412,3	583,3	550,6	442,4	463,5	121,1	26,5	544	621,	621,6	1148,1
29	ДОЛОМИТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА КСИЛОЛИТ	48	ХИЛ.Т.	7 897,8	7 897,8	24,9	20,8	14,8	22,0	33,8	339,5	339,5	48,9	59,4	59,4	54,3
30	ГИПСОВА СУРОВИНА	49	ХИЛ.Т.	81 811,5	81 811,5	165,5	187,7	234,3	127,6	109,2	496,2	496,2	114,8	113,7	113,7	87,8
31	ПЕРЛИТ	50	ХИЛ.Т.	1 938,3		16,8	15,3	13,9	14,8	0,0	159,4		0,0	37	3,7	0,0
32	КРЕДА-ВИНЕРВАЙС	51	ХИЛ.Т.	6 666,8		1,8	2,0	3,1	0,6	0,0	4 444,5		0,0	0,0	0,0	0,0
33	ВАРОВИЦИ ЗА ФУРАЖНАТА ПРОМИШЛЕННОСТ	56	ХИЛ.Т.	26 335,4	18 783,4	16,9	39,0	75,2	1 038,8	1 331,8	52,6	37,5	641,3	417,8	417,8	350
34	КЛИНОПТИЛОЛИТОВИ ЗЕОЛИТИТИ	58	ХИЛ.Т.	46 063,7		0,0	28,4	1,7	0,0	0,0	7 651,8		2,1	6	6	3,8
35	НАТРИЕВИ ПЕГМАТИТИ	92	ХИЛ.Т.	6 727,4	708,7	4,4	20,1	8,6	23,3	2,5	571,1	60,2	12,4	34,3	34,3	0,0
36	БЯЛ БЕНТОНИТ ЗА ВИНАРСТВОТО И ДР.	117	ХИЛ.Т.	243,4									0,0	0,0	0,0	39,1
37	ХАЛЦЕДОНОВИ	120	ХИЛ.Т.	167,0									0,0	2,1	2,1	0,0

	СИЛИЦИТИ															
38	КВАРЦИТИ И КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА	124	ХИЛ.Т.	574,0									0,0	0,0	0,0	0,0
39	НЕФТОШИСТИ ЗА ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ	130	ХИЛ.Т.	706,9		2,7	0,0	3,0	0,0	0,0	620,1		0,0	0,0	0,0	0,0
40	АЗБЕСТСЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА	132	ХИЛ.Т.	32,8									0,0	0,0	0,0	0,0
41	КРЕМЪЧНИ КОНКРЕЦИИ	133	ХИЛ.Т.	285,6		0,0	0,0	1,7	0,1	0,0	793,3		0,0	0,0	0,0	0,0
42	ГРАНИТИ И РИОЛИТИ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ФЕЛДШПАТ	134	ХИЛ.Т.	9 930,4	7 657,8	0,0	20,0	107,8	40,5	68,9	209,3	161,4	113,3	48,3	48,3	132,9
47	ЖИЛЕН КВАРЦ ЗА ФЕРОСПЛАВИ	157	ХИЛ.Т.	155,9									0,0	0,0	0,0	0,0
48	ВИТРОФИР ЗА СТЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ	158	ХИЛ.Т.	1 689,8		0,0	4,7	0,0	0,0	0,0	1 797,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
50	ОЛИГОМИКТИ	160	ХИЛ.Т.	2 047,0	68,8	2,7	15,1	8,7	8,4	11,9	218,7	7,4	9,4	3,8	3,8	0,0
51	ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ФЕЛДШПАТОВА СУРОВИНА	162	ХИЛ.Т.	24 732,8		0,0	0,0	2,0	0,0	0,0	61 832,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
52	МРАМОРИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ	163	ХИЛ.Т.	17 263,1									0,0	0,0	0,0	0,0
53	ВЕРМИКУЛИТ СЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА	164	ХИЛ.Т.	32,8									0,0	0,0	0,0	0,0
54	БЕНТОНИТ ЗА КОЗМЕТИКА	168	ХИЛ.Т.	34,2	34,2	0,0		0,0	0,0	0,1	1 710,0	1 710,0	0,0	0,0	0,0	0,0
55	КАЛИЕВИ ПЕГМАТИТИ	169	ХИЛ.Т.	7 449,4	7 449,4	0,0	0,0	7,1	0,5	2,5	3 687,8	3 687,8	10	5,4	5,4	5
56	КАОЛИНИТОВИ ГЛИНИ	170	ХИЛ.Т.	10 493,7									7,7	33,9	33,9	6,9
3-Нефт и газ																
58	НЕФТ	154	ХИЛ.Т.	237,2	237,2	26,7	27,2	24,0	23,8	22,4	9,6	9,6	21,4	22,9	22,9	25,1
59	ПРИРОДЕН ГАЗ	155	МИЛ.КУБ.М.	2 946,6	2 197,7	10,6	537,1	295,4	14,7	73,9	15,8	11,8	443,3	389,6	389,6	183,1
60	КОНДЕНЗАТ	156	ХИЛ.Т.	1,8	1,8	1,2	2,8	1,7	0,7	0,7	1,3	1,3	0,6	0,7	0,7	1,1
4-Твърди горива																
61	ЧЕРНИ ВЪГЛИЩА	150	ХИЛ.Т.	4 422,4	1 699,0	76,6	95,7	18,1	23,0	21,1	94,3	36,2	22,3	21,2	21,2	16,5

62	КАФЯВИ ВЪГЛИЩА	151	ХИЛ.Т.	68 327,9	63 627,7	2 778,4	2 469,2	2 833,5	2 243,8	2 321,2	27,0	25,2	2743,5	2442	2442	2307,6
63	ЛИГНИТНИ ВЪГЛИЩА	152	ХИЛ.Т.	1 951 463,9	1 675 520,1	24 559,0	22 146,1	25 325,0	25 014,8	27 148,3	78,6	67,5	34496,2	31040,7	31040,7	29127,5
64	АНТРАЦИТНИ ВЪГЛИЩА	153	ХИЛ.Т.	6,7		8,9	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8		0,0	0,0	0,0	0,0
<u>5-Строителни материали</u>																
65	ВАРОВИЦИ ЗА ЦИМЕНТ	61	ХИЛ.Т.	579 572,0	296 049,0	1 361,6	2 040,2	3 701,6	2 033,5	1 405,8	274,9	140,4	1421,6	1150,5	1150,5	1526,8
66	МЕРГЕЛИ ЗА ЦИМЕНТ	63	ХИЛ.Т.	525 631,3	396 600,0	963,9	1 236,1	1 401,8	841,8	619,3	519,1	391,7	499,1	856,9	856,9	855,4
67	ГЛИНИ ЗА ЦИМЕНТ	64	ХИЛ.Т.	18 926,0	18 926,0	0,0	40,3	356,0	4,7	14,2	227,9	227,9	41	2,5	2,5	0,0
68	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ЦИМЕНТ	65	ХИЛ.Т.	6 238,0	6 238,0	76,4	121,0	131,4	34,6	31,8	78,9	78,9	35,2	72,3	72,3	36,7
69	ТРАС ЗА ЦИМЕНТ	67	ХИЛ.Т.	14 820,0		55,2	128,4	274,0	109,8	0,0	130,6		0,0	0,0	0,0	0,0
70	ВАРОВИЦИ ЗА СТРОИТЕЛНО ВЪЗДУШНА ВАР	68	ХИЛ.КУБ.М.	71 559,5	47 138,4	249,2	298,0	229,8	240,1	185,0	297,6	196,1	286,5	213,6	213,6	287,9
71	МРАМОРИ ЗА СТРОИТЕЛНО ВЪЗДУШНА ВАР	69	ХИЛ.КУБ.М.	21 386,1	15 686,1	103,3	158,3	247,4	154,3	173,2	127,8	93,8	172	181,9	181,9	118,8
72	ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ И КЕРЕМИДИ	70	ХИЛ.КУБ.М.	16 710,2	10 388,7	26,1	38,3	44,0	7,5	3,7	698,6	434,3	0,0	0,0	0,0	0,0
73	ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ	71	ХИЛ.КУБ.М.	82 823,6	36 649,7	47,8	133,3	178,9	53,2	16,6	963,5	426,4	12	38,6	38,6	11,5
74	МЕРГЕЛИ ЗА ТУХЛИ И КЕРЕМИДИ	73	ХИЛ.КУБ.М.	13 855,0	11 889,8	29,9	15,7	156,5	87,7	103,1	176,3	151,3	107	116,4	116,4	117,2
75	МЕРГЕЛИ ЗА ТУХЛИ	74	ХИЛ.КУБ.М.	55 330,7	44 444,8	78,0	134,8	205,7	61,3	65,7	507,2	407,4	57,2	106,9	106,9	52,5
76	ЛЪОСОВИДНИ ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ	76	ХИЛ.КУБ.М.	4 360,5	4 360,5	3,0	4,0	0,5	2,5	0,0	2 180,3	2 180,3	1	1	1,	0,0
77	ПЯСЪЦИ ЗА ТУХЛИ	77	ХИЛ.КУБ.М.	777,2									0,0	0,0	0,0	0,0
78	ГЛИНЕСТИ ШИСТИ ЗА ШИСТОПОРИТ	78	ХИЛ.КУБ.М.	10 787,3	10 787,3								0,0	0,0	0,0	0,0
79	ПЯСЪЦИ ЗА ВАРОПЯСЪЧНИ ТУХЛИ	80	ХИЛ.КУБ.М.	5 869,9									0,0	0,0	0,0	0,0
80	ГЛИНИ ЗА ФАСАДНООБЛИЦОВАЧНИ ПЛОЧКИ	83	ХИЛ.КУБ.М.	8 410,3		0,0	2,2	2,2	0,0	0,0	9 557,2		0,0	0,0	0,0	0,0
81	ГЛИНИ ЗА ФАЯНС И КИСЕЛИНОУСТОЙЧИВА КЕРАМИКА	88	ХИЛ.Т.	2 489,0		0,0	1,3	2,5	0,0	0,0	3 275,0		0,0	0,0	0,0	0,0
82	МРАМОРИ ЗА МОЗАЙКА И БРАШНО	108	ХИЛ.КУБ.М.	12 108,6	2 355,1	4,4	12,3	35,6	15,8	37,0	576,1	112,0	15,4	42,3	42,3	24

83	МРАМОРИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	109	ХИЛ.КУБ.М.	154 018,9	115 933,8	325,6	379,1	994,6	932,4	985,5	212,9	160,3	816,6	784,5	784,5	1588,8
84	ВАРОВИЦИ И ДОЛОМИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	110	ХИЛ.КУБ.М.	785 216,6	576 436,3	2 189,2	4 088,3	6 157,8	4 556,5	4 127,5	185,9	136,5	4656,5	3938,8	3938,8	4953,3
85	ВАРОВИТИ МЕРГЕЛИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	111	ХИЛ.КУБ.М.	1 591,3		0,0	0,0	0,0	0,0	11,3	704,1		194,1	207,2	207,2	0,0
86	РИОЛИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	112	ХИЛ.КУБ.М.	5 803,2	678,4	0,0	0,0	423,9	33,4	91,7	52,9	6,2	149,4	120,6	120,6	0,0
87	АНДЕЗИТИ, АНДЕЗИТОВИ ТУФИ И ТРАХИАНДЕЗИТ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	113	ХИЛ.КУБ.М.	348 299,3	219 646,7	1 322,1	2 612,9	1 490,9	1 071,1	1 238,5	225,1	142,0	1496,8	1720,4	1720,4	1317,1
88	ГРАНИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	114	ХИЛ.КУБ.М.	23 791,7									0,0	0,0	0,0	0,0
89	ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	115	ХИЛ.КУБ.М.	2 843,3	1 189,9	0,0	0,0	56,8	52,6	61,3	83,3	34,9	29,2	32,6	32,6	74,4
90	ПЯСЪЦИ И ЧАКЪЛИ ЗА ПЪЛНИТЕЛ НА БЕТОН	116	ХИЛ.КУБ.М.	420 506,2	155 056,2	2 097,8	3 628,1	4 924,7	2 996,2	2 440,5	130,7	48,2	3497,8	2904,1	2904,1	2702,8
92	ВАРОВИЦИ ЗА БРЕГОЗАЩИТНИ СЪОРАЖЕНИЯ И ПЪТНО СТРОИТЕЛСТВО В	127	ХИЛ.КУБ.М.	9 250,1	8 619,6	0,0	0,0	5,5	19,7	47,9	632,7	589,6	22	39,1	39,1	12
93	ЧЕРНИ ШИСТИ ЗА МОЗАЙКА	131	ХИЛ.КУБ.М.	228,3	228,3	0,0	0,0	1,2	0,8	0,0	570,8	570,8	0,0	0,0	0,0	0,0
95	ТУФИ ЗА ЦИМЕНТ	161	ХИЛ.Т.	24 565,3									0,0	0,0	0,0	0,0
6-Скално-облицовъчни материали																
96	ВАРОВИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА	98	ХИЛ.КУБ.М.	76 087,3	22 107,7	73,2	88,7	128,0	149,2	105,1	699,1	203,1	108,6	123,9	123,9	204,4
97	МРАМОРИ ЗА ОБЛИЦОВКА	99	ХИЛ.КУБ.М.	70 237,5	12 539,3	27,3	30,2	21,3	15,4	14,0	3 245,7	579,5	23	18,5	18,5	27,5
98	БРЕКЧОКОНГЛОМЕРАТИ И МРАМОРНА БРЕКЧА ЗА ОБЛИЦОВКА	100	ХИЛ.КУБ.М.	17 022,4									0,0	0,0	0,0	0,0
99	ГРАНИТИ И ГРАНОДИОРИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	102	ХИЛ.КУБ.М.	10 944,8	1 136,4	7,3	0,3	4,5	10,3	2,0	2 242,8	232,9	0,0	1,2	1,2	0,0
100	КВАРЦ-МОНЦОНИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	103	ХИЛ.КУБ.М.	10 272,4		2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	23 346,4		0,0	0,0	0,0	0,0
101	ГАБРО,ГАБРО-МОНЦОН.И МОНЦ.,АНДЕЗИТИ И АНДЕЗИТОБАЗАЛТИ ЗА	104	ХИЛ.КУБ.М.	5 062,2									0,0	0,0	0,0	0,0

	ОБЛИЦ.															
102	РИОЛИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	105	ХИЛ.КУБ.М.	3 664,0	195,7	0,0	4,3	3,4	1,0	1,0	1 888,7	100,9	0,0	1	1	1
103	ТУФИ ЗА ОБЛИЦОВКА	106	ХИЛ.КУБ.М.	2 284,1									0,0	0,0	0,0	0,0
104	ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА И РАЗНОКАМЕННИ ИЗДЕЛИЯ	107	ХИЛ.КУБ.М.	14 203,2		1,0	2,5	6,3	0,0	0,8	6 699,6		0,0	0,0	0,0	0,9
105	ТРАВЕРТИН ЗА ОБЛИЦОВКА	118	ХИЛ.КУБ.М.	52,7									0,0	0,0	0,0	0,0
106	ГНАЙСИ ЗА ОБЛИЦОВКИ И НАСТИЛКИ	144	ХИЛ.КУБ.М.	6 129,3	788,2	2,7	2,4	3,2	2,6	1,6	2 451,7	315,3	2,4	3,9	3,9	6,2
109	ШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	165	ХИЛ.КУБ.М.	817,0	300,0	0,0	0,0	2,1	1,9	2,0	680,8	250,0	1,6	2	2	1,1
110	ГНАЙСОШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА И НАСТИЛКИ	167	ХИЛ.КУБ.М.	5 234,9	877,8	0,0	0,0	3,1	1,9	11,2	1 615,7	270,9	6,1	6,3	6,3	13,5

Приложение 2

Примерна обобщена подялба на видовете минерални суровини за статистически цели с код според Баланса на запасите и НСИ. Видовете полезни изкопаеми от лявата колонка са обобщени в дясно като са с едно и също оцветяване.

ГРУПА	ВИД ПОЛЕЗНО ИЗКОПАЕМО по баланса на запасите	КОД по БЗ	код по НСИ	
<i>1-Метални ПИ</i>				
1	МЕДНИ РУДИ	1	07.29.11	медни
2	ЗЛАТОСЪДЪРЖАЩИ РУДИ	2	07.29.14	благородни метали (Au + Ag)
3	ЗЛАТОСЪДЪРЖАЩИ РАЗСИПИ	3	07.29.14	разсипи
4	ВОЛФРАМОВИ РУДИ	4	07.29.15	
5	СРЕБРОСЪДЪРЖАЩИ РУДИ	7	07.29.14	
6	ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ	8	07.29.15	оловно-цинкови
7	ЖЕЛЕЗНИ РУДИ	9	07.10.10	железни
8	МАНГАНОВИ РУДИ	10	07.29.15	манганови
	Уранови и ториеви руди и техните концентрати		07.21.10	Уранови
				други (волфрамови, хромови и др.)
<i>2-Неметални ПИ-индустриални минерали</i>				
9	КАОЛИНОВА СУРОВИНА	15	08.12.21	
10	ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ	16	08.12.22	Глини и глинести минерали за промишлени цели
11	КАМЕНИНОВИ ГЛИНИ	17	08.12.22	
12	БЕНТОНИТОВИ ГЛИНИ ЗА ЛЕЯРСТВОТО	19	08.12.22	
13	ОГНЕУПОРНА ПРЪСТ	20	08.12.22	
14	ФЛУОРИТОВА СУРОВИНА	21	08.99.29	Други (каменна сол, барит, флуорит, азбест, талк и др.)

15	БАРИТОВА СУРОВИНА	22	08.99.29	
16	КАМЕННА СОЛ /СОЛНА МАСА/	24		
17	ВАРОВИЦИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ	25	08.11,20	Карбонатни скали за промишлено производство (варовици, доломити и др.) и гипс
18	ВАРОВИЦИ ЗА ФЛЮС	26	08.11,20	
19	ДОЛОМИТИ КАТО ОГНЕУПОРНА СУРОВИНА	27	08.11,20	
20	КВАРЦ ЗА КВАРЦОВО СЪКЛО	28	08.99.29	силикатни скали за промишлено производство (пясъци, кварцити, фелдшпати и др.)
21	КВАРЦИТИ ЗА ДИНАСОВ ОГНЕУПОР	30	08.99.29	
22	ПЯСЪЦИ ЗА КАМЕНИНОВО ПРОИЗВОДСТВО	32	08.12,11	
23	ВЕРМИКУЛИТОВА СУРОВИНА	35	08.99.29	
24	ТАЛКОШИСТИ	37	08.99.29	
25	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА СЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ И ЛЕЯРСТВОТО	44	08.12,11	
26	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ФИЛТРАЦИОННИ ЦЕЛИ	45	08.12,11	
27	КВАРЦ ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЦИ	46	08.12,11	
28	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ В КАОЛИН.СУРОВИНА ЗА СЪКЛ.ПРОМИШЛЕНОСТ	47	08.12,11	
29	ДОЛОМИТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА КСИЛОЛИТ	48	08.11,20	
30	ГИПСОВА СУРОВИНА	49	08.11,20	
31	ПЕРЛИТ	50	08.12,22	
32	КРЕДА-ВИНЕРВАЙС	51	08.11,20	
33	ВАРОВИЦИ ЗА ФУРАЖНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ	56	08.11,20	
34	КЛИНОПТИЛОЛИТОВИ ЗЕОЛИТИТИ	58	08.12,22	
35	НАТРИЕВИ ПЕГМАТИТИ	92	08.99.29	
36	БЯЛ БЕНТОНИТ ЗА ВИНАРСТВОТО И	117	08.12,22	

	ДР.			
37	ХАЛЦЕДОЛОВИ СИЛИЦИТИ	120	08.99.29	
38	КВАРЦИТИ И КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА	124	08.12,11	
39	НЕФТОШИСТИ ЗА ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ	130	06.10,20	
40	АЗБЕСТСЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА	132	08.99.29	
41	КРЕМЪЧНИ КОНКРЕЦИИ	133	08.99.29	
42	ГРАНИТИ И РИОЛИТИ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ФЕЛДШПАТ	134	08.99.29	
43	ТУФИТИ ЗА ФЕЛДШПАТ	137	08.99.29	
44	СМЕКТИТ-ИЛИТОВИ АЛЕВРОЛИТИ	138	08.12,22	
45	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ПЪЛНИТЕЛИ	139	08.12,11	
46	ДОЛОМИТНА СУРОВИНА ЗА ПЪЛНИТЕЛИ	140	08.11,20	
47	ЖИЛЕН КВАРЦ ЗА ФЕРОСПЛАВИ	157	08.99.29	
48	ВИТРОФИР ЗА СЪКЛАДСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ	158	08.99.29	
49	БЕНТОНИТ ЗА БЕЛИЛНА ПРЪСТ И КЕРАМИКА	159	08.12,22	
50	ОЛИГОМИКТИ	160	08.12,11	
51	ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ФЕЛДШПАТОВА СУРОВИНА	162	08.12,11	
52	МРАМОРИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ	163	08.11,20	
53	ВЕРМИКУЛИТ СЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА	164	08.99.29	
54	БЕНТОНИТ ЗА КОЗМЕТИКА	168	08.12,22	
55	КАЛИЕВИ ПЕГМАТИТИ	169	08.99.29	
56	КАОЛИНИТОВИ ГЛИНИ	170	08.12,21	
57	ДОЛОМИТИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА	171	08.11,20	

<u>3-Нефт и газ</u>				
58	НЕФТ	154	06.10,10	нефт
59	ПРИРОДЕН ГАЗ	155	06.20.10	Природен газ и кондензат
60	КОНДЕНЗАТ	156	06.20.10	
<u>4-Твърди горива</u>				
61	ЧЕРНИ ВЪГЛИЩА	150	05.10,10	
62	КАФЯВИ ВЪГЛИЩА	151	05.20.10	
63	ЛИГНИТНИ ВЪГЛИЩА	152	05.20.10	
64	АНТРАЦИТНИ ВЪГЛИЩА	153	05.10,10	
<u>5-Строителни материали</u>				
65	ВАРОВИЦИ ЗА ЦИМЕНТ	61	08.11,20	строителни натериали за производство на промишлени изделия
66	МЕРГЕЛИ ЗА ЦИМЕНТ	63	08.11,20	
67	ГЛИНИ ЗА ЦИМЕНТ	64	08.12,22	
68	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ЦИМЕНТ	65	08.12,11	
69	ТРАС ЗА ЦИМЕНТ	67	08.12,11	
70	ВАРОВИЦИ ЗА СТРОИТЕЛНО ВЪЗДУШНА ВАР	68	08.11,20	
71	МРАМОРИ ЗА СТРОИТЕЛНО ВЪЗДУШНА ВАР	69	08.11,20	
72	ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ И КЕРЕМИДИ	70	08.12,22	
73	ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ	71	08.12,22	
74	МЕРГЕЛИ ЗА ТУХЛИ И КЕРЕМИДИ	73	08.11,20	
75	МЕРГЕЛИ ЗА ТУХЛИ	74	08.11,20	
76	ЛЪОСОВИДНИ ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ	76	08.12,22	
77	ПЯСЪЦИ ЗА ТУХЛИ	77	08.12,11	
78	ГЛИНЕСТИ ШИСТИ ЗА ШИСТОПОРИТ	78	08.11,40	

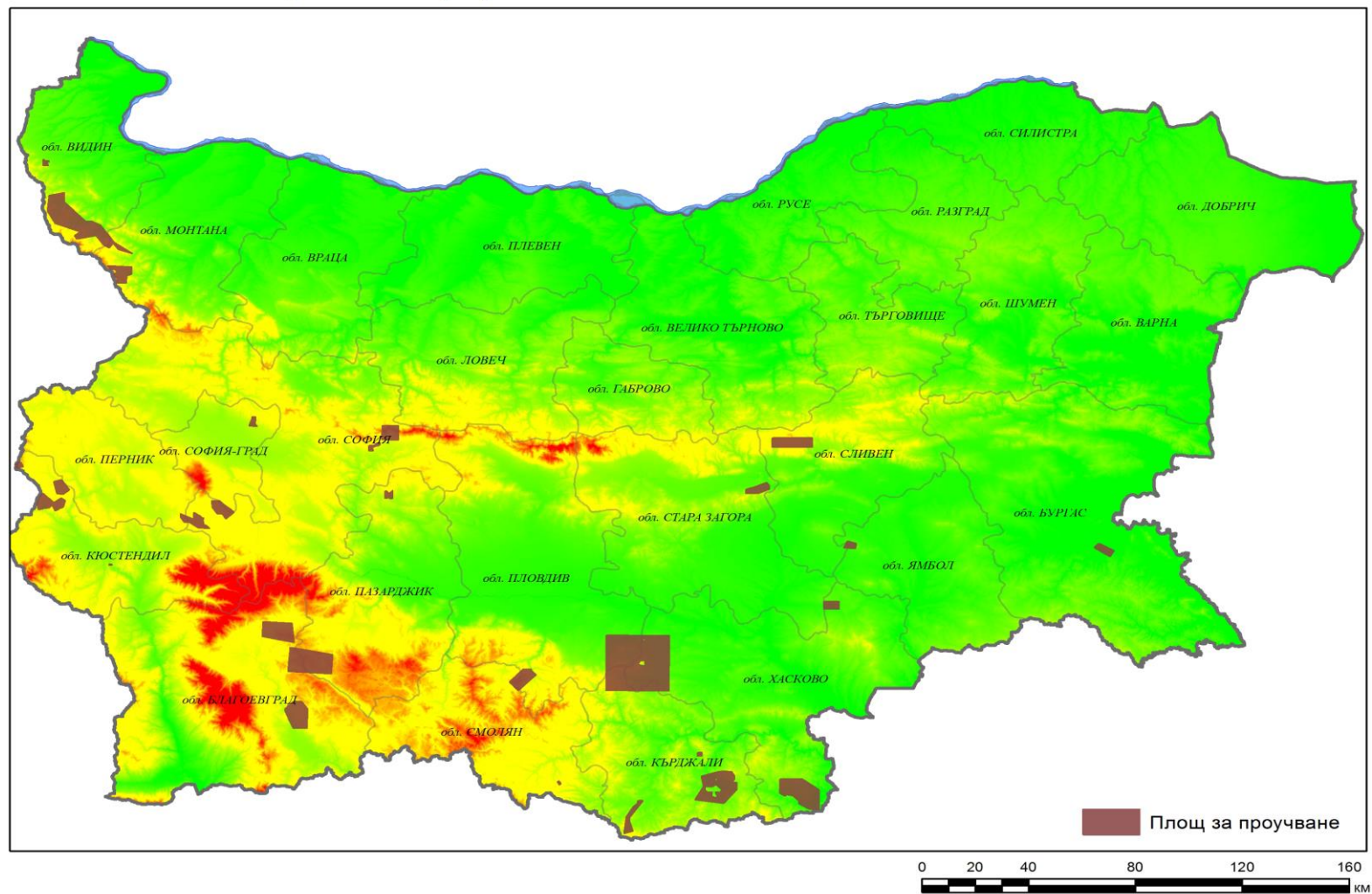
79	ПЯСЪЦИ ЗА ВАРОПЯСЪЧНИ ТУХЛИ	80	08.12,11	
80	ГЛИНИ ЗА ФАСАДНООБЛИЦОВАЧНИ ПЛОЧКИ	83	08.12,22	
81	ГЛИНИ ЗА ФАЯНС И КИСЕЛИНОУСТОЙЧИВА КЕРАМИКА	88	08.12,22	
82	МРАМОРИ ЗА МОЗАЙКА И БРАШНО	108	08.11,11	
83	МРАМОРИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	109	08.11,12	
84	ВАРОВИЦИ И ДОЛОМИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	110	08.11,12	инертни матариали за строителство на пътища, сгради, хидротехническо строителство, брегоукрепване и др.
85	ВАРОВИТИ МЕРГЕЛИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	111	08.11,12	
86	РИОЛИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	112	08.11,12	
87	АНДЕЗИТИ, АНДЕЗИТОВИ ТУФИ И ТРАХИАНДЕЗИТ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	113	08.11,12	
88	ГРАНИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	114	08.11,12	
89	ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	115	08.11,12	
90	ПЯСЪЦИ И ЧАКЪЛИ ЗА ПЪЛНИТЕЛ НА БЕТОН	116	08.11,12	
92	ВАРОВИЦИ ЗА БРЕГОЗАЩИТНИ СЪОРАЖЕНИЯ И ПЪТНО СТРОИТЕЛСТВО В	127	08.11,12	
93	ЧЕРНИ ШИСТИ ЗА МОЗАЙКА	131	08.11,12	
94	МЕТАМОРФИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	136	08.11,12	
95	ТУФИ ЗА ЦИМЕНТ	161	08.11,20	
<u>6-Скално-облицовъчни материали</u>				
96	ВАРОВИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА	98	08.11,11	седиментни скаали (варовици, мрамори, пясъчници, бигир и травертин)
97	МРАМОРИ ЗА ОБЛИЦОВКА	99	08.11,11	
98	БРЕКЧОКОНГЛОМЕРАТИ И МРАМОРНА БРЕКЧА ЗА ОБЛИЦОВКА	100	08.11,11	
99	ГРАНИТИ И ГРАНОДИОРИТИ ЗА	102	08.11,11	

	ОБЛИЦОВКА			
100	КВАРЦ-МОНЦОНИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	103	08.11,11	магмени и вулканогенно-седиментни
101	ГАБРО,ГАБРО-МОНЦОН.И МОНЦ.,АНДЕЗИТИ И АНДЕЗИТОБАЗАЛТИ ЗА ОБЛИЦ.	104	08.11,11	
102	РИОЛИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	105	08.11,11	
103	ТУФИ ЗА ОБЛИЦОВКА	106	08.11,11	
104	ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА И РАЗНОКАМЕННИ ИЗДЕЛИЯ	107	08.11,11	
105	ТРАВЕРТИН ЗА ОБЛИЦОВКА	118	08.11,11	
106	ГНАЙСИ ЗА ОБЛИЦОВКИ И НАСТИЛКИ	144	08.11,40	
107	АМФИБОЛИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	145	08.11,40	
108	БИГОР	146	08.11,11	
109	ШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	165	08.11,40	метаморфни (шисти и гнайси)
110	ГНАЙСОШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА И НАСТИЛКИ	167	08.11,40	
111	ГНАЙСИ И ГНАЙСОШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКИ И НАСТИЛКИ	172	08.11,40	
				ОБЩО

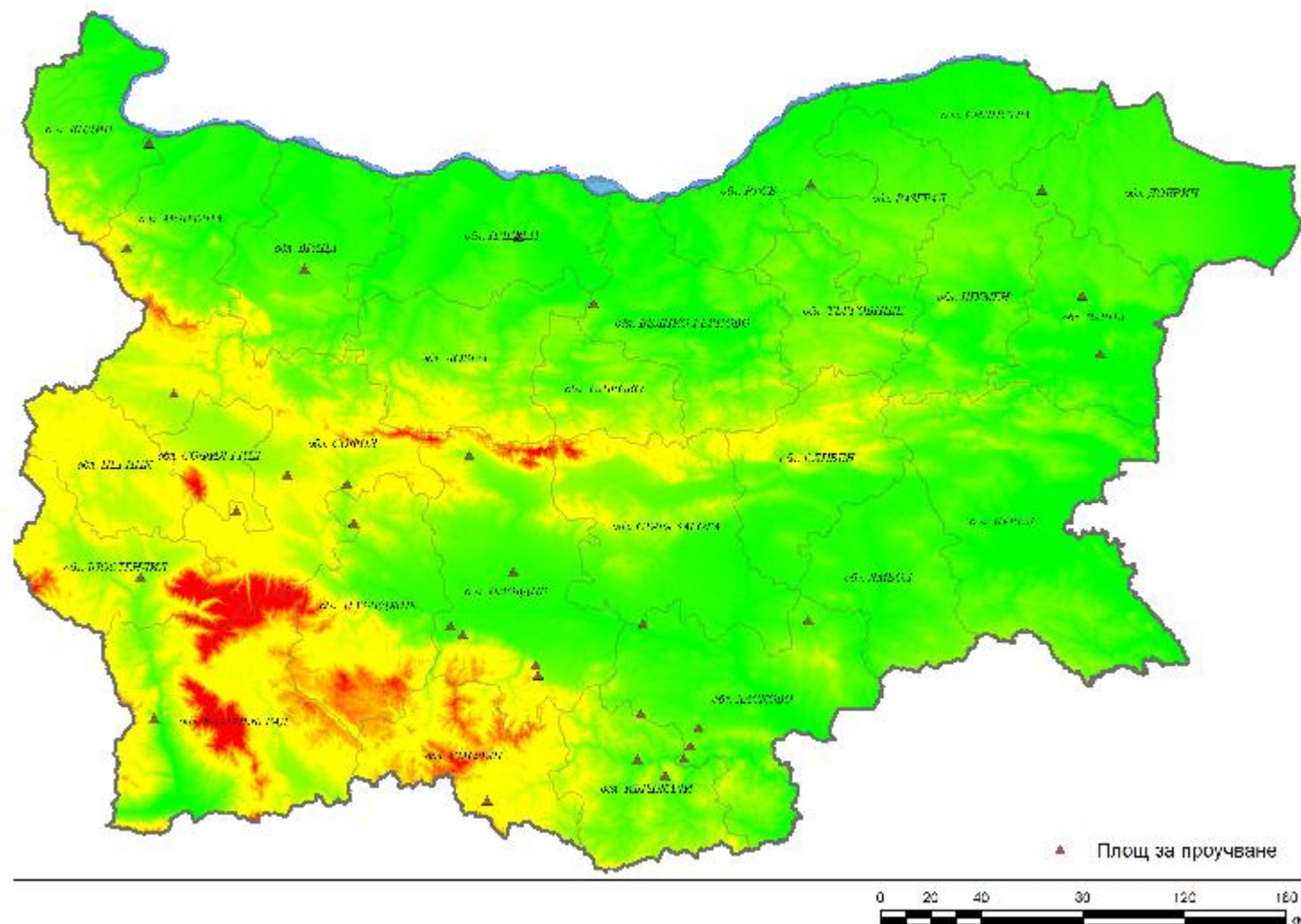
Обобщена таблица на видовете полезни изкопаеми за статистически цели (примерен вариант)

1-Метални ПИ
Медни руди
Руди на благородни метали (Au + Ag)
Разсипи на злато
Оловно-цинкови руди
Железни руди
Манганови руди
Уранови руди
Други руди (волфрамови, хромитови и др.)
2-Неметални ПИ-индустриални минерали
Глини и глинести минерали за промишлени цели
Карбонатни скали за промишлено производство (варовици, доломити и др.) и гипс
Силикатни скали за промишлено производство (пясъци, кварцити, фелдшпати и др.)
Други (каменна сол, барит, флуорит, азбест, талк и др.)
3-Нефт и газ
Нефт
Природен газ и кондензат
4-Твърди горива
Въглища
5-Строителни материали
Строителни натериали за производство на промишлени изделия
Инертни матариали за строителство на пътища, сгради, хидротехническо строителство, брегоукрепване и др.
6-Скално-облицовъчни материали
Седиментни скаали (варовици, мрамори, пясъчници, бигор и травертин)
Магмени и вулканогенно-седиментни
Метаморфни (шисти и гнайси)

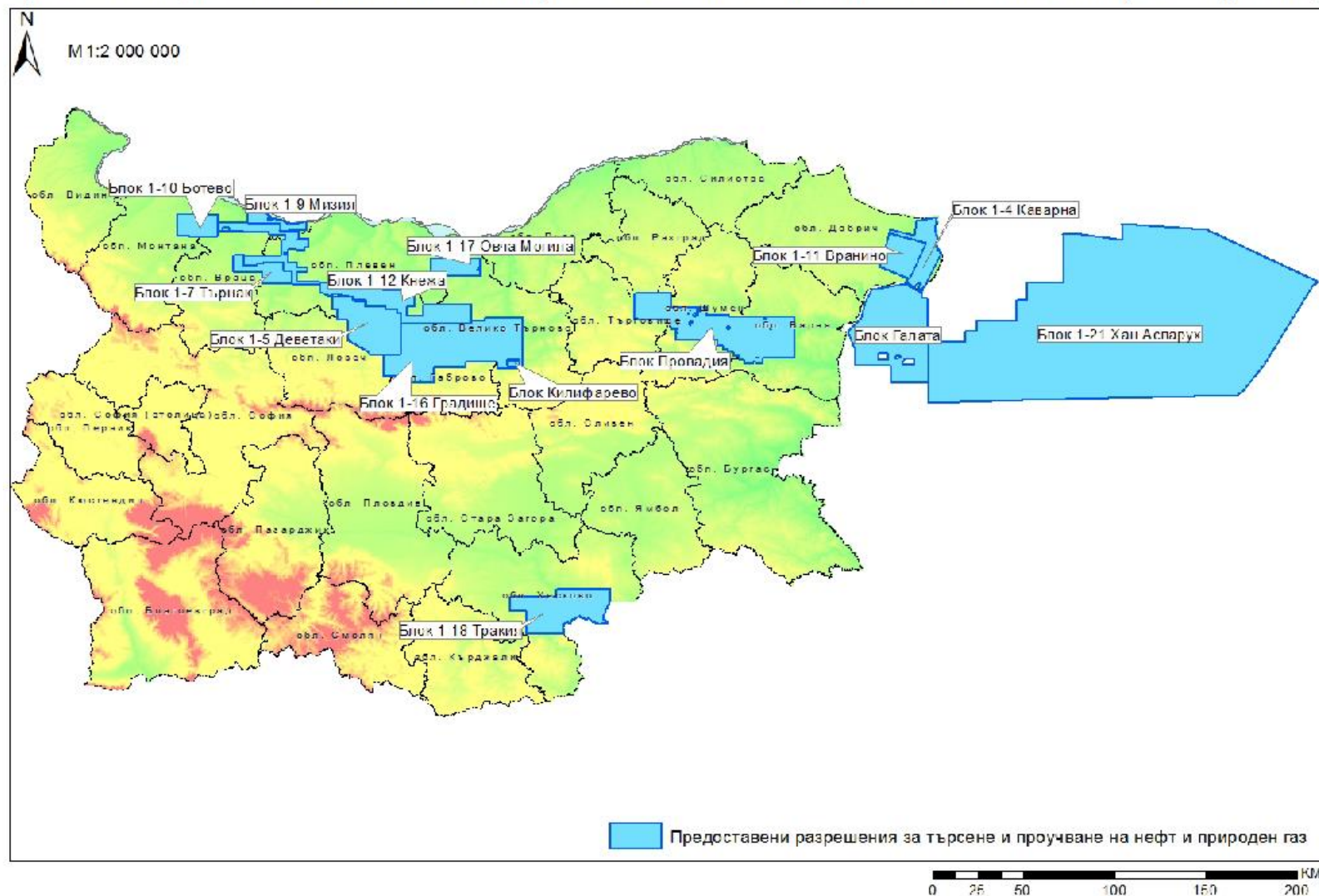
**Карта с действащите разрешения за
търсене и проучване на метални полезни изкопаеми**

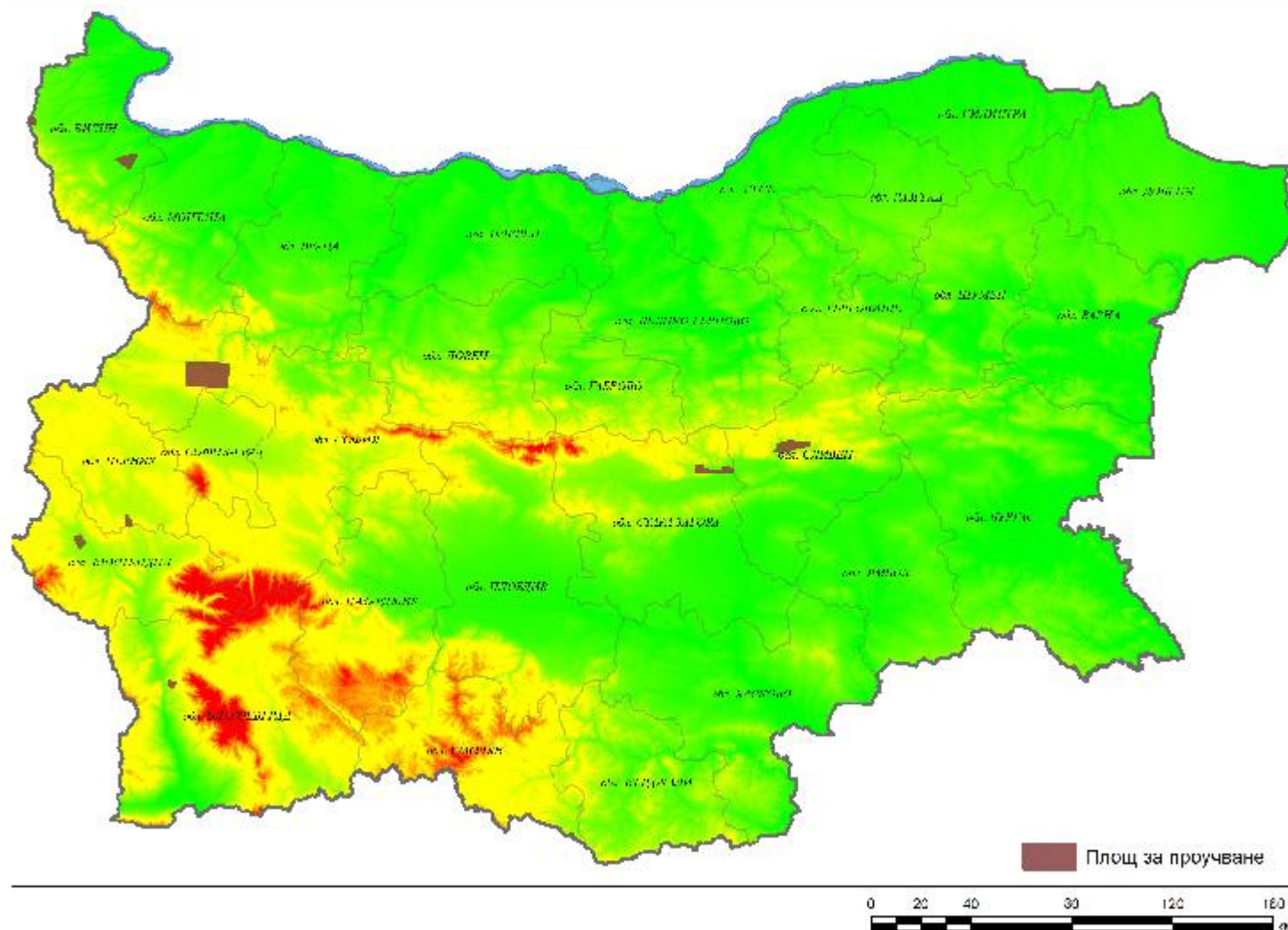
**Карта с действащите разрешения за търсене и проучване
на неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали**

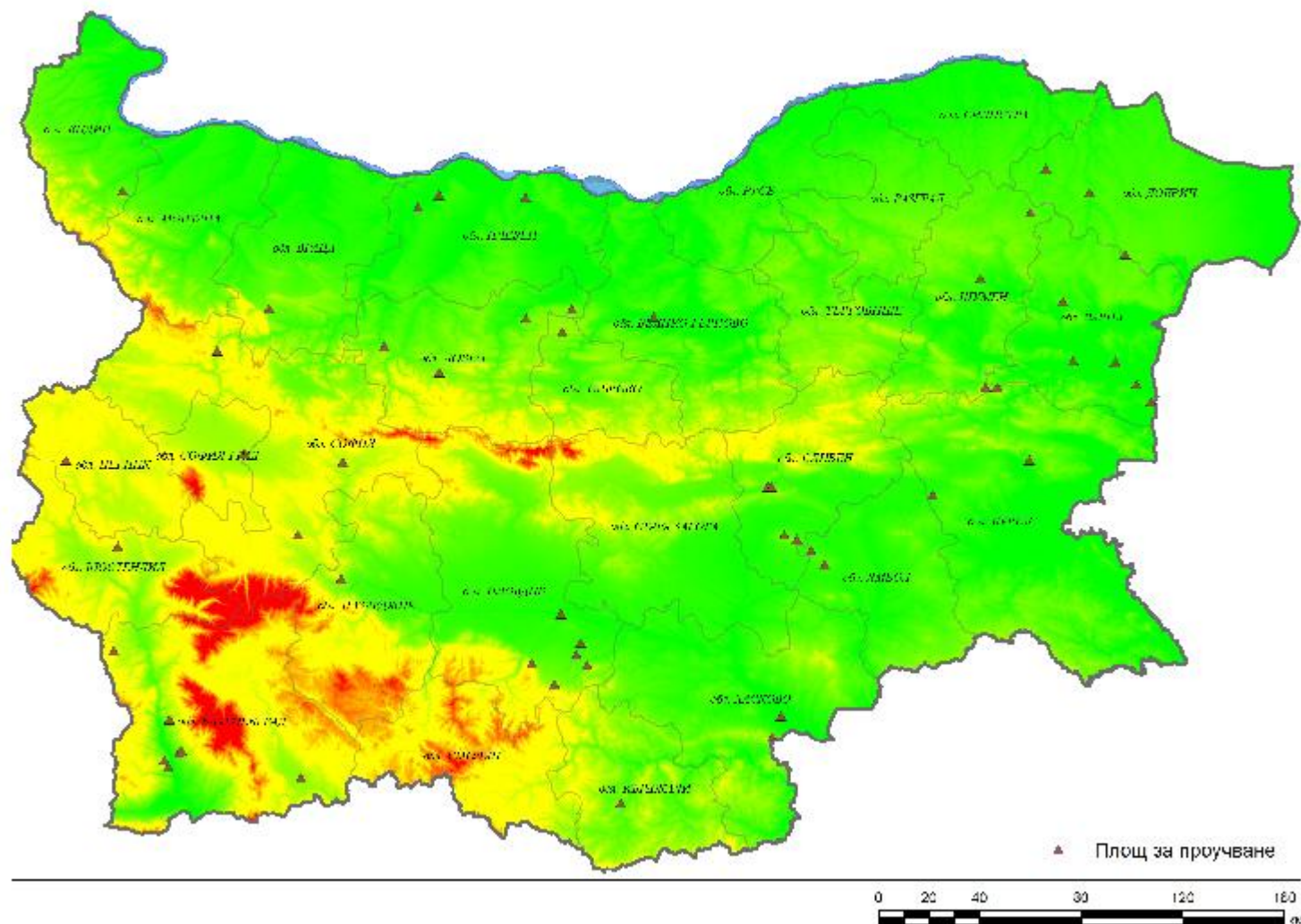
Карта на предоставените разрешения за търсене и проучване на нефт и природен газ на територията на Република България и в Континенталния Шелф и изключителната икономическа зона на България в Черно Море

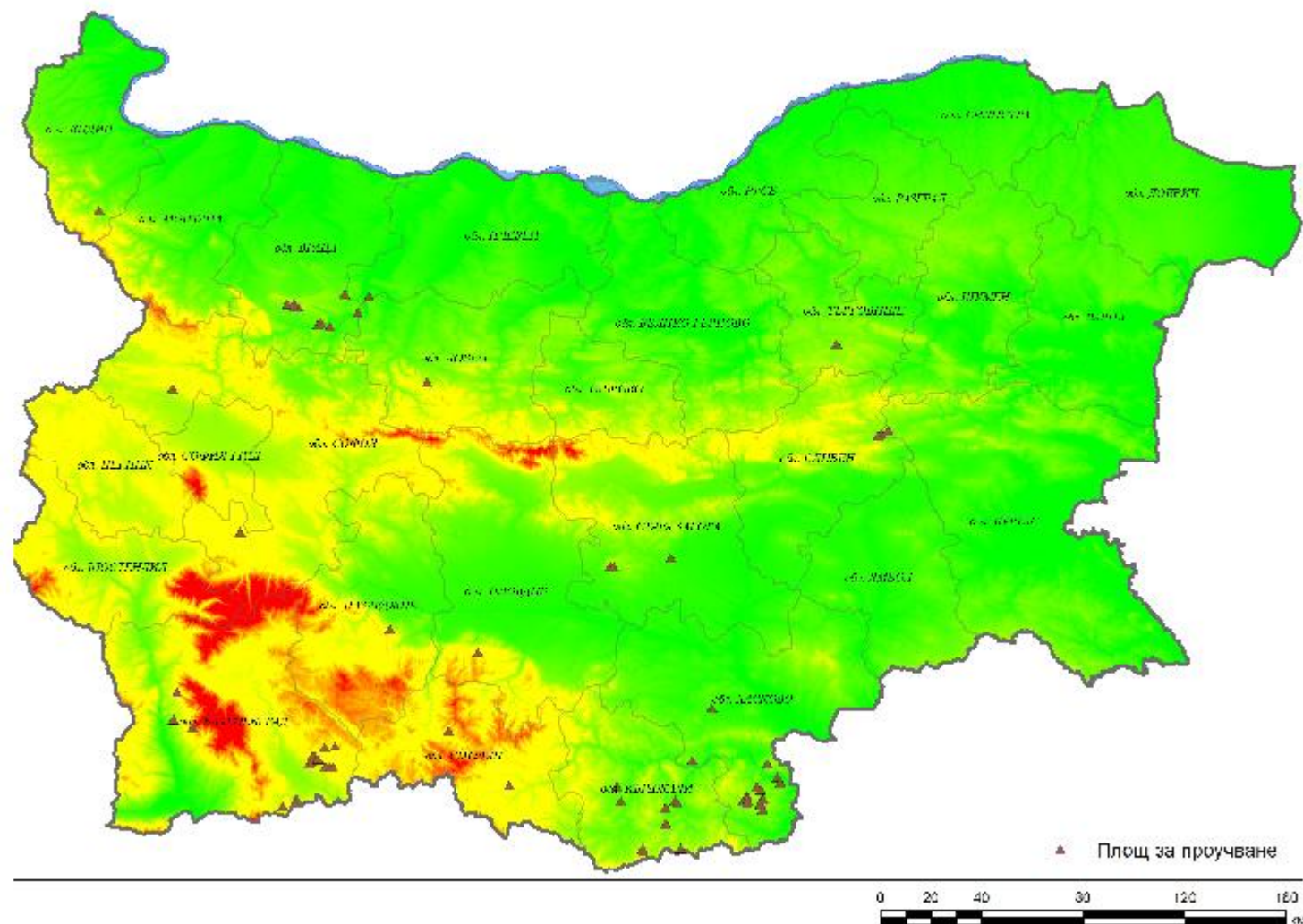
Карта с действащите разрешения за
търсене и проучване на твърди горива

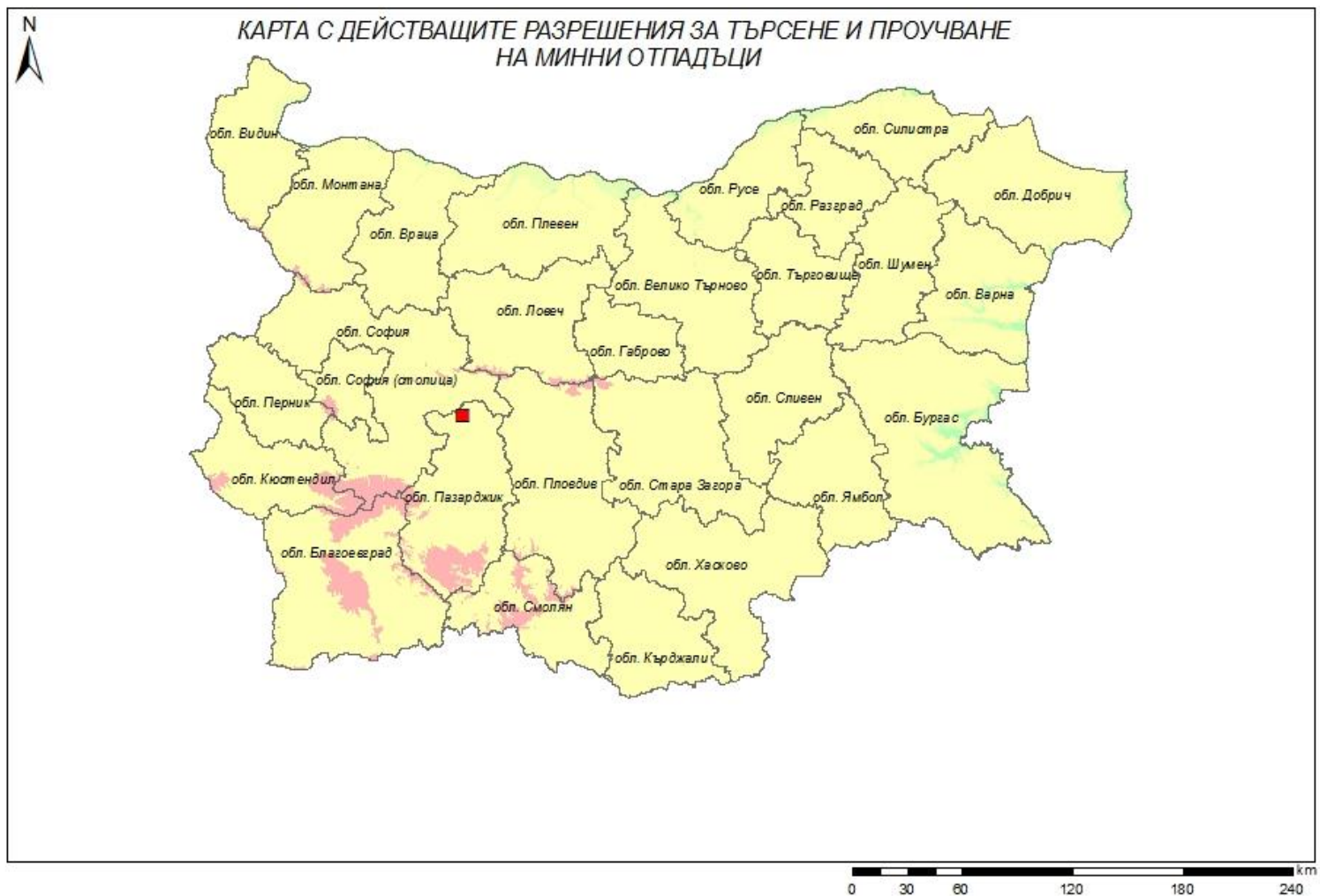

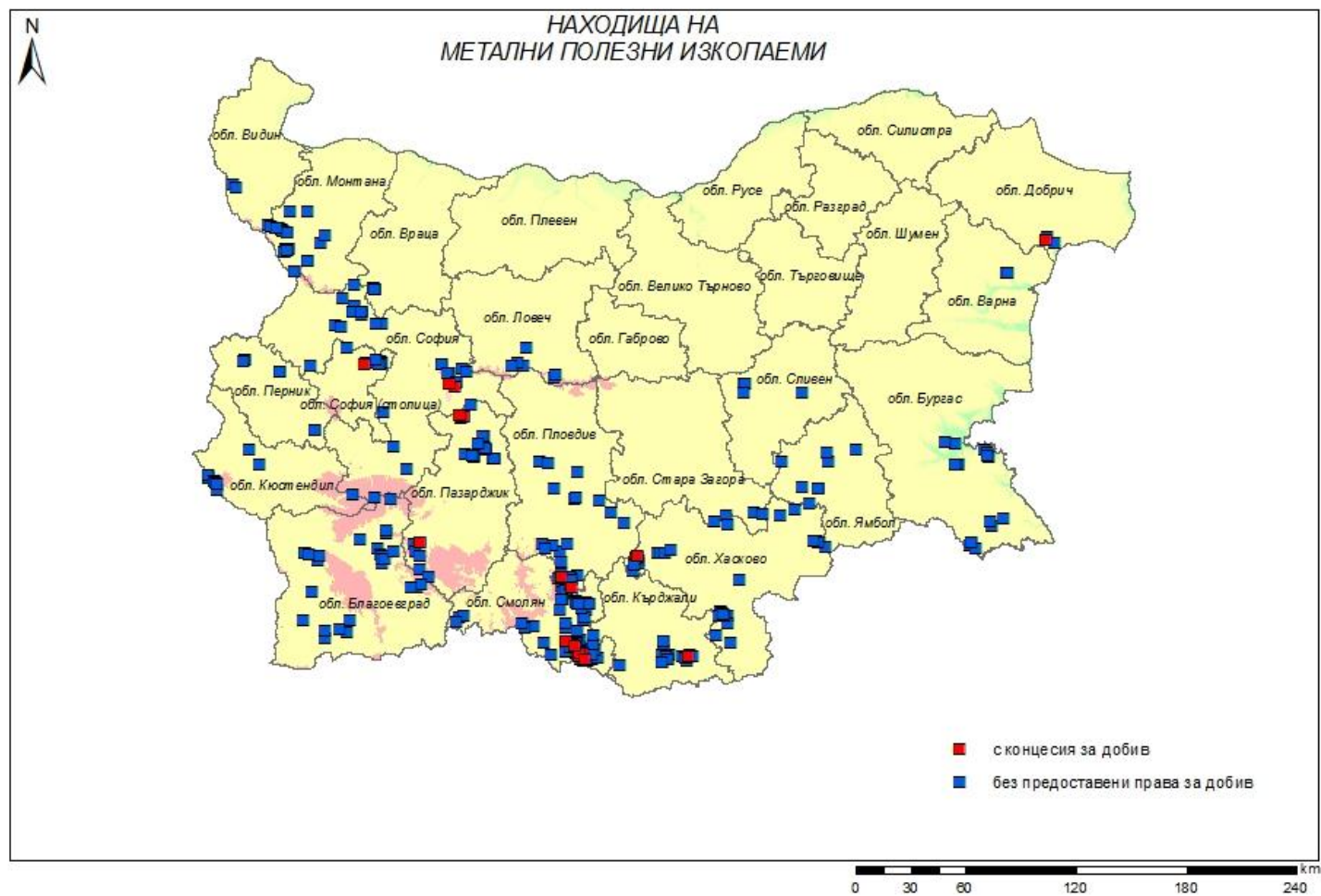
**Карта с действащите разрешения за
търсене и проучване на строителни материали**

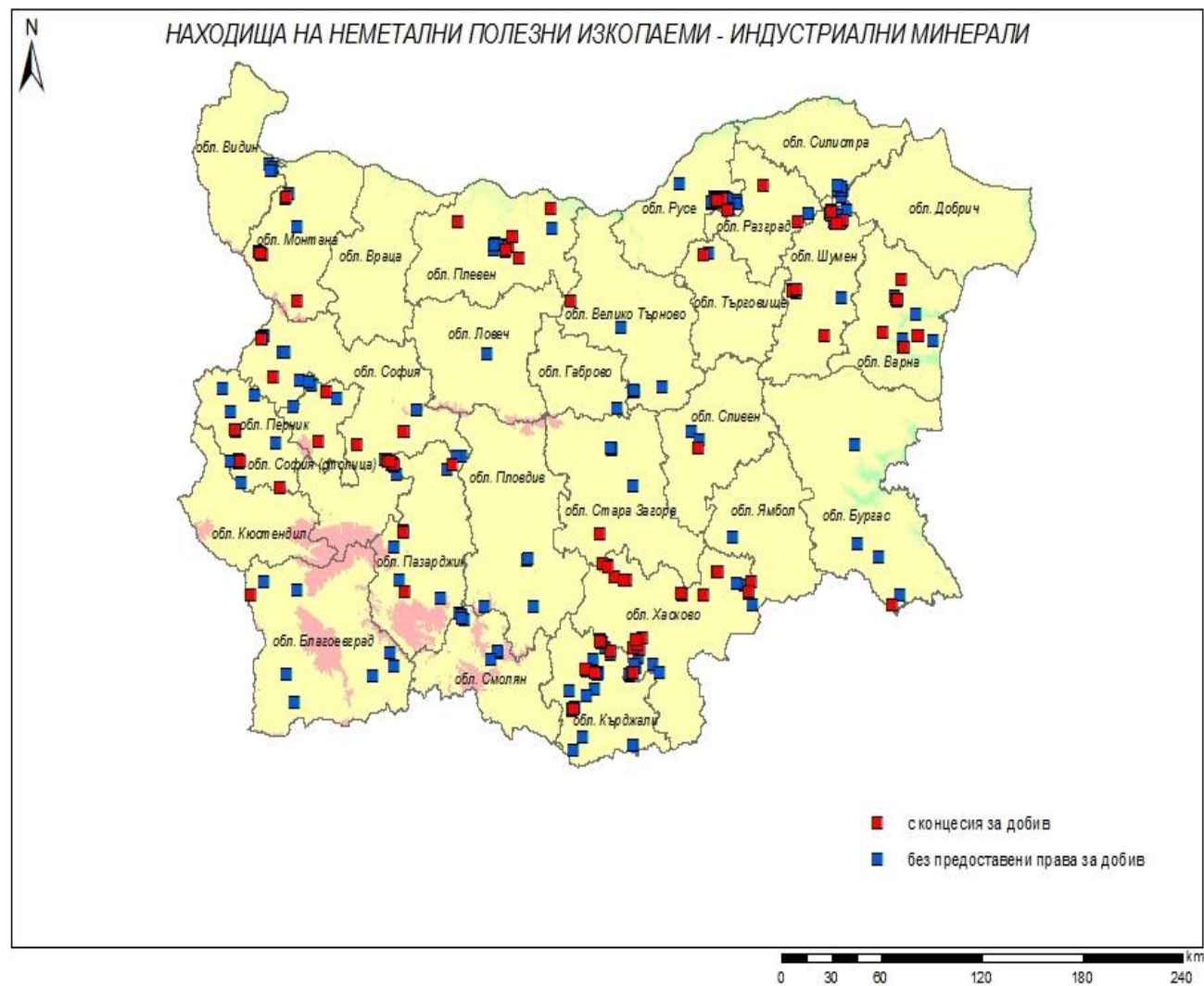

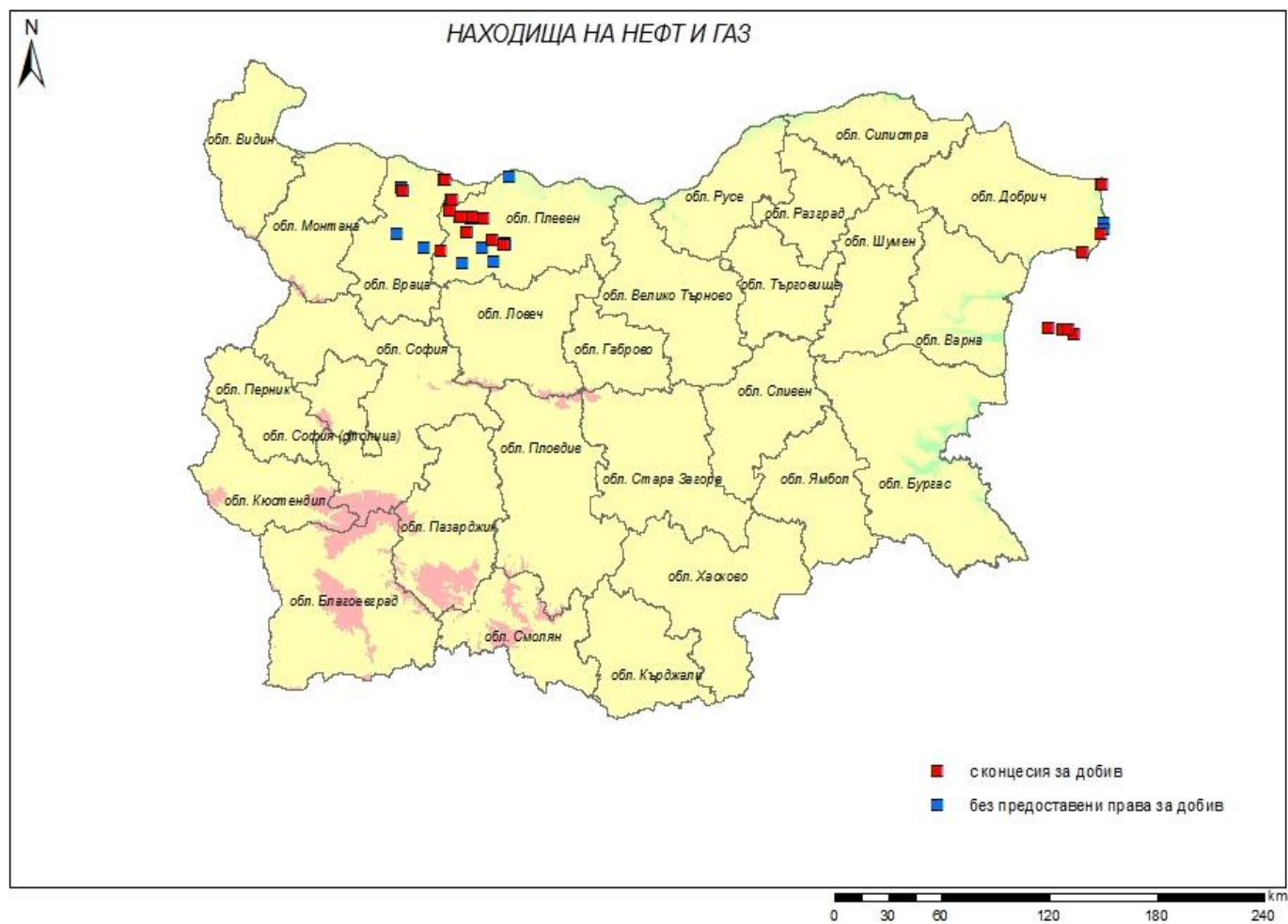
Карта с действащите разрешения за
търсене и проучване на скално-облицовъчни материали

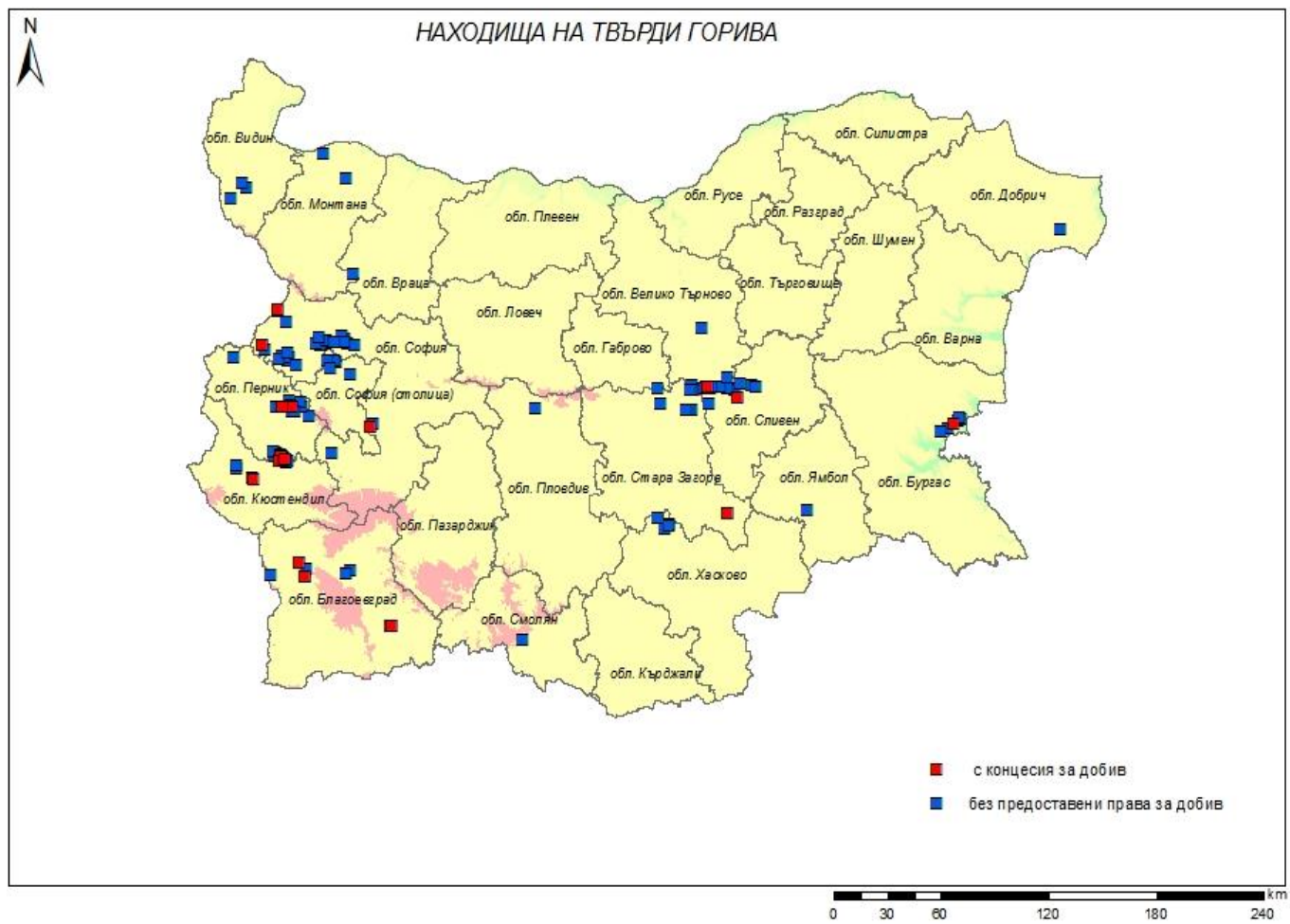

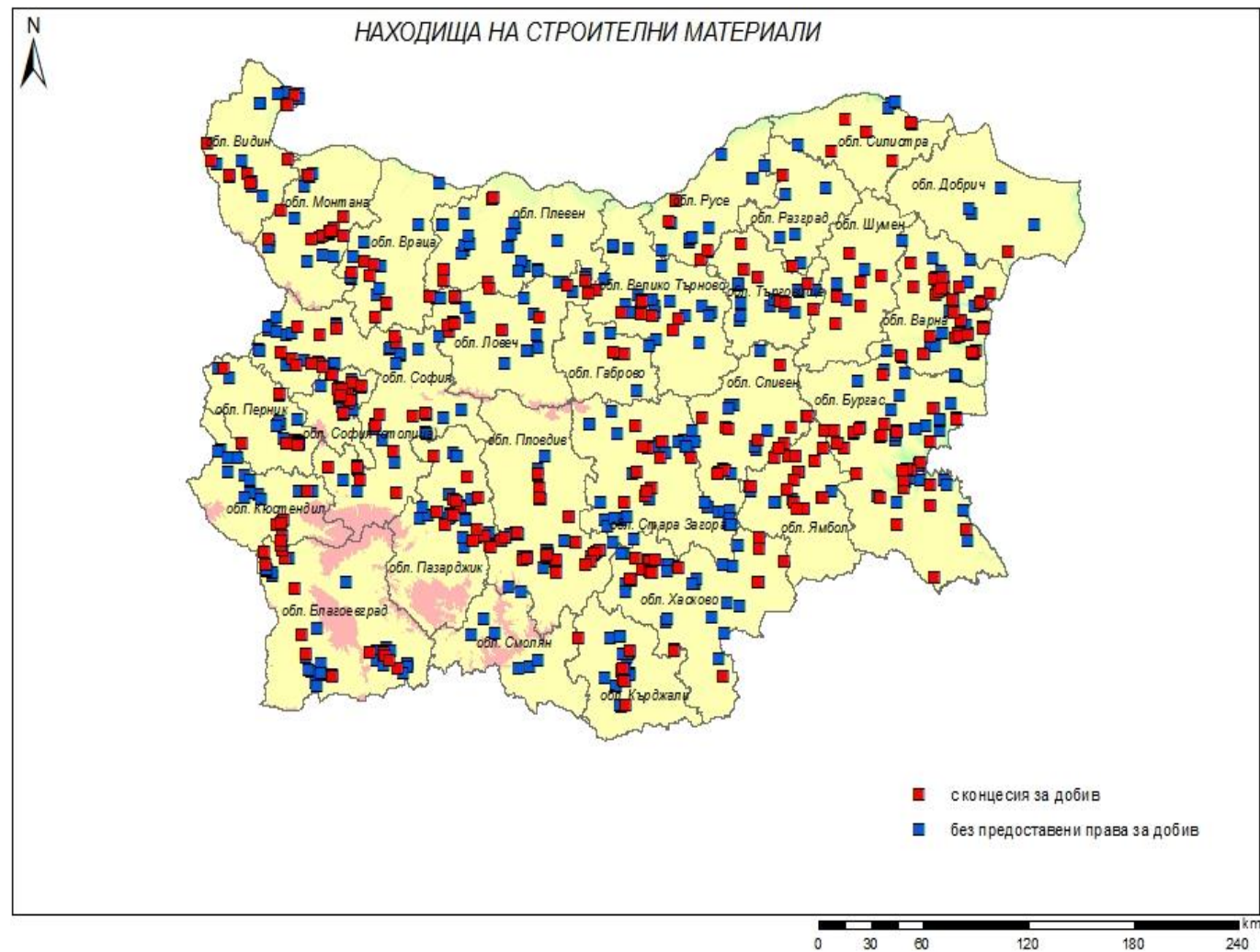

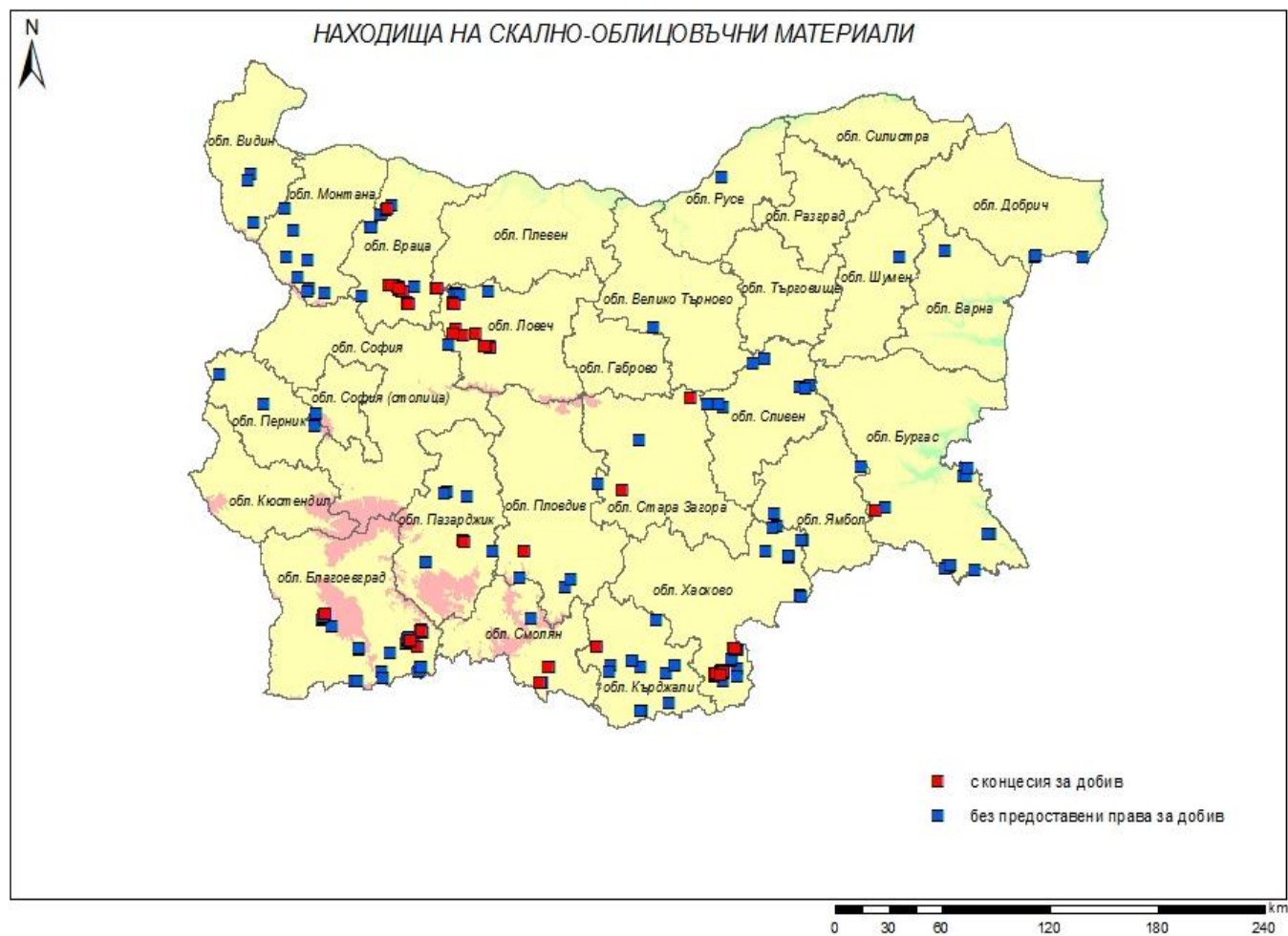

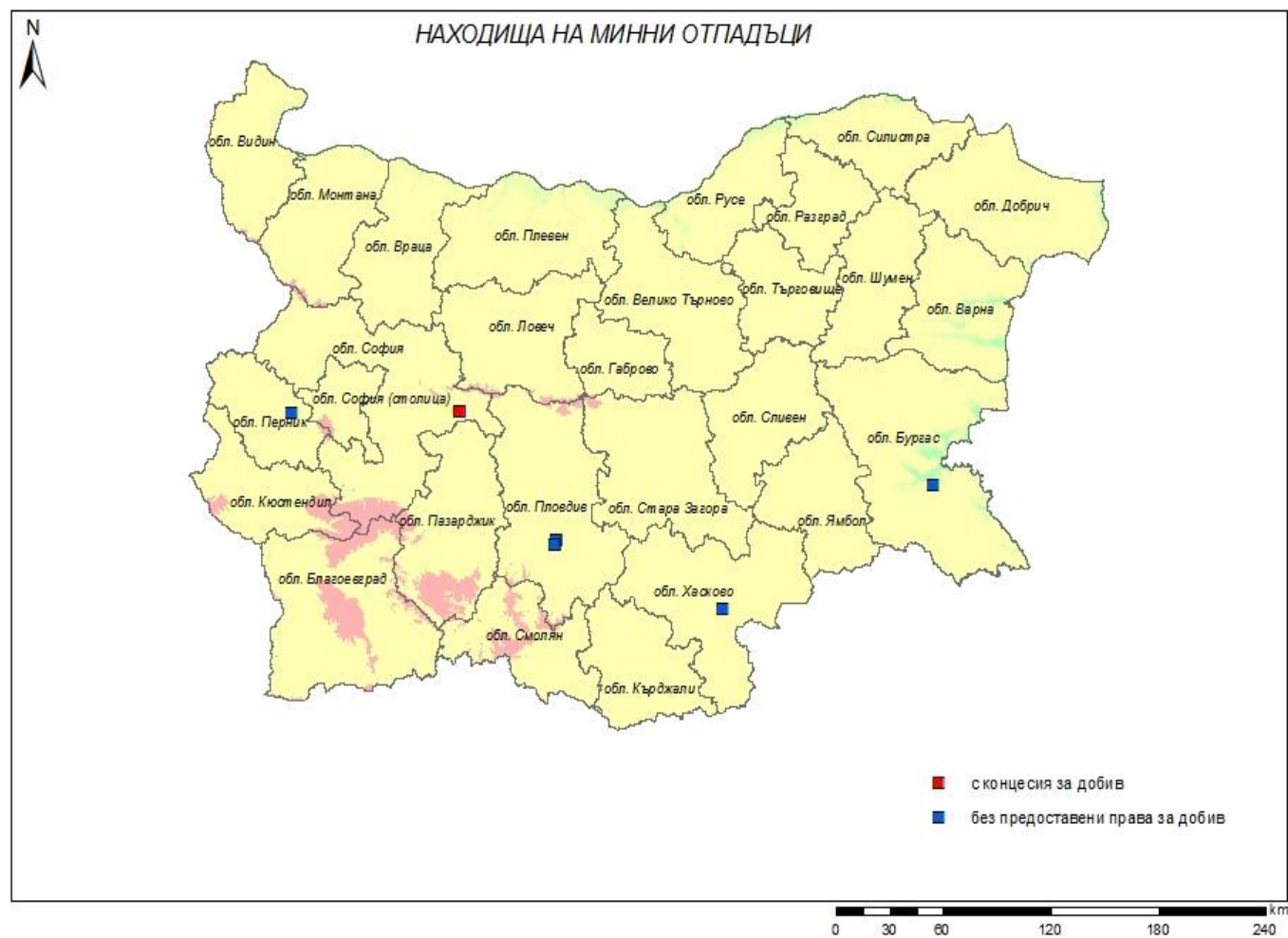

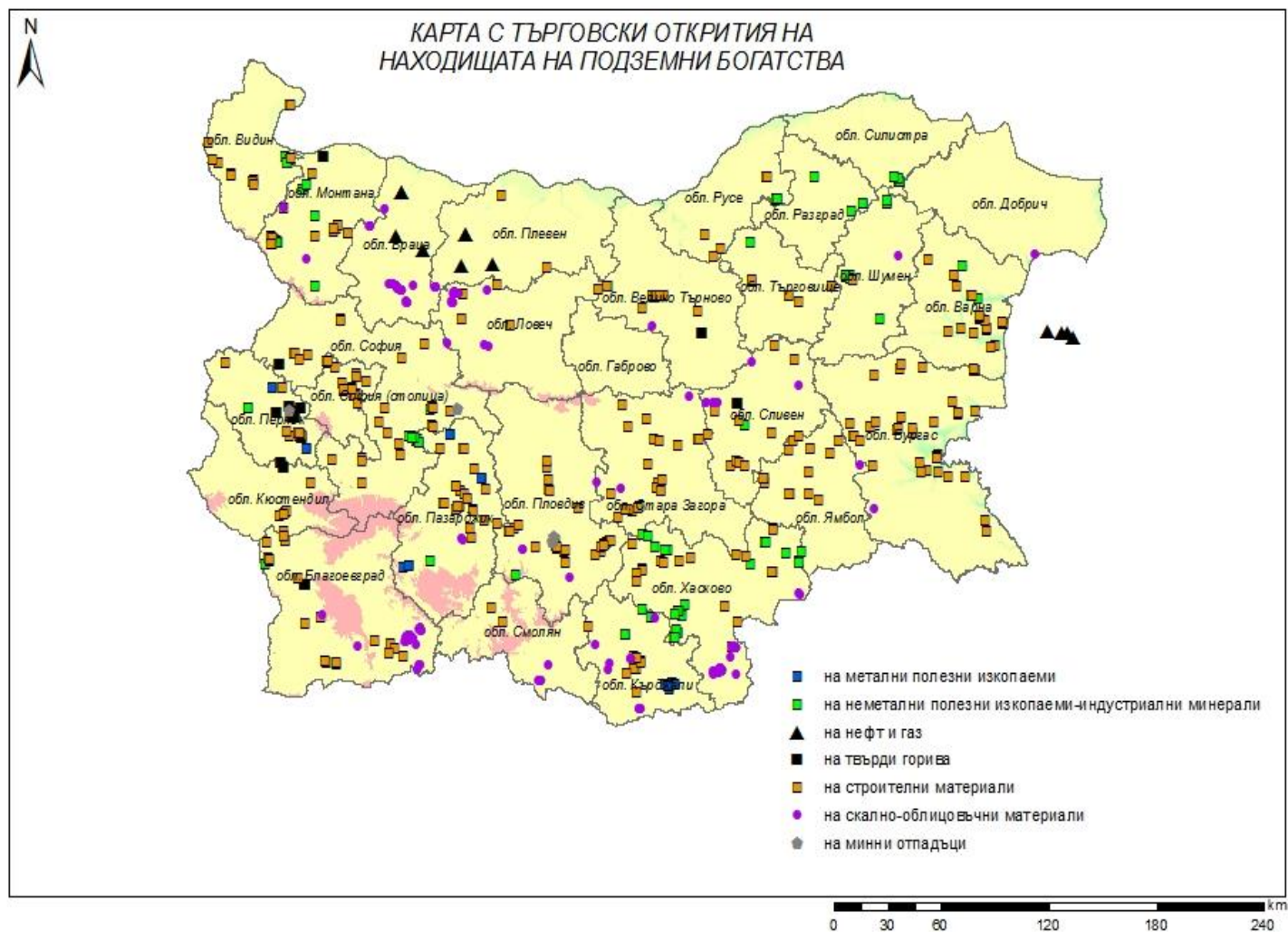

Приложение 6.

Списък на концесиите за добив (сключени концесионни договори, вписани в регистъра на предоставените концесии към 2015г.

Метални полезни изкопаеми

№	ГРУПА ППБ	Предприятие, Концесионер	Срок на концесията	Начин на добив
1	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА МЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ВОЛФРАМСЪДЪРЖАЩИ РУДИ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ГРЪНЧАРИЦА ЦЕНТЪР"	"РЕСУРС - 1" - АД,	35/2009	
2	ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - МЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ЖЕЛЕЗНИ РУДИ И ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - БАРИТНА СУРОВИНА, ОТ НАХОДИЩЕ "КРЕМИКОВЦИ"	"ЦЕЛЗИАН" ООД	35/2000	открит
3	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - МЕДНО-ПИРИТНИ И ЗЛАТОСЪДЪРЖАЩИ РУДИ, ОТ НАХОДИЩЕ "АСАРЕЛ"	"АСАРЕЛ -МЕДЕТ"ЕАД	26/1999	открит
4	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - ЗЛАТНО-МЕДНО-ПИРИТНИ РУДИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ЧЕЛОПЕЧ"	"ЧЕЛОПЕЧ МАЙНИНГ"АД	30/2000	подземен

5	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - МАНГАНОВИ РУДИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ОБРОЧИЩЕ - СЕВЕРОЗАПАДЕН УЧАСТЪК"	"ЕВРОМАНГАН" АД	25/1999	Подземен
6	КОНЦЕСИЯ ВЪРХУ ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - МЕДНО-ПОРФИРНИ ЗЛАТОСЪДЪРЖАЩИ РУДИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ЕЛАЦИТЕ"	ЕЛАЦИТЕ МЕД ЕАД	22/1999	открит
7	КОНЦЕСИЯ ВЪРХУ ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - ОЛОВНО-ЦИНКОВИ И ЗЛАТОСЪДЪРЖАЩИ РУДИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ЧАЛА"	"ГОРУБСО - КЪРДЖАЛИ" АД	17/1999	Подземен
8	КОНЦЕСИЯ ВЪРХУ ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ГОВЕДАРНИКА" ("ДРУЖБА")	"ЛЪКИ ИНВЕСТ" АД	11/ 1999	подземен
9	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ, ОТ НАХОДИЩЕ "КРУШЕВ ДОЛ"	"ГОРУБСО - МАДАН" АД	35/1999	подземен
10	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ПЕТРОВИЦА",	"ГОРУБСО - МАДАН" АД	14/1999	подземен
11	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - МЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ДИМОВ ДОЛ"	РУДМЕТАЛ АД	14/2002	подземен
12	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - МЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ, УЧАСТЪК "МЪРЗЯН-СЕВЕР" НА НАХОДИЩЕ "МЪРЗЯН"	МИНСТРОЙ ХОЛДИНГ" АД	35/2002	подземен

13	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ЧЛ. 2, Т. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - МЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ ОТ НАХОДИЩЕ "АНДРОУ-ШУМАЧЕВСКИ ДОЛ"	"МИНСТРОЙ ХОЛДИНГ" АД	35/2002	подземен
14	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА МЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ УЧАСТЪК "ЮЖНА ПЕТРОВИЦА" НА НАХОДИЩЕ "ГЮДЮРСКА"	МИНСТРОЙ ХОЛДИНГ" АД	27/ 2002	Подземен
16	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА МЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ- ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА "ВЪРБА БАТАНЦИ"	"ВЪРБА-БАТАНЦИ" АД	30/ 2012	Подземен
17	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА МЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ- ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА "АСАРЕЛ, У-К ЗАПАД"	"АСАРЕЛ - МЕДЕТ" АД	15/ 2012	Подземен
18	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА МЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ- ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА "Хан Крум", у-ци "Ада тепе", "Къпел", "Къклица", "Скалак", "Зона Синап", "Сърнак"	"БОЛКАН МИНЕРАЛ ЕНД МАЙНИНГ" ЕАД	30/ 2012	Подземен

Неметални полезни изкопаеми

№	ГРУПА ППБ	Предприятие, концесионер	Срок на концесията	Начин на добив
1	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ-КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ "Чеирите"	"ДЕВНЯ ЦИМЕНТ" АД	35/2010	Открит
2	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КЛИНОПТИЛОЛИТОВИ ЗЕОЛИТИ - АНЕЛ ТЕПЕ	"ЗЕОРЕКС - ИНТЕРНАЦИОНАЛ" - ЕООД,	35/2009	Открит
3	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ФЛУОРИТОВА СУРОВИНА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ЛУКИНА ПАДИНА" - УЧАСТЪК "ПТИЧИ ДОЛ - ВЕЛИН ДОЛ"	"Н И Н ТРЕЙДИНГ" - ООД	35/2009	Подземен
4	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ВЕРМИКУЛИТОВА СУРОВИНА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "БЕЛИЦА	"ОЙРОПАК" ООД,	35/2010	Открит
5	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ - КОРИЯТА	"ДЕВНЯ ЦИМЕНТ" АД	25/2008	Открит
6	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ВАРОВИЦИ, ОТ НАХОДИЩЕ "КОЗЯК",	МИНЕРАЛ2000 ЕООД	30/2008	Открит
7	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ВАРОВИЦИ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ВЕЛИКАН"	"КАОЛИН" АД	35/2008	Открит
8	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ДОЛОМИТИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА, ОТ НАХОДИЩЕ "ДЕЛЯН"	"АЛПИНЕ БЪЛГАРИЯ" АД	35/2007	Открит
9	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ВЕРМИКУЛИТОВА СУРОВИНА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ВЕРОНА"	"ВОЛФ И МЮЛЕР МИНЕРАЛС БЪЛГАРИЯ" ООД	35/2005	Открит
10	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ДОЛОМИТИ ОТ НАХОДИЩЕ "МАЛЪК ГАЙТАНОВЕЦ	ВАТИЯ" - АД	20/1998	Открит

11	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ФИЛТРАЦИОННИ ЦЕЛИ	ВАТИЯ ХОЛДИНГ" АД	20/1998	Открит
12	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ ОТ НАХОДИЩЕ "ГЪРМИЩЕ	ВАТИЯ ХОЛДИНГ" АД	25/1998	Открит
13	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ПЕГМАТИТИ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "СТРЕЛЧА - МЕРАТА" - УЧАСТЪЦИ "МЕРАТА", "МАЛИ КЛАДНИ ДЯЛ" И "БАНЧОВЕЦ	ВАТИЯ ХОЛДИНГ" АД	20/1998	Открит
14	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ – КВАРЦ ЗА КВАРЦОВО СЪКЛО - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "САКАР ПЛАНИНА" – УЧАСТЪК "БОГОМИЛ	ВАТИЯ ХОЛДИНГ" АД	20/1998	Открит
15	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - БЕЛИ БЕНТОНИТОВИ ГЛИНИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ЕНЧЕЦ"	ЕС ЕНД БИ ИНДАСТРИЪЛ МИНЕРАЛС" АД	35/1998	Открит
16	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - КЛИНОПТИЛОЛИТОВИ ЗЕОЛИТИ, ОТ ЧАСТ ОТ НАХОДИЩЕ "БЕЛИ ПЛАСТ"	ЕС ЕНД БИ ИНДАСТРИЪЛ МИНЕРАЛС" АД	35/1998	Открит
17	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - БЕНТОНИТОВИ ГЛИНИ, ОТ НАХОДИЩА "ПРОПАСТ-ДОБРОВОЛЕЦ"	ЕС ЕНД БИ ИНДАСТРИЪЛ МИНЕРАЛС" АД	35/1998	Открит
18	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - ПЕРЛИТ, ОТ НАХОДИЩЕ "СЧУПЕНА ПЛАНИНА"	ЕС ЕНД БИ ИНДАСТРИЪЛ МИНЕРАЛС" АД	35/1998	Открит
19	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ДЪБРАВИНО"	КАОЛИН ЕАД	27/2000	Открит
20	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - КАОЛИНОВА СУРОВИНА И КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ В КАОЛИНОВАТА СУРОВИНА, ОТ НАХОДИЩЕ "ДОЙРАНЦИ"	КАОЛИН ЕАД	16/2000	Открит

21	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - КВАРЦ-ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЦИ, ОТ НАХОДИЩЕ "СРЕДНЯ"	КАОЛИН ЕАД	27/2000	Открит
22	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - КАОЛИНОВА СУРОВИНА И КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ В КАОЛИНОВАТА СУРОВИНА, ОТ НАХОДИЩЕ "ВЯТОВО" -УЧАСТЪЦИ IV, V и VII	КАОЛИН ЕАД	17/2000	Открит
23	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - ВАРОВИЦИ, В ЧАСТ ОТ НАХОДИЩЕ "ЮРТ-ДЕРЕ"	"ВУЛКАН" АД	20/1999	Открит
24	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - ОГНЕУПОРНИ И КЕРАМИЧНИ ГЛИНИ, НАХОДИЩЕ "ЖАБЛЯНО - УЧАСТЪК ЮЖЕН"	"ЖАБЛЯНО"ЕАД	35/2000	Открит
25	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНО ПРИРОДНО БОГАТСТВО - КАМЕННА СОЛ, ЧРЕЗ ДОБИВ ОТ НАХОДИЩЕ "МИРОВО"	"ГЕОСОЛ"АД	30/2000	сондажен
26	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - ВАРОВИЦИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ЛЮЛЯКАТА" - УЧАСТЪК "ЛЮЛЯКАТА" И УЧАСТЪК "СНЕЖНО ПОЛЕ ЮГОИЗТОК"	"ЗАВОД ЗА ДОБИВ НА ВАРОВИК" ЕАД	35/2000	Открит
27	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - КВАРЦИТИ, ОТ НАХОДИЩЕ "СТРУПЕЦ	ДИНАС АД	35/2000	Открит
28	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КРЕДА, ОТ НАХОДИЩЕ "БЯЛА ВОДА"	"ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ" АД	25/1999	Открит
29	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ОГНЕУПОРНА ПРЪСТ, ОТ НАХОДИЩЕ "БРЪШЛЯНИЦА	"ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ" АД	25/1999	Открит
30	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ЧУЧУРА	"ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ" АД	25/1999	Открит

31	ОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦ-ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЦИ, ОТ НАХОДИЩЕ "ИСКЪР"	"ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ" АД	25/1999	Открит
32	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КАМЕНИНОВИ ГЛИНИ, ОТ НАХОДИЩЕ "СЛАВЯНОВО"	"ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ" АД	25/1999	Открит
33	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ, ОТ НАХОДИЩЕ "СУХИЯТ КЛАДЕНЕЦ"	"ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ" АД	25/1999	Открит
34	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦ-ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЦИ, ОТ НАХОДИЩЕ "БИЛКЕТА"	"ГЕОНЕТ"ООД	35/2002	Открит
35	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦ-КАОЛИНОВА СУРОВИНА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ЕСЕННИЦИТЕ - VIII УЧАСТЪК"	КАОЛИН АД	35/2000	Открит
36	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦ-КАОЛИНОВА СУРОВИНА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "САРЪГЪОЛ - 21-ВО ГНЕЗДО"	КАОЛИН АД	35/2003	Открит
37	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ВАРОВИЦИ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "КИРЕШЛИКА"	КАОЛИН АД	35/2003	Открит
38	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ФЕЛДШПАТОВА СУРОВИНА (МЕТАРИОЛИТИ) - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "УСТРЕМ"	"МАГМА-97"АД	35/2004	Открит
39	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ДОЛОМИТНИ МРАМОРИ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "МЕЛНИЦА"	МАГМА – 97 АД	35/2005	Открит

40	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - БАРИТНА СУРОВИНА, ОТ НАХОДИЩЕ "ТЕВНИ ДОЛ"	ИЛИНДЕНСКИ МРАМОР ООД	дек.04	Открит
41	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦ-ФЕЛДШПАТОВА СУРОВИНА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "КАНАРАТА-ЗАПАД"	МАГМА -97АД	35/2004	Открит
42	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦ-ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЧНИЦИ, ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "МАЛКО ТЪРНОВО", УЧАСТЪК "БЪРДЦЕ"	СТРАНДЖА МАЙНИНГ"ЕАД	25/2004	Открит
43	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ПОДГУМЕР"	ВАТИЯ ХОЛДИНГ" АД	19/1998	Открит
44	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ВАРОВИЦИ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "СВОБОДА"	КАОЛИН АД	35/2005	Открит
45	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ВЕРМИКУЛИТОВА СУРОВИНА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ЛИВАДЕ",	"ХЕЛИКС" ЕООД	20/2007	Открит
46	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА - КАОЛИНОВА СУРОВИНА И КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ В КАОЛИНОВАТА СУРОВИНА, ЧРЕЗ ДОБИВ ОТ НАХОДИЩЕ "САРЪГЪОЛ - ГНЕЗДА 17 И 20"	КАОЛИН АД	27/2000	Открит
47	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - ТАЛКОШИСТИ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ОВЧАРОВО"	"ВАТИЯ ХОЛДИНГ" АД	20/1998	Открит
48	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ - ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ - КВАРЦ-ФЕЛДШПАТОВА СУРОВИНА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "КАНАРАТА"	МАГМА 97 АД	35/2004	Открит

49	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Изворово"	"САКАР-ГРАНИТ" ООД	35	Открит
50	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Пчелари" - участъци "Запад" и "Изток"	"ГРАВЕЛИТА" - ООД	35/2008	Открит
51	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Яна"	"ГЕОНЕТ" ООД	35/2009	Открит
52	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Кълново"	"ГЕОНЕТ" ООД	35/2009	Открит
53	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Селски ниви"	"ДЕВНЯ ЦИМЕНТ" АД	35/2009	Открит
54	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Миал"	"ДЪНДИ ПРЕШЪС МЕТАЛС ЧЕЛОПЕЧ" ЕАД	35	Открит
55	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Арчар"	"КАИ МАЙНИНГ" ЕООД	35	Открит
56	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ Две могили", у-к "Маргарита-2" и у-к "Пристое 3"	"КАИ МАЙНИНГ" ЕООД	35	Открит
57	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Кара Михал"	"ВЕДЕНА" ООД	35	Открит
58	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Беленища"	"КАИ МАЙНИНГ" ЕООД	35	Открит

59	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Оврага", у-к "Север" и у-к "Юг",	"ГРАВЕЛИТА" ООД	35	Открит
60	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Върбовка"	"ПЕТРУРГИЯ" ЕООД	35	Открит
61	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Брусарци" - участъци "Смирненски" и "Брусарци"	"ИНДУСТРИАЛНИ МИНЕРАЛИ БГ"	35	Открит
62	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Бистрица"	"ВАТИЯ ХОЛДИНГ" - АД	25	Открит
63	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Куза"	"ВЕДЕНА" ООД	30	Открит
64	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Керемидките - участък I"	"ГРАВЕЛИТА"ООД	35	Открит
65	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Ралица"	"ГРАВЕЛИТА"ООД	35	Открит
66	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Капаклък"	"ГЕОНЕТ" ООД	35	Открит
67	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Елов дол-запад"	"ГЛИНОХУМ" ООД	35	Открит
68	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "ГОЛА МОГИЛА"	ЕТ"БУДОРОВ ММ-МИХАИЛ БУДОРДОВ"	25	Открит

69	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Пърженака"	"ТРАДЕКС" АД	25	Открит
70	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Христово"	ЕТ "СТАМБОЛИЙСКИ 1995 - ХРИСТО ИВАНОВ"	20	Открит
71	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Сухата река"	"РАМОВО" ООД	35	Открит
72	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ С ПРЕДМЕТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗПБ - НЕМЕТАЛНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ "Дуката"	"КЕРАМИКА АСПИДА" ООД	35	Открит

Нефт и газ

№	ГРУПА ППБ	Предприятие, концесионер	Срок на концесията	Начин на добив
1	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ГАЗ ОТ НАХОДИЩЕ "ГАЛАТА" В КОНТИНЕНТАЛНИЯ ШЕЛФ НА ЧЕРНО МОРЕ	ПЕТРЕКО" САРЛ И "ПЕТРЕКО-БЪЛГАРИЯ" - ЕООД	25/2001	Сондиране
2	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА СУРОВ НЕФТ И ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ДОЛНИ ДЪБНИК",	"ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" ЕАД ГР. ПЛЕВЕН	17/2003	сондиране
3	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА СУРОВ НЕФТ И ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "БУТАН - ЮГ	ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" ЕАД ГР. ПЛЕВЕН	10	сондиране
4	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА СУРОВ НЕФТ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ДОЛНИ ЛУКОВИТ	ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" ЕАД ГР. ПЛЕВЕН	18/2003	Сондиране
5	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА СУРОВ НЕФТ И ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "МАРИНОВ ГЕРАН"	ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" ЕАД ГР. ПЛЕВЕН	22	Сондиране
6	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА СУРОВ НЕФТ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ДОЛНИ ЛУКОВИТ - ЗАПАД"	ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" ЕАД ГР. ПЛЕВЕН	9	сондиране
7	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА СУРОВ НЕФТ И ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "СЕЛАНОВЦИ	ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" ЕАД ГР. ПЛЕВЕН	9	Сондиране
8	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА СУРОВ НЕФТ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ГОРНИ ДЪБНИК	ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" ЕАД ГР. ПЛЕВЕН	17/2003	Сондиране
9	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА СУРОВ НЕФТ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "СТАРОСЕЛЦИ"	ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" ЕАД ГР. ПЛЕВЕН	13/2003	Сондиране

10	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "БЪЛГАРЕВО"	ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" ЕАД ГР. ПЛЕВЕН	35/2003	Сондиране
11	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ДУРАНКУЛАК"	"ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" АД,	7	Сондиране
12	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "Бърдарски геран"	"ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ" АД	8	Сондиране
13	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "Тюленово"	ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ АД	35	Сондиране
14	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "Каварна"	"МЕЛПРОУЗ РИСОРСИЗ" ООД	10	Сондиране
15	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "Калиакра"	"МЕЛПРОУЗ РИСОРСИЗ" ООД	7	Сондиране
16	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "Каварна Изток"	"МЕЛПРОУЗ РИСОРСИЗ" ООД	6	Сондиране
17	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ Койнаре, у-ци "Борован", "Враняк", "Девенци" и "Садовец"	"ДАЙРЕКТ ПЕТРОЛЕУМ БЪЛГАРИЯ" ЕООД	35	Сондиране
18	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРИРОДЕН ГАЗ - ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО ПО ЧЛ. 2, Т. 3 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "Искър - Запад"	"ПРОУЧВАНЕ И ДОБИВ НА НЕФТ И ГАЗ"	35	Сондиране

Твърди горива

№	ГРУПА ППБ	Предприятие, концесионер	Срок на концесията	Начин на добив
1	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ВЪГЛИЩА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ УЧАСТЪК "РУДИНАТА" НА НАХОДИЩЕ "БОБОВДОЛСКИ ВЪГЛИЩЕН БАСЕЙН"	"ГЕОИНВЕСТ ИНЖЕНЕРИНГ"АД,	7	Подземен добив
2	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - ТВЪРДИ ГОРИВА - ВЪГЛИЩА, ОТ НАХОДИЩЕ "ИЗТОЧНОМАРИШКИ ВЪГЛИЩЕН БАСЕЙН"	"МИНИ МАРИЦА ИЗТОК" ЕАД	35/2000	Открит добив
3	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - ТВЪРДИ ГОРИВА КОМПЛЕКСЕН ДОБИВ ОТ НАХОДИЩЕ "КАТРИЩЕ"КАФЯВИ ВЪГЛИЩА	КАУСТО-ГОЛД" - АД, КЮСТЕНДИЛ	10	Открит добив
4	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - ТВЪРДИ ГОРИВА ВЪГЛИЩА, ОТ НАХОДИЩЕ "ОРАНОВО	"БАЛКАН МК" ЕООД,	35/2005	Подземен добив
5	ПРЕДОСТАВЯНЕ НА КОНЦЕСИЯ ЗА ТВЪРДИ ГОРИВА - ВЪГЛИЩА, ВЪВ ВРЪЗКА С ТЕХНИЯ ДОБИВ ОТ НАХОДИЩЕ "ТВЪРДИЦА" - ЧАСТ ОТ БАЛКАНСКИЯ ВЪГЛИЩЕН БАСЕЙН, УЧАСТЪЦИ "ТВЪРДИЦА", "ТВЪРДИЦА-ИЗТОК", "БОЯН ДОЛ - ИЗТОК", "БОЯН ДОЛ - ЗАПАД", "БУКОВЕЦ" И "БЪЛГАРКА"	"МИНА БАЛКАН 2000" ЕАД	20/2004	Подземен добив
6	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ТВЪРДИ ГОРИВА - КАФЯВИ ВЪГЛИЩА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ЧЕРНОМОРСКИ ВЪГЛИЩЕН БАСЕЙН"	"МИНА ЧЕРНО МОРЕ-БУРГАС" ЕАД.	35/2003	
7	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - ВЪГЛИЩА, ВЪВ ВРЪЗКА С ТЕХНИЯ ДОБИВ ОТ НАХОДИЩЕ "ЧУКУРОВО"	"МИНА ЧУКУРОВО" АД	20/2002	Открит добив

8	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - ТВЪРДИ ГОРИВА - ВЪГЛИЩА, ОТ УЧАСТЪК "БАБИНО"	"МИНИ БОБОВ ДОЛ" ЕАД	35/2005	
9	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - ВЪГЛИЩА, ВЪВ ВРЪЗКА С ТЕХНИЯ ДОБИВ ОТ УЧАСТЪК "БЕЛА ВОДА"	"ВЪГЛИЩА-ПЕРНИК" ООД	35/2002	Подземен добив
10	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - ВЪГЛИЩА, ВЪВ ВРЪЗКА С ТЕХНИЯ ДОБИВ ОТ НАХОДИЩЕ "БЕЛИ БРЕГ"	"МИНА БЕЛИ БРЕГ" АД	35/2001	
11	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ВЪГЛИЩА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "БОРОВ ДОЛ"	"КАРБОН ИНВЕСТ" ООД	12	Подземен добив
12	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ВЪГЛИЩА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ УЧАСТЪК "ГЛАДНО ПОЛЕ - А" НА НАХОДИЩЕ "ПЕРНИШКИ ВЪГЛИЩЕН БАСЕЙН"	РЕКОУЛ" АД,	10	
13	КОНЦЕСИЯ ЗА ТВЪРДИ ГОРИВА - ЛИГНИТНИ ВЪГЛИЩА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ВЪВ ВРЪЗКА С ТЕХНИЯ ДОБИВ ОТ УЧАСТЪК "КАНИНА" НА НАХОДИЩЕ "ГОЦЕДЕЛЧЕВСКИ ВЪГЛИЩЕН БАСЕЙН"	"МЕС КО ММ5" ЕООД	35/2005	Подземен добив
14	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ТВЪРДИ ГОРИВА - КАФЯВИ ВЪГЛИЩА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ УЧАСТЪК "МИНЬОР" НА НАХОДИЩЕ "БОБОВДОЛСКИ ВЪГЛИЩЕН БАСЕЙН"	ФУНДАМЕНТАЛ" ЕООД	35/2005	
15	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ТВЪРДИ ГОРИВА - КАФЯВИ ВЪГЛИЩА - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ПЕРНИШКИ ВЪГЛИЩЕН БАСЕЙН"	"МИНИ ОТКРИТ ВЪГЛЕДОБИВ" ЕАД	10	Открит добив

16	КОНЦЕСИЯ ЗА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - ВЪГЛИЩА, ВЪВ ВРЪЗКА С ТЕХНИЯ ДОБИВ ОТ НАХОДИЩЕ "СТАНЯНЦИ"	"МИНА СТАНЯНЦИ" ЕАД	25/2002	Открит добив
17	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - ТВЪРДИ ГОРИВА - ВЪГЛИЩА, ОТ УЧАСТЪК "БОБОВ ДОЛ" НА НАХОДИЩЕ "БОБОВДОЛСКИ ВЪГЛИЩЕН БАСЕЙН"	"МИНИ БОБОВ ДОЛ" ЕАД	35/2006	Подземен добив
18	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА - ЧЕРНИ ВЪГЛИЩА - ТВЪРДИ ГОРИВА ПО ЧЛ. 2, Т. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "„Пирински въглищен басейн, у-к „Ракитна"	"КАМ И КАМ" ООД	15	

Строителни материали

№ По ред	Находище	Концесионер	Срок (години)	Дата на сключване на концесионния договор	Начин на добив
1	"ЛИЛЯЧЕ", ОБЛ.МОНТАНА	"БЕЛОИЗВОРСКИ ЦИМЕНТ" ЕАД, С.БЕЛИ ИЗВОР	20	14.12.1997 Г.	Открит
2	"БЕЛИ ИЗВОР", ОБЛ.МОНТАНА	"БЕЛОИЗВОРСКИ ЦИМЕНТ" ЕАД, С.БЕЛИ ИЗВОР	20	14.12.1997 Г.	Открит
3	"КОРИТНА", ОБЛ.ЛОВЕЧ	"ЗЛАТНА ПАНЕГА ЦИМЕНТ" АД, С.ЗЛАТНА ПАНЕГА	20	18.12.1997 Г.	Открит
4	"ЗЛАТНА ПАНЕГА", ОБЛ.ЛОВЕЧ	"ЗЛАТНА ПАНЕГА ЦИМЕНТ" АД, С.ЗЛАТНА ПАНЕГА	20	18.12.1997 Г.	Открит
5	"ДУРХАНА-ГЛИНИ", ОБЛ.ХАСКОВО	"ВУЛКАН" АД, ГР.ДИМИТРОВГРАД	20	23.02.2000 Г.	Открит
6	"ДУРХАНА", ОБЛ.ХАСКОВО	"ВУЛКАН" АД, ГР.ДИМИТРОВГРАД	20	23.02.2000 Г.	Открит
7	"ЮРТ-ДЕРЕ", ОБЛ.ХАСКОВО	"ВУЛКАН" АД, ГР.ДИМИТРОВГРАД	20	23.02.2000 Г.	Открит
8	"БЕЛАЩИЦА", ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ ПЛОВДИВ" АД, ГР.ПЛОВДИВ	20	01.02.2001 Г.	Открит
9	"ШИШМАНЦИ", ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ ПЛОВДИВ" АД, ГР.ПЛОВДИВ	20	01.02.2001 Г.	Открит
10	"АХМАТОВО", ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ ПЛОВДИВ" АД, ГР.ПЛОВДИВ	20	01.02.2001 Г.	Открит

11	"ИНДЖОВА ВЪРБА", ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ ПЛОВДИВ" АД, ГР.ПЛОВДИВ	10	01.02.2001 Г.	Открит
12	"ОГНЯНОВО-77", ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ОГНЯНОВО-К" АД, ГР.ПАЗАРДЖИК	20	25.04.2001 Г.	Открит
13	"ОГНЯНОВО", ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ОГНЯНОВО-К" АД, ГР.ПАЗАРДЖИК	35	25.04.2001 Г.	Открит
14	"РУДИНАТА", ОБЛ. СОФИЯ	"БАЛКАНКЕРАМИК" АД, ГР.НОВИ ИСКЪР, ОБЛ.СОФИЯ	35	27.04.2001 Г.	Открит
15	"ГОДЕЧ", ОБЛ.СОФИЯ	"ПЪТСТРОЙ-92" АД, ГР.СОФИЯ	35	02.05.2001 Г.	Открит
16	"РЪЖДАВЕЦ", ОБЛ.СОФИЯ	"ПЪТСТРОЙ-92" АД, ГР.СОФИЯ	35	02.05.2001 Г.	Открит
17	"ЯБЪЛКОВО", ОБЛ.ХАСКОВО	"АРТЕСКОС" АД, ГР.ДИМИТРОВГРАД	20	04.05.2001 Г.	Открит
18	"ТОПОЛОВГРАД", ОБЛ.ХАСКОВО	"ПИ ЕС АЙ" АД, ГР.СТАРА ЗАГОРА	35	04.05.2001 Г.	Открит
19	"ЗМЕЕВО", ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"ПИ ЕС АЙ" АД, ГР.СТАРА ЗАГОРА	35	04.05.2001 Г.	Открит
20	"ДОЛНО ЧЕРКОВИЩЕ", ОБЛ.ХАСКОВО	"АРТЕСКОС" АД, ГР.ДИМИТРОВГРАД	15	04.05.2001 Г.	Открит
21	"ЧУКИТЕ", ОБЛ.ХАСКОВО	"АРТЕСКОС" АД, ГР.ДИМИТРОВГРАД	20	04.05.2001 Г.	Открит
22	"МАРЦИАНА", ОБЛ.ВАРНА	"ЕСКАНА" АД, ГР.ВАРНА	35	10.05.2001 Г.	Открит
23	"САДОВО", ОБЛ.ВАРНА	"ЕСКАНА" АД, ГР.ВАРНА	35	10.05.2001 Г.	Открит
24	"СТАРО ОРЯХОВО", ОБЛ.ВАРНА	"ЕСКАНА" АД, ГР.ВАРНА	35	10.05.2001 Г.	Открит
25	"ВАРНЕНСКО ЕЗЕРО", ОБЛ.ВАРНА	"ЕСКАНА" АД, ГР.ВАРНА	35	10.05.2001 Г.	Подводен
26	"ВЕТРИНО", ОБЛ.ВАРНА	"ЕСКАНА" АД, ГР.ВАРНА	35	10.05.2001 Г.	Открит
27	"СИНИ ВИР", ОБЛ.ВАРНА	"ЕСКАНА" АД, ГР.ВАРНА	35	10.05.2001 Г.	Открит

28	"КРИВИНА", ОБЛ. СОФИЯ	"ТРАНСКОМПЛЕКТ-ИНЖЕНЕРИНГ" ООД, ГР.СОФИЯ	25	25.06.2001 Г.	Подводен
29	"ПЕТ МОГИЛИ-ЗАПАД", КВ.ВРАЖДЕБНА, РАЙОН "КРЕМИКОВЦИ", ОБЛ.СОФИЯ	"КАМЪНИ И ПЯСЪК" ООД, ГР.СОФИЯ	15	26.06.2001 Г.	Подводен
30	"ХИТРИНО", ОБЛ.ШУМЕН	"АВТОМАГИСТРАЛИ - ЧЕРНО МОРЕ" АД, ГР.ШУМЕН	25	27.06.2001 Г.	Открит
31	"КАРОВЧА", ОБЛ.ВАРНА	"АВТОМАГИСТРАЛИ - ЧЕРНО МОРЕ" АД, ГР.ШУМЕН	35	27.06.2001 Г.	Открит
32	"КРАЛЕВО", ОБЛ.ТЪРГОВИЩЕ	"АВТОМАГИСТРАЛИ - ЧЕРНО МОРЕ" АД, ГР.ШУМЕН	35	27.06.2001 Г.	Открит
33	"ВЪРЛИ БРЯГ", ОБЛ.БУРГАС	"АВТОМАГИСТРАЛИ - ЧЕРНО МОРЕ" АД, ГР.ШУМЕН	35	27.06.2001 Г.	Открит
34	"ДОЛНИ БОГРОВ", УЧАСТЪК "СМЕТИЩЕТО", ОБЛ.СОФИЯ	"КАМЪНИ И ПЯСЪК" ООД, ГР.СОФИЯ	22	03.07.2001 Г.	Открит
35	"ГАЛАТА", ОБЛ.БУРГАС	"АНДЕЗИТ" ООД, ГР.БУРГАС	35	26.11.2001 Г.	Открит
36	"НОВОСЕЛЦИ III", ОБЛ.БУРГАС	"АНДЕЗИТ" ООД, ГР.БУРГАС	35	26.11.2001 Г.	Открит
37	"ГОРНО ЕЗЕРОВО", ОБЛ.БУРГАС	"АНДЕЗИТ" ООД, ГР.БУРГАС	35	26.11.2001 Г.	Открит
38	"ЧЕПИНЦИ", ОБЛ.СОФИЯ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ" АД, ГР.СОФИЯ	35	07.06.2002 Г.	Подводен
39	"НЕГОВАН", ОБЛ.СОФИЯ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ" АД, ГР.СОФИЯ	18	07.06.2002 Г.	Подводен
40	"НОВИ СИЛОЗИ", ОБЛ.СОФИЯ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ" АД, ГР.СОФИЯ	30	07.06.2002 Г.	Открит
41	"ПЕТ МОГИЛИ - ИЗТОК", ОБЛ.СОФИЯ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ" АД, ГР.СОФИЯ	20	07.06.2002 Г.	Открит
42	"РУСАЛЯ", ОБЛ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО	"ПЪТНИ СТРОЕЖИ - ВЕЛИКО ТЪРНОВО" ЕАД	35	27.12.2002 Г.	Открит
43	"ШЕРЕМЕТА", УЧАСТЪК "ЗАПАД",	"ПЪТНИ СТРОЕЖИ - ВЕЛИКО	35	27.12.2002 Г.	Открит

	ОБЛ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО	ТЪРНОВО" ЕАД			
44	"ЧЕРЕШАТА", ОБЛ.ВРАЦА	"СТРОЙКЕРАМИКА" АД, ГР.МЕЗДРА	35	26.06.2003 Г.	Открит
45	"МЕЗДРЕНСКИ ВРЪХ", ОБЛ.ВРАЦА	"СТРОЙКЕРАМИКА" АД, ГР.МЕЗДРА	35	26.06.2003 Г.	Открит
46	"ДОЛНА МАХАЛА", ОБЩ.КАЛОЯНОВО, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"МЕМ - 2000" ЕООД, ГР.ПЛОВДИВ	30	08.09.2003 Г.	Открит
47	"ГРАДИЩЕ-2", С.БОШУЛЯ, ОБЩ. СЕПТЕМВРИ, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"АНГЕЛ КЪРДЖЕВ - 89" ООД, ГР.ПАЗАРДЖИК	25	08.09.2003 Г.	Открит
48	"ИСЛАНИЦА", С.АПРИЛОВО, ОБЩ. ГОРНА МАЛИНА, ОБЛ.СОФИЯ	ЕТ "САМ - ДПД - ДИМИТЪР ДИМИТРОВ", ГР.СОФИЯ	20	08.09.2003 Г.	Открит
49	"КАРТАЛ ТЕПЕ", С.ДИНКАТА, ОБЩ.ЛЕСИЧОВО, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ВРИС" ООД, ГР.ПЛОВДИВ	25	08.09.2003 Г.	Открит
50	"ДОЛНИ БОГРОВ II", РАЙОН "КРЕМИКОВЦИ", ОБЛ.СОФИЯ	"ТРАНСКОМПЛЕКТ- ИНЖЕНЕРИНГ" ООД, ГР.СОФИЯ	35	08.09.2003 Г.	Подводен
51	"САМУИЛОВО-ИЗТОК", ОБЩ.СЛИВЕН, ОБЛ.СЛИВЕН	"БЛАГОУСТРОЙСТВЕНИ СТРОЕЖИ" ЕООД, ГР.СЛИВЕН	25	19.03.2004 Г.	Открит
52	"КОШАВА", ОБЛ.ВИДИН	"ГИПС" АД, С.КОШАВА, ОБЛ.ВИДИН	35	26.04.2004 Г.	Подземен
53	"ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ, БЛОК 1", ОБЩ. ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"БИСТРИЦА" ООД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	17	20.05.2004 Г.	Открит
54	"БЛАГОЕВГРАД", С.ПОКРОВНИК, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"БИСТРИЦА" ООД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	25	20.05.2004 Г.	Открит
55	"КОЧЕРИНОВО", ОБЩ. КОЧЕРИНОВО, ОБЛ.КЮСТЕНДИЛ	"БИСТРИЦА" ООД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	25	20.05.2004 Г.	Открит
56	"РУДИНАТА", РАЙОН "КРЕМИКОВЦИ", ОБЛ.СОФИЯ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ" АД, ГР.СОФИЯ	35	21.06.2004 Г.	Открит

57	"СЕЛИМИЦА", РАЙОН "НОВИ ИСКЪР", ОБЛ.СОФИЯ	"МСЕ - 2001" ООД, ГР.СОФИЯ	15	09.07.2004 Г.	Открит
58	"ЯСТРЕБНА", С.ЯСТРЕБНА, ОБЩ.СИТОВО, ОБЛ.СИЛИСТРА	"ВОДНО СТРОИТЕЛСТВО - СИЛИСТРА" АД, ГР.СИЛИСТРА	35	09.07.2004 Г.	Открит
59	"ВЪЛКОВО", У-К "ЗАД ДИГАТА", С.ВЪЛКОВО, ОБЩ.САНДАНСКИ, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"БИСТРИЦА" ООД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	10	14.07.2004 Г.	Открит
60	"ДЯДОВО БОМИЛ", ОБЩ.НОВА ЗАГОРА, ОБЛ.СЛИВЕН	СД "БОМИЛ - РЕСУРСИ, КАЛЧЕВ &", ГР.БУРГАС	25	16.08.2004 Г.	Открит
61	"ВЕЛИКА", ОБЩ.ЦАРЕВО, ОБЛ.БУРГАС	ЕТ "ДИМИТЪР КИРОВ-45", ГР.БУРГАС	25	16.08.2004 Г.	Открит
62	"БЛАТОТО", ОБЩ.СТРАЛДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"КЕРАМИЧНА КЪЩА СТРАЛДЖА" ЕООД, ГР.СТРАЛДЖА	35	03.09.2004 Г.	Открит
63	"КОНАК ТАРЛА", ОБЩ.СТРАЛДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"КЕРАМИЧНА КЪЩА СТРАЛДЖА" ЕООД, ГР.СТРАЛДЖА	35	03.09.2004 Г.	Открит
64	"ПЕЩЕРАТА", С.ОБЕЛ, ОБЩ. БЛАГОЕВГРАД, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"ПИРИНСТРОЙИНЖЕНЕРИНГ" ЕАД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	25	14.10.2004 Г.	Открит
65	ЧИРЕН", С.ЧИРЕН, ОБЩ.ВРАЦА, ОБЛ.ВРАЦА	"ПЪТСТРОЙИНЖЕНЕРИНГ" АД, ГР. ВРАЦА	25	25.10.2004 Г.	Открит
66	"СВЕТЛЕН", С.СВЕТЛЕН, ОБЩ.ПОПОВО, ОБЛ.ТЪРГОВИЩЕ	"РОДНА ИНДУСТРИЯ-91" ЕООД, ГР. ПОПОВО	25	25.10.2004 Г.	Открит
67	"ГЕРГЬОВИЦА", С.КАПИТАН ДИМИТРИЕВО, ОБЩ.ПЕЩЕРА, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ПЪТИЩА" АД, ГР.ПАЗАРДЖИК	25	01.11.2004 Г.	Открит
68	"ТРОИЦА", ОБЩ.ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ, ОБЛ.ШУМЕН	"СМА МИНЕРАЛ ВАРДОБИВ" ЕООД, ГР.ШУМЕН	25	01.11.2004 Г.	Открит
69	"ГРАНИТОВО", ОБЩ.БЕЛОГРАДЧИК, ОБЛ.ВИДИН	"ВИДАПЪТСТРОЙ" ЕАД, ГР.СОФИЯ	25	04.11.2004 Г.	Открит

70	"АКАЦИИТЕ-1", ОБЩ.БУРГАС, ОБЛ.БУРГАС	"ВАЯ-96" ООД, ГР.БУРГАС	25	10.11.2004 Г.	Открит
71	"ЧЕРНЕВО", ОБЩ.СУВОРОВО, ОБЛ.ВАРНА	"ЛЮЛЯКА" ЕАД, ГР.ДЕВНЯ	35	10.11.2004 Г.	Открит
72	"ЕЛИ ДЕРЕ", С.ВЕТРЕН ДОЛ, ОБЩ. СЕПТЕМВРИ, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ХИДРОСТРОЙ - СЕСТРИМО" ЕООД, ГР.ПЛОВДИВ	25	10.11.2004 Г.	Открит
73	"СТУДЕНА - УЧАСТЪК II", ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"СК-13-ПЪТСТРОЙ" АД, ГР.ПЕРНИК	25	10.11.2004 Г.	Открит
74	"ЧЕРЕПИШ" - У-К "ДЪЛБОКИ ДОЛ", С.ЛЮТИБРОД, ОБЩ.МЕЗДРА, ОБЛ.ВРАЦА	"ВАРХИМ" ЕООД, ГР.МЕЗДРА	35	19.11.2004 Г.	Открит
75	"ДРАГОЕВО", ОБЩ.ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ, ОБЛ.ШУМЕН	"КАРИЕРА ДРАГОЕВО" АД, С.ДРАГОЕВО, ОБЛ.ШУМЕН	35	25.11.2004 Г.	Открит
76	"СКРАВЕНА", С.СКРАВЕНА, ОБЩ.БОТЕВГРАД, ОБЛ.СОФИЯ	"АВТОМАГИСТРАЛИ ХЕМУС" АД, ГР.СОФИЯ	25	08.12.2004 Г.	Открит
77	"СТУДЕНА-1", С.СТУДЕНА, ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"СК-13-ПЪТСТРОЙ" АД, ГР.ПЕРНИК	25	08.12.2004 Г.	Открит
78	"СМОЛСКО", С.СМОЛСКО, ОБЩ.МИРКОВО, ОБЛ.СОФИЯ	"АВТОМАГИСТРАЛИ ХЕМУС" АД, ГР.СОФИЯ	25	21.12.2004 Г.	Открит
79	"СТУДЕНА - УЧАСТЪК III", ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"АВТОМАГИСТРАЛИ ХЕМУС" АД, ГР.СОФИЯ	25	21.12.2004 Г.	Открит
80	"БЪЛГАРОВО", У-К "БЪЛГАРОВО- СЕВЕР", ГР.БЪЛГАРОВО, ОБЩ.БУРГАС, ОБЛ.БУРГАС	"АНДЕЗИТ" АД, ГР.БУРГАС	35	12.01.2005 Г.	Открит
81	"ВЕТРИЩЕ", С.ВЕТРИЩЕ, ОБЩ.ШУМЕН, ОБЛ.ШУМЕН	"КЕРАМАТ" АД, ГР.КАСПИЧАН	35	14.01.2005 Г.	Открит
82	"ГОРНО ПАВЛИКЕНИ 88", ОБЩ.ЛОВЕЧ, ОБЛ.ЛОВЕЧ	"ПЪТСТРОЙ" АД, ГР.ЛОВЕЧ	35	27.01.2005 Г.	Открит
83	"КИЛИК" ("КАСПИЧАН"), ОБЩ.КАСПИЧАН, ОБЛ.ШУМЕН	"КЕРАМАТ" АД, ГР.КАСПИЧАН	35	03.02.2005 Г.	Открит

84	"БЪЛГАРОВО-ЮГ", ГР.БЪЛГАРОВО, ОБЩ.БУРГАС, ОБЛ.БУРГАС	"АНДЕЗИТ"АД, ГР.БУРГАС	35	15.02.2005 Г.	Открит
85	"ГЛОЖЕНЕ" ("НАНОВИЦА"), ОБЩ.ЯБЛАНИЦА, ОБЛ.ЛОВЕЧ	"ПЪТСТРОЙ" АД, ГР.ЛОВЕЧ	35	28.02.2005 Г.	Открит
86	"БРАНИЦА", ОБЩ.КАМЕНО, ОБЛ.БУРГАС	"ПОРТ ОЙЛ" ООД, ГР.БУРГАС	35	15.03.2005 Г.	Открит
87	"ЛЮЛЯКА", С.ЧЕРНЕВО, ОБЩ.СУВОРОВО, ОБЛ.ВАРНА	"ЛЮЛЯКА" ЕАД, ГР.ДЕВНЯ	30	17.01.2005 Г.	Открит
88	"НОВА ШИПКА", У-К "ЮЖЕН", ОБЩ.ДОЛНИ ЧИФЛИК, ОБЛ.ВАРНА	"ЗСК - ДЕВНЯ" АД, ГР.ДЕВНЯ	30	30.07.2004 Г.	Открит
89	"ДЕБЕЛА МОГИЛА", ОБЩ.РАДОМИР, ОБЛ.ПЕРНИК	"АЛПА 2000" ООД, ГР.СОФИЯ	25	04.02.2005 Г.	Открит
90	"ОШАНЕ", ОБЩ.БЕЛОГРАДЧИК, ОБЛ.ВИДИН	"ВИДАПЪТСТРОЙ" ЕАД, ГР.СОФИЯ	25	21.02.2005 Г.	Открит
91	"ЯКОВИЯ ЧИФЛИК", ОБЩ.АСЕНОВГРАД, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"АСЕНОВГРАДСКИ СТРОИТЕЛ" ООД, ГР.АСЕНОВГРАД	35	28.01.2005 Г.	Открит
92	"ЕРДЕН", ОБЩ.БОЙЧИНОВЦИ, ОБЛ.МОНТАНА	"ТБМ 2000" ЕООД, ГР.МОНТАНА	25	04.02.2005 Г.	Открит
93	КОКОШКИТЕ", ОБЩ.ХАДЖИ- ДИМОВО, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"ШЕРБЕТОВ - М"ООД, ГР.ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	25	12.04.2005 Г.	Открит
94	"КУБРАТОВО-1", СТОЛИЧНА ОБЩИНА, ОБЛ.СОФИЯ	"ПИРИН - ТИТАН" ООД, ГР.СОФИЯ	35	29.08.2005 Г.	Открит
95	"КИРМЕЦ", ОБЩ.СЛИВЕН, ОБЛ.СЛИВЕН	"ТАКСИ РОНИ" ЕООД, ГР.СЛИВЕН	30	12.04.2005 Г.	Открит
96	"КРЕПОСТ", УЧАСТЪК "ЗАПАД", ОБЩ.ДИМИТРОВГРАД, ОБЛ.ХАСКОВО	"ПИМ-ПРОДУКТ" ООД, ГР.ХАСКОВО	30	25.04.2005 Г.	Открит

97	"БРАТЯ КУНЧЕВИ", ОБЩ.СТАРА ЗАГОРА, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"ИНЕРМАТ" АД, ГР.СТАРА ЗАГОРА	25	30.06.2006 Г.	Открит
98	"ПОЛЕТО", ОБЩ.БЛАГОЕВГРАД, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"АГРОМАХ" ЕООД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	10	01.04.2005 Г.	Открит
99	"ВИНАРОВО", ОБЩ.ЧИРПАН, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"ПИ ЕС АЙ" АД, ГР.СТАРА ЗАГОРА	35	16.09.2005 Г.	Открит
100	"ХИДРОЕКОПИМ-1", СТОЛИЧНА ОБЩИНА, ОБЛАСТ СОФИЯ	"ХИДРОЕКОПИМ" ООД, ГР.СОФИЯ	35	07.12.2005 Г.	Открит
101	"ИДРИНИЗИЦА", ОБЩ.САМОКОВ, ОБЛ.СОФИЯ	"ЕЛИТИ" ООД, ГР.САМОКОВ	35	12.05.2005 Г.	Открит
102	"ДРЕНАКА ЗАПАД", У-К "ЗАПАД", ОБЩ.ДЕВНЯ, ОБЛ.ВАРНА	"ЛЮЛЯКА" ЕАД, ГР.ДЕВНЯ	35	07.07.2005 Г.	Открит
103	"АСАРА", ОБЩ.КИРКОВО, ОБЛ.КЪРДЖАЛИ	"МАКАЗА" ЕООД, С. ПОДКОВА, ОБЩ.КИРКОВО, ОБЛ.КЪРДЖАЛИ	10	27.05.2005 Г.	Открит
104	"КОЗАРЕВО", ОБЩ."ТУНДЖА", ОБЛ.ЯМБОЛ	"ИНМАТ КОЗАРЕВО" ООД , С.КОЗАРЕВО, ОБЛ.ЯМБОЛ	35	22.08.2006 Г.	Открит
105	"АЛАМУРА", ОБЩ.СТАРА ЗАГОРА, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"ИСА - 2000" ЕООД, ГР.СОФИЯ	10	09.02.2005 Г.	Открит
106	"КАНАРАТА", ОБЩ.БАНИТЕ, ОБЛ.СМОЛЯН	"КАНДУРОВИ" ООД, С. БАНИТЕ, ОБЩ.БАНИТЕ, ОБЛ.СМОЛЯН	25	12.04.2005 Г.	Открит
107	"ГЪРЛАТА", ОБЩ.ЯМБОЛ, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ИНЕРТНИ МАТЕРИАЛИ - ЯМБОЛ" АД, ГР.ЯМБОЛ	35	29.07.2005 Г.	Открит
108	"БРЕМОР", ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"ГРИТ - МОРЕЛ" ЕООД, ГР.СОФИЯ	25	04.02.2005 Г.	Открит
109	"ЗИМНИЦА", ОБЩ.МЪГЛИЖ, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"ИНЕРМАТ" АД, ГР.СТАРА ЗАГОРА	25	30.06.2006 Г.	Открит
110	"СОКАТА", ОБЩ.БУРГАС, ОБЛ.БУРГАС	"КЕРАМИКА БУРГАС" АД, ГР.БУРГАС	25	05.01.2007 Г.	Открит

111	"ЗЕМЕН", У-К "ТУРСКО УСОО", ОБЩ.ЗЕМЕН, ОБЛ.ПЕРНИК	"КАРИЕРИ И ВАРДОБИВ" АД, ГР.ЗЕМЕН	25	12.02.2007 Г.	Открит
112	"ГАБИ", ОБЩ.БОБОШЕВО, ОБЛ.КЮСТЕНДИЛ	"ДИ ВИ БИ" ООД, ГР.СОФИЯ	10	16.02.2007 Г.	Открит
113	"КРЕПОСТ" - У-К "БЪЗКА ЧУКА - ЮГОЗАПАД" И У-К "БЪЗКА ЧУКА - ИЗТОК", ОБЩ.ДИМИТРОВГРАД, ОБЛ. ХАСКОВО	"БЕТТРАН" АД, ГР.ХАСКОВО	25	05.01.2007 Г.	Открит
114	"СЪБИНИ ВЪРБИ - СЕВЕР", ОБЩ.СЛИВЕН, ОБЛ.СЛИВЕН	"ИНМАТ - 2004" ООД, ГР.СЛИВЕН	20	12.02.2007 Г.	Открит
115	"СЪБЕВ БАИР", ОБЩ.ТУНДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ПЕТРОС - 2001" ООД, ГР.ЯМБОЛ	10	11.08.2005 Г.	Открит
116	"ДЖЕБЕЛ", ОБЩ.МОМЧИЛГРАД, ОБЛ.КЪРДЖАЛИ	"ПЪТСТРОЙИНЖЕНЕРИНГ" АД, ГР.КЪРДЖАЛИ	25	18.04.2007 Г.	Открит
117	"БЛАГОВ КАМЪК", ОБЩ. БОБОШЕВО, ОБЛ.КЮСТЕНДИЛ	"БДС" ЕООД, ГР.СОФИЯ	25	04.01.2007 Г.	Открит
118	"ЛИЛЯК", ОБЩ.ТЪРГОВИЩЕ, ОБЛ.ТЪРГОВИЩЕ	"ПЪТИНЖЕНЕРИНГСТРОЙ - Т" АД, ГР.ТЪРГОВИЩЕ	25	23.04.2007 Г.	Открит
119	"ВЛАДИМИРОВО", ОБЩ. БОЙЧИНОВЦИ, ОБЛ.МОНТАНА	"ПЪТИНЖЕНЕРИНГ - М" ЕАД, ГР.МОНТАНА	25	10.05.2007 Г.	Открит
120	"АДАТА" - У-К "АДАТА - ЗАПАД", ОБЩ.ПЪРВОМАЙ, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ВИТАЛ ТРАНС" ООД, ГР.ПЪРВОМАЙ	18	05.01.2007 Г.	Открит
121	"ГОЛЕМИЯ КАЙРЯК", С.МОГИЛА, ОБЩ."ТУНДЖА", ОБЛ.ЯМБОЛ	"ГЕОПРОУЧВАНЕ АВ" ООД, ГР.ЯМБОЛ	25	16.02.2007 Г.	Открит
122	"УЗУНПАРА", ОБЩ.СТАМБОЛИЙСКИ И ОБЩ.РОДОПИ, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"АГРО ЕРГ" ООД, ГР.ПЛОВДИВ	25	18.06.2007 Г.	Открит
123	"КЛОКОТНИЦА", ОБЩ.ДИМИТРОВГРАД И ОБЩ.ХАСКОВО, ОБЛ.ХАСКОВО	"АБ" АД, ГР.ХАСКОВО	25	05.01.2007 Г.	Открит

124	"МАРЧЕВО", ОБЩ.ГЪРМЕН, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"БИСТРИЦА 2002" ЕООД, ГР.ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	25	17.03.2006 Г.	Открит
125	"ЧИФЛИКА", ОБЩ.АСЕНОВГРАД, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ДИСПИАН-СТРОЙ" ООД, ГР.СМОЛЯН	25	17.03.2006 Г.	Открит
126	"КАЛОВ БАИР", ОБЩ.КАМЕНО, ОБЛ.БУРГАС	"АНДЕЗИТ" ООД, ГР.БУРГАС	35	28.07.2005 Г.	Открит
127	"КЮЧУК ГЪОЛ", ОБЩ.КАРНОБАТ, ОБЛ.БУРГАС	"АНДЕЗИТ" ООД, ГР.БУРГАС	25	06.01.2006 Г.	Открит
128	"ЦАРЕВИ ЛИВАДИ", ОБЩ.СУВОРОВО, ОБЛ.ВАРНА	"ФИНИНВЕСТМЪНТ" ЕООД, ГР.ВАРНА	25	03.02.2006 Г.	Открит
129	"ИРЕЧЕКОВО", ОБЩ.СТРАЛДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ТЕХНОСТРОЙ- ИНЖЕНЕРИНГ-99" АД, ГР.ЯМБОЛ	35	27.06.2005 Г.	Открит
130	"МАЛОМИР", ОБЩ."ТУНДЖА", ОБЛ.ЯМБОЛ	"ТЕХНОСТРОЙ- ИНЖЕНЕРИНГ-99" АД, ГР.ЯМБОЛ	30	07.07.2005 Г.	Открит
131	"СТАНЧОВ ВРЪХ", ОБЩ.ЛУКОВИТ, ОБЛ.ЛОВЕЧ	"УСПЕХ" АД, ГР.СОФИЯ	35	14.01.2005 Г.	Открит
132	"ИНДЖЕЙСКО БЛАТО", ОБЩ.НЕСЕБЪР, ОБЛ.БУРГАС	"ТРАНСАТЛАНТИК ФРЕЙТЪРС БЪЛГАРИЯ" ЕООД, ГР.БУРГАС	35	06.07.2005 Г.	Открит
133	"СУШЕВО", ОБЩ.МОМЧИЛГРАД, ОБЛ.КЪРДЖАЛИ	"УСТРА - ХОЛДИНГ" АД, ГР.КЪРДЖАЛИ	25	06.01.2006 Г.	Открит
134	"ТАНЪОВА МОГИЛА", ОБЩ. ЛЯСКОВЕЦ, ОБЛ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО	"МИЗИЯ" АД, ГР.ГОРНА ОРЯХОВИЦА	20	12.10.2005 Г.	Открит
135	"КОЛИБАР ЧЕШМА", ОБЩ. ИВАЙЛОВГРАД, ОБЛ.ХАСКОВО	"ПЪТСТРОЙИНЖЕНЕРИНГ" АД, ГР.КЪРДЖАЛИ	25	29.06.2007 Г.	Открит
136	"БЪРКАЧ", ОБЩ.ДОЛНИ ДЪБНИК, ОБЛ.ПЛЕВЕН	"ПЪТИНЖЕНЕРИНГ" АД, ГР.ПЛЕВЕН	25	09.10.2006 Г.	Открит

137	МАРКОВА МОГИЛА", УЧАСТЪК "ЧОМАКОВЦИ", ОБЩ.ЧЕРВЕН БРЯГ, ОБЛ.ПЛЕВЕН	"ПЪТИНЖЕНЕРИНГ" АД, ГР.ПЛЕВЕН	25	09.10.2006 Г.	Открит
138	"КУНИНО", С.КУНИНО, ОБЩ.РОМАН, ОБЛ.ВРАЦА	"БИВАР" АД, ГР.МЕЗДРА	35	13.07.2007 Г.	Открит
139	"ПОЛЕТО - СЕВЕР", С.БУЧИНО, ОБЩ.БЛАГОЕВГРАД	"АГРОМАХ" ЕООД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	10	05.07.2007 Г.	Открит
140	"МАЛКО ТЪРНОВО", ОБЩ.МАЛКО ТЪРНОВО, ОБЛ.БУРГАС	"СМА МИНЕРАЛ БУРГАС ВАР" ЕООД, ГР.БУРГАС	25	27.04.2007 Г.	Открит
141	"КРУШЕВЕЦ", ОБЩ.СОЗОПОЛ, ОБЛ.БУРГАС	"ПЪТНИ СТРОЕЖИ 2001" АД, ГР.БУРГАС	25	20.8.2007 Г.	Открит
142	ЧИРИКОВЕЦ", НА С.ЛЕСИЧАРКА, ОБЩ.ГАБРОВО, ОБЛ.ГАБРОВО	"ДИМАС" АД, ГР.ГАБРОВО	25	17.09.2007 Г.	Открит
143	"ЧЕРНИЧЕВО", С. КРУПНИК, ОБЩ.СИМИТЛИ, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"ОНИКС" ООД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	20	12.07.2007 Г.	Открит
144	"ДОБРОМИР - ИЗТОК", ОБЩ.РУЕН, ОБЛ.БУРГАС	"СМА МИНЕРАЛ БУРГАС ВАР" ЕООД, ГР.БУРГАС	25	23.05.2007 Г.	Открит
145	"ЕЛАЦИТЕ", ОБЩ.СТАМБОЛИЙСКИ И ОБЩ.ПЕРУЩИЦА, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ПЪТИНЖЕНЕРИНГ" ЕООД, ГР.ПЛОВДИВ	25	13.08.2007 Г.	Открит
146	"ЧЕРНЕВО", ОБЩ.СУВОРОВО, ОБЛ.ВАРНА	"ЛЮЛЯКА" ЕАД, ГР.ДЕВНЯ.	25	20.08.2007 Г.	Открит
147	"БАБА ТОДОРА", ОБЩ.КАРНОБАТ, ОБЛ.БУРГАС	"БАЗАЛТ РЕСУРС" ООД, ГР.ЯМБОЛ	10	10.08.2007 Г.	Открит
148	"ШИЛЕСТИЯ КАЙРЯК", ОБЩ.КАРНОБАТ, ОБЛ.БУРГАС	"БАЗАЛТ РЕСУРС" ООД, ГР.ЯМБОЛ	10	10.08.2007 Г.	Открит
149	"СРЕДНИЯ РИД", ОБЩ.ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"РИД" ЕООД, ГР.ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	25	10.9.2007 Г.	Открит

150	"ЛАХЪМА", ОБЩ.КОТЕЛ, ОБЛ.СЛИВЕН	СД "БЕРКО-90-БЕРКОВСКИ &", ГР.СЛИВЕН	25	13.08.2007 Г.	Открит
151	"СТУДЕНА - КАРИЕРА ГУСВ", ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	ДП "СТРОИТЕЛСТВО И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ", ГР.СОФИЯ	25	05.11.2006 Г.	Открит
152	"ГАБИ-2", ОБЩ.БОБОШЕВО, ОБЛ.КЮСТЕНДИЛ	"ДИ ВИ БИ" ООД, ГР.СОФИЯ	15	06.11.2007 Г.	Открит
153	"МОГИЛА", ОБЩ."ТУНДЖА", ОБЛ.ЯМБОЛ	"ПЕТРОС - 2001" ООД, ГР.ЯМБОЛ	10	23.10.2007 Г.	Открит
154	"ЛОЗНИЦА-1", ОБЩ.ЛЕСИЧОВО, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ВРИС" ООД, ГР.ПЛОВДИВ	25	23.11.2007 Г.	Открит
155	"ГЕЧОВСКОТО", ОБЩ.ЛУКОВИТ, ОБЛ.ЛОВЕЧ	"АСС ИНЖЕНЕРИНГ" ООД, ГР.ЛУКОВИТ	25	19.10.2007 Г.	Открит
156	"ЕЗЕРОТО", ОБЩ.ЧИПРОВЦИ, ОБЛ.МОНТАНА	"ПЪТИНЖЕНЕРИНГ - М" ЕАД, ГР.МОНТАНА	25	29.10.2007 Г.	Открит
157	"ДРЪМСКИ ВРЪХ", ОБЩ.ДРАГОМАН, ОБЛ.СОФИЯ	"ПЛЕНА БЪЛГАРИЯ" ЕООД, ГР.СОФИЯ	25	23.11.2007 Г.	Открит
158	"ТВЪРДИЦА", ОБЩ.ТВЪРДИЦА, ОБЛ.СЛИВЕН	"ГЕОТРАНС - ИНЖЕНЕРИНГ" ООД, ГР.НОВА ЗАГОРА	25	21.12.2007 Г.	Открит
159	"ЗАБЕЛ", ОБЩ.ТРЪН, ОБЛ.ПЕРНИК	"ТЕРА" ООД, ГР.ПЕРНИК	25	24.01.2008 Г.	Открит
160	"ЛИВАДАТА", ОБЩ.СТАРА ЗАГОРА, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"ИНМАТ" ООД, ГР.РАДНЕВО	25	14.02.2008 Г.	Открит
161	"РЪЖЕНА", ОБЩ.КАЗАНЛЪК, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА.	"ЕКОГЕОРЕСУРС" ООД, ГР.СТАРА ЗАГОРА	25	12.03.2008 Г.	Открит
162	"ШУМНАТИЦА", ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"КАРИЕРА СТУДЕНА" ООД, ГР.СОФИЯ	35	22.08.2005 Г.	Открит
163	"БАТАКА", ОБЩ.КУКЛЕН, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ТРАКИЯ КЕРАМ" ЕООД, ГР.ПЛОВДИВ	30	20.09.2007 Г.	Открит
164	"ЕНЕВИ МОГИЛИ", ОБЩ.ТУНДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ПЕТРОС - 2001" ООД, ГР.ЯМБОЛ	25	10.11.2004 Г.	Открит

165	"БААЛЪК ТЕПЕ", ОБЩ.КАЗАНЛЪК, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"ГЕОТРАНС-ИНЖЕНЕРИНГ" ООД, ГР.НОВА ЗАГОРА	12	26.02.2008 Г.	Открит
166	"КОШАРНИК", У-К "КОШАРНИК-2", ОБЩ.МОНТАНА, ОБЛ.МОНТАНА	"СТРОЙКЕРАМИКА" ООД, ГР.МОНТАНА	25	27.03.2008 Г.	Открит
167	"БОЗАЛЪКА", ОБЩ.МОМЧИЛГРАД, ОБЛ.КЪРДЖАЛИ	"ФИНТЕКС" ООД, ГР.ХАСКОВО	25	08.05.2008 Г.	Открит
168	ЦЕЛОВИЖДА", С.ОПИЦВЕТ, ОБЩ.КОСТИНБРОД, ОБЛ.СОФИЯ	ГБС - ИНФРАСТРУКТУРНО СТРОИТЕЛСТВО" АД, ГР.СОФИЯ	25	14.05.2008 Г.	Открит
169	ДЕБЕЛТ", ОБЩ.СРЕДЕЦ, ОБЛ.БУРГАС	"СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ" АД, ГР.БУРГАС	25	28.05.2008 Г.	Открит
170	"ЛУЧИЩЕ", ОБЩ.БЛАГОЕВГРАД, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"АГРОМАХ" ЕООД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	25	30.05.2008 Г.	Открит
171	"СТУДЕНА", У-К "ЗАВОДСКИ СТРОЕЖИ", ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"ЗАВОДСКИ СТРОЕЖИ" АД, ГР.ПЕРНИК	25	30.04.2008 Г.	Открит
172	"ДЖЕРМАНЧЕ", ОБЩ.ДУПНИЦА, ОБЛ.КЮСТЕНДИЛ	"ЕВРО ЕЛИТ" ООД, ГР.ДУПНИЦА	7	30.04.2008 Г.	Открит
173	"ЗДРАВЕЦ", ОБЩ.АВРЕН, ОБЛ.ВАРНА	"ФИНИНВЕСТМЪНТ" ЕООД, ГР.ВАРНА	25	08.05.2008 Г.	Открит
174	"ЛЮЛЯЦИТЕ", СТОЛИЧНА ОБЩИНА И ОБЩ.КОСТИНБРОД, ОБЛ.СОФИЯ	"МДЗ - БАЛША" АД, ГР.СОФИЯ	25	27.06.2008 Г.	Открит
175	"ЛОМА", ОБЩ.БРУСАРЦИ, ОБЛ.МОНТАНА	"ПЪТИНЖЕНЕРИНГ - М" ЕАД, ГР.МОНТАНА	20	10.07.2008 Г.	Открит
176	"ТЕРИ", ОБЩ.БЕЛОГРАДЧИК, ОБЛ.ВИДИН	"МИНЕРАЛ 2000" ЕООД, ГР.СОФИЯ	25	10.07.2008 Г.	Открит
177	"СТУДЕНА", У-К "ХИДРОСТРОЙ 1", ОБЩ.ПЕРНИК И ОБЩ.РАДОМИР,	"ХИДРОСТРОЙ" ООД, ГР.ПЕРНИК	25	15.09.2008 Г.	Открит

	ОБЛ.ПЕРНИК				
178	"СТРЯМА 1", ОБЩ.КАЛОЯНОВО, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ВОДСТРОЙ ПЛОВДИВ" АД, ГР.ПЛОВДИВ	25	19.09.2008 Г.	Открит
179	"СТУДЕНА", У-К "ЗАВОДСКИ СТРОЕЖИ 2", ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"ЗАВОДСКИ СТРОЕЖИ" АД, ГР.ПЕРНИК	25	10.09.2008 Г.	Открит
180	"ОРЕШЕЦ", ОБЩ.ДИМОВО, ОБЛ.ВИДИН	"СК-13 ПЕЧ" АД, ГР.СОФИЯ	25	21.08.2008 Г.	Открит
181	"БУЧАКА", ОБЩ.БЛАГОЕВГРАД, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"АГРОМАХ" ЕООД, ГР.БЛАГОЕВГРАД	15	15.07.2008 Г.	Открит
182	"ЛИСОВО", ОБЩ.СВИЛЕНГРАД, ОБЛ.ХАСКОВО	"АБ" АД, ГР.ХАСКОВО	25	04.07.2008 Г.	Открит
183	"БОГДАНОВО - ЗАПАД", ОБЩ.СРЕДЕЦ, ОБЛ.БУРГАС	"ИНЕРТИКА" АД, ГР.СОФИЯ	25	24.07.2008 Г.	Открит
184	"ЯГОДА-ЗАПАД", ОБЩ.МЪГЛИЖ И ОБЩ.КАЗАНЛЪК, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"СТРОЙКОМБИНАТ - М" АД, ГР.СТАРА ЗАГОРА	25	11.09.2008 Г.	Открит
185	"БЕЛАЩИЦА - УЧАСТЪК "ЮГ", ОБЩ."РОДОПИ", ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ПЪТИЩА ПЛОВДИВ" АД, ГР.ПЛОВДИВ	25	04.09.2008 Г.	Открит
186	"ЛУДА ЯНА", ОБЩ.ПАНАГЮРИЩЕ И ОБЩ.СТРЕЛЧА, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ЕЛШИЦА - 99" АД, ГР.СОФИЯ	15	11.06.2008 Г.	Открит
187	"ЛОЗНИЦА 2", У-К "1-ВИ" И У-К "2-РИ", ОБЩ.ПАЗАРДЖИК, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ВРИС" ООД, ПЛОВДИВ	25	03.12.2008 Г.	Открит
188	"СТОЛЮВА ЧУКАРА", ОБЩ. ПАНАГЮРИЩЕ, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ПЕРУН 2008" ООД, ГР.СОФИЯ	25	03.12.2008 Г.	Открит

189	"ПОРОЙ", ОБЩ.ПОМОРИЕ, ОБЛ.БУРГАС	"ТРАНСАТЛАНТИК ФРЕЙТЪРС БЪЛГАРИЯ" ЕООД, ГР.БУРГАС	25	20.12.2008 Г.	Открит
190	"МИДАН ДИБИ", ОБЩ. МОМЧИЛГРАД, ОБЛ.КЪРДЖАЛИ	"НЕК ГРУП" ЕООД, ГР.МОМЧИЛГРАД	25	20.11.2008 Г.	Открит
191	"СТУДЕНА", У-К "ХИДРОСТРОЙ 2", ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"ХИДРОСТРОЙ" ООД, ГР.ПЕРНИК	25	03.12.2008 Г.	Открит
192	"КРИВА БАРА", СТОЛИЧНА ОБЩИНА, ОБЛ.СОФИЯ	"КАМЪНИ И ПЯСЪК" ООД, ГР.СОФИЯ	25	25.07.2008 Г.	Подводен
193	"МЛАДЖАВИЦА", СТОЛИЧНА ОБЩИНА, ОБЛ.СОФИЯ	"ИНТЕРМИНЕРАЛ" ООД, ГР.СОФИЯ	25	03.12.2008 Г.	Открит
194	"ПЕРИ", С.СТУДЕНА, ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"ЩРАБАГ" ЕАД, ГР.СОФИЯ	25	27.02.2009 Г.	Открит
195	"ЛОРИ", С.ЛЮЛЯК, ОБЩ.СТАРА ЗАГОРА, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"БГС ГРУП" АД, ГР.СТАРА ЗАГОРА	25	06.03.2009 Г.	Открит
196	"ЗМИЯРНИКА", С.ГАРВАНОВО, ОБЩ.ХАСКОВО, ОБЛ.ХАСКОВО	"ПЪТСТРОЙ - 97" АД, ГР.ХАСКОВО	25	17.03.2009 Г.	Открит
197	"СТУДЕНА", УЧАСТЪК "БЛАГОУСТРОЙСТВЕНИ СТРОЕЖИ", ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"БЛАГОУСТРОЙСТВО - СТУДЕНА" ООД, ГР.СОФИЯ	25	21.08.2008 Г.	Открит
198	"ГЕРИ", ОБЩ.БОБОШЕВО И ОБЩ.КОЧЕРИНОВО, ОБЛ.КЮСТЕНДИЛ	"ДИ ВИ БИ" ООД, СОФИЯ	25	06.03.2009 Г.	Открит
199	"КАМЕНЕЦ", У-К "КАМЕНЕЦ - 1" И У-К "КАМЕНЕЦ - 2", ОБЩ.СТРАЛДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ИНЕРТНИ МАТЕРИАЛИ - ЯМБОЛ" АД, ГР.ЯМБОЛ	25	12.03.2009 Г.	Открит
200	ЛОМЕНСКА КОРИЯ", С.ВЪРБОВКА, ОБЩ.ПАВЛИКЕНИ, ОБЛ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО	"ПЪТИНЖЕНЕРИНГ" ООД, ГР.РУСЕ	25	02.07.2009 Г.	Открит
201	"ЦАРЕВИ ЛИВАДИ - ИЗТОК", ОБЩ.СУВОРОВО, ОБЛ.ВАРНА	ЕТ "МОРСКИ БРЯГ-ВАСИЛ ВАСИЛЕВ", ГР.ВАРНА	25	09.07.2009 Г.	Открит

202	"КОШАРИТЕ", ОБЩ.СЛИВНИЦА И ОБЩ.КОСТИНБРОД, ОБЛ.СОФИЯ	"КАРИЕРИ ЗА ЧАКЪЛ И ПЯСЪК - БЪЛГАРИЯ" ЕАД, ГР.СОФИЯ	25	22.12.2009 Г.	Открит
203	"БЛАТЕЦ", С.БЛАТЕЦ, ОБЩ.СЛИВЕН, ОБЛ.СЛИВЕН	"КЕРАМИК" ЕООД, ГР.СЛИВЕН	25	20.01.2010 Г.	Открит
204	"ДЪЛГИЯ РИД", У-К "ИЗТОЧЕН" И У-К "ЗАПАДЕН", ОБЩ.НОВА ЗАГОРА, ОБЛ.СЛИВЕН	"АРКО ИМПОРТ" ЕООД, ГР.РАДНЕВО	25	12.07.2010 Г.	Открит
205	"КРУМОВО", С.КРУМОВО, ОБЩ.КОЧЕРИНОВО И С.БУЧИНО, ОБЩ.БЛАГОЕВГРАД, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"БИСТРИЦА" ООД, ГР. БЪЛГАРИЯ	25	16.05.2011 Г.	Открит
206	"АНТИМОВО II", С.КУТОВО, ОБЩ.ВИДИН, ОБЛ.ВИДИН	"ФЦЦ КОНСТРУКЦИОН"АД, ГР.БАРСЕЛОНА, ИСПАНИЯ	5	30.05.2011 Г.	Открит
207	"КАРАНОВО", С.КАРАНОВО, ОБЩ.АЙТОС, ОБЛ.БУРГАС	"ЛАТИТ" ООД, ГР. БАНКЯ	25	16.08.2011 Г.	Открит
208	"ВЕНЕЛИН", С.ВЕНЕЛИН, ОБЩ.ДОЛНИ ЧИФЛИК, ОБЛ.ВАРНА	ЕСКАНА АД, ГР. ВАРНА	15	06.07.2011 Г.	Открит
209	"РАЙНОВО", ГР.СИМЕОНОВГРАД, ОБЩ.СИМЕОНОВГРАД, ОБЛ.ХАСКОВО	"ИНЕРМАТ" АД, ГР.СТАРА ЗАГОРА	25	29.06.2011 Г.	Открит
210	"СТРЯМА 2", С.РЪЖЕВО КОНАРЕ, ОБЩ.КАЛОЯНОВО, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ВОДСТРОЙ ПЛОВДИВ"АД, ГР.ПЛОВДИВ	10	26.07.2011 Г.	Открит
211	"МАРКОВА МОГИЛА -ЦЕНТЪР", С.ДЕВЕНЦИ И С.ЧОМАКОВЦИ, ОБЩ.ЧЕРВЕН БРЯГ, ОБЛ.ПЛЕВЕН	"ДЕВИНЦИ" ООД, ГР. ПЛЕВЕН	25	29.08.2011 Г.	Открит
212	"БОЯНОВО-2", С.БОЯНОВО, ОБЩ.ЕЛХОВО, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ПСФ МОСТИНЖЕНЕРИНГ" АД, ГР. ЯМБОЛ	25	01.09.2011 Г.	Открит

213	"КОЗИРОГ" С.КОЗИ РОГ, ОБЩ.ГАБРОВО И С.ЯНТРА, ОБЩ.ДРЯНОВО, ОБЛ.ГАБРОВО	"ПЪТСТРОЙ - ГАБРОВО" АД, ГР. ГАБРОВО	25	01.06.2011 Г.	Открит
214	"РАФАЕЛО", С.КИРЕЕВО, ОБЩ.МАКРЕШ, ОБЛ.ВИДИН	"КИРЯЕВСКА ВАР" ООД, С.КИРЕЕВО, ОБЩ.МАКРЕШ	25	23.12.2010 Г.	Открит
215	"ГРАДЕЦ", У-ЦИ „ЮЖЕН“ И „ГРАДИЩЕ“, С.ГРАДЕЦ, ОБЩ.КОСТИНБРОД, ОБЛ.СОФИЯ	"ПЪТИЩА И СЪОРЪЖЕНИЯ" ЕАД, ГР. СОФИЯ	25	23.11.2011 Г.	Открит
216	"САМОВОДЕНЕ", У-К „ЗАПАД“, ОБЩ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО, ОБЛ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО	"СТРЕЛА - 92" ООД, ГР. ВЕЛИКО ТЪРНОВО	25	16.11.2011 Г.	Открит
217	"БОЯНОВО", С.БОЯНОВО, ОБЩ.ЕЛХОВО, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ПСФ МОСТИНЖЕНЕРИНГ" АД, ГР. ЯМБОЛ	25	23.11.2011 Г.	Открит
218	"АЛИ", С.ВЕРИНСКО, ОБЩ. ИХТИМАН, СОФИЙСКА ОБЛАСТ	„ХИДРОМИНЕРАЛ“ ООД, ГР. СОФИЯ	35	07.11.2011 Г.	Открит
219	"ПОП КРАЛЕВО", С.ГЛАВАН, ОБЩ.СИЛИСТРА, ОБЛ.СИЛИСТРА	"ПЪТСТРОЙМОНТАЖ" ООД, ГР. СИЛИСТРА	35	03.11.2011 Г.	Открит
220	"ИЛИИНА МОГИЛА" – У-К „I“ И У-К „II“, Р-Н "КРЕМИКОВЦИ", СТОЛИЧНА ОБЩИНА, ОБЛ.СОФИЯ	"КАРИЕРИ ЗА ЧАКЪЛ И ПЯСЪК - БЪЛГАРИЯ" ЕАД, ГР. СОФИЯ	15	16.11.2011 Г.	Открит
221	"КОМАНСКОТО", С.МИКРЕ, ОБЩ.УГЪРЧИН, ОБЛ.ЛОВЕЧ	„ПЪТИНЖЕНЕРИНГСТРОЙ - Т“ ЕАД, ГР. ТЪРГОВИЩЕ	35	07.12.2011 Г.	Открит
222	"ШУГЛА", УИЦИ „СЕВЕР“ И „ЮГ“, С.ДОЛНО БЕЛОТИНЦИ, ОБЩ.МОНТАНА, ОБЛ.МОНТАНА	"ТБМ - 2000" ЕООД, ГР. МОНТАНА	25	06.11.2011 Г.	Открит
223	"ХУМНИ ДОЛ", У-ЦИ „СЕВЕРЕН“ И „ЮЖЕН“, С.ДОБРОСЕЛЕЦ, ОБЩ.ТОПОЛОВГРАД, ОБЛ.ХАСКОВО	"ИНТЕРМОНТАЖИ" ЕООД, ГР.СОФИЯ	25	16.11.2011 Г.	Открит
224	"КОНЕВЕЦ", С.КОНЕВЕЦ, ОБЩ.ТУНДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ТЕХНОСТРОЙ-ИНЖЕНЕРИНГ 99" АД, ГР. ЯМБОЛ	25	18.10.2011 Г.	Открит

225	"ИСЕНОВ ВРЪХ", С.РАКИТНИЦА, ОБЩ.СТАРА ЗАГОРА, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	"ПИ ЕС АЙ" АД, ГР. СТАРА ЗАГОРА	10	23.12.2010 Г.	Открит
226	"КАЯТА", С.ВРАТИЦА И С.ВИНАРСКО, ОБЩ.КАМЕНО, ОБЛ.БУРГАС	"ТРАНССТРОЙ ХОЛДИНГ" АД, ГР. БУРГАС	25	23.12.2010 Г.	Открит
227	"ГОРЕН БЛИЗНАК", С.БЛИЗНАЦИ, ОБЩ.АВРЕН, ОБЛ.ВАРНА	ЕСКАНА АД, ГР. ВАРНА	25	06.07.2011 Г.	Открит
228	"ЕРДЕН 2", С.ЕРДЕН И ГР.БОЙЧИНОВЦИ, ОБЩ. БОЙЧИНОВЦИ, ОБЛ.МОНТАНА	"ТБМ - 2000" ЕООД, ГР.МОНТАНА	25	14.07.2011 Г.	Открит
229	"ГОРЕН БЛИЗНАК 2", С.БЛИЗНАЦИ, ОБЩ.АВРЕН, ОБЛ.ВАРНА	ЕСКАНА АД, ГР. ВАРНА	25	06.07.2011 Г.	Открит
230	"КАВАКЛЪКА", У-ЦИ "КАВАКЛЪКА- ИЗТОК" И "КАВАКЛЪКА-ЗАПАД", С.БОЯНЦИ И ГР. АСЕНОВГРАД, ОБЩ.АСЕНОВГРАД, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ЛИТОС КОМЕРС" ЕООД, ГР.АСЕНОВГРАД	25	18.10.2011 Г.	Открит
231	"СТАРО ОРЯХОВО 2", С.СТАРО ОРЯХОВО, ОБЩ.ДОЛНИ ЧИФЛИК, ОБЛ.ВАРНА	"ЕСКАНА" АД, ГР. ВАРНА	25	07.12.2011 Г.	Открит
232	"ПАМУКЛУКА", С.СУЛИЦА, ОБЩ.СТ.ЗАГОРА, ОБЛ.СТАРА ЗАГОРА	ЕТ "ПЕТКО ПЕТКОВ", С. СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ	35	20.12.2011 Г.	Открит
233	"ВОДОЛЕЙ", С.ВОДОЛЕЙ И С.ДИЧИН, ОБЩ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО, ОБЛ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО	ПК "АГРОСТРОЙ", ГР. ВЕЛИКО ТЪРНОВО	25	01.03.2012 Г.	Открит
234	"ОКОПИТЕ", С.ОКОП, ОБЩ.ТУНДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"РЕСУРСИ" ЕООД, ГР. БУРГАС	35	24.04.2012 Г.	Открит

235	"ИЗТОК", С.МИРЯНЦИ, ОБЩ.ПАЗАРДЖИК, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"КАРИЕРИ ПАЗАРДЖИК" ООД, ГР. ПАЗАРДЖИК	15	17.04.2012 Г.	Открит
236	"ШИШМАНЦИ - УЧАСТЪК 2", С.ШИШМАНЦИ, ОБЩ.РАКОВСКИ, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ ПЛОВДИВ" АД, ГР. ПЛОВДИВ	25	18.04.2012 Г.	Открит
237	"КУРТОВО КОНАРЕ", С.КУРТОВО КОНАРЕ, ОБЩ.СТАМБОЛИЙСКИ И ГР.КРИЧИМ, ОБЩ.КРИЧИМ, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ПЕРСЕНК ИНВЕСТ" ООД, ГР.ПЛОВДИВ	35	14.05.2012 Г.	Открит
238	"КОЯДЖИКА", С.ПАЛАУЗОВО, ОБЩ.СТРАЛДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ТЕХНОСТРОЙ-ИНЖЕНЕРИНГ 99" АД, ГР. ЯМБОЛ	25	07.6.2012 Г.	Открит
239	"БОГОРОВО", С.БОГОРОВО, ОБЩ.СИЛИСТРА, ОБЛ.СИЛИСТРА	"БЛАГСТРОЙ" ЕООД, ГР. СИЛИСТРА	25	21.02.2012 Г.	Открит
240	"АНТИМОВО I", С.АНТИМОВО, ОБЩ.ВИДИН, ОБЛ.ВИДИН	"ФЦЦ КОНСТРУКЦИОН"АД, ГР.БАРСЕЛОНА, ИСПАНИЯ	5	04.07.2012 Г.	Открит
241	"БЛИЗНАКОВ АНДЪК" - У-ЦИ "ПОТОКА (1-ВИ КОНТУР И 2-РИ КОНТУР) И "ЗЛАТОЛИСТ", С.ЗЛАТОЛИСТ, ОБЩ.САНДАНСКИ, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"ХИДРОСТРОЙ-ЮГ-97" АД, ГР. САНДАНСКИ	25	12.07.2012 Г.	Открит
242	"ШЕРЕМЕТЯ", У-К "ИЗТОК", С.ДРАГИЖЕВО, ОБЩ.ЛЯСКОВЕЦ И С.ШЕРЕМЕТЯ, ОБЩ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО, ОБЛ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО	"СТРЕЛА - 92" ООД, ГР. ВЕЛИКО ТЪРНОВО	25	29.06.2012 Г.	Открит
243	"ДЯДОВО - БИНДЕР", С.ДЯДОВО, ОБЩ.НОВА ЗАГОРА, ОБЛ.СЛИВЕН	"БИНДЕР" АД, ГР. СЛИВЕН	35	04.07.2011 Г.	Открит
244	"ХАНОВО", С.ХАНОВО И С.ТЕНЕВО, ОБЩ.ТУНДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ИНЕРТНИ МАТЕРИАЛИ - ЯМБОЛ" АД, ГР. ЯМБОЛ	35	26.7.2012 Г.	Открит

245	"КАРИЕРАТА", С.ПОЛСКИ ИЗВОР, ОБЩ.КАМЕНО, ОБЛ.БУРГАС	"МИНЕРАЛ ПРОЦЕСИНГ" ООД, ГР. БУРГАС	35	27.07.2012 Г.	Открит
246	"СТУДЕНА", У-К "МАГСТРОЙ", С.СТУДЕНА И С.ВИТОШКО, ОБЩ.ПЕРНИК, ОБЛ.ПЕРНИК	"МАГСТРОЙ"ООД, ГР. СОФИЯ	35	03.08.2012 Г.	Открит
247	"БИНКОС", С.СТРУПЕЦ И С.БИНКОС, ОБЩ.СЛИВЕН, ОБЛ.СЛИВЕН	"БИНДЕР" АД, ГР. СЛИВЕН	35	31.08.2012 Г.	Открит
248	"ДЮЗКА ЧЕШМА", С.КРЕПОСТ, ОБЩ.ДИМИТРОВГРАД, ОБЛ.ХАСКОВО	1. "БЕТТРАН" АД, ГР. ХАСКОВО; 2. "МОНОЛИТ" АД, ГР. ХАСКОВО	35	23.08.2012 Г.	Открит
249	"КРАЧОЛА", У-К "ЦЕНТРАЛЕН", С.БОЯДЖИК И С.ГЪЛЪБИНЦИ, ОБЩ.ТУНДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ПЪТНА КОМПАНИЯ" АД, ГР.БУРГАС	35	31.08.2012 Г.	Открит
250	"ТРИТЕ ЧЕШМИ", С.ДЪЛБОКИ ИЗВОР И С.ПОРОЙНА, ОБЩ.ПЪРВОМАЙ, ОБЛ.ПЛОВДИВ.	"МАГМА 2005" ООД, ГР.ПЪРВОМАЙ	35	12.09.2012 Г.	Открит
251	"ГРЕДО", У-ЦИ "ОХРИД" И "ПАЛИЛУЛА", С.ОХРИД И С.ПАЛИЛУЛА, ОБЩ.БОЙЧИНОВ-ЦИ, ОБЛ.МОНТАНА	"ЕКОАГРОСТРОЙ" АД, С. ЕРДЕН, ОБЩ.БОЙЧИНОВЦИ, ОБЛ.МОНТАНА	35	08.11.2012 Г.	Открит
252	"НОВО ОРЯХОВО", С.НОВО ОРЯХОВО, ОБЩ.ДОЛНИ ЧИФЛИК, ОБЛ.ВАРНА	"КАМЧИЯ - АГРО" ЕООД, ГР. ДОЛНИ ЧИФЛИК	25	16.11.2012 Г.	Открит
253	"КРУШАТА - 1", С.МУСОМИЩА, ОБЩ.ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"РИД" ЕООД, ГР. ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	35	15.11.2012 Г.	Открит
254	"ДОЛНО БЕЛОТИНЦИ", С.ДОЛНО БЕЛОТИНЦИ, ОБЩ.МОНТАНА, ОБЛ.МОНТАНА	"ПЪТСТРОЙ 99" ООД, ГР. МОНТАНА	35	10.12.2012 Г.	Открит

255	"МОГИЛИНО", С.МОГИЛИНО, ОБЩ.ДВЕ МОГИЛИ, ОБЛ.РУСЕ	"ТЕРЕКС И КО" АД, ГР. СОФИЯ	35	04.01.2013 Г.	Открит
256	"ЕНИЕР", С.ДОБРОПЛОДНО, ОБЩ.ВЕТРИНО, ОБЛ.ВАРНА	"ТОП-МД" ООД, ГР. ВАРНА	35	08.01.2013 Г.	Открит
257	"КОПРИВЕЦ", С.КОПРИВЕЦ, ОБЩ.БЯЛА, ОБЛ.РУСЕ	"ТЕРЕКС И КО" АД, ГР. СОФИЯ	35	04.12.2012 Г.	Открит
258	"ДЪСКОТНА", У-ЦИ "СЕВЕРЕН" И "ЮЖЕН", С.ВИШНА И С.ДЪСКОТНА, ОБЩ.РУЕН, ОБЛ.БУРГАС	"БИЛДИНГ-ЗАХ" ЕООД, ГР. АЙТОС	30	11.01.2012 Г.	Открит
259	"МЪТНИЦА 2", ГР.ШУМЕН, ОБЩ.ШУМЕН, ОБЛ.ШУМЕН	"ПЪТИЩА" АД, ГР. ШУМЕН	35	16.01.2013 Г.	Открит
260	"ПИРИНКА", С.ИЛИНДЕНЦИ, ОБЩ.СТРУМЯНИ, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	"МАРГЕМИН" ЕООД, ГР. СОФИЯ	35	22.01.2013 Г.	Открит
261	"КАИРЯКА", С.РОСЕН, ОБЩ.ПАЗАРДЖИК, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	ЕТ "ИЛИЯ КИНОВ", С. РОСЕН, ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК	25	28.01.2013 Г.	Открит
262	"ДОЛНА ВЕРЕНИЦА", С.ДОЛНА ВЕРЕНИЦА, ОБЩ.МОНТАНА, ОБЛ.МОНТАНА	"МАКСТРОЙ" ЕООД, ГР. МОНТАНА	35	11.02.2013 Г.	Открит
263	"ДОБРИ ДОЛ", С.СЕПТЕМВРИЙЦИ, ОБЩ.ДИМОВО, ОБЛ.ВИДИН	"ДОБИВ И ЕКСПЛОАТАЦИЯ АБО" ООД, ГР. ПЛОВДИВ	35	28.02.2013 Г.	Открит
264	"ЗЛАТНА ПАНЕГА", У-К "ИЗТОК", С.БРЕСТНИЦА, ОБЩ.ЯБЛАНИЦА, ОБЛ.ЛОВЕЧ	"ЗЛАТНА ПАНЕГА ЦИМЕНТ" АД, С. ЗЛАТНА ПАНЕГА	35	12.02.2013 Г.	Открит
265	"ЛИЛИЯН", С.СЛАВОВИЦА, ОБЩ.ДОЛНА МИТРОПОЛИЯ, ОБЛ.ПЛЕВЕН	"ХИДРОМИНЕРАЛ" ООД, ГР.СОФИЯ	35	12.02.2013 Г.	Открит

266	"СУВОРОВО", ГР.СУВОРОВО, ОБЩ.СУВОРОВО, ОБЛ.ВАРНА	"ПЪТИЩА И МОСТОВЕ" ЕООД, ГР. ВАРНА	35	08.03.2013 Г.	Открит
267	"ЖЕЛЕЗНИ ВРАТА, У-К "1" И У-К "2", С.СЕДЛОВИНА И С.ШИРОКО ПОЛЕ, ОБЩ.КЪРДЖАЛИ, ОБЛ.КЪРДЖАЛИ	КООПЕРАЦИЯ "ПК ТРАСИНЖЕНЕРИНГ", ГР. СОФИЯ	35	05.03.2013 Г.	Открит
268	"СВЕТИ ИВАН", С.ГАРА ОРЕШЕЦ, ОБЩ.ДИМОВО, ОБЛ.ВИДИН	"ТРАФИК ИНЖЕНЕРИНГ" ЕООД, ГР. СОФИЯ	35	28.02.2013 Г.	Открит
269	"ФУТУЛА", С.ЖЕЛЕЗНИК И С.СМОЛНИК, ОБЩ.КАРНОБАТ, ОБЛ.БУРГАС	"ПЪТСТРОЙ БУРГАС" ЕООД, ГР. БУРГАС	35	12.03.2013 Г.	Открит
270	"ТРИТЕ КРУШИ - ЗАПАД", ГР.КАРНОБАТ, ОБЩ.КАРНОБАТ, ОБЛ.БУРГАС	"БАЗАЛТ" ЕООД, ГР. ХАСКОВО	35	12.04.2013 Г.	Открит
271	"ЕГРЕЦИТЕ", ГР.ВЕТРЕН, ОБЩ.СЕПТЕМВРИ, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"РАЯН ГАЗ" ЕООД, ГР.СЕПТЕМВРИ	30	11.04.2013 Г.	Открит
272	"ПОПОВЯНЕ", С.ПОПОВЯНЕ, ОБЩ.САМОКОВ, СОФИЙСКА ОБЛАСТ	"РОК ТРЕЙДИНГ" ООД, ГР. ДЕВИН	35	15.05.2013 Г.	Открит
273	"ЗЪБЕРА - 2", С.БЕЛОТИНЦИ, ОБЩ.МОНТАНА, ОБЛ.МОНТАНА	"ФИЛИ" ООД, ГР. ПЛЕВЕН	35	13.05.2013 Г.	Открит
274	"КАМЕНИЩЕТО", ГР.ЛЕТНИЦА, ОБЩ.ЛЕТНИЦА, ОБЛ.ЛОВЕЧ	"ЛЕТНИЦА - КЕРАМИКА" ЕООД, ГР. ЛЕТНИЦА	30	23.08.2013 Г.	Открит
275	"СТАРИТЕ КОЛИБИ", С.МУЛДАВА, ОБЩ.АСЕНОВГРАД, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"НВГ КАРИЕРИ" ООД, ГР.ПЛОВДИВ	35	09.10.2013 Г.	Открит
276	"ЖИТОСВЯТ", С.ОРЛИНЦИ, ОБЩ.СРЕДЕЦ И С.ЖИТОСВЯТ, ОБЩ.КАРНОБАТ, ОБЛ.БУРГАС	"БЕРИЛ" ООД, ГР. БУРГАС	35	07.05.2013 Г.	Открит

277	"ВИШОВГРАД", С.ВИШОВГРАД, ОБЩ.ПАВЛИКЕНИ, ОБЛ.ВЕЛИКО ТЪРНОВО	"СТРЕЛА - 92" ООД, ГР. ВЕЛИКО ТЪРНОВО	35	23.10.2013 Г.	Открит
278	"БОАЗА", ОБЩ.ТЪРГОВИЩЕ, ОБЛ.ТЪРГОВИЩЕ	"ПИМ" ЕООД, ГР. ТЪРГОВИЩЕ	25	14.06.2010 Г.	Открит
279	"ЛЕЩАКА", С.РАКОВИЦА, ОБЩ.МАКРЕШ, ОБЛ.ВИДИН	"ГЕОТЕХМИН" ООД, ГР. СОФИЯ	35	14.04.2014 Г.	Открит
280	"МАДЛЕН", С.ГОРСКО СЛИВОВО, ОБЩ.ЛЕТНИЦА, ОБЛ.ЛОВЕЧ	"ХИДРОБЕТОН" ООД, С.КАЗИЧЕНЕ, СТОЛИЧНА ОБЩИНА	35	30.05.2014 Г.	Открит
281	"ЧАИРИТЕ", У-ЦИ "СЕВЕРЕН" И "ЮЖЕН", С.КИТКА, ОБЩ.АВРЕН, ОБЛ.ВАРНА	"ЛОНГОЗ 04" ООД, ГР. ВАРНА	30	08.07.2014 Г.	
282	"ИНДЖОВА ВЪРБА - 2", С.РЪЖЕВО КОНАРЕ, ОБЩ.КАЛОЯНОВО, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ ПЛОВДИВ" АД, ГР. ПЛОВДИВ	25	22.07.2014 Г.	
283	"АЛЧАКА", С.ХАДЖИЕВО, ОБЩ.ПАЗАРДЖИК, ОБЛ.ПАЗАРДЖИК	"ПЪТНО ПОДДЪРЖАНЕ ПЕЩЕРА" ЕООД, ГР. ПЕЩЕРА	25	04.09.2014 Г.	
284	"ЮРТ ДЕРЕ", У-К "КАЛЦИТ", ГР.ДИМИТРОВГРАД, ОБЩ.ДИМИТРОВГРАД, ОБЛ.ХАСКОВО	"КАЛЦИТ" ООД, ГР. ДИМИТРОВГРАД	35	22.10.2014 Г.	

№	ОБЩИНСКИ КОНЦЕСИИ	Предприятие	Срок	Начин на добив
1	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ДО РЕКАТА", ОБЩ.САМОКОВ, СОФИЙСКА ОБЛАСТ	"БЕКАСТРОЙ" ЕАД, ГР. САМОКОВ	15/2007	Открит
2	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "БАЙРЯМ БЕЙ", ОБЩ.АВРЕН, ОБЛ.ВАРНА	"ЕКСПРЕССТРОЙ" ЕООД, ГР.ВАРНА	35/2006	Открит
3	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "СТОЯНЧОВА ЧЕШМА", С.КАТУНЦА, ОБЩ.САДОВО, ОБЛ.ПЛОВДОВ	"ЕУРОСТРОЙ" ООД, С. КАТУНИЦА	35/2008	Открит
4	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "РИБАРНИКА - 1", КВ.ДЕБЪР, ГР.ПЪРВОМАЙ И С.ПОРОЙНА, ОБЩ.ПЪРВОМАЙ, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ВИТАЛ ТРАНС" ООД, ГР.ПЪРВОМАЙ	22/2008	Открит
5	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "МАНДРА КУЛА", ОБЩ.АВРЕН, ОБЛ.ВАРНА	ЕТ "АЛЕКСАНДЪР - АЛЕКСАНДЪР - ПЕТЪР ПЕТЪР ПЕТКОВ", ГР. БУРГАС	30/2006	Открит
6	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ 'С.ДОЛНА БАНЯ, ОБЩ.ДОЛНА БАНЯ, СОФИЙСКА ОБЛАСТ	"СТИЛ" АД, ГР. ДОЛНА БАНЯ	15/2006	Открит
7	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ 'С.ПРОБУДА, ОБЩ.ТЪРГОВИЩЕ, ОБЛ.ТЪРГОВИЩЕ	"ВИЛМА" ООД, ГР.ТЪРГОВИЩЕ	15/1998	Открит
8	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "БОВ", ОБЩ.СВОГЕ, СОФИЙСКА ОБЛАСТ	"ГЛАВБОЛГАРСТРОЙ" АД, ГР.СОФИЯ	15/2009	Открит
9	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "СРЕМ", С.СРЕМ, ОБЩ.ТОПОЛОВГРАД, ОБЛ.ХАСКОВО	"ЕВЕ" ООД, ГР. ТОПОЛОВГРАД	15/2000	Открит
10	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ С.ИСКРЕЦ, ОБЩ.СВОГЕ, СОФИЙСКА ОБЛАСТ	"БАЛКАНАГРОСЕРВИЗ" ООД, ГР.СВОГЕ	25/2003	Открит
11	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ М."ЛОЗЯТА", С.КАЛИМАНЦИ, ОБЩ.СУВОРОВО, ОБЛ.ВАРНА	ЕТ "МОНИО - 48 - МОМЧИЛ СТАНКОВ", ГР. ВАРНА	15/2003	Открит
12	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "КУБРАТ", ГР.КУБРАТ, ОБЩ.КУБРАТ, ОБЛ.РАЗГРАД	"ПЪТНО СТРОИТЕЛСТВО" АД, ГР.РАЗГРАД	35/2005	Открит
13	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ 'М."КАНАРА БУАЗ", С.ГОРНО АБЛАНОВО, ОБЩ.БОРОВО, ОБЛ.РУСЕ	"СКАЛНИ МАТЕРИАЛИ" АД, ГР.РУСЕ	35/2006	Открит

14	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "СКАЛА", С.ЦЕНОВО, ОБЛ.РУСЕ	"СКАЛНИ МАТЕРИАЛИ" АД, ГР.РУСЕ	35/2006	Открит
15	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ЛЪКАТА", С.СЛАВОВИЦА, ОБЩ.ДОЛНА МИТРОПОЛИЯ, ОБЛ.ПЛЕВЕН	"ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ" АД, ГР.ПЛЕВЕН	15/2005	Открит
16	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ОПАКА", ГР.ОПАКА, ОБЩ.ОПАКА, ОБЛ.ТЪРГОВИЩЕ	ПК "ПРОГРЕС 94" ГР. ОПАКА	30/2007	Открит
17	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "КАРИЕРАТА", ГР.ПОПОВО, ОБЩ.ПОПОВО, ОБЛ.ТЪРГОВИЩЕ	"РОДНА ИНДУСТРИЯ-91" ЕООД, ГР. ПОПОВО	20/2006	Открит
18	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ЧАЙКЪРА", КВ.ДОЛНИ ВОДЕН, ГР.АСЕНОВГРАД, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ЗАПРЯНОВИ - 03" ООД, ГР.АСЕНОВГРАД	25/2006	Открит
19	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "МАЛКАТА КОРИЯ", КВ.ДЕБЪР, ОБЩ.ПЪРВОМАЙ, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"СТРЕМОН 95" ООД, ГР.ПЪРВОМАЙ	35/2006	Открит
20	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ПИ № 111014, М."АДЪТА", С.АЛЕКСАНДРОВО, ОБЩ.ЛОВЕЧ	"ПАОЛА КОМЕРС" ООД, ГР. ЛОВЕЧ	25/2007	Открит
21	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ЛЯХОВО - ИЗТОК", ОБЩ.БАЛЧИК, ОБЛ.ДОБРИЧ	"ЕСКАНА" АД, ГР. ВАРНА	35/2006	Открит
22	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ЧЕТАЛЕЦ", С.МИРКОВО, ОБЩ.МИРКОВО, СОФИСКА ОБЛАСТ	"ПРОЛАЙФ ТЕХНОЛОДЖИ" ЕООД, ГР. СОФИЯ	20/2007	Открит
23	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "БЯЛАТА ВОДА", ОБЩ.БЕЛОСЛАВ, ОБЛ.ВАРНА	"ГАЗТРЕЙД" АД, ГР. СОФИЯ	30/2008	Открит
24	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ГРУДОВО", ГР.СРЕДЕЦ, ОБЩ.СРЕДЕЦ, ОБЛ.БУРГАС	КАРИЯН ЕООД , ГР.СРЕДЕЦ	25/2001	Открит
25	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "АДАТА - ИЗТОК", КВ.ДЕБЪР, ГР.ПЪРВОМАЙ, ОБЛ.ПЛОВДИВ	"ВИТАЛ ТРАНС" ООД, ГР. ПЪРВОМАЙ	15/2005	Открит

26	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ТРАПИЩЕ", С.ТРАПИЩЕ, ОБЩ.ЛОЗНИЦА, ОБЛ.РАЗГРАД	"КОМФОРТ" ООД, ГР.ВАРНА	25/2005	Открит
27	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "КОРУ ЧОБАН", С.ЧУКОВЕЦ, ОБЩ.АЛФАТАР, ОБЛ.СИЛИСТРА	"СКАЛНИ МАТЕРИАЛИ" АД, ГР.РУСЕ	35/2007	Открит
28	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ 'С.КАМЕНЕЦ, М."ЧУКУРА", ОБЩ.СТРАЛДЖА, ОБЛ.ЯМБОЛ	"ВАРОВИК - КОМЕРС" ЕООД, С. КАМЕНЕЦ, ОБЛ. ЯМБОЛ	15/2005	Открит
29	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "КОФАЛДЖА", ГР.ГЛАВИНИЦА, ОБЩ.ГЛАВИНИЦА, ОБЛ.СИЛИСТРА	"СОФИЯ - СТРОЙПРОЕКТ" АД, ГР. СОФИЯ	30/2008	Открит
30	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "ТИКЕНЛИКА", С.КОЛАРОВО, ОБЩ.ГЛАВИНИЦА, ОБЛ.СИЛИСТРА	"СОФИЯ - СТРОЙПРОЕКТ" АД, ГР. СОФИЯ	30/2008	Открит
31	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ "МАНИЦА", С.ВИНИЦА, ОБЩ.ВАРНА	ЕТ "МОРСКИ БРЯГ - АТАНАСКА ВАСИЛЕВА", ГР. ВАРНА	15/2003	Открит

Общински концесии

Скално-облицовъчни материали

№	ГРУПА ППБ	Предприятие, концесионер	Срок на концесията	Начин на добив
1	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ЦАРЕВЕЦ"	"БАЛКАНСТОН" ЕООД, ГР.СОФИЯ	15	Открит

2	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ИСКЪР"	"БАЛКАНСТОН" ЕООД, ГР.СОФИЯ	35	Открит
3	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "МОНАСТИРИЩЕ" - УЧАСТЪК "ЦЕНТРАЛЕН"	"МОНОЛИТ" АД, ГР.МОНТАНА	25	Открит
4	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ГОРНА КРЕМЕНА"	"МОНОЛИТ" АД, ГР.МОНТАНА	35	Открит
5	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ВЪРБЕШНИЦА"	"МОНОЛИТ" АД, ГР.МОНТАНА	35	Открит
6	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ДИОНИСО"	"ДИОНИСОМАРБЛЕ-БЪЛГАРИЯ" ЕООД, ГР.СОФИЯ	30	Открит
7	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КАЗАНИТЕ-1"	"МРАМОР РИОЛИТ Б" АД, ГР.БРАЦИГОВО	25	Открит
8	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КАЗАНИТЕ-2"	"МРАМОР РИОЛИТ Б" АД, ГР.БРАЦИГОВО	25	Открит
9	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "БОЖЕМА"	"ГЕОТЕХМИН-КОНСУЛТ И ИНЖЕНЕРИНГ" ООД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
10	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "МИЗИЯ"	"БУЛСТОУН" ЕООД, ГР.ВРАЦА	25	Открит
11	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ВИТИНА-2"	"СТОУНС КЪМПАНИ БГ" ООД, ГР.РУДОЗЕМ	25	Открит

12	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ИЛИНДЕНЦИ"	"ИЛИНДЕНЦИ - МРАМОР"ЕАД, ОБЩ.СТРУМЯНИ	35	Открит
13	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ВОДЕНИЦАТА - 5"	"БУЛГНАЙС" ООД, ГР.ИВАЙЛОВГРАД	25	Открит
14	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КРЕМЕНА - ПАПАДОПУЛОС"	"КРЕМЕНА СТОУН" ООД , ГР.СОФИЯ	25	Открит
15	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КРИБУЛ"	СД "ФЕМИЛИ-ФИЛИБЕВ &", С.БАНИЩЕ, ОБЩИНА БРЕЗНИК	35	Открит
16	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КАЗАРМАТА"	"МАРИН БАТУРОВ" ЕООД , ГР.СОФИЯ	25	Открит
17	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КРУШЕВО", У-К "ПАНДИМОН"	"ИЛИНДЕНСКИ МРАМОР" ООД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
18	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ЯБЛАНИЦА"	"СЕДИМЕНТ ПРИВАТ" АД, ГР.СОФИЯ.	25	Открит
19	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "РУМЯНЦЕВО"	"СЕДИМЕНТ ПРИВАТ" АД, ГР.СОФИЯ	20	Открит
20	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ГАЛАТА"	"СЕДИМЕНТ ПРИВАТ" АД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
21	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ГЛОЖЕНЕ"	"СЕДИМЕНТ ПРИВАТ" АД, ГР.СОФИЯ	25	Открит

22	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "НАНОВИЦА"	"СЕДИМЕНТ ПРИВАТ" АД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
23	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КИРЧЕВО"	"СЕДИМЕНТ ПРИВАТ" АД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
24	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ДЪЛГА УСОЙКА"	"РУДМЕТАЛ" АД, ГР.РУДОЗЕМ	25	Открит
25	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КОРУМАХЛЕ"	"ГЕОТУЛ" ЕООД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
26	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ПЛОЧАТА"	"КОПРИВЛЕН - МРАМОР"ООД, С.КОПРИВЛЕН, ОБЩ.ХАДЖИДИ-МОВО, ОБЛ.БЛАГОЕВГРАД	25	Открит
27	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "РАВНИЩЕ"	"АТ ИНЖЕНЕРИНГ 2000" ООД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
28	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "БЕНИ"	"АГЕНОР - 3" ООД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
29	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ФАБРИКАТА 2"	"ИВЕСТА" ООД, ГР.ХАСКОВО	25	Открит
30	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ФАБРИКАТА 4"	"ИВЕСТА" ООД, ГР.ХАСКОВО	25	Открит
31	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ГАБЪРА"	"МОЛЛОВ - 07" ООД, ГР.ИВАЙЛОВГРАД	25	Открит

32	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "СТАНЕВИ НИВИ"	"НИИ ГЕОЛОГИЯ И ГЕОФИЗИКА" АД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
33	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "НУРМУС"	"БУЛГНАЙС" ООД, ГР.ИВАЙЛОВГРАД	25	Открит
34	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ДИОНИСО" - УЧАСТЪК "ВТОРИ"	"ДИОНИСОМАРБЛЕ - БЪЛГАРИЯ" ЕООД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
35	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КОБИЛИНО", У-К "БАХИРКИТЕ"	"ГНАЙС" ЕООД, ГР.ИВАЙЛОВГРАД	25	Открит
36	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ВОДЕНИЦАТА 4"	"ПЪТСТРОЙИНЖЕНЕРИНГ" АД, ГР. КЪРДЖАЛИ	25	Открит
37	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "МЕЛНИЦАТА"	"ФРИГО - МАКС" ЕООД, ГР.СОФИЯ	25	Открит
38	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ЧАТАЛА"	"ГНАЙС КОБИЛИНО" ООД, С.КОБИЛИНО, ОБЩ.ИВАЙЛОВГРАД	35	Открит
39	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КРЕМОНА" - У-ЦИ "КАЛЕН" И "КАЛЕН-ИЗТОК"	"ИЛИНДЕНСКИ МРАМОР" ООД, ГР. СОФИЯ	25	Открит
40	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ЗИДИНА"	"ХАРД СТОУН" ЕООД, С.ЧЕШНИГИРОВО, ОБЛ.ПЛОВДИВ	30	Открит
41	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ЧЕШМАТА"	ЕТ "ОРХАН СЕЛИМОВ – 77 – ЕУРО ГНАЙС – ИВАН ДИМОВ", ГР.СОФИЯ	25	Открит

42	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "НАРЕДЕНИТЕ КАМЪНИ"	"РАЛЕКС" ООД, ГР. ПЛОВДИВ	25	Открит
43	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ДИОНИСО - 2"	„ДИОНИСОМАРБЛЕ - БЪЛГАРИЯ“ ЕООД, ГР. СОФИЯ	35	Открит
44	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ДЯДОВЦИ"	"АРДИНО - МРАМОР" - ООД, С. ПРАВДОЛЮБ	35	Открит
45	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ФАБРИКАТА - 1"	ЕТ "НАСКО - 87 КРАСИМИР АРГИРОВ", ГР.МАДЖАРОВО	35	Открит
46	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ЖЕЛЕЗИНО"	"ДИНЕЛ" ЕООД, ГР.СОФИЯ	35	Открит
47	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КАМЪНИТЕ"	"АЧЕРА" ООД, ГР.СОФИЯ	35	Открит
48	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "АЙСЕЛАНА" - У-К,,АЙСЕЛАНА 2	“ТЕЙТ” ЕООД, С. ГЪРМЕН	35	Открит
49	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ЯНКОВА ЧЕШМА" - У-ЦИ "ЯНКОВА ЧЕШМА-СЕВЕР" И "ЯНКОВА ЧЕШМА-ЮГ"	ЕТ "НИКЕЯ - АТАНАС СЕМЕРДЖИЕВ", ГР.КЪРДЖАЛИ	35	Открит
50	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ ""СТОЯНОВА ТЕРАСА"	"ДИНАС" АД, ГР. СЛИВЕН	20	Открит
51	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ЧАКЪРОВ ДРЯН"	ЕТ "РУСКА АНГЕЛОВА", С. ДЪБОВЕЦ, ОБЩ.ЛЮБИМЕЦ	35	Открит

52	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КОШАРАТА"	"ЩАЙН ГРУП" ЕООД, ГР. СОФИЯ	35	Открит
53	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КРАВАРНИКА"	"ТЕХСЕЛ" ООД, ГР. СОФИЯ	25	Открит
54	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ВРАЧАНСКИ ВАРОВИК", У-ЦИ "ЦЕНТРАЛЕН", "ЗАПАД" И "ИЗТОК"	"САДАС" ООД, ГР.СОФИЯ	35	Открит
55	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КОБИЛИНО", У-К "НИВАТА"	"РИОЛИТ" ЕООД, ГР.КРУМОВГРАД	35	Открит
56	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ЕРКОВИЩЕ", У-ЦИ "ВРИЗА" И "БИСТРИЦА"	ЕТ "РУМЕН АРНАУДОВ - АЙТЕН АРНАУДОВА", С. ПЛЕТЕНА, ОБЛ. БЛАГОЕВГРАД	35	Открит
57	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "ГОРНА КРЕМЕНА", У-К "БУКОВ ДОЛ"	"МОНОЛИТ" АД, ГР.СОФИЯ	35	Открит
58	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "КАНТОНА"	ЕТ "СЕВДИН - ШУКРИ ФЕЙЗИ", ГР.ХАСКОВО	10	Открит
59	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, АЛ. 1, Т. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА - СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ "БУНИЛОТО", У-ЦИ "БУНИЛОТО-ИЗТОК" И "БУНИЛОТО-ЗАПАД"	"ЕОЛИТ" ООД, ГР. ПЛОВДИВ	35	Открит

Минни отпадъци

№	ГРУПА ППБ	Предприятие, концесионер	Срок на концесията	Начин на добив
1	КОНЦЕСИЯ ЗА ДОБИВ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИ ТЕХНОЛОГИЧНИ ОТПАДЪЦИ ОТ МИННОДОБИВНАТА И МИННОПРЕРАБОТВАЩАТА ДЕЙНОСТ - ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА ПО ЧЛ. 2, Т. 8 ОТ ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА, ОТ НАХОДИЩЕ "ХВОСТОХРАНИЛИЩЕ МЕДЕТ"	"МБС" АД	35/2003	открит

Прогнозиране на търсенето и анализ на тенденциите за различните видове подземни богатства на съответните пазари. Анализ на потреблението на различните видове подземни богатства, в т.ч. на свързаните индустрии – електротехнически, строителство, металургия, химия и др.”

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Прогнозиране на търсенето и анализ на тенденциите за различните видове подземни богатства на съответните пазари и анализ на потреблението им	4
I.1. Методи за прогнозиране на търсенето на подземни богатства	4
I.2. Предлагане на подземни богатства	6
I.3. Пазарно равновесие	6
II. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на подземни богатства.	8
II.1. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на метални полезни изкопаеми	8
II.1.1. Медни руди	8
II.1.2. Златосъдържащи руди и златосъдържащи разсипи	9
II.1.3. Волфрамови руди	10
II.1.4. Сребросъдържащи руди	10
II.1.5. Оловно-цинкови руди	11
II.1.6. Железни руди	13
II.1.7. Манганови руди	13
II.1.8. Основни изводи и препоръки по група Метални полезни изкопаеми	14
II.2. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на неметални ПИ (Индустриални минерали)	15
II.2.1. Каменна сол (солна маса)	18
II.2.2. Минерални продукти, неупоменати, нито включени другаде - (ТАЛКОШИСТИ, КРЕДА-ВИНЕРВАЙС, ВАРОВИЦИ ЗА ФУРАЖНАТА ПРОМИШЛЕННОСТ, КЛИНОПТИЛОЛИТОВИ ЗЕОЛИТИ, НАТРИЕВИ ПЕГМАТИТИ, ХАЛЦЕДОНОВИ СИЛИЦИТИ, НЕФТОШИСТИ ЗА ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ, КРЕМЪЧНИ КОНКРЕЦИИ, СМЕКТИТ-ИЛИТОВИ АЛЕВРОЛИТИ, ВИТРОФИР ЗА СЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕННОСТ, ОЛИГОМИКТИ, КАЛИЕВИ ПЕГМАТИТИ)	18
II.2.3. Кварц, кварцити, дори дялани или само нарязани с трион или по друг начин, на блокове или на плочи с квадратна или правоъгълна форма - (КВАРЦ ЗА КВАРЦОВО СЪКЛО, КВАРЦИТИ ЗА ДИНАСОВ ОГНЕУПОР, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА СЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕННОСТ И ЛЕЯРСТВОТО, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ФИЛТРАЦИОННИ ЦЕЛИ, КВАРЦ ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЦИ, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ В КАОЛИН.СУРОВИНА ЗА СЪКЛ.ПРОМИШЛЕННОСТ, КВАРЦИТИ И КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ПЪЛНИТЕЛИ, ЖИЛЕН КВАРЦ ЗА ФЕРОСПЛАВИ)	20
II.2.4. Каолин и други каолинови глини, дори калцинирани (КАОЛИНОВА СУРОВИНА, КАОЛИНИТОВИ ГЛИНИ) (2507)	22
II.2.5. Бентонит - (БЕНТОНИТОВИ ГЛИНИ ЗА ЛЕЯРСТВОТО, ПЕРЛИТ, БЯЛ БЕНТОНИТ ЗА ВИНАРСТВОТО И ДР., БЕНТОНИТ ЗА БЕЛИЛНА ПРЪСТ И КЕРАМИКА, БЕНТОНИТ ЗА КОЗМЕТИКА) (25081)	23
II.2.6. Огнеупорни глини – (ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ, КАМЕНИНОВИ ГЛИНИ, ОГНЕУПОРНА ПРЪСТ) (25083)	24
II.2.7. Естествен бариев сулфат (барит); естествен бариев карбонат (витерит), дори калциниран, с изключение на бариевия оксид от № 2816 – (БАРИТОВА СУРОВИНА) (2511)	25
II.2.8. Варовиков флюс; варовици за производство на вар или цимент - (ВАРОВИЦИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕННОСТ, ВАРОВИЦИ ЗА ФЛЮС, ДОЛОМИТИ КАТО ОГНЕУПОРНА СУРОВИНА, ПЯСЪЦИ ЗА КАМЕНИНОВО ПРОИЗВОДСТВО, ДОЛОМИТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА КСИЛОЛИТ, ДОЛОМИТНА СУРОВИНА ЗА ПЪЛНИТЕЛИ, МРАМОРИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕННОСТ, ДОЛОМИТИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА) (2521)	26

II.2.9. Азбест – (АЗБЕСТСЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА) (2524).....	27
II.2.10. Фелдшпат; левцит; нефелин и нефелин сиенит; флуорит (флусшпат) – (ФЛУОРИТОВА СУРОВИНА, ГРАНИТИ И РИОЛИТИ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ФЕЛДШПАТ, ТУФИТИ ЗА ФЕЛДШПАТ, ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ФЕЛДШПАТОВА СУРОВИНА) (2529).....	28
II.2.11. Вермикулит, перлит и хлорити, неекспандирани – (ВЕРМИКУЛИТОВА СУРОВИНА, ВЕРМИКУЛИТ СЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА) (25301).....	29
II.2.12. Обобщени изводи па група Индустриални минерали	30
II.3. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на нефт и газ.....	32
II.3.1. Нефт	32
II.3.2. Природен газ.....	33
II.3.3. Кондензат	35
II.3.4. Основни изводи и препоръки по група Нефт и газ	36
II.4. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на твърди горива	37
II.4.1. Черни въглища	37
II.4.2. Кафяви въглища	38
II.4.3. Лигнитни въглища	39
II.4.4. Антрацитни въглища	41
II.4.5. Основни изводи и препоръки по група Твърди горива.....	42
II.5. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на строителни материали	43
II.5.1. Анализ на строителната активност в България през периода 2000 – 2014 г.	43
II.5.1.7. Анализ на строителната активност по статистически области в Югозападна България	57
II.5.2. Добив на строителни материали през периода 2000 – 2013 година	61
II.5.3. Анализ на търсенето на строителни материали, прогноза и тенденции за развитие на пазара на национално ниво. Баланс на търсенето и предлагането на строителни материали	73
II.5.4. Обобщени изводи към група Строителни материали.....	97
II.6. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на скално-облицовъчни материали	99
II.6.1. Добив на скално-облицовъчни материали през периода 2003 - 2013 г.....	99
II.6.2. Мрамор, травертин, мушелкалк и други варовици, използвани за направа на паметници или в строителството, с привидна плътност, равна или по-голяма от 2,5 и алабастр, дори грубо дялани или само нарязани с трион или по друг начин, на блокове или на плочи с квадратна или правоъгълна форма – (ВАРОВИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА, МРАМОРИ ЗА ОБЛИЦОВКА, БРЕКЧОКОНГЛОМЕРАТИ И МРАМОРНА БРЕКЧА ЗА ОБЛИЦОВКА, ТУФИ ЗА ОБЛИЦОВКА, ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА И РАЗНОКАМЕННИ ИЗДЕЛИЯ, ТРАВЕРТИН ЗА ОБЛИЦОВКА, ГНАЙСИ ЗА ОБЛИЦОВКИ И НАСТИЛКИ, АМФИБОЛИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА, БИГОР, ШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА, ГНАЙСОШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА И НАСТИЛКИ, ГНАЙСИ И ГНАЙСОШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКИ И НАСТИЛКИ) (2515)	104
II.6.3. Гранит, порфир, базалт, пясъчник и други камъни, използвани за направа на паметници или в строителството, дори грубо дялани или само нарязани с трион или по друг начин, на блокове или на плочи с квадратна или правоъгълна форма – (ГРАНИТИ И ГРАНОДИОРИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА, КВАРЦ-МОНЦОНИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА, ГАБРО, ГАБРО-МОНЦОН.И МОНЦ., АНДЕЗИТИ И АНДЕЗИТОБАЗАЛТИ, РИОЛИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА) (2516)	106
II.6.4. Обобщени изводи към група Скално-облицовъчни материали.....	107
III. SWOT анализ на търсенето и предлагането на различните видове подземни богатства ..	110

I. Прогнозиране на търсенето и анализ на тенденциите за различните видове подземни богатства на съответните пазари и анализ на потреблението им

Световната, общностните и националните икономически системи решават противоречието между ограничените и невъзстановими минерални ресурси и неограничените потребности. Търсенето и предлагането са двете основни променливи на различните пазари на минерални суровини и техните продукти, чиито изменения са определящи за пазарното равновесие (равновесна цена и търгуван обем), за стагнацията или подема на икономическите системи.

В икономическата теория и практика търсенето е първия и определящ пазарен фактор като винаги се има в предвид платежоспособното търсене. То произлиза от неограничеността на потребностите и ограничеността на предлаганите стоки, услуги и активи. Платежоспособното търсене представлява комбинация от желанието за покупка и разполагаеми парични средства.

Законът за търсенето гласи, че колкото е по-ниска цената на даден продукт, стока, услуга или актив, толкова по-голямо ще е търсенето за единица време. И обратното, колкото цената е по-висока, толкова по-малко ще бъде търсенето. От тук се извежда обратната връзка между движението на цената и количествените параметри на индивидуалното или съвкупното (пазарното) търсене.

Пазарното търсене от своя страна изразява съвкупността от индивидуалните търсения, а кривата на пазарното търсене агрегира кривите на индивидуалните търсения на актива.

Зависимостта между цената и обема (количествените параметри на търсенето) се нарича еластичност на търсенето. Колкото по-голяма е зависимостта между изменението на цената и обема на търсенето, толкова еластичността намалява.

Върху индивидуалното и съвкупното търсене влияние оказват следните три основни групи фактори:

- увеличаването на доходите на потребителите води до повишаване на търсенето на нормалните стоки;
- наличието на стоки заместители (сурогати), където промяната на цената на една стока води до промяна в търсенето на друга, при която цената е останала непроменена;
- наличието на взаимосвързани стоки, при които се наблюдава обратна зависимост, а именно, че рязкото нарастване на цената на една стока води до спад в търсенето на друга стока, свързана с нея.

I.1. Методи за прогнозиране на търсенето на подземни богатства

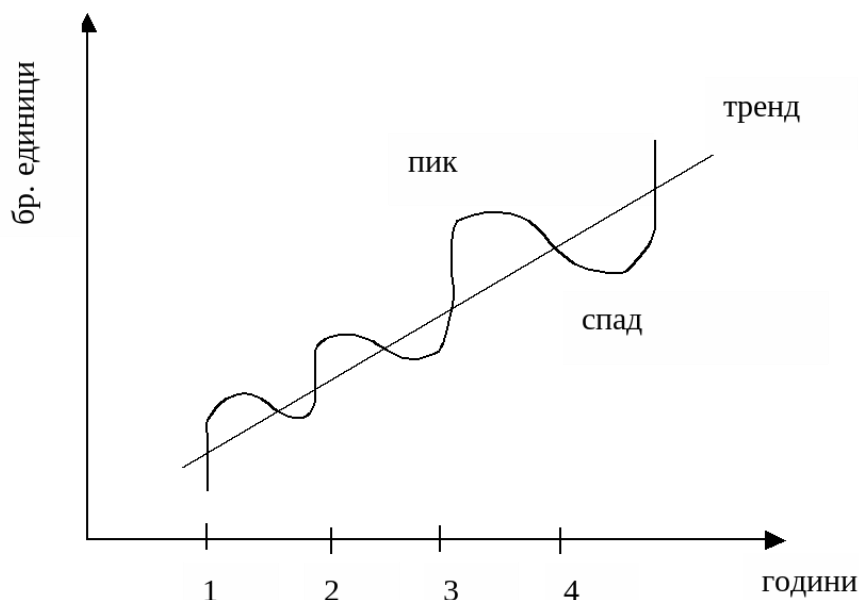
Методите за прогнозиране на търсенето на подземни богатства се разделят на две основни групи, а именно: на количествени и на качествени.

Качествените методи за прогнозиране на търсенето се използват в по-голямата си част за дългосрочни прогнози. Такива методи са:

- 1) Метод „Делфи“.
- 2) Морфологичен анализ;
- 3) Жури от експерти;
- 4) Маркетингови проучвания.

Количествените методи за проучване на търсенето се прилагат при изготвяне на краткосрочни и средно срочни прогнози. Те биват следните видове:

Анализ на времевите редове – при него се определя трендът от миналото и се експонира в бъдещето. На фиг. I.1. е представено определянето на тренда на основата на минал период.

Фиг. I.1. Определяне на трендът на търсенето на основата на набраната историческа информация

При количественото прогнозиране на търсенето се използват следните методи:

а) Наивен метод – при него прогнозата е равна на търсенето през последния период, за който имаме данни. Този метод е оправдан само при изключително рядко изменение на външната среда.

б) Пълзяща средна, която бива следните два вида:

- обикновена пълзяща средна – при нея прогнозата за следващия период се определя като средноаритметична величина от предходните периоди по израза:

$$D_{t+1} = \frac{D_t + D_{t-1} + D_{t-2} + D_{t-3}}{4}, t \quad (I.1)$$

- Претеглена средна – при нея прогнозата за следващия период се определя като претеглена средна като се дава по-висока оценка на някои периоди, обикновено по-близките периоди получават по-висока, а по-далечните – по-ниска. Определя се по израза:

$$D_{t+1} = \frac{4.D_t + 3.D_{t-1} + 2.D_{t-2} + D_{t-3}}{10}, t \quad (I.2)$$

Експоненциално изглаждане. Моделът на експоненциално изглаждане е разработен от авторите Р. Браун, К. Холт и П. Уинтър. Този метод дава надеждни резултати при работа с динамични редове без предистория. Тук търсенето се определя по израза:

$$D_{t+1} = D_t + \alpha.(D_t - F_t), t, \quad (I.3)$$

където: D_{t+1} е прогнозата за търсенето, t ;

D_t - прогнозата за търсенето през последния исторически период, t ;

F_t - фактическото търсене през последния исторически период, t ;

α - параметър на изглаждането, $0 < \alpha < 1$.

Поради спецификата и сложността на прогнозирането на търсенето и на предлагането на подземни богатства в Р. България се налага използване метода Анализ на времевите редове чрез определяне на линейния тренд на потреблението от набраната историческа информация и неговата екстраполация в бъдещето.

При прогнозиране на търсенето (потреблението) на активи може да се използва и екстраполация на тренда на връзката между brutния вътрешен продукт (съвкупното производство) и потреблението. Аналогично също така може да се екстраполира и взаимовръзката между покупателната способност на населението (brутния вътрешен продукт на един жител) и потреблението за даден исторически период.

Балансовия метод от друга страна обвързва търсенето и предлагането с равенство в условия на равновесен на пазара.

$$S_t = D_t, t \quad (1.4)$$

където: S_t и D_t са съответно: предлагането и търсенето (потреблението) за период t , t .

I.2. Предлагане на подземни богатства

Предлагането е втората основна пазарна променлива. Промяната в търсенето предизвиква силно въздействие върху предлагането. Колкото търсенето е по-голямо, толкова повече се засилват стимулите за увеличаване на производството, но предлагането (производството) не е само пасивен резултат от търсенето. Предлагането освен от търсенето е и функция от следните фактори: ценови промени; промяна в качеството; създаване на нови потребителски стоки, т.е. изменения в продуктите технологии; изменения в производствените технологии; промени в индивидуалните доходи на фирмите и на домакинствата; политически, икономически, пазарни, финансови, социални, природни и екологически сътресения и други.

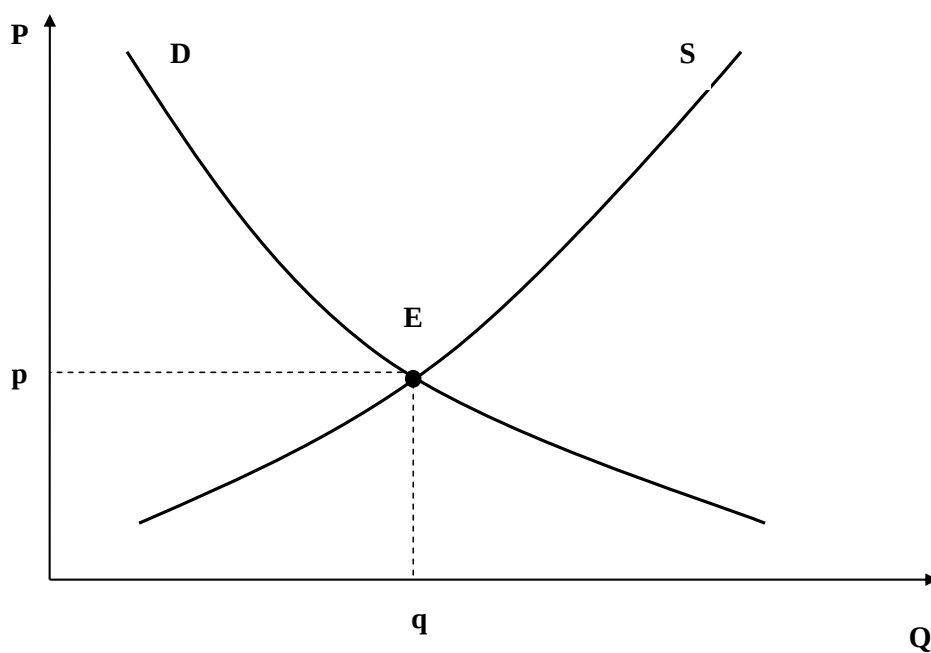
Поради спецификата и сложността на прогнозирането на предлагането на подземни богатства в Р. България отново се налага използване метода Анализ на времевите редове чрез определяне на тренда на предлагането на основата на набраната историческа информация и неговата екстраполация в бъдещето. При определянето на предлагането се основаваме на допускането, че съществува равенство между предлагането и потреблението на подземни богатства през отделните периоди се използва следния израз:

$$S_t = D_t, t \quad (1.4)$$

където: S_t и D_t са съответно: предлагането и търсенето (потреблението) за период t , t .

I.3. Пазарно равновесие

Състоянието на пазара се определя от съотношението между търсенето и предлагането. В условия на пазарно равновесие няма тенденции на промяна на ценовото равнище и на търгуваните обеми. Връзката между обема на търгувания актив и неговата цена се опосредства чрез кривите на търсенето и на предлагането. В пресечната им точка се формира търгувания обем и пазарната цена на актива, което е представено на фиг. 1.2.

Фиг. 1.2. Пазарно равновесие

За пазарното равновесие може да се говори при статично равновесие между търсенето и предлагането. Но в резултат на това, че индивидуалните и съвкупните потребности в съвременния свят непрекъснато нарастват, то задоволяването на тези увеличени потребности изисква постоянно нарушаване и възстановяване на пазарното равновесие.

II. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на подземни богатства.

II.1. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на метални полезни изкопаеми

II.1.1. Медни руди

В България има находища на медни руди в Етрополе, Панагюрско, Бургаско и Врачанско.

Медните руди са от голямо значение за развитието на българската цветна металургия. Те имат ниско метално съдържание (около 0,5% до 2%). Основните им находища се намират в Стара планина - "Елаците", до Етрополе, мина "Плакалница" (Врачанско) и в Чипровци; в Средногорието - "Медет", "Асарел", мина "Радка", находище "Цар Асен". По-малки количества медна руда са добивани в Бургаско — Росен, Върли бряг, Меден рид, Малко Търново.

Основната част от медната руда и концентрат са в радиус от около 30 км покрай Пирдоп. В този район се добиват годишно повече от 27 млн. тона руда. Понастоящем медни руди се добиват от 3 компании – по открит способ се добиват в „Асарел-Медет“ и „Елаците-мед“, по подземен способ – в „Челопеч майнинг“.

Минно-обогадителен комплекс „Асарел-Медет“ АД е минна компания за открит добив и обогатяване на медни руди, осигуряваща средногодишно над 50% от националното производство на жизненоважния за човешкото развитие метал мед. Добивът на руда започва през 1964 г.

Рудник „Елаците“ е един от най-големите открити рудници в България и най-големият местен производител на медно - златен концентрат. Добивът на руда започва през 1983 г, мината е планирана за експлоатация до 2021 г.

До 1991 г. в Челопеч се добиват около 150 000 т медно-пиритен концентрат с високо съдържание на злато, сребро и други елементи, но поради високото съдържание на арсен и ниското метално съдържание (3-4%) добивът на руда и производството на концентрат временно са спрени. По-късно предприятието е продадено на чужди компании и добивът на руда и производството на меден концентрат са възобновени. „Челопеч Майнинг“ ЕАД е дъщерно дружество на „Дънди Прешъс Металс Инк.“. Дейността на дружеството е добив и преработка на медно-златни руди от находище Челопеч и производство на медно-златен концентрат. На 30 септември 2003 г. „Дънди Прешъс Метълс Инк.“ успешно приключва сделката за българските активи на тогавашния собственик. В периода 2004 – 2009 г. стойността на инвестираните средства надхвърля 300 млн.лева. планираните инвестиции за следващите 2 години са над 170 млн. лв. и са основно за разширяване капацитета на рудника и обогатителната фабрика до 2 млн. т. годишно.

Най-големият преработвателен завод за мед в България е „Аурубис България“ АД в Пирдоп.

В България са били изградени флотационни фабрики за преработка на медни руди в Елисейна, Челопеч, Медет, Елаците, Асарел, Елшица и Росен.

На табл. № II.1.1 е представено производството, вноса, износа, потреблението и средногодишните цени на медни руди и метал мед.

Таблица № II.1.1

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство на медни руди	хил. t	26721,5	24878,1	26029,9	24552,3	23878,9	24806,6	29572,3	29764,0	27826,3	27152,2	27405,1	28365,9	28244,1	27487,8
2	Производство на метал - EMS	хил.t	93,2	97,1	84,4	80,24	79,6	112,5	123,6	116,2	107,2	110,7	112,9	114,6	118,3	n.a.
3	Внос на метал - EMS	хил.t	244,8	374,4	281,7	454,9	561,6	632,3	581,1	539,3	604,8	650,5	575,2	836,4	756,3	n.a.
4	Износ на метал - EMS	хил.t	97,6	96,1	83,0	72,9	78,6	124,5	193,4	168,1	106,1	117,3	86,2	131,9	204,4	n.a.
5	Потребление на метал 5=2+3-4	хил.t	240,4	375,5	283,1	462,3	562,6	620,3	511,2	487,4	605,9	643,9	601,9	819,1	670,2	n.a.
6	Средна цена на руди и концентрати	USD/t	477,33	482,64	443,32	446,15	538,40	656,98	1202,48	1348,76	1103,65	958,99	1372,39	1452,36	1423,15	n.a.
7	Средна цена на метал - LME	USD/t	1814,52	1580,17	1560,28	1779,36	2863,47	3676,50	6731,35	7131,63	6963,48	3699,15	7387,71	8823,46	7958,93	7331,49

От данните на табл. № II.1.1 през годините се наблюдава ръст на производството на медни руди и на чиста мед, вътрешното потребление рязко нараства. За съжаление това е в резултат на увеличаване на вноса на рафинирана мед. Цените на медта на международните пазари, през анализирания период, се характеризират с интензивен ръст, в следствие на нарасналото световно потребление.

Фиг. II.1.1. Прогноза за развитието на потреблението на мед в България за периода 2014 – 2020 г.

От данните на фиг. II.1.1 се откроява интензивен ръст на вътрешното потребление на мед на българския пазар. Което благоприятства бъдещия добив и преработка на медни руди.

Към 01.01.2014 г. България разполага с 378,6 млн.т. златосъдържащи руди, от които 94,5% са в експлоатация. Осигуреността с геоложки запаси и експлоатируеми такива е за 12,6 години.

II.1.2. Златосъдържащи руди и златосъдържащи разсипи

В България са известни представители на три промишлени типа находища на злато, а именно: плутогенни; вулканогенни; хидротермални и разсипни. Според количеството метал в тях те са класифицирани в следните видове: големи (с повече от 50 t); средни (от 50 до 0,5 t) и малки (с по-малко от 0,5 t).

Основния добив на злато в България се реализира от медни и златосъдържащи руди от находища „Челопеч“, „Елаците“ и „Асарел“.

На фиг. II.1.2 е представено производството на златосъдържащи руди и златосъдържащи разсипи.

Таблица № II.1.2

№	Продукт	Мярка	Година												
			2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство - руда	хил.т	692,1	659,7	568,5	662,4	919,5	955,9	959,0	963,9	1013,6	1146,6	1366,3	1881,5	2092,9
2	Производство - разсипи	т ³	97,1	56,2	24,5	9,5	19,0	70,6	38,8	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3	Производство - EMS	kg	1700	2612	2270	2431	3868	3818	3964	4160	4482	4489	5302	7058	n.a.
4	Внос - МИ	kg	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	37	174	307	517
5	Износ - МИ	kg	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	445	528	1012	939
6	Потребление 6=3+4-5	kg										4081	4948	6353	n.a.
7	Средна цена - LME	USD/tr. oz.	271,04	309,73	363,38	409,72	444,74	603,48	695,39	871,96	972,35	1224,53	1420,73	1668,81	1411,46

Забележка: Не са предоставени данни от МИЕТ и БМГК за добив, внос и износ на злато (за периода 2000 - 2013 г), което възпрепятства определяне на вътрешното потребление на метала.

От данните на табл. № II.1.2 се вижда увеличаване на добива на златосъдържащи руди в България. По данни на BGS¹ се отчита нарастване на металното съдържание в добиваните златосъдържащи руди.

Производството и потреблението на злато в България през последните години отчита нарастващ устойчив ръст.

Към 01.01.2014 г. България разполага с 28,1 млн.т. златосъдържащи руди, от които 79,1% са в експлоатация. Осигуреността с геоложки запаси е висока, но с експлоатируеми такива е за 10,1 години.

II.1.3. Волфрамови руди

Волфрамът намира приложение в електроламповата промишленост. Използва се и за легиране на стомани, за електроди при атомноводородни заварки, за различни детайли, за катоди на генераторни лампи и за защитни плочи против радиоактивни излъчвания.

По данни от Баланса на запасите през анализирания период не се добиват волфрамови руди в България.

На табл. № II.1.3 е представена динамиката на вноса, износа, потреблението на волфрам в България и средногодишните цени, определени на база на вноса на волфрам.

Таблица № II.1.3

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство на волфрам	t	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Внос - МИ	t	2,536	0,428	5,060	8,770	9,507	117,053	11,099	50,750	9,757	26,511	85,506	16	30	n.a.
3	Износ - МИ	t	3,565	17,519	3,060	11,068	5,418	6,848	28,195	32,503	19,401	2,335	80,145	11	12	n.a.
4	Потребление 4=1+2-3	t	-1,029	-17,091	2,000	-2,298	4,089	110,205	-17,096	18,247	-9,644	24,176	5,361	5,000	18,000	n.a.
5	Средна цена на вноса	Евро/t	93069.94	145503.16	110190.47	74530.62	67808.22	105161.83	100426.12	18865.42	71264.72	16086.98	80450.57	n.a.	n.a.	n.a.

На таблицата се наблюдава изключително висока динамика на вноса и износа на волфрам и волфрамови изделия. През отделните периоди вътрешното потребление дори добива отрицателни величини, което показва неприложимостта на използваните данни за целите на настоящото изследване.

Към 01.01.2014 г. България разполага с 9381,0 хил.тона геоложки запаси от волфрамови руди, които не са в експлоатация. През анализирания период не е извършван добив.

Високата цена на волфрама и увеличеното световно потребление го прави изключително атрактивен метал за добив.

II.1.4. Сребросъдържащи руди

В България не се добиват сребросъдържащи руди. Среброто често е съпътстващ елемент в оловно-цинковите орудявания. В България сребро се добива от оловно-сребросъдържащи концентрати.

В периода 2005 - 2013 г. не са добивани сребросъдържащи руди. Няма данни за внос и износ. Производство на оловно-сребърни руди има само през периода 2002 - 2004 г. по предоставените от Възложителя баланси на запасите.

На табл. № II.1.4 са представени добив на оловно-сребърни руди, добив, внос и износ на метал сребро по BGS. Тези данни са с неясен произход и точност.

¹ BGS – British Geological Survey

Таблица № II.1.4

№	Продукт - сребро	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство - Pb/Ag руди	хил. t	0	0,0	46,8	46,2	34,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Производство метал - EMS	kg	54534	56806	60000	60000	60000	55000	65000	55000	55000	55000	55000	55000	55000	55000
2	Внос - EMS	kg	0	0	0	0	0	0	0	10 521	2 189	871	2 408	4 300	12 800	n.a.
3	Износ - EMS	kg	0	0	0	0	0	0	0	49468	36516	58565	37300	35200	49000	n.a.
4	Потребление 4=1+2-3	kg	54534	56806	60000	60000	60000	55000	65000	16053	20673	-2694	20108	24100	18800	n.a.
5	Средна цена - ЛМБ	USD/tr.oz	4,951	4,370	4,600	4,876	6,671	7,316	11,545	13,384	14,989	14,673	20,193	35,257	31,161	23,850

Производството, вноса и износа на метал сребро в горната таблица е по неофициални данни, публикувани в European Mineral Statistics.

С наличната информация, която е с висока степен на неопределеност не се дава възможност да се получи реална представа за вътрешното потребление на сребро и да се изготви прогноза за развитие на този показател. През 2009 г. така определеното потребление заема отрицателна стойност, което веднага води до компрометиране на ползваните данни.

Към 01.01.2014 г. България разполага с 4783,9 хил.тона сребросъдържащи руди, които не се намират в експлоатация.

През прогнозния период не се очаква да се добиват сребросъдържащи руди.

II.1.5. Оловно-цинкови руди

Находищата на оловно-цинкова руда (около 15,4 млн.т.запаси) са съсредоточени в Източни Родопи (70% от запасите) - Лъки, Рудозем, Златоград, Ерма река), Средна гора (18% от запасите), Стара планина (8% от запасите). В Родопската рудна зона са съсредоточени около 46 находища и произходът им е свързан с вулканската дейност през олигоцен. В рудните жили преобладават металите пирит, титанит и др. Съдържанието на метал - до 3%. По-високо е металното съдържание на находището при Устрем. Находищата в Стара планина са комплексни и добива на руда е свързан с прилагането на сложни технологии.

На табл. № II.1.5 е представен добива на оловно-цинкови руди, металното съдържание на добитите руди, пречистения метал, внос и износ на металите и техните продукти, потреблението на металите и средногодишните им цени по Лондонска метална борса.

Таблица № II.1.5

№	Продукт - олово	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство - Pb/Zn руди	хил. t		661,8	753,3	759,3	738,1	703,3	606,7	670,7	601,7	511,1	573,4	643,7	588,2	632,2
2	Минно производство - EMS	t	13700	18500	19900	19850	19400	24354	19571	17768	14577	12981	12705	14369	15949	n.a.
3	Пречистен метал - EMS	t	84100	83000	67500	74000	69000	81000	76000	87000	90900	83100	80600	71000	66000	n.a.
4	Внос - МИ	t	3 452	706	5 289	2 803	6 510	12 674	12 899	19 522	21 746	23 082	26 205	0	0	0
5	Износ - МИ	t	72 955	68 965	58 927	62 355	54 959	69 890	66 496	68 064	79 749	78 616	82 589	0	0	0
6	Потребление 6=3+4-5	t	14 597	14 741	13 862	14 449	20 552	23 783	22 403	38 458	32 898	27 566	24 216	71 000	66 000	
7	Средна цена LME	USD/t	454,17	476,36	452,25	514,21	881,95	974,37	1288,42	2579,12	2093,32	1221,24	2121,49	2400,71	2063,56	2139,75

№	Продукт - цинк	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство - Pb/Zn руди	хил. t		661,8	753,3	759,3	738,1	703,3	606,7	670,7	601,7	511,1	573,4	643,7	588,2	632,2
2	Минно производство - EMS	t	10100,0	10600,0	12900,0	13000,0	15548,0	20875,0	16108,0	14453,0	12819,0	9339,0	9904,0	10977	12116	n.a.
3	Пречистен метал - WMP	t	84000,0	88000,0	83000,0	86800,0	101500,0	92500,0	85900,0	98100,0	101700,0	92700,0	93800,0	88400	73100	n.a.
4	Внос - МИ	t	1165,9	245,8	3306,9	4552,5	5037,1	2691,3	5039,8	4281,1	5955,6	3131,1	3251,6	0	0	0
5	Износ - МИ	t	69675,8	74478,8	72782,7	76084,8	90985,7	84883,8	79645,8	91941,0	94849,5	88538,7	84597,0	0	0	0
6	Потребление 6=3+4-5	t	15 490	13 767	13 524	15 268	15 551	10 308	11 294	10 440	12 806	7 292	12 455	88 400	73 100	
7	Средна цена LME	USD/t	1127,70	886,82	778,90	827,97	1048,04	1380,55	3266,18	3249,73	1884,83	1232,97	2147,76	2195,53	1950,02	1910,17

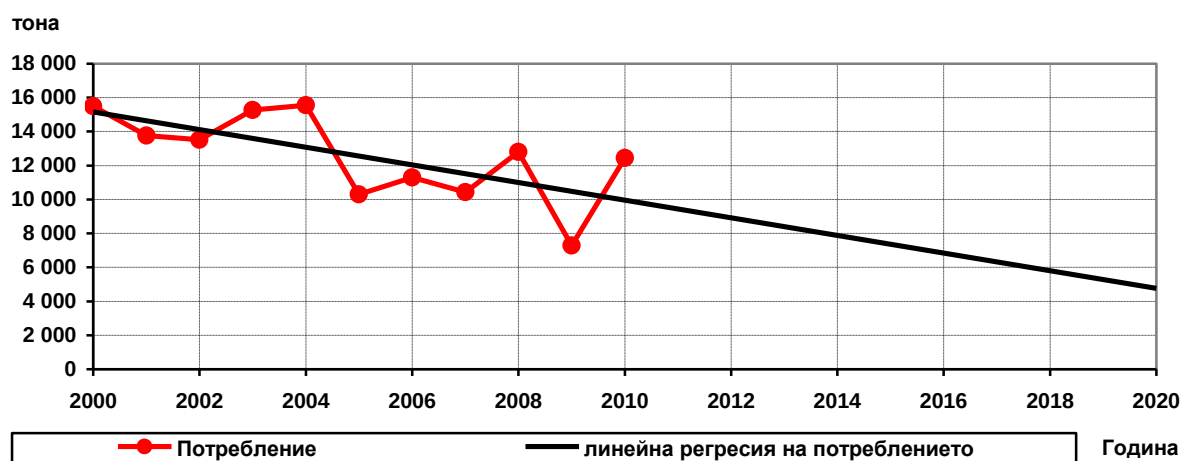
Забележка: Предоставените представителни данни от Възложителя са относно: производство на оловно-цинкови руди, внос и износ на металите и техните продукти. Останалите данни са от BGS и USGS².

² USGS – United States Geological Survey

На основата на данните от табл. № II.1.5 са построени фиг. II.1.2 и фиг. II.1.3, представящи развитието на потреблението на металите олово и цинк.

Фиг. II.1.2. Прогноза за развитието на вътрешното потребление на олово в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.1.3. Прогноза за развитието на вътрешното потребление на цинк в България за периода 2014 – 2020 г.

От данните на фиг. фиг. II.1.2 и фиг. II.1.3 се очертава слабо намаление на минния добив на оловосъдържащи руди и нарастваща тенденция на вътрешното потребление на олово, основано на увеличение на вноса и намаляване на износа на метала.

При цинка вътрешното потребление проявява тенденция на спад. Този ефект е вследствие на нарастването на пречистеното производство вследствие на увеличение на износа на метал за страните от ЕС.

През прогнозния период се очаква нарастване на добива на оловно-цинкови руди предимно за производство на олово и в по-ниска степен на цинк.

Към 01.01.2014 г. България разполага с 15,4 млн.тона оловно-цинкови руди, от които 51,0% се намират в експлоатация. Осигуреността на страната с геоложки запаси е висока, но със запаси в експлоатация същата е за 12,0 години.

II.1.6. Железни руди

През последните години драмата с българската черна металургия приключи. След спирането на рудник „Кремиковци“ през 2004 г. през 2010 г. окончателно спря работа и металургичния комбинат. Това ликвидира вътрешното потребление на железни руди.

На табл. № II.1.6 е представен добива, внос и износ на железни руди и тяхното потребление.

Таблица № II.1.6

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство на железни руди	хил. t	345,8	324,8	373,0	466,1	82,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2	Внос на железни руди	хил. t	1552,6	0,0	1304,1	1979,2	1928,5	1488,6	1755,1	1387,6	398,8	18,9	24,6	8,0	1,3	2,0
3	Износ на железни руди	хил. t	29,4	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	19,3	0,8	0,0	26,8	2,3
4	Потребление 4=1+2-3	хил. t	1869,0	324,8	1677,0	2445,3	2011,2	1488,6	1755,0	1387,6	398,8	-0,3	23,8	8,0	-25,6	-0,4
5	Средна цена LME	USD/t	28,79	30,03	29,33	31,95	37,90	65,00	77,35	84,70	140,60	114,56	437,15	563,72	346,92	210,35

На фиг. II.1.4. е представена прогноза развитието на вътрешното потребление на железни руди в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.1.4. Прогноза за развитието на вътрешното потребление на железни руди в България за периода 2014 – 2020 г.

След ликвидирането на черната металургия в България потреблението на черни метали се задоволява на основата на внос и на вторична преработка на отпадно желязо. В близките години не се очаква да се развива добив на железни руди. Страната е силно суровинно зависима от внос на стомана, чугуни и желязо за задоволяване на вътрешното си потребление.

Към 01.01.2014 г. България разполага с 25,3 млн.т. железни руди, които не се намират в експлоатация.

II.1.7. Манганови руди

България е богата на манганови руди (26,4 млн.т. запаси). Те се характеризират с ниско метално съдържание. Най-известното находище на манганова руда е находище „Оброчище“, Варненско. Друго находище е при село Пожарево, Софийско. В Кремиковското находище запасите на манган са около 15 млн.т.

На табл. № II.1.7 е представен добива, внос и износ на манганови руди и тяхното потребление.

Таблица № II.1.7

№	Продукт - Манганови руди	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство на манганови руди	t	0	1500	4500	4200	27800	38500	20500	27900	39100	28300	106000	85600	39100	13600
2	Внос на руди и концентрати - МИ	t	315,1	0	1 124,8	234 400,8	46 768,5	13 630,7	17 366,8	27 602,1	0	20,0	5,0	133,3	0	7 893,3
3	Износ на руди и концентрати - МИ	t	21 104	832,1	0,0	6 401,8	42 122,2	53 559,3	25 594,6	19 334,7	17 369,2	29 714,5	163 257,2	93 840	76 140	50 390,3
4	Потребление 4=1+2	t	-20 789,2	667,9	5 624,8	232 199,0	32 446,3	-1 428,6	12 272,2	36 167,4	21 730,8	-1 394,5	-57 252,2	-8 107,1	-37 040,1	-28 897,8
5	Средна цена на вноса	Евро/t	477,33	482,64	477,33	446,15	538,40	656,98	1202,48	1348,76	1103,65	1103,65	1372,39	n.a.	n.a.	n.a.

През годините се откроява намаляваща тенденция на добива и вноса на манганови руди.

За съжаление не може да се изведе тенденцията на потреблението на манганови руди, поради статистическо несъответствие. Сумирането на манганова руда и манганови концентрати от експертна гледна точка е неблагоприятно. От предоставените данни от МИ, МЕ и от НСИ не може да се определят добива, вноса и износа на манган или съдържанието на метал в рудите и концентратите, поради липса на информация за метала в добитите руди, вноса и износа на манганови руди и концентрати.

През последните години се откроява тенденция на нарастване на производството на манганови руди и техните концентрати.

Към 01.01.2014 г. България разполага с 26,4 млн.тона геоложки запаси като всичките се намират в експлоатация. Осигуреността на страната със запаси от тази суровина е висока.

II.1.8. Основни изводи и препоръки по група Метални полезни изкопаеми

1. За цялата група набирането на актуална информация за търсенето на руди и на метали е затруднено, поради факта, че същата е нееднородна и оскъдна.

2. Натрупването на обеми от руди и техните концентрати не отговаря на потребностите за изготвяне на анализ на търсенето на метални подземни богатства. Необходимо е да се разграничат от статистическа гледна точка рудите, концентратите и крайните метали.

3. Горните констатации водят до следния основен извод, а именно че е необходимо ресорната дирекция ПРК на МЕ да натрупва и обобщава статистическа информация, относно добив, внос и износ на руди, концентрати и крайни метали. Задължително условие също така е към обемите руди и концентрати да присъстват и съответните обеми метал в тях. Това е разумно за целите на бъдещи аналогични разработки.

4. Високите цени на медта на световните пазари благоприятстват производството на медни руди, концентрати и крайни метали. Очертава се тенденция на ръст в производството и преработката на медни руди в България.

5. От наличната информация се вижда, че производството на злато от медни златосъдържащи руди се е увеличило. Високите цени на благородния метал, вследствие на повишено търсене на инвестиционно злато в условия на несигурност на световната икономика, благоприятстват добива и преработката на златосъдържащи руди и концентрати.

6. Високата цена на волфрама и увеличеното световно потребление го правят изключително атрактивен метал за добив. Компрометирането на данните за вноса и износа при определянето на търсенето не спомага за добиване на ясна представа за вътрешното потребление.

7. Липсата на информация за добив, внос и износ на сребърни руди и техните продукти, води до невъзможност за изготвяне на анализ на търсенето им. Количеството на извлеканото сребро в оловно-сребърните руди и концентрати е необходимо да се води отделно на отчет.

8. През анализирания период се наблюдава слабо нарастване на добива на оловни руди и по-високо увеличение на вноса и износа на този метал. Вътрешното потребление също така нараства. Добрите цени на оловото на световните пазари благоприятстват инвестициите за добив и преработка на оловни руди.

9. През последните години производството на цинк плавно нараства, а вътрешното потребление намалява. Явна е тенденцията за нарастване на износа на цинк най-вече в рамките на ЕС. Тази тенденция благоприятства нарастване на инвестиционната активност за добив и преработка на оловно-цинкови руди.

10. След спирането на рудник „Кремиковци” се преустанови добива на железни руди, а след затваряне и на металургичния комбинат и вноса на железни руди спря. Съществуващата все още неопределеност около бъдещето на металургичния комбинат „Кремиковци” или негови основни производства не подсказва какви са перспективите за развитие на черната металургия в страната.

11. Добивът на манганови руди се характеризира с висока динамика.. Ликвидирането на черната металургия в България рязко сви вътрешното потребление на манган. И тук статистическото натрупване на обеми руда и концентрати води до невъзможност да се изведе точна тенденция на търсенето на манган в страната, но тя очевидно е свързана с неясното бъдеще на черната металургия.

II.2. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на неметални ПИ (Индустриални минерали)

Групата на индустриалните минерали, наричани минералите на третото хилядолетие, обхваща суровини, които се използват в индустрията под формата на минерали - азбест, талк, барит, флуорит, графит, корунд и др. Към тази група могат да се отнесат и суровините, намиращи приложение във вид на минерални агрегати и скали - варовик, доломит, огнеупорна глина, бентонит, перлит и др.

Основни консуматори на индустриалните минерали са строителството, циментовата, огнеупорната, стъкларската, порцелановата, електропорцелановата, фаянсовата, санитарната, химичната, хартиената, хранително-вкусовата и други промишлености, металургията, металолееенето, машиностроенето, селското стопанство и други отрасли.

Индустриалните минерали се използват като:

- суровини за химическата промишленост (каменна сол, апатит и фосфорит, сяра, пирит, барит, витерит, флуорит и борати);
- суровини за керамични и огнеупорни материали (глини, каолин, фелдшпати, кварц, кварцити, магнезит, графит, азбест, силиманит, андалузит и др.);
- материали, устойчиви на киселини (талк, андезит, базалт, диабас, глина и азбест);
- пълнители, бои, адсорбенти (талк, барит, каолин, графит, креда, цветни глини, кизелгур и др.);
- строителни кариерни материали (различни масивни, утаени и метаморфни скали);
- суровини за свързващи строителни материали (варовици, анхидрит, мергели, глини, магнезит, кизелгур, трас, пемза и др.);
- материали за изолации (азбест, мусковит, талк, пемза и др.).

Индустриалните материали се използват практически във всички сфери на стопанската дейност. Те най-често се прилагат в естествен вид след определено механично или термично преработване, или химическа обработка.

В България има над 300 находища на индустриални минерали и строителни материали. По-важните са находищата на каолин, бентонит, глини, каменна сол, варовици, доломит, кварц, барит, флуорит, кварцити, зеолит, перлит и др.

В България индустриалните минерали имат широко разпространение и разнообразен минерален състав. Те са над 60 вида, 35 от които намират приложение в промишлеността и строителството.

България разполага със значителни количества промишлени запаси от бентонитови глини, варовици за фуражната промишленост - креда, креден и органогенен варовик, гипс, каолинови пясъци, трас-зеолитова суровина, перлит и др.

Общият годишен добив на индустриални минерали в България за 2014 г. е 8,0 млн. тона. Установените запаси на индустриални минерали са 1,2 млрд тона, като в експлоатация са находища, които съставляват над една четвърт от тези запаси. От установените промишлени находища на 55 вида минерали с най-голямо значение за страната са находищата на каменна сол, каолиносъдържащи пясъци, кварцови пясъци, барит и варовици за фаянс.

В тази група попадат, съгласно приетите типове подземни богатства по задача I, следните подземни богатства:

№ **ВИД ПОДЗЕМНО БОГАТСТВО**

- 9 КАОЛИНОВА СУРОВИНА
- 10 ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ
- 11 КАМЕНИНОВИ ГЛИНИ
- 12 БЕНТОНИТОВИ ГЛИНИ ЗА ЛЕЯРСТВОТО
- 13 ОГНЕУПОРНА ПРЪСТ
- 14 ФЛУОРИТОВА СУРОВИНА
- 15 БАРИТОВА СУРОВИНА
- 16 КАМЕННА СОЛ /СОЛНА МАСА/
- 17 ВАРОВИЦИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ
- 18 ВАРОВИЦИ ЗА ФЛЮС
- 19 ДОЛОМИТИ КАТО ОГНЕУПОРНА СУРОВИНА
- 20 КВАРЦ ЗА КВАРЦОВО СЪКЛО
- 21 КВАРЦИТИ ЗА ДИНАСОВ ОГНЕУПОР
- 22 ПЯСЪЦИ ЗА КАМЕНИНОВО ПРОИЗВОДСТВО
- 23 ВЕРМИКУЛИТОВА СУРОВИНА
- 24 ТАЛКОШИСТИ
- 25 КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА СЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ И ЛЕЯРСТВОТО
- 26 КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ФИЛТРАЦИОННИ ЦЕЛИ
- 27 КВАРЦ ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЦИ
- 28 КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ В КАОЛИН.СУРОВИНА ЗА СЪКЛ.ПРОМИШЛЕНОСТ
- 29 ДОЛОМИТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА КСИЛОЛИТ
- 30 ГИПСОВА СУРОВИНА
- 31 ПЕРЛИТ
- 32 КРЕДА-ВИНЕРВАЙС
- 33 ВАРОВИЦИ ЗА ФУРАЖНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ
- 34 КЛИНОПТИЛОЛИТОВИ ЗЕОЛИТИТИ
- 35 НАТРИЕВИ ПЕГМАТИТИ
- 36 БЯЛ БЕНТОНИТ ЗА ВИНАРСТВОТО И ДР.
- 37 ХАЛЦЕДОНОВИ СИЛИЦИТИ
- 38 КВАРЦИТИ И КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА
- 39 НЕФТОШИСТИ ЗА ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ
- 40 АЗБЕСТСЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА
- 41 КРЕМЪЧНИ КОНКРЕЦИИ
- 42 ГРАНИТИ И РИОЛИТИ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ФЕЛДШПАТ
- 43 ТУФИТИ ЗА ФЕЛДШПАТ
- 44 СМЕКТИТ-ИЛИТОВИ АЛЕВРОЛИТИ
- 45 КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ПЪЛНИТЕЛИ
- 46 ДОЛОМИТНА СУРОВИНА ЗА ПЪЛНИТЕЛИ
- 47 ЖИЛЕН КВАРЦ ЗА ФЕРОСПЛАВИ
- 48 ВИТРОФИР ЗА СЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ
- 49 БЕНТОНИТ ЗА БЕЛИЛНА ПРЪСТ И КЕРАМИКА

- 50 ОЛИГОМИКТИ
- 51 ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ФЕЛДШПАТОВА СУРОВИНА
- 52 МРАМОРИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ
- 53 ВЕРМИКУЛИТ СЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА
- 54 БЕНТОНИТ ЗА КОЗМЕТИКА
- 55 КАЛИЕВИ ПЕГМАТИТИ
- 56 КАОЛИНИТОВИ ГЛИНИ
- 57 ДОЛОМИТИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА

Основната група на посочените подземни богатства – индустриални минерали, предвид осигурената от Възложителя, налична и достъпна изходна информация е разделена на **дванадесет** подгрупи. Разделянето е извършено съгласно „Списък на минералните суровини и техните продукти по номенклатурата на митническата тарифа на Република България” по кодове от митническата тарифа на Република България и извършена експертна оценка.

Данните за количествата внесени и изнесени стоки, отразени в митническата тарифа са изразени в килограми. За коректност на изчисленията те са превърнати в хил. тонове.

Производството (добивът) на отделните подземни богатства е представен в хил. тона, млн. тона или в хил. кубични метри. Всички количества добити подземни богатства са преизчислени в хил.т. чрез обобщени стойности на обемното тегло на всеки тип подземно богатство.

Според предназначението на изброените типове подземни богатства, отнасянето им в отделните подгрупи е, както следва:

2.1. Сол (включително готварска сол и денатурирана сол) и чист натриев хлорид, дори във воден разтвор или с противоагломериращи добавки или с добавки, осигуряващи добра течливост; морска вода - КАМЕННА СОЛ (СОЛНА МАСА), (2501)³.

2.2. Минерални продукти, неупоменати, нито включени другаде - ТАЛКОШИСТИ, КРЕДА-ВИНЕРВАЙС, ВАРОВИЦИ ЗА ФУРАЖНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ, КЛИНОПТИЛОЛИТОВИ ЗЕОЛИТИТИ, НАТРИЕВИ ПЕГМАТИТИ, ХАЛЦЕДОНОВИ СИЛИЦИТИ, НЕФТОШИСТИ ЗА ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ, КРЕМЪЧНИ КОНКРЕЦИИ, СМЕКТИТ-ИЛИТОВИ АЛЕВРОЛИТИ, ВИТРОФИР ЗА СЪТЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ, ОЛИГОМИКТИ, КАЛИЕВИ ПЕГМАТИТИ, (2530).

2.3. Кварц (различен от естествения пясък); кварцити, дори дялани или само нарязани с трион или по друг начин, на блокове или на плочи с квадратна или правоъгълна форма - КВАРЦ ЗА КВАРЦОВО СЪТЪКЛО, КВАРЦИТИ ЗА ДИНАСОВ ОГНЕУПОР, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА СЪТЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ И ЛЕЯРСТВОТО, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ФИЛТРАЦИОННИ ЦЕЛИ, КВАРЦ ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЦИ, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ В КАОЛИН.СУРОВИНА ЗА СЪТЪКЛ.ПРОМИШЛЕНОСТ, КВАРЦИТИ И КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ПЪЛНИТЕЛИ, ЖИЛЕН КВАРЦ ЗА ФЕРОСПЛАВИ, (2506).

2.4. Каолин и други каолинови глини, дори калцинирани - КАОЛИНОВА СУРОВИНА, КАОЛИНИТОВИ ГЛИНИ, (2507).

2.5. Бентонит - БЕНТОНИТОВИ ГЛИНИ ЗА ЛЕЯРСТВОТО, ПЕРЛИТ, БЯЛ БЕНТОНИТ ЗА ВИНАРСТВОТО И ДР., БЕНТОНИТ ЗА БЕЛИЛНА ПРЪСТ И КЕРАМИКА, БЕНТОНИТ ЗА КОЗМЕТИКА, (25081).

2.6. Огнеупорни глини – ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ, КАМЕНИНОВИ ГЛИНИ, ОГНЕУПОРНА ПРЪСТ, (25083).

2.7. Естествен бариев сулфат (барит); естествен бариев карбонат (витерит), дори калциниран, с изключение на бариевия оксид от № 2816 – БАРИТОВА СУРОВИНА, (2511).

2.8. Варовиков флюс; варовици за производство на вар или цимент - ВАРОВИЦИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ, ВАРОВИЦИ ЗА ФЛЮС, ДОЛОМИТИ КАТО ОГНЕУПОРНА СУРОВИНА, ПЯСЪЦИ ЗА КАМЕНИНОВО ПРОИЗВОДСТВО, ДОЛОМИТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА КСИЛОЛИТ, ДОЛОМИТНА СУРОВИНА ЗА ПЪЛНИТЕЛИ, МРАМОРИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ, ДОЛОМИТИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА, (2521)

³ Поставените в скоби кодове са класификационни номера, съгласно Митническата тарифа на Република България

2.9. Азбест – АЗБЕСТСЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА, (2524)

2.10. Фелдшпат; левцит; нефелин и нефелин сиенит; флуорит (флусшпат) – ФЛУОРИТОВА СУРОВИНА, ГРАНИТИ И РИОЛИТИ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ФЕЛДШПАТ, ТУФИТИ ЗА ФЕЛДШПАТ, ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ФЕЛДШПАТОВА СУРОВИНА, (2529)

2.11. Вермикулит, перлит и хлорити, неекспандирани – ВЕРМИКУЛИТОВА СУРОВИНА, ВЕРМИКУЛИТ СЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА, (25301).

II.2.1. Каменна сол (солна маса)

На табл. № II.2.1 е представено изменението на производството, вноса, износа и потреблението на каменна сол за периода 2000 – 2013 г.

Таблица № II.2.1

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.	1800	1900,0	1800,0	1900,0	1900,0	1900,0	2000,0	2000,0	2100,0	1300,0	1900,0	0,0	2100,0	2000,0
2	Внос	ХИЛ.Т.	125,3	24,1	125,6	116,8	137,5	165,7	181,8	71,8	104,1	97,9	215,4	587,5	78,5	84,6
3	Износ	ХИЛ.Т.	2,4	1,9	4,9	2,6	8,6	10,0	16,0	13,9	8,2	2,7	1,1	1,3	1,9	2,1
4	Потребление	ХИЛ.Т.	1922,9	1922,2	1920,7	2014,2	2028,9	2055,7	2165,8	2057,9	2195,9	1395,2	2114,3	586,2	2176,6	2082,5

От посочените данни в табл. № II.2.1. се вижда, че производството на каменна сол (солна маса) до 2011 г. е сравнително постоянно, след което рязко спада. Средният добив е 1860 хил.т./годишно. Като цяло вносът на посочената суровина с твърде големи колебания и нараства през последните години. Той бележи огромен ръст за периода 2012 – 2013 г. Износът средно е около 5,6 хил.т. като най-голяма стойност има през 2006 г., а най-ниска през 2010 г.

Плавният ръст на потреблението, вкл. рязкото намаляване през 2009 г. е обяснимо с тенденцията на производството на суровината у нас. Този характер и прогнозните стойности на потреблението за периода 2014- 2020 г. са показани на фиг. II.2.1.

Фиг. II.2.1. Прогноза за развитието на потреблението на каменна сол в България за периода 2014 – 2020 г.

Производството и потреблението на каменна сол през прогнозния период ще се запази.

Страната към 01.01.2014 г. разполага с 15591,5 млн. т. запаси, от които всичките са в експлоатация. Осигуреността със запаси е изключително голяма (7087 години).

II.2.2. Минерални продукти, неупоменати, нито включени другаде - (ТАЛКОШИСТИ, КРЕДА-ВИНЕРВАЙС, ВАРОВИЦИ ЗА ФУРАЖНАТА ПРОМИШЛЕННОСТ, КЛИНОПТИЛОЛИТОВИ ЗЕОЛИТИ,

НАТРИЕВИ ПЕГМАТИТИ, ХАЛЦЕДОНОВИ СИЛИЦИТИ, НЕФТОШИСТИ ЗА ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ, КРЕМЪЧНИ КОНКРЕЦИИ, СМЕКТИТ-ИЛИТОВИ АЛЕВРОЛИТИ, ВИТРОФИР ЗА СЪГЛАВНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ, ОЛИГОМИКТИ, КАЛИЕВИ ПЕГМАТИТИ)

Към посочената група са отнесени следните подземни богатства:

Талкошисти – има реализиран добив само през 2007, 2008, 2011, 2012 и 2013 г. в много ниски обеми. Количеството запаси към 01.01.2014 г. е 38,2 хил.т. Осигуреността със запаси е висока.

Креда – винервайс – проявена е тенденция на силно намаляване на производството, а след 2010 г. е преустановено. В периода 2005 – 2007 г. има известно нарастване. Средногодишното производство е било 1,9 хил.т. Запасите към 01.01.2014 г. са 6666,8 хил.т.

Варовици за фуражната промишленост – наблюдава се значително увеличение на добива през периода 2009 - 2011 години (над 50 пъти), след което рязко спада. Средно за анализирания период то е около 280 хил.т. Размерът на запасите към 01.01.2014 г. е 24916,7 хил.т.

Клиноптилолитови зоолити – най-висока стойност на добива се наблюдава през 2005 г. при средно 5,3 хил.т. годишно. През 2008 - 2010 г. няма производство, след което добива варира около 4,2 хил.т. Запасите към 01.01.2014 г. са 31428,7 хил.т.

Натриеви пегматити – в производството на тази суровина се наблюдава известна периодичност, като най-високи стойности има през 2002, 2005 и 2008 г., а през последната 2010 е десетократно по-малко, а през 2013 г. е 35,4 хил.т. Средногодишното производство е около 16 хил.т. Запасите към 01.01.2014 г. е 6 645,3 хил.т.

Халцедонови силицити – количеството запаси от тази суровина към 01.01.2011 г. е 164,8 хил.т., а производство през периода 2000 – 2013 г. не е реализирано, с изключение през 2012 г. в размер на 2,1 хил.т.

Нефтошисти за черната металургия – производството на нефтошисти за черната металургия бележи трайна тенденция на спад, като през последните пет години такова няма. Стойността на средногодишния добив за периода до 2008 г. е 2,0 хил.т., а запасите към 01.01.2014 г. са 706,9 хил.т.

Кремъчни конкреции – производството на кремъчни конкреции не е осъществявано през последните пет години, а в предходния период е средно около хиляда тона. Запасите от тази суровина към 01.01.2014 г. са в размер на 285,6 хил.т.

Смектит-илитови алевролити – през анализирания период няма производство на посочената суровина, а геоложките запаси към 01.01.2014 г. са 4 903,1 хил.т.

Витрофир за съгладната промишленост – производството на витрофир е извършвано с прекъсвания през периода на изследването (2002 – 2004), както и през последните седем години. Средногодишното производство през останалите години е било около 3,6 хил.т. Запасите към 01.01.2014 г. са 1 689,8 хил.т.

Олигомикти – като цяло производството на олигомикти през изследвания период нараства бавно, макар и с известни колебания. Максималното годишно количество добита суровина е през 2005 г. През 2010 г. тенденцията е на достигане на това количество като добива е бил 68,8 хил.т., след което рязко спада до 10,4 хил.т. през 2013 г. Запасите към 01.01.2014 г. са в размер 2 022,9 хил.т.

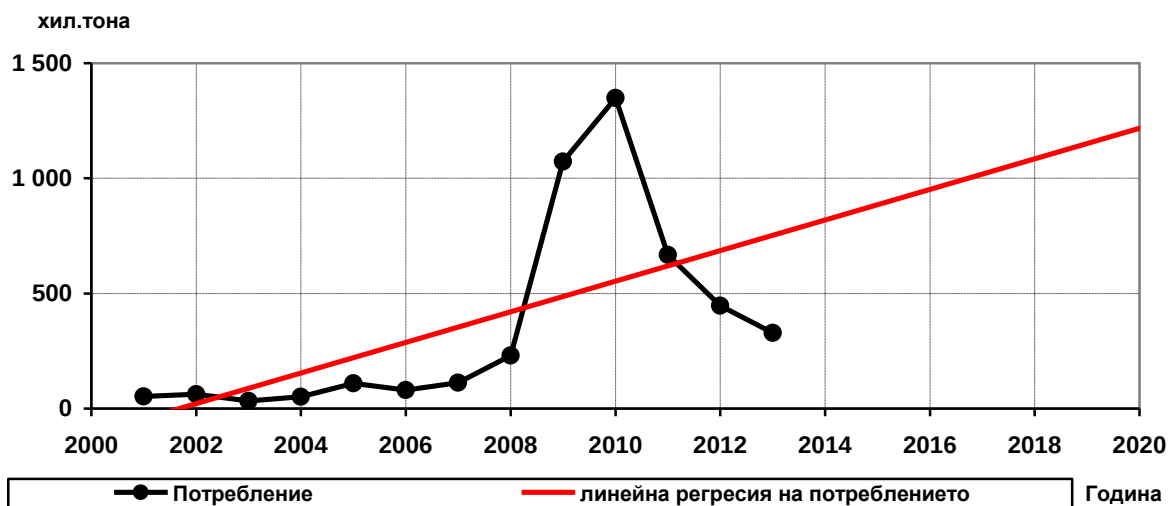
Калиеви пегматити – производство на калиеви пегматити е реализирано само през втората половина от анализирания период, при това силно неравномерно – през 2011 е постигнат максимум от 10,0 хил.т. и след което двойно спада. Запасите към 01.01.2014 г. са 7 427,2 хил.т.

Общо за подгрупата данните за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление у нас са дадени в табл. № II.2.2.

Таблица № II.2.2.

№	Продукт	Марка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.		56,2	61,3	28,5	46,1	109,3	76,5	109,3	226,9	1071,7	1348,7	675,4	463,6	336,7
2	Внос	ХИЛ.Т.	1,2	0,4	4,3	7,1	9,2	8,2	8,8	5,3	6,1	3,7	5,9	2,7	2,7	6,9
3	Износ	ХИЛ.Т.	2,6	3,5	3,5	2,6	3,9	7,4	4,4	2,2	3,0	2,1	5,8	10,1	19,1	14,9
4	Потребление	ХИЛ.Т.		53,2	62,1	33,0	51,4	110,1	80,9	112,4	230,0	1073,3	1348,7	668,0	447,3	328,7

На фиг. II.2.2 е представена прогноза за развитието на минералните продукти от подгрупата за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.2.2. Прогноза за развитието на потреблението на други минерални продукти в България за периода 2014 – 2020 г.

От данните на фиг. II.2. се вижда, че производството и потреблението на минералите от подгрупа II.2.2 бележи пик през периода 2010 г., след което спада до равнищата си от предходния период.

Тенденцията на потреблението на индустриалните минерали, обособени в подгрупа II.2.2. като цяло е на нарастване през прогнозния период.

II.2.3. Кварц, кварцити, дори дялани или само нарязани с трион или по друг начин, на блокове или на плочи с квадратна или правоъгълна форма - (КВАРЦ ЗА КВАРЦОВО СЪТЪКЛО, КВАРЦИТИ ЗА ДИНАСОВ ОГНЕУПОР, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА СЪТЪКЛАРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ И ЛЕЯРСТВОТО, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ФИЛТРАЦИОННИ ЦЕЛИ, КВАРЦ ФЕЛДШПАТОВИ ПЯСЪЦИ, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ В КАОЛИН.СУРОВИНА ЗА СЪТЪКЛ.ПРОМИШЛЕНОСТ, КВАРЦИТИ И КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА, КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ПЪЛНИТЕЛИ, ЖИЛЕН КВАРЦ ЗА ФЕРОСПЛАВИ)

В тази подгрупа, съгласно приетото подразделяне по задача I, влизат следните минерали:

- **Кварц за кварцово стъкло** – производство на тази суровина има само през 2001 и 2002 г. по 200 т. Количеството запаси към 01.01.2014 г. е 73,2 хил.т.

- **Кварцити за динасов огнеупор** – наблюдава се известна периодичност в производството, като максималното количество добита суровина е през 2006 г. След прекъсване през 2009, през 2010 са добити 20 хил.т., а през 2013 г. - 32,0 хил.т. Размерът на запасите към 01.01.2014 г. е 7245,8 хил.т.

- **Кварцови пясъци за стъklarската промишленост и леярството** – производството на посочената суровина е твърде неритмично през периода на изследване. Постигнат е пик през 2004 г., но в последните години се очертава стабилизиране около определена стойност 200 хил.т. Запасите към 01.01.2014 г. са 1391,6 хил.т.

- **Кварцови пясъци за филтрационни цели** – производството на кварцови пясъци за филтрационни цели непрекъснато намалява, като през последните осем години, то е преустановено. Запасите към 01.01.2014 г. са 1946,2 хил.т.

- **Кварц фелдшпатови пясъци** – произведените количества кварц фелдшпатови пясъци са сравнително постоянни. През 2006 г. количеството добита суровина надвишава неколkokратно това през другите години, но през последните седем години се забелязва известно намаляване на добитите количества пясъци до 25 хил.тона годишно. Количеството запаси към 01.01.2014 г. е 7535,2 хил.т.

- **Кварцови пясъци в каолиновата суровина за стъklarската промишленост** – количествата добити кварцови пясъци за каолиновата и стъklarската промишленост по години са доста изменчиви от 250 хил.т.(2006 г.) до 803,3 хил.т. (2013 г.), но тенденцията въпреки немалките колебания е да варират около 550 хил.т. Запасите към 01.01.2014 г. са 59900,3 хил.т.

- **Кварцити и кварцови пясъци за металургията** – през анализирания период няма производство на посочената суровина. Количеството на геоложките запаси към 01.01.2014 г. е 574,0 хил.т.

- **Кварцови пясъци за пълнители** – няма производство на посочената суровина през анализирания период, а количеството запаси към 01.01.2014 г. е 12179,5 хил.т.

- **Жилен кварц за феросплави** - през разглеждания период няма производство на посочената суровина, а запасите към 01.01.2014 г. са 155,9 хил.т.

Общо за подгрупата данните за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление в нашата страна са дадени в табл. № II.2.3.

Таблица № II.2.3.

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.	п.а.	744,2	669,9	537,5	1130,9	708,2	470,0	780,9	1056,8	669,0	700,2	544	774,9	976,3
2	Внос	ХИЛ.Т.	0,4	0,1	0,6	0,5	0,6	0,6	0,5	0,4	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2
3	Износ	ХИЛ.Т.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,3	0,6	0,2	1,7	0,0	0,0	14,0
4	Потребление	ХИЛ.Т.		744,2	670,5	538,0	1131,3	708,7	470,4	781,0	1056,4	668,9	698,6	544,1	774,9	962,5

На фиг. II.2.3. е представена прогноза за развитието на потреблението на кварц и кварцити за периода 2014- 2020 г.

Фиг. II.2.3. Прогноза за развитието на потреблението на кварц, кварцити и в България за периода 2014 – 2020 г.

От фиг. II.2.3. се забелязва слаба тенденцията на нарастване на потреблението на индустриалните материали, обособени в подгрупа II.2.3., което главно се дължи на увеличаване на производството на кварцови пясъци за стъкларската промишленост и леярството и кварцови пясъци в каолиновата суровина за стъкларската промишленост.

II.2.4. Каолин и други каолинови глини, дори калцинирани (КАОЛИНОВА СУРОВИНА, КАОЛИНИТОВИ ГЛИНИ) (2507)

В подгрупата са включени следните суровини:

- **Каолинова суровина** – производството на каолинова суровина е с тенденция на нарастване и известна периодичност през периода на изследване. Максималният добив е реализиран през 2006 и 2007 г. и след известен спад през последните четири години се наблюдава ново увеличение като през 2013 г. добива е 1811,1 хил.тона. Средно за година е добивана по около 1525 хил.т. Количеството запаси към 01.01.2014 г. е 90203,5 хил.т., от които в експлоатация - 22608,9 хил.т.

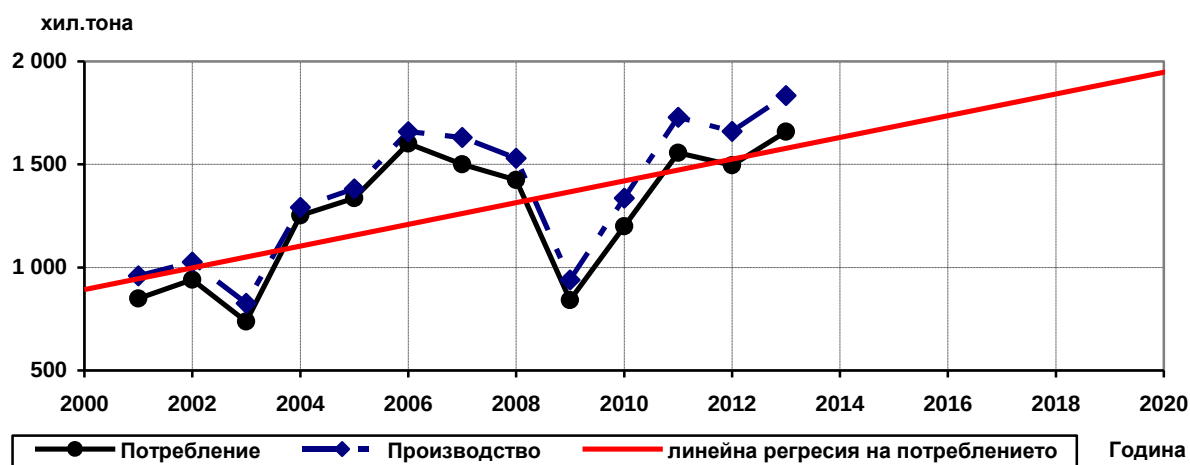
- **Каолиновите глини** - производство на посочената суровина стартира през 2011 г. в обем от 7,7 хил.т., а през 2012 г. е 33,9 хил.т. През 2013 г. добива е 22,6 хил.т. Количеството на запасите към 01.01.2014 г. е 20078,7 хил.т., от които в експлоатация - 88,6 хил.т.

Данните за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление общо за подгрупата в България са дадени в табл. № II.2.4.

Таблица № II.2.4.

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.	п.а.	959,1	1025,7	825,9	1291,4	1381,1	1658,4	1631,0	1529,8	938,8	1335,9	1728,4	1661,0	1833,7
2	Внос	ХИЛ.Т.	26,1	4,8	28,5	36,4	75,4	80,2	91,8	29,7	28,7	20,6	23,8	25,8	29,0	26,2
3	Износ	ХИЛ.Т.	155,4	115,3	113,5	124,4	114,4	124,9	149,6	160,3	133,8	117,6	159,7	197,1	193,4	200,7
4	Потребление	ХИЛ.Т.		848,6	940,6	737,9	1252,4	1336,4	1600,7	1500,4	1424,7	841,8	1200,0	1557,1	1496,6	1659,2

На фиг. II.2.4. е представена прогноза за развитието на потреблението на каолинова суровина за периода 2014- 2020 г.

Фиг. II.2.4. Прогноза за развитието на потреблението на каолин и други каолинови глини и др. в България за периода 2014 – 2020 г.

На фиг. II.2.4. се откроява тенденция на нарастване на потреблението на индустриалните материали, обособени в подгрупа II.2.4., което се дължи на увеличаване на производството на каолинова суровина. През анализирания период се откроява ясна тенденция на увеличение на износа на каолинове суровина.

II.2.5. Бентонит - (БЕНТОНИТОВИ ГЛИНИ ЗА ЛЕЯРСТВОТО, ПЕРЛИТ, БЯЛ БЕНТОНИТ ЗА ВИНАРСТВОТО И ДР., БЕНТОНИТ ЗА БЕЛИЛНА ПРЪСТ И КЕРАМИКА, БЕНТОНИТ ЗА КОЗМЕТИКА) (25081)

Към подгрупа II.2.5. са причислени:

Бентонитови глини за леярството – макар и с известна периодичност се откроява трайна тенденция за почти двукратно намаляване на производството на бентонитови глин

и за леярството през 2000 - 2010 г. След което добива продължава да намалява, а през 2013 г. е престановен. Количеството запаси към 01.01.2014 г. е 27363,1 хил.т., от които в експлоатация са 11952,8 хил.т.

Перлит – изразена е силна тенденция за намаляване на добива на перлит, като при това изменението през годините е скокообразно. Средногодишния добив през периода 2000 - 2009 г е около 10 хил.т., след което добива е преустановен с изключение на 2012 г. в обем на 3,7 хил.т. Количеството на геоложките запаси към 01.01.2014 г. е 1934,6 хил.т.

Бял бентонит за винарството и др. – през анализирания период няма производство на посочената суровина, а количеството запаси към 01.01.2014 г. е 243,4 хил.т.

Бентонит за белилна пръст и керамика – не е реализирано производство на посочената суровина през периода 2000 – 2013 г., а размерът на запасите към 01.01.2014 г. е 165,0 хил.т.

Бентонит за козметика - производство на посочената суровина е осъществено единствено през 2010 г в размер на 100 тона, при количество на запасите към 01.01.2014 г. - 34,2 хил.т.

Данните за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление общо за подгрупата в България са дадени в табл. № II.2.5.

Таблица № II.2.5.

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.	п.а.	267,8	222,0	162,3	233,4	196,5	139,0	112,9	186,1	123,2	99,8	53,9	81,6	0
2	Внос	ХИЛ.Т.	0,6	0,2	0,4	0,5	0,7	1,2	1,5	2,7	3,4	2,4	2,5	2,6	2,1	2,7
3	Износ	ХИЛ.Т.	165,4	160,3	121,9	102,3	95,4	76,6	89,5	72,6	95,0	79,3	72,2	67,1	63,1	45,9
4	Потребление	ХИЛ.Т.		107,6	100,6	60,5	138,7	121,1	50,9	43,1	94,5	46,3	30,2	-10,6	20,6	-43,2

На фиг. II.2.5. е представена прогноза за развитието на потреблението на бентонит в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.2.5. Прогноза за развитието на потреблението на бентонит в България за периода 2014 – 2020 г.

На фиг. II.2.5. се откроява тенденция на намаляване на потреблението на бентонитовите суровини, което се дължи главно на трайното намаляване на производството на бентонитовите глин за лаярството като производството през 2013 г. е преустановено. Отрицателните стойности в потреблението на бентонитови суровини през 2011 и 2013 г. са в резултат на изменения на складовите наличности от тази суровина.

II.2.6. Огнеупорни глин – (ОГНЕУПОРНИ ГЛИНИ, КАМЕНИНОВИ ГЛИНИ, ОГНЕУПОРНА ПРЪСТ) (25083)

Огнеупорни глин – плавно намаляващото им производство средногодишно е около 26 хил.т. като последните пет години бележи известен възход до 33,2 хил.т. Запасите към 01.01.2014 г. са в размер на 6040,4 хил.т.

Каменинови глин – очевидно трайно намаляване за целия период като през последните четири години производство е преустановено. Количеството запаси към 01.01.2014 г. е 4358,3 хил.т.

Огнеупорна пръст – отчетен е значителен ръст през 2006 и 2007 г. Общата тенденция е на намаляване на производството. Производството през 2010 г. е преустановено. Размерът на запасите към 01.01.2014 г. е 3 232,4 хил.т.

Средното количество произведени огнеупорни глин от подгрупа II.2.6. е около 29 хил.т., внос 15,4 хил.т. и износ 20 т.

Данните по години за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление общо за подгрупата в България са дадени в табл. № II.2.6.

Таблица № II.2.6

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.	п.а.	42,1	42,9	34,2	33,3	28,2	22,1	30,0	10,7	19,1	28,4	21,5	28,6	33,2
2	Внос	ХИЛ.Т.	0,6	0,1	1,4	1,7	5,4	0,5	1,8	33,1	57,0	15,7	41,1	52,3	45,4	16,0
3	Износ	ХИЛ.Т.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,3	0,1	0,4
4	Потребление	ХИЛ.Т.		42,2	44,3	35,9	38,6	28,7	23,9	63,1	67,6	34,8	69,4	73,5	73,9	48,8

На фиг. II.2.6. е представена прогноза за развитието на потреблението на огнеупорни глин в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.2.6. Прогноза за развитието на потреблението на огнеупорни глини в България за периода 2014 – 2020 г.

На фиг. II.2.6. се откроява тенденция на увеличаване на потреблението на огнеупорните глини, което се осигурява предимно от внос на суровини от подгрупата.

II.2.7. Естествен бариев сулфат (барит); естествен бариев карбонат (витерит), дори калциниран, с изключение на бариевия оксид от № 2816 – (БАРИТОВА СУРОВИНА) (2511)

Производството на баритова суровина до 2004 вкл. е затихващо, след което е преустановено. В баланса геоложките запаси към 01.01.2014 г. са 216476,8 хил.т.

Данните по години за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление общо за баритовата суровина у нас са дадени в табл. № II.2.7.

Таблица № II.2.7.

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.		824,8	656,0	637,1	237,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0	
2	Внос	ХИЛ.Т.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0	0,9
3	Износ	ХИЛ.Т.	125,4	131,1	123,2	91,2	75,4	76,6	74,5	50,8	40,1	14,3	0,4	0,2	0	0,9
4	Потребление	ХИЛ.Т.		693,7	532,8	545,9	162,0	-76,6	-74,5	-50,8	-40,1	-14,2	-0,2	-0,1	0,0	0,0

На фиг. II.2.7. е представена прогноза за развитието на потреблението на баритова суровина в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.2.7. Прогноза за развитието на потреблението на баритова суровина в България за периода 2014 – 2020 г.

На фиг. II.2.7. е видно, че производството и потреблението на баритова суровина през периода 2005 - 2013 г. е нулево.

Прави впечатление, че въпреки преустановяването на добива на барит, износьт на същия през периода 2005 - 2009 г. многократно превишава вноса му.

II.2.8. Варовиков флюс; варовици за производство на вар или цимент - (ВАРОВИЦИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ, ВАРОВИЦИ ЗА ФЛЮС, ДОЛОМИТИ КАТО ОГНЕУПОРНА СУРОВИНА, ПЯСЪЦИ ЗА КАМЕНИНОВО ПРОИЗВОДСТВО, ДОЛОМИТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА КСИЛОЛИТ, ДОЛОМИТНА СУРОВИНА ЗА ПЪЛНИТЕЛИ, МРАМОРИ ЗА ХИМИЧЕСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ, ДОЛОМИТИ ЗА МЕТАЛУРГИЯТА) (2521)

Варовици за химическата промишленост – средногодишното производството на варовици за химическата промишленост е растящо. През анализирания период добива е около 3000 хил.т. и през годините нараства. Размерът на запасите на този тип варовици към 01.01.2014 г. е 459,6 млн.т.

Варовици за флюс – при добива на тази суровина се наблюдават известни динамика, но като цяло тенденцията е на слабо нарастване на производството. Количеството запаси на варовици за флюс към 01.01.2014 г. е 70,8 млн.т., от които 99,1% са в експлоатация.

Доломити като огнеупорна суровина – до 2005 г. производството им е нарастващо, а оттогава е преустановено. Запасите на доломити като огнеупорна суровина към 01.01.2011 г. са в размер 15,6 млн.т.

Пясъци за камениново производство – през анализирания период не е извършван добив на пясъци за камениновото производство. Количеството запаси на този тип пясъци към 01.01.2014 г. – 166,9 хил.т.

Доломити за производство на ксилолит – производството им е сравнително постоянно през периода 2001 – 2013 г., но с открояващо се нарастване през последните 5 години до 55,1 хил.т. през 2013 г. Запасите към 01.01.2014 г. са 77,3 млн.т.

Доломитна суровина за пълнители – през анализирания период не е извършван добив на доломитна суровина за пълнители. Количеството запаси към 01.01.2014 г. е 2079,4 хил.т.

Мрамори за химическата промишленост - през анализирания период не е извършван добив на мрамори за химическата промишленост. Запасите към 01.01.2014 г. са 17,3 млн.т.

Доломити за металургията - през анализирания период добив на доломити за металургията е извършван само през 2004 и 2005 г. Количеството запаси към 01.01.2014 г. е 33,3 млн.т.

Данните по години за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление общо за подгрупата в България са дадени в табл. № II.2.8.

Таблица № II.2.8

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.	п.а.	2891,2	1849,0	3816,1	4157,3	4627,4	3355,2	3349,8	3581,3	2320,6	3400,7	4344,6	4894,7	4548,4
2	Внос	ХИЛ.Т.	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	1,4	0,1
3	Износ	ХИЛ.Т.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	6	1,8
4	Потребление	ХИЛ.Т.		2891,2	1849,0	3816,1	4157,3	4627,4	3355,2	3349,8	3581,3	2320,6	3400,7	4344,1	4890,1	4546,7

На фиг. II.2.8. е представена прогноза за развитието на потреблението на варовиков флюс; варовици за производство на вар или цимент и др. в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.2.8. Прогноза за развитието на потреблението на варовиков флюс; варовици за производство на вар или цимент и др. в България за периода 2014 – 2020 г

От фиг. II.2.8. се забелязва слаба тенденцията на нарастване на потреблението на варовиков флюс; варовици за производство на вар или цимент и др, обособени в подгрупа II.2.8., което главно се дължи на увеличаване на производството на варовиците за химическата промишленост. През анализирания период вноса и износа на суровините от групата заемат несъществена част от производството им в страната, което се характеризира с значителна динамика.

II.2.9. Азбест – (АЗБЕСТСЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА) (2524)

Азбестсъдържаща суровина - през анализирания период добив на азбестсъдържаща суровина не е извършван. Количеството запаси от нея към 01.01.2014 г. е 32,8 хил.т.

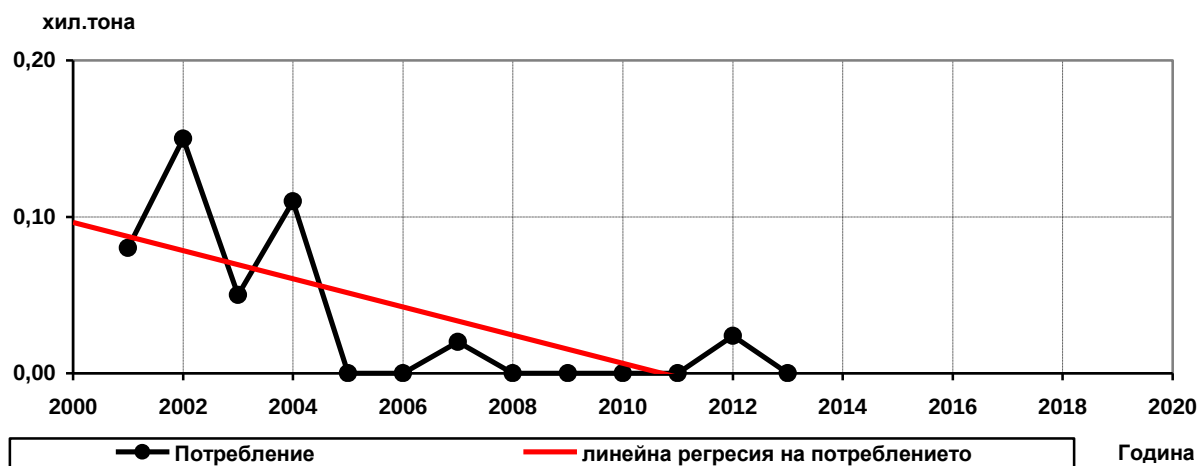
Внасяните количества от 2000 до 2004 г. са между 50 и 200 тона годишно, а за последните шест години само през 2007 са внесени 20 тона. Подобен характер на изменение има и износа на суровината, който е най-висок през 2004 г. – 80 т., а през 2012 г - 24 т.

Данните по години за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление на азбестсъдържаща суровина в България са дадени в табл. № II.2.9.

Таблица № II.2.9

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.	n.a.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0
2	Внос	ХИЛ.Т.	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3	Износ	ХИЛ.Т.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4	Потребление	ХИЛ.Т.		0,08	0,15	0,05	0,11	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

На фиг. II.2.9 е представена прогноза за развитието на потреблението на азбестсъдържаща суровина в България за периода 2010 – 2020 г.

Фиг. II.2.9. Прогноза за развитието на потреблението на азбестсъдържаща суровина в България за периода 2014 – 2020 г

На фиг. II.2.9. се вижда тенденцията на бързо намаляване на потреблението на азбестсъдържаща суровина, което е основано само на внос.

II.2.10. Фелдшпат; левцит; нефелин и нефелин сиенит; флуорит (флусшпат) – (ФЛУОРИТОВА СУРОВИНА, ГРАНИТИ И РИОЛИТИ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ФЕЛДШПАТ, ТУФИТИ ЗА ФЕЛДШПАТ, ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ФЕЛДШПАТОВА СУРОВИНА) (2529)

Флуоритова суровина – практически производството на флуоритова суровина е реализирано през последните шест години. Тенденцията на добива е нарастваща като през 2013 г. са добити 82,5 хил.т. Запасите от флуоритова суровина към 01.01.2014 г. са 952,2 хил.т., от които 67,5% са в експлоатация.

Гранити и риолити за получаване на фелдшпат – добив на гранити и риолити за получаване на фелдшпат е осъществяван през последните 10 години като максимума е през 2006-2008 г., след това се наблюдава известно намаляване, но през периода 2010 - 2013 г. има отново ръст на производството до 117,9 хил.т. Размерът на запасите от тази суровина към 01.01.2014 г. е 9702,7 хил.т., от които 63,6% са в експлоатация.

Туфити за фелдшпат – през периода 2000 - 2008 г. са произвеждани по около 350 тона годишно. Най-високият добив е реализиран през 2004 г. в размер на 1200 т. След 2009 г. добива е прекратен. Запасите от туфити за фелдшпат към 01.01.2014 г. са 466,8 хил.т.

Пясъчници за фелдшпатовата суровина – добивът на пясъчници за фелдшпатовата суровина е реализиран през 2006 – 2008 г. Максималното произведено количество е 2 хил.т. през 2007 г. Количеството на запасите към 01.01.2014 г. е 24,7 млн.т.

Данните за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление на посочените подземни богатства у нас са дадени в табл. № II.2.10.

Таблица № II.2.10

Мярка	Година													
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ХИЛ.Т.	п.а.	0,3	0,0	0,0	1,2	20,2	110,4	109,9	126,0	72,4	78,6	145,1	118,0	200,4
ХИЛ.Т.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	86,9	86,1	84,2	110,9
ХИЛ.Т.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19,1	19,3	19,4	19,4
ХИЛ.Т.		0,3	0,0	0,0	1,2	20,2	110,4	109,9	126,0	72,4	146,4	211,9	182,8	291,9

На фиг. II.2.10. е представена прогноза за развитието на потреблението на фелдшпат; левцит; нефелин и нефелин сиенит; флуорит и др. в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.2.10. Прогноза за развитието на потреблението на фелдшпат; левцит; нефелин и нефелин сиенит; флуорит и др. в България за периода 2011 – 2020 г

На фиг. II.2.10 се вижда тенденцията на сравнително бързо увеличаване на потреблението на фелдшпат; левцит; нефелин и нефелин сиенит; флуорит и др.

През периода 2010 - 2013 г. вноса на фелдшпат превишава добива. През 2012 и 2013 г. са внесени много малки количества от левцит; нефелин и нефелин сиенит.

II.2.11. Вермикулит, перлит и хлорити, неекспандирани – (ВЕРМИКУЛИТОВА СУРОВИНА, ВЕРМИКУЛИТ СЪДЪРЖАЩА СУРОВИНА) (25301)

Вермикулитова суровина – през периода 2000 – 2010 г. не е осъществяван добив на вермикулитова суровина. За периода 2011 - 2013 г. средногодишния добив възлиза на около 50 хил.т. Количеството запаси от нея към 01.01.2014 г. е 72,1 млн.т., от които 19,3% са в експлоатация. Условната осигуреност със запаси е висока.

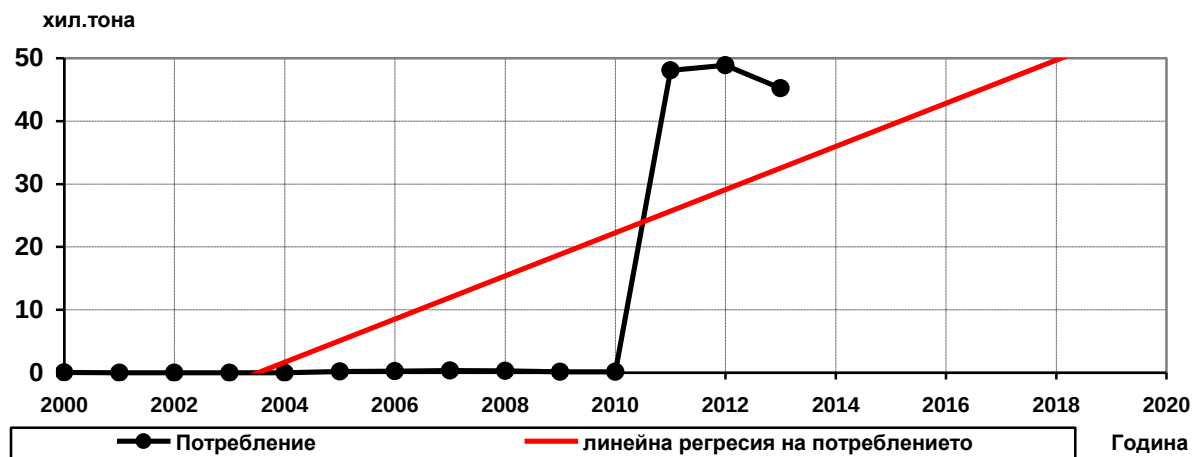
Вермикулит съдържаща суровина - през анализирания период производство на вермикулит съдържаща суровина не извършван. Запасите от нея към 01.01.2014 г. са в размер на 32,8 хил.т.

Данните по години за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление общо за подгрупа II.2.11. в България са дадени в табл. № II.2.11.

Таблица № II.2.11

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	55,6	54,0	46,1
2	Внос	ХИЛ.Т.	0,035	0,025	0,018	0,007	0,015	0,192	0,235	0,355	0,297	0,166	0,162	0,198	0,222	3,401
3	Износ	ХИЛ.Т.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7,711	5,360	4,270
4	Потребление	ХИЛ.Т.	0,035	0,025	0,018	0,007	0,015	0,192	0,235	0,355	0,297	0,166	0,162	48,087	48,862	45,231

На фиг. II.2.11 е представена прогноза за развитието на потреблението на на вермикулитова и вермикулит съдържаща суровина в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.2.11. Прогноза за развитието на потреблението на вермикулитова и вермикулит съдържаща суровина в България за периода 2014 – 2020 г

През анализирания период до 2011 г. не е осъществяван добив. Бъдещото потребление на вермикулитова суровина ще зависи изцяло от добива.

II.2.12. Обобщени изводи па група Индустириални минерали

1. Като цяло групата на индустриалните минерали бележи тенденция на ръст на търсенето в прогнозния период. Изключение правят само бентонитовата, баритната и азбестовата суровина.

2. Бъдещото развитие на търсенето на суровините от групата на индустриалните минерали зависи изцяло от потреблението на техните продукти.

3. Потреблението на каменна сол е свързано с развитието на потреблението на калцинирана сода от „Солвей Соди“ АД, гр. Девня. В обозримо бъдеще рязък скок в потреблението на калцинирана сода не се очаква.

4. При група 2.2 търсенето бележи значим ръст през анализирания период. Добивът на талкошисти е нисък и епизодичен. Потреблението на винервайс е слабо и бележи тенденция на спад. Добивът на варовици за фуражната промишленост бележи висок ръст през последните години и проявява тенденция на развитие. Добивът на клиноптилолитови зеолити е нисък и проявява тенденция на спад. Натриевите пегматити се характеризират с периодичен добив, а през последните години рязко спадат, което обуславя тенденция на спад в търсенето. Добив на халцедонови силицити не е реализиран през анализирания период. Количеството запаси е ниско и не се наблюдава търсене. Нефтошисти за черната металургия след спирането на Металургичния комбинат „Кремиковци“ не се търсят. Бъдещото потребление зависи от развитието на черната металургия в България, което е за съжаление не е оптимистично. Кремъчните конкреции имат слабо търсене и не се очаква, то да се повиши. Добивът на витрофир е нисък, а последните години дори не е реализиран, което говори за спад в неговото търсене като суровина за стъкларската промишленост. Сметит-илитовите аеролити не се добиват и не се отчита търсене на такива. Олигомиктите реализират постоянен добив и тенденция за запазване на постоянно потребление. Калиевите пегматити се характеризират със слабо, но постоянно потребление.

5. Търсенето на минерали от група 2.3. е слабо, но с тенденция на плавно развитие. Търсенето на кварц за кварцово стъкло е ниско и с тенденция на спад. Това важи и за кварцитите за динасов огнеупор. Добивът и търсенето на кварцови пясъци за стъкларство и леярство е постоянно и запазва същата тенденция на развитие. Търсенето на кварцови пясъци за филтрационни цели е слабо, а през последните години добивът им дори преустановен. Кварц фелдшпатовите пясъци реализират постоянно търсене, но проявяват тенденция на спад. Търсенето на кварцови пясъци в каолиновата суровина за стъкларството е постоянно и тенденцията е към увеличаване на търсенето

в обем на около 700 хил.т. Търсенето на кварцити и кварцови пясъци за металургията, за пълнители и жилин кварц за феросплави е нулево. То ще зависи от перспективите на черната металургия в страната.

6. Добивът на каолинова суровина се характеризира с нарастване през анализирания период. Търсенето плавно расте и прогнозите са да продължава да нараства. През анализирания период не е отчетено търсене на каолинови глини и тенденцията е добив да не се реализира.

7. Търсенето на суровините от група 2.5 е слабо и тенденцията е към намаляване. Търсенето на бентонитови глини за леярството е слабо и тенденцията е към намаляване. Добивът и търсенето на перлит е непостоянно и перспективите са към намаляване на търсенето му за строителни нужди. Търсенето и добив на бял бентонит и бентонит за белилна пръст и керамика не е отчетено през анализирания период. Перспективите за развитие на търсене и добив не са обнадеждаващи. Бентонити за козметиката не са добивани. Изключение прави 2010 г. с ниско производство. Развитието на потреблението на тази суровина е силно ограничено.

8. Търсенето и производството на суровините от група 2.6 е основано почти изцяло на огнеупорните глини като преобладава вноса. През последните години тяхното потребление е реализирало известен ръст. Перспективите пред тях са обнадеждаващи. Камениновите глини се характеризират с намаляващо потребление и добив. Същото важи и за огнеупорната пръст.

9. Вътрешното търсенето и производството на баритова суровина се ограничи от затварянето на рудник „Кремиковци“. Съгласно предоставените данни от МЕ и МИ потреблението след 2005 г. добива отрицателни стойности, което води до заключението, че предоставените данни са компрометирани.

10. Търсенето на индустриалните материали от група 2.8 е постоянно с перспектива за бъдещо нарастване. Потреблението и производството на варовици за химическата промишленост е динамично, но постоянно. Очакванията са за слаб ръст в тяхното потребление. Търсенето на варовици за флюс е ограничено и силно намаляващо, а перспективите са необнадеждаващи. През последните години не е реализиран добив на доломити като огнеупорна суровина. Перспективите и тук са неблагоприятни. Добив на пясъци за кемининово производство не е реализиран през анализирания период. Не се очаква възникване на търсене на такива. Доломити за пълнители не са добивани, а търсенето е основано изцяло на внос. Бъдещия добив на доломитна суровина за пълнители е перспективен, но зависи от икономическа обосновка за това. Не са добивани мрамори за химическата индустрия и не се очаква бъдещо търсене на тези суровини. Както и другаде добива на доломити за металургията е преустановен, а вътрешното потребление е слабо.

11. През анализирания период не е реализиран добив на азбестосъдържаща суровина в България. Вътрешното потребление е изключително слабо, епизодично и основано на внос. Изменение на търсенето за прогнозния период не се очаква.

12. Търсенето и производството на суровините от група 2.10. е слабо, но с тенденция на нарастване. Производството на флуоритова суровина е ниско с тенденция на нарастване. Търсенето на гранити и риолити за получаване на фелдшпат е ниско, задоволява се от добива, но се очаква плавно да нарасне. Това важи и за туфите за фелдшпат и пясъчниците за фелдшпат.

13. При група 2.11 търсенето е слабо. Вермикулитна суровина се добива от 2011 г. като добива варира около 50 хил.т. През последните две години потреблението е изцяло основано на добива, за разлика от предходния период.

II.3. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на нефт и газ

II.3.1. Нефт

Пазарът на нефт и нефтопродукти в страната е напълно либерализиран. В България оперира най-голямата нефтена рафинерия на Балканския полуостров с мажоритарен собственик "Лукойл". Групата разполага с над 200 бензиностанции в страната.

Сред по-големите участници в търговията с нефт и нефтени продукти са LUKOIL, PETROL, OMV, SHELL, ЕКО, Ромпетрол, NAFTEX, PRISTA-OIL, OPET, и HELLENIC PETROLEUM.

„ЛУКОЙЛ България“ ЕООД е дъщерно дружество на руската Лукойл от 1999 г. Тя е лидер в търговията и дистрибуцията на горива, полимери и нефтохимикали, производство на "ЛУКОЙЛ Нефтохим Бургас" АД е водещ доставчик в Европа и САЩ. Групата притежава верига над 200 бензиностанции в цялата страна, с висок дял от пазара на нефтопродукти, горива и полимери в държави от Югоизточна Европа.

„ПРИСТА ОЙЛ" АД - България е част от Групата на „ПРИСТА ОЙЛ", която посредством дъщерните си дружества в цяла Европа, упражнява дейности в областта на производството, разпространението, продажбата и търговията с двигателни и индустриални масла, греси, спирачни течности, металообработващи течности и охлаждащи течности. През последните 13 години фирмата е развила икономически отношения в над 20 държави от региона, като пазарното ѝ присъствие в отделните страни е в рамките между 5-55%.

„ПЕТРОЛ" АД е частна компания, създадена през 1932 г. Тя е лидер в дистрибуцията на горива в България, с повече от 380 бензиностанции, собствена рафинерия, лаборатории за постоянен контрол на качеството на нефтопродуктите, 80 петролни бази и 3 петролни пристанищни терминала, равномерно разпределени в цялата страна.

На таблица № III.3.1 е представено производството, вноса, износа, изменението на запасите, потреблението и средногодишната цена на нефта в Р. България за периода 2001 – 2013 г.

Таблица № II.3.1.

№	Продукт	Мярка	Година												
			2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	х.тона	32,0	33,0	26,7	30,2	27,2	25,3	24,0	23,0	24,0	22,4	21,4	22,9	26,9
2	Внос	х.тона	5 406,0	5 214,0	4 973,0	5 587,0	6 039,0	7 075,0	7 109,0	7 213,0	6 158,0	5 468,0	4 992,6	5 886,1	5 639,1
3	Износ	х.тона	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Изменение на запасите	х.тона	74,0	16,0	-46,0	109,0	-116,0	11,0	44,0	97,0	-64,0	-25,0	-71,0	14	46
5	Потребление 5=1+2-3-4	х.тона	5 364,0	5 231,0	5 045,7	5 508,2	6 182,2	7 089,3	7 089,0	7 139,0	6 246,0	5 515,4	5 085,0	5 895,0	5 620,0
6	Средна цена (crude oil)	\$/барел	23,00	22,81	27,69	37,66	50,04	58,30	64,20	91,48	53,48	71,21	104,10	105,1	104,7

Източник: НСИ и МЕ

Потребностите от нефт в страната се обезпечават основно от внос. Най-големия вносител и преработвател на нефт е „Лукойл Нефтохим Бургас" АД.

Добивът на нефт в Р България е в незначителни количества. Осъществява се от предприятие „Проучване и добив на нефт и газ" гр. Долни Дъбник

През 2013 г. от „Лукойл Нефтохим Бургас" АД са внесени 5,6 млн. тона суров нефт, което е с 4,19% по-малко в сравнение с 2012 г. Произведени нефтопродукти се реализират основно на вътрешния пазар на горива. Това са пропан-бутан, мазут, газьол, автомобилно, дизелово и самолетно гориво и минерални масла.

През последните 13 години се наблюдава тенденция на слабо намаляване на добива на нефт и нарастване на вноса и на потреблението в България.

Вследствие на световната финансова и икономическа криза през 2009 и 2010 г. в световен и национален мащаб се сви производството и потреблението на нефт и нефтопродукти.

През 2013 г. се наблюдава увеличаване на производството и потреблението на нефтопродукти както на вътрешния, така и на световния пазар.

На фиг. II.3.1 е представена прогноза за развитието на потреблението на нефт в България.

Фиг. II.3.1. Прогноза за развитието на потреблението на нефт в България за периода 2014 – 2020 г.

От данните на фиг. II.3.1 е видно, че потреблението на нефт в България се запазва относително постоянно с явна тенденция на плавно нарастване след 2011 г. България произвежда 0,5% от потребностите на страната, което подчертава силно изразената зависимост от внос на нефт от Русия.

Към 01.01.2014 г. страната разполага с 127,9 хил.т. запаси от нефт, които са включени в експлоатация. Осигуреността със запаси при годишно производство от 26,9 хил.т. е за 4,8 години.

II.3.2. Природен газ

Пазарът на природен газ в България се намира в условия на държавна регулация на цените за индустрията и за населението. Тази регулация се осъществява от Комисията за енергийно и водно регулиране.

„Петрокептик“ (бившата „Melrose Resources Sarl“) и „Проучване и добив на нефт и газ“ АД осъществяват националния добив на природен газ в страната. Поради изчерпване на залежите от природен газ в находището на Галата, добитите през 2013 г. количества, покриват 2,5% от вътрешното потребление. Останалото количество е внос от „Газпром“, Русия.

„Булгаргаз“ ЕАД и „Булгартрансгаз“ ЕАД са създадени в резултат на юридическо и организационно реструктуриране на националната газова компания съгласно изискванията на Директива 2003/55 като същите понастоящем са дъщерни дружества на „Български енергиен холдинг“ ЕАД.

Газоразпределението се осъществява от регионални и локални компании като с основен пазарен дял от 59% притежават дъщерните дружества на „Овергаз Инк.“ АД. „Ситигаз България“ е с пазарен дял от 16%, „Черноморската технологична компания“ е с 10%, а останалите дружества са с 5%.

На таблица № II.3.2 е представено производството, вноса, износа, изменението на запасите, потреблението и средногодишната цена на природен газ в Р. България за периода 2001 – 2010 г.

Таблица № II.3.2.

№	Продукт	Мярка	Година												
			2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	млн.м3 (15оС)	24,0	22,0	15,0	337,0	500,0	485,0	287,0	213,0	12,0	73,9	443,3	389,6	282,0
2	Внос	млн.м3 (15оС)	3 611,0	3 286,0	3 184,0	3 176,0	2 880,0	3 051,0	3 345,0	3 433,0	2 521,0	2 609,0	3 042,0	2 475,4	2697,0
3	Износ	млн.м3 (15оС)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Изменение на запасите	млн.м3 (15оС)	14,0	142,0	-178,0	221,0	47,0	89,0	68,0	52,0	-16,0	-134,0	-19	-123	96
5	Потребление 5=1+2-3-4	млн.м3 (15оС)	3 621,0	3 166,0	3 377,0	3 292,0	3 333,0	3 447,0	3 564,0	3 594,0	2 549,0	2 816,9	3 504,3	2 988,0	2 883,0
5	Средна цена	лв/ГДж	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	11,68	15,41	17,16	17,54	18,23	21,37	19,26

Източник: НСИ

Производството на природен газ в България се осъществява от подземно газохранилище „Чирен“ с капацитет на активен газ около 350 млн. м³/годишно.

През 2013 г. вносът на природен газ в България е 2 697 млн. м³ и се осигурява от Русия. Местният добив на природен газ е 282 млн. м³, реализирани от „Проучване и добив на нефт и газ“ АД и „Мелроуз Ресурсис Сарл“; същият, в сравнение с 2009 г., е нараснал 23,5 пъти.

През 2013 г. потреблението на природен газ в страната е 2 883 млн. м³, което е с 8,96% повече в сравнение с 2012 г.. Индустрията консумира 54% от вътрешното потребление. Тя е следвана от енергийния сектор с 39%, от услуги и обществен сектор с 5% и от битови консуматори с 2%. Продажбите на природен газ за потребителите в страната се осъществяват от „Булгаргаз“ ЕАД и от лицензирани газоразпределителни дружества.

В структурата на индустриалните потребители, с водещ дял от 64% е химическата промишленост, следвана от стъкларска и порцеланова промишленост -12%, металургията - 10%, строителство -3% и други 11%.

В структурата на потребителите от енергийния сектор са включени всички предприятия и енергийни инсталации, които преобразуват природния газ в топлинна и електрическа енергия. С преобладаващ дял от 68 % е групата на топлофикационните дружества, осъществяващи централизирано топлоснабдяване и заводските централи (инсталации в индустриални предприятия) с дял от 32%.

На фиг. II.3.2 е представена прогноза за развитието на потреблението на природен газ в България.

Фиг. II.3.2. Прогноза за развитието на потреблението на природен газ в България за периода 2011 – 2020 г.

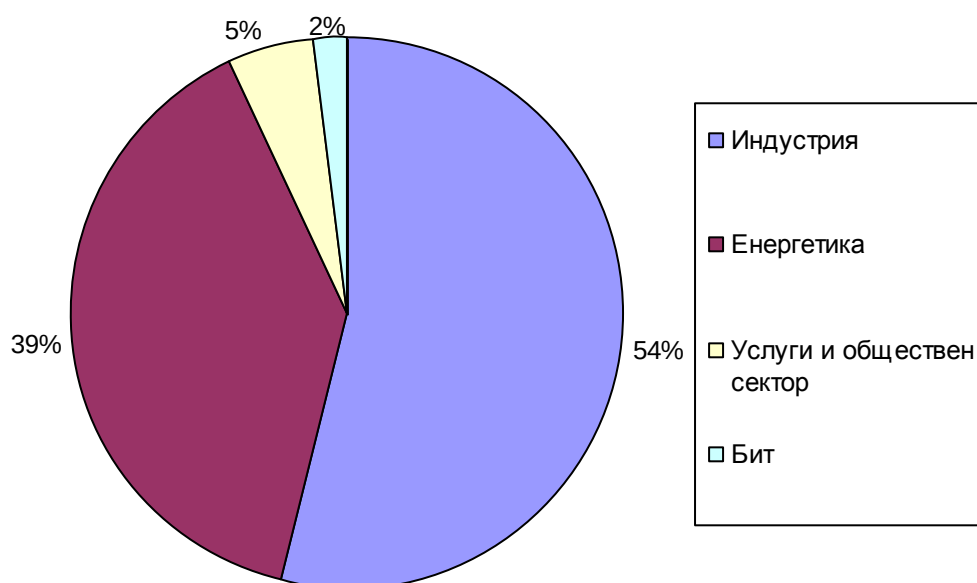
През 2010 и 2011 г. се наблюдава нарастване на производството и потреблението на природен газ както на вътрешния, така и на световния пазар. През 2012 - 2013 г. производството и потреблението в страната намалява.

Понастоящем добиваните количества нефт и природен газ заемат незначителен дял в топлинно-енергийния баланс на страната.

Към 01.01.2014 г. България разполага с 9683,4 млн. м³, от които 93,4% се намират в експлоатация. Осигуреността на страната със запаси при запазване на настоящото равнище на добива е за 32,1 години.

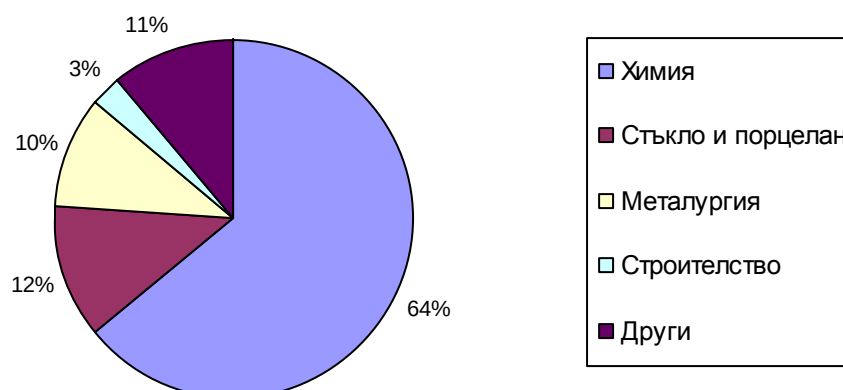
Страната е силно зависима от вноса на природен газ от Русия. През 2013 г. вноса на природен газ заема 90,22% от потреблението на страната.

На фиг. II.3.3 е представено потреблението на природен газ по икономически и обществени сектори.

Фиг. II.3.3. Потребление на природен газ по икономически и обществени сектори

На фиг. II.3.4 е представено потреблението на природин газ по икономически дейности в сектор Индустрия.

Фиг. II.3.4. Потребление на природин газ по икономически дейности в сектор Индустрия

Фигури II.3.3 и II.3.4 са построени по данни на МЕ.

II.3.3. Кондензат

Газовият кондензат е продукт, добиван от газови и нефтени находища, а също така и при ректификация на нефт.

На таблица № II.3.3 е представено производството, вноса, потреблението, средногодишната цена на газовия кондензат в Р. България за периода 2000 – 2013 г.

Таблица № II.3.3.

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.тона	1,200	1,400	0,700	1,200	2,900	2,800	2,200	1,700	1,100	0,700	0,700	0,600	0,700	0,500
2	Внос	хил.тона	167,800	0,000	0,000	0,102	2,000	0,000	0,022	0,000	0,000	0,000	0,970	0,585	0,253	0,001
3	Износ	хил.тона	0,000	0,000	0,000	0,000	0,049	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,055
4	Потребление 4=1+2-3	хил.тона	169,000	1,400	0,700	1,302	4,851	2,800	2,222	1,700	1,100	0,700	1,670	1,185	0,953	0,446
6	Средна цена на вноса	Евро/тон	224.1	229.7	201.34	164.48	226.2	346.78	442.99	465.63	508.86	359.11	604.59	682.42	510,030	524,360

Източник: МИ и МЕ

От данните на табл. № II.3.3 е видно, че газовият кондензат заема много малка част от енергийните запаси на България, а също така и от енергийните суровини, потребявани в страната. През последните години в световен мащаб се наблюдава засилен интерес към добива на газов кондензат и на шистов газ на основата на технологии, основани на утилизация на въглищни находища със сложни за конвенционална експлоатация технологични условия.

На фиг. II.3.5 е представена прогноза за развитието на потреблението на кондензат в България до 2020 г.

Фиг. II.3.5. Прогноза за развитието на потреблението на газов кондензат в България за периода 2014 – 2020 г.

През последните седем години се наблюдава намаляване на производството и потреблението на кондензат на вътрешния пазар.

Добиваните количества кондензат заемат незначителен дял в топлинно-енергийния баланс на страната.

Към 01.01.2014 г. запасите от кондензат са 1236,9 хил. тона, от които 95,4% ъа в експлоатация. Осигуреността на страната със запаси при сегашните равнища на добива е изключително висока.

II.3.4. Основни изводи и препоръки по група Нефт и газ

1. Съществуващата детайлна и подробна информация, относно енергийните подземни богатства в НСИ, МИ и МЕ благоприятства изготвянето на настоящото изследване. При разработването на задачата са използвани данни от Балансите на запасите и ресурсите, от вноса и износа по години, от НСИ и от Бюлетините за състоянието и развитието на енергетиката на Р. България.

2. През последните 13 години се наблюдава тенденция на намаляване на добива на нефт и нарастване на вноса и на потреблението в България. От началото на икономическата криза се регистрира спад във вътрешното потребление на нефт в страната. Това е продиктувано и от високите международни цени на петрола и увеличението на акцизите върху течните горива. От 2012 г. производството и потреблението на нефт нараства. Перспективите са към запазване и плавно увеличаване на производството и потреблението на нефт и нефтопродукти през следващите години. Запазва се монополната позиция на „Лукойл“ в България.

3. Добивът на природен газ в страната покрива едва 9,78% от вътрешното потребление и плавно нараства. Основен доставчик на природен газ както за страната, така и за Европа е „Газпром“, Русия. През последните три години цените на природния газ промениха устойчивия им

ръст. В условията на криза през 2009 и 2010 г. индустриалните потребители и домакинствата свиха потреблението на природен газ. През 2011 г. потреблението на газ възвърна предишните си равнища, след което плавно намаля. При благоприятно развитие на световната икономика се очаква потреблението на природен газ да се увеличи. Основни потребители на природен газ в страната са енергетиката, химическата и стъкларската промишленост.

4. Газовият кондензат заема малка част от енергийните запаси на България, а също така и от енергийните суровини, потреблявани в страната. През последните години се регистрира свиване на производството и потреблението на газови кондензати. Независимо от засиления интерес в страната към газовите кондензати и извличането на шистови газове с неизяснени позиции, относно екологичните аспекти на добивните технологии, перспективите са към плавно намаляване на вътрешното му потребление.

II.4. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на твърди горива

II.4.1. Черни въглища

Добивът на черни въглища е съсредоточен в „Балканбас“. Общият добив на черни въглища е незначителен (23,4 хил.т. през 2013 г.) и е реализиран от Мини „Балкан 2000“ ЕАД.

В последствие те се Обогатяват се в Централна обогатителна фабрика в гр. Твърдица, след което до 2004 г. се коксуваха в Кремиковци за целите на черната металургия. Получените отпадъци се изпращаха в ТЕЦ „Сливен“. Малки количества черни въглища се добиват около Белоградчик и в с. Горно и Долно Оризово в Западна Стара планина. Открити са въглища и в Добруджанския басейн, който е със запаси от 409 млн.т., но са на голяма дълбочина и са оводнени, което прави добива им с конвенционални минни технологии засега технологично сложен и икономически нецелесъобразен.

На таблица № II.4.1 е представено производството, вноса, износа, потреблението, средногодишната цена на черни въглища в Р. България за периода 2000 – 2013 г.

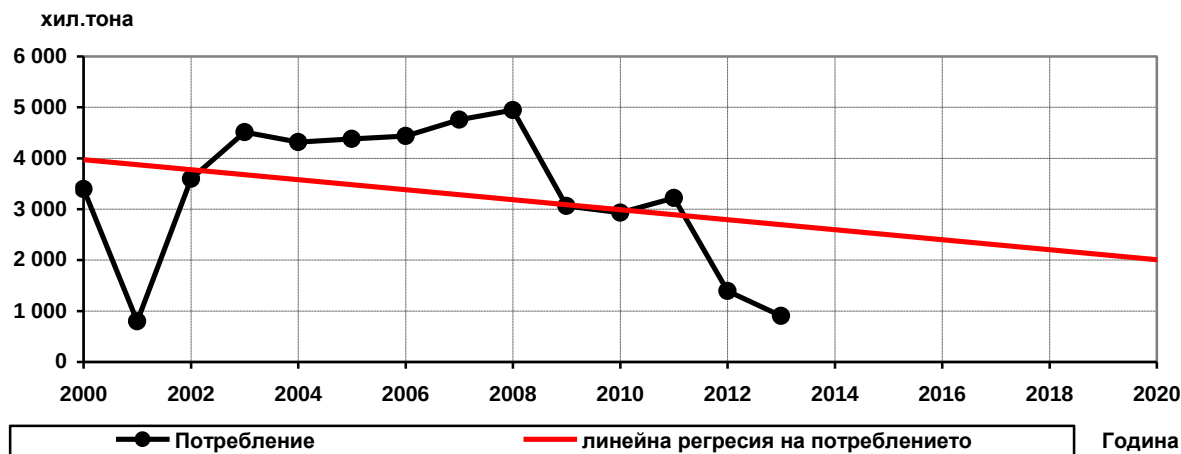
Таблица № II.4.1

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.тона	132,7	121,6	109,1	76,6	76,6	95,7	51,9	18,1	18,5	23,0	21,1	22,3	21,2	23,4
2	Внос	хил.тона	3266,7	677,5	3492,4	4443,7	4250,6	4287,4	4392,2	4757,5	4962,3	3048,5	2986,9	3250,0	1413,4	878,1
3	Износ	хил.тона	1,6	0,5	3,0	4,7	9,5	4,5	5,8	17,4	36,2	11,7	77,7	52,0	39,3	0,0
4	Потребление 4=1+2-3	хил.тона	3397,8	798,6	3598,5	4515,6	4317,7	4378,6	4438,3	4758,2	4944,6	3059,8	2930,3	3220,3	1395,3	901,5
5	Средна цена	лв./тон	43.15	37.35	46.42	41.70	49.93	60.34	62.79	66.83	88.93	77.47	82.82	83.43	95.47	87.56

Източник: НСИ, МИ и МЕ

От данните на табл. № II.4.1 е видно, че производството на черни въглища заема незначителна част от вътрешното потребление на страната, което се запазва относително постоянно.

На фиг. II.4.1 е представена прогноза за развитието на потреблението на черни въглища в България до 2020 г.

Фиг. II.4.1. Прогноза за развитието на потреблението на черни въглища в България за периода 2011 – 2020 г.

През анализирания период се наблюдава рязко намаляване на производството и потреблението на черни въглища на вътрешния пазар, поради закриването на доменното производство на „Кремиковци“ АД, свиване на производството на стъклени изделия. При възобновяване на стоманодобива, чугунолеенето и стъклопроизводството потреблението на черни въглища неминуемо ще нарастне.

Добиваните количества черни въглища заемат незначителен дял в топлинно-енергийния баланс на страната.

Към 01.01.2014 г. страната разполага с 4394,2 хил. т. геоложки запаси, от които 32,1% се намират в експлоатация. Осигуреността на страната със запаси от черни въглища при сегашните ниски обеми на добив е за 59,3 години.

II.4.2. Кафяви въглища

Добивът на кафяви въглища в България през 2013 г. заема едва 7,6 % от въгледобива като през последните години се запазва около 2,5 млн.т., поради ограничените им разкрити запаси. Калоричността им е от 2000 до 5000 ккал/кг., а съдържанието на влага и пепел е около 20 %. Запасите им в натура са около 10 % от общите запаси на въглища в страната, а в условно гориво - около 13 %. Около 45 % от добива им е съсредоточен в гр. Бобов дол.

Добивът на кафяви въглища в Перник през 2013 г. заема 41,2 %, но бързо спада, поради ограничените разкрити запаси и слаба и намаляваща рентабилност.

Черноморският басейн обхваща мините в селата Рудник и Черно море, където има запаси от около 50 млн.тона. С най-малки запаси е Пиринският басейн (около 20 млн.тона). Той е разположен в землището на село Брежани. Малки количества кафяви въглища се добиват край Кюстендил (Бистрица) и гр. Николаево (Старозагорско). Кафявите въглища се използват основно за производство на електроенергия в ТЕЦ „Бобов дол“ и ТЕЦ „Перник“, а също така и като гориво в промишлените централи и бита.

На таблица № II.4.2 е представено производството, вноса, износа и потреблението на кафяви въглища в Р. България за периода 2000 – 2013 г.

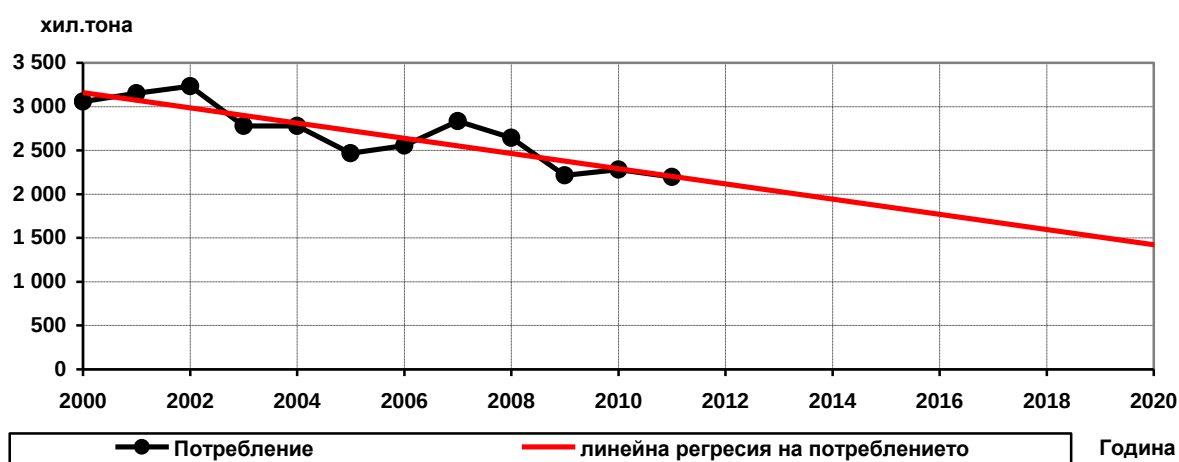
Таблица № II.4.2

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.тона	3058,6	3151,3	3231,9	2778,4	2777,2	2469,2	2556,9	2834,0	2643,2	2243,8	2321,2	2743,5	2442	2301,5
2	Внос	хил.тона	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Износ	хил.тона	0	0	0	0	0	0	0	0	0	29	42	76,3	86,4	83,9
4	Потребление 4=1+2-3	хил.тона	3058,6	3151,3	3231,9	2778,4	2778,2	2469,2	2556,9	2834,0	2643,2	2214,8	2279,2	2667,2	2355,6	2217,6

Източници: НСИ, МИ и МЕ

Добивът на кафяви въглища през последните години плавно намалява, поради ниската и намаляваща рентабилност. Предвижда се разкриването на нови запаси от 3-ти и 4-ти пластове на рудник „Бабино“, но все още икономическата целесъобразност не е уточнена, необходимите инвестиции са високи и не са по възможностите на концесионера.

На фиг. II.4.2 е представена прогноза за развитието на потреблението на кафяви въглища в България до 2020 г.

Фиг. II.4.2. Прогноза за развитието на потреблението на кафяви въглища в България за периода 2014 – 2020 г.

Проявената на фиг. II.4.2 намаляваща тенденция на добива и потреблението зависи от икономическите интереси и финансови възможности на концесионера, разработващ рудниците от Бобовдолския, Пернишкия и Черноморския въглищни басейни.

През прогнозния период не се очаква производството и потреблението на кафяви въглища да се увеличи.

Към 01.01.2014 г. запасите от кафяви въглища възлизат на 71,4 млн. тона, от които 85,2% са в експлоатация. Осигуреността на страната с запаси от кафяви въглища е за 25,2 години.

II.4.3. Лигнитни въглища

В структурата на добитите въглища преобладават лигнитните – 92,3%, следвани от кафявите – 7,6% и черни въглища – 0,1%. Общият добив на лигнитни въглища през 2013 г. е 26,4 млн. тона като техен основен производител е Мини „Марица изток“ ЕАД, с дял от 95,9%. Други производители на лигнитни въглища са мините „Бели брег“ (1,5%), „Станянци“ (1,4%) и „Чукурово“ (1,2%).

Състоянието на запасите от лигнитни въглища към 01.01.2014 г. възлиза на 71,4 млн. тона., от които 86,6% са в експлоатация.

Лигнитните въглища са основните местни сурови, от които пряко зависи развитието на енергетиката. Те заемат 96,1 % от запасите на въглища в страната, нискокалорични са (между 1200 – 1600 ккал/кг.) и съдържат много примеси - влага, пепел, сярa и др.

На таблица № II.4.3 е представено производството, вноса, износа, потреблението и средните цени на лигнитни въглища в Р. България за периода 2000 – 2013 г.

Таблица № II.4.3

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.тона	23123,4	23 854,9	23 201,6	24 559,0	23 384,5	22 146,1	22 749,5	25 325,0	26 007,8	25 014,8	27 148,3	34496,2	31040,7	26459,3
2	Внос	хил.тона	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Износ	хил.тона	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,635	0,127
4	Потребление 4=1+2-3	хил.тона	23123,4	23854,9	23201,6	24559,0	23385,5	22146,1	22749,5	25325,0	26007,8	25014,8	27148,3	34496,2	31040,1	26459,2
5	Средна цена	лв/тон	12,17	12,34	12,44	12,46	12,37	12,92	13,66	14,27	16,34	16,85	16,49	16,16	16,09	15,12

Източници: НСИ, МИ и МЕ

Както се вижда от табл. № II.4.3 потреблението на лигнитни въглища е основано изцяло на вътрешното производство. Това е обосновано от съотношението транспортни разходи – цена до топлоелектрическите централи, пригодени за изгаряне на нискокалорични и нискокачествени въглища.

На фиг. II.4.3 е представена прогноза за развитието на потреблението на лигнитни въглища в България до 2020 г.

Фиг. II.4.3. Прогноза за развитието на потреблението на лигнитни въглища в България за периода 2014 – 2020 г.

Проявената на фиг. II.4.3 нарастваща тенденция до 2011 г. е последвана от спад на производството и потреблението на лигнитни въглища. През последните години се наблюдава слаб спад на електропотреблението от индустрията, услугите и домакинствата.

През прогнозния период се очаква производството и потреблението на лигнитни въглища плавно да нараства.

Към 01.01.2014 г. запасите от лигнитни въглища възлизат на 1,9 млрд. тона, от които 86,6% са в експлоатация. Осигуреността на страната със запаси възлиза на 58,8 години.

II.4.4. Антрацитни въглища

Антрацитните въглища са с най-висока калоричност (между 6000 и 7000 ккал/кг), но запасите им са незначителни (0,2% от натуралните и 0,55 от запасите в условно гориво). По тази причина добивът им от 2004 г. прекратен. Единственото до тогава експлоатирано находище е край Своге. Въглищата се обогатяваха на гара Томпсън.

Находище на антрацитни въглища има и край Белоградчик, но то е с малки запаси.

Антрацитните въглища намират приложение в стъklarството, производството на карбид и вародобив.

На таблица № II.4.4 е представено производството, вноса, износа, потреблението, средните цени на антрацитните въглища в Р. България за периода 2000 – 2013 г.

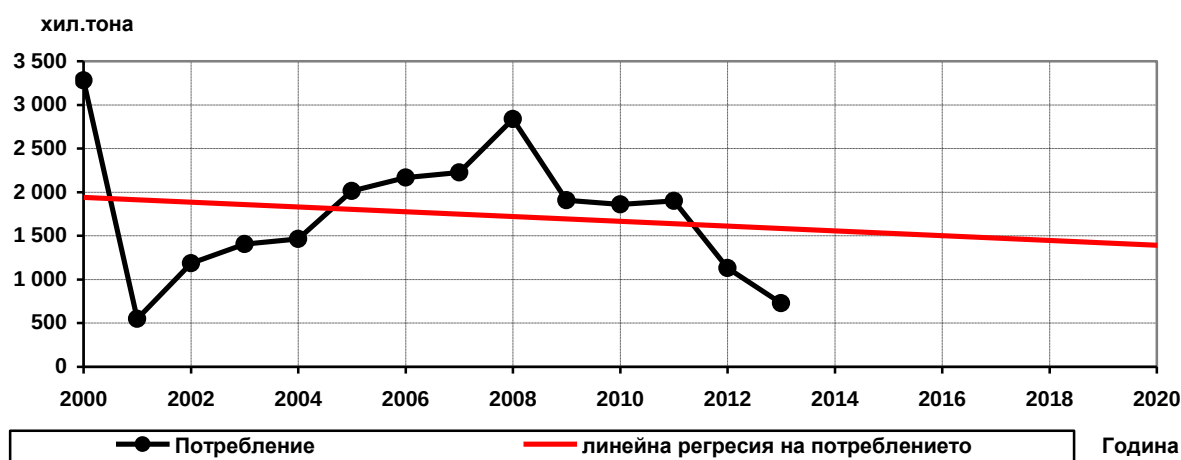
Таблица № II.4.4

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.тона	15,6	14,3	13,0	8,9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Внос	хил.тона	3266,7	536,6	1173,6	1396,2	1464,6	2016,9	2170,6	2229,6	2843,9	1908,4	1858,4	1900,0	1132,6	732,9
3	Износ	хил.тона	0,4	0,1	1,1	0,3	0,8	2,5	1,8	2,4	7,2	2,0	0,2	1,0	2,7	2,9
4	Потребление 4=1+2-3	хил.тона	3 281,9	550,8	1 185,5	1 404,8	1 463,8	2 014,4	2 168,8	2 227,2	2 836,7	1 906,4	1 858,3	1 899,0	1129,9	730,0
5	Средна цена на вноса	Евро/тон	43,15	38,37	42,11	34,03	42,52	48,49	50,28	61,67	83,19	81,56	83,70	85,00	106,11	89,17

Източници: НСИ, МЕ и МИ

Както се вижда от табл. № II.4.4 потреблението на антрацитни въглища е основано изцяло на внос. Производството на антрацитни въглища е преустановено през 2003 г.

На фиг. II.4.4 е представена прогноза за развитието на потреблението на антрацитни въглища в България до 2020 г.

Фиг. II.4.4. Прогноза за развитието на потреблението на антрацитни въглища в България за периода 2014 – 2020 г.

Проявената на фиг. II.4.4 намаляваща тенденция е в резултат на намаляване на потреблението на антрацитни въглища основно в стъklarската промишленост.

Добивът на антрацитни и черни въглища в България е недостатъчен за нуждите на страната, поради което се внасят годишно около 3,5 млн.тона въглища главно от Украйна (1,9 млн.тона антрацитни и 1,5 млн.тона черни).

Потенциални запаси от антрацитни въглища са открити в района на видинското село Киреево под връх "Връшка чука" с концесионер „Минно дружество Белоградчик“ АД.

През прогнозния период се очаква да продължи тенденцията на намаляване на внос на антрацитни въглища, а също така и добив не се предвижда.

Към 01.01.2014 г. запасите от антрацитни въглища възлизат на 6,7 хил. тона, които не се намират в експлоатация. Осигуреността на страната с геоложки запаси от антрацитни въглища е много слаба.

II.4.5. Основни изводи и препоръки по група Твърди горива

1. Производството на черни въглища заема незначителна част от вътрешното потребление на страната, което се запазва относително постоянно. След закриване на доменното производство в металургичния комбинат „Кремиковци“, вътрешното потребление проявява тенденция на плавен спад.

2. Добивът на кафяви въглища в България през 2013 г. заема едва 9,6 % от целия въгледобив и бързо спада, поради изчерпване на разкритите и подготвени запаси. Проявена е тенденция към плавно намаляване на добива и потреблението на кафяви въглища.

3. През 2013 г. в структурата на добитите въглища най-голям относителен дял заемат лигнитните въглища (90,35%). Те заемат значителен дял в структурата на производството на първична енергия в страната. Вследствие на намаленото енергопотребление както от индустрията, така и от домакинствата, през последните две години, се очертава траен спад на производството и потреблението им страната, но като цяло през прогнозния период добива ще прояви тенденция на умерен растеж. Лигнитните въглища са стратегическа суровина за развитието на енергетиката на страната през следващите години.

4. Потреблението на антрацитни въглища е основано изцяло на внос. Добивът на антрацитни е преустановен през 2003 г., а производството на черни въглища е недостатъчно за потребностите на страната. Потреблението е почти изцяло основано на внос на украински черни и антрацитни въглища. Отчетеният слаб ръст в стъкларската промишленост очертава през прогнозния период тенденция на умерено нарастване на потреблението на антрацитни въглища в страната.

II.5. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на строителни материали

Строителните материали намират приложение най-вече в хоризонталното и вертикалното строителство, което опосредства неразривната връзка между тяхното търсене и изменението на строителната активност в страната.

Вътрешното търсене (потребление) на строителни материали в страната за всеки отделен период се определя от добива плюс внос, минус износ и изменението на обема на готовите запаси от продукция през периода. Поради липса на информация за изменението на обема на готовите запаси от продукция през отделните периоди и пренебрежимо малките им обеми, при определяне на вътрешното търсене на строителни материали се налага то да бъде пренебрегнато.

II.5.1. Анализ на строителната активност в България през периода 2000 – 2014 г.

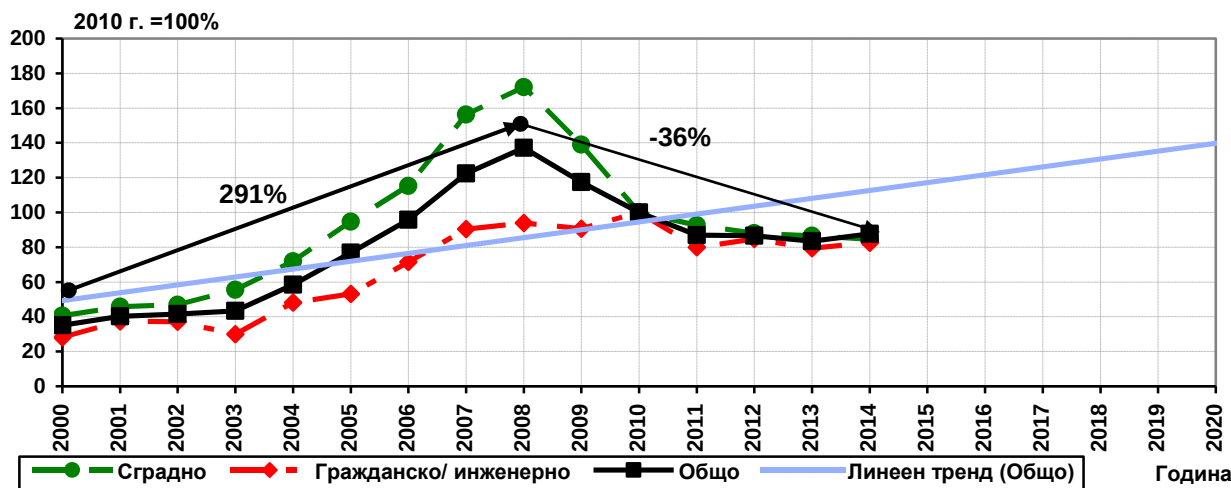
II.5.1.1. Анализ на строителната активност в България по вид строителство през периода 2000 – 2014 г.

Анализът на строителната активност по вид строителство в България през периода 2000 – 2014 г. е извършен на основата на осредняване на индекса на строителната продукция от месечна база на годишна (Сезонно неизгладени данни, 2010 г. = 100%)⁴. Резултатите от осредняването на данните са представени в табл. № II.5.1.

Таблица № II.5.1. Осреднени индекси на строителната продукция, %

Строителство \ Година	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Сградно	40,6	45,7	46,9	55,5	71,8	94,7	115,2	156,3	172	139	100	92,7	88	86,6	84,6
Гражданско/ инженерно	28,2	37,3	37,1	29,9	48,1	53,1	71,5	90,4	94	90,7	100	79,9	84,8	79,4	82,5
Общо	35,1	40,3	41,6	43,3	58,4	76,9	95,7	122,4	137,2	117,4	100	87	86,5	83,4	87,6

На фиг. II.5.1 е представено изменението на индекса на строителната продукция през периода 2000 – 2014 г. и линейният тренд на развитие на показателя до 2020 г.

Фиг. II.5.1. Индекс на строителната продукция през периода 2000 – 2014 г. (Сезонно неизгладени данни, 2010 г. = 100%)

Ръстът на строителната продукция през периода 2000 – 2008 г. е в размер на 291%, а в периода 2008 – 2013 г. е реализиран спад от 36%. Въпреки това трендът на строителната продукция

⁴ Таблицата е построена по данни на НСИ: Индекс на строителната продукция (Сезонно неизгладени данни, 2010 г. = 100%), <http://www.nsi.bg>

е растящ. До 2020 г. се очаква индексът на строителната продукция да достигне равнището си от 2008 г.

II.5.1.2. Анализ на строителната активност в България по статистически райони през периода 2002 – 2013 г.

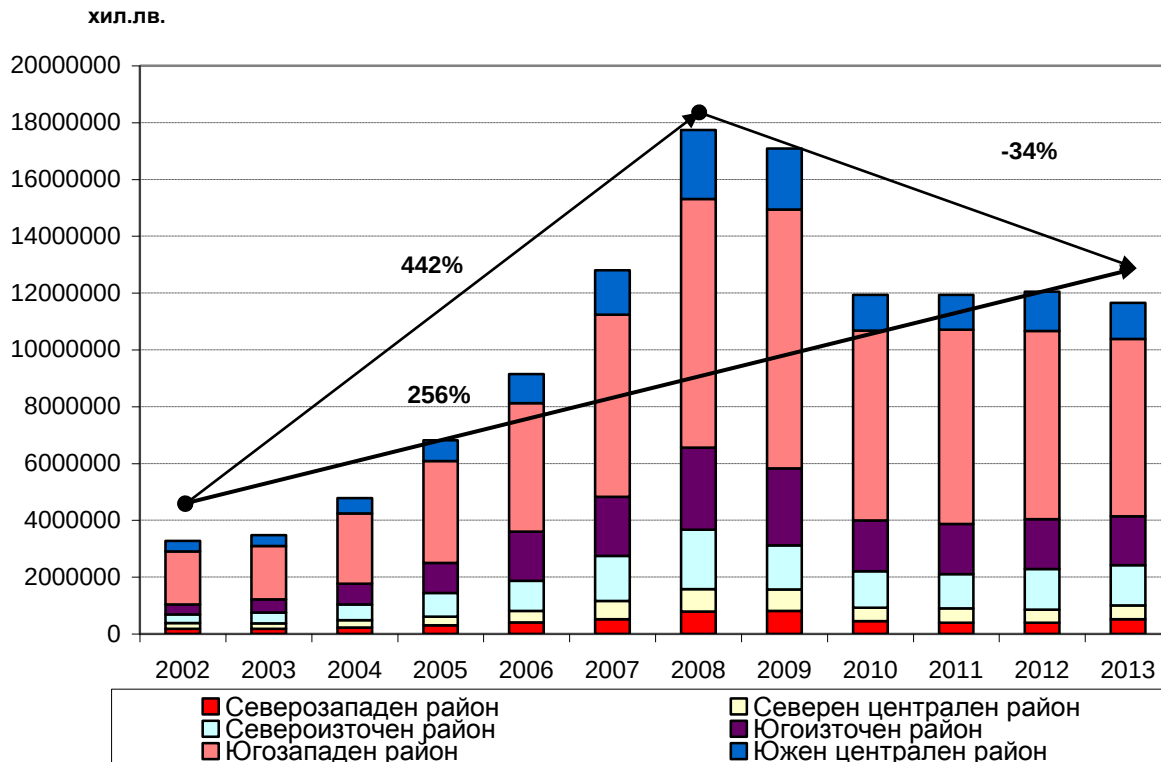
Анализът на строителната активност в България по статистически райони през периода 2000 – 2013 година може да бъде извършен на основата на изменението на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически райони за периода 2002 – 2013 година.

На таблица № II.5.2 е представена динамиката на изменението на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически райони за периода 2002 – 2013 година по данни на НСИ⁵ в хил. лв.

Таблица № II.5.2. Приходи от дейността на строителните предприятия по статистически райони, хил.лв.

Район \ Година	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Северозападен район	175273	183982	227850	305175	400666	515947	791849	815085	446877	394414	394 700	518 424
Северен централен район	211686	191698	258383	299118	414683	642671	781683	746854	474029	502042	457 372	478 148
Североизточен район	298621	378518	544893	835160	1051660	1585555	2092927	1551329	1281151	1207719	1 433 690	1 418 382
Югоизточен район	350864	465824	737056	1053600	1733547	2080649	2895894	2711982	1792886	1769034	1 758 063	1 720 322
Югозападен район	1869902	1871622	2474157	3594064	4518833	6411645	8741855	9110899	6681011	6834752	6 620 195	6 252 424
Южен централен район	368754	386271	533091	729949	1031139	1563206	2433542	2148065	1257141	1223415	1 382 391	1 266 661
България	3275100	3477915	4775430	6817066	9150528	12799673	17737750	17084214	11933095	11931376	12 046 411	11 654 361

На фигура II.5.2 е представена динамиката на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически райони през периода 2002 – 2013 година в хил. лв.

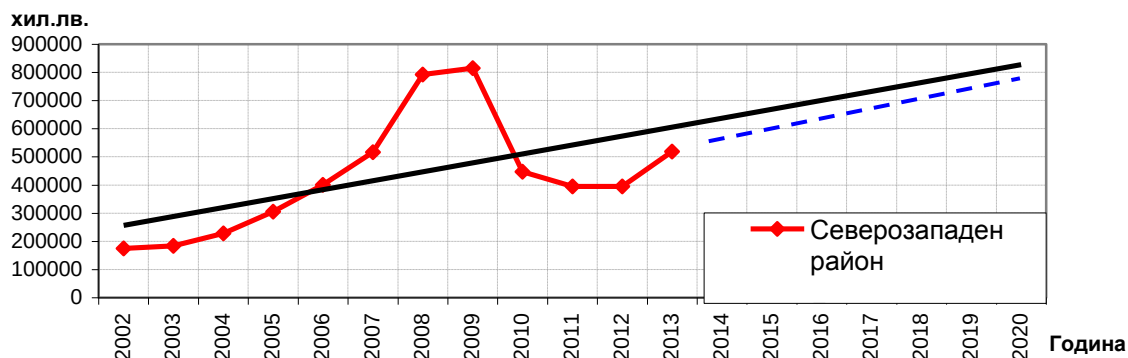

Фиг. II.5.2. Динамика на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически райони през периода 2002 – 2013 година

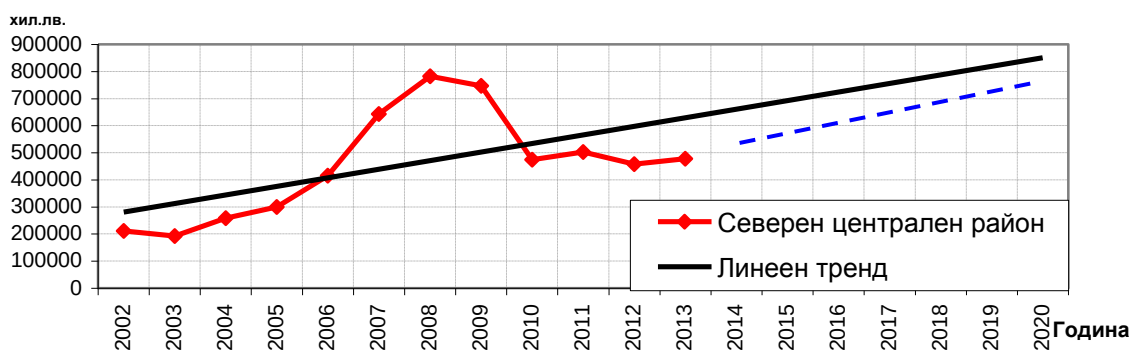
⁵ Таблицата е построена по данни на НСИ: Приходи от дейността на строителните предприятия по статистически райони и области, <http://www.nsi.bg>

Представената информация на фиг. II.5.2 потвърждава направените изводи от фиг. II.5.1.

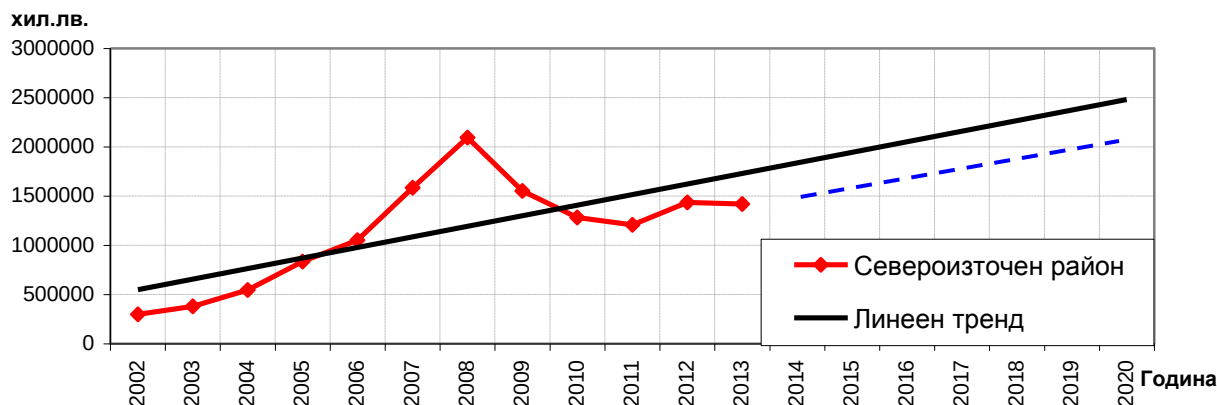
Изменението на потреблението на строителни материали по статистически райони за периода 2002 – 2013 г. може да представи чрез динамиката на изменение на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически райони и България общо, на чиято основа са изготвени фигури №№ II.5.3 – II.5.9. Със синя прекъсната линия е представено очакваното изменение на строителната активност па географски райони през прогнознния период.

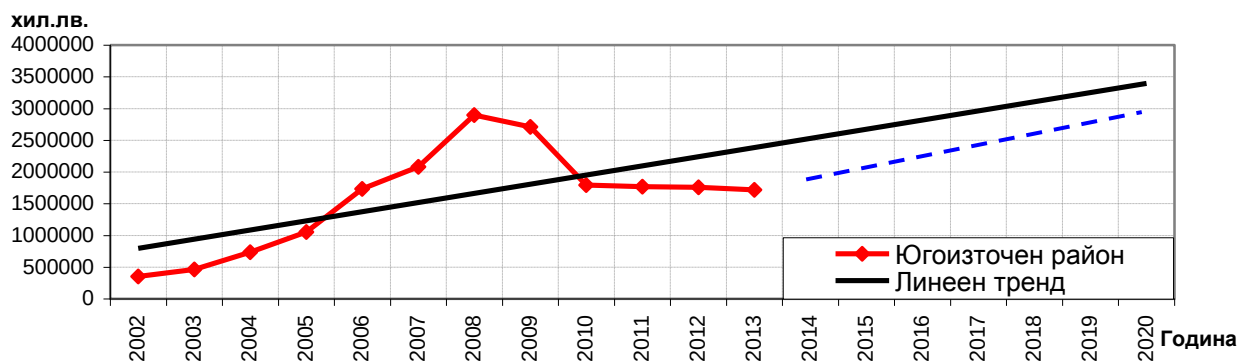
Фиг. II.5.3. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от Северозападен район през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

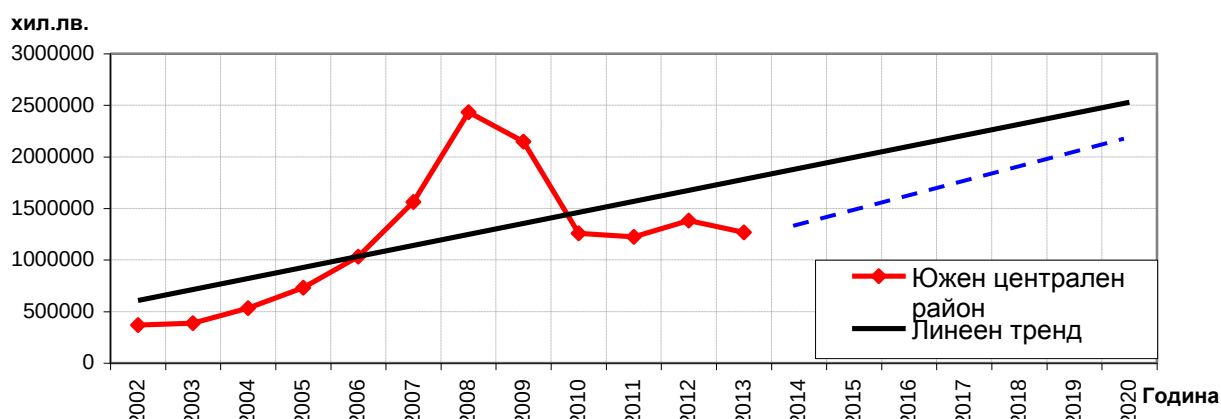
Фиг. II.5.4. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от Северен централен район през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

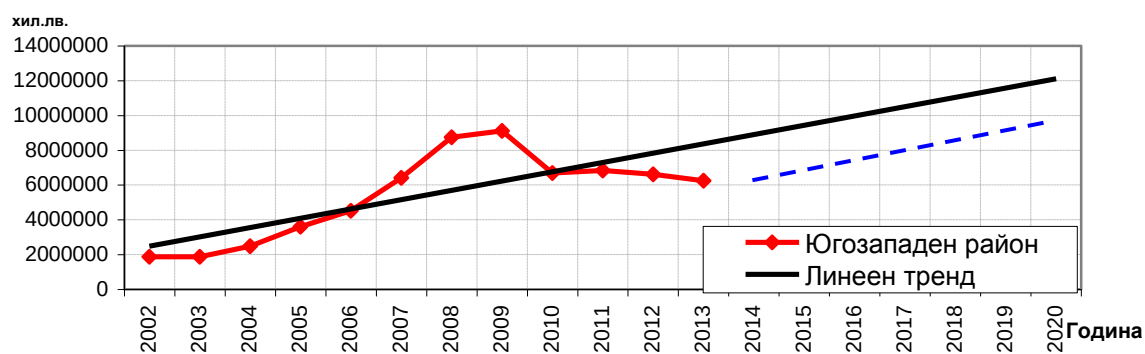
Фиг. II.5.5. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от Североизточен район през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

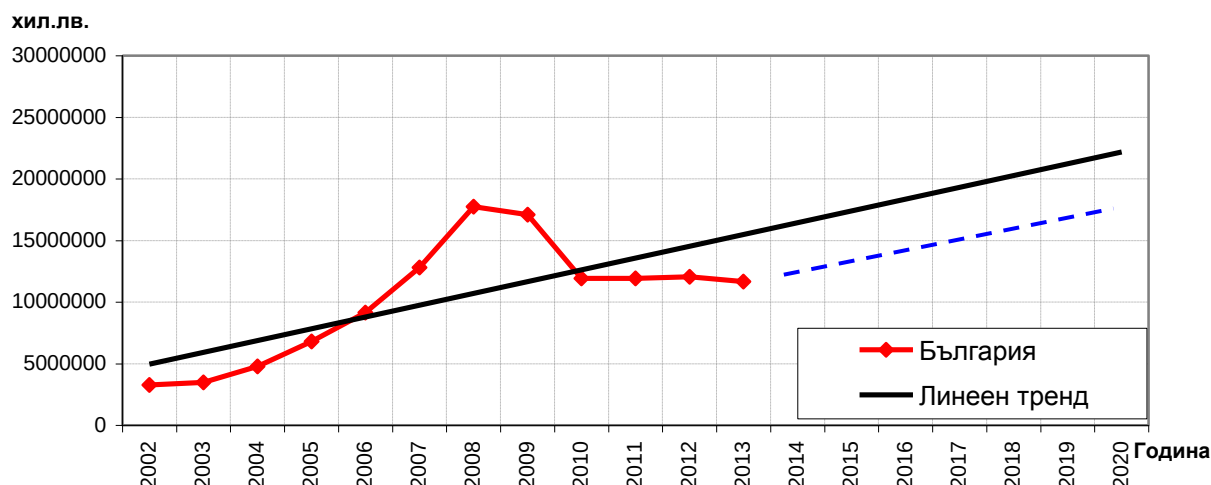
Фиг. II.5.6. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от Югоизточен район през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Фиг. II.5.7. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от Южен централен район през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Фиг. II.5.8. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от Югозападен район през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Фиг. II.5.9. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от България за периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Линейните трендове на развитие на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически райони и за България общо бележат очакван устойчив ръст на развитие през периода 2014 – 2020 г.

I.5.1.3. Анализ на строителната активност в България по статистически области

Анализът на строителната активност в България по статистически области през периода 2002 – 2013 година може да бъде извършен на основата на изменението на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически области през периода 2002 – 2013 година.

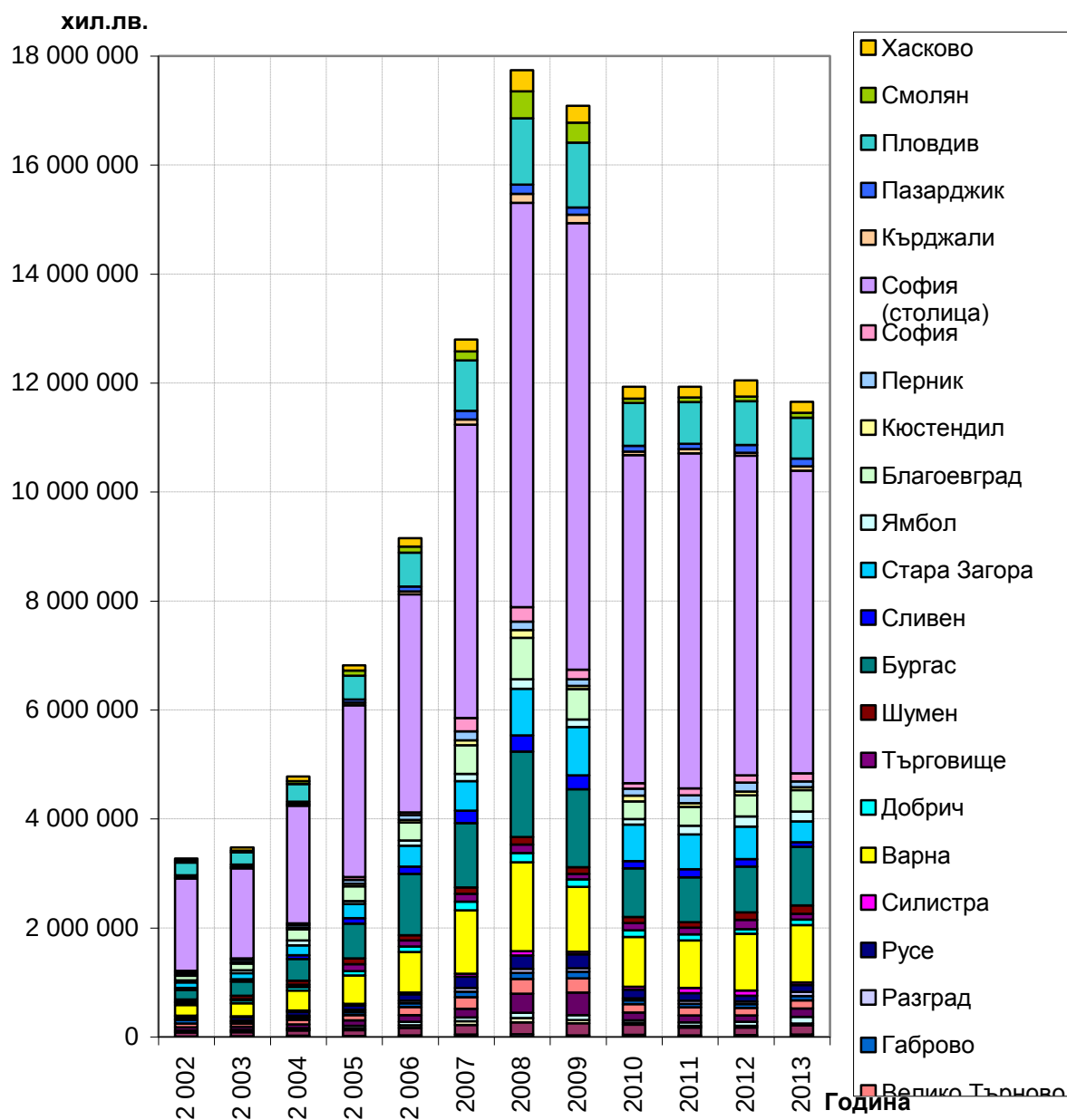
На таблица № II.5.3 е представена динамиката на изменение на приходите от дейността в на строителните предприятия по статистически области, по класификацията на териториалните единици за статистически цели, в България през периода 2002 – 2013 година по данни на НСИ⁶ в хил. лв.

⁶ Таблицата е построена по данни на НСИ: Приходи от дейността на строителните предприятия по статистически райони и области, <http://www.nsi.bg>

Таблица № II.5.3. Приходи от дейността на строителните предприятия по статистически области

Статистически райони и области	Година											
	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
България	3 275 100	3 477 915	4 775 430	6 817 066	9 150 528	12 799 673	17 737 750	17 084 214	11 933 095	11 931 376	12 046 411	11 654 361
Северна и Югоизточна България	1 036 444	1 220 022	1 768 182	2 493 053	3 600 556	4 824 822	6 562 353	5 825 250	3 994 943	3 873 209	4 043 825	4 135 276
Северозападен район	175 273	183 982	227 850	305 175	400 666	515 947	791 849	815 085	446 877	394 414	394 700	518 424
Видин	7 026	10 399	21 640	14 978	26 501	42 036	48 079	29 137	35 716	29 210	29 358	44 787
Враца	73 129	75 095	92 683	104 779	137 681	177 593	220 059	220 448	187 603	141 401	138 496	168 370
Ловеч	21 844	20 919	22 389	33 499	50 578	68 835	76 766	56 590	32 284	32 103	32 642	32 671
Монтана	15 519	19 802	20 534	47 375	60 556	66 569	96 957	90 935	47 686	65 355	74 272	120 645
Плевен	57 755	57 767	70 604	104 544	125 350	160 914	349 988	417 975	143 588	126 345	119 932	151 951
Северен централен район	211 686	191 698	258 383	299 118	414 683	642 671	781 683	746 854	474 029	502 042	457 372	478 148
Велико Търново	67 910	61 183	86 539	93 609	144 756	211 891	269 436	258 617	154 024	145 177	136 322	150 640
Габрово	67 985	30 488	43 510	51 124	72 038	100 862	110 676	120 323	69 038	66 810	68 006	81 862
Разград	16 079	21 496	27 633	45 156	47 805	72 031	74 888	67 161	37 371	57 971	46 858	72 514
Русе	44 796	58 044	71 613	80 999	116 847	202 266	246 679	255 298	158 447	135 763	109 201	127 644
Силистра	14 916	20 487	29 088	28 230	33 237	55 621	80 004	45 455	55 149	96 321	96 985	45 488
Североизточен район	298 621	378 518	544 893	835 160	1 051 660	1 585 555	2 092 927	1 551 329	1 281 151	1 207 719	1 433 690	1 418 382
Варна	196 802	241 535	361 617	524 630	741 003	1 163 925	1 629 363	1 190 806	911 853	871 474	1 038 641	1 052 209
Добрич	41 308	54 451	65 764	76 120	103 260	158 523	171 169	136 959	120 475	113 893	87 508	104 046
Търговище	18 739	17 811	43 458	128 835	110 244	142 440	152 361	104 140	134 022	121 468	168 932	104 714
Шумен	41 772	64 721	74 054	105 575	97 153	120 667	140 034	119 424	114 801	100 884	138 609	157 413
Югоизточен район	350 864	465 824	737 056	1 053 600	1 733 547	2 080 649	2 895 894	2 711 982	1 792 886	1 769 034	1 758 063	1 720 322
Бургас	173 187	259 821	400 001	639 372	1 125 334	1 176 605	1 570 181	1 431 304	893 159	826 390	840 144	1 071 930
Сливен	37 417	42 270	65 375	98 980	134 421	228 101	295 366	256 724	128 665	147 861	135 028	85 813
Стара Загора	101 681	110 982	180 834	260 249	382 913	541 909	858 356	885 874	669 053	635 603	595 225	379 131
Ямбол	38 579	52 751	90 846	54 999	90 879	134 034	171 991	138 080	102 009	159 180	187 666	183 448
Югозападна и Южна централна България	2 238 656	2 257 893	3 007 248	4 324 013	5 549 972	7 974 851	11 175 397	11 258 964	7 938 152	8 058 167	8 002 586	7 519 085
Югозападен район	1 869 902	1 871 622	2 474 157	3 594 064	4 518 833	6 411 645	8 741 855	9 110 899	6 681 011	6 834 752	6 620 195	6 252 424
Благоевград	86 604	122 086	203 435	268 013	329 872	524 459	760 357	558 332	324 396	346 861	389 296	392 116
Кюстендил	23 336	25 825	30 060	52 531	51 797	93 341	141 943	59 166	108 673	70 357	66 149	51 344
Перник	39 744	44 575	50 167	67 719	86 289	165 462	157 304	119 539	127 780	143 766	164 849	107 180
София	23 336	25 825	30 060	52 531	51 797	244 510	265 828	175 573	101 171	123 336	137 284	151 393
София (столица)	1 696 882	1 653 311	2 160 435	3 153 270	3 999 078	5 383 873	7 416 423	8 198 289	6 018 991	6 150 432	5 862 617	5 550 391
Южен централен район	368 754	386 271	533 091	729 949	1 031 139	1 563 206	2 433 542	2 148 065	1 257 141	1 223 415	1 382 391	1 266 661
Кърджали	23 657	28 602	32 897	47 507	55 462	91 400	168 066	152 228	65 764	78 377	54 356	79 134
Пазарджик	35 600	42 132	42 744	54 404	89 418	161 414	167 972	132 313	105 831	96 761	144 702	148 052
Пловдив	231 632	221 095	321 958	440 649	619 833	923 619	1 219 316	1 187 717	788 332	766 675	801 578	748 958
Смолян	35 632	35 566	52 683	92 412	115 337	164 788	492 063	371 282	78 175	83 784	85 287	89 301
Хасково	42 233	58 876	82 809	94 977	151 089	221 985	386 125	304 525	219 039	197 818	296 468	201 216

На фигура II.5.10 е представена динамиката на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически области през периода 2002 – 2013 година в хил. лв.

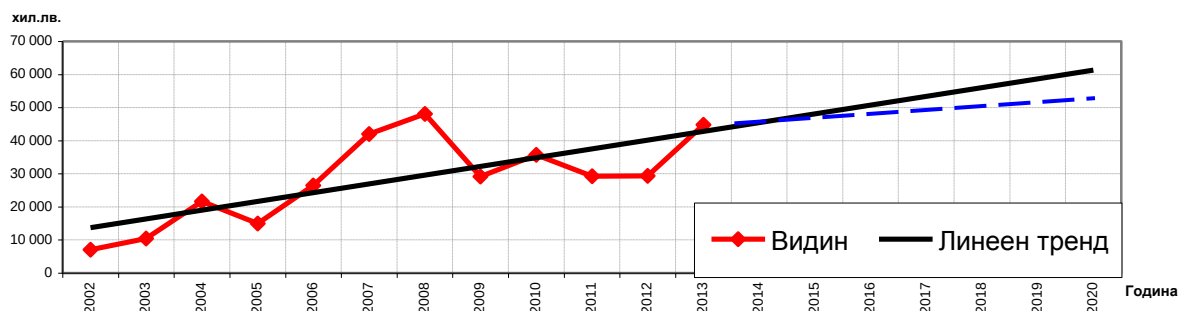

Фиг. II.5.10. Динамика на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически области през периода 2002 – 2013 година

Изменението на потреблението на строителни материали по статистически области може да се представи чрез динамиката на изменение на приходите от дейността на строителните предприятия по статистически области, на чиято основа са изготвени фигури №№ II.5.11 – II.5.38. Отново със синя прекъсната линия е представено очакваното изменение на строителната активност по статистически области през прогнозния период.

II.5.1.4. Анализ на строителната активност по статистически области в Северозападна България

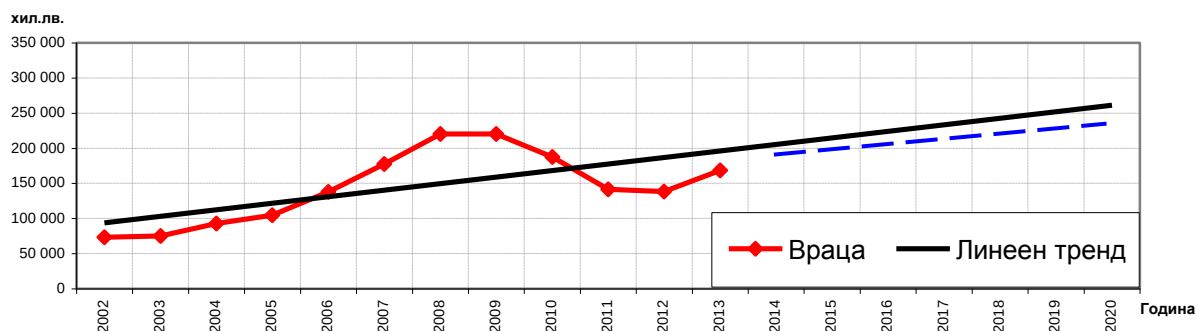
На фиг. II.5.11 е представено изменението на строителната активност в област „Видин”.

Фиг. II.5.11. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Видин“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Видин“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и слабо да превиши равнището си от 2008 г.

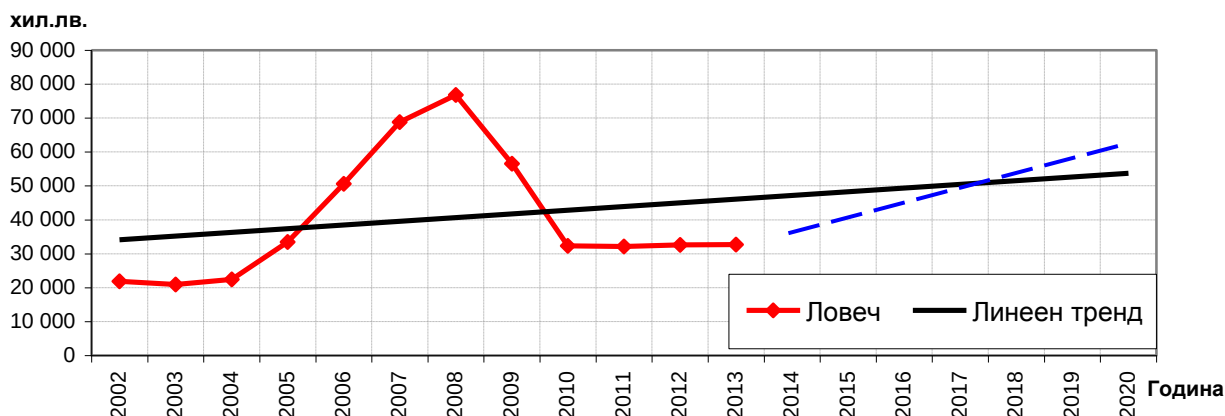
На фиг. II.5.12 е представено изменението на строителната активност в област „Враца“.

Фиг. II.5.12. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Враца“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Враца“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и слабо да превиши равнището от 2008 г.

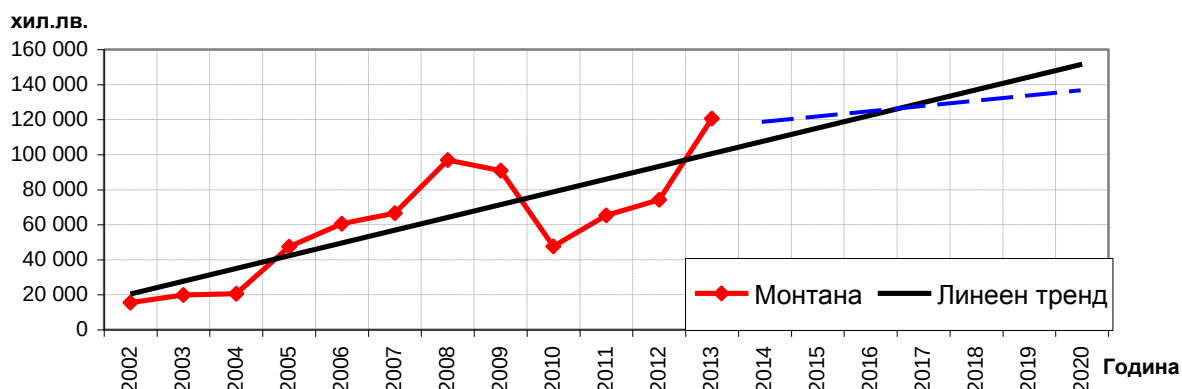
На фиг. II.5.13 е представено изменението на строителната активност в област „Ловеч“.

Фиг. II.5.13. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Ловеч“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Монтана“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст през прогнозния период би трябвало да е по-голям от линейния тренд и през 2020 г., но да не достигне ниво от 2008 г.

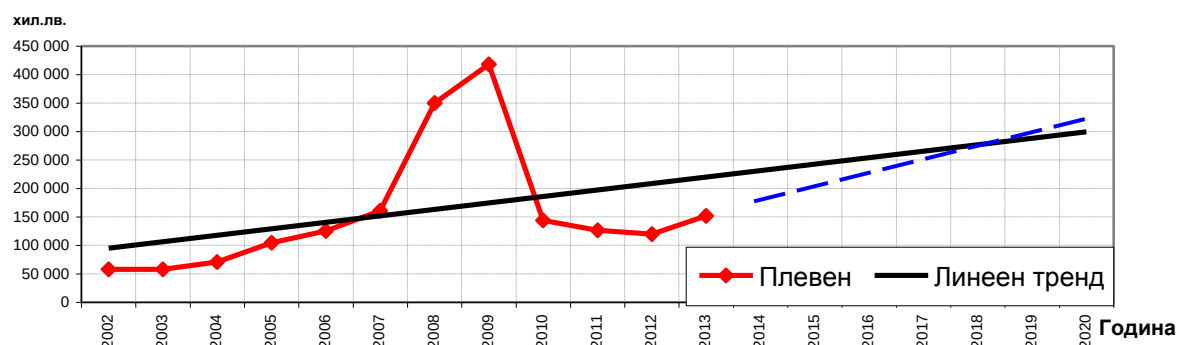
На фиг. II.5.14 е представено изменението на строителната активност в област „Монтана“.

Фиг. II.5.14. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Монтана“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Монтана“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и слабо да превиши равнището от 2013 г.

На фиг. II.5.15 е представено изменението на строителната активност в област „Плевен“.

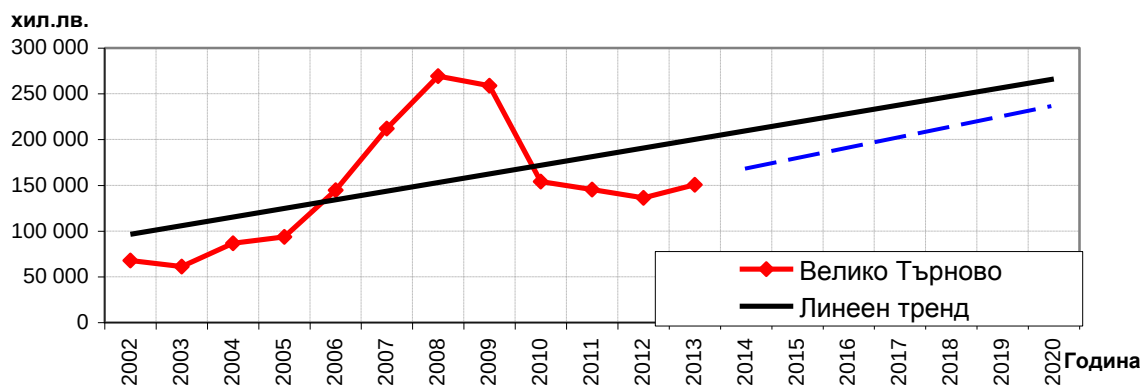

Фиг. II.5.15. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Плевен“ за периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Плевен“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст през прогнозния период би трябвало да е по-голям от линейния тренд и през 2020 г. да достигне в близост до равнището от 2008 г.

II.5.1.5. Анализ на строителната активност по статистически области в Северен централен район на България

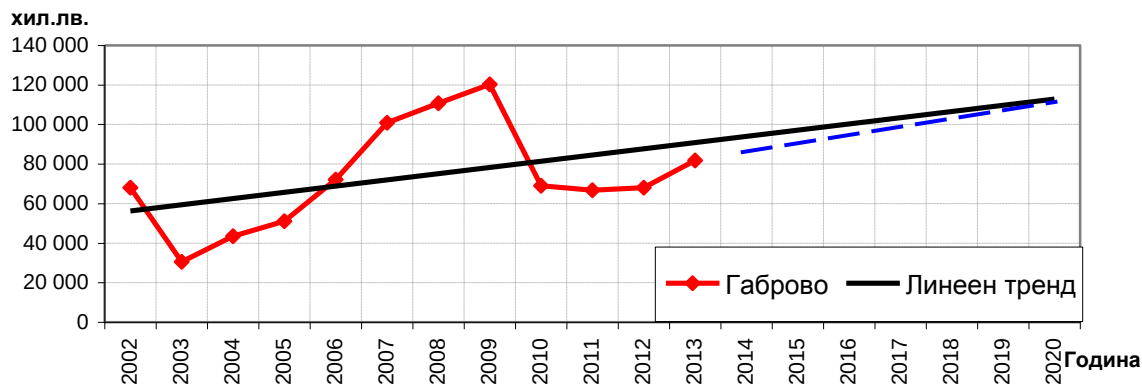
На фиг. II.5.16 е представено изменението на строителната активност в област „Велико Търново“.

Фиг. II.5.16. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Велико Търново“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Велико Търново“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и слабо да превиши равнището си от 2007 г.

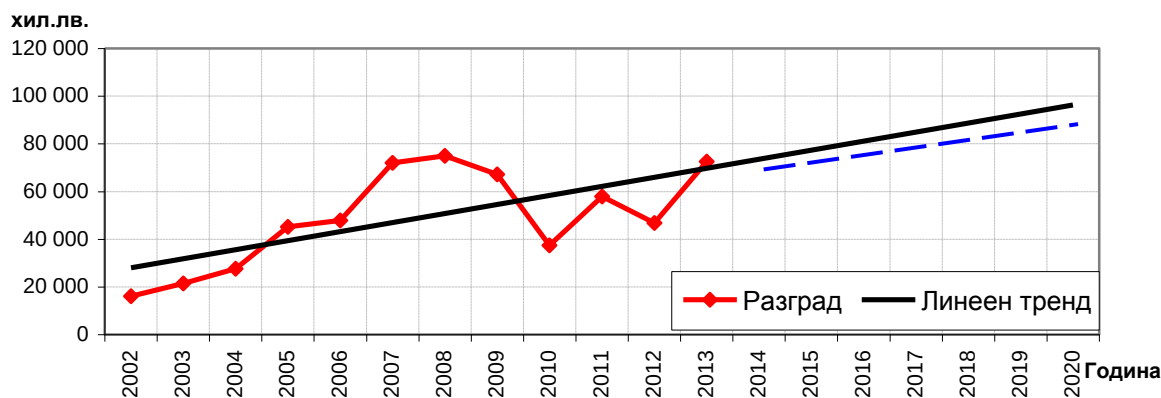
На фиг. II.5.17 е представено изменението на строителната активност в област „Габрово“.

Фиг. II.5.17. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Габрово“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Габрово“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да достигне равнището на линейния тренд и през 2020 г. да се доближи до равнището си от 2008 г.

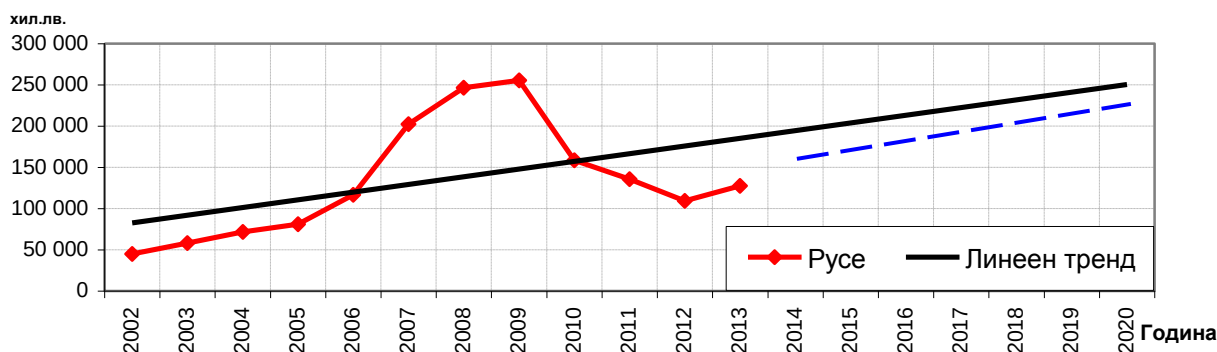
На фиг. II.5.18 е представено изменението на строителната активност в област „Разград“.

Фиг. II.5.18. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Разград“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Разград“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд, но през 2020 г. да се доближи и да надвиши равнището си от 2008 г.

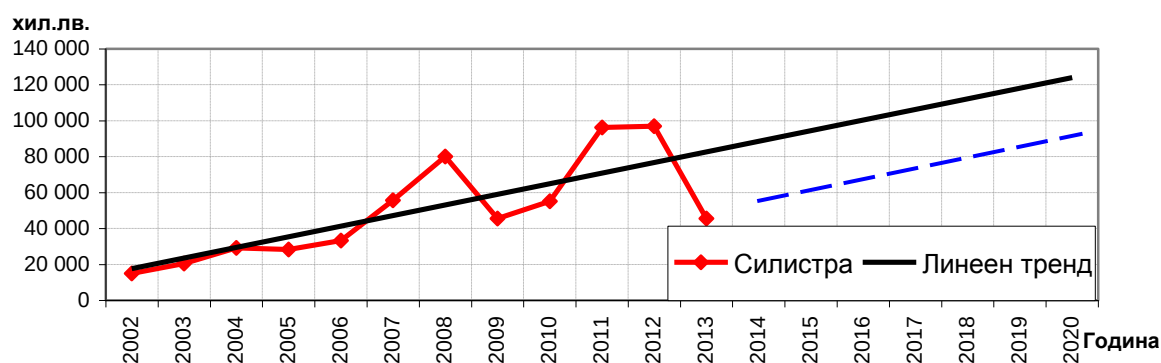
На фиг. II.5.19 е представено изменението на строителната активност в област „Русе“.

Фиг. II.5.19. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Русе“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Русе“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд, но през 2020 г. да се доближи до равнището си от 2008 г.

На фиг. II.5.20 е представено изменението на строителната активност в област „Силистра“.

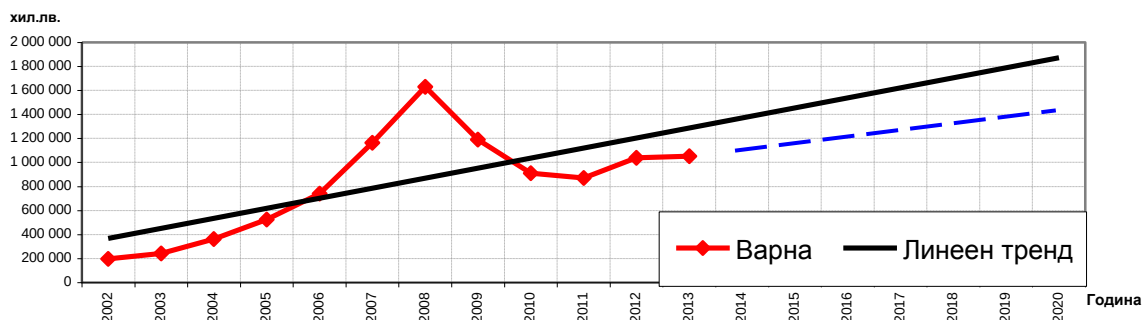

Фиг. II.5.20. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Силистра“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Силистра“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд, но през 2020 г. да превиши равнището си от 2008 г.

II.5.1.6. Анализ на строителната активност по статистически области в Североизточен район на България

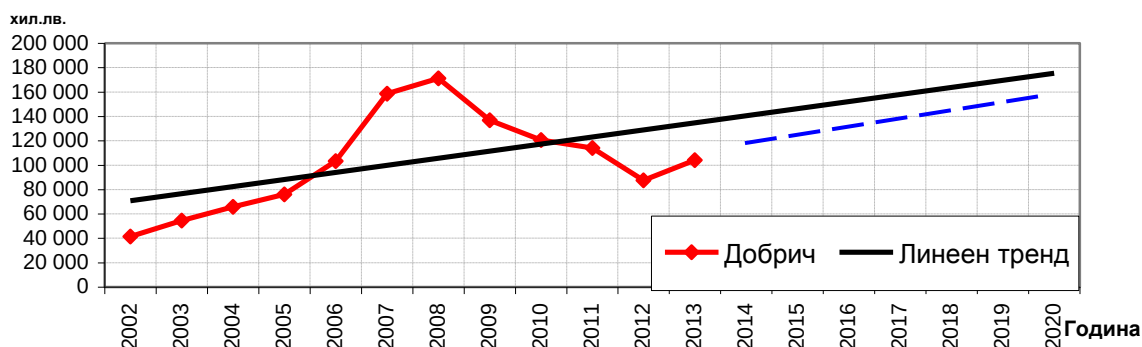
На фиг. II.5.21 е представено изменението на строителната активност в област „Варна“.

Фиг. II.5.21. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Варна“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Варна“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и превиши равнището си от 2007 г.

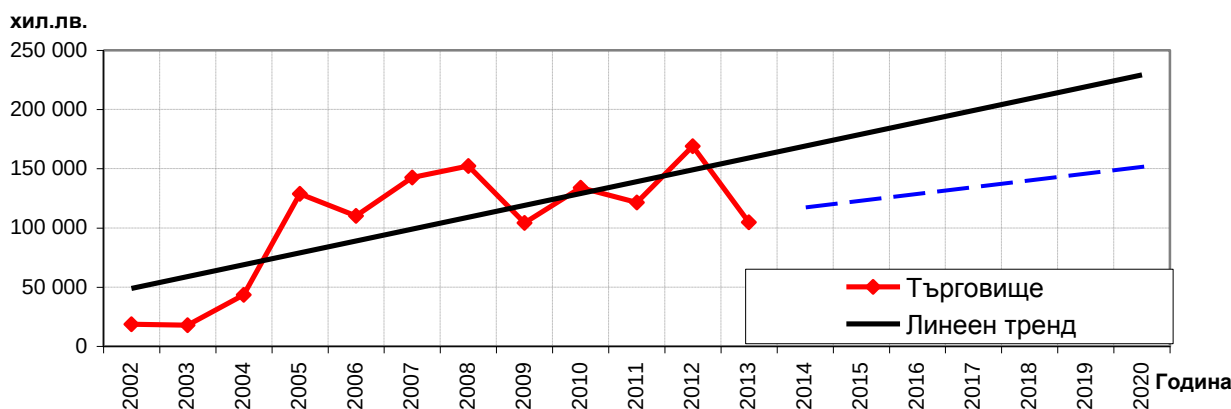
На фиг. II.5.22 е представено изменението на строителната активност в област „Добрич“.

Фиг. II.5.22. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Добрич“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Добрич“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и да превиши равнището си от 2007 г.

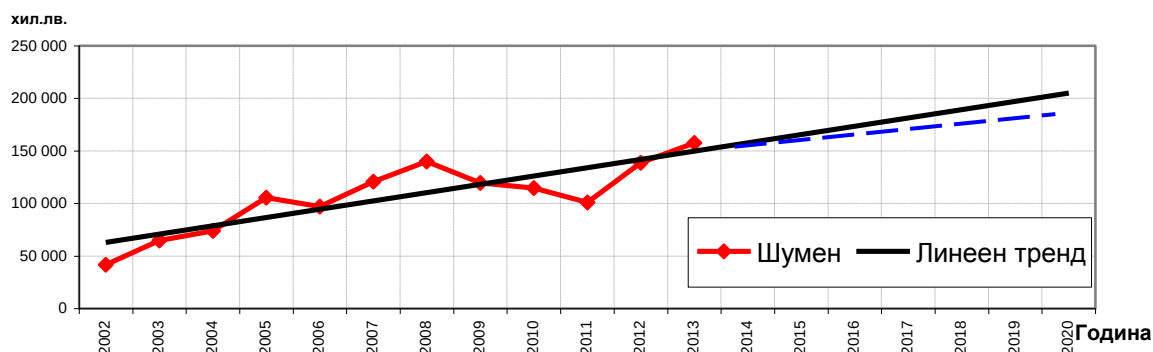
На фиг. II.5.23 е представено изменението на строителната активност в област „Търговище“.

Фиг. II.5.23. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Търговище“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Търговище“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и да превиши слабо равнището си от 2010 г.

На фиг. II.5.24 е представено изменението на строителната активност в област „Шумен“.

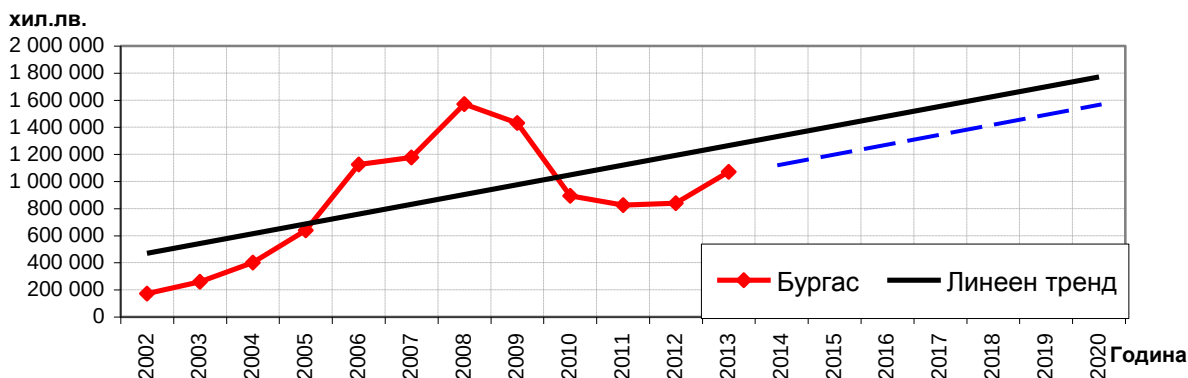

Фиг. II.5.24. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Шумен“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Шумен“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и превиши равнището си от 2008 г.

II.5.1.7. Анализ на строителната активност по статистически области в Югоизточен район на България

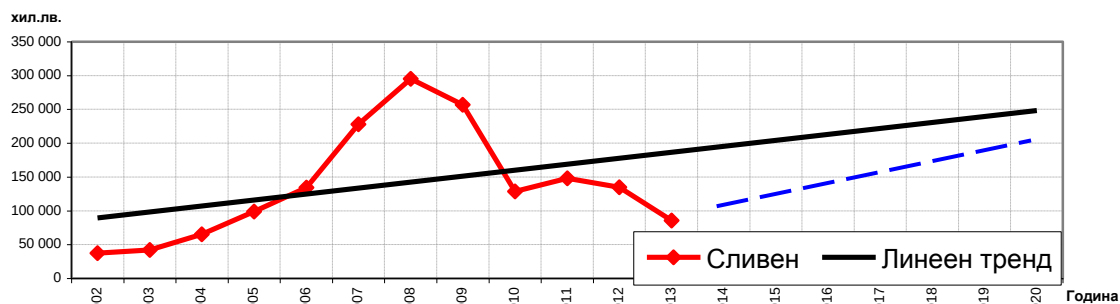
На фиг. II.5.25 е представено изменението на строителната активност в област „Бургас“.

Фиг. II.5.25. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Бургас“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Бургас“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне до равнището си от 2008 г.

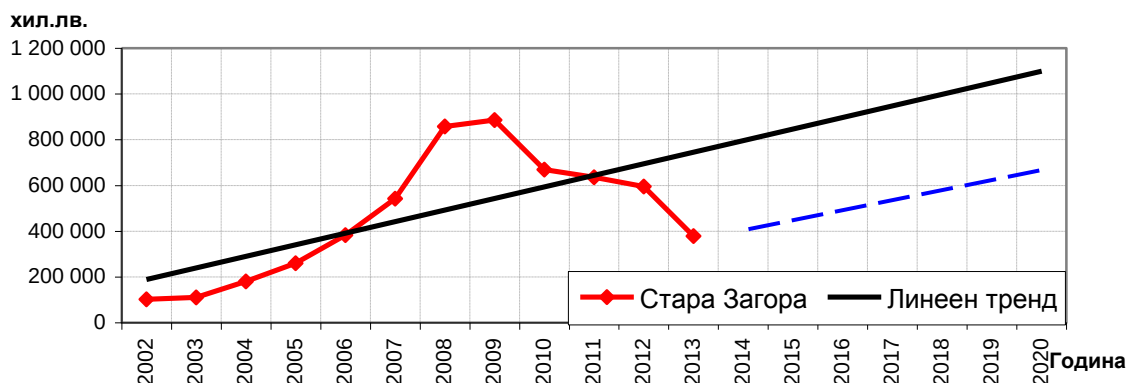
На фиг. II.5.26 е представено изменението на строителната активност в област „Сливен“.

Фиг. II.5.26. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Сливен“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Сливен“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне, но да не превиши равнището си от 2007 г.

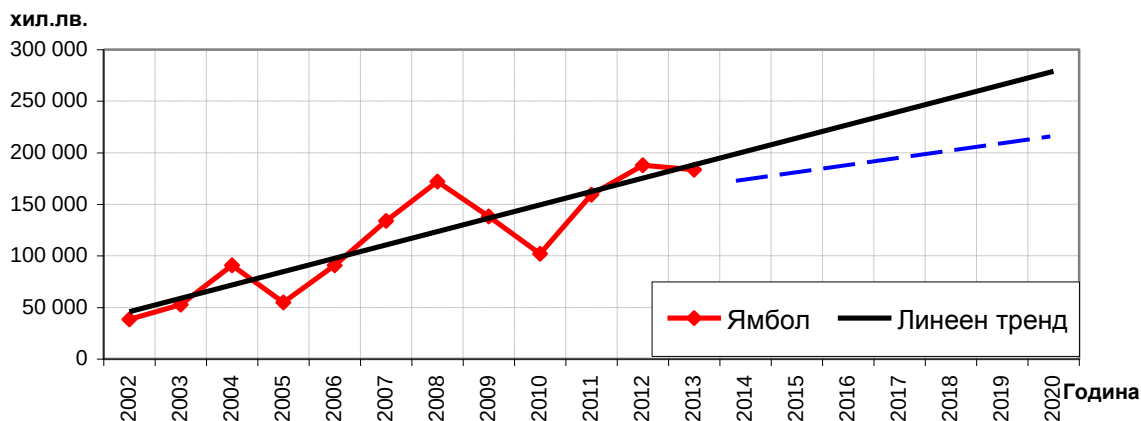
На фиг. II.5.27 е представено изменението на строителната активност в област „Стара Загора“.

Фиг. II.5.27. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Стара Загора“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Стара Загора“ през анализирания период бележи устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е значително по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и да превиши равнището си от 2007 г.

На фиг. II.5.28 е представено изменението на строителната активност в област „Ямбол“.

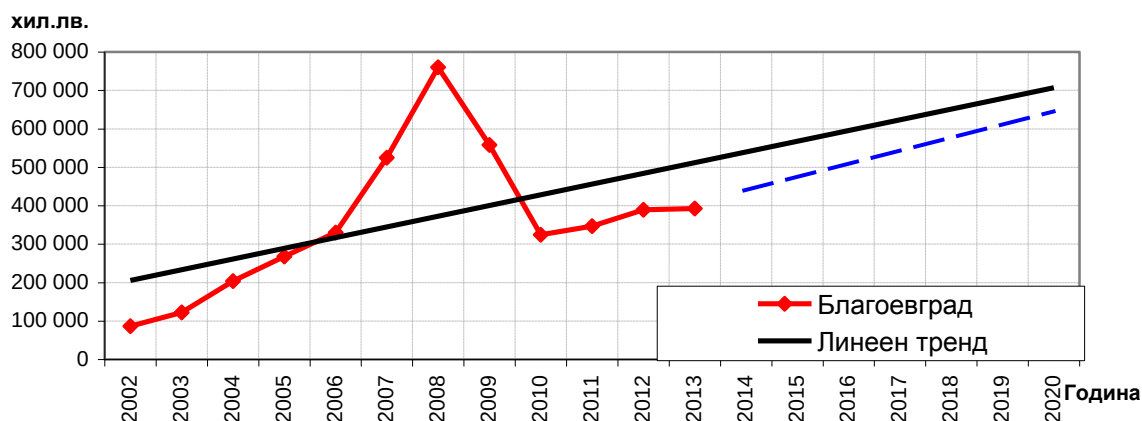

Фиг. II.5.28. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Ямбол“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Ямбол“ през анализирания период бележи висока флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и да превиши нивото си от 2008 г.

II.5.1.7. Анализ на строителната активност по статистически области в Югозападна България

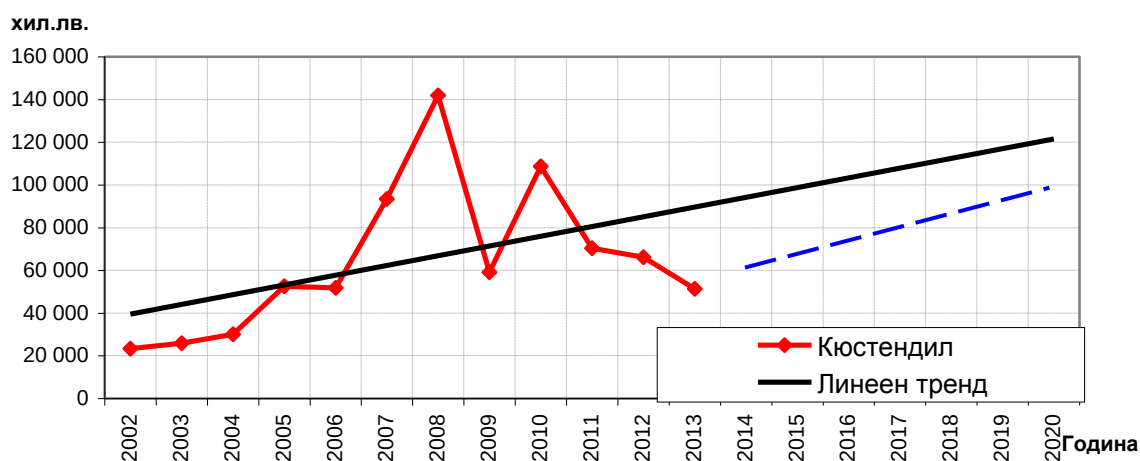
На фиг. II.5.29 е представено изменението на строителната активност в област „Благоевград“.

Фиг. II.5.29. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Благоевград“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Благоевград“ през анализирания период бележи висока флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да доближи без да превишава равнището си от 2008 г.

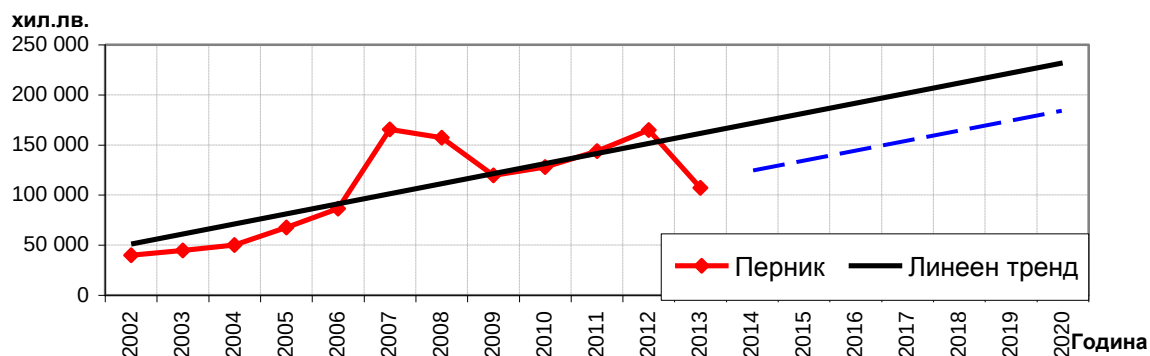
На фиг. II.5.30 е представено изменението на строителната активност в област „Кюстендил“.

Фиг. II.5.30. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Кюстендил“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Кюстендил“ през анализирания период бележи много висока флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и да превишава равнището си от 2007 г.

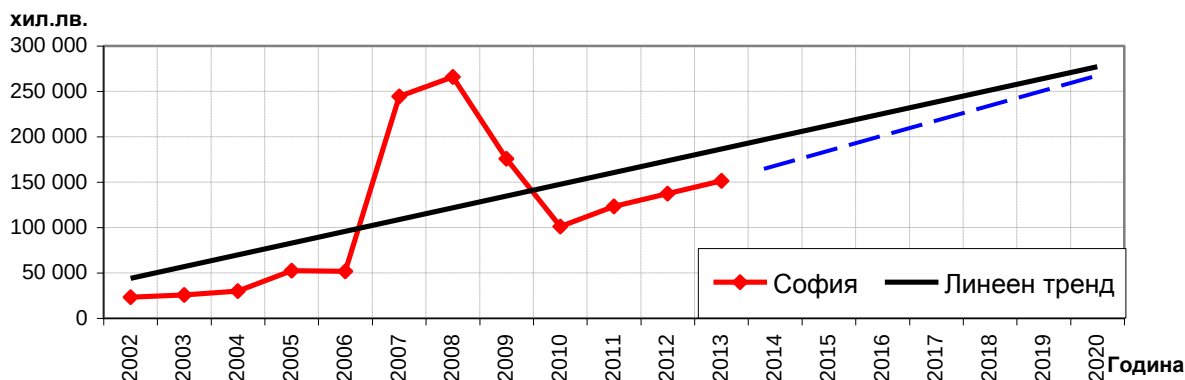
На фиг. II.5.31 е представено изменението на строителната активност в област „Перник“.

Фиг. II.5.31. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Перник“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Перник“ през анализирания период бележи слаба флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и да превишава равнището си от 2007 и 2012 г.

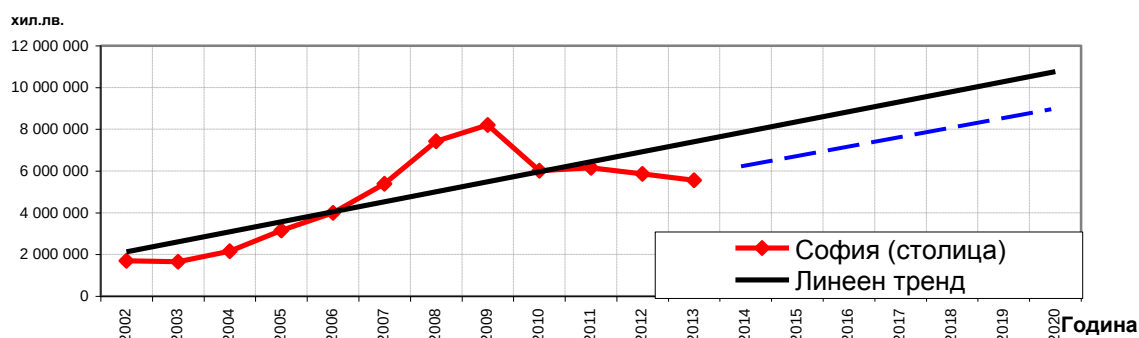
На фиг. II.5.32 е представено изменението на строителната активност в област „София“.

Фиг. II.5.32. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „София“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „София“ през анализирания период бележи висока флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне равнището си от 2007 и 2008 г. без да го превишава.

На фиг. II.5.33 е представено изменението на строителната активност в област „София-град“.

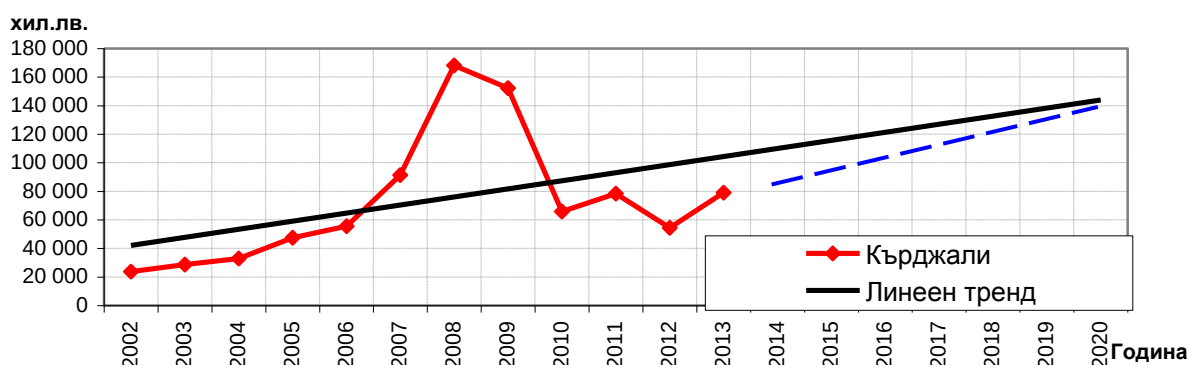

Фиг. II.5.33. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „София-град“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „София-град“ през анализирания период бележи слаба флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и да превиши равнището си от 2008 г.

II.5.1.8. Анализ на строителната активност по статистически области в Южен централен район на България

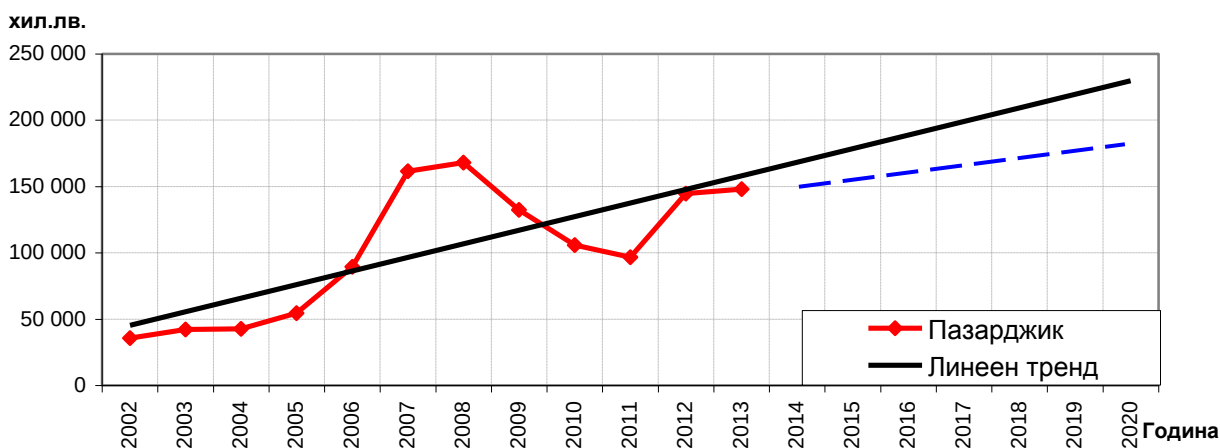
На фиг. II.5.34 е представено изменението на строителната активност в област „Кърджали“.

Фиг. II.5.34. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Кърджали“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Кърджали“ през анализирания период бележи слаба флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и да превиши равнището си от 2007 г.

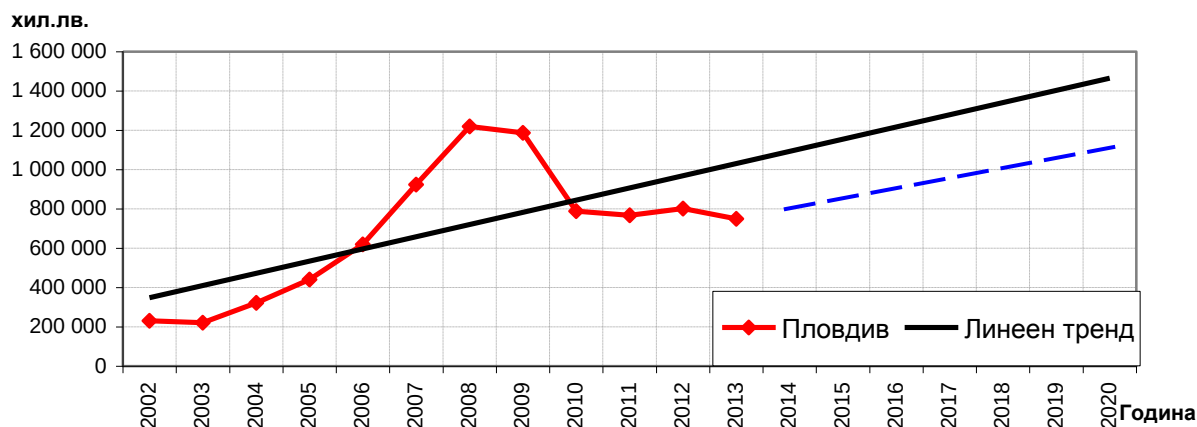
На фиг. II.5.35 е представено изменението на строителната активност в област „Пазарджик“.

Фиг. II.5.35. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Пазарджик“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Пазарджик“ през анализирания период бележи слаба флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и надмине равнището си от 2007 и 2008 г.

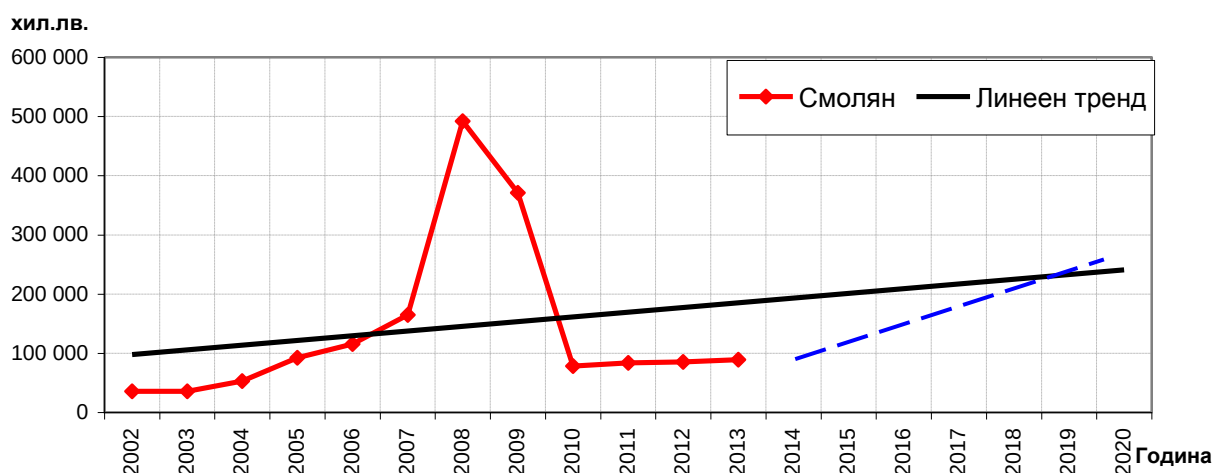
На фиг. II.5.36 е представено изменението на строителната активност в област „Пловдив“.

Фиг. II.5.36. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Пловдив“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Пловдив“ през анализирания период бележи слаба флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да доближи равнището си от 2008 и 2009 г.

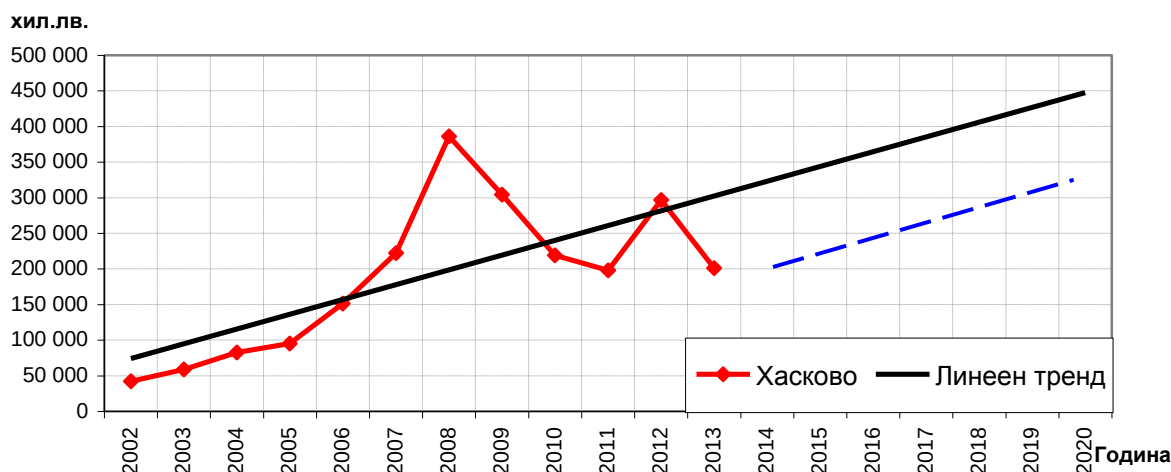
На фиг. II.5.37 е представено изменението на строителната активност в област „Смолян“.

Фиг. II.5.37. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Смолян“ през периода 2002 – 2011 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Смолян“ през анализирания период се характеризира с висока флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне и превиши равнището си от 2007 г.

На фиг. II.5.38 е представено изменението на строителната активност в област „Хасково“.

Фиг. II.5.38. Изменение на приходите от дейността на строителните предприятия от област „Хасково“ през периода 2002 – 2013 г. и прогноза до 2020 г.

Строителната активност на област „Хасково“ през анализирания период се характеризира с висока флуктоация при устойчив ръст. Реалният ръст на показателя през прогнозния период би трябвало да е по-малък от линейния тренд и през 2020 г. да достигне по-високо равнище от предходните години.

II.5.2. Добив на строителни материали през периода 2000 – 2013 година.

На таблица № II.5.4 е представен реализираният добив на строителни материали за периода 2000 – 2013 година по данни от Балансите на запасите от подземни богатства за анализирания период.

Таблица № II.5.4. Добив на строителни материали за периода 2000 – 2013 година

Група	ВИД СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ	КОД	МЕРНА ЕДИНИЦА	ДОБИВ													
				2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
65	ГИПСОВА СУРОВИНА	49	ХИЛ.Т.	п.а.	166,8	156,4	165,5	175,9	187,7	215,8	234,3	21,2	127,6	109,2	114,8	113,7	119,1
66	ВАРОВИЦИ ЗА ЦИМЕНТ	61	ХИЛ.Т.	2 427,4	2 427,5	1 286,1	1 361,6	1 792,2	2 040,2	2 077,7	3 701,6	3 699,1	2 033,5	1 405,8	1 421,6	1 150,5	1 080,0
67	МЕРГЕЛИ ЗА ЦИМЕНТ	63	ХИЛ.Т.	1 144,0	1 063,7	1 062,9	963,9	1 045,1	1 236,1	1 180,2	1 401,8	1 518,2	841,8	619,3	499,1	856,9	650,4
68	ГЛИНИ ЗА ЦИМЕНТ	64	ХИЛ.Т.	16,8	20,5	8,2	0,0	30,0	40,3	34,4	356,0	4,6	4,7	14,2	41,0	2,5	0,0
69	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ЦИМЕНТ	65	ХИЛ.Т.	73,2	83,0	92,4	76,4	102,0	121,0	105,1	131,4	101,4	34,6	31,8	35,2	72,3	77,2
70	ТРАС ЗА ЦИМЕНТ	67	ХИЛ.Т.	86,1	86,0	58,9	55,2	0,0	128,4	162,1	274,0	353,2	109,8	0,0	0,0	0,0	0,0
71	ВАРОВИЦИ ЗА СТРОИТЕЛНО ВЪЗДУШНА ВАР	68	ХИЛ.м ³	101,1	248,2	160,0	249,2	303,7	298,0	414,0	229,8	266,2	240,1	185,0	286,5	213,6	288,9
72	МРАМОРИ ЗА СТРОИТЕЛНО ВЪЗДУШНА ВАР	69	ХИЛ.м ³	106,0	95,4	99,2	103,3	0,0	158,3	242,1	247,4	243,9	154,3	173,2	170,2	181,9	138,4
73	ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ И КЕРЕМИДИ	70	ХИЛ.м ³	34,3	21,3	4,0	26,1	40,9	38,3	0,0	44,0	15,7	7,5	3,7	0,0	0,0	0,0
74	ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ	71	ХИЛ.м ³	79,5	55,6	51,2	47,8	63,9	133,3	79,8	178,9	124,6	53,2	21,2	12,0	38,6	32,5
75	МЕРГЕЛИ ЗА ТУХЛИ И КЕРЕМИДИ	73	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	26,4	29,9	7,4	15,7	2,0	156,5	271,2	87,7	103,1	104,0	116,4	128,0
76	МЕРГЕЛИ ЗА ТУХЛИ	74	ХИЛ.м ³	130,5	46,1	75,9	78,0	131,1	134,8	164,2	205,7	237,4	62,1	65,7	61,2	106,9	88,1
77	ЛЪСОВИДНИ ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ	76	ХИЛ.м ³	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	4,0	3,0	0,5	3,0	2,5	0,0	1,0	1,0	0,5
78	ПЯСЪЦИ ЗА ТУХЛИ	77	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
79	ГЛИНЕСТИ ШИСТИ ЗА ШИСТОПОРИТ	78	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	23,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
80	ПЯСЪЦИ ЗА ВАРОПЯСЪЧНИ ТУХЛИ	80	ХИЛ.м ³	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
81	ГЛИНИ ЗА ФАСАДНООБЛИЦОВАЧНИ ПЛОЧКИ	83	ХИЛ.м ³	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2	0,0	2,2	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
82	ГЛИНИ ЗА ФАЯНС И КИСЕЛИНОУСТОЙЧИВА КЕРАМИКА	88	ХИЛ.Т.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0	2,5	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
83	МРАМОРИ ЗА МОЗАЙКА И БРАШНО	108	ХИЛ.м ³	34,3	21,8	7,0	4,4	5,0	12,3	11,1	35,6	19,6	15,8	37,0	15,4	42,3	40,5
84	МРАМОРИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	109	ХИЛ.м ³	437,9	503,1	344,9	325,6	310,2	379,1	491,4	994,6	1 197,5	932,4	985,5	816,6	784,5	813,7
85	ВАРОВИЦИ И ДОЛОМИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	110	ХИЛ.м ³	2 078,1	2 020,4	1 998,4	2 189,2	2 856,3	4 088,3	3 962,6	6 157,8	6 739,3	4 556,5	4 127,5	4 656,5	3 938,8	4 111,0
86	ВАРОВИТИ МЕРГЕЛИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	111	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,3	194,1	207,2	0,0
87	РИОЛИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	112	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	423,9	279,2	33,4	91,7	149,4	120,0	0,0
88	АНДЕЗИТИ, АНДЕЗИТОВИ ТУФИ И ТРАХИАНДЕЗИТ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	113	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	1 183,8	1 322,1	1 457,5	2 612,9	1 496,9	1 490,9	1 647,5	1 071,1	1 238,5	1 496,8	1 720,4	1 588,9
89	ГРАНИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	114	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
90	ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	115	ХИЛ.м ³	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	475,3	56,8	0,0	52,6	61,3	29,2	32,6	43,0
91	ПЯСЪЦИ И ЧАКЪЛИ ЗА ПЪЛНИТЕЛ НА БЕТОН	116	ХИЛ.м ³	1 850,9	1 590,3	1 822,8	2 097,8	3 332,7	3 628,1	4 293,4	4 924,7	5 516,6	2 996,2	2 440,5	3 497,8	2 904,1	2 436,3
92	ВАРОВИЦИ ЗА БРЕГОЗАЩИТНИ СЪОРАЖЕНИЯ И ПЪТНО СТРОИТЕЛСТВО	127	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	5,5	19,7	19,7	47,9	22,0	39,1	14,8
93	ЧЕРНИ ШИСТИ ЗА МОЗАЙКА	131	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	3,9	0,0	2,4	0,0	1,8	1,2	2,7	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0
94	МЕТАМОРФИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	136	ХИЛ.м ³	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,4	104,3	33,0
95	ТУФИ ЗА ЦИМЕНТ	161	ХИЛ.Т.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

За останалите 14 вида строителни материали през периода не е реализиран добив. Това са съответно:

1. Мрамори за цимент;
2. Пясъци за цимент;
3. Диатомит за диатомитови тухли;
4. Мергели за керемиди;
5. Глини за битовата керамика;
6. Глини за едрогабаритна подова керамика;
7. Глини за каменинови тръби и фасаднооблицовъчни плочки;
8. Глини за санитарна керамика;
9. Глини за теракотни и фасаднооблицовъчни плочки;
10. Глини за фасадни плочки и битова керамика;
11. Мергели за фасаднооблицовъчни плочки;
12. Порцеланови туфи за керамичната промишленост;
13. Сиенити за получаване на фелдшпат;
14. Туфи за фасаднооблицовъчни плочки.

На табл. № II.5.5. е представена осигуреността на България в години с геоложки запаси и запаси в експлоатация по отделните видове строителни материали. Табл. № II.5.5. е изготвена по данни от Баланса на запасите към 01.01.2014 г. и по очакваното средногодишно търсене през прогнозния период.

Таблица № II.5.5. Условна обезпеченост на страната с геоложки запаси и запаси в експлоатация в години към 01.01.2014 г.

Група	ВИД СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ	КОД ПИ	МЕРНА ЕДИНИЦА	Геоложки запаси	Запаси в експлоатация	Относ. дял на запасите в експлоатация	Прогнозно средно- годишно търсене	Условна обезпеченост в години:	
								на база геоложки запаси	на база запаси в експлоатация
1	2	3	4	5	6	7	8	9=5/8	10=6/8
65	ГИПСОВА СУРОВИНА	49	ХИЛ.Т.	77497,3	77497,3	100,0%	200,0	387,5	387,5
66	ВАРОВИЦИ ЗА ЦИМЕНТ	61	ХИЛ.Т.	588085,4	288135,9	49,0%	2500,0	235,2	115,3
67	МЕРГЕЛИ ЗА ЦИМЕНТ	63	ХИЛ.Т.	519181,8	337888,8	65,1%	1200,0	432,7	281,6
68	ГЛИНИ ЗА ЦИМЕНТ	64	ХИЛ.Т.	18881,1		0,0%		нама добив	няма добив
69	КВАРЦОВИ ПЯСЪЦИ ЗА ЦИМЕНТ	65	ХИЛ.Т.	6047,8	6047,8	100,0%	110,0	55,0	55,0
70	ТРАС ЗА ЦИМЕНТ	67	ХИЛ.Т.	14820,0		0%	0,0	нама добив	няма добив
71	ВАРОВИЦИ ЗА СТРОИТЕЛНО ВЪЗДУШНА ВАР	68	ХИЛ.м3	86865,0	30824,1	35,5%	350,0	248,2	88,1
72	МРАМОРИ ЗА СТРОИТЕЛНО ВЪЗДУШНА ВАР	69	ХИЛ.м3	20895,6	15195,6	72,7%	225,0	92,9	67,5
73	ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ И КЕРЕМИДИ	70	ХИЛ.м3	16710,2		0%		нама добив	няма добив
74	ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ	71	ХИЛ.м3	82713,6	18738,9	22,7%	15,0	5514,2	1249,3
75	МЕРГЕЛИ ЗА ТУХЛИ И КЕРЕМИДИ	73	ХИЛ.м3	13496,6	6770,8	50,2%	180,0	75,0	37,6
76	МЕРГЕЛИ ЗА ТУХЛИ	74	ХИЛ.м3	55073,3	8581,5	15,6%	170,0	324,0	50,5
77	ЛЪСОВИДНИ ГЛИНИ ЗА ТУХЛИ	76	ХИЛ.м3	4344,5	4344,5	100,0%	2,3	1930,9	1930,9
78	ПЯСЪЦИ ЗА ТУХЛИ	77	ХИЛ.м3	773,4		0%		нама добив	няма добив
79	ГЛИНЕСТИ ШИСТИ ЗА ШИСТОПОРИТ	78	ХИЛ.м3	10787,3		0%		нама добив	няма добив
80	ПЯСЪЦИ ЗА ВАРОПЯСЪЧНИ ТУХЛИ	80	ХИЛ.м3	5869,9		0%		нама добив	няма добив
81	ГЛИНИ ЗА БИТОВА КЕРАМИКА	82	ХИЛ.м3	142,5		0%		нама добив	няма добив
82	ГЛИНИ ЗА ФАСАДНООБЛИЦОВАЧНИ ПЛОЧКИ	83	ХИЛ.м3	8410,3		0%		нама добив	няма добив
83	ГЛИНИ ЗА ФАЯНС И КИСЕЛИНОУСТОЙЧИВА КЕРАМИКА	88	ХИЛ.Т.	2489,0		0%		нама добив	няма добив
84	МРАМОРИ ЗА МОЗАЙКА И БРАШНО	108	ХИЛ.м3	12023,2	1677,5	14,0%	37,5	320,6	44,7
85	МРАМОРИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	109	ХИЛ.м3	178125,9	129863,0	72,9%	1100,0	161,9	118,1
86	ВАРОВИЦИ И ДОЛОМИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	110	ХИЛ.м3	830297,1	489361,0	58,9%	6000,0	138,4	81,6
87	ВАРОВИТИ МЕРГЕЛИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	111	ХИЛ.м3	1180,5		0,0%	125,0	9,4	0,0
88	РИОЛИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	112	ХИЛ.м3	5525,0	400,2	7,2%	200,0	27,6	2,0
89	АНДЕЗИТИ, АНДЕЗИТОВИ ТУФИ И ТРАХИАНДЕЗИТ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	113	ХИЛ.м3	383069,2	179437,6	46,8%	2250,0	170,3	79,8
90	ГРАНИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	114	ХИЛ.м3	23791,7		0%		нама добив	няма добив
91	ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	115	ХИЛ.м3	2733,3	1079,9	39,5%	125,0	21,9	8,6
92	ПЯСЪЦИ И ЧАКЪЛИ ЗА ПЪЛНИТЕЛ НА БЕТОН	116	ХИЛ.м3	433025,5	124305,2	28,7%	4250,0	101,9	29,2
93	ГЛИНИ ЕДРОГАБАРИТНА ПОДОВА КЕРАМИКА	125	ХИЛ.м3	113,6		0%		нама добив	няма добив
94	ВАРОВИЦИ ЗА БРЕГОЗАЩИТНИ СЪОРАЖЕНИЯ И ПЪТНО СТРОИТЕЛСТВО	127	ХИЛ.м3	9166,5	7215,2	78,7%	55,0	166,7	131,2
95	ЧЕРНИ ШИСТИ ЗА МОЗАЙКА	131	ХИЛ.м3	228,3		0,0%	1,5	152,2	0
96	МЕТАМОРФИТИ ЗА ТРОШЕН КАМЪК	136	ХИЛ.м3	16262,2	16135,8	99,2%	170,0	95,7	94,9
97	ТУФИ ЗА ЦИМЕНТ	161	ХИЛ.Т.	24565,3		0%		нама добив	няма добив

За упоменатите по-горе 14 вида строителни материали през периода 2000 - 2013 г. не е реализиран добив и страната не разполага с геоложки запаси.

От данните на табл. № II.5.5 се вижда, че за едни строителни материали има достатъчно геоложки запаси и запаси в експлоатация, които биха осигурили бъдещото търсене, а за други няма добив и готови за експлоатация запаси, т.е. няма инвестиционна активност от страна на държавата и от концесионерите.

На фигури №№ II.5.39 – II.5.64 е представена динамиката на изменение на добива на строителни материали за периода 2000 – 2013 г. по данни от Баланса на запасите.

1) Гипсова суровина

Фиг. II.5.39. Добив на гипсова суровина през периода 2000 – 2013 г.

2) Суровини за производство на цимент и строително въздушна вар

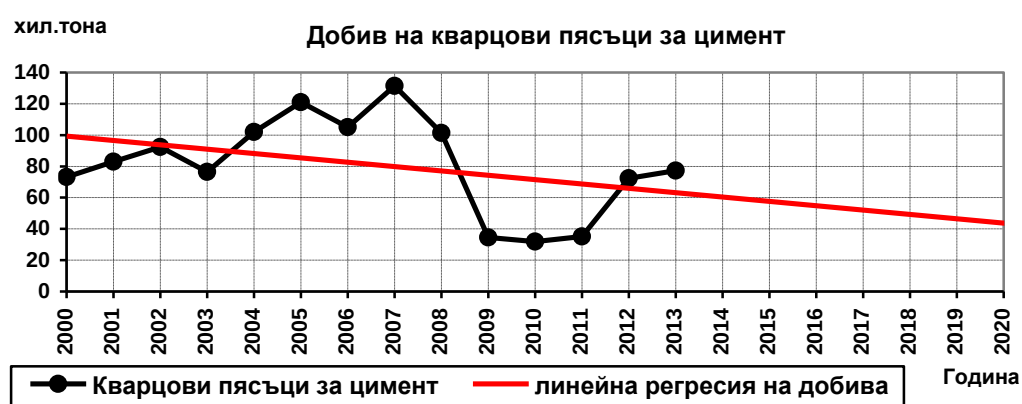
Фиг. II.5.40. Добив на варовици за цимент през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.41. Добив на мергели за цимент през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.42. Добив на глини за цимент през периода 2000 – 2013 г.

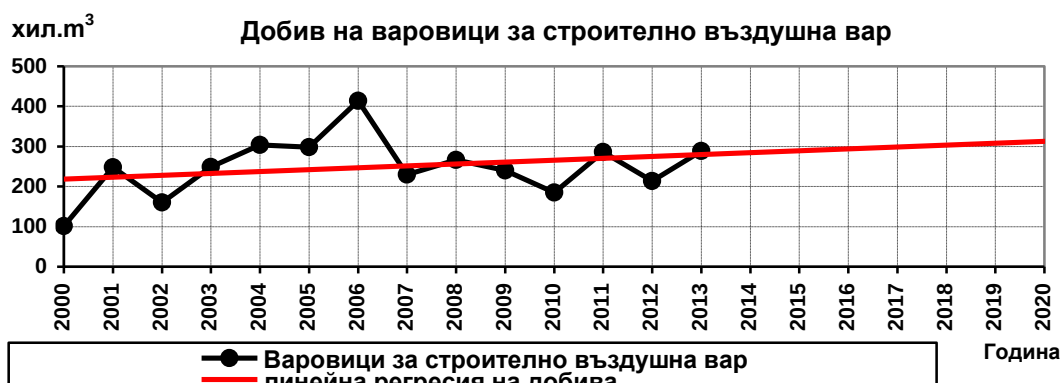

Фиг. II.5.43. Добив на кварцови пясъци за цимент през периода 2000 – 2013 г.

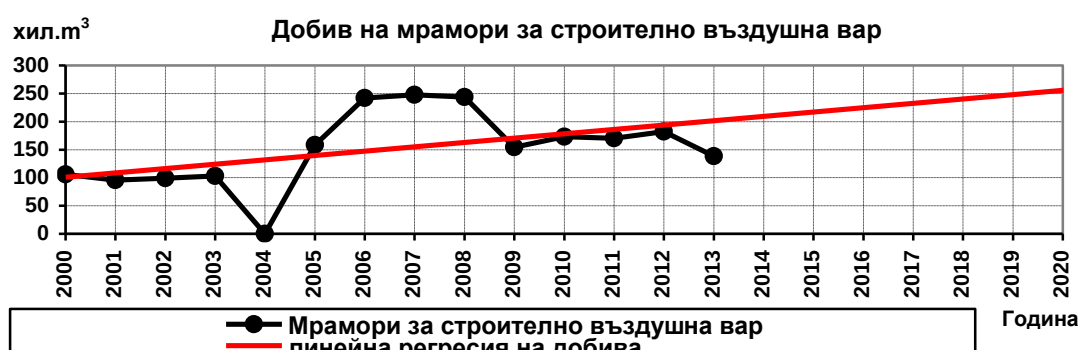

Фиг. II.5.44. Добив на трас за цимент през периода 2000 – 2013 г.

Туфи за цимент – през анализирания период не е реализиран добив.

Фиг. II.5.45. Добив на варовици за строително въздушна вар през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.46. Добив на мрамори за строително въздушна вар през периода 2000 – 2013 г.

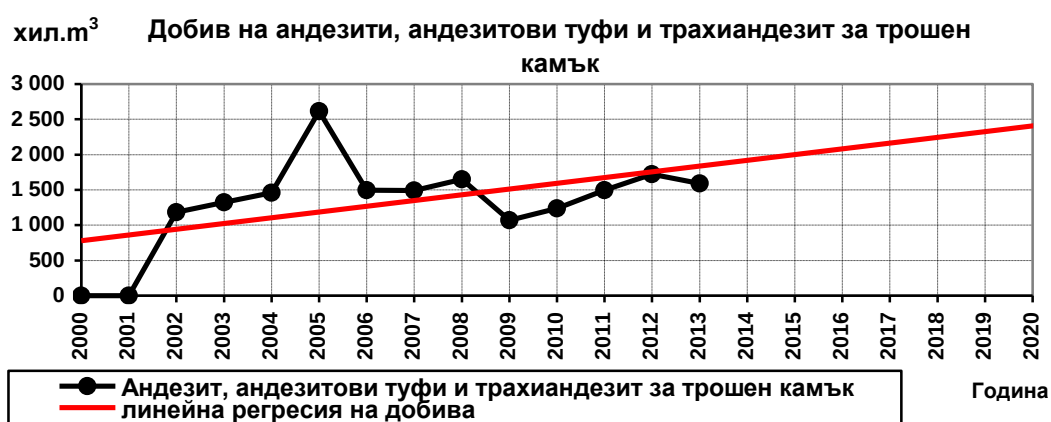
3) Суровини за строителни цели

Фиг. II.5.47. Добив на пясъчници и чакъли за пълнители на бетон през периода 2000 – 2013 г.

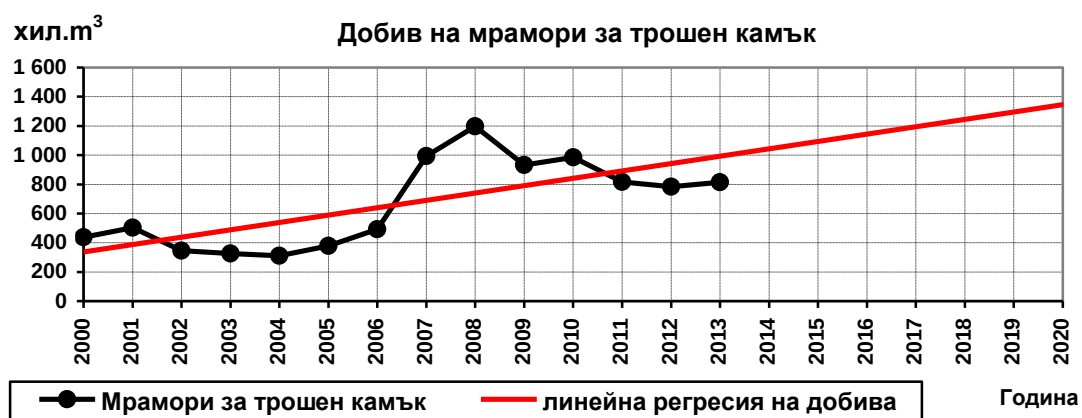

Фиг. II.5.48. Добив на варовици и доломити за трошен камък през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.49. Добив на андезити и андезитови туфи и трахиандезит за трошен камък през периода 2000 – 2013 г.

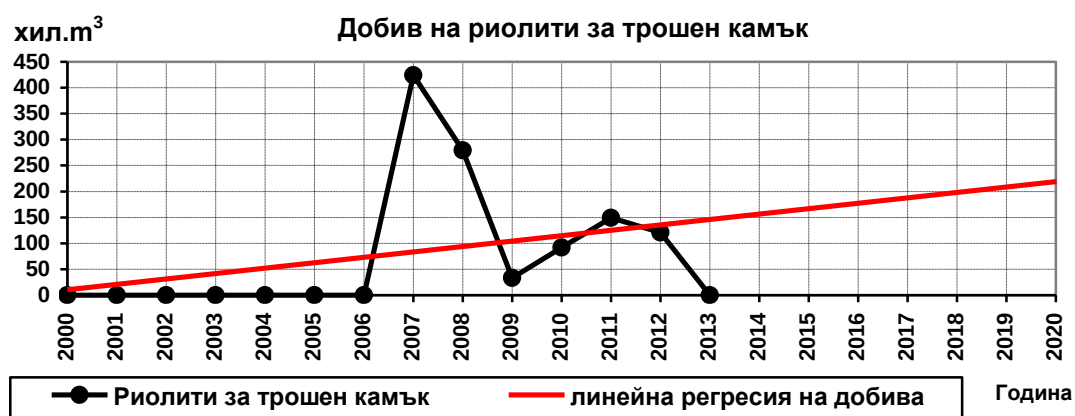
Гранити за трошен камък – няма добив

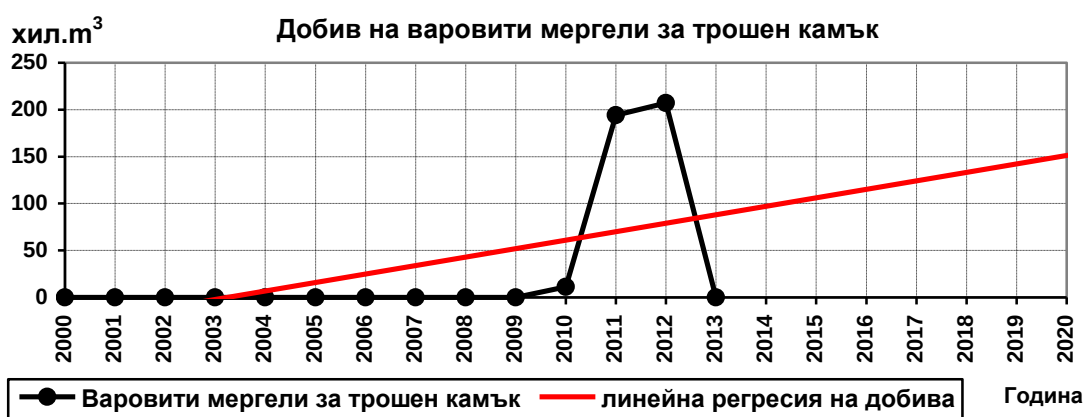
Фиг. II.5.50. Добив на мрамори за трошен камък през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.51. Добив на пясъчници за трошен камък през периода 2000 – 2013 г.

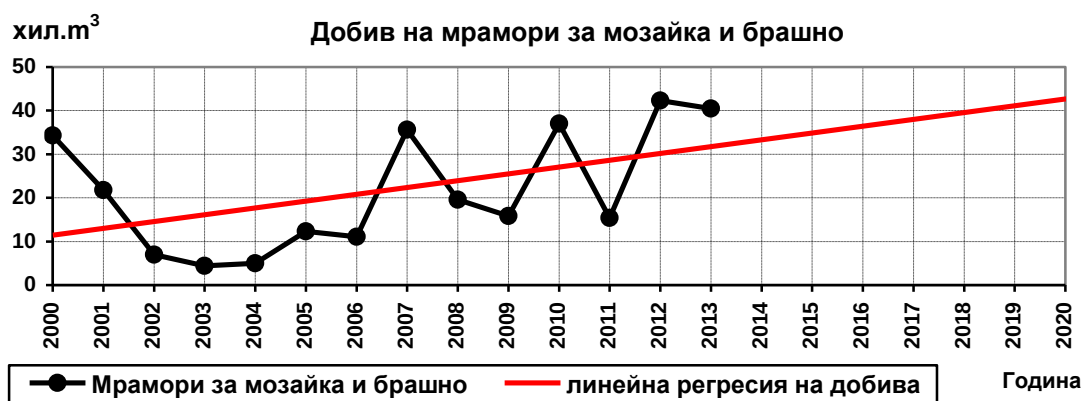
Фиг. II.5.52. Добив на риолити за трошен камък през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.53. Добив на варовити мергели за трошен камък през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.54. Добив на черни шисти за мозайка през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.55. Добив на мрамори за мозайка и брашно през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.56. Добив на метаморфити за трошен камък през периода 2000 – 2013 г.

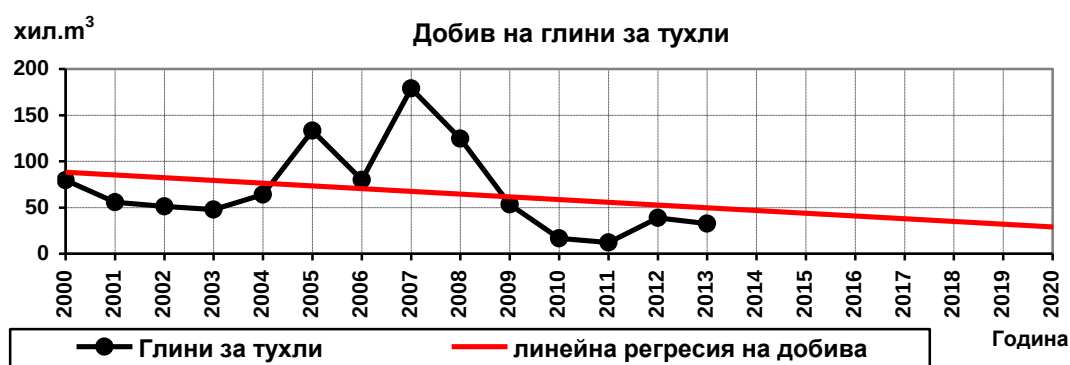
Фиг. II.5.57. Добив на варовици за брегозащитни съоръжения и пътно строителство през периода 2000 – 2013 г.

4) Суровини за производство на строителна керамика

Добив на глинести шисти за шистопорит е реализиран само през 2008 година в размер на 23,4 хил.м³.

Добив на глини за керамзит през анализирания период не е извършван.

Добив на глини за керемиди през анализирания период не е извършван.

Фиг. II.5.58. Добив на глини за тухли през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.59. Добив на глини за тухли и керемиди през периода 2000 – 2013 г.

Добив на диамотит за диамотитови тухли през анализирания период не е извършван.

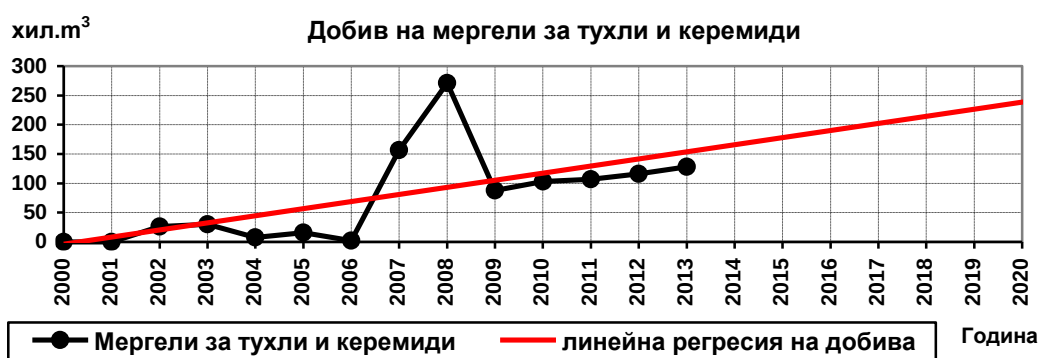

Фиг. II.5.60. Добив на лъсовидни глини за тухли през периода 2000 – 2013 г.

Добив на мергели за керемиди през анализирания период не е извършван.

Фиг. II.5.61. Добив на мергели за тухли през периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.62. Добив на мергели за тухли и керемиди през периода 2000 – 2013 г.

Добив на пясъци за варопясъчни тухли е реализиран само през 2000 година в размер на 10,0 хил.м³.

Добив на пясъци за тухли през анализирания период не е извършван.

5) Суровини за производство на фина и битова керамика

От групата на суровините за производство на фина битова керамика през анализирания период не е реализиран добив с изключение на глини за фасаднооблицовъчни плочи и глини за фаянс и киселинноустойчива керамика. Добивът на които е представен на фигури II.5.63 и II.5.64.

Фиг. II.5.63. Добив на глини за фасаднооблицовъчни плочки за периода 2000 – 2013 г.

Фиг. II.5.64. Добив на глини за фаянс и киселинноустойчива керамика през периода 2000 – 2013 г.

II.5.3. Анализ на търсенето на строителни материали, прогноза и тенденции за развитие на пазара на национално ниво. Баланс на търсенето и предлагането на строителни материали

Анализът на търсенето на строителни материали на национално равнище за периода 2000 – 2013 г. е извършен на основата на предоставената информация от Балансите на запасите и от данни за вноса и износа по номенклатурата на Митническа тарифа на Р. България, предоставени от Министерство на енергетиката и Министерство на икономиката на Р. България.

Анализът на свръхпредлагане/недостиг на различните видове строителните материали е извършен на национално ниво, понеже предоставената информация от възложителя за реализираните добиви и за количествата на геоложките запаси и запасите в експлоатация е общо за страната.

Нивото на детайлизация на предоставената от възложителя информация не позволява анализа на търсенето на строителни материали да се извърши на регионално и областно равнище.

II.5.3.1. Гипсова суровина

Данните по години за производството, вноса и износа, както и изчисленото потребление общо за гипсовата суровина (25200000⁷) у нас са представени в табл. № II.5.6.

Таблица № II.5.6

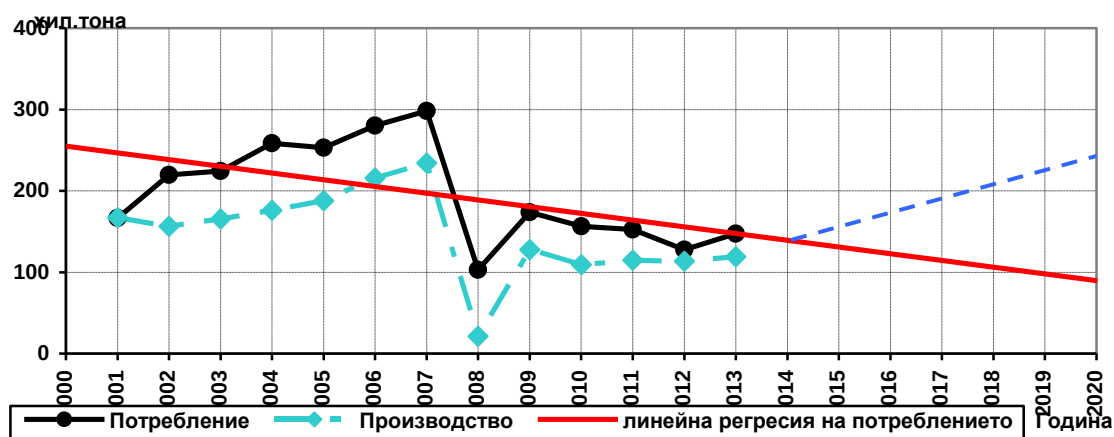
№	Продукт	Марка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ.Т.	n.a.	166,8	156,4	165,5	175,9	187,7	215,8	234,3	21,2	127,6	109,2	114,8	113,7	119,1
2	Внос	ХИЛ.Т.	56,9	2,5	65,5	60,7	85,0	67,7	67,0	65,5	82,7	15,8	50,6	48,7	35,8	40,0
3	Износ	ХИЛ.Т.	3,2	2,8	2,4	1,9	2,2	2,3	2,4	1,4	0,8	12,0	3,6	11,0	21,9	11,8
4	Потребление	ХИЛ.Т.		166,5	219,5	224,4	258,7	253,1	280,3	298,4	103,1	131,5	156,2	152,6	127,7	147,3

Добивът на гипсова суровина за периода 2001 – 2007 г. отчита нарастване с около 50%, а през 2008 отчита рязък спад и постепенно увеличаване през последните пет години.

Вносът на гипсова суровина през периода 2001 – 2010 г. е сравнително постоянен във времето и ежегодните количества варират около 60 хил.т. годишно През 2011 г. се отчита спад, а през 2012 г. вносът спада до 35,8 хил.т. на стойност 3869 хил.EUR.. Същия характер следва и износа, но средните годишни количества за периода 2001 – 2010 г. са около 3,2 хил.т. През 2011 и 2012 г. вносът рязко нараства до 21,9 хил.т. на стойност 602 хил. EUR.

Вътрешното потребление на гипсова суровина следва тенденциите на изменение на строителната активност в страната.

На фиг. II.5.65 е представена прогноза за развитието на търсенето на гипсова суровина в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.65. Прогноза за развитието на търсенето на гипсова суровина в България за периода 2014 – 2020 г.

Вътрешното търсене на гипсова суровина през 2008 г. намалява три пъти, а през периода 2009 - 2013 г. варира около 130 хил.т., което е видно от графиката на фиг. II.5.65.

⁷ Посоченият код е съгласно номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България.

Гипсовата суровина през анализирания период проявява тенденция на ръст. С настъпването на кризата потреблението рязко се ограничи, цените плавно нарастват, а бъдещото потребление зависи изцяло от перспективите пред строителния сектор, които в средносрочен и дългосрочен период са оптимистични. От фиг. II.5.65 се вижда, че значителен процент от потреблението е основан на внос на гипсова суровина. Това разкрива възможности за увеличаване на производството на гипсови суровини и снижаване на вноса в прогнозния период, през който очакванията са за нарастване на вътрешното потребление.

Страната разполага с 77,5 млн. тона запаси от гипсова суровина в експлоатация, които всичките са включени в експлоатация. При средно 130 хил. тона средногодишно потребление това обуславя висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

II.5.3.2. Суровини за производство на цимент и строително въздушна вар

Варовици за цимент

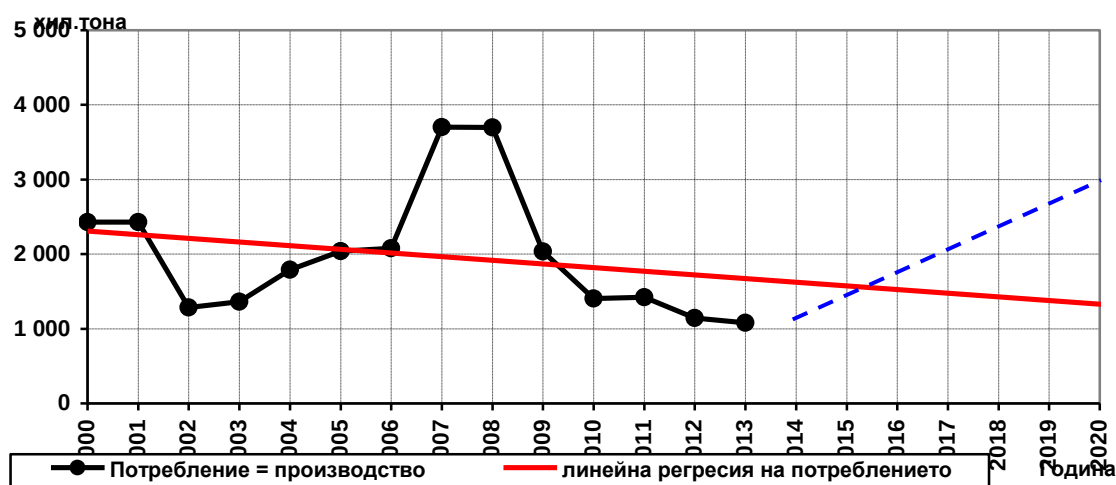
На табл. № II.5.7 е представено производството, вноса и износа и потреблението на варовици за цимент (25210000⁸) за периода 2000 – 2013 г.

Таблица № II.5.7

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.т	2 427,4	2 427,5	1 286,1	1 361,6	1 792,2	2 040,2	2 077,7	3 701,6	3 699,1	2 033,5	1 405,8	1 421,6	1 150,5	1 080
2	Внос	хил.т	0,050	0,013	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,024	0,018	0,681	1,370	0,114
3	Износ	хил.т	0,000	0,000	0,023	0,000	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,172	5,958	1,765
4	Потребление	хил.т	2427,5	2427,5	1286,1	1361,6	1792,2	2040,2	2077,7	3701,6	3699,1	2033,5	1405,8	1421,1	1145,9	1078,3

От данните на табл. № II.5.7 се изяснява, че вътрешното потребление е основано на изцяло на добив. През годините вноса и износа имат епизодичен характер и заемат несъществена част от производството и потреблението на варовици, предназначени за производство на цимент и бетони. През периода 2009 – 2013 г. потреблението на варовици за цимент спада почти два пъти.

На фиг. II.5.66 е представена прогноза за развитието на потреблението на варовици за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.66. Прогноза за развитието на потреблението на варовици за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

⁸ Посоченият код е съгласно номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България.

От представената информация на фиг. II.5.66 се вижда, че производството и потреблението на варовици за цимент е силно зависимо от икономическата ситуация в страната. След настъпване на световната финансова и икономическа криза и спад в строителната активност търсенето рязко се сви. През периода 2009 – 2013 г. потреблението на варовици за цимент спада почти два пъти. Производството и потреблението са тясно свързани и зависими от състоянието и перспективите пред вертикалното строителство, което се очаква да нарасне, и в по-малка степен на хоризонталното строителство в България. През периода вносът и износът заемат незначителна част от потреблението на варовици за производството на цимент.

Страната разполага с 588,1 млн.тона геоложки запаси от варовици за цимент, от които 49,0% се намират в експлоатация. При от 2,5 млн.тона годишен добив показва висока степен на осигуреност със запаси от варовици за цимент.

Мрамори за цимент

През анализирания период не е извършван добив на мрамори за цимент. По данни от Баланса на запасите към 01.01.2014 г. страната не разполага с геоложки запаси.

Мергели за цимент

През анализирания период няма данни за внос и износ на мергели за производството на цимент. От предоставената информация от възложителя не се наблюдава внос и износ на мергели за цимент. Това води до допускането, че вътрешното потребление е основано на производството.

На табл. № II.5.8 е представено производството и потреблението на мергели за цимент за периода 2000 – 2013 г.

Таблица № II.5.8

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.т	1 144,0	1 063,7	1 062,9	963,9	1 045,1	1 236,1	1 180,2	1 401,8	1 518,2	841,8	619,3	499,1	856,9	650,4
2	Внос	хил.т	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
3	Износ	хил.т	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
4	Потребление	хил.т	1144,0	1063,7	1062,9	963,9	1045,1	1236,1	1180,2	1401,8	1518,2	841,8	619,3	499,1	856,9	650,4

На фиг. II.5.67 е представена прогноза за развитието на потреблението на мергели за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.67. Прогноза за развитието на потреблението на мергели за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.67 се вижда, че производството и потреблението на мергели за цимент е силно зависимо от икономическата ситуация в страната. През периода 2009 – 2013 г. търсенето рязко се сви, а потреблението на мергели за цимент спада два пъти. Бъдещото производство и потребление са тясно свързани и зависими от перспективите пред строителството в страната, които в средносрочен и дългосрочен период са умерено оптимистични, т.е. очакванията са за умерен ръст на търсенето, което в края на прогнозния период да достигне нивата от 2005 г.

Страната разполага с 519,2 млн.тона геоложки запаси от мергели за цимент, от които 65,1% са включени в експлоатация. При 1,0 млн.тона средногодишен добив, това обуславя висока осигуреност със запаси в експлоатация.

Глини за цимент

През анализирания период няма данни за внос и износ на глини за производството на цимент.

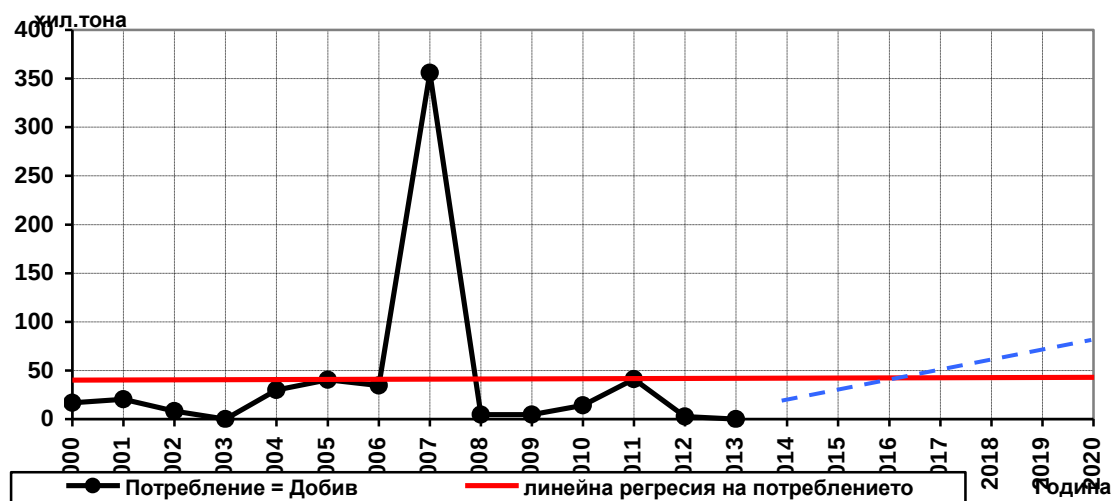
На табл. № II.5.9 е представено производството, което съвпада и с потреблението на мергели за цимент за периода 2000 – 2013 г.

Таблица № II.5.9

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.т	16,8	20,5	8,2	0	30,0	40,3	34,4	356,0	4,6	4,7	14,2	41,0	2,5	0
2	Внос	хил.т	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
3	Износ	хил.т	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
4	Потребление	хил.т	16,8	20,5	8,2	0	30,0	40,3	34,4	356,0	4,6	4,7	14,2	41,0	2,5	0,0

От данните на табл. № II.5.9 се вижда, че вътрешното потребление е слабо и е основано на добива.

На фиг. II.5.68 е представена прогноза за развитието на потреблението на глини за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.68. Прогноза за развитието на потреблението на глини за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.68 се вижда, че производството и потреблението на глини за цимент е незначително. Изключение прави добива през 2007 г., когато производството реализира равнище от 356 хил.т. Очакванията са търсенето през прогнозния период са да достигне нивата от 2004, 2005 г., а именно около 50 хил.т.

България разполага с 18,9 млн.тона геоложки запаси от глини за цимент, които през 2013 г. са изключени от експлоатация. При 50 хил.тона средногодишен добив осигуреността на страната с експлоатируеми запаси е висока.

Кварцови пясъци за цимент

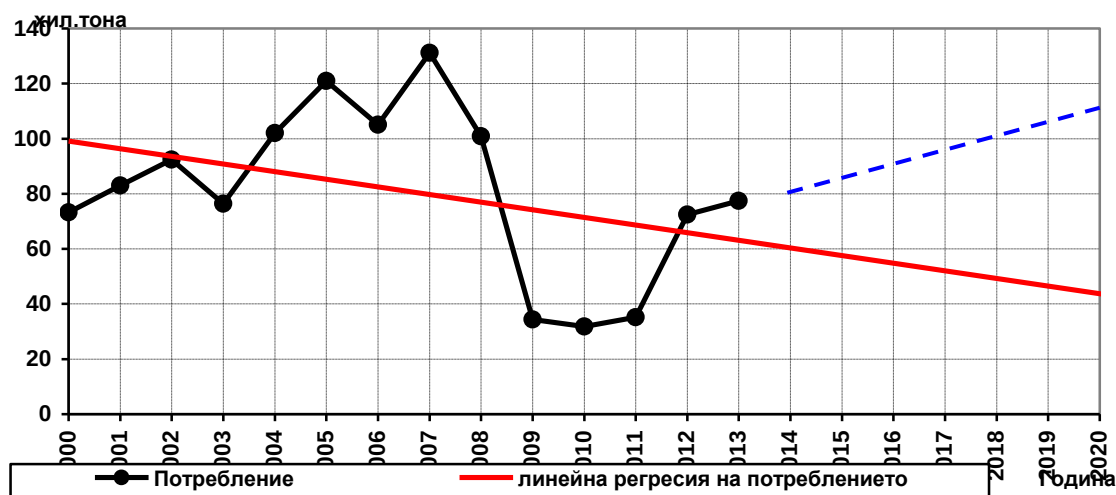
На табл. № II.5.10 е представено производството, вноса и износа на кварцови пясъци за цимент за периода 2000 – 2012 г.

Таблица № II.5.10

№	Продукт	Година													
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	73,2	83,0	92,4	76,4	102,0	121,0	105,1	131,4	101,4	34,6	31,8	35,2	72,3	77,2
2	Внос	0	0	0	0	0	0	0	0,146	0,096	0,011	0,028	0,004	0,145	0,176
3	Износ	0	0	0	0	0	0	0	0,322	0,574	0,239	0,023	0,023	0	0
4	Потребление	73,2	83,0	92,4	76,4	102,0	121,0	105,1	131,2	100,9	34,4	31,8	35,2	72,4	77,4

От данните на табл. № II.5.10 се изяснява, че вътрешното потребление е основано на добива. Вносът и износът заемат нисък относителен дял от потреблението на суровината, като преобладава износът пред вноса.

На фиг. II.5.69 е представена прогноза за развитието на потреблението на кварцови пясъци за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.69. Прогноза за развитието на потреблението на кварцови пясъци за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.69 се вижда, че производството и потреблението на кварцови пясъци за цимент до 2008 г. е средно около 100 хил.т. През периода 2009 – 2011 г. спада на 34 хил.т., а 2013 г. достига 77,2 хил.т. През прогнозния период търсенето се очаква плавно да расте, а към края да достигне равнища от 110 – 120 хил.т.

България разполага с 6,0 млн.тона геоложки запаси от кварцови пясъци за цимент, които всичките са включени в експлоатация. При 110 хил.тона средногодишен добив осигуреността на страната с експлоатируеми запаси е висока.

Пясъчници за цимент

През анализирания период не е извършван добив на пясъчници за цимент. По данни от Балансите на запасите страната не разполага с геоложки запаси.

Трас за цимент

През анализирания период няма данни за внос и износ на трас за производството на цимент.

На табл. № II.5.11 е представено производството, което съвпада и с потреблението на трас за цимент за периода 2000 – 2013 г.

Таблица № II.5.11

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.т	86,1	86,0	58,9	55,2	0	128,4	162,1	274,0	353,2	109,8	0	0	0	0
2	Внос	хил.т	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
3	Износ	хил.т	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
4	Потребление	хил.т	86,1	86,0	58,9	55	0	128,4	162,1	274,0	353,2	109,8	0	0	0	0

От данните на табл. № II.5.11 се изяснява, че вътрешното потребление е основано на добива, като през последните четири години такъв не е реализиран.

На фиг. II.5.70 е представена прогноза за развитието на потреблението на трас за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.70. Прогноза за развитието на потреблението на трас за цимент в България за периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.70 се вижда, че производството и потреблението на трас за цимент има изключително динамичен характер. През периода 2005 - 2008 г. е реализиран бум в потреблението на трас за цимент.

България разполага с близо 14,8 млн.т. геоложки запаси към настоящия момент, които не са в експлоатация. Бъдещото потребление на трас за цимент зависи от инвестиционния интерес и намерения от инвеститорите. При наличие на търсене перспективите пред евентуален бъдещ добив са благоприятни.

Туфи за цимент

През анализирания период не е извършван добив на туфи за цимент. По данни от Балансите на запасите страната разполага с 24,6 млн.тона геоложки запаси, които не са в експлоатация.

Варовици за строително въздушна вар

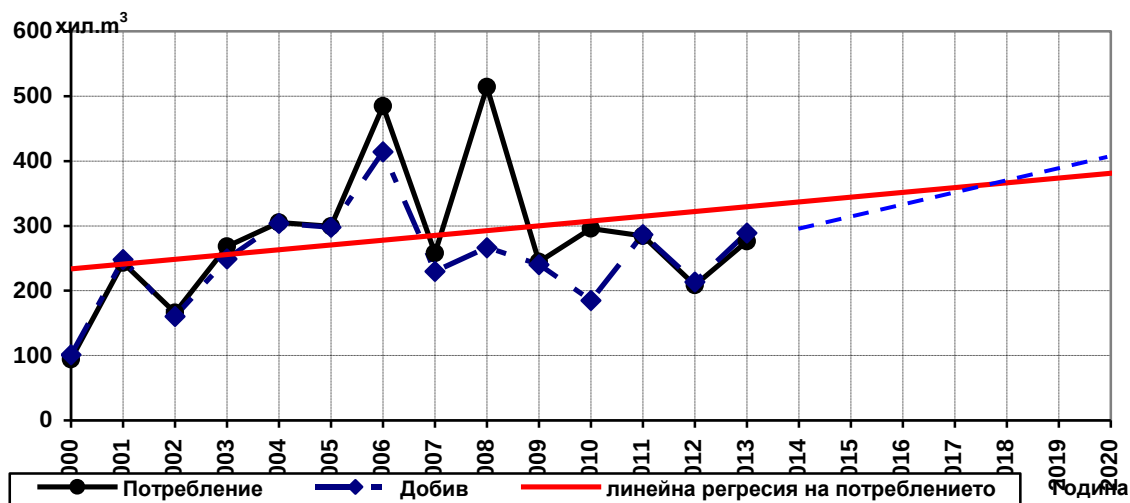
На табл. № II.5.12 е представено производството, вноса, износа и потреблението на варовици за строително въздушна вар за периода 2000 – 2013 г. Вносът и износът е преизчислен по обемни тела на материалите от Строителен справочник от хил.т. в хил.м³ с преводен коефициент 2 при изчисляване на потреблението в хил.м³.

Таблица № II.5.12

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.м³	101,1	248,2	160,0	249,2	303,7	298,0	414,0	229,8	266,2	240,1	185,0	286,5	213,6	288,9
2	Внос	хил.т	12,8	0,0	23,6	53,0	23,4	23,1	160,8	77,0	516,1	26,7	238,8	3,4	8,8	1,152
3	Износ	хил.т	26,1	10,3	11,6	15,1	20,1	20,1	19,6	21,1	20,3	17,7	17,5	7,7	19,1	26,9
4	Потребление	хил.м³	94,4	243,1	166,0	268,2	305,4	299,5	484,6	257,8	514,1	244,6	295,7	284,4	208,4	276,0

От данните на табл. № II.5.12 се изяснява, че вътрешното потребление е основано на добива, а през отделни периоди преобладава вноса пред износа.

На фиг. II.5.71 е представена прогноза за развитието на потреблението на варовици за строително въздушна вар в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.71. Прогноза за развитието на потреблението на варовици за строително въздушна вар в България за периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.71 се вижда, че производството и потреблението на варовици за строително въздушна вар има изключително динамичен характер и следва индексът на строителната активност в страната. През 2006, 2008 и 2010 г. увеличеното търсене е компенсирано от внос на варовици за строително въздушна вар. Прогнозата за развитие на търсенето на варовици за строително въздушна вар са за устойчив ръст през прогнозния период.

Страната разполага с 86,8 млн.м³ геоложки запаси от варовици за строително въздушна вар, от които 35,5% са включени в експлоатация. При средно 350 хил.м³ средногодишно потребление това обуславя висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

Мрамори за строително въздушна вар

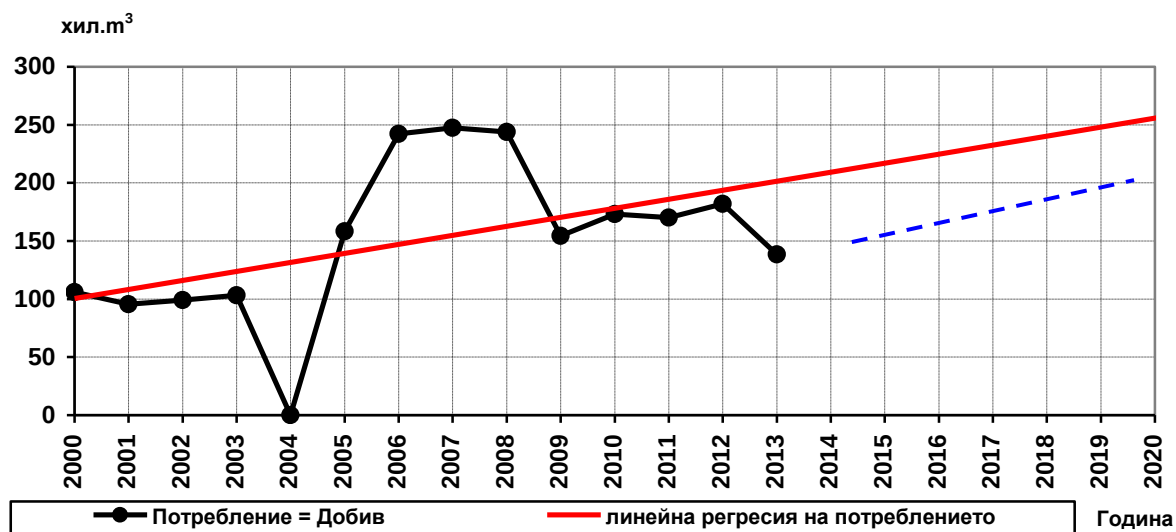
На табл. № II.5.13 е представено производството и потреблението на мрамори за строително въздушна вар за периода 2000 – 2013 г. През анализирания период не е реализиран внос и износ на този вид строителен материал.

Таблица № II.5.13

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.м ³	106,0	95,4	99,2	103,3	0	158,3	242,1	247,4	243,9	154,3	173,2	170,2	181,9	138,4
2	Внос	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
3	Износ	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
4	Потребление	хил.м ³	106,0	95,4	99,2	103,3	0,0	158,3	242,1	247,4	243,9	154,3	173,2	170,2	181,9	138,4

От данните на табл. № II.5.13 се изяснява, че вътрешното потребление е основано изцяло на добива.

На фиг. II.5.72 е представена прогноза за развитието на потреблението на мрамори за строително въздушна вар в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.72. Прогноза за развитието на потреблението на мрамори за строително въздушна вар в България за периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.72 се вижда, че производството и потреблението на варовици за строително въздушна вар има изключително динамичен характер и донякъде следва индексът на строителната активност в страната. Изключение прави добива през 2004 г., когато такъв не е извършван. Производството на мрамори за строително въздушна вар е на ниски нива, но при увеличеното търсене ще благоприятства неговото бъдещо развитие.

България разполага с 20,9 млн.м³ геоложки запаси от мрамори за строително въздушна вар, от които 72,7% са включени в експлоатация. При средно 180 хил.м³ средногодишно потребление това обуславя висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

II.5.3.3. Суровини за строителни цели, част I

Пясъци и чакъли за пълнител на бетон

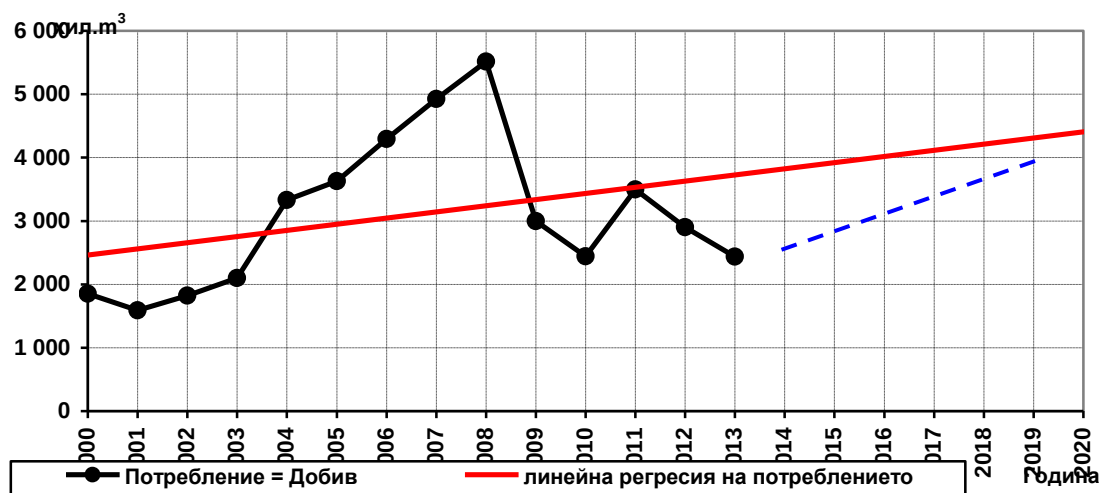
На табл. № II.5.14 е представено производството и потреблението на пясъци и чакъли за пълнител на бетон през периода 2000 – 2013 г. През анализирания период не е реализиран внос и износ на този вид строителен материал.

Таблица № II.5.14

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.м ³	1850,9	1590,3	1822,8	2097,8	3332,7	3628,1	4293,4	4924,7	5516,6	2996,2	2440,5	3497,8	2904,1	2436,3
2	Внос	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
3	Износ	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
4	Потребление	хил.м ³	1850,9	1590,3	1822,8	2097,8	3332,7	3628,1	4293,4	4924,7	5516,6	2996,2	2440,5	3497,8	2904,1	2436,3

От данните на табл. № II.5.14 се изяснява, че вътрешното потребление е основано изцяло на добива.

На фиг. II.5.73 е представена прогноза за развитието на търсенето пясъци и чакъли за пълнител на бетон в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.73. Прогноза за развитието на търсенето на пясъци и чакъли за пълнител на бетон в България за периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.73 се вижда, че производството и потреблението на пясъци и чакъли за пълнител на бетон има изключително динамичен характер и следва индексът на строителната активност в страната. Производството на пясъци и чакъли за пълнител на бетон е на високи нива и увеличеното търсене благоприятства неговото бъдещо развитие.

България разполага с 433,5 млн.м³ геоложки запаси от пясъци и чакъли за пълнител на бетон, от които 32,0% са включени в експлоатация. При средно 3,5 млн.м³ средногодишно потребление това обуславя висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

Варовици и доломити за трошен камък

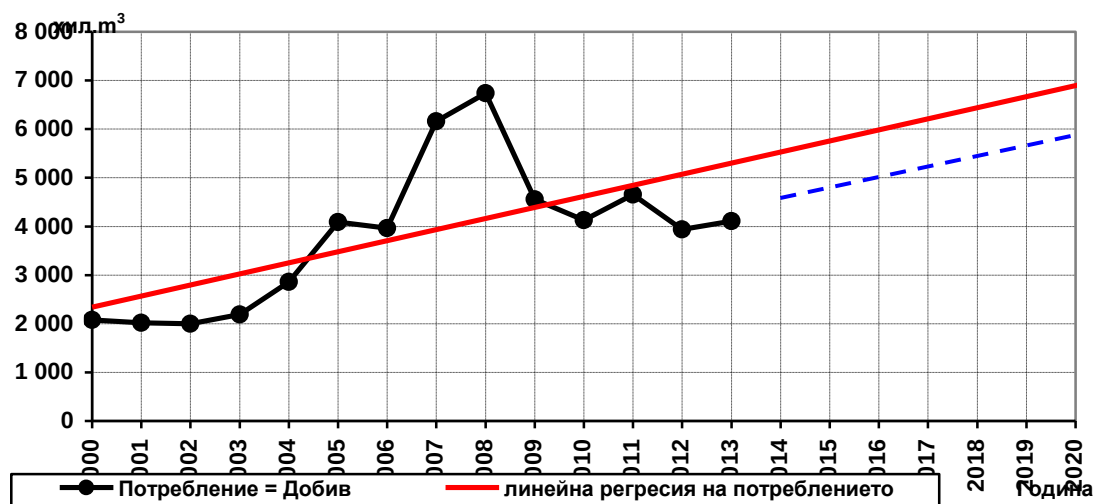
На табл. № II.5.15 е представено производството и потреблението на варовици и доломити за трошен камък за периода 2000 – 2013 г. През анализирания период реализираните внос и износ на този вид строителен материал са пренебрежимо незначителни.

Таблица № II.5.15

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.м ³	2 078,1	2 020,4	1 998,4	2 189,2	2 856,3	4 088,3	3 962,6	6 157,8	6 739,3	4 556,5	4 127,5	46,56,5	3 938,8	4111,0
2	Внос	хил.м ³	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Износ	хил.м ³	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Потребление	хил.м ³	2078,1	2020,4	1998,4	2189,2	2856,3	4088,3	3962,6	6157,8	6739,3	4556,5	4127,5	46,56,5	3938,8	4111,0

От данните на табл. № II.5.15 се изяснява, че вътрешното потребление е основано изцяло на добива.

На фиг. II.5.74 е представена прогноза за развитието на потреблението на варовици и доломити за трошен камък в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.74. Прогноза за развитието на потреблението на варовици и доломити за трошен камък в България за периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.74 се вижда, че производството и потреблението на варовици и доломити за трошен камък има изключително динамичен характер и следва индексът на строителната активност в страната. Добивът на варовици и доломити за трошен камък е значимо. Очакваното нарастване на търсенето благоприятства неговото бъдещо развитие.

Страната разполага с геоложки запаси в размер на 830,3 млн.м³, от които 58,9% се намират в експлоатация. При средно 5,5 млн.м³ средногодишно потребление това обуславя изключително висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

II.5.3.4. Суровини за строителни цели, част II

Чакъли, трошени камъни и пясъци за пътно строителство

Групата е представена от чакъл и трошени камъни от видовете, използвани главно за бетониране или настилане на пътища, на железопътни линии, или други видове баластра, речен чакъл и кремък, дори термично обработени; макадам от шлаки или от други подобни промишлени отпадъци, дори съдържащи материали, упоменати в първата част на текста; смолен макадам; гранули, отломки и прах от камъните от №№ 25150000 или 25160000⁹, дори термично обработени (мрамори за трошен камък, варовити мергели за трошен камък, риолити за трошен камък, андезити, андезитови туфи и трахиандезит за трошен камък, гранити за трошен камък, варовици за брегозащитни съоръжения и пътно строителство; пясъчници за трошен камък, метаморфити за трошен камък) (25170000¹⁰).

Вносът и износът е преизчислен по обемни тела на материалите от Строителен справочник от хил.т в хил.м³ с преводен коефициент 1,55 при изчисляване на потреблението в хил.м³.

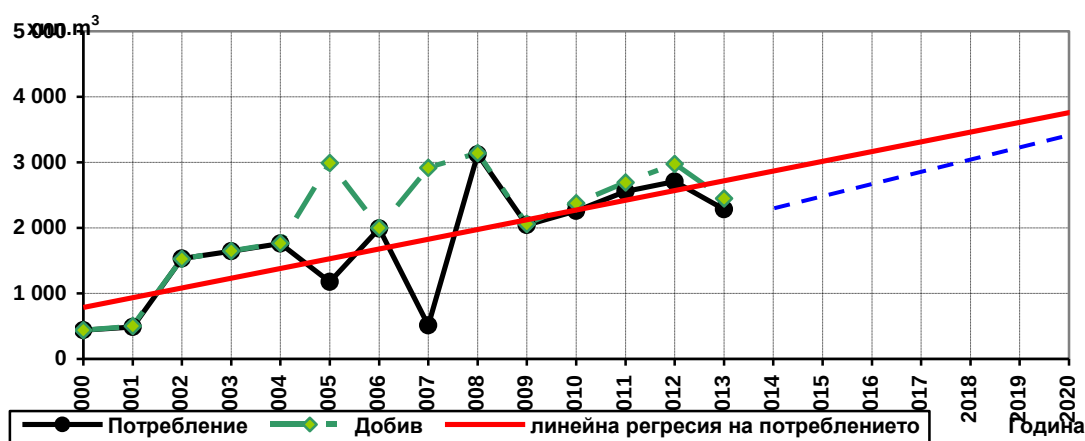
На табл. № II.5.16 е представено производството, вноса, износа и потреблението на чакъл, трошени камъни и пясъци за пътно строителство за периода 2000 – 2013 г.

Таблица № II.5.16

№	Продукт	Мярка	Година													2012	2013
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011			
1	Производство	хил.м³	437,9	503,1	1528,7	1647,7	1767,7	2992,0	1998,3	2914,9	3143,9	2056,6	2374,9	2691,3	2975,5	2450,4	
2	Внос	хил.т	24,9	5,2	31,9	37,3	34,7	42,7	35,0	25,0	17,7	13,9	1,8	3,1	9,1	39,7	
3	Износ	хил.т	23,4	27,1	28,2	44,2	48,4	2859,2	50,6	3747,2	54,6	36,7	181,5	212,0	425,3	302,1	
4	Потребление	хил.м³	438,9	489,0	1531,1	1643,2	1758,9	1174,9	1988,2	513,5	3120,1	2041,9	2258,9	2556,5	2707,0	2281,1	

От данните на табл. № II.5.16 се вижда, че през анализирания период вътрешното потребление е основано на производството, а износа превишава значително вноса.

На фиг. II.5.75 е представено потреблението на чакъл, трошени камъни и пясъци за пътно строителство през последните 14 години и прогноза бъдещето му развитие до 2020 г.

Фиг. II.5.75. Прогноза за развитието на потреблението на чакъл, трошени камъни и пясъци за пътно строителство в България за периода 2014 – 2020 г.

⁹ Посоченият код е съгласно номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България.

¹⁰ Пак оттам.

От фиг. II.5.75 се вижда, че през годините се наблюдава слаба динамика на производството и потреблението на чакъл, трошени камъни и пясъци за пътното строителство в България. През 2005 и 2007 г. са изнесени значителни обеми от тази група строителни материали. Производството и потреблението проявяват ясна тенденция към ръст. След настъпване на кризата в строителството потребление им слабо се сви, но бележи явна тенденция на нарастване. Бъдещото търсене ще продължава да се увеличава и е в пряка зависимост от развитието на хоризонталното строителство.

На фигури №№ II.5.76 до II.5.80 е представено изменението на добива по години на чакъли, трошени камъни и пясъци за пътнo строителство и прогноза за бъдещото развитие на търсенето.

Фиг. II.5.76. Изменение на добива на андезити и андезитови туфи и трахиандезит за трошен камък през периода 2000 – 2013 г. и прогноза за бъдещото развитие на търсенето

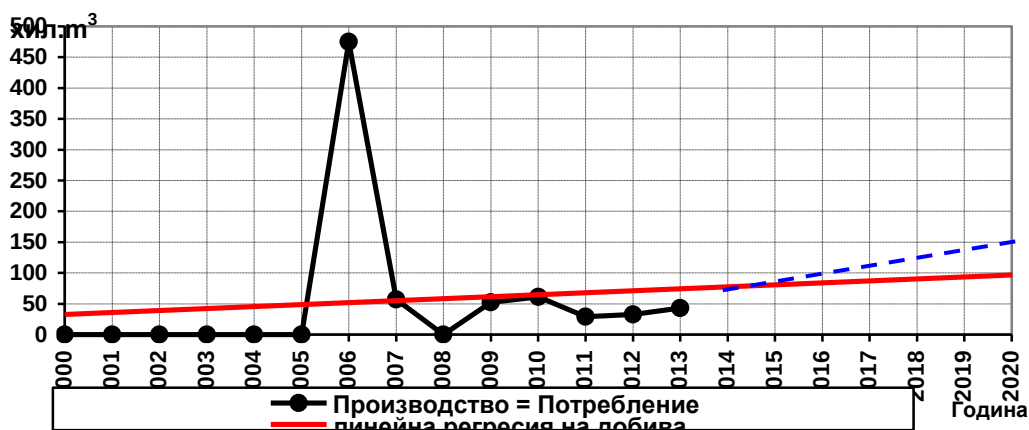
Страната разполага с 383,1 млн.м³ геоложки запаси от тези строителни материали като 46,8% от тези запаси се намират в експлоатация. При средно 2,0 млн.м³ средногодишно потребление това обуславя изключително висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

През анализирания период не е реализиран добив на гранити за трошен камък. Страната разполага с 23,8 млн.м³ геоложки запаси, които не са включени в експлоатация.

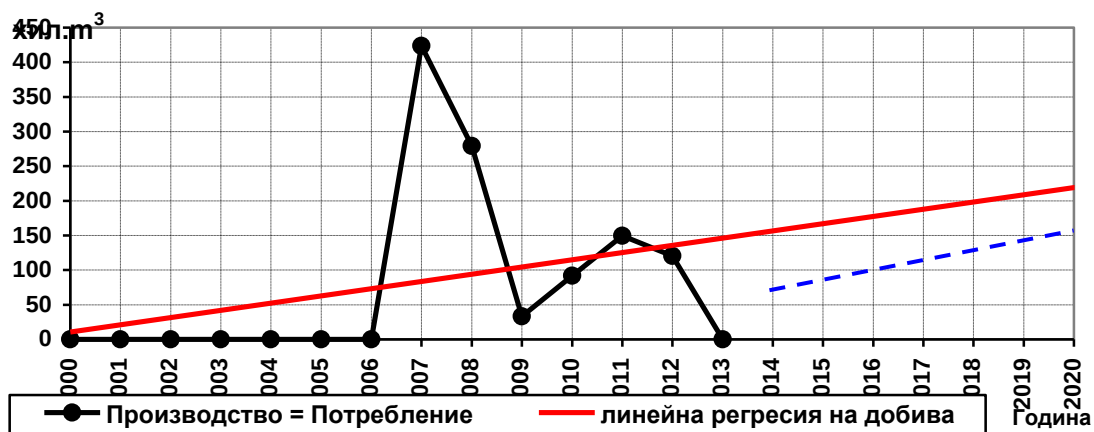
Фиг. II.5.77. Изменение на добива на мрамори за трошен камък през периода 2000 – 2013 г. и прогноза за бъдещото развитие

България разполага с 129,9 млн.м³ геоложки запаси от мрамори за трошен камък като 72,9% от тези запаси се намират в експлоатация. При средно 1,1 млн.м³ средногодишно потребление това обуславя висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

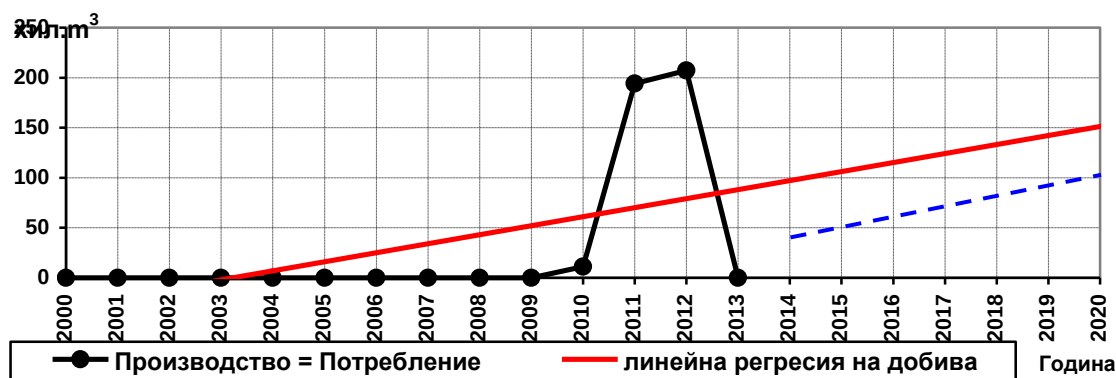
Фиг. II.5.78. Изменение на добива на пясъчници за трошен камък през периода 2000 – 2013 г. и прогноза за бъдещото развитие

Страната разполага с 2,7 млн.м³ геоложки запаси от пясъчници за трошен камък като 39,5% от тези запаси се намират в експлоатация. При средно 115 хил.м³ средногодишно потребление това обуславя изключително висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

Фиг. II.5.79. Изменение на добива на риолити за трошен камък през периода 2000 – 2014 г. и прогноза за бъдещото развитие

България разполага с 5,5 млн.м³ геоложки запаси от риолити за трошен камък като 7,2% от тези запаси се намират в експлоатация, а именно 400,2 хил.м³. При средно 150 хил.м³ средногодишно потребление това обуславя изключително ниска осигуреност с експлоатируеми запаси. Само за три години.

Фиг. II.5.80. Изменение на добива на варовити мергели за трошен камък през периода 2000 – 2013 г. и прогноза за бъдещото развитие

България разполага с 1,2 млн.м³ геоложки запаси от варовити мергели за трошен камък, които не се намират в експлоатация. При интензивен добив наличните геоложки запаси бързо ще се изчерпят.

Черни шисти за мозайка

На табл. № II.5.17 е представено производството и потреблението на черни шисти за мозайка за периода 2000 – 2013 г. През анализирания период не е реализираният внос и износ на този вид строителен материал.

Таблица № II.5.17

№	Продукт	Марка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.м³	0	0	3,9	0	2,4	0	1,8	1,2	2,7	0,8	0	0	0	0
2	Внос	хил.м³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
3	Износ	хил.м³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
4	Потребление	хил.м³	0	0	3,9	0	2,4	0	1,8	1,2	2,7	0,8	0	0	0	0

От данните на табл. № II.5.17 се изяснява, че вътрешното потребление на черни шисти за мозайка е основано изцяло на добива, който има епизодичен характер.

На фиг. II.5.81 е представена прогноза за развитието на потреблението на черни шисти за мозайка в България през периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.81. Прогноза за развитието на потреблението на черни шисти за мозайка в България през периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.81 се вижда, че производството и потреблението на черни шисти за мозайка през последните години е преустановено.

Страната разполага с 228,3 хил.м³ геоложки запаси, които не се намират в експлоатация и добив не се реализира. Бъдещото търсене на черни шисти за мозайка е слабо и не би могло да стимулира инвестиционни намерения за самостоятелен добив, а само за попълнен.

Мрамори за мозайка и брашно

На табл. № II.5.18 е представено производството и потреблението на мрамори за мозайка и брашно за периода 2000 – 2013 г. През анализирания период няма информация за реализиран внос и износ на този вид строителен материал.

Таблица № II.5.18

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.м ³	34,3	21,8	7,0	4,4	5,0	12,3	11,1	35,6	19,6	15,8	37,0	15,4	42,3	40,5
2	Внос	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
3	Износ	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
4	Потребление	хил.м ³	34,3	21,8	7,0	4,4	5,0	12,3	11,1	35,6	19,6	15,8	37	15,4	42,3	40,5

От данните на табл. № II.5.18 е видно, че вътрешното потребление е основано изцяло на добива, който има динамичен характер.

На фиг. II.5.82 е представена прогноза за развитието на потреблението на мрамори за мозайка и брашно в България през периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.82. Прогноза за развитието на потреблението на мрамори за мозайка и брашно в България през периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.82 се вижда, че производството и потреблението на мрамори за мозайка и брашно е силно динамично и реализира устойчив ръст.

Страната разполага с около 12,0 млн.м³ геоложки запаси, от които 14,0% се намират в експлоатация, но реализирания добив е малък. При средно 40,0 хил.м³ средногодишно потребление това обуславя изключително висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

Метаморфити за трошен камък

На табл. № II.5.19 е представено производството и потреблението на метаморфити за трошен камък през периода 2000 – 2013 г. През анализирания период няма информация за реализиран внос и износ на този вид строителен материал.

Таблица № II.5.19

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.м ³	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12,4	104,3	33,0
2	Внос	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
3	Износ	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
4	Потребление	хил.м ³	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12,4	104,3	33,0

От данните на табл. № II.5.19 е видно, че вътрешното потребление е основано изцяло на добива, който има динамичен характер.

На фиг. II.5.83 е представена прогноза за развитието на потреблението на метаморфити за трошен камък в България през периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.83. Прогноза за развитието на потреблението на метаморфити за трошен камък в България през периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.83 се вижда, че производството на метаморфити за трошен камък стартира през 2011 г. и реализира слаб устойчив ръст.

Страната разполага с около 16,3 млн.м³ геоложки запаси, от които 99,2% се намират в експлоатация. Добивът рязко нараства. При средно 45 хил.м³ средногодишно потребление това обуславя изключително висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

Варовици за брегозащитни съоръжения и пътно строителство

На табл. № II.5.20 е представено производството и потреблението на варовици за брегозащитни съоръжения и пътно строителство през периода 2000 – 2013 г. През анализирания период няма информация за реализиран внос и износ на този вид строителен материал.

Таблица № II.5.20

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.м ³	0	0	0	0	0	0	10,0	5,5	19,7	19,7	47,9	22,0	39,1	14,8
2	Внос	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
3	Износ	хил.м ³	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
4	Потребление	хил.м ³	0	0	0	0	0	0	10,0	5,5	19,7	19,7	47,9	22,0	39,1	14,8

От данните на табл. № II.5.20 е видно, че вътрешното потребление е основано изцяло на добива, който има динамичен характер.

На фиг. II.5.84 е представена прогноза за развитието на потреблението на варовици за брегозащитни съоръжения и пътно строителство в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.5.84. Прогноза за развитието на потреблението на варовици за брегозащитни съоръжения и пътно строителство в България за периода 2014 – 2020 г.

От представената информация на фиг. II.5.84 се вижда, че производството и потреблението на варовици за брегозащитни съоръжения и пътно строителство реализира устойчив ръст при висока динамика.

Страната разполага с около 9,2 млн.м³ геоложки запаси, от които 78,7% се намират в експлоатация. Добивът плавно нараства. При средно 30 хил.м³ средногодишно потребление това обуславя изключително висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

II.5.3.5. Суровини за производство на строителна керамика

От предоставената информация от МИ, за вноса и износа по номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България, не може да се конкретизира кои глинени, с какво предназначение са.

В групата на глинени за строителна керамика са обединени всичките видове глинени (250830000 и 250840000¹¹).

Вносът и износът е преизчислен по обемни тегла на материалите от Строителен справочник от хил.т в хил.м³ с преводен коефициент 1,6 при изчисляване на потреблението в хил.м³.

Производството, вноса, износа и потреблението на глинени за производство на строителна керамика за периода 2000 – 2013 г. са представени на табл. № II.5.21.

¹¹ Посочените кодове са съгласно номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България.

Таблица № II.5.21

№	Продукт	Мярка	Година													
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	хил.м ³	116,8	81,1	58,2	76,9	107,8	179,1	82,8	228,1	173,5	63,2	24,9	13,0	39,6	33,0
2	Внос	хил.т	0,651	0,081	1,541	7,929	6,949	2,347	5,891	38,444	58,612	21,760	47,742	60,854	56,428	27,666
3	Износ	хил.т	0,303	0,204	0,035	0,367	0,449	0,534	0,607	0,354	0,670	0,120	0,228	0,374	0,539	1,239
4	Потребление	хил.м ³	117,02	81,02	59,14	81,63	111,86	180,23	86,10	251,91	209,71	76,73	54,60	50,80	74,53	49,52

На фиг. II.5.85 е представено потреблението на глини за производство на строителна керамика през последните 14 години и прогноза бъдещето му развитие до 2020 г.

Фиг. II.5.85. Прогноза за развитието на потреблението на глини за производство на строителна керамика в България за периода 2014 – 2020 г.

От данните в табл. № II.5.21 и фиг. II.5.85 се вижда, че за периода 2007 – 2013 г. потреблението превишава добива. Значителни обеми от глини за производство на строителна керамика се внасят в страната. Вносът значително превишава износа.

През годините се наблюдава изключително висока динамика на производството и потреблението на глини за производство на строителна керамика в България. То проявява ясна тенденция на ръст, но вследствие на кризата в строителството тяхното потребление рязко се сви. Това разбира се е временно явление и след настъпване на оживление в строителството вътрешното потребление се очаква отново да се повиши до равнищата от 2005 г. (130 хил.м³).

II.5.3.6. Суровини за производство на строителна керамика

През анализирания период не е извършван добив на глинести шисти за шистопорит.

Страната разполага с 10,7 млн.м³ геоложки запаси, които не са включени в експлоатация.

През анализирания период не е извършван добив на глини за керамзит и страната не разполага с геоложки запаси от този вид глини.

През анализирания период България не е разполагала със запаси от глини за керемиди и не е извършван добив. През анализирания период не е извършван внос на глини за керемиди.

На фиг. № II.5.86 е представено изменението на добива по години на глини за производство на тухли и прогноза за бъдещото развитие на търсенето.

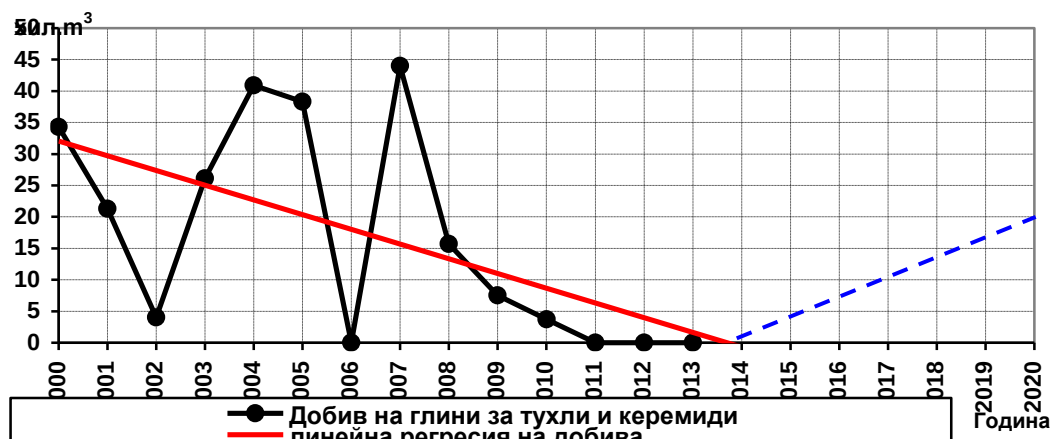

Фиг. II.5.86. Изменение на добива на глини за тухли и прогноза за бъдещото развитие на търсенето

През анализирания период добива на глини за тухли проявява явна тенденция на спад в резултат на кризата в строителството и високия внос на тухли в страната. През прогнозния период с нарастване на строителната активност във всички географски райони и области се очаква добива плавна да нарасне.

Страната разполага с 82,7 млн.м³ геоложки запаси, от които 22,5% са в експлоатация. При 70 хил.м³ средногодишен добив осигуреността на страната със запаси е висока.

На фиг. № II.5.87 е представено изменението на добива по години на глини за производство на тухли и керемиди и прогноза за бъдещото развитие на търсенето.

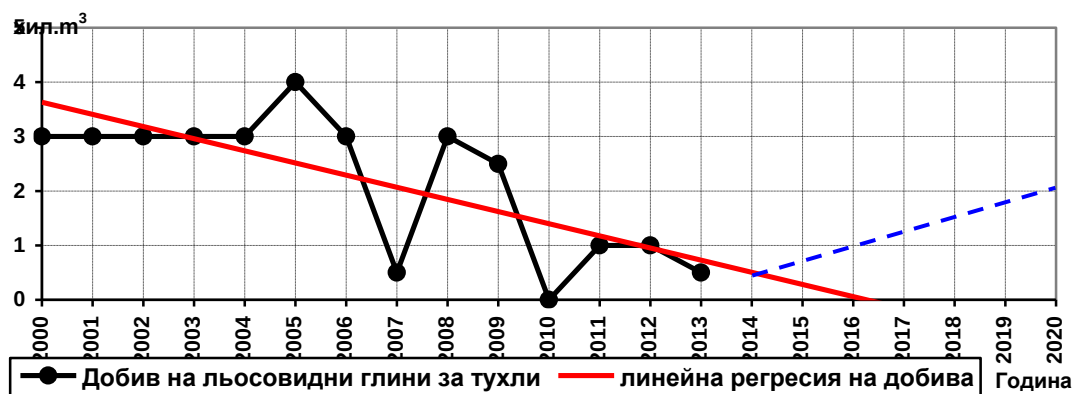
Фиг. II.5.87. Изменение на добива на глини за тухли и керемиди и прогноза за бъдещото развитие на търсенето

През анализирания период добива на глини за тухли и керемиди проявява явно изразена тенденция на спад в резултат на кризата в строителството и високия внос на тухли и керемиди в страната. През прогнозния период с увеличаване на строителната активност във всички географски райони се очаква търсенето бързо да нарасне.

Страната разполага с 16,7 млн.м³ геоложки запаси. Към момента няма включени в експлоатация запаси, което поражда дефицит на български глини за производството на тухли и керемиди.

През анализирания период не е извършван добив на диатомит за диатомитови тухли. Страната не разполага с геоложки запаси от диатомит. Няма възможност да се определи потреблението на тази суровина на вътрешния пазар понеже по Митническата тарифа на Р. България диатомитът е в групата на Инфузорна силикатна пръст заедно с кизелгур и трипел (25120000) ¹². При тази група строителни материали през анализирания период преобладава вноса.

На фиг. № II.5.88 е представено изменението на добива по години на лъсовидни глини за тухли и прогноза за бъдещото развитие на търсенето.

Фиг. II.5.88. Изменение на добива на лъсовидни глини за тухли и прогноза за бъдещото развитие на търсенето

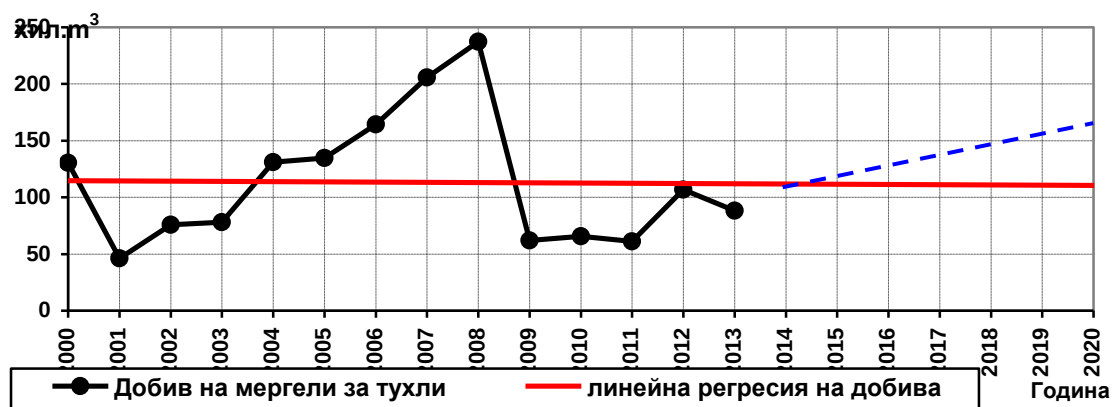
Очакваният ръст в строителната активност обуславя нарастване на търсенето на този вид строителна суровина.

Страната разполага с 4,3 млн.м³ геоложки запаси от лъсовидни глини за тухли, които са включени в експлоатация. При 1,5 хил.м³ средногодишен добив се обуславя висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

През анализирания период не е извършван добив на мергели за керемиди и страната не разполага със запаси от тази суровина.

На фиг. № II.5.89 е представено изменението на добива по години на мергели за тухли и прогноза за бъдещото развитие на търсенето.

¹² Посочените кодове са съгласно номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България.

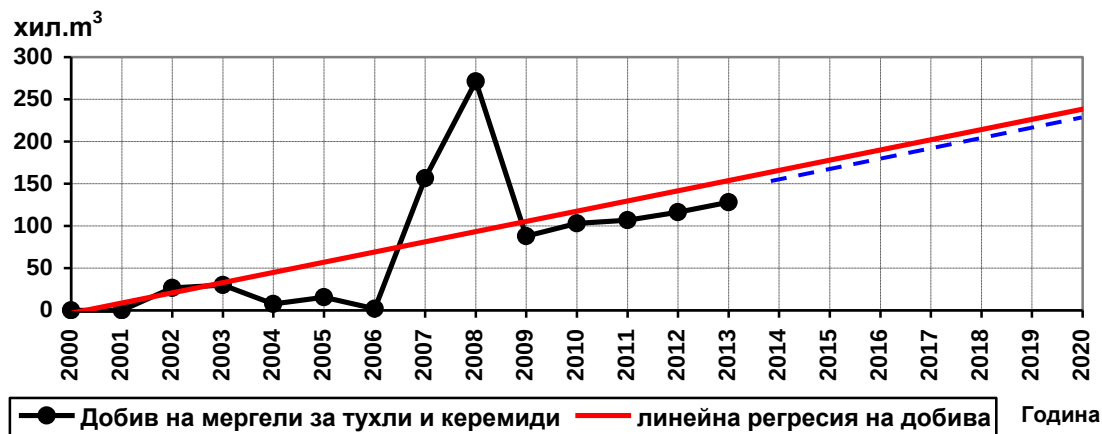

Фиг. II.5.89. Изменение на добива на мергели за тухли и прогноза за бъдещото развитие на търсенето

През анализирания период се отчита явна тенденция на слаб ръст в производството на мергели за тухли. Увеличеното търсене ще благоприятства нарастването на добива през прогнозния период.

Страната разполага с 55,1 млн.м³ геоложки запаси, от които 15,6% се намират в експлоатация. При 150 хил.м³ средногодишен добив се обуславя висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

На фиг. № II.5.90 е представено изменението на добива по години на мергели за тухли и керемиди и прогноза за бъдещото развитие на търсенето.

Фиг. II.5.90. Изменение на добива на мергели за тухли и керемиди и прогноза за бъдещото развитие на търсенето

През анализирания период се отчита явно изразена тенденция на ръст в добива на мергели за тухли и керемиди. Нарастването на строителната активност ще благоприятства увеличаването на добива през прогнозния период.

Страната разполага с 13,5 млн.м³ геоложки запаси, от които 50,2% се намират в експлоатация. При 180 хил.м³ средногодишен добив се обуславя висока осигуреност с експлоатируеми запаси.

Добив на пясъци за варопясъчни тухли през анализирания период е реализиран само през 2000 година в размер на 10,0 хил.м³.

Страната разполага с 5,9 млн.м³ геоложки запаси, които не са в експлоатация. Поради липса на информация за вноса и износа на този тип строителна суровина не е възможно да се прогнозира нейното търсене. Търсенето на варопясъчни тухли е слабо и не би възбудило инвестиционни намерения за бъдещ добив.

Добив на пясъци за тухли през анализирания период не е извършван. По данни от Баланса на запасите страната разполага с 773,4 хил.м³ геоложки запаси, които не са в експлоатация. По предоставените данни от МИ за вноса и износа на пясъци по номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България не може да се прецизира, кои пясъци са за производство на тухли и кои не са. Това води до невъзможност да се разкрие търсенето на тази суровина през анализирания период.

II.5.3.7. Суровини за производство на фина и битова керамика

През анализирания период не е извършван добив на глини за битова керамика.

По данни от Баланса на запасите към 01.01.2014 г. страната разполага с 142,5 хил.м³ геоложки запаси, които не са в експлоатация. По предоставените данни от МИ за вноса и износа на глини за битова керамика по номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България не може да се прецизира, кои глини с какво предназначение са. Това води до невъзможност да се разкрие ясно търсенето на тази суровина през анализирания период и да се изградят прогнози за нейното бъдещо потребление.

През анализирания период не е извършван добив на глини за едрогабаритна подова керамика.

По данни от Баланса на запасите към 01.01.2014 г. страната разполага с 113,6 хил.м³ геоложки запаси, които не са в експлоатация. По предоставените данни за вноса и износа от МИ не може да се извърши анализ на търсенето, поради това че не може да се прецизира кои глини, с какво предназначение са.

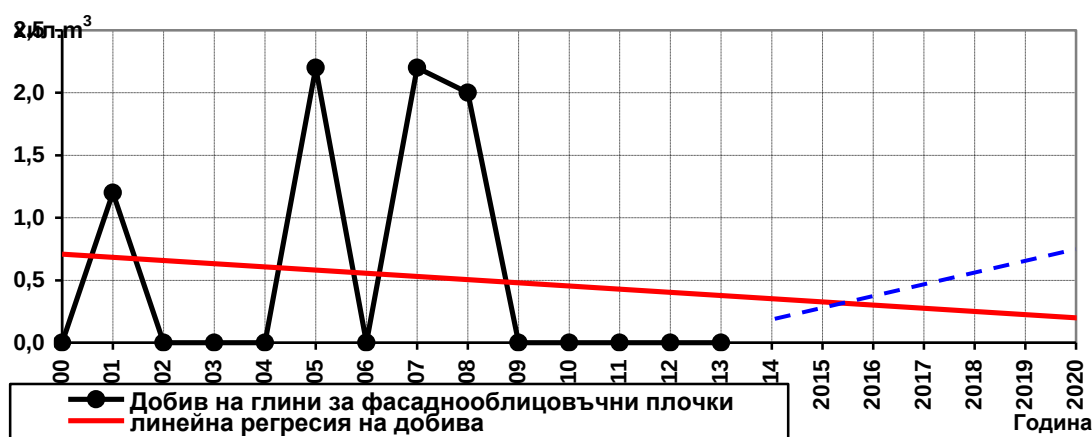
По данни от Баланса на запасите към 01.01.2014 г. страната не разполага с геоложки запаси от глини за каменинови тръби.

По предоставените данни за вноса и износа от МЕ и МИ не може да се извърши анализ на търсенето, поради това че не може да се прецизира кои глини, с какво предназначение са.

Същите изводи важат и за следните строителни материали:

- глините за санитарна керамика;
- глини за теракотни и фасаднооблицовъчни плочки;
- глини за фасадни плочки и битова керамика.

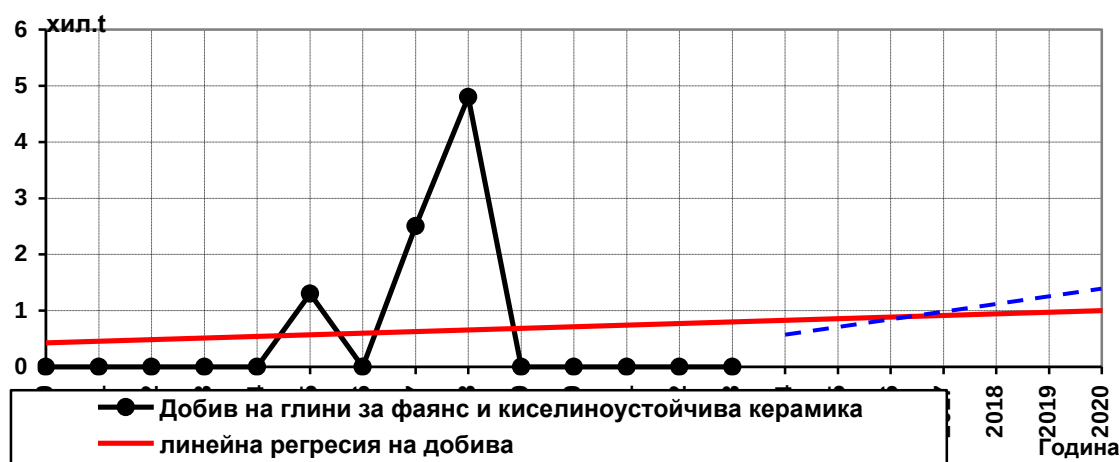
На фиг. № II.5.91 е представено изменението на добива по години на глини за фасаднооблицовъчни плочки и прогнозиране на търсенето.

Фиг. II.5.91. Изменение на добива на глини за фасаднооблицовъчни плочки и прогнозиране на търсенето

Страната разполага с 8,4 млн.т. геоложки запаси от глини за фасаднооблицовъчни плочки, които от 2009 г. не са в експлоатация. Търсенето в прогнозния период е ограничено, което води до слаб инвестиционен интерес.

На фиг. № II.5.92 е представено изменението на добива по години на глини за фаянс и киселиноустойчива керамика.

Фиг. II.5.92. Изменение на добива на глини за фаянс и киселиноустойчива керамика и прогнозиране на търсенето

По данни от Баланса на запасите България разполага с 2,5 млн.т. геоложки запаси от глини за фаянс и киселиноустойчива керамика, които не са в експлоатация. Потреблението в прогнозния период е ограничено, което води до слаб инвестиционен интерес.

През анализирания период не е реализиран добив на следните видове строителни материали: мергели за фасаднооблицовъчни плочки; порцеланови туфи за керамичната промишленост; сиенити за получаване на фелшпад и туфи за фасаднооблицовъчни плочки. Страната не разполага със запаси от тези материали, а предоставената информация за вноса и износа на строителни материали по номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България не дава възможност за прогнозиране на тяхното търсене през прогнозния период.

II.5.4. Обобщени изводи към група Строителни материали

1. Резултатите от анализа на строителната активност обуславят ясна тенденция на устойчив ръст в търсенето на строителни материали във всички статистически райони и области. Това благоприятства нарастването на инвестиционната активност в сектора през прогнозния период.

2. Набраната информация от НСИ за динамиката на строителната активност по линия на индекси на строителната продукция, приходи от дейността на строителните предприятия по вид на строителството и приходи от дейността на строителните предприятия по статистически райони и области е напълно достатъчна и детайлизирана за извършването на анализ на динамиката на строителната активност на национално, регионално и областно равнище.

3. Предоставената от възложителя информация за добива и за запасите на строителни материали по години, от Балансите на запасите от подземни богатства, благоприятства извършването на анализ на търсенето на строителни материали на национално ниво, но възпрепятства изготвянето на аналогични анализи по статистически райони и области.

4. Набираната информация за вноса и износа на строителни материали от МИ по номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България възпрепятства изготвянето на достоверни анализи на търсенето на по-голямата част от отделните видове подземни богатства и най-вече на строителни и скално-облицовъчни материали. Номенклатурата на Митническата тарифа на Р. България не отговаря на класификацията на строителни материали и тяхното предназначение. Това силно затруднява изготвянето на анализ на търсенето (потреблението) на по-голямата част от строителните материали.

5. Провежданата политика за устойчиво развитие на добива и преработката на строителни материали на национално, регионално и областно равнище трябва да се основава на подробен анализ на тяхното търсене и предлагане (добив, внос и износ) и освен това на прогнозиране на търсенето (потреблението) на национално, регионално и областно ниво. Затова се препоръчва да се създаде звено в структурата на МЕ, което да набира исторически информация за добива по статистически райони и области. Това ще позволи детайлно прогнозиране на търсенето и предлагането на строителни материали както на национално, така и на регионално и областно ниво.

6. За групи 5.1 и 5.4 (строителни материали за тухли, керемиди, фаянсови изделия и бетони) бъдещото развитие на търсенето им е тясно свързано с очакванията и перспективите пред вертикалното строителство. За момента в сектора не се наблюдава оживление.

7. За групи 5.2 и 5.3 (строителни материали за пътно строителство) е осигурено значително финансиране до 2020 г. от програмите на ЕС за реализация на инфраструктурни обекти. След това тяхното търсене зависи от икономическото състояние и водената политика на ЕС, относно продължаване на финансирането на нови инфраструктурни проекти в България.

8. Информацията от табл. № II.5.5 на точка II.5.2, относно осигуреността на страната с геоложки запаси и запаси в експлоатация в години на национално ниво, би могла да подпомогне приемането на мотивирано решение от страна на Министерския съвет за отдаване на разрешения за проучване и добив на строителни материали, без отчитане на неравномерното им географско разпределение и потребление. За тези които има дефицит на геоложки запаси е необходимо осигуряване на финансиране за извършване на целенасочени регионални геоложки проучвания. Строителните материали, за които съществува висока степен на осигуреност с геоложки запаси и запаси в експлоатация в години е целесъобразно

ограничаване на издаването на разрешения за проучване и за добив за определен срок с отчитане на географското им разпределение и потребление.

9. Относно осигуреността на страната със запаси в експлоатация освен търсенето от определящо значение е инвестиционния интерес и икономическа ефективност от евентуален добив и преработка за инвеститорите.

10. Търсенето на гипсова суровина през отделни периоди надхвърля добива, което благоприятства бъдещото нарастване на нейното производство в условия на висока осигуреност със запаси в експлоатация.

11. През анализирания и прогнозния период страната разполага с достатъчно геоложки запаси и запаси в експлоатация на суровини за производство на цимент, строително въздушна вар и гипс, за да се покрие очакваният ръст в потреблението. Изключение правят мрамори, пясъци, трас и туфи за цимент. Дефицитът на пясъци за цимент се покрива от осигуреността на страната с кварцови пясъци за цимент. Недостигът от мрамори, трас и туфи за цимент се покрива от други строителни материали, техни заместители.

12. През анализирания и през прогнозния период страната не разполага с достатъчно строителни материали за трошен камък с високи якостни свойства, а именно: риолити и гранити за трошен камък. Осигуреността на страната със строителни материали за трошен камък с ниски якостни свойства е висока и частично покрива дефицита от тези с високи якостни свойства.

13. През анализирания и през прогнозния период страната не разполага с достатъчно геоложки запаси от глини и мергели за керемиди, което благоприятства вноса на керемиди в страната.

14. През анализирания и през прогнозния период страната не разполага с достатъчно запаси в експлоатация от пясъци за тухли и варопясъчни тухли и диатомит за диатомитови тухли. При наличие на геоложки запаси от този вид пясъци, възникналият дефицит се дължи на нисък инвестиционен интерес за добив.

15. През анализирания и през прогнозния период страната не разполага с достатъчно запаси в експлоатация от глини и мергели за производство на фина и битова керамика, при наличие на геоложки запаси. Този дефицит може да се обоснове само със слабия инвестиционен интерес за добив, което благоприятства вноса на готови керамични изделия в страната.

Препоръка

Освен на национално ниво е необходимо определянето на осигуреността на страната с геоложки запаси и запаси в експлоатация в години и на регионално равнище. Това би подпомогнало приемането на обективни и мотивирани решения от страна на Министерския съвет за отдаване на разрешения за търсене, проучване и евентуален добив на строителни материали с отчитане на регионалното им разпределение и потребление, а също и стабилна основа за развитие на последователни политики от страна на държавата.

II.6. Прогнозиране на търсенето и анализ на потреблението на скално-облицовъчни материали

В групата на скално-облицовъчните материали попадат, съгласно приетата спецификация по задача I, следните полезни изкопаеми:

№	ВИД ПОЛЕЗНО ИЗКОПАЕМО
98	Варовици за облицовка
99	Мрамори за облицовка
100	Брекчоконгломерати и мраморна брекча за облицовка
101	Гранити и гранодиорити за облицовка
102	Кварц-монцонити за облицовка
103	Габро, габро-монцон. И монц., андезити и андезитобазалти за облиц.
104	Риолити за облицовка
105	Туфи за облицовка
106	Пясъчници за облицовка и разнокаменни изделия
107	Травертин за облицовка
108	Гнайси за облицовки и настилки
109	Амфиболити за облицовка
110	Бигор
111	Шисти за облицовка
112	Гнайсошисти за облицовка и настилки
113	Гнайси и гнайсошисти за облицовки и настилки

II.6.1. Добив на скално-облицовъчни материали през периода 2003 - 2013 г.

На табл. № II.6.1 е представен добива на скално-облицовъчни материали по видове и по години за периода 2003 - 2013 г.

Таблица № II.6.1. Добив на скално-облицовъчни материали по видове и по години за периода 2003 - 2013 г.

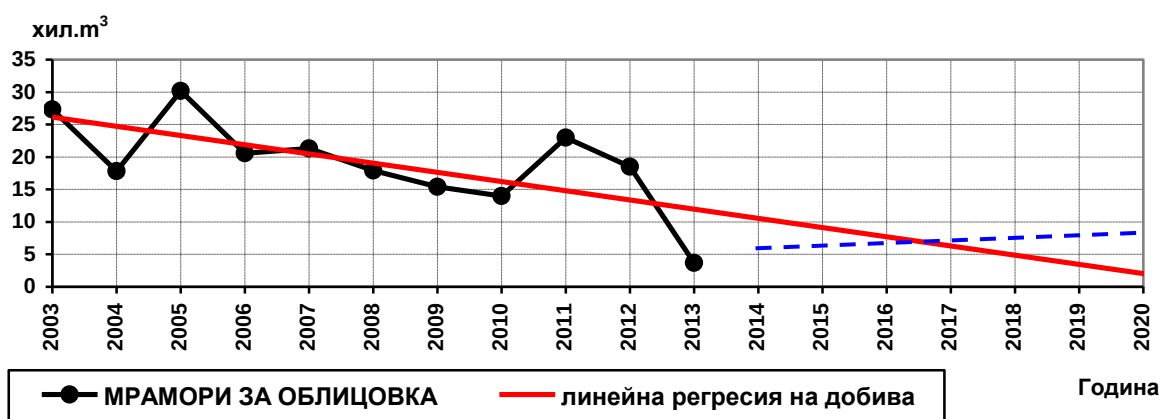
Група	ВИД СКАЛНО-ОБЛИЦОВЪЧНИ МАТЕРИАЛИ	КОД	МЕРНА ЕДИНИ	Година										
				2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
98	ВАРОВИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА	98	хил.м ³	73,2	112,2	88,70	121,80	128,00	161,50	149,20	105,10	108,6	123,9	159,2
99	МРАМОРИ ЗА ОБЛИЦОВКА	99	хил.м ³	27,3	17,8	30,20	20,60	21,30	17,90	15,40	14,00	23,0	18,5	3,7
100	БРЕКЧОКОНГЛОМЕРАТИ И МРАМОРНА БРЕКЧА ЗА ОБЛИЦОВКА	100	хил.м ³	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0
101	ГРАНИТИ И ГРАНОДИОРИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	102	хил.м ³	7,3	2,4	0,30	3,80	4,50	7,00	10,30	2,00	0,0	1,2	0,0
102	КВАРЦ-МОНЦОНИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	103	хил.м ³	2,2	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0
103	ГАБРО, ГАБРО-МОНЦОН. И МОНЦ., АНДЕЗИТИ И АНДЕЗИТОБАЗАЛТИ ЗА ОБЛИЦ.	104	хил.м ³	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0
104	РИОЛИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	105	хил.м ³	0	0	4,30	8,50	3,40	0,70	1,00	1,00	0,0	0,0	0,5
105	ТУФИ ЗА ОБЛИЦОВКА	106	хил.м ³	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0
106	ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА И РАЗНОКАМЕННИ ИЗДЕЛИЯ	107	хил.м ³	1	3,3	2,50	1,20	6,30	0,00	0,00	0,80	0,0	0,0	0,5
107	ТРАВЕРТИН ЗА ОБЛИЦОВКА	118	хил.м ³	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0
108	ГНАЙСИ ЗА ОБЛИЦОВКИ И НАСТИЛКИ	144	хил.м ³	2,7	0,0	2,40	2,60	3,20	3,10	2,60	1,60	2,4	0,1	2,5
109	АМФИБОЛИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	145	хил.м ³	0,0	0,0	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,3
110	БИГОР	146	хил.м ³	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0
111	ШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА	165	хил.м ³	0,0	0,0	0,0	0,00	2,10	4,20	1,90	2,00	1,6	0,0	1,4
112	ГНАЙСОШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА И НАСТИЛКИ	167	хил.м ³	0,0	0,0	0,0	0,00	3,10	3,40	1,90	11,20	6,1	0,2	11,8
113	ГНАЙСИ И ГНАЙСОШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКИ И НАСТИЛКИ	172	хил.м ³	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0
Общо:			хил.м ³	113,7	135,7	128,4	158,5	171,9	197,8	182,3	137,7	141,7	143,9	179,9

От данните на табл. № II.6.1 е видно, че добива на скално-облицовъчни материали през последните години нараства и доблежава равнището от 2008 г. Основните добивани скално-облицовъчни материали са: варовици за облицовка; мрамори за облицовка; риолити за облицовка; гранити и гранодиорити за облицовка; шисти и гнайсошисти за облицовка. Останалите видове скално-облицовъчни материали имат епизодичен добив или нямат такъв през годините. Над 77% от добиваните скално-облицовъчни материали са варовиците за облицовка.

На фиг. №№ II.6.1 - II.6.8 е представен добива на скално-облицовъчни материали по видове и по години за периода 2003 - 2013 г. На фигурите е представена и прогноза за развитието на добива през прогнозния период.

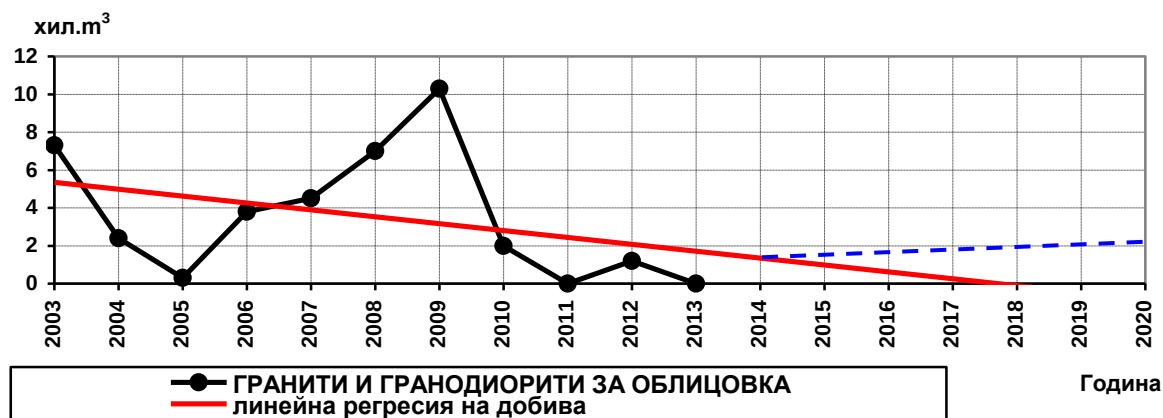

Фиг. II.6.1. Изменение на добива на варовици за облицовка и прогнозиране на търсенето

Фиг. II.6.2. Изменение на добива на мрамори за облицовка и прогнозиране на търсенето

Добивът на мрамори за облицовка за целия период е спаднал плавно почти тройно от 27,3 до 3,7 хил.м³ (2013 г.). Откроява се явна тенденция на спад в производството. Запасите от мрамори за облицовка към 01.01.2014 г. са 70,1 млн.м³, от които 18,0% са в експлоатация. Условната осигуреност със запаси е 409,2 г.

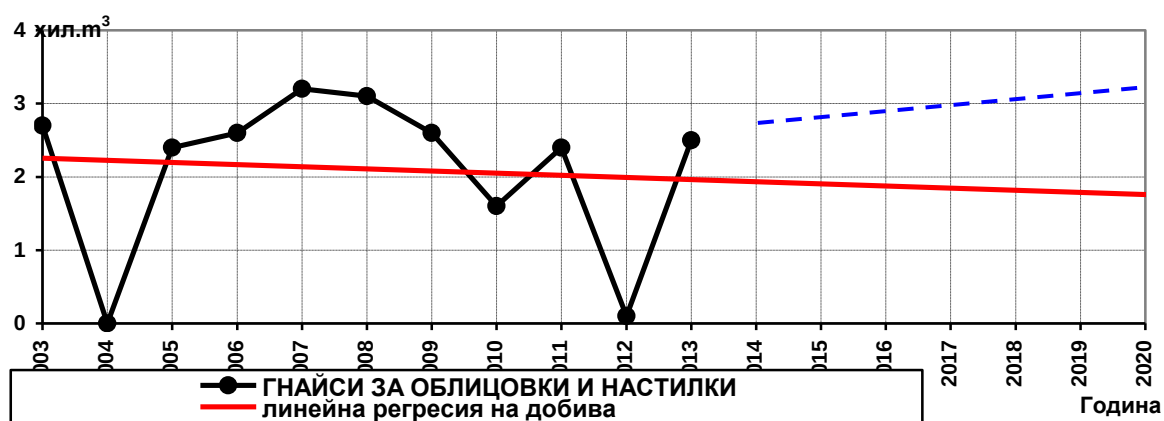
Фиг. II.6.3. Изменение на добива на гранити и гранодиорити за облицовка и прогнозиране на търсенето

Фиг. II.6.4. Изменение на добива на гранити и гранодиорити за облицовка и прогнозиране на търсенето

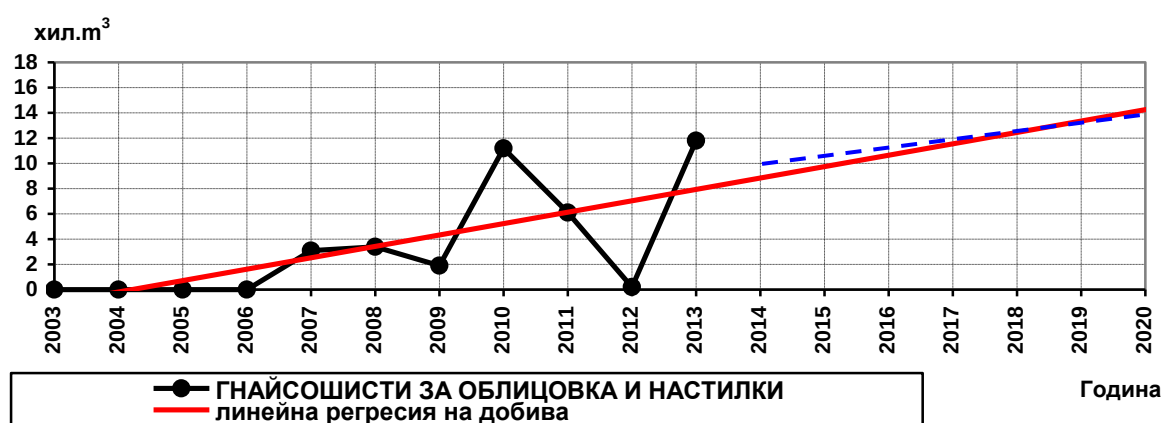
Фиг. II.6.5. Изменение на добива на пясъчници за облицовка и разнокаменни изделия и прогнозиране на търсенето

Фиг. II.6.6. Изменение на добива на гнайси за облицовка и настилки и прогнозиране на търсенето

Фиг. II.6.7. Изменение на добива на шисти за облицовка и прогнозиране на търсенето

Фиг. II.6.8. Изменение на добива на гнайсошисти за облицовка и настилки и прогнозиране на търсенето

Основната група на скално-облицовъчни материали, предвид осигурената от възложителя, налична и достъпна изходна информация е разделена на две подгрупи. Разделянето е извършено съгласно „Списък на минералните суровини и техните продукти по номенклатурата на митническата тарифа на Република България” и извършена експертна оценка.

II.6.2. Мрамор, травертин, мушелкалк и други варовици, използвани за направа на паметници или в строителството, с привидна плътност, равна или по-голяма от 2,5 и алабастр, дори грубо дялани или само нарязани с трион или по друг начин, на блокове или на плочи с квадратна или правоъгълна форма – (ВАРОВИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА, МРАМОРИ ЗА ОБЛИЦОВКА, БРЕКЧОКОНГЛОМЕРАТИ И МРАМОРНА БРЕКЧА ЗА ОБЛИЦОВКА, ТУФИ ЗА ОБЛИЦОВКА, ПЯСЪЧНИЦИ ЗА ОБЛИЦОВКА И РАЗНОКАМЕННИ ИЗДЕЛИЯ, ТРАВЕРТИН ЗА ОБЛИЦОВКА, ГНАЙСИ ЗА ОБЛИЦОВКИ И НАСТИЛКИ, АМФИБОЛИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА, БИГОР, ШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА, ГНАЙСОШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКА И НАСТИЛКИ, ГНАЙСИ И ГНАЙСОШИСТИ ЗА ОБЛИЦОВКИ И НАСТИЛКИ) (2515)

От данните на фиг. II.6.1. се откроява нарастваща тенденция в изменението на добива на варовици за облицовка. От 70 хил. тона в началото на периода през 2008 г. увеличението е 2,3 пъти, следван от спад до 105 хил.м³ през 2010 г и нарастване до 159,2 хил.м³ през 2013 г. Запасите към 01.01.2014 г. са в размер на 79,9 млн.м³, от които 25,0% са в експлоатация. Условната осигуреност със запаси е за 124,3 г.

От фиг. II.6.2 е видно, че добивът на мрамори за облицовка за целия период е спаднал плавно почти осем пъти от 27,3 през 2003 г. до 3,7 хил.м³ през 2013 г. Откроява се явна тенденция на спад в производството. Запасите от мрамори за облицовка към 01.01.2014 г. са 70,1 млн.м³, от които 18,0% са в експлоатация. Условната осигуреност със запаси в експлоатация при годишен добив дори от 30 хил.м³ е 420,1 г.

През периода 2003 – 2013 г. не е осъществяван добив от брекчоконгломерати и мраморна брекча за облицовка. Запасите към 01.01.2014 г. са в размер на 17,0 млн.м³. Не се очаква през прогнозния период да се осъществява добив.

Няма реализирано производство на туфи за облицовка през разглеждания период 2003 – 2013 г. Количеството запаси към 01.01.2014 г. са 2,8 млн.м³. Не се очаква през прогнозния период да се осъществява добив.

На фиг. II.6.5 е представен епизодичният добив на пясъчници за облицовка и разнокаменни изделия. Колебанието на производството им е твърде голямо, а през периода на места има и прекъсване (2008, 2009, 2011 и 2012 г.). Средногодишното количество добита суровина през последните години е в порядъка на 1 хил.м³. Запасите към 01.01.2014 г. са 14,2 млн.м³. Не се очаква през прогнозния период добивът съществено да нарастне. Условната осигуреност с геоложки запаси е изключително висока (450,0 години).

Добив на травертин за облицовка не е извършван през целия период 2003 – 2013 г. Запасите от суровина към 01.01.2014 г. са 52,7 хил.м³. През прогнозния период не се очаква инвеститорски интерес за осъществяването на добив на тази суровина.

На фиг. II.6.6. е представено производството на гнайси за облицовки и настилки. То се изменя в границите от 2,5 хил.м³. Запасите на гнайси за облицовка и настилки към 01.01.2014 г. са 6,8 млн.м³. Условната осигуреност с геоложки запаси и запаси в експлоатация е изключително висока. Слабото търсене ще ограничава добива и през прогнозния период.

През анализирания период 2003 – 2013 г. производство на амфиболити за облицовка е реализиран единствено през 2013 г. в размер на 0,3 хил.м³. Количеството запаси към 01.01.2014 г. са 2,7 млн.м³, от които 70,5% са в експлоатация. Условната осигуреност с геоложки запаси и запаси в експлоатация е изключително висока. Слабото търсене ще ограничава добива и през прогнозния период.

Не е осъществяван добив на бигор за анализирания период. Запасите към 01.01.2014 г. са 41,3 хил.м³. През прогнозния период не се очаква инвеститорски интерес за добив на бигор.

На фиг. II.6.7 е представено производството на шисти за облицовка. Добивът е намаляващ и е в особено ниски обеми. Запасите от шисти за облицовка към 01.01.2014 г. са 812,0 хил.м³, от които 36,3% са в експлоатация. Условната осигуреност с геоложки запаси и запаси в експлоатация е изключително висока.

На фиг. II.6.8 е представен добива на гнайсошисти за облицовка и настилки. Производство на гнайсошисти за облицовки и настилки е реализиран само през последните седем години като през 2013 той се е увеличил близо четири пъти. Запасите на гнайсошисти за облицовка и настилки към 01.01.2014 г. са 4,1 млн.м³, от които 63,4% са в експлоатация. Условната осигуреност с геоложки запаси и запаси в експлоатация е изключително висока. През прогнозния период се очаква добива да се увеличи.

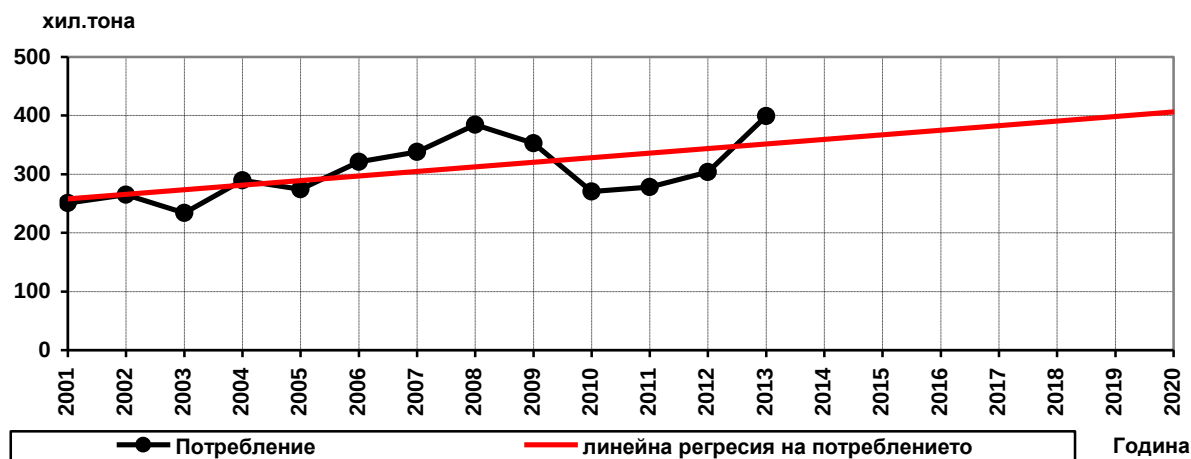
През анализирания период няма осъществявано производство на гнайси и гнайсошисти за облицовка и настилки. Запасите към 01.01.2014 г. са 2,9 млн.м³. През прогнозния период не се очаква производство на гнайси и гнайсошисти за облицовка и настилки.

На табл. № II.6.2 е представено изменението на производството, вноса, износа и потреблението на мрамор, травертин, мушелкалк и други варовици др. за периода 2001 – 2013 г. Обемите добив са преизчислени от хил.м³ в хил.т. с обеман коефициент 2,15, съгласно Строителния справочник.

Таблица № II.6.2

№	Продукт	Мярка	Година												
			2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ. Т.	267,905	257,815	232,690	289,060	275,250	317,200	353,425	407,630	366,470	288,730	304,660	332,390	443,760
2	Внос	ХИЛ. Т.	4,882	28,830	34,976	32,575	31,562	40,977	30,106	23,260	16,604	11,707	0,056	0,577	0,012
3	Износ	ХИЛ. Т.	21,785	21,624	33,794	31,952	32,628	36,809	45,695	46,411	30,378	30,191	26,370	29,491	44,731
4	Потребление	ХИЛ. Т.	251,002	265,021	233,872	289,683	274,183	321,368	337,836	384,479	352,696	270,246	278,346	303,476	399,041

На фиг. II.6.9 е представена прогноза за развитието на потреблението на варовици, мрамори, брекчи, туфи, гнайси и др. за облицовка, и гнайси и гнайсошисти за облицовка и настилки и др. в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.6.9. Прогноза за развитието на потреблението на варовици, мрамори, брекчи, туфи, гнайси и др. за облицовка, и гнайси и гнайсошисти за облицовка и настилки и др. в България за периода 2014 – 2020 г.

През анализирания период се откроява явна тенденция на увеличение на производството и потреблението на варовици, мрамори, брекчи, туфи, гнайси и др. за облицовка, и гнайси и гнайсошисти за облицовка и настилки и др.

II.6.3. Гранит, порфир, базалт, пясъчник и други камъни, използвани за направа на паметници или в строителството, дори грубо дялани или само нарязани с трион или по друг начин, на блокове или на плочи с квадратна или правоъгълна форма – (ГРАНИТИ И ГРАНОДИОРИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА, КВАРЦ-МОНЦОНИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА, ГАБРО, ГАБРО-МОНЦОН.И МОНЦ., АНДЕЗИТИ И АНДЕЗИТОБАЗАЛТИ, РИОЛИТИ ЗА ОБЛИЦОВКА) (2516)

На фиг. II.6.3 е представено производството на гранити и гранодиорити за облицовка през изследвания период. Добивът се колебае в доста широки граници – от 300 m³ до 10 хил.m³ като трудно може да се отчете някаква тенденция. След пикът от 2009 г. се наблюдава значителен спад до 2013 г. Запасите от тези типове скалнооблицовъчни материали към 01.01.2014 г. са в размер на 10,9 млн.m³, от които едва 5,6% се намират в експлоатация. Условната осигуреност със запаси при тези ниски обеми на добин е изключително висока. През прогнозния период се очаква добива и потреблението да се колебаят в широки граници при ниски обеми.

През анализирания период производство на кварц-монцонити за облицовка е извършвано само през 2002 и 2003 г. по около 2 хил.m³. Запасите към 01.01.2014 г. са 10,3 хил.m³, които не се намират в експлоатация. През прогнозния период не се очаква да се реализира добив.

През анализирания период не е осъществяван добив на габро, габро-монцонити и монцонити, андезити и андезитобазалти. Запасите към 01.01.2014 г. са в размер на 5,1 млн.m³. През прогнозния период не се предвижда добив.

Добивът на риолити за облицовка е твърде неритмичен и с прекъсвания през периода 2000 – 2013 г. По-големи количества са добити през 2005 – 2007 г., а в последните шест години производството е изключително ниски обеми около 1000 m³. Запасите на риолити за облицовка към 01.01.2014 г. са 3,7 млн.m³.

В табл. № II.6.3 е показано изменението на производството, вноса, износа и потреблението на риолитите за облицовка за периода 2000 – 2013 г. Обемите добив са преизчислени от хил.м³ в хил.т. с обемен коефициент 2,6, съгласно Строителния справочник.

Таблица № II.6.3

№	Продукт	Мярка	Години												
			2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Производство	ХИЛ. Т.	20,790	24,505	25,870	6,480	12,635	33,635	21,500	20,825	30,560	8,150	0	5,940	1,350
2	Внос	ХИЛ. Т.	0,329	3,101	2,282	2,167	1,022	1,683	4,850	1,745	0,841	1,218	0,264	0,951	0,994
3	Износ	ХИЛ. Т.	5,289	6,547	10,448	16,483	16,206	13,828	7,508	8,233	6,317	5,136	3,375	4,619	6,353
4	Потребление	ХИЛ. Т.	15,831	21,059	17,704	-7,836	-2,549	21,490	18,842	14,337	25,084	4,232	-3,111	2,272	-4,009

На фиг. II.6.10 е представена прогноза за развитието на потреблението на гранити, гранодиорити, габро, андезити и др. за облицовка и др. в България за периода 2014 – 2020 г.

Фиг. II.6.10. Прогноза за развитието на потреблението на гранити, гранодиорити, габро, андезити и др. за облицовка и др. в България за периода 2014 – 2020 г.

Представената прогноза на фиг. II.6.10, въпреки разнопосочната динамика представя спад в производството и потреблението на гранити, гранодиорити, габро, андезити и др. за облицовка и др. През прогнозния период тази тенденция ще се запази.

II.6.4. Обобщени изводи към група Скално-облицовъчни материали

От данните на табл. № II.6.1 е видно, че добива на скално-облицовъчни материали през последните години нараства и доблежава равнищата от 2008 г.

Основните обеми добивани скално-облицовъчни материали са варовици за облицовка и мрамори за облицовка.

В световен, а и в регионален мащаб добивът и използването на скално-облицовъчни материали (СОМ) е с тенденция за слабо повишаване.

В периода 1997 - 2007 г. световната консумация на скално-облицовъчни материали почти се е удвоил, от 436 през 1997 година до 818 млн.м³ през 2007 година, със степен за годишен растеж от 8,8% . Във връзка с повишеното търсене добивът през 2013 г е достигнал 17,3 млн.м³/год.

Най-голяма консумация на скално-облицовъчни материали има Китай, следван от САЩ и Индия, докато традиционни производители на скално-облицовъчни материали като Гърция, Франция и Италия отбелязват намаляване на потреблението им. Относително постоянни в потреблението си на скално-облицовъчни материали са Белгия, Швейцария, Холандия и Бразилия.

Повечето страни от Източна Европа имат добри ресурси от скално-облицовъчни материали, добре развите минно дело и традиции в преработването им. Най-голям напредък има Румъния в добива на скални блокове, докато всички останали страни бележат застой и дори леко понижение в производството на скални блокове. Това се дължи най-вече на либералните закони относно вноса на скално-облицовъчни материали и конкурентната среда в Европейския съюз.

До 90-те години добивът на скално-облицовъчни материали в България се развива с непрекъснат растеж като достига своя максимум в средата на 80-те години от 100 до 105 хил.м³/год. блокове от мрамор, варовик и гранит.

С настъпилите промени добива на скално-облицовъчни материали претърпява рязък спад и през 1994 – 95 година стигна до абсолютния си минимум от 45 – 50 хил.м³/год. блокове. Причините за това са следните:

- загуба на традиционните пазари в Източна Европа и страните от бившия Съветски съюз;
- морално и физическо остаряла механизация за добив на скални блокове;

Ефективното и максималното използване на природните суровини е проблем с първостепенно значение, който се определя от невъзобновяемостта на тези ресурси.

Намаляване на себестойността се получава по два пътя:

- С въвеждане на модерни технологии за добив и обработка на скални блокове.
- С максимално ефективно използване на добитите скални блокове.
- Закъсняла приватизация на дружествата от скално-облицовъчния бранш и липса на ясни законови рамки за извършване на добив.

В периода 1997 – 2001 година е завършена приватизацията в бранша. В резултат на това добива е стабилизирал, започна внедряване на нови технологични схеми и обновяване на машинния парк (нови добивни машини и тежка механизация – булдозери, челни товарачи и багери). Водещите фирми в добива и обработката на скално-облицовъчни материали са: „Хемус – М“ АД, „Бумар“ АД, „Илинденци мрамор“ АД, „Булнед“ АД, „Дионисомарбле“ АД и др.

За съжаление, тези водещи фирми са най-потърпевши от незаконния добив на СОМ – варовици в района на Враца и Мездра от проучвателните кариери и гнайсите в района на Ивайловград и Гоце Делчев. Вместо да се използва момента на стабилизация на пазара, внедряването на новите технологични схеми за добив и преработка, които доведоха до по-ниска себестойност и по-добро качество на СОМ, концесионерите на находища на СОМ се оказаха притиснати от дъмпинговите цени на нелегалните кариери, които не плащат никакви такси. В резултат се замразиха отделни участъци (Хемус – М - Кариера Искър, Илинденци Мрамор – Мура Запад), а в по-тежкия случай направо се затвориха цели находища – „Петрово“ и „Тополовград“ „Берковица“. Забележете трите находища на мрамор с най-високи декоративни свойства у нас признати от целия свят са неработещи.

За добро развитие на бранша може да се говори само ако се съкратят сроковете за отдаване на находищата на концесия, ако се дадат изоставените високо декоративни находища на нови концесионери, които обаче да не са „случайни инвеститори“, а фирми с история така че, да се избегне повторно унищожаване вече не само на инфраструктурата, а и на подземното богатство. С помощта на утвърдените в миналото марки на високо

декоративните мрамори плюс отдаване на концесия на новите проучени площи за СОМ ще може да се излезе на пазара нови декоративни марки които да спомогнат за връщането на България във водещите производители на СОМ в Европа.

Още една гледна точка към подобряването на положението на бранша е използването на опита на големите европейски производители на СОМ Италия и Франция , в областта на оползотворяването на минните отпадъци. Мораториумът, който наложи нашето правителство върху търсенето, проучването и отдаване на концесии на строителни и скално облицовъчни материали трябва да не засяга СОМ тъй като генерираните при добива на блокове скални отпадъци могат да се използват успешно вместо строителни материали. Те могат да се използват за направа на пътни основи, укрепване на брегове на реки и пътища.

Ако се използват минните отпадъци от кариерите за добив на СОМ ще се постигнат няколко значителни успеха:

1. Няма да се налага да се отварят кариери за добив на строителни и инертни материали, т.е. няма да има допълнително нарушаване на околната среда.
2. Ще се намали себестойността на добиваните скални блокове, т.е. продукцията ще стане по конкурентноспособна на пазара.
3. Ще се ликвидират множество стари екологични проблеми създадени от големите количества скални насипи депонирани през годините. (Това може да стане и с помощта на европейските програми).

III. SWOT анализ на търсенето и предлагането на различните видове подземни богатства

На табл. № III.1 е представен SWOT анализ на търсенето и предлагането на подземни богатства и тенденциите в перспектива.

Таблица № III.1. SWOT анализ на търсенето и предлагането на подземни богатства

SWOT анализ	Плюсове (Strengths)	Минуси (Weaknesses)
Вътрешна среда (Internal Origin)	S-O - стратегии: <i>Използване на възможностите за реализация на плюсовете</i> - Добра геоложка изученост на страната и информационна осигураност. - Високо квалифицирани управленски и производствени кадри. - Високо предлагане на квалифицирани специалисти. - Благоприятна инвестиционна среда. - Лесен достъп до европейските и световни пазари. - Нарастващи потребности от суровини и енергия в национален мащаб. - Лидер на балканите в енергопроизводството. - Слаба външна конкуренция при добива на индустриални минерали и инертни материали. - Добра технологична и техническа осигураност на добива и преработката. - Във висока степен е подменена дизел-хидравличната техника с електро-хидравлична такава. - Ниско ниво на заплащането на труда. - Лесен достъп до иновации и инвестиции. - Висок инвеститорски интерес. - Високо наличие на научни и инженерни специалисти.	W-O - стратегии: <i>Унищожаване на слабости за създаване на нови възможности</i> - Липса на национална стратегия в сектора. - Слаба информационна осигураност за добива, вноса и износа на голяма част от подземните богатства. - Непригодна статистическа информация за целите на прогнозиране на търсенето (потреблението) на подземни богатства (с изключение на енергийните суровини). - Прекомерно въздействие от страна на екологични организации. - Значими територии попадат в „Натура 2000“, т.е. без достъп до концесиониране на терени. - Недостатъчен контрол върху дейността на концесионерите. - Ликвидация на черната металургия и сив в търсенето на суровини и материали от нея. - Кризата в строителството сви търсенето на строителни и скално-облицовъчни материали. - Световната икономическа криза ограничи търсенето на индустриални минерали. - Високо разнообразие от подземни богатства, но в голямата си част с ниски качествени характеристики. - Слаба осигураност с нефт, газ и високоенергийни възглища. - Наличие на сив и незаконен добив на строителни и инертни материали. - Вътрешния пазар е силно зависим от външни въздействия. - Недостатъчно развит концесионен контрол. - Слаба събираемост на концесионните възнаграждения от концесионерите. - Променливо политическо управление. - Добра, но тромава нормативна уредба. - Недостатъчно използване на научния потенциал на страната.

Продължение на таблица № III.1

	Възможности (Opportunities)	Опасности (Threats)
Външна среда (External Origin)	S-T - стратегии: Използване на плюсовете за елиминирание на опасностите • Непрекъснато растящо световно и национално потребление на суровини и енергия. • Разработване на нови или модифицирани стари междинни и крайни продукти. • Високо търсене и благоприятни цени на металите, нефта и природния газ на световните пазари. • Бързо развитие на производствените технологии, добивна и преработвателна техника. • Лесен достъп до външни инвестиции и окрупняване на бизнеса (вертикална интеграция) в отрасъла.	W-T - стратегии: Разработване на стратегии, които да не позволят слабостите да бъдат активизирани от заплахи • Силно динамична и слабопрогнозируема финансова и икономическа външна среда със силно влияние и въздействие върху националното ни стопанство. • Продължаващи неблагоприятни ефекти от световна икономическа рецесия. • Финансова несигурност в голяма част от страните от ЕС. • Липса на единна европейска политика в отрасъла. • слаб инвестиционен интерес на външни и вътрешни инвеститори при голяма част от отделните видове подземни богатства. • Ограничен достъп до кредитни капитали и високи цени на капитала. • Все още свито регионално потребление на скално-облицовъчни материали и индустриални минерали.

Приложение 4

Социално-икономически анализ на устойчивото развитие на отрасъла

Съдържание

- I. Структура на минния сектор
- II. Конкурентоспособност на минно-добивния сектор
- III. Социално значение на минно-добивния сектор и принос по отношение на националното стопанство
- III.1. Анализ на ефектите от добива и първичната преработка на подземни богатства
 - III.1.1. Положителни ефекти
 - III.1.2. Анализ на състоянието на околната среда
 - III.1.3. Анализ на алтернативните възможности за ползване на терените над находищата и ефектите от алтернативно ползване
 - III.1.4. Анализи на състоянието на травматизма в бранша, човешките ресурси и околната среда
- III.2. Сравнителен анализ на положителните и отрицателните ефекти от добива и алтернативните форми на ползване на земите
- III.3. Сравнителен анализ и изводи
- IV. Влияние на сектора върху общественото развитие и развитието на регионите

Приложения :

- 1. Концесии за добив на подземни богатства
- 2.. Макроикономически показатели за сектор „Добивна промишленост”
- 3. Основни икономически показатели за сектор „Добивна промишленост”
- 4. Внос и износ на енергийни ресурси, руди и метали
- 5. Разходи за придобиване на ДМА – общо за страната, индустрията и сектор „Добивна промишленост”
- 6. Преки чуждестранни инвестиции – общо за страната, индустрията и сектор „Добивна промишленост”
- 7. Участие на твърди горива, природен газ, нефт и нефтопродукти в общия енергиен баланс на страната
- 8. Отпадъци от добивна промишленост, преработваща промишленост и строителство
- 9. Разходи за опазване и възстановяване на околната среда – общо за страната, индустрията и сектор „Добивна промишленост”
- 10. Трудови злополуки – общо за страната и сектор „Добивна промишленост”

I. Структура на минно-добивния сектор

Сектор “Добивна промишленост” е в основата на индустрията на страната и е важен фактор за икономическата стабилност на икономиката и енергийната независимост на страната.

Дейността на отрасъла е свързана с:

- търсене, проучване и добив на подземните богатства на територията на Република България, в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона в Черно море;
- опазване на земните недра и рационално използване на подземните богатства при проучването, добива и първичната им преработка;
- управление на минните отпадъци от проучването, добива и първичната преработка на подземните богатства.

Подземни богатства са полезните изкопаеми и минните отпадъци от добива и първичната им преработка, групирани като:

- **метални полезни изкопаеми:**
 - медни руди
 - руди на благородни метали (Au + Ag)
 - разсипи на злато
 - оловно-цинкови руди
 - железни руди
 - манганови руди
 - уранови руди
 - други руди (волфрамови, хромитови и др.)
- **неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали:**
 - глини и глинести минерали за промишлени цели
 - карбонатни скали за промишлено производство (варовици, доломити и др.) и гипс
 - силикатни скали за промишлено производство (пясъци, кварцити, фелдшпати и др.)
 - други (каменна сол, барит, флуорит, азбест, талк и др.)
- **нефт и природен газ:**
 - суров нефт
 - природен газ и концентрат
- **твърди горива:**
 - въглища
- **строителни материали:**
 - строителни материали за производство на промишлени изделия
 - инертни материали за строителство на пътища, сгради, хидротехническо строителство, брегоукрепване и др.
- **скалнооблицовъчни материали:**
 - седиментни скали (варовици, мрамори, пясъчници, бигор и травертин)
 - магмени и вулканогенно-седиментни
 - метаморфни (шисти и гнайси)
- **минни отпадъци.**

Търсенето и проучването на подземните богатства се извършва въз основа на разрешение за търсене и проучване на подземни богатства.

Към 31.12.2014 г. са действащи 192 броя разрешения за търсене и проучване или за проучване. От тях за:

- метални полезни изкопаеми – 26 броя;
- неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали – 29 броя;
- нефт и природен газ – 14 броя;
- твърди горива – 5 броя;
- строителни материали – 52 броя;
- скалнооблицовъчни материали – 66 броя;
- минни отпадъци – 1 броя.

Добивът на подземни богатства се извършва чрез предоставяне на концесии.

Към 31.12.2014 г. са действащи общо 498 броя концесии за добив на подземни богатства¹. От тях за:

- метални полезни изкопаеми – 18 броя;
- неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали – 72 броя;
- нефт и природен газ – 18 броя;
- твърди горива – 18 броя;
- строителни материали – 311 броя;
- скалнооблицовъчни материали – 59 броя;
- минни отпадъци – 1 брой.

На територията на Република България към 31.12.2014 г. действат общо 478 броя държавни концесии и 31 броя общински концесии за добив на подземни богатства, разпределени по групи и региони на страната, както следва:

- **метални полезни изкопаеми** – 18 концесии, предоставени на 13 концесионера за срок от 11 до 35 години (средно за 24 години) с местоположение по райони:
 - **Североизточен район** – 1 концесия за добив на манганови руди;
 - **Югозападен район** – 3 концесии за добив на: железни руди и баритна суровина; златно-медно-пиритни руди; медно-порфирни златосъдържащи руди;
 - **Южен централен район** – 14 концесии, предоставени на 9 концесионера, за добив на: медни руди; волфрамсъдържащи руди; оловно-цинкови руди и златосъдържащи руди.
- **неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали** – 73 концесии, предоставени на 34 концесионера за срок от 12 до 35 години (средно за 30 години) с местоположение по райони:
 - **Северозападен район** – 10 концесии, предоставени на 4 концесионера, за добив на: пегматоидни левкократни гранити; флуоритова суровина; креда; огнеупорна пръст; огнеупорни и каменинови глини; кварц-фелдшпатови пясъци; заглинени кварцови пясъци;
 - **Северен централен район** – 6 концесии, предоставени на 5 концесионера, за добив на: базалти, кварц-каолинова суровина; кремъчни конкреции; смектит-илитови алевролити; кварц-каолиновите среднопластични глини;
 - **Североизточен район** – 14 концесии, предоставени на 6 концесионера, за добив на: кварцови пясъци; каменна сол; варовици; кварц-каолинова суровина; кварц-фелдшпатови пясъци; кремъчни конкреции;
 - **Югоизточен район** – 4 концесии, предоставени на 4 концесионера, за добив на: кварц-фелдшпатови пясъчници; кварцити; бентонитови глини; варовици;

¹ Информация на Национален концесионен регистър към м.януари 2015 г. - приложения 1

- **Югозападен район** – 12 концесии, предоставени на 9 концесионера, за добив на: баритна суровина; доломити за металургията; нефтошисти; огнеупорни и керамични глини; кварцови пясъци; ермикулитова суровина; огнеупорна пръст; огнеупорни глини; кварцови пясъци; варовици;
- **Южен централен район** – 27 концесии, предоставени на 15 концесионера, за добив на: бентонитови глини; клиноптилолитови зеолити; перлит; туфити; пегматитова суровина; пегматити; доломити; вермикулитова суровина; мрамори; кварц-фелдшпатови суровини; олигомикти; бентонитови глини; варовици; доломитни мрамори; талкошисти; кварц за кварцово стъкло; Александровски гранити и др.
- **нефт и природен газ** – 18 концесии, предоставени на 3 концесионера за срок от 6 до 35 години (средно за 17 години) с местоположение по райони:
 - **Северозападен район** – 11 концесии, предоставени на 2 концесионера, за добив на: суров нефт, природен газ и концентрат;
 - **Североизточен район** – 2 концесия, предоставени на 2 концесионера, за добив на: суров нефт и природен газ.
- **твърди горива** – 19 концесии, предоставени на 18 концесионера за срок от 7 до 35 години (средно за 24 години) с местоположение по райони:
 - **Югоизточен район** – 4 концесии, предоставени на 4 концесионера, за открит добив на лигнитни въглища; открит и подземен добив на кафяви въглища; подземен добив на черни въглища,
 - **Югозападен район** – 15 концесии, предоставени на 14 концесионера, за открит добив на лигнитни въглища; открит и подземен добив на кафяви въглища.
- **строителни материали:** 282 държавни концесии + 31 (29) общински концесии, предоставени на 212 концесионера за срок от 5 до 35 години (средно 27 години) с местоположение по райони:
 - **Северозападен район** – 40 концесии, предоставени на 30 концесионера, за добив на строителни материали за производство на промишлени изделия и добив на инертни материали за строителството;
 - **Северен централен район** – 22 концесии, предоставени на 16 концесионера, за добив на строителни и инертни материали;
 - **Североизточен район** – 42 концесии, предоставени на 29 концесионера, за добив на строителни и инертни материали;
 - **Югоизточен район** – 70 концесии, предоставени на 49 концесионера, за добив на строителни и инертни материали;
 - **Югозападен район** – 73 концесии, предоставени на 53 концесионера, за добив на строителни и инертни материали;
 - **Южен централен район** – 65 концесии, предоставени на 50 концесионера, за добив на строителни и инертни материали;
- **скалнооблицовъчни материали** – 64 концесии, предоставени на 49 концесионера за срок от 10 до 35 години (средно 28 години) с местоположение по райони:
 - **Северозападен район** – 25 концесии, предоставени на 13 концесионера, за добив на варовици и пясъчници;
 - **Югоизточен район** – 3 концесия, предоставени на 3 концесионера, за добив на граносиенити, варовици, бигор;
 - **Югозападен район** – 5 концесии, предоставени на 4 концесионера, за добив на мрамори, гнайси, шисти;

- **Южен централен район** – 26 концесии, предоставени на 23 концесионера, за добив на мрамори, риолити, мраморен брекчоконгломерат, гнайси, гнайсошисти.
- **минни отпадъци** – 1 концесия, предоставени на 1 концесионер, за добив на производствени технологични отпадъци, за срок от 35 години – “Хвостохранилище Медет”, Софийска област.

Концесионерите осъществяват добиви, съгласно параметрите, заложи в съгласуваните годишни работни проекти.

Съгласно концесионните договори, концесионерите изпълняват задълженията си и внасят в сроковете и при условията на концесионния договор годишните си работни проекти за добив, геоложките отчети за изменение на запасите и ресурсите, месечни справки за добив и реализирани сделки, както и отчетите за изпълнение на инвестиционни, екологични и социални програми.

Концесионерите, които имат задължение по концесионен договор, откриват в съгласувани с концедента банки, доверителни сметки със специално предназначение за обезпечаване изпълненията на задълженията, свързани с ликвидация или консервация на миннодобивния обект и рекултивация на засегнатите земи, в които ежегодно при условията на сключените договори, отчисляват средства за ликвидация или консервация и рекултивация на засегнатите земи.

Браншовата организация на отрасъла е Българската минно-геоложка камара (БМГК).

БМГК е национално представителна неправителствена организация на бизнеса в областта на добива на подземни богатства и свързаните с това дейности в България, учредена през 1991 г.

Камарата е член на Българската стопанска камара, на Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България, на Европейската асоциация на минната промишленост, металните руди и промишлените материали (ЕВРОМИН) и на Европейската асоциация за въглища и лигнити (ЕВРОКОЛ). Към момента тя обединява 100 дружества и организации от осем подбрана:

- Добив на метални полезни изкопаеми
- Добив на неметални полезни изкопаеми – индустриални материали
- Добив на нефт и природен газ
- Въгледобив (твърди горива)
- Добив на инертни и строителни материали
- Добив на скалнооблицовъчни материали
- Геология
- Обслужващи бранша дейности – наука, инженеринг, минно строителство, търговия и др.

Членуващите в БМГК осигуряват висока представителност – от 50 до 100% от всички компании, работещи в съответните подбрана. Те формират около 5% от brutния вътрешен продукт на страната, работни места за 30 хил. души и чрез други, свързани с тях дейности, на още 120 хил. души.

II. Конкурентоспособност на минно-добивния сектор

Българската миннодобивна промишленост включва добив и първична преработка на метални руди, природни горива (основно лигнитни въглища) и разнообразни нерудни полезни изкопаеми. Освен това, металургичният сектор добива мед, олово, злато, сребро, стомана и цинк. В световен мащаб, обаче, българската миннодобивна промишленост е малка и основно с регионално значение.

Брутният вътрешен продукт на България² (БВП) по текущи цени нараства от 28 354,1 млн.лева за 2000 г. на 71 289,4 млн.лева за 2008 г., като бележи средногодишен номинален ръст от 12,8% и реален ръст от 6,1%. През 2009 г. БВП намалява номинално с 1,0% и реално с 5,0% в сравнение с БВП за 2008 г. Следва нарастване БВП по текущи цени от 70 562,0 млн.лева за 2009 г. на 80 281,5 млн.лева за 2013 г. (номинален ръст от 3,3% и реален ръст от 1,0%). Средногодишният номинален ръст на БВП за периода 2000-2013 г. е 9,1%, а реалният ръст – 3,9%.

Брутната добавена стойност на индустрията (добивната и преработваща промишленост, производство и разпределение на електроенергия, газ и вода, без строителството) по текущи цени нараства от 5 113,5 млн.лева за 2000 г. на 16 006,8 млн.лева за 2013 г., като бележи средногодишен номинален ръст от 10,3% и реален ръст от 4,8%, т.е. темповете на растеж за по-високи от тези на БВП за страната. Средногодишният дял на брутната добавена стойност на индустрията в БВП за страната за периода 2000-2013 г. е 19,3%.

За периода 2002-2013 г. произведената продукция в сектор “Добивна промишленост” съставлява 4,3% от стойността на произведената продукция от индустрията, при следните индекси на промишленото производство:

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Индекси на промишленото производство - общо	102,5	108,7	119,1	119,9	98,0	100,0	105,8	105,4	105,3	107,4
Добивна промишленост	132,3	133,3	122,7	116,1	98,7	100,0	108,2	105,8	99,1	98,1
Добив на въглища	102,3	105,4	110,0	108,2	93,7	100,0	123,6	108,0	93,3	101,7
Добив на метални руди	133,4	130,3	108,5	94,9	95,6	100,0	91,5	98,2	101,0	95,0
Добив на неметални материали и суровини	151,3	165,8	170,2	185,6	121,5	100,0	95,5	113,8	106,6	110,4

Като цяло индексите на промишленото производство – общо за индустрията изпреварват тези на сектор “Добивна промишленост”. В резултат от икономическата криза в страната е налице съществен спад на промишленото производство през 2009 и 2010 г., което се отразява и на сектора.

За периода 2002-2013 г. оборотът в сектор “Добивна промишленост” съставлява 3,7% от общия оборот на индустрията, при следните индекси на оборота в промишлеността:

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Индекси на оборота в промишлеността - общо	70,8	84,0	96,5	109,8	87,6	100,0	117,2	119,9	118,7	118,8
Добивна промишленост	71,3	104,6	104,5	105,1	85,4	100,0	121,7	129,2	111,2	101,0
Добив на въглища	67,2	73,3	84,8	97,4	94,8	100,0	121,8	103,7	87,7	94,6
Добив на метални руди	54,2	102,6	96,0	84,2	68,8	100,0	122,5	137,6	119,8	100,7
Добив на неметални материали и суровини	125,3	154,2	166,7	195,7	138,0	100,0	101,8	139,3	123,1	118,0

² Информация на НСИ – приложение 2

Индексите на оборота в сектор “Добивна промишленост” изпреварват за определени години общите индекси на оборота в промишлеността. Налице е положителен ръст за периода 2010 - 2012 г., което показва излизане на бранша от кризата, след което настъпва нова стагнация.

Аналогични тенденции се наблюдават и при индексите на оборота на вътрешния и международния пазар в промишлеността:

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Индекси на оборота на вътрешния пазар - общо	75,2	85,2	99,7	117,4	94,7	100,0	112,6	113,5	109,0	109,9
Добивна промишленост	73,8	97,8	103,1	109,0	92,3	100,0	117,3	116,2	106,7	97,9
Добив на въглища	67,2	73,3	84,8	97,4	94,8	100,0	121,8	103,8	88,2	95,1
Добив на метални руди	54,5	92,1	96,6	89,4	78,3	100,0	113,1	123,1	117,3	97,4
Добив на неметални материали и суровини	117,9	143,1	146,9	179,3	131,7	100,0	100,5	109,6	108,7	105,2
Индекси на оборота на международния пазар – общо	62,9	81,8	90,9	96,1	74,9	100,0	125,6	131,6	136,5	135,1
Добивна промишленост	62,2	129,1	109,2	91,2	60,6	100,0	137,6	178,3	133,2	115,7
Добив на метални руди	53,8	121,5	94,7	74,9	51,6	100,0	139,6	165,4	125,8	108,9
Добив на неметални материали и суровини	177,8	233,0	307,1	312,3	183,0	100,0	110,6	408,9	537,1	485,6

Общият индекс на цени на производител в сектор “Добивна промишленост” нараства в определени години с по-бързи темпове от общите за промишлеността до 2012 г., след което се наблюдава намаление.

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Общ индекс на цени на производител - общо	73,6	82,6	89,0	98,4	92,0	100,0	109,4	114,1	112,3	111,0
Добивна промишленост	55,8	83,1	92,5	97,8	85,8	100,0	115,8	118,9	108,4	99,6
Добив на въглища	61,9	67,4	73,5	87,6	99,8	100,0	99,3	97,4	95,8	93,9
Добив на метални руди	45,2	90,1	101,8	98,2	73,0	100,0	128,4	131,7	114,0	100,1
Добив на неметални материали и суровини	76,8	85,8	90,9	100,8	102,9	100,0	100,6	105,3	106,6	105,8

Аналогични тенденции се наблюдават и при индексите на цените на производител на вътрешния пазар:

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Индекси на цени на производител на вътрешния пазар - общо	73,4	79,7	86,1	97,5	93,3	100,0	108,6	114,4	112,9	111,9
Добивна промишленост	54,8	78,2	87,4	91,6	84,1	100,0	106,6	107,5	98,6	92,9
Добив на въглища	62,2	67,7	73,9	88,1	100,3	100,0	99,3	97,4	95,8	93,9
Добив на метални руди	40,6	82,2	93,6	83,6	64,9	100,0	112,0	110,5	96,5	87,1
Добив на неметални материали и суровини	76,6	85,8	91,1	101,3	103,1	100,0	100,4	105,1	105,8	105,1

С най-бързи темпове до 2012 г. нарастват цените на производител при добива на метални руди, след което, в резултат от икономическата рецесия, цените намаляват.

Намалението на цените на производител при добива на въглища започва след 2010 г. , като тенденцията е към намаляване.

През последните 10 години цените на производител при добива на неметални материали и суровини запазват относително постоянен ръст на нарастване.

За периода 2002-2013 г. добавената стойност по факторни разходи в сектор “Добивна промишленост” съставлява 9,3% от общата добавена стойност по фактически разходи в промишлеността.

Брутната добавена стойност на едно заето лице в сектор “Добивна промишленост” нараства от 24 756 лева за 2005 г. на 52 730 лева за 2013 г. Производителността на труда, определена с този показател, е значително по-висока от общата за икономиката в страната и индустрията:

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
БВП на един зает - текущи цени, лева	13 196	14 526	16 733	18 688	18 820	19 952	22 253	23 293	23 463
БДС на един зает – общо за икономиката – текущи цени	10 215	11 170	13 067	14 385	14 845	15 717	17 775	18 459	18 556
БДС на един зает – общо за индустрията – текущи цени	11 762	13 101	15 136	15 686	18 008	18 254	22 492	23 391	22 462
БДС на един зает в сектор “Добивна промишленост” – текущи цени, лева	24 756	41 232	39 486	30 708	34 039	48 316	63 227	66 318	52 730

Конкурентността и рентабилността на предприятията в сектор “Добивна промишленост” в сравнение със бранша в Европейския съюз, е определена посредством показателите за производителност на разходите за труд³ и норма на печалба⁴:

Година	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Производителност на разходите за труд – EU-27	340%	280%	615%	394%	427%	327%	365%	386%	348%
Производителност на разходите за труд – BG	209,7%	250,2%	389,5%	317,2%	211,4%	212,9%	284,1%	337,4%	334,8%
Норма на печалба – EU-27	26,8%	21,1%	25,6%	29,9%	30,9%	26,4%	28,3%	27,2%	23,7%
Норма на печалба – BG	22,8%	28,7%	42,1%	34,6%	21,3%	25,9%	35,3%	40,5%	40,3%

³ Показателят е изчислен като отношение между брутната добавена стойност на един зает и разходите за труд на един нает.

⁴ Показателят е изчислен като отношение между брутният опериращ излишък и оборота.

Като цяло предприятията в сектор “Добивна промишленост” са конкурентни на тези от бранша в Европейския съюз. Най-добри показатели за производителност на разходите за труд са постигнати през 2006 и 2007 г., като след това се наблюдава значителен спад на производителността, в резултат от влиянието на икономическата криза.

Рентабилността на предприятията от сектор “Добивна промишленост” е по-добра от средната за бранша в Европейския съюз. Изчислените по-високи норми на печалба са в резултат в най-голяма степен от значително по-ниските разходи за труд в сравнение със средните за Европейския съюз.

Вносът на енергийни ресурси⁵ (SIF) нараства от 1 405,0 млн.EUR за 1995 г. 4 273,7 млн.EUR за 2010 г. и 6 037,2 млн.EUR за 2013 г, при 3 987,7 млн.EUR по предварителни данни за деветмесечието на 2014 г. Средногодишно за периода 1995-09.2014 г. са внесени енергийни ресурси на стойност 3 085,8 млн.EUR, а средногодишно за последните 5 години – 5 217,2 млн.EUR. От тях:

- Суров петрол и природен газ – средногодишно 2 340,3 млн.EUR, при 3 764,1 млн.EUR за последните 5 години;
- Въглища – средногодишно 201,2 млн.EUR, при 204,1 млн.EUR за последните 5 години;
- Други горива – средногодишно 71,9 млн.EUR, при 102,0 млн.EUR за последните 5 години;
- Масла – средногодишно 471,2 млн.EUR, при 1 147,0 млн.EUR за последните 5 години.

Най-значителен дял за периода 1995-09.2014 г. има вносът на суров петрол и природен газ – 75,8% от вноса на енергийни ресурси, следват маслата – 15,3%, въглищата – 6,5% и други горива – 2,3%. Делът на суровия петрол и природен газ за последните 5 години е 72,1%, при 22,0% за маслата, 3,9% за въглищата и 2,0% за други горива.

Налице е трайна тенденция за увеличаване вноса на суров петрол, природен газ и масла. Вносът на въглища и други горива през последните години варира в широки граници и няма ясно изразена тенденция към нарастване или намаляване.

Основен търговски регион за внос на енергийни ресурси е Русия, Украйна и други европейски държави, извън ЕС-27, с дял от 75,1% (72,9% за последните 5 години). Страните от ЕС-27 са с дял от 12,6% (14,4% за последните 5 години).

Вносът на руди през последните 5 години нараства 998,3 млн.EUR за 2010 г. на 1 607,6 млн. EUR за 2013 г., при 1 026,8 млн.EUR по предварителни данни за деветмесечието на 2014 г. Средногодишно за периода 1995-09.2014 г. са внесени руди на стойност 649,6 млн.EUR, а средногодишно за последните 5 години – 1 300,6 млн. EUR.

Делът на вноса на руди в общия внос на суровини и материали за периода 1995-09.2014 г. е 12,9%, а за последните 5 години – 16,1%.

Вносът на чугун, желязо и стомана през последните 5 години нараства от 636,0 млн.EUR за 2010 г. на 822,2 млн.EUR за 2013 г., при 573,2 млн. EUR по предварителни данни за 2014 г. Средногодишно за периода 1995-09.2014 г. вносът на чугун, желязо и стомана е на стойност 485,8 млн.EUR, а средногодишно за последните 5 години – 763,0 млн.EUR.

Делът на вноса на чугун, желязо и стомана в общия внос на суровини и материали за периода 1995-09.2014 г. е 9,7%, а за последните 5 години – 9,5%.

⁵ Информация на НСИ – приложение 4

Вносът на цветни метали през последните 5 години нараства от 517,2 млн.EUR за 2010 г. на 711,9 млн.EUR за 2013 г., при 499,0 млн.EUR по предварителни данни за деветмесечието на 2014 г. Средногодишно за периода 1995-09.2014 г. вносът на цветни метали е на стойност 292,4 млн.EUR, а средногодишно за последните 5 години – 526,9 млн.EUR.

Делът на вноса на цветни метали в общия внос на суровини и материали за периода 1995-09.2014 г. е 5,8%, а за последните 5 години – 7,8%.

Налице е трайна тенденция към увеличаване вноса на руди, чугун, желязо, стомана и цветни метали.

Износът на енергийни ресурси (FOB) нараства от 262,6 млн.EUR за 1995 г. на 2 113,6 млн.EUR за 2010 г. и 3 385,0 млн.EUR за 2013 г., при 2 179,3 млн.EUR по предварителни данни за деветмесечието на 2014 г. Средногодишно за периода 1995-09.2014 г. износът на енергийни ресурси е на стойност 1 400,6 млн.EUR, а средногодишно за последните 5 години – 2 794,8 млн.EUR. От тях:

- Петролни продукти – средногодишно 1 125,9 млн.EUR (80,4% от износа на енергийни ресурси), при 2 301,2 млн.EUR (82,3% от износа) за последните 5 години;
- Други енергийни ресурси – средногодишно 274,7 млн.EUR (19,6% от износа), при 493,6 млн.EUR (17,7% от износа) за последните 5 години.

През последните 5 години е налице тенденция към увеличаване износа на петролни продукти.

Основен търговски регион за износ на енергийни ресурси са Балканските държави (Турция, Сърбия, Черна Гора, Македония, Албания, Хърватска и Босна и Херцеговина) с дял от 29,4% (25,3% за последните 5 години). Следват страните от ЕС-27 с дял от 27,4% (23,6% за последните 5 години) и Азия – 20,1% (19,4% за последните 5 години).

Износът на енергийни ресурси (FOB) през периода 1995-09.2014 г. съставлява 45,4% от вноса на енергийни ресурси (SIF), като за последните 5 години този дял се е увеличил на 53,6%.

Аналогично изменение на търговското салдо се наблюдава и при износа на петролни продукти – 48,1% от вноса на суров петрол и природен газ, при 61,1% за последните 5 години.

Износът на чугун, желязо и стомана през последните 5 години нараства от 658,7 млн.EUR за 2010 г. на 900,3 млн.EUR за 2011 г., след което намалява на 618,0 млн.EUR за 2013 г., при 442,6 млн.EUR по предварителни данни за деветмесечието на 2014 г. Средногодишно за периода 1995-09.2014 г. износът на чугун, желязо и стомана е на стойност 583,1 млн.EUR, а средногодишно за последните 5 години – 668,0 млн.EUR.

Делът на износа на чугун, желязо и стомана в общия износ на суровини и материали за периода 1995-09.2014 г. е 12,7%, а за последните 5 години – 8,0%.

Износът на чугун, желязо и стомана (FOB) през периода 1995-09.2014 г. представлява 120,0% от вноса на чугун, желязо и стомана (SIF), като за последните 5 години намалява на 87,5%.

Износът на цветни метали през последните 5 години нараства от 1 784,5 млн.EUR за 2010 г. на 2 407,5 млн.EUR за 2013 г., при 1 670,5 млн.EUR по предварителни данни за деветмесечието на 2014 г. Средногодишно за периода 1995-09.2010 г. износът на цветни метали е на стойност 1 107,0 млн.EUR, а средногодишно за последните 5 години – 2 128,0 млн.EUR.

Делът на износа на цветни метали в общия износ на суровини и материали за периода 1995-09.2014 г. е 24,1%, а за последните 5 години – 25,6%.

Износът на цветни метали (FOB) през периода 1995-09.2014 г. превишава 3,8 пъти вноса на цветни метали (SIF), като за последните 5 години това отношение е 3,4 пъти.

Общо износът на чугун, желязо, стомана и цветни метали (FOB) през периода 1995-09.2014 г. превишава около 2,2 пъти общия внос на руди, чугун, желязо, стомана и цветни метали (SIF), като за последните 5 години това отношение е 2,0 пъти.

Инвестиционната дейност в сектор “Добивна промишленост” се характеризира с направените разходи за придобиване на дълготрайни материални активи⁶ (ДМА) и преки чуждестранни инвестиции.

Разходите за придобиване на ДМА в сектор “Добивна промишленост” нарастват от 115,6 млн.лева (2,1% от общо за страната) за 2000 г. на 472,5 млн.лева (1,7% от общо за страната) за 2007 г. Общо за периода 2000-2007 г. делът на тези разходи в общия за страната е 1,8%, при 20,8% за преработващата промишленост, 9,3% за производство и разпределение на електроенергия, газ и вода, 9,3% за строителството.

Общо за индустрията (без строителството) тези разходи намаляват на 9 105,6 млн.лева (30,9% от общо за страната) за 2008 г. на 5 103,5 млн.лева (31,5% от общо за страната) за 2010 г., след което нарастват до 7 602,3 млн.лева (39,8% от общо за страната) за 2012 г. и 5 963,0 млн.лева (33,0% от общо за страната) за 2013 г.

Разходите за придобиване на ДМА в строителството нарастват от 343,1 млн.лева (6,3% от общо за страната) за 2000 г., на 3 921,7 млн.лева (13,3% от общо за страната) за 2008 г., след което намаляват до 1 088,4 млн. лева (5,7% от общо за страната) за 2010 г. и 1 299,9 млн.лева (7,2% от общо за страната) за 2013 г.

Преките инвестиции в страната⁷ (салдо към края на отчетния период) за сектор “Добивна промишленост” нарастват от 25,4 млн.EUR (0,9% от общо за страната) за 2000 г. на 297,2 млн. EUR (0,8% от общо за страната) за 2010 г. и 603,5 млн.EUR (1,6% от общо за страната) за 2013 г.

Общо за периода 2000-2013 г. делът на преките инвестиции в страната (салдо към края на отчетния период) за сектор “Добивна промишленост” е 1,0% от общите за страната, при 19,5% за преработващата промишленост, 5,2% за производство и разпределение на електроенергия, газ и вода, 6,4% за строителството.

Общо за периода 2000-2013 г. преките инвестиции в страната (салдо към края на отчетния период) се формират от:

- Дялов капитал и реинвестирана печалба – 63,7%;
- Друг капитал – 36,3%.

Преките инвестиции в страната (нетни транзакции) за сектор “Добивна промишленост” нарастват от 6,4 млн.EUR (0,6% от общо за страната) за 2000 г. на 45,6 млн.EUR (1,9% от общо за страната) за 2009 г., достигат до 231,7 млн.EUR (20,3% от общо за страната) за 2012 г., при 105,0 млн.EUR (8,2% от общо за страната) за 2013 г.

Общо за периода 2000-2013 г. делът на преките инвестиции в страната (нетни транзакции) за сектор “Добивна промишленост” е 1,9% от общите за страната, при 17,3% за преработващата промишленост, 9,5% за производство и разпределение на електроенергия, газ и вода, 7,2% за строителството.

Общо за периода 2000-2013 г. преките инвестиции в страната (нетни транзакции) се формират от:

- Дялов капитал – 64,0%;
- Реинвестирана печалба – 6,0%;
- Друг капитал – 30,0%.

⁶ Информация на НСИ – приложение 5

⁷ Информация на БНБ – приложение 6

III. Социално значение на минно-добивния сектор и принос по отношение на националното стопанство

III.1. Анализ на ефектите от добива и първичната преработка на подземни богатства

III.1.1. Положителни ефекти

Значение на подземните богатства за националната енергетика и сигурност⁸

Добивът на въглища (пречистено производство) има съществен дял в производството на първична енергия. Средно за периода 2001-2013 г. този дял е 45,7%, при 41,9% за ядрената енергетика, 10,4% за възобновяемите енергийни източници, 1,8% за природния газ и 0,3% за суровия нефт и нефтените дестилати.

Най-голям е дялът на пречистеното производство въглища в производството на първична енергия за 2011 г. – 52,1%, при 49,5% за 2012 г. и 46,8% за 2013 г. Налице е значително увеличаване на този дял в сравнение с първите години на настоящото десетилетие: 42,8% за 2001 г., 41,1% за 2002 г., 45,5% за 2003 г., 44,2% за 2004 г., 39,6% за 2005 г. и 39,1% за 2006 г.

Дялът на пречистеното производство въглища в brutното вътрешно потребление на въглища, средно за периода 2001-2013 г. е 68,6%. Този дял нараства от 60,6% за 2005 г. на 77,0% за 2011 г., 81,7% за 2012 г. и 81,4% за 2013 г.

Дялът на производството на природен газ в brutното вътрешно потребление на природен газ, средно за периода 2001-2013 г. е 7,2%. Съществен за общия енергиен баланс е този дял за периода 2004-2006 г., съответно 10,7%, 13,6% и 12,9%, както и за периода 2011-2013 г., съответно 13,3%, 12,6% и 9,4%.

Дялът на производството на суров нефт и нефтени дестилати в brutното вътрешно потребление е незначителен – 0,4% средно за периода 2001-2013 г..

Най-голям дял в общия внос на енергийни продукти има вноса на суров нефт и нефтени дестилати. Средно за периода 2001-2013 г. този дял е 49,9%, при 17,7% за въглищата, 19,3% за природния газ, 10,9% за нефтопродуктите и 0,7% за горивата от въглища.

Дялът на вноса на суровия нефт и нефтените дестилати е относително постоянен - около ½ от общия внос на енергийни ресурси.

Дялът на вноса на въглища през последните години намалява от 20,9% за 2008 г. на 14,5% за 2010 г., 16,9% за 2011 г., 12,5% за 2012 г. и 8,0% за 2013 г.

Дялът на вноса на природния газ през последните години е относително постоянен: 18,6% за 2008 г., 18,1% за 2010 г., 17,0% за 2012 г. и 18,5% за 2013 г.

Намалението на вноса на въглища през последните години е за сметка на увеличавания внос на нефтопродукти. Дялът на вноса на нефтопродукти нараства от 9,0% за 2008 г. на 14,4% за 2010 г., 13,0% за 2011 г., 14,1% за 2012 г. и 15,6% за 2013 г.

Най-голям дял в общия износ на енергийни продукти има износът на нефтопродукти. Средно за периода 2001-2013 г. този дял е 79,1%, при 19,0% за електрическата електроенергия и 1,1% за възобновяемите енергийни източници. Дялът на износа на въглищата, горивата от въглища, природния газ, суровия нефт и нефтените дестилати в общия износ на енергийни продукти е несъществен.

Дялът на износа на нефтопродукти през последните години е относително постоянен: 83,1% за 2008 г. и 79,3% за 2010 г., 79,4% за 2012 г. и 82,3% за 2013 г.

⁸ Информация на НСИ – приложение 7

Брутното вътрешно потребление на енергийните продукти е резултативен показател от производството на първична енергия + възстановените (рециклирани) продукти + вноса – износа – морската бункеровка + изменението на запасите.

Най-голям дял в брутното вътрешно потребление на енергийните продукти имат въглищата. Средно за периода 2001-2013 г. този дял е 36,6%, следват: суровият нефт и нефтените дестилати - 32,6%, ядрената енергия - 23,0%, природният газ – 13,6% и др.

Делът на въглищата в брутното вътрешно потребление на енергийните продукти през последните години е относително постоянен: 37,6% за 2008 г., 38,4% за 2010 г., 37,5% за 2012 г. и намаление на 34,6% за 2013 г.

Делът на суровия нефт и нефтените дестилати в брутното вътрешно потребление на енергийните продукти през последните години е следния: 36,9% за 2008 г., 34,3% за 2010 г., 35,4% за 2012 г. и увеличение на 38,4% за 2013 г.

Аналогично е изменението на делът на природния газ в брутното вътрешно потребление на енергийните продукти: 14,6% за 2008 г., 12,9% за 2010 г., 13,4% за 2012 г. и 14,1% за 2013 г.

Средно за периода 2001-2013 г. делът на въглищата, вложени за производство на други енергоресурси, е 34,1% от вложените за преобразуване ресурси. Потреблението на въглища на енергийния сектор е незначително – 0,1% от общото потребление на енергия и горива.

Делът на въглищата в крайното потребление за енергийни цели е 4,5%. По сектори:

- индустрия – 7,5%
- домакинства, търговия, обществени организации и други – 5,0%

Средно за периода 2001-2013 г. делът на горивата от въглища, вложени за производство на други енергоресурси, е 3,3% от вложените за преобразуване ресурси, а получените от преобразуване вторични ресурси – 7,9%. Потреблението на горива от въглища на енергийния сектор е 8,0% от общото потребление на енергия и горива.

Делът на горивата за въглища в крайното потребление за енергийни цели е 2,9%. По сектори:

- индустрия – 5,0%
- домакинства, търговия, обществени организации и други – 3,0%

Средно за периода 2001-2013 г. делът на природния газ, вложен за производство на други енергоресурси, е 5,2% от вложените за преобразуване ресурси. Потреблението на природен газ на енергийния сектор е 17,3% от общото потребление на енергия и горива.

Делът на природния газ в крайното потребление за неенергийни цели (химическа промишленост и други отрасли) е 34,9%, а в крайното потребление за енергийни цели е 11,8%. По сектори:

- индустрия – 28,6%
- транспорт – 1,3%
- домакинства, търговия, обществени организации и други – 3,3%

Средно за периода 2001-2013 г. делът на суровия нефт и нефтени дестилати, вложени за производство на други енергоресурси, е 33,5% от вложените за преобразуване ресурси.

Няма потребление на суров нефт и нефтени дестилати на енергийния сектор, а крайното енергийно потребление (в индустрията) е незначително – 0,1%.

Средно за периода 2001-2013 г. делът на нефтопродуктите, вложени за производство на други енергоресурси, е 1,0% от вложените за преобразуване ресурси, а получените от преобразуване вторични ресурси – 51,2%. Потреблението на нефтопродукти на енергийния сектор е 18,5% от общото потребление на енергия и горива.

Делът на нефтопродуктите в крайното потребление за неенергийни цели (химическа промишленост и други отрасли), е 61,4%, а в крайното потребление за енергийни цели е 37,1%. По сектори:

- индустрия – 18,1%
- транспорт – 96,7%
- домакинства, търговия, обществени организации и други – 8,1%

Брутното производство на електроенергия, общо за периода 2001-11.2014 г., е 619 754 ГВтч. Най-голямо е брутното производство на електроенергия за 2011 г. - 50 330 ГВтч, след което намалява на 47 406 ГВтч за 2012 г., 44 040 ГВтч за 2013 г. и 42 300 ГВтч за единадесетте месеца на 2014 г. Общо за периода 2001-2011 г. нарастването е с 15,0%, след което следва годишно намаление с 5,8% за 2012 г., 7,1% за 2013 г. и 4,0% за единадесетте месеца на 2014 г.

Нетното производство на електроенергия, общо за периода 2001-11.2014 г., е 560 720 ГВтч (90,5% от брутното производство). Най-голямо е нетното производство на електроенергия за 2011 г. – 45 401 ГВтч, след което намалява на 42 904 ГВтч за 2012 г., 40 055 ГВтч за 2013 г. и 38 479 ГВтч за единадесетте месеца на 2014 г. Общо за периода 2001-2011 г. нарастването е с 14,6%, след което следва годишно намаление с 5,5% за 2012 г., 6,6% за 2013 г. и 3,9% за единадесетте месеца на 2014 г.

Вносът на електроенергия, общо за периода 2001-11.2014 г., е 28 124 ГВтч (4,5% от брутното производство и 22,5% от износа). През последните години вносът на електроенергия нараства от 1 166 ГВтч за 2010 г. на 1 450 ГВтч за 2011 г. (увеличение с 24,4%), 2 353 ГВтч за 2012 г. (увеличение с 62,3%), 3 351 ГВтч за 2013 г. (увеличение с 42,4%) и 3894 ГВтч за единадесетте месеца на 2014 г. (увеличение с 16,2%).

Износът на електроенергия, общо за периода 2001-11.2014 г., е 124 866 ГВтч (20,1% от брутното производство). Значителен износ на електроенергия е осъществен през 2011 г. – 12 110 ГВтч, като общото увеличение за периода 2001-2011 г. е 51,0%. Следва намаляване на износа до 10 661 ГВтч за 2012 г. (намаление с 12,0%) и 9 532 ГВтч за 2013 г. (намаление с 10,6%). През единадесетте месеца на 2014 г. е осъществен най-голям износ на електроенергия – 12 234 ГВтч (годишно увеличение с 28,3 %).

Нетното вътрешно потребление на електроенергия, общо за периода 2001-11.2014 г., е 463 873 ГВтч (74,8% от брутното производство). Най-голямо е нетното вътрешно потребление на електроенергия за 2011 г. - 34 741 ГВтч (69,0% от брутното производство). Следва намаление на вътрешното потребление на електроенергия до 34 596 ГВтч за 2012 г. (намаление с 0,4%), 33 874 ГВтч за 2013 г. (намаление с 2,1%) и 30 139 ГВтч за единадесетте месеца на 2014 г. (намаление с 11,0%).

Най-голям дял в разхода на горива за производство на електроенергия в обществени ТЕЦ имат нискокалоричните въглища. Общо за периода 2001-11.2014 г. този дял е 69,2%, при 18,6% за висококалоричните въглища, 10,8% за природния газ и 1,4% за нефтопродукти.

Добивът на суров нефт и природен газ, на лигнитните въглища, добивани в комплекса “Марица изток”, както и на металните полезни изкопаеми, е стратегически, свързан с националната сигурност на страната. От началото на концесионна дейност в страната до момента не са констатирани обстоятелства, създаващи опасност за националната сигурност, отбраната на страната и обществения ред, както и за защитени със закон територии и обекти.

Приходи за държавата от концесионни плащания (възнаграждения)

Съгласно разпоредбата на т.50 на ДДС №12 от 10.12.2009 г., считано от 01.01.2010 г., паричните постъпления от концесионни плащания за държавни концесии и от гаранции и обезщетения по чл.81, ал.1 от Закона за концесиите, без събраните в полза на общините такива суми, постъпват като приход по бюджета на съответното министерство и ведомство, с което се прекрати тяхното последващо разпределение и привеждане с приход на централния бюджет и бюджета на Министерството на финансите.

(хил.лева)

Година	2010	2011	2012	2013	09.2014
Приходи от концесии	80 890	117 506	230 534	136 991	
В т.ч.: Републикански бюджет	58 280	84 062	186 635	99 119	
от тях: Министерства и ведомства	58 280	84 062	186 635	99 119	
Общини	22 609	33 444	43 899	37 872	
Приходи от концесии за добив на подземни богатства	37 283	73 619	214 543	85 093	62 262
	46,1%	62,7%	93,1%	62,1%	
В т.ч.: приходи за МИЕ	26 098	51 533	150 180	59 565	43 583
приходи за общините	11 185	22 086	64 363	25 528	18 678

Големи приходи от концесионна дейност реализират от Министерство на енергетиката (МЕ) – концедент на държавните концесии за добив на подземни богатства. Делът на приходите от концесии за добив на подземни богатства в общите приходи от концесии нараства от 46,1% за 2010 г. на 62,7% за 2011 г. и 93,1% за 2012 г., при 62,1% за 2013 г.

Основните приходи от концесии за добив на подземни богатства се реализират от:

- концесии за добив на метални полезни изкопаеми
 - находище “Челопеч” – с концесионер “Дънди Прешъс Металс Челопеч” ЕАД
 - находище “Елаците” – с концесионер “Елаците мед” АД
 - находище “Асарел” – с концесионер “Асарел Медет” АД
- концесии за индустриални минерали
 - находище “Вятово” – с концесионер “Каолин” АД
 - находище “Есенниците” – с концесионер “Каолин” АД
 - находище “Саръгьол” – с концесионер “Каолин” АД
- концесии за добив на природен газ
 - находище “Каварна” – с концесионер “Мелроуз Рисорсиз” ООД
 - находище “Калиакра” – с концесионер “Мелроуз Рисорсиз” ООД
- твърди горива
 - находище “Източноаришки въглищен басейн” – с концесионер “Мини Марица - изток” ЕАД

Концесиите за добив на строителни материали са най-много, но основните приходи за държавата се реализират от концесиите за добив на метални полезни изкопаеми, суров нефт, природен газ и твърди горива.

Нужно е да се отбележи, че методът на формиране на концесионните плащания в България е изцяло съобразен с този, възприет в останалите европейски страни.

Приходи за държавата от данъци и такси от дейностите свързани с добива и първичната преработка

Държавата реализира данъчни и неданъчни приходи от дейностите, свързани с добива и първичната преработка.

Данъчни приходи се реализират от:

- корпоративни данъци;
- данък върху доходите на физическите лица;
- приходи на социалното и здравното осигуряване;
- ДДС;
- акцизи на енергийните продукти и електрическата енергия;
- мита и митнически такси;
- други данъци.

Неданъчни приходи се реализират от:

- приходи от такси, които се събират при подаване на заявления за издаване на разрешения за търсене и/или проучване и за предоставяне на концесии за добив на подземни богатства;
- приходи от годишни такси за площ, които се събират от титулярите на разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства;
- приходи от наеми на имущество и земя;
- приходи от дивиденди от дружества, в които държавата има участие в капитала;
- приходи от концесии;
- други неданъчни приходи.

Приходи от корпоративни данъци

Счетоводната печалба от дейността на предприятията в сектор "Добивна промишленост" нараства от 467 126 хил.лева за 2010 г. на 792 012 хил.лева за 2011 г. (увеличение с 69,5%) и 846 886 хил.лева за 2012 г. (увеличение с 6,9%), при 450 847 хил.лева за 2013 г. (намаление с 46,8%). Начисленият за периода 2010-2013 г корпоративен данък, в размер на 10% от облагаемата счетоводна печалба, формира 5,2% от приходите за държавата от корпоративен данък от нефинансови предприятия.

Приходи от данъци върху доходите на заетите в бранша

Приходите за държавата от данъци върху доходите на физическите лица в страната съставляват 2,9% от БВП, средно за последния 10-годишен период.

Средногодишните разходи за възнаграждения в сектор "Добивна промишленост" през периода 2002-2013 г. възлизат на 273,6 млн.лева.

Начисленият средногодишен данък върху тези доходи възлиза на ≈93 млн.лева и формира 5,4% от приходите от данък върху доходите на физически лица по консолидирания държавен бюджет.

Приходи на социалното и здравното осигуряване

Средногодишните социални и здравни осигуровки за сметка на работодателите в сектор "Добивна промишленост" през периода 2002-2013 г. възлизат на ≈83 млн.лева и формират 1,7% от общия размер на социално и здравно - осигурителните вноски по консолидирания държавен бюджет.

Социални ефекти – работни места, средни работни заплати⁹

Броят на предприятията от сектор “Добивна промишленост” през периода 2002-2013 г. нараства от 187 броя за 2002 г. на 378 броя за 2010 г. (двукратно увеличение), 379 броя за 2011 г., 382 броя за 2012 г. и 386 броя за 2013 г.

Най-голям е броят на предприятията с брой на заети лица до 9 души. Същите нарастват от 81 броя за 2003 г. (39,1% от предприятията в сектора) на 241 броя за 2010 г. (63,8%) и 243 броя за 2013 г. (63,0%).

Следва групата на предприятията с брой на заетите лица от 10 до 19 души. Техният брой нараства от 30 броя за 2003 г. (14,5% от предприятията в сектора) до 47 броя за 2010 г. (12,4%) и 56 броя за 2013 г. (14,5%).

Групата на предприятията с брой на заетите лица от 20 до 49 души нараства от 25 броя за 2003 г. (12,1% от предприятията в сектора) до 44 броя за 2010 г. (11,6%), при 33 броя за 2013 г. (10,1%).

Групата на предприятията с брой на заетите лица от 50 до 249 души намалява от 40 броя за 2003 г. (19,3% от предприятията в сектора) до 28 броя за 2009 г. (7,4%), при 29 броя за 2013 г. (7,5%).

Най-малобройна е групата на предприятията с брой на заетите лица над 250 души. Техният брой намалява от 31 броя за 2003 г. (15,0% от предприятията в сектора) до 18 броя за 2010 г. (4,8%) при 19 броя за 2013 г. (4,9%).

Броят на активните предприятия¹⁰ от сектор “Добивна промишленост” нараства от 261 броя за 2006 г. на 411 броя за 2010 г. (увеличение с 57,5) и 430 броя за 2013 г. (увеличение с 4,6% спрямо 2010 г.). Делът на активните предприятия от сектор “Добивна промишленост” в останалите сектори на икономиката е незначителен (0,1%).

Новородените предприятия¹¹ от сектор “Добивна промишленост” за 2006 г. са 31 броя (11,9% от активните), при 36 броя за 2010 г. (8,8% от активните) и 46 броя за 2013 г. (10,7% от активните). Делът на новородените предприятия от сектор “Добивна промишленост” в останалите сектори на икономиката е незначителен (0,1%).

Делът на оцелелите през 2012 г. предприятия от сектор “Добивна промишленост”, родени през 2010 и 2011 г. е съответно 58,3% и 75,0%.

Умрелите предприятия¹² от сектор “Добивна промишленост” за 2006 г. са 20 броя (7,7% от активните), 23 броя за 2010 г. (5,6% от активните) и 25 броя (5,6% от активните). В резултат на умирането им работните си места са загубили 2,1% от заетите лица¹³ за 2010 г. и 0,3% от заетите лица за 2012 г.

Броят на заетите лица в сектор “Добивна промишленост” намалява от 33 911 души за 2002 г. на 24 955 души за 2010 г. (намаление с 26,4%), при 24 605 души за 2013 г. . В

⁹ Информация на НСИ – приложение 3

¹⁰ Предприятие, което има оборот или заети/наети лица в рамките на референтния период, дори за ограничен период от време (един месец).

¹¹ Създаване на комбинация от производствени фактори с условието, че няма други предприятия, които участват в събитието. Съвкупността от новородени предприятия не включва единици, родени поради сливане, разделяне, отделяне или реструктуриране на група предприятия.

¹² Прекратяване на комбинация от производствени фактори с условието, че няма други предприятия, които участват в събитието. Съвкупността от умрели предприятия не включва единици, родени поради сливане, разделяне, отделяне или реструктуриране на група предприятия.

¹³ Общият брой на лицата, които работят в наблюдаваната единица (включително работещи собственици, партньори, работещи редовно в единицата и фамилни и роднински служители, които не са на заплата), както и лица, които работят извън единицата, но които принадлежат към нея и получават заплата от нея (напр. търговски представители, персонал по доставка, екипи по ремонт и поддръжка).

резултат от икономическата криза най-голямо е намалението на заетите лица от 29 903 души за 2008 г. на 26 586 души за 2009 г. (намаление с 11,1%).

Аналогично е и намалението на средния списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение: от 40 383 души за 2000 г. на 24 584 души за 2010 г. (намаление с 39,1%), при 24 268 души за 2013 г. Най-голямо е намалението на средния списъчен брой на наетите лица от 29 611 души за 2008 г. на 26 124 души за 2009 г. (намаление с 11,8%).

Броят на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в частния сектор нараства от 13 612 души за 2000 г. на 22 163 души за 2008 г. (увеличение с 62,8%), след което, в резултат от икономическата криза, намалява на 18 702 души за 2009 г. (намаление с 15,6%), при 17 114 души за 2013 г.

Средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение лица в сектор "Добивна промишленост" през периода 2000-2013 г. нараства 3,4 пъти от 4 419 лева за 2000 г. на 14 938 лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 10,0%).

Общо за периода 2000-2013 г. средната годишна работна заплата на мъжете в сектора превишава с 51,9% средната за мъжете в страната, а заплата на жените - с 49,5% средната за жените в страната. Средната годишна работна заплата на наетите жени в сектора е с 25,9% по-ниско от тази на мъжете в сектора, като се наблюдава тенденция към намаляване на разликата в заплащането по пол от 26,9% за 2007 г. на 14,4% за 2013 г.

Средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение лица в общественния сектор значително превишава тази в частния сектор (средногодишно с 55,0%), като тенденцията е към увеличаване на маржина между работните заплати в общественния и частния сектор.

Средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение лица в общественния сектор нараства 4,4 пъти от 4 542 лева за 2000 г. на 20 107 лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 12,5%).

Средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение лица в частния сектор нараства 3,1 пъти от 4 176 лева за 2000 г. на 12 774 лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 9,2%).

Средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение лица в сектор "Добивна промишленост" превишава значително общата за страната. Средно за периода 2000-2013 г. увеличението е с 61,9%, като в общественния сектор това увеличение е 83,7%, а в частния сектор – 51,0%.

Разходите на работодателя за труд на едно наето лице по трудово и служебно правоотношение в сектор "Добивна промишленост" през периода 2000-2013 г. нарастват 2,8 пъти от 7 250 лева за 2000 г. на 20 456 лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 8,4%).

Разходите на работодателя за труд на едно наето лице по трудово и служебно правоотношение лица в общественния сектор значително превишават тази в частния сектор (средногодишно със 78,3%), като тенденцията е към увеличаване на маржина между разходите на работодателя за труд в общественния и частния сектор.

Разходите на работодателя за труд на едно наето лице по трудово и служебно правоотношение лица в общественния сектор нарастват 3,9 пъти от 7 678 лева за 2000 г. на 29 943 лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 11,3%).

Разходите на работодателя за труд на едно наето лице по трудово и служебно правоотношение лица в частния сектор нарастват 2,6 пъти от 6 406 лева за 2000 г. на 14 484 лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 7,7%).

Разходите на работодателя за труд на едно наето лице по трудово и служебно правоотношение лица в сектор “Добивна промишленост” превишават значително общите разходи за страната. Средно за периода 2000-2013 г. увеличението е с 82,1%, като в общественния сектор това увеличение е 113,0%, а в частния сектор – 61,5%.

Разходите на работодателите за наетите лица по трудово и служебно правоотношение в сектор “Добивна промишленост” през периода 2000-2013 г. нарастват 1,7 пъти от 292 746 хил. лева за 2000 г. на 496 319 лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 4,3%).

Разходите на работодателя за труд на наетите лица по трудово и служебно правоотношение лица в общественния сектор през периода 2000-2013 г. намаляват или нарастват годишно в границите от –11,2% до +15,3%, в зависимост от намалението на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и увеличението на разходите на работодателя за труд на едно наето лице.

Разходите на работодателя за труд на наетите лица по трудово и служебно правоотношение лица в частния сектор нарастват 3,2 пъти от 87 198 лева за 2000 г. на 282 107 хил. лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 9,9%).

Структура на разходите на работодателите за наетите лица по трудово и служебно правоотношение в сектор “Добивна промишленост”, средно за периода 2000-2013 г. е следната:

- Разходи за работна заплата – 66,7%
- Обезщетения – 2,8%
- Социални и здравни осигуровки – 23,1%
- Други социални разходи и надбавки – 6,7%
- Данък върху социални разходи – 0,7%

III.1.2. Анализ на състоянието на околната среда

Околната среда на България е един от най-ценните национални активи, който следва да бъде защитаван и опазван с оглед бъдещите ползи от него. Едновременно с това нашата страна преминава през период на големи промени и много от тях излагат този актив на потенциален риск. За да защитим и запазим природните ресурси и за да подобрим екологичното състояние на страната, в бъдеще следва да осигурим устойчиво развитие – не само от социално-икономическа, но и от екологична гледна точка. Поради това основни стратегически цели на политиката за околна среда за периода 2005 – 2015 г. е:

- Подобряване на качеството на живот на населението в страната, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна среда и запазване на богатото природно наследство на основата на устойчиво развитие на страната.
- Подобряване, запазване и възстановяване на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура.

Анализът на състоянието на околната среда е направен на база направените през периода 2000 – 2013 г. разходи за опазване и възстановяване на околната среда - общо за страната, индустрията и сектор “Добивна промишленост”¹⁴.

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда – общо за страната за периода 2000-2013 г. възлизат на 15 104,5 млн.лева. В това число:

- Разходи за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи – 6 640,8 млн.лева (42,8% от общо за страната);
- Разходи за поддържане на ДМА и за извършване на екологични мероприятия – 6 643,7 млн.лева (57,2% от общо за страната).

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда – общо за страната нарастват 4,8 пъти от 433 282 хил.лева за 2000 г. на 2 098 406 хил.лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 15,4%).

Източници за финансиране на разходите за опазване и възстановяване на околната среда са:

- Собствени средства;
- Средства от Републиканския бюджет;
- Средства на общините;
- Целеви средства за околна среда, получени от държавата (субсидии);
- Национални фондове за опазване на околната среда;
- Заемни средства от източници в страната;
- Средства от чуждестранни източници (безвъзмездни помощи и заемни средства).

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда – общо за индустрията за периода 2000-2013 г. възлизат на 9 052,5 млн.лева (59,9% от общо за страната).

Разходи за опазване и възстановяване на околната среда – общо за индустрията, нарастват 3,8 пъти от 291 921 хил.лева за 2000 г. на 1 106 381 хил.лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 18,3%).

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда в сектор “Добивна промишленост” – общо за периода 2000-2013 г. възлизат на 421 513 хил.лева (2,8% от общо за страната и 4,7% от общо за индустрията).

В това число по направления:

- За водни ресурси – 232 787 хил.лева (55,2% от общите за сектора и 6,6% от разходите за водни ресурси – общо за страната). От тях:
 - Производствени пречиствателни станции – 158 206 хил.лева (37,5% от общите за сектора и 15,6% от съответните разходи – общо за страната).
- За обратно водоснабдяване – 2 401 хил.лева (0,6% от общите за сектора и 0,3% от разходите за обратно водоснабдяване – общо за страната);
- За въздуха – 8 970 хил.лева (2,1% от общите за сектора и 0,3% от разходите за въздуха – общо за страната).
- За опазване на почвата и подпочвените води – 127 228 хил.лева (30,2% от общите за сектора и 25,7% от разходите за почвата и подпочвените води – общо за страната);
- За отпадъците – 23 499 хил.лева (5,6 от общите за сектора и 0,4% от разходите за отпадъци – общо за страната);
- За научно-изследователската дейност – 22 257 хил.лева (5,3% от общите за сектора и 23,2% от разходите научно-изследователската дейност – общо за страната);

¹⁴ Информация на НСИ – приложение 9

- За административна дейност – 1 647 хил.лева (0,4% от общите за сектора и 0,6% от разходите за административна дейност – общо за страната);
- За апаратура за мониторинг и контрол – 2 047 хил.лева (0,5% от общите за страната и 0,4% от разходите за апаратура за мониторинг и контрол – общо за страната).

Разходи за опазване и възстановяване на околната среда в сектор “Добивна промишленост” нарастват 2,5 пъти от 16 985 хил.лева за 2000 г. на 42 698 хил.лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 10,8%).

Най-голям дял в структурата на разходите за опазване и възстановяване на околната среда в сектор “Добивна промишленост” имат разходите за водни ресурси - 55,2%. Средногодишно за периода 2000-2013 г. тези разходи възлизат на 16 628 хил. лева. От тях 68,0% са инвестиции за производствени пречиствателни станции.

Следващ по значимост дял в структурата на разходите за опазване и възстановяване на околната среда в сектор “Добивна промишленост” имат разходите за опазване на почвите и подпочвените води - 30,2%. Средногодишно за периода 2000-2013 г. тези разходи възлизат на 9 088 хил.лева и формират 25,7% от съответните разходи – общо за страната.

Съществен дял в структурата на разходите за опазване и възстановяване на околната среда в сектор “Добивна промишленост” имат и разходите за научно-изследователската дейност – 5,3%. Средно за периода 2000-2013 г. тези разходи възлизат на 1 590 хил.лева и формират 23,2% от съответните разходи – общо за страната.

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда в сектор “Преработваща промишленост” – общо за периода 2000-2013 г. възлизат на 3 424,8 млн.лева (22,7% от общо за страната и 37,8% от общо за индустрията).

Разходи за опазване и възстановяване на околната среда в сектор “Преработваща промишленост” нарастват 2,7 пъти от 124 299 хил.лева за 2000 г. на 338 735 хил.лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 12,3%).

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда в сектор “Производство и разпределение на електро- и топлоенергия и доставяне на води” – общо за периода 2000-2013 г. възлизат на 3 318,4 млн.лева (22,0% от общо за страната и 36,7% от общо за индустрията).

Разходи за опазване и възстановяване на околната среда в сектора нарастват 1,8 пъти от 149 344 хил.лева за 2000 г. на 273 661 хил.лева за 2013 г. (средногодишно увеличение с 18,2%).

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда в сектор “Строителство” – общо за периода 2000-2013 г. възлизат на 90 172 хил.лева (0,6% от общо за страната и 1,0% от общо за индустрията).

Предприети мерки за опазване на околната среда при добива на подземните богатства

За ограничаване въздействието на минно-добивната и преработвателна дейност върху компонентите на околната среда, се изпълняват редица мероприятия, както от страна на дружествата в експлоатация, така и по силата на ПМС №140/23.07.1992 г. за рудодобива, ПМС №195/26.09.2000 г. за въгледобивната промишленост, ПМС №74/28.03.1998 г. за уранодобивната промишленост, както и ПМС №173/19.07.2004 г. за приемане на Наредба за условията и реда за определяне на отговорността на

държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация.

По линия на ПМС №140/23.07.1992 г. за реструктуриране на рудодобива и поетапно закриване на неефективни производствени мощности и последвалите го изменения и допълнения, продължават дейностите по ликвидация и рекултивация на минни обекти, включени в постановлението.

Възлага се на "ЕКО-МЕДЕТ" ЕООД, с. Панагюрски колонии, организацията по проектирането, изпълнението и контрола на дейностите по техническата ликвидация, консервация, техническа и биологична рекултивация, пречистване на води и мониторинг за обекти от рудодобивните дружества, включени в отделен списък, утвърден от министъра на икономиката, енергетиката и туризма, чрез възлагането им по реда на Закона за обществените поръчки. Дейностите по пречистване на води и мониторинг могат да се изпълняват от "ЕКО-МЕДЕТ" - ЕООД, и самостоятелно.

По линия на ПМС №195/26.09.2000 г. за техническа ликвидация, консервация и преодоляване на вредните последици при прекратяване или ограничаване на производствената дейност във въгледобива продължават дейностите по ликвидация и рекултивация на обектите, включени в постановлението.

Възлага се на "ЕКО АНТРАЦИТ" ЕАД, Димитровград организацията по проектирането, изпълнението и контрола на дейностите по техническа ликвидация и консервация, техническа и биологична рекултивация, пречистване на води и мониторинг на обекти от въгледобивните дружества, включени в списък, утвърден от министъра на икономиката, енергетиката и туризма след съгласуване с министъра на финансите. Изпълнението на дейностите се възлага по реда на Закона за обществените поръчки. Отделни дейности във връзка с проектите могат да се организират и изпълняват с персонал и технически средства на "ЕКО АНТРАЦИТ" ЕАД, Димитровград

По линия на ПМС №74/28.03.1998 г. за ликвидиране на последствията от добива и преработката на уранова суровина продължават дейностите по ликвидация и рекултивация на обектите, включени в постановлението.

Възлага се на "Екоинженеринг - РМ" ЕООД, София организацията и контрола на дейностите по техническата ликвидация, по техническата и биологичната рекултивация и изпълнението на свързаните с това дейности по водовземане, пречистване, заустване и мониторинг на води, както и всякакъв друг вид мониторинг за ликвидиране на последствията от проучването, добива и преработката на уранова суровина в обектите и засегнатите райони

Радиологичният контрол на руднични води от бивши уранодобивни обекти се изразява в контрол на радиологичните показатели, съгласно Наредба № 6 от 09.11.2000 г. за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества, зауствани във водни обекти – съдържание на общ уран (2 mg/l) и специфична активност на радий-226(/700 mBq/l).

За водните обекти в близост до такива обекти се прилага Наредба № 1 от 15.11.1999 г. за норми за целите на радиационната защита и безопасност при ликвидиране на последствията от урановата промишленост – обща бета активност

(2000 mBq/l), обща алфа активност (500 mBq/l), съдържание на общ уран (0,3 mg/l) и специфична активност на радий-226 (500 mBq/l).

Основните мероприятия, свързани с намаляване на негативното въздействие на сектор “Добивна промишленост” върху околната среда, са следните:

- ограничаване на количеството произвеждани минни отпадъци, заедно с продължаването на възможно максималното им стопанисване на повърхността и в подземните минни изработки;
- увеличаване на обхвата на работите по рекултивация и стопанисване на хранилищата за минни отпадъци и други терени и земи, деградирани от добивната дейност;
- минимализиране на влиянията на минната експлоатация върху повърхността на терена чрез провеждане на минната експлоатация по начин, ограничаващ деформациите на повърхността на терена и прилагане в широк обхват на минна профилактика;
- интензификация на ремонтирането на обектите на наземната инфраструктура, в т.ч.: мостове, виадукти, пътища, железопътни линии и сгради, в резултат на извършването на минна експлоатация;
- намаляване на въздействието на отвежданите в повърхностните води отпадъчни води, по-специално в областта на водите със соленост, превишаваща нормата, произхождащи от отводняването на минните предприятия;
- редукция на емисиите прахово-газови замърсявания в атмосферата, в т.ч. особено намаляване на емисиите на парникови газове;
- ликвидиране на източниците на прекомерното ниво на шум, емитиран в околната среда.

III.1.3, Анализ на алтернативните възможности за ползване на терените над находищата и ефектите от алтернативно ползване

Алтернативните възможности за ползване на терените над находищата за добив на подземни богатства са :

- ползване на терените за земеделие, пасища и горски фонд;
- ползване на терените за изграждане на рекреативни зони след напускане на концесионната площ;
- ползване депата и хранилищата от добива и първина преработка на полезните изкопаеми за получаване на алтернативни горива и суровини.

Общо концесионните площи за добив на подземни богатства възлизат на 940 хил.дка и представляват едва 0,9% от земеделските и горски територия на Република България.

Над 80% от концесионните площи са за добив на подземни богатства по открит (кариерен) начин. Алтернативната възможност за ползване на тези терени се явява след изземване на подземното богатство, възстановяване на терените и напускане на концесионната площ.

Най-големи концесионни площи са концентрирани в Югоизточния район на Република България – 537,7 хил.дка, които представляват 57,4% от общите

концесионни площи, като основен дял имат откритите рудници на “Мини Марица изток” ЕАД. Концесионните площи в област Стара Загора са 478,5 хил.дка (51,1% от общите концесионни площи и 10,5% от земеделските и горските територии на областта). Съществен дял имат концесионните площи, намиращи се на територията на област Бургас – 48,1 хил.дка (5,1% от общите концесионни площи и 0,7% от земеделските и горските територии на областта).

Следващите по големина концесионни площи са концентрирани в Югозападния район на страната - 267,5 хил.дка (28,6% от общите концесионни площи). Най-съществен дял имат концесионните площи, намиращи се на територията на област Перник – 152,5 хил.дка (16,3% от общите за концесионни площи и 7,1% от земеделските и горските територии на областта). Основен дял в Югозападния район на страната има откритият и подземен добив на въглища с общо концесионна площ от 210,3 хил.дка (22,5% от общите концесионни площи и 78,6% от концесионните площи, намиращи се на територията на района). Съществен дял има и открития и подземен добив на метални подземни богатства (находища “Кремиковци”, “Елаците” и “Челопеч”, Софийска област) – общо с концесионна площ от 24,2 хил.дка (2,6% от общите концесионни площи и 9,1% от концесионните площи, намиращи се на територията на района).

Концесионните площи, намиращи се на територията на Южен централен район, са общо 77,8 хил.дка (8,3% от общите концесионни площи). В този район находищата за добив на подземни богатства са съсредоточени в областите Кърджали, Пазарджик, Хасково и Смолян. Концесионните площи, намиращи се на територията на тези области, съставляват под 0,5% от земеделските и горските територии на съответната област. Основен дял в този район има открития (находище “Асарел”, обл.Пазарджик) и подземен добив на метални подземни богатства с обща концесионна площ от 48,1 хил. дка (5,1% от общите концесионни площи и 61,8% от концесионните площи, намиращи се на територията на района).

Концесионните площи, намиращи се на територията на Северна България, са значително по-малко от останалите райони на страната - общо 53,1 хил.дка (5,7% от общите концесионни площи). Основен дял в тези райони на страната има открития (кариерен) добив на неметални суровини и материали.

Така направеният анализ показва, че за около 10-15% от предоставените концесионни площи (90 – 140 хил.дка) съществуват алтернативните възможности за ползване на терените над находищата за добив на подземни богатства. За останалите концесионни площи (845 – 800 хил. дка) алтернативната възможност за ползване на тези терени се явява след изземване на подземното богатство, възстановяване на терените и напускане на концесионната площ.

Очакваните ефекти от алтернативно ползване на терените над находищата за добив на подземни богатства са следните:

- икономически и социален ефект – откриване на нови производства и работни места, подобряване на социално-икономическото състояние развитие и благосъстояние на общините, на чиито територии се реализира алтернативните ползване на терените над находищата;
- икономически и екологичен ефект – изграждане на предприятия за получаване на алтернативни горива и суровини; увеличаване на земеделските и горски територии; изграждане на рекреативни зони след напускане на концесионната площ;

Въздействие на въгледобива върху околната среда

Добивът на въглища през периода 2000 - 2009 г. се запазва относително постоянен. През този период се наблюдават следните показатели¹⁵, характеризиращи въздействието на въгледобива върху околната среда:

Показатели	Ед.м.	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Добити въглища	Mt	27,1	24,7	25,3	28,1	28,7	26,5
Общо добити маси	Mt		2 604,4	2 592,0	2 712,8	3 409,9	3 690,9
Общо преработени маси	Mt		635,2	620,7	644,8	759,5	762,6
Генерирани отпадъци	Mt	25,8	81,9	92,1	102,3	114,7	105,8
Обезвредени отпадъци	Mt	21,9	42,3	49,5	57,2	73,5	98,1
Общо натрупани отпадъци	Mt	3 668,7	3 799,3	3 891,4	1 594,9	1 709,6	1 815,5
Заета площ	ha		653,1	622,3	639,0	1 216,3	1 626,2
Проектна площ на депата	ha		716,1	672,4	691,1	1 654,2	1 195,4
Проектен капацитет на депата	млн.м ³		191,5	185,1	188,4	450,3	481,1
Остатъчен капацитет на депата	млн.м ³		34,7	28,6	29,3	39,6	66,6
Общо нарушени терени	ha	21 298,6	22 598,7	23 036,7	26 999,0	27 220,9	27 446,9
Рекултивирани терени	ha	161,1	55,2	177,1	180,7	166,5	179,3
Общо рекултивирани терени	ha	7 545,3	7 982,1	8 159,2	8 339,2	8 505,7	8 685,0

Преобладаващият метод за обезвреждане на отпадъците е депонирането. Образованите отпадъци от разкриването, добива и преработването се депонират изцяло на специализирани депа, които се експлоатират от предприятията.

При добива на горивно-енергийните суровини през 2009 г. 96 % от депата са от насипен тип (22 броя) и 4 % от намивен тип (1 брой).

Наблюдава се трайна тенденция към увеличаване на заетата площ за добив на горивно-енергийни суровини и проектната площ на депата за съхранение на отпадъците. Проектният и остатъчен капацитет на депата и хранилищата от добива и първичната преработка нараства.

Съотношението на нарушените площи към общо рекултивираните площи е около 3:1, което възстановява пропорцията от предходни години, но като цяло развитието на процеса е незадоволително.

Особено внимание във връзка с опазването на почвите се отделя на дейностите на територията на рудниците “Трояново – 1”, “Трояново – север” и “Трояново – 3” към “Мини Марица – изток” ЕАД, гр. Раднево, които са свързани със събирането на хумуса пред фронта на трите рудника и насипищата, депонирането му на определени за целта площадки и извършването на рекултивация.

Общо нарушените терени от добивната промишленост на територията на област Стара Загора, които се нуждаят от рекултивация към 31.12.2013 г. са 21 564,43 хектара.

През 2013 година са нарушени 138,41 хектара, при 81,02 хектара за 2012 г. и 216,6 хектара за 2011 г.

¹⁵ Информация на Изпълнителна агенция по околна среда.

Национални доклади за състоянието и опазването на околната среда.

Общо рекултивирани площи към 31.12.2013 г. са 4 329,0 хектара.

Фирмите – концесионери имат изработени и съгласувани проекти за рекултивация на нарушени терени, съгласно които рекултивационните дейности се изпълняват съпътстващо, с експлоатацията на находището или след приключване на добива.

Титулярите на разрешения за търсене и/или проучване на подземни богатства извършват рекултивация на нарушените терени, след приключване на геолого – проучвателните работи.

Въздействие на рудодобива върху околната среда

Добивът на метални полезни изкопаеми през периода 2000 - 2009 г. се запазва относително постоянен. През този период се наблюдават следните показатели, характеризиращи въздействието на рудодобива върху околната среда:

Показатели	Ед.м.	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Добити руди	Mt	24,9	26,4	25,0	31,3	24,2	27,9
Общо добити маси	Mt		948,9	991,8	1 002,2	671,9	713,2
Общо преработени маси	Mt		436,1	449,6	448,6	243,4	260,1
Генерирани отпадъци	Mt	43,8	58,9	66,2	78,8	59,2	46,1
Обезвредени отпадъци	Mt	0,09	0,40	0,02	0,01	0,02	0,02
Общо натрупани отпадъци	Mt	1 176,9	1 371,4	1 437,6	3 921,3	3 980,5	4 026,6
Заета площ	ha		1 772,5	1 944,5	1 946,8	901,9	991,8
Проектна площ на депата	ha		1 973,1	1 955,1	1 956,4	2 007,3	2 062,0
Общо нарушени терени	ha	551,9	787,6	945,5	1 102,5	1 116,0	1 165,7
Рекултивирани терени	ha	25,1	233,3	241,2	230,8	185,5	214,7
Общо рекултивирани терени	ha	497,1	855,3	1 096,5	1 327,3	1 512,8	1 727,5

Образуваните отпадъци от разкриването, добива и преработването се депонират изцяло на специализирани депа, които се експлоатират от предприятията. За 2009 г. 54% от отпадъците при добив на руда са отпадъци при разкриването и добива, а 46% са отпадъци от физическата и химическата преработка на руди, съдържащи метали. 38% (15 броя) от депата са от наливен тип и 62% (25 броя) са от насипен тип.

В резултат от реструктуриране на рудодобива през 2008 и 2009 г. се наблюдава намаление на заетата площ за добив на метални полезни изкопаеми, при запазване на проектната площ на депата и хранилищата от добива и първичната преработка.

Остатъчният капацитет е многократно по-малък от проектния капацитет при депата и хранилищата.

Съотношението на нарушените площи към общо рекултивираните площи е почти 1:1, като цяло развитието на процеса е задоволителен.

Особено внимание във връзка с въздействието на рудодобива на околната среда се отделя на „Асарел Медет” АД, гр.Панагюрище, обл.Пазарджик и “Аурубис България” АД, гр. Пирдоп, “Елаците мед” АД, с. Мирково, “Дънди Прешъс Металс - Челопеч ” ЕАД, с. Челопеч, намиращи се на територията на Софийска област.

Общо нарушените терени (селскостопански и горски фонд) от от минно - добивна и кариерна дейност към 31.12.2012 г. в Софийска област са 36 777,5 дка, при рекултивирани 4 233,5 дка. От тях:

- рудници за добив на метални полезни изкопаеми – 14 403 дка, при рекултивирани 70 дка;
- баластриери и кариери за добив на неметални полезни изкопаеми – 1 397,5 дка, при рекултивирани 99 дка;
- мини за добив на твърди горива – 8 232,2 дка, при рекултивирани 2 156 дка;

- кариери за добив на скални и скално-облицовъчни материали – 87,8 дка;
- хвостохранилища – 6 158 дка, при рекултивирани 404 дка.

Нарушените терени са в границите на концесиите за извършване на минно-добивна и кариерна дейности за всички обекти.

Въздействие на добива на неметални материали и суровини върху околната среда

Добивът на нематериални материали и суровини през последните години на периода 2000 - 2009 г. нараства. През този период се наблюдават следните показатели, характеризиращи въздействието на добива на неметални материали и суровини върху околната среда:

Показатели	Ед.м.	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Неметални материали и суровини	Mt	22,8	16,2	17,7	19,5	29,9	37,2
Общо добити маси	Mt		790,5	795,0	830,5	899,0	950,3
Общо преработени маси	Mt		759,8	730,6	704,9	1 150,4	822,5
Генерирани отпадъци	Mt	1,7	2,5	4,8	4,7	3,3	3,1
Обезвредени отпадъци	Mt	0,4	5,5	4,1	4,3	3,1	2,8
Общо натрупани отпадъци	Mt	39,5	22,5	27,3	68,1	71,4	74,5
Заета площ	ha		526,4	798,3	798,3	449,5	532,5
Проектна площ на депата	ha		1 096,4	1 267,4	1 267,4	718,1	785,3
Общо нарушени терени	ha	2 262,9	2 703,8	2 762,6	2 834,4	2 918,6	3 479,2
Рекултивирани терени	ha	17,9	121,8	99,5	71,0	59,6	61,1
Общо рекултивирани терени	ha	210,5	525,7	625,2	696,2	755,8	817,4

Образуваните отпадъци от добива и първичната преработка се депонират на депа, като за 2009 г. 90% (227 броя) от депата са от насипен тип, а останалите 10% (26 броя) са от наливен тип.

През 2008 и 2009 г. се наблюдава намаление на заетата площ за добив на неметални материали и суровини, както и на проектната площ на депата и хранилищата от добива и първичната преработка.

Остатъчният капацитет съставлява близо $\frac{1}{2}$ от проектния капацитет при депата и хранилищата.

Съотношението на нарушените площи към общо рекултивираните площи е 5:1.

Общо за добивната промишленост към момента рекултивираните площи са около 35,0% от нарушените площи.

При кариерите за добив на скални материали рекултивацията се осъществява след пълното изземване на полезното изкопаемо, поради което рекултивационните работи по време на експлоатацията са само частични. При кариерите за добив на пясък има възможност да се извършва и поетапна рекултивация. Тя се изразява в запълване на отработените пространства с материали от откритката, предимно глин.

С измененията на Закона за подземните богатства от март 2011 г. Министерство на икономиката, енергетиката и туризма е държавният орган, отговорен за упражняване на контрол върху дейностите по добиване на подземни богатства, включително и изпълнението на проекти за рекултивация.

III.1.4. Анализи на състоянието на травматизма в бранша, човешките ресурси и околната среда

Анализи на състоянието на травматизма в бранша

Анализът на състоянието на травматизма в бранша е направен за периода 2000-2012 г. на база Статистическа система “Трудови злополуки” ¹⁶(ССТЗ), в съответствие с националното законодателство в областта на трудовия травматизъм.

Статистическата система “Трудови злополуки” описва особеностите на дефиниране и класифициране на характеристиките на трудовата злополука от Декларацията за трудова злополука. Тя включва всички класификации, необходими за характеризирането на трудовата злополука.

Съгласно чл.55 от Кодекса за задължителното обществено осигуряване (КЗОО), трудова злополука е всяко внезапно увреждане на здравето станало през време и във връзка или по повод на извършваната работа, както и при всяка работа, извършена в интерес на предприятието, когато е причинило неработоспособност или смърт. Трудова е и злополуката, станала с осигурен по чл. 4, ал. 1 и 2 от КЗОО по време на обичайния път при отиване или при връщане от работното място до: основното място на живеене или до друго допълнително място на живеене с постоянен характер; мястото, където осигуреният обикновено се храни през работния ден; мястото за получаване на възнаграждение. Не е налице трудова злополука, когато пострадалият умишлено е увредил здравето си.

Видове трудови злополуки:

- леки трудови злополуки – довели до нетрудоспособност един ден;
- средни трудови злополуки – довели до временна нетрудоспособност повече от един ден;
- тежки трудови злополуки – с постоянна нетрудоспособност;
- аварийни трудови злополуки – повече от един пострадал (групово постраждане) от една и съща причина.

Всички трудови злополука без изключение се регистрират.

Трудовите злополуки, довели до нетрудоспособност повече от един ден, се отчитат ежемесечно, по отрасли, и се обобщават на всеки 3, 6, 12 месеца.

Всяка трудова злополука се анализира сама за себе си.

Действия при трудова злополука:

- Отстраняване на причината за възникване на трудовата злополука;
- Първа долекарска помощ;
- Повикване на линейка, пожарна;
- Уведомява се работодателя, който от своя страна е длъжен да повика следствените органи и органите по охрана на труда.

Средносписъчният брой на осигурените лица в сектор “Добивна промишленост” намалява от 40 383 души (2,1% от общо осигурените за страната) за 2000 г. на 26 628 души (1,2% от общо осигурените за страната) за 2005 г., след което нараства до 38 578 души (1,4% от общо осигурените за страната) за 2008 г. и отново намалява до 32 327

¹⁶ Информация на НСИ – приложение 10

души (1,3% от общо за страната) за 2012 г. Аналогична тенденцията се наблюдава и за отработените човекочасове в сектора.

Общият брой на трудовите злополуки в сектора намалява от 715 (11,2% от общия брой за страната) за 2000 г. на 159 броя (5,2% от общия брой за страната) за 2013 г. Аналогична тенденция се наблюдава и за трудовите злополуки по чл.55, ал.1 от КСС.

Най-голям е броят на трудовите злополуки в сектора, предизвикали смърт, за 2000 и 2007 г. – по 15 броя, при 4 броя за 2012 г.

Броят на трудовите злополуки в сектора, предизвикали инвалидност, варира от 6 броя за 2000 г. до 1 брой за 2012 г.

Общо загубените календарни дни от трудови злополуки в сектора намаляват от 33 207 дни (11,0% от общо за страната) за 2000 г. на 9 916 дни (3,9% от общо за страната) за 2010 г., при 12 669 дни (5,7% от общо за страната) за 2012 г. Аналогична тенденция се наблюдава и за загубени календарни дни от трудови злополуки по чл.55, ал.1 от КСС.

Показателите за отчитане на трудовите злополуки в сектор “Добивна промишленост” са по-високи от общите за страната. Същевременно с това се наблюдава трайна положителна тенденция към тяхното намаляване, т.е. към подобряване на състоянието на травматизъм в бранша.

Коефициентът на честота¹⁷ – общо за трудовите злополуки намалява от 17,71 за 2000 г. на 4,92 за 2012 г. Аналогично намалява и коефициентът на честота за трудовите злополуки по чл.55, ал1 от КСС – от 16,37 за 2000 г. на 4,58 за 2012 г.

Коефициентът на тежест¹⁸ – общо за трудовите злополуки намалява от 0,822 за 2000 г. на 0,293 за 2009 г., при 0,392 за 2012 г. Аналогично се изменя и коефициентът на тежест за трудовите злополуки по чл.55, ал1 от КСС – от 0,753 за 2000 г. на 0,274 за 2009 г., при 0,345 за 2012 г.

Индексът на честота¹⁹ – общо за трудовите злополуки намалява от 10,76 за 2000 г. на 2,64 за 2012 г. Аналогично намалява и индексът на честота за трудовите злополуки по чл.55, ал1 от КСС – от 9,94 за 2000 г. на 2,46 за 2012 г.

Индексът на тежест²⁰ – общо за трудовите злополуки намалява от 500 за 2000 г. на 157 за 2009 г., при 211 за 2012 г. Аналогично се изменя и индексът на честота за трудовите злополуки по чл.55, ал1 от КСС – от 457 за 2000 г. на 147 за 2009 г., при 186 за 2012 г.

Показателите за отчитане на трудовите злополуки в сектор “Добивна промишленост” са по-високи от общите за страната с трайна положителна тенденция към тяхното намаляване и известно влошаване на два от показателите за 2010-2012 г.

Средносписъчният брой на осигурените лица, работещи в добива на въглища, намалява от 22 828 души (56,5% от осигурените в сектор “Добивна промишленост”) за 2000 г. на 12 580 души (47,2% от осигурените в сектора) за 2005 г., след което нараства на 18 447 души (48,7% от осигурените в сектора) за 2009 г. и отново намалява на 16 924

¹⁷ Коефициентът на честота се получава, като се раздели броят на трудовите злополуки, станали през отчетния период на средносписъчния брой на персонала през същия период и полученото частно се умножи по 1000.

¹⁸ Коефициентът на тежест се изчислява като загубените дни от трудови злополуки, станали през отчетния период се разделят на средносписъчния брой на персонала.

¹⁹ Индексът на честота се получава, като броят на трудовите злополуки, станали през отчетния период се раздели на общия брой отработени човекочасове през отчетния период и полученото частно се умножи по 1000 000.

²⁰ Индексът на тежест се получава, като загубените дни от трудови злополуки, станали през отчетния период се разделят на общия брой отработени човекочасове през отчетния период и полученото частно се умножи по 1 000 000.

души (52,4% от осигурените в сектора) за 2012 г. Аналогична тенденцията се наблюдава и за отработените човекочасове в бранша.

Общият брой на трудовите злополуки в добива на въглища намалява от 397 (55,5% от общия брой за сектор “Добивна промишленост”) за 2000 г. на 66 броя (41,5% от общия брой за сектора) за 2012 г. Аналогична тенденция се наблюдава и за трудовите злополуки по чл.55, ал.1 от КСС.

Най-голям е броят на трудовите злополуки в добива на въглища, предизвикали смърт, за 2002 и 2007 г. – по 8 броя, при 1 брой за 2010, 2012 и 2012 г. През 2013 г. са регистрирани 7 броя трудови злополуки, предизвикали смърт.

Броят на трудовите злополуки в добива на въглища, предизвикали инвалидност, през периода 2000-2012 г. варира от 1 до 4 броя.

Общо загубените календарни дни от трудови злополуки в добива на въглища намаляват от 21 339 дни (64,3% от общо за сектора) за 2000 г. на 4 395 дни (44,3% от общо за сектора) за 2010 г., при 6 052 дни (47,8% от общо за сектора). Аналогична тенденция се наблюдава и за загубени календарни дни от трудови злополуки по чл.55, ал.1 от КСС.

Показателите за отчитане на трудовите злополуки в добива на въглища са по-ниски от общите за сектор “Добивна промишленост”. Същевременно с това се наблюдава с трайна положителна тенденция към тяхното намаляване, т.е. към подобряване на състоянието на травматизъм в бранша.

Средносписъчният брой на осигурените лица, работещи в добива на нефт и газ, намалява от 1 150 души (2,8% от осигурените в сектор “Добивна промишленост”) за 2000 г. на 695 души (1,7% от осигурените в сектора) за 2005 г., след което нараства на 2 405 души (7,4% от осигурените в сектора) за 2010 г. и отново намалява на 2 297 души (7,1% от осигурените в сектора) за 2012 г. Аналогична тенденцията се наблюдава и за отработените човекочасове в бранша.

Броят на трудовите злополуки в добива на нефт и газ през периода 2000-2003 г. е от 4 до 7 броя (3 до 6 броя по чл.55, ал.1 от КСС). През периода 200-2010 г. няма регистрирани трудови злополуки, с изключение на две за 2008 г. (в т.ч. една по чл.55, ал.1 от КСС). За 2011 и 2012 г. са регистрирани по две трудови злополуки, вкл. по чл.55, ал.1 от КСС.

През периода 2000-2012 г. има регистрирана само една трудова злополука за 2011 г., предизвикала смърт. Няма трудови злополуки, предизвикали инвалидност.

Общо загубените календарни дни от трудови злополуки в добива на нефт и газ за 2011 г. са само 14 дни, а за 2012 г. – 70 дни, вкл. по чл.55, ал.1 от КСС.

Показателите за отчитане на трудовите злополуки в добива на нефт и газ през периода 2000-2012 г. са по-ниски от общите за страната и значително по-ниски от общите за сектор “Добивна промишленост”.

Средносписъчният брой на осигурените лица, работещи в добива на метални руди, намалява от 9 202 души (22,8% от осигурените в сектор “Добивна промишленост”) за 2000 г. на 6 257 души (21,5% от осигурените в сектора) за 2004 г., след което нараства на 7 457 души (23,1% от осигурените в сектора) за 2012 г. Аналогична тенденцията се наблюдава и за отработените човекочасове в бранша.

Общият брой на трудовите злополуки в добива на метални руди намалява от 249 (34,8% от общия брой за сектор “Добивна промишленост”) за 2000 г. на 75 броя (47,2% от общия брой за сектора) за 2012 г. Аналогична тенденция се наблюдава и за трудовите злополуки по чл.55, ал.1 от КСС.

Най-голям е броят на трудовите злополуки в добива на метални руди, предизвикали смърт, за 2007 г. – 6 броя, при 3 броя за 2012 г.

Броят на трудовите злополуки в добива на метални руди, предизвикали инвалидност, през периода 2000-2012 г. е от 1 до 4 души. Няма регистрирани трудови злополука, предизвикали инвалидност, за 2004, 2005, 2006, 2010 г. и 2012 г.

Общо загубени календарни дни от трудови злополуки в добива на метални руди намаляват от 11 183 дни (34,6% от общо за сектора) за 2001 г. на 4 594 дни (36,3% от общо за сектора) за 2012 г. Аналогична тенденция се наблюдава и за загубени календарни дни от трудови злополуки по чл.55, ал.1 от КСС.

Показателите за отчитане на трудовите злополуки в добива на метални руди са по-високи от общите за сектор "Добивна промишленост", най-високи за сектора, което характеризира по-рискова среда в сравнение с добива на въглища.

Средносписъчният брой на осигурените лица, работещи в добива на неметални материали и суровини, нараства от 6 958 души (17,2% от осигурените в сектор "Добивна промишленост") за 2000 г. на 11 782 души (30,5% от осигурените в сектора) за 2008 г. и 10 000 души (26,4% от осигурените в сектора) за 2010 г. Следва драстично намаляване на осигурените лица до 5 089 души (15,6% от осигурените в сектора) за 2011 г., при 5 452 души (16,9% от осигурените в сектора) за 2012 г. Аналогична тенденцията се наблюдава и за отработените човекочасове в бранша.

Общият брой на трудовите злополуки в добива на неметални материали и суровини варира от 61 (8,5% от общия брой за сектор "Добивна промишленост") за 2000 г. до 4 броя (2,1% от общия брой за сектора) за 2010 г., при 16 броя (10,1% от общия брой за сектора) за 2012 г. Аналогична тенденция се наблюдава и за трудовите злополуки по чл.55, ал.1 от КСС.

Най-голям е броят на трудовите злополуки в добива на неметални материали и суровини, предизвикали смърт, за 2000 г. – 5 броя. Няма регистрирани смъртни случаи за 2001, 2005, 2010 и 2012 г. За 2013 г. е регистриран едни смъртен случай.

Броят на трудовите злополуки в добива на неметални материали и суровини, предизвикали инвалидност, през периода 2000-2012 г. е от 1 до 2 души.

Общо загубените календарни дни от трудови злополуки в добива на неметални материали и суровини варират от 2 874 дни (8,8% от общо за сектора) за 2002 г. до 73 дни (0,7% от общо за сектора) за 2010 г., при 1 953 (15,4% от общо за сектора) за 2012 г. Аналогична тенденция се наблюдава и за загубени календарни дни от трудови злополуки по чл.55, ал.1 от КСС.

Показателите за отчитане на трудовите злополуки в добива на неметални материали и суровини са значително по-ниски от общите за сектор "Добивна промишленост", сравними с показателите за добив на нефт и газ. Рисковата среда е значително по-ниска в сравнение с тази за добива на метални руди и въглища.

Анализи на състоянието на човешките ресурси

Броят на заетите лица в сектор "Добивна промишленост" намалява от 33 911 души за 2002 г. на 24 955 души за 2010 г. (намаляние с 26,4%), при 24 605 души за 2013 г. . В резултат от икономическата криза най-голямо е намаляването на заетите лица от 29 903 души за 2008 г. на 26 586 души за 2009 г. (намаляние с 11,1%).

Работната сила и коефициентите на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години през периода 2005-2013 г. са следните:

Показател	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2013	2013
Работна сила - хил.бр.	3 314,2	3 415,7	3 492,8	3 560,4	3 491,6	3 400,9	3 341,4	3 344,3	3371,2
Коефициенти на икономическа активност - %	49,7	51,3	52,6	53,8	53,0	52,0	52,5	53,1	53,9

Заетите лица и коефициентите на заетост на населението на 15 и повече навършени години през периода 2005-2013 г. са следните:

Показател	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2013	2013
Заети лица - хил.бр.	2 980,0	3 110,0	3 252,6	3 360,7	3 253,6	3 052,8	2 965,2	2 934,0	2 934,9
Коефициенти на заетост - %	44,7	46,7	49,0	50,8	49,4	46,7	46,6	46,6	46,9
Заети лица в сектор "Добивна промишленост – бр.	29 831	30 250	29 776	29 903	26 586	24 955	25 065	25 030	24 635
Дял на сектора в общия брой за страната - %	1,0%	1,0%	0,9%	0,9%	0,8%	0,8%	0,8%	0,9%	0,8%

Безработните лица и коефициентите на безработица на населението на 15 и повече навършени години през периода 2005-2013 г. са следните:

Показател	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Безработни лица - хил.бр.	334,2	305,7	240,2	199,7	238,0	348,0	376,2	410,3	436,3
Коефициенти на безработица - %	10,1	9,0	6,9	5,6	6,8	10,2	11,3	12,3	12,9

Изменението на заетите лица в сектор "Добивна промишленост" през периода 2002-2013 г. по статистически райони е следното:

Години	Общо	Статистически район					
		Северо-западен	Северен централен	Северо-източен	Юго-източен	Юго-западен	Южен централен
2002	33 911	409	3 134	1 095	2 413	12 170	14 690
2003	32 649	541	2 805	1 088	2 191	12 651	13 373
2004	30 969	560	2 480	1 109	2 207	11 337	13 276
2005	29 831	473	2 189	1 262	2 020	10 631	13 256
2006	30 250	481	2 207	1 275	1 979	11 115	13 193
2007	29 776	1 157	2 082	1 040	9 901	9 957	5 639
2008	29 908	1 123	1 762	1 245	9 788	10 267	5 723
2009	26 429	1 256	873	935	9 490	9 695	4 180
2010	24 894	1 214	672	904	9 102	8 859	4 143
2011	24 940	1 259	644	905	8 828	9 086	4 218
2012	25 019	1 363	731	893	8 849	8 922	4 261
2013	24 646	1 449	639	902	8 829	8 504	4 323

Показателите за състоянието на човешки ресурси в статистически район Северозападен през периода 2008-2013 г. са следните:

Показател	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Работна сила - хил.бр.	386,8	371,2	352,5	335,2	324,2	330,7
Коефициенти на икономическа активност - %	47,9	46,6	45,0	45,7	45,1	46,7
Заети лица – хил.бр.	359,3	341,3	313,7	292,4	284,3	284,4
Коефициенти на заетост - %	44,5	42,9	40,0	39,9	39,6	40,2
Заети лица в сектор “Добивна промишленост – бр.	1 123	1 256	1 214	1 259	1 363	1 449
Дял на сектора в общия брой за района - %	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
Безработни лица - хил.бр.	27,4	29,8	38,8	42,8	39,8	43,6
Коефициенти на безработица - %	7,1	8,0	11,0	12,8	12,3	14,0

Показателите за състоянието на човешки ресурси в статистически район Северен централен през периода 2008-2013 г. са следните:

Показател	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Работна сила - хил.бр.	409,3	398,9	379,8	369,2	371,6	371,0
Коефициенти на икономическа активност - %	50,2	49,3	47,4	49,0	50,1	50,5
Заети лица – хил.бр.	374,4	365,6	336,0	322,1	318,3	314,1
Коефициенти на заетост - %	45,9	45,2	42,0	42,8	42,9	42,8
Заети лица в сектор “Добивна промишленост – бр.	1 762	873	672	644	731	639
Дял на сектора в общия брой за района - %	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Безработни лица - хил.бр.	34,9	33,3	43,8	47,1	53,3	56,9
Коефициенти на безработица - %	8,5	8,4	11,5	12,8	14,3	15,3

Показателите за състоянието на човешки ресурси в статистически район Североизточен през периода 2008-2013 г. са следните:

Показател	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Работна сила - хил.бр.	469,8	457,2	453,2	443,0	445,4	445,0
Коефициенти на икономическа активност - %	55,3	53,9	53,6	53,5	54,3	54,6
Заети лица – хил.бр.	429,1	409,5	387,5	374,9	364,2	370,1
Коефициенти на заетост - %	50,5	48,3	45,9	45,3	44,4	45,4
Заети лица в сектор “Добивна промишленост – бр.	1 245	935	904	905	893	903
Дял на сектора в общия брой за района - %	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Безработни лица - хил.бр.	40,6	47,7	65,7	68,1	81,3	74,9
Коефициенти на безработица - %	8,6	10,4	14,5	15,4	18,2	16,8

Показателите за състоянието на човешки ресурси в статистически район Югоизточен през периода 2008-2013 г. са следните:

Показател	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Работна сила - хил.бр.	498,3	487,8	479,7	478,0	479,5	470,6
Коефициенти на икономическа активност - %	51,9	51,0	50,5	52,3	52,9	52,3
Заети лица – хил.бр.	469,4	455,6	428,7	423,0	422,2	409,2
Коефициенти на заетост - %	48,8	47,6	45,1	46,3	46,6	45,5
Заети лица в сектор “Добивна промишленост – бр.	9 877	9 490	9 102	8 828	8 849	8 829
Дял на сектора в общия брой за района - %	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2
Безработни лица - хил.бр.	28,9	32,2	51,0	55,0	57,3	61,3
Коефициенти на безработица - %	5,8	6,6	10,6	11,5	11,9	13,0

Показателите за състоянието на човешки ресурси в статистически район Югозападен през периода 2008-2013 г. са следните:

Показател	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Работна сила - хил.бр.	1 092,2	1 087,4	1 063,4	1 068,1	1 065,1	1 076,7
Коефициенти на икономическа активност - %	59,1	59,0	57,9	57,5	57,6	58,4
Заети лица – хил.бр.	1 060,2	1 042,4	991,3	988,5	977,5	971,1
Коефициенти на заетост - %	57,4	56,5	54,0	53,2	52,9	52,7
Заети лица в сектор “Добивна промишленост – бр.	10 267	9 695	8 859	9 086	8 922	8 504
Дял на сектора в общия брой за района - %	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Безработни лица - хил.бр.	32,0	44,9	72,1	79,6	87,6	105,6
Коефициенти на безработица - %	2,9	4,1	6,8	7,5	8,2	9,8

Показателите за състоянието на човешки ресурси в статистически район Южен централен през периода 2008-2013 г. са следните:

Показател	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Работна сила - хил.бр.	704,1	689,3	672,3	647,9	658,5	677,3
Коефициенти на икономическа активност - %	52,7	51,8	50,9	50,7	52,1	54,0
Заети лица – хил.бр.	668,3	639,2	595,7	564,3	567,5	586,0
Коефициенти на заетост - %	50,0	48,0	45,1	44,2	44,9	46,7
Заети лица в сектор “Добивна промишленост – бр.	5 723	4 180	4 143	4 218	4 261	4 323
Дял на сектора в общия брой за района - %	0,9	0,7	0,7	0,7	0,8	0,7
Безработни лица - хил.бр.	35,8	50,1	76,6	83,6	91,1	91,3
Коефициенти на безработица - %	5,1	7,3	11,4	12,9	13,8	13,5

III.2. Сравнителен анализ на положителните и отрицателните ефекти от добива и алтернативните форми на ползване на земите

Алтернативните форми за ползване на земите, предоставени за добив на подземни богатства са, са основно за земеделие, пасища и горски фонд.

Общо концесионните площи за добив на подземни богатства възлизат на 940 хил. дка и представляват едва 0,9% от земеделските и горски територия на Република България. Този факт показва незначителен ефект по отношение на евентуалното увеличаване на земите за селско и горско стопанство за сметка на предоставените концесионни площи.

Брутна добавена стойност по текущи цени на селското и горското стопанство, лов и риболов нараства от 3 082,2 млн.лева за 2000 г. на 3 457,7 млн.лева за 2004 г., след което намалява на 2 950,6 млн.лева за 2007 г., нараства на 4 277,1 млн.лева за 2008 г., 3 168,7 млн/лева за 2010 г. и 3 778,0 млн.лева за 2013 г. Средногодишният номинален ръст за периода 2000 – 2013 г. е 2,2% (при 9,1% общо за икономиката на страната и 10,3% за индустрията) и отрицателен реален ръст от –2,1% (при +3,9% за икономиката и +4,8% за индустрията). Средно за периода 2000-2013 г. делът на брутна добавена стойност на селското и горско стопанство в БВП за страната е 7,4%, при 18,9% за индустрията.

Производителността на труда в добивната промишленост, определена чрез добавената стойност по факторни разходи на един зает, многократно превъзхожда брутна добавена стойност в селското и горско стопанство:

лева/зает

Икономически сектори	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Добивна промишленост	24 756	41 232	39 486	30 708	34 039	48 316	63 227	66 318	52 730
Селско и горско стопанство	4 581	4 444	4 076	5 807	4 198	4 460	5 387	5 777	5 757

Използването на предоставените концесионни площи за добив на подземни богатства е икономически значително по-ефективно от използването на земеделска територия в страната.

Произведената продукция от отрасъл “Селско стопанство” на декар земеделска територия в страната през периода 2005 – 2013 г. варира от 103 до 138 лева/дка (средно 120,80 лева/дка), при средно 2 465 лева/дка предоставени концесионни площи в добивната промишленост.

Аналогично е и сравнението с брутна добавена стойност и предприемаческия доход на декар земеделска територия в страната.

Брутна добавена стойност по текущи цени в селското стопанство за периода 2005-2013 г. е средно 54,70 лева/дка, при 1 268,80 лева/дка предоставени концесионни площи в добивната промишленост.

Предприемаческият доход в селското стопанство за периода 2008-2013 г. е средно 42,10 лева/дка, при 551 лева/дка счетоводна печалба от дейността в добивната промишленост. Арендата на земеделски земи, средно за страната, нараства едва от 23 лева/дка за 2010 г. на 38 лева/дка за 2013 г.

Формата на собственост не оказва съществено влияние върху положителния икономически ефект от добива на подземни богатства в сравнение с алтернативните форми за ползване на земите.

Положителни са и социалните ефекти от добива на подземни богатства в сравнение с алтернативните форми за ползване на земите.

Средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в добивната промишленост превишава двукратно тази в селското и горското стопанство. Заплащането на труда в обществения сектор на двата отрасли е по-добро от това в частния сектор.

лева/нает

Икономически сектори	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Добивна промишленост	6 274	7 078	8 512	10 153	11 254	12 335	13 804	14 843	14 938
Обществен сектор	7 693	9 213	12 163	15 119	16 765	16 778	18 978	21 289	20 107
Частен сектор	5 391	6 180	7 240	8 480	9 066	10 448	11 643	12 231	12 774
Селско и горско стопанство	2 803	3 046	3 629	4 721	5 275	5750	6354	7172	7 682
Обществен сектор	3 437	3 915	4 744	6 314	6 317	6946	8112	7479	10 403
Частен сектор	2 692	2 889	3 411	4 371	4 997	5453	5965	6360	7 113

Отрицателните ефекти от добива на подземни богатства в сравнение с алтернативните форми за ползване на земите са екологични, свързани увреждане на околната среда.

Алтернативните форми за ползване на земите за земеделие, пасища и горски фонд, с използване на добра производствена практика, биха подобрили ландшафта като цяло, замърсяването на почвите, водите (повърхностни и подземни) и въздуха. Намалява се генерирането на огромни количества отпадъци (земно-скални и шламообразни материали).

Приоритетите при различните форми на ползване на земите са свързани с икономическото, социалното, демографското и екологичното състояние на конкретния район, в който се намира находището на полезното изкопаемо.

При нормална екологична среда следва да се вземат предвид икономическите и социални положителни ефекти от добива на подземни богатства в сравнение с алтернативните форми за ползване на земите.

При силно нарушена екологична среда следва да се предприемат мерки към нейното възстановяване и прилагане на алтернативни форми за ползване на земите.

III.3. Сравнителен анализ и изводи

Направеният SWOT анализ на Добивна промишленост констатира следните силни и слаби страни, възможности и опасности пред бранша, предвид възможните политически, икономически, социални и екологични външни и вътрешни фактори.

Силни страни

- Добивната промишленост е в основата на всички други отрасли на индустрията и е важен фактор за икономическата стабилност и енергийна независимост на страната.

- Преработващата промишленост (енергетика, металургия, химия, машиностроене, електротехника), строителството, транспорта, високите технологии и други са невъзможни без суровините - продуктите на минно - добивната промишленост.
- Предприятията от сектор "Добивната промишленост" като цяло са рентабилни и конкурентни на тези от бранша в Европейския съюз.
- Брутната добавена стойност на едно заето лице в сектор "Добивна промишленост" нараства е значително по-висока от общата за икономиката в страната и индустрията.
- Добивната промишленост осигурява:
 - Произведена продукция – 4,3% от произведената продукция на индустрията.
 - Добив на въглища за производство на първична енергия - 45,7% за периода 2001-2013 г.
 - Произведената електроенергия в страната от термични централи, захранвани с български въглища - 40% за 2013 г.
 - Осигуряване на варовика за сероочистващите инсталации на ТЕЦ-овете – 100%.
 - Износ - над 300 млн.USD.
 - Заети лица – около 25 000 души пряко и около 120 000 в обслужващи бранша.
- Добивната промишленост дава силен тласък на социално-икономическото развитие и благосъстояние на общините, на чиято територия са открити и се добиват подземни богатства, например: Раднево, Панагюрище, Етрополе, Мирково, Челопеч, Кърджали, Смолян, Мадан и много други. Повечето минни компании ежегодно даряват значителни средства за изграждане на инфраструктурни проекти и подпомагане здравеопазването, образованието, културата, спорта и социалните дейности на териториите на общините, където оперират.

Слаби страни

- Достъпът до подземни богатства е зависим от редица фактори, включващи както физическата наличност и проученост на подземните богатства, така и развитието на техниката и технологиите и адекватна нормативна уредба.
- Въздействие върху околната среда.
- Потенциално въздействие върху здравето на населението, демография и др.

Възможности

- Физическа наличност, достатъчна степен на проученост и доказване на подземни богатства на дадена географска територия.
- Осигуряването на балансиран икономически и екологично отговорен подход към процесите на търсене и проучване, с цел устойчиво развитие на минната индустрия.
- Развитие на техниката и технологиите, създаващи възможности за екологично и здравословно - безопасно производство, както и за проучване и добиване на все по-трудно достъпни подземни богатства, на все по-големи дълбочини и с все по-ниски съдържания на полезни компоненти.
- Внедряване на нови технологии в добива и преработката на подземни богатства (чрез използване на водещи световни и европейски технологии),

повишаване извличането на полезни компоненти и намаляване на загубите при добива.

- Комплексното оползотворяване и управление на подземните богатства и получените твърди отпадъци при добива и преработката им.
- Добиване на енергийни суровини от нетрадиционни източници (напр. газ от шисти или нефт от битумни скали или пясъчници), чрез използване на водещи световни технологии и при строго съблюдаване на законодателството за опазване на околната среда.
- Развитието на производства на продукти с по-голяма добавена стойност по технологичните вериги след добива и първичната преработка на минерални суровини - подземни богатства.
- Ефективното събиране и рециклиране на отпадъците по цялата технологична верига на преработката на метални, петролни и други продукти във всички индустрии по веригата след добива.
- Рециклирането и оползотворяването на строителни отпадъци и вторични материали.
- Създаване на адекватна нормативна уредба по отношение на отрасъла, осигуряваща ефективен и балансиран достъп до подземни богатства и опазване на околната среда и съобразена с принципите на публичност, прозрачност, равнопоставеност и конкуренция при предоставяне на права за търсене, проучване и добив на подземни богатства.
- Създаване на адекватна и ефективна нормативна уредба по отношение на планиране ползването и урегулиране на територията при предоставени права.

Опасности

- Влиянието на външни и вътрешни политически, икономически, социални и екологични фактори върху икономиката на страната и тяхното отражение върху индустрията, транспорта, строителството и др.
- Спецификата на дейността и рискът в добивната промишленост са предопределили в почти всички европейски държави тази дейност да се извършва от частно - правни субекти. Това е обусловено от:
 - Дълъг срок на инвестиционния процес от проучването до реализацията на минни проекти.
 - Голям пазарен риск, особено за борсовите продукти.
 - Природен риск от не потвърждение на полезни компоненти и от стихийни бедствия.
 - Риск от липса на пазарен баланс (търсене/предлагане) при строителните материали, вследствие на небалансирани процеси за търсене и проучване на тези материали.
 - Социален риск, свързан със значителни инвестиции за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работещите.
 - Значителни инвестиции за опазване на околната среда и рекултивация.
 - Значителен риск от нелоялна конкуренция във формата на незаконни добивни дейности.
 - Риск от липса на ясна и прозрачна регулаторна рамка, свързана с различни аспекти от управлението на подземните богатства.

Минните предприятия са предприятия от производствен тип и не са склонни да приемат високи нива на риск. Те се стремят да избягват риска, понеже управляват

значими по размер трудови, капиталови, информационни и материални ресурси, а кръгооборота на капитала им се характеризира с висока продължителност във времето.

Световната икономическа криза оказва сериозен негативен ефект върху икономиката и миннодобивната промишленост на България. Подобренията в икономическата ситуация в Европа, развитието на индустрията, засиленият интерес към метали и енергийни източници и възобновената строителна дейност в България могат да доведат до увеличено производство на полезни изкопаеми в България.

IV. Влияние на сектора върху общественото развитие и развитието на регионите

Добивната промишленост оказва съществено влияние върху социално-икономическото развитие и благосъстояние на общините и регионите, на чиято територия са открити и се добиват подземни богатства.

Предприятията от добивната промишленост осигуряват основния поминък на населението в редица общини, като Раднево, Панагюрище, Етрополе, Мирково, Челопеч, Кърджали, Смолян, Мадан и много други. Повечето минни компании ежегодно даряват значителни средства за изграждане на инфраструктурни проекти и подпомагане здравеопазването, образованието, културата, спорта и социалните дейности на териториите на общините, където оперират.

Влиянието на сектора в развитието на статистически район Северозападен през периода 2005-2013 г. е отразено със следните показатели²¹:

Икономически сектори	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Брой предприятия	15	16	39	49	46	52	47	42	49
Разходи за възна- граждения - хил.лв.	1 458	1 725	n.q.	n.q.	n.q.	9 275	10 524	13 145	14 168
Заети лица - бр.	473	481	1 157	1 123	1 256	1 214	1 259	1 363	1 449

Броят на предприятията от добивната промишленост нараства значително от 15 броя за 2005 г. на 52 броя за 2010 г. (3,5 пъти), при 49 броя за 2013 г. Увеличението на заетите лица за периода 2005-2013 г. е 3,2 пъти. На територията на района действат 11 концесии за добив на суров нефт и природен газ, 10 концесии за добив на неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали и 71 концесии за добив на строителни и скалооблицовъчни материали.

Влиянието на сектора в развитието на статистически район Северен централен през периода 2005-2013 г. е отразено със следните показатели:

Икономически сектори	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Брой предприятия	24	31	26	26	28	27	27	30	27
Разходи за възна- граждения - хил.лв.	10 283	11 888	15 022	15 377	7 010	n.q.	n.q.	n.q.	5 356
Заети лица - бр.	2 189	2 207	2 082	1 762	873	672	644	731	639

Броят на предприятията от добивната промишленост нараства от 24 броя за 2005 г. на 30 броя за 2012 г. (увеличение с 25,0%), при 27 броя за 2013 г. В резултат от реструктуриране и влиянието на икономическата криза през последните години се наблюдава намаление на заетите лица с 3,5 пъти. От 2009 г. е налице значително намаление на разходите за възнаграждения. На територията на района действат 6

²¹ Информация НСИ – приложение 3

концесии за добив на неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали и 22 концесии за добив на строителни материали.

Влиянието на сектора в развитието на статистически район Североизточен през периода 2005-2013 г. е отразено със следните показатели:

Икономически сектори	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Брой предприятия	30	32	21	36	37	37	36	39	39
Разходи за възна- граждения - хил.лв.	7 549	8 207	8 944	11 535	9 216	9 345	10 182	10 873	11 398
Заети лица - бр.	1 262	1 275	1 040	1 245	935	904	905	893	902

Броят на предприятията от добивната промишленост нараства от 30 броя за 2005 г. на 39 броя за 2012 г. и 2013 г. (увеличение с 30,0%). В резултат от реструктуриране и влиянието на икономическата криза от 2009 г. заетите лица намаляват, като общото намаление за периода 2005-2013 г. е 28,5%. Аналогични са измененията и на разходите възнаграждения. На територията на района действат 1 концесия за добив на манганови руди, 7 концесии за добив на природен газ и суров нефт, 7 концесии за добив на неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали и 42 концесии за добив на строителни материали.

Влиянието на сектора в развитието на статистически район Югоизточен през периода 2005-2013 г. е отразено със следните показатели:

Икономически сектори	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Брой предприятия	33	41	43	53	60	72	69	74	84
Разходи за възна- граждения - хил.лв.	9 216	12 346	n.q.	n.q.	n.q.	n.q.	n.q.	n.q.	159 383
Заети лица - бр.	2 020	1 979	9 901	9 788	9 490	9 102	8 828	8 849	8 829

Броят на предприятията от добивната промишленост нараства значително от 33 броя за 2005 г. на 84 броя за 2013 г. (2,5 пъти), като в резултат от реструктуриране на отрасъла се наблюдава увеличение на работните места с 4,4 пъти. На територията на района действат 4 концесии за добив на твърди горива (черни, кафяви и лигнитни въглища), 4 концесии за добив на неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали и 74 концесии за добив на строителни и скалооблицовъчни материали.

Влиянието на сектора в развитието на статистически район Югозападен през периода 2005-2013 г. е отразено със следните показатели:

Икономически сектори	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Брой предприятия	75	72	90	117	120	102	113	115	123
Разходи за възна- граждения - хил.лв.	59 623	64 431	70 793	91 102	94 026	96 157	106 797	109 042	116 187
Заети лица - бр.	10 631	11 115	9 957	10 267	9 695	8 859	9 086	8 922	8 504

Броят на предприятията от добивната промишленост нараства от 75 броя за 2005 г. на 120 броя за 2009 г. (увеличение с 60,0%), при 123 броя за 2013 г. В резултат от реструктуриране на отрасъла заетите лица намаляват с 20,0%. На територията на района действат 3 концесии за добив на метални полезни изкопаеми, 15 концесии за

добив на твърди горива (кафяви и лигнитни въглища), 12 концесии за добив на неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали, 79 концесии за добив на строителни и скалооблицовъчни материали неметални суровини и материали и 1 концесия за добив на минни отпадъци.

Влиянието на сектора в развитието на статистически район Южен централен през периода 2005-2013 г. е отразено със следните показатели:

Икономически сектори	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Брой предприятия	73	81	88	105	100	101	96	98	92
Разходи за възна- граждения - хил.лв.	104 757	122 962	54 399	61477	49 422	56 309	62 940	68 917	72 719
Заети лица - бр.	13 256	13 193	5 639	5 723	4 180	4 143	4 218	4 261	4 323

Броят на предприятията от добивната промишленост нараства от 73 броя за 2005 г. на 105 броя за 2008 г. (1,4 пъти), при 92 броя за 2013 г. В резултат от реструктуриране на отрасъла зетите лица намаляват с 3,1 пъти. На територията на района действат 14 концесии за добив на метални полезни изкопаеми, 27 концесии за добив на неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали и 92 концесии за добив на строителни и скалооблицовъчни материали.

Влиянието на сектора в общественото развитие на страната през периода 2005-2013 г. е отразено със следните показатели:

Икономически сектори	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Брой предприятия	250	273	307	353	373	378	379	382	386
Оборот – хил.лв.	1 554 536	2 216 183	2 334 640	2 286 708	1 870 995	2 224 573	2 764 611	2 904 390	2 520 238
Произведена продукция - хил.лв.	1 509 387	2 154 127	2 271 658	2 378 280	1 925 198	2 286 017	2 802 188	2 969 775	2 557 016
Добавена стойност по факторни разходи - хил.лв.	738 495	1 247 264	1 175 744	918 262	904 969	1 205 737	1 584 789	1 659 949	1 299 009
Разходи за възна- граждения - хил.лв.	192 886	221 559	262 893	319 098	339 320	309 835	349 301	375 903	379 372
Заети лица - бр.	29 831	30 250	29 776	29 903	26 586	24 955	25 065	25 030	24 635

Броят на предприятията от добивната промишленост в страната нараства значително от 250 броя за 2005 г. на 386 броя за 2013 г. (1,5 пъти). Увеличението на оборота е с 62,1%, на произведената продукция - с 69,4%, а на добавената стойност по факторни разходи - със 75,9%. В резултат от реструктуриране на отрасъла се наблюдава намаление на зетите лица места със 17,4%, при увеличени разходи за възнаграждение - 2,0 пъти.

На територията на страната към 31.12.2014 г. действат общо 498 концесии за добив на подземни богатства (478 броя държавни и 31 броя общински).

От тях за:

- метални полезни изкопаеми – 18 броя;
- неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали – 72 броя;
- суров нефт и природен газ – 18 броя;
- твърди горива (въглища) – 19 броя;
- строителни материали – 320 броя;
- скалнооблицовъчни материали – 70 броя;
- минни отпадъци – 1 брой.

В бъдеще е необходима ясна политика, насочена към развиване на регионите с перспективен геоложки потенциал и ниска трудова заетост.

Значителен потенциал има за разширяване добива на въглища, метални полезни изкопаеми, суров нефт и при природен газ.

С цел повишаване конкурентоспособността на местното производство на строителни и скално-облицовъчни материали е възможно въвеждането на мерки за ограничаване на вноса от страни, които са извън Европейски съюз (напр. определяне на квоти или въвеждане на по-високи мита за внос от трети страни).

Приложение 5

Анализ на прилаганите технологии за търсене, проучване, добив и преработка на подземни богатства, както и ефективност на ресурсите.

Съдържание

I. Увод	3
II. Метални полезни изкопаеми	4
III. Неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали	6
IV. Нефт и природен газ	7
V. Твърди горива	8
VI. Строителни материали	10
VII. Скално – облицовъчни материали	11
VIII. Минни отпадъци	12
IX. SWOT Анализ	13
X. Заключение	16

I. Увод

От 1999 г условията и реда за търсене, проучване и добив на подземни богатства на територията на Република България, в континенталния ѝ шелф и в изключителната икономическа зона на страната в Черно море, се урежда със Закона за подземните богатства (ЗПБ). Законът урежда и условията и реда за опазване на земните недра чрез рационално използване на подземните богатства при проучването, добива и първичната им преработка, както и управлението на генерираните минни отпадъци.

Преди и след приемането на ЗПБ, в страната са извършени и се извършват значителни по обем търсещо-проучвателни и добивни дейности. При проучването на твърди полезни изкопаеми геологопроучвателните работи се извършват от български специалисти, наети от местени и чужди фирми. За проучването се използват най-различни съвременни технически средства и методи.

На територията на България и в нейната икономическа зона в Черно море, търсещо-проучвателните дейности за нефт и природен газ се извършват предимно от чужди фирми.

При сегашните потребности от различните видове подземни богатства (без нефт и газ), обезпечеността на страната със запаси и ресурси е достатъчна, съгласно информация от националния баланс на запасите и ресурсите на находищата на подземни богатства към 1 януари 2015 г. (*Национален баланс на запасите и ресурсите на подземни богатства към 01.01.2015 г.*)

В сравнение с 2009 г. към 2015 година се увеличава добивът на варовици за химическата промишленост, на оловно-цинкови и манганови руди, на лигнитни въглища, каолинова суровина и каменна сол. Задържат се нивата на добитите количества на медни и злато съдържащи руди. Намалява добивът на суровини за производство на цимент и за трошен камък за пълнител на бетон и пътно строителство, на пясъци и чакъли за бетон, варовици и мрамори за облицовка.

От създаването на Единния орган по управление на земните богатства в Специализираната експертна комисия са разгледани, приети и утвърдени запасите и ресурсите общо на 85 находища на подземни богатства. От тях 37 са ново регистрирани - 18 за строителни материали, 9 за скално-облицовъчни материали, 5 за неметални полезни изкопаеми, 2 за природен газ, 2 за твърди горива и 1 за метални полезни изкопаеми.

За анализът и оценката на минната дейност в страната са използвани различни източници на информация: Националния геоложки фонд, Националния баланс на запасите и ресурсите, статии и доклади, анализи от дейността на действащи минни предприятия, отчети и проектни разработки и др.

На базата на посочените източници, по-долу е представено описание на съществуващото технологично състояние на отрасъла по групи полезни изкопаеми, съгласно действащия ЗПБ.

В SWOT-анализа са представени всички страни, възможности и заплахи, които са характерни за отрасъла. От тях трябва да произлязат съответните стратегически решения за нормалното и устойчиво развитие на отрасъла в дългосрочен план.

II. Метални полезни изкопаеми

За разработване на метални полезни изкопаеми са дадени 18 концесии. Основните концесионери са общо 10, като по-големите от тях са: „Асарел-Медет“ АД, „Елаците-Мед“ ЕАД, „Челопеч-Майнинг“ АД и др.

Обект на разработване са медсъдържащи руди, оловно-цинкови руди, полиметално злато- и сребросъдържащи руди, манганови и баритни руди. Добивът се осъществява в три открити рудника и 13 подземни. Добивът на метални полезни изкопаеми се извършва по открит и подземен способ. Водещи са двата добивно-преработвателни комплекса на откритите рудници „Елаците“ и „Асарел“ и подземния добив на руди рудник „Челопеч“ и рудник „Оброчище“.

Рудник „Елаците“ разработва по **открит начин** голямо рудно тяло от прожилково впръснат тип. Главни минерали в находището са халкопирит, пирит, борнит и молибденит.

Комплексът „Елаците-Мед“ е изграден на две площадки. Северно от Стара планина е разположен открит рудник с годишна производителност 12-13 млн. t руда.

Обогатителната фабрика „Мирково“ е с автоматизиран флотационен процес и с компютърна система на американската фирма DENVER. Извличането на медта е 86-87%, при качество на концентрата 23-25% мед.

В комбината работят 1834 работници и специалисти

Рудник „Асарел“, разработва по **открит начин** едно от крупните находища на мед в България. Находището представлява рудно тяло с конусообразна форма и запада с наклон 70-80°. Проектната мощност на рудника е 12,5 млн. t/г. руда при усвоена 14,0 млн.t/г.

Асарелската обогатителна фабрика има компютърна система за експресанализи на австралийската фирма AMDEL. Извличането на медта е 85-86% при качество на медния концентрат 23-27%. В комбината работи модерна инсталация за бактериално извличане и екстекция на мед до медни катоди от бедни окисни руди и замърсени води. В комбината работят около 1300 души и още около 400 в дъщерни и смесени обслужващи компании.

И двете предприятия имат изпълнени сертификати за най-добри минни практики в областта на добива преработката, екологията и условията на труд. За поддържането на съвременно техническо ниво на обектите основно са необходими специалисти, както с висша така и със средна квалификация. Необходима е разгърната съвместна научно-приложна дейност между научни и учебни институти в България и минните предприятия.

„Челопеч-майнинг“ ЕАД добива медно-златни руди по **подземен начин** и ги преработва до краен продукт, концентрат със съдържание на мед, злато и сребро. Концентратът се преработва до метали, в металургичното предприятие на „Дънди Прешъс Металс Цумб“ в Намибия.

Рудникът е със съвременно разкриване, транспорт и подем. Прилаганата камерна система с пастово запълване и технология основана на пробивно-взривни работи със съвременни технически средства за натоварване и транспорт дават възможност за постигане на отлични производителност на труда, степен на извличане на запасите и безопасност. Чрез рационализация на транспортната схема на рудника – строителство на II-ра наклонена шахта с подземен трошачен комплекс се извършва

подготовка за достигане след 2011 г. на *годишен добив от 2 млн.t руда*. През 2011 г. е реализиран проект за реконструкция на обогатителната фабрика и пускане в действие на полуавтогенна меланица и батерия с пет хидроциклона. Рудникът с обогатителната фабрика са на високо технологично ниво и са стимулиращ пример за подземния добив на руди в страната.

„Дънди Прешъс Метълс“ чрез своята фирма „Болкан Минерал енд Майнинг“ има готовност да стартира след около три години разработването на находища „Ада Тепе“, за което притежава концесия. Предвижда се добивът да бъде по открит начин, а преработката на рудите по конвенционални технологии, без използване на цианиди.

Добивът на оловно-цинкови руди варира около 600 хил.t руда. Добивът се осъществява по **подземен начин** с различни, адаптирани към условията системи на разработване. Добивната технология се основава на пробивно-взривни работи с използване на ръчни пробивни машини, товарачки и реслов транспорт, в съчетание с подем. Използваното оборудване е *остаряло и нископроизводително*. Нивото на ръчния труд е високо и не позволява постигането на високи производителности, съпоставими с добрите минни практики за същите условия.

Добиваната руда се преработва в обогатителни фабрики с остаряло или частично реновирано оборудване, което не позволява чувствително повишаване качеството на преработка.

Всички действащи рудници и преработвателни мощности се нуждаят от сериозни инвестиции за: допълнително разкриване; нови машини и технически средства и квалифицирана работна ръка, с които да се поддържат и развиват производствените мощности. В тази насока може да се разглежда инвестицията от 2 млн. евро на „Лъки инвест“ АД за строителството на спирална наклонена шахта и закупуване на 2 бр. хидравлични карети, един челен товарач и 20-тонен камион за главен извоз. Тези средства, заедно с разширението на обогатителната фабрика с клетка за извличане на мед ще позволят на дружеството да добива и преработва до 300 хил.t полиметална руда.

Добивът на манганова руда се осъществява в рудник „Оброчище“, в рамките на едноименното находище. Добивът се извършва по подземен начин. Използва се адаптивна технологична схема и комплексно оборудване, създаващо възможност за постигане на производство в границите от 100 до 500 хил.t годишно производство. Добиваната руда е със сравнително ниско качество, но не се обогатява. Реализира се като тувенант.

Разширяването на добива е свързано с необходимостта от обогатяване на рудата и нейното търсене на пазара. Рудничната инфраструктура позволява увеличение на производствената мощност на рудника.

Минните предприятия с открит добив на медни, медно – златни и полиметални руди работят по най – съвременната багерно – транспортна система, която позволява минните работи да се водят с ефективно използване на енергията на взрива. Поради добрата икономическа конюнктура (трайно високи цени на металите) откритите рудници за добив на метални полезни изкопаеми успяват да инвестират в ново минно оборудване, което позволява максимално ефективно изземване на полезното изкопаемо. От друга страна са направени много инвестиции в преработващите и обогатителни фабрики с цел ефективното извличане на метала от добитата руда. В дългосрочен план се предвижда освен конвенционалните технологии

за преработка чрез обогатяване, преработването на рудата да се извършва и по нови геотехнологични методи:

- Купово излужване
- Купово – биологично излужване
- Комбинирано излужване

При подземния добив на метални полезни изкопаеми има рязка граница между технологичното ниво на което работи рудник „Челопеч“ (едно от най – съвременните в целия свят) и нивото на останалите рудници (използват технологии от края на 80-те години).

Предвид високите цени на металите се извършени интензивни геолого – проучвателни дейности, в следствие на които са доказани значителни запаси и ресурси метални полезни изкопаеми.

III. Неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали

В България понастояще се разработват 5 находища за добив на неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали. От тях по открит способ – 51 и 1 по подземен и 1 по подводен начин на добив.

В находищата на подотрасъл индустриални минерални суровини, при наличие в запасите на над 50 вида, се добиват основно по открит начин до 25 вида. Тук работят компаниите: „Каолин“ ЕАД, гр. Сеново, Разградско, „Огняново-К“ ЕАД, с. Огняново - Пазарджишко, „Ес енд Би Индъстриъл“ ЕАД, гр. Кърджали, „Ватия“ ЕАД, гр. София, „Огнеупорни материали“ ЕАД, гр. Плевен, „Черноморски солници“ ЕАД, гр. Бургас и „Девня варовик“ ЕАД, гр. Девня.

Добивът се осъществява с багери и челни товарачи с обем на кофата от 1 до 5 m³ и съвсем ограничено с прилагане на взривни работи. Транспортът се извършва с автосамосвали от 5 до 42 t. Във всяка организация има обогатителни (преработващи) фабрики за получаване на крайни продукти. По-добри съоръжени с подходяща за условията минна механизация и автоматизация има в дружествата: „Каолин“, „Девня варовик“, „Огняново-К“ и „Ес енд Би Индъстриъл“.

В подотрасъла годишно се добиват 8-9 млн. t суровини и са ангажирани 7000 до 8000 души работници и служители.

Минните предприятия с открит добив на неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали работят по класическата багерно – транспортна система на разработване, която позволява при варианта с използване на автотранспорт висока степен на гъвкавост. Нивото на минното оборудване е добро. С повишаване търсенето на кварц – каолинова суровина се инвестира в съвременно оборудване за преработка на добитата кварц – каолинова суровина, което доведе до понижаване на себестойността, повишаване на качеството и конкурентоспособност на фирмите добиващи тези индустриални минерали.

Добив на каменна сол в България се извършва от «Провадсол» АД, гр. Провадия. Обектът на разработване е Мировското солно находище. То се намира на 5 km югоизточно от гр. Провадия и на около 50 km от гр. Варна. Находището е щок с височина над 3 km, дължина 6 km и ширина 3,4 km. Запасите от солно-брекчовата маса са 15212,589 млн. t, а на сол 9147,330 млн. t.

Към момента се осъществява сондажен добив чрез разтваряне. Обект на експлоатация са около 40 бр. експлоатационни сондажи, с които се добива между 1 и 1,5 млн.t разсол.

Прилаганата технологична схема е на съвременно ниво. Техниката и технологията позволяват добивът да варира в широки граници. Цялото количество разсол се подава и служи като активна суровина за химическото производство на Солвей-Сода Девня.

По подземен начин на добив у нас се добива ограничено количество флуорит. Направена е значителна инвестиция в преработващата фабрика, което позволява да се постигнат добри показатели на извличане.

Търсенето на индустриални минерали в световен мащаб е засилено и това доведе до значителни по обем геолого – проучвателни работи за търсене и проучване на индустриални минерали особено кварц – каолинови суровини, зееолит, вермикулит и др. В процес на финализиране са множество от проучвателните дейности и предстои приръстяване на запаси и ресурси от индустриални минерали.

IV. Нефт и природен газ

Към 2015 г. са дадени общо 18 концесии за добив на нефт и газ. Десет концесионни права за добив се осъществяват от фирма “Проучване и добив на нефт и газ” ЕАД, гр.Плевен и едно право от “Петреко САРЛ” и “Петреко България” ЕООД. В експлоатация са въведени общо 11 обекта, от които 9 в района на Плевен и един около Дуранкулак.

В континенталния шелф на Черно море добив се извършва от находища «Калиакра» и «Каварна» - в т.н. блок “Галата”

Добивът на нефт и газ е сондажен, с прилагане на технологични схеми и режими в зависимост от условията на залегане и количествата запаси. Дълбочините на сондиране варират от 2000 до 4000 m. Запасите и добиваните количества нефт и газ са сравнително малки.

Към момента се водят геолого-проучвателни сондажни работи в няколко геоложки блока на сушата и в континенталния шелф на България в Черно море. Основните проучвателни компании са чуждестранни, с опит и технически възможности за проучване и добив на нефт и газ от големи дълбочини. Прогнозите са умерено-оптимистични.

Съществуват прогнози за значителни запаси на газ от неконвенционални източници на дълбочини над между 600-3000 m на територията на североизточна България. Отхвърлянето или приемането на тези прогнози трябва да стане въз основа на проучвателни и опитно-промишлени работи, при гарантирани екологосъобразни технологии. .

Изследванията в областта на проучването и добива на нефт и газ трябва да продължат с активното участие на държавата със средства в научно-приложни изследвания по национални и европейски програми.

В България понастояще се разработват 11 находища за добив на нефт и природен газ. От тях за природен газ се разработват – 3 и за добив на нефт и природен газ - 8.

Използваните технологии за добив са на добро ниво.

V. Твърди горива

Българският въгледобив има национално и отчасти регионално значение. Въглищата произведени в България не са обект на международна търговия, но благодарение на изградените и съществуващи електроенергийни мощности (ТЕЦ) и усвоените техника и технология на изгаряне на тези въглища в България те имат съществено значение за българската икономика.

Въгледобивът в България се представя от два основни обекта: държавната мина „Марица-изток“ част от БЕХ и частното холдингово дружество „Въгледобивна компания“. Към „Мини Марица изток“ са включени рудниците „Трояново – I, II и север“ с проектен добив от 25 до 35 млн.t въглища.

Към частното дружество спадат дружество „Открит въгледобив – Перник“; „Въгледобив Бобов дол“, ЕООД, мините „Бели брег“, „Чукурово“ и „Станянци“ в Софийски басейн; мина „Черно море“ в Черноморския басейн; „Балкан 2000“ в Твърдица и мина „Ораново“. От посочените мини четири добиват кафяви въглища по подземен начин. Общият им добив възлиза на около 900 хил.t. Холдинговото дружество добива общо около 2,2 млн.t кафяви и лигнитни въглища по-голямото количество от които се насочват за енергийни цели в ТЕЦ „Бобов дол“, ТЕЦ „Република“ и ТЕЦ „Сливен“.

Най-много въглища се добиват в Мини „Марица изток“ ЕАД гр. Раднево. Те са с най-висок относителен дял за производство на електроенергия от твърдо гориво. Добиваните въглища са предназначени за производството на електроенергия и брикети. С инсталираните и рехабилитирани четири броя ТЕЦ-а общата мощност на електропроизводство е 3850 MW. Находището се разработва с три открити рудника „Трояново-1“, „Трояново-север“ и „Трояново-3“. Продуктивната площ на басейна е разположена в три области: Стара Загора, Сливен и Хасково и заема 240 km².

Въглищата се характеризират с високо пепел-но съдържание 15- 50% и влага 52 - 60%, при средна калоричност 1500 kcal/kg. Средният коефициент на откривка е 4,3 m³/t.

В рудниците се прилага поточно-циклична технология с железопътен транспорт и високоефективна поточна технология с лентови транспортъори. Рудниците работят без технологични целици между тях. Прилага се транспортна система на разработване, с разполагане на откривката на вътрешни и външни насипища. Добивът на въглища се осъществява до 2 хоризонта, а откривните дейности на 5 хоризонта.

Разработването на инвестиционната програма на „Мини Марица-изток“ е обвързано с тенденциите за развитие на дружеството и прогнозната консумация на въглища от нашите клиенти.

За 2011 г. разчетеният обем инвестиционни разходи е на обща стойност 88,212 млн. лева. Усвояването на тези средства има основно за цел осигуряване на нормалното развитие на минните работи за добив на 27 250 млн. t въглища и откривка от 94 915 млн. m³ земна маса.

„Мини Марица-изток“ ЕАД е структуроопределящо в националния енергиен баланс и гарантира енергийната независимост на страната. На практика това е вторият по големина център за производство на електроенергия в страната (след АЕЦ „Козлодуй“) и осигурява повече от 31-32% от електроенергията в България. Лигнитните въглища, които се добиват тук, са предимство за българската икономика като местен и евтин енергиен ресурс.

Мините осигуряват пряка заетост на повече от 7 хил. души от четири области - Старозагорска, Сливенска, Хасковска и Ямболска.

Добивът на лигнитни и кафяви въглища по открит начин в другите мини с общ годишен добив не надминаващ 1,0 млн. t .

За поддържането на добивните мощности в тези мини се налага подмяна на старото оборудване с ново, като за сметка на повишените възможности на техническите средства се редуцира техния брой. В рамките на периода 2011-2020 год. някои от мините ще преустановят своята дейност.

Добивът на кафяви въглища **по подземен начин** се извършва основно в 5 подземни рудника: „Бабино”, „Бобов дол”, „Миньор”, „Черно море 2”, „Ораново”.

Първите три са в Бобовдолския въглищен басейн и се управляват от дружеството „Въгледобив-Бобов дол” ЕООД. Рудник „Черно море” е на територията на Черноморския въглищен басейн , а рудник „Ораново” – в Ораново-Симитлийския. Добиваните въглища от посочените мини освен тези от „Черно море” отиват за задоволяване на нуждите на ТЕЦ „Бобов дол”, а тези от „Черно море-2” на ТЕЦ Сливен.

Производствената дейност на мините изцяло зависи от дейността на посочените ТЕЦ.

Рудниците „Бабино” и „Черно море 2” са с годишни добивни мощности от 300-500 хил.t Разкриването им е с вертикални шахти, а подготовката панелна. Използваните системи на разработване са стълбови с дълги стълбове и фронтове, а добивната технология комплексно-механизирана. Използваната техника е сравнително стара и за бъдещото поддържане и разширение на добивните мощности е необходимо обновяване на оборудването. За рудник „Бабино” освен ново оборудване е необходимо да се извършват капитални минни работи за допълнително разкриване и подготовка на нови добивни полета.

Останалите мини се характеризират с комбинирано разкриване, сложни транспортни схеми и ръчни добивни технологии, основани на пробивно-взривни работи. Производителността на труда при тях е сравнително ниска, производствените разходи високи, а загубите на въглища между 15-25%. За повишаване на производството в тези обекти е необходимо привличане и подготовка на квалифицирани кадри и осигуряване на голям брой добивни и транспортни машини и крепежни материали.

Най-общо условията за подземен въгледобив в страната са сложни и не позволяват ефективното прилагане на високомеханизирани технологии, включително и нетрадиционни. Определен тласък в развитието на подземния въгледобив може да окаже усвояването на Добруджанския въглищен басейн.

Добиваните лигнитни въглища се реализират без първична преработка. Само част от добитите кафяви въглища се преработват чрез пресяване-сепарация.

В рамките на Балканския въглищен басейн по подземен начин се добиват ограничено количества черни въглища около 23 хил.t годишно. Добивът се извършва главно с ръчни, трудоемки добивни технологии, поради сложните природни условия и възможността за произлизане на опасни газодинамични явления.

Сериозен резерв за атомната енергетика на страната са находищата на уран. При разработването им може да бъдат покрити около 1/3 от нуждите на атомната ни енергетика от гориво. Въпреки възможността за използването на съвременни химични

и геохимични технологии за добива на уран, е необходимо политическо решение за възобновяване му в страната.

VI. Строителни материали

За добив и преработка на строителни материали са дадени над 150 концесии. Чрез тях се осъществява добивът на почти цялата група от подземни природни богатства, включени в номенклатурата на страната като: доломити; варовици; андезити; мергели; туфи; трахити; гипс; базалти; глини; мрамори; пясъци; чакъли и др. Концесионери с повече от три концесии и такива с регионална и национална дейност са фирмите: “Холсом Кариерни материали” АД с 12 концесии; “Ескана” АД с 6 концесии; “Андезит” ООД с 6 концесии; “Автомострали Черно море” АД с 4 концесии и “Петрос-2001” ООД с три концесии. Останалите фирми концесионери държат по 2 или 1 концесия.

Добивът на строителни материали се осъществява основно по открит начин. По подземен начин добив на строителни материали се осъществява само от едно находище «Кошава», с концесионер “Гипс” АД

Годишната производствена мощност на кариерите варира в широки граници – от 5-15 хил.т, за тези с местно значение до 75-150 хил.т – за тези с регионално значение. В някои кариери, обвързани с производството на цименти и други промишлени продукти годишната производствена мощност достига и до 500 хил.т. Производството на преобладаващата част от кариерите е свързано главно с гражданското, промишленото и пътното строителство и силно зависи от неговото състояние.

В зависимост от специфичните условия, добивните работи по открит начин се осъществяват с багерни технологии на основата на пробивно-взривни работи или чрез директно изкопаване. Като звена за предварителна или крайна преработка се използват мобилни или стационарни съоръжения. Все по-широко се прилагат технологии чрез директно изкопаване и натоварване на минната маса от специализирани минни комбайни. Вътрешно кариерният транспорт е на базата на самосвали, транспортни ленти и др. Използваните машини и съоръжения, по време за използване, производителност и ефективност варират в широки граници. Наблюдава се тенденция към всеобщо обновяване на машинния и технологичния парк на големите и малките кариери. Увеличени са поръчките за закупуване на ново оборудване, проектиране и изграждане на нови стационарни съоръжения за преработка на строителни материали.

Геоложките и минно-техническите условия в някои от находищата на строителни материали налагат разработката да се извършва под вода. При тях са използвани всички възможни технологични схеми за подводен добив със земснаряд, с драга и с плаващ грайферен багер. По време на строителния бум в България се инвестираха в нови добивни и преработващи инсталации, така че към настоящия момент добивната техника е на много добро ниво. С цел намаляване загубите се направиха множество подобрения в преработващите инсталации и към настоящия момент с използването на хидроциклони загубите от преработка не надвишават 10 %.

През последните години се увеличи броят на кариерите. Реновираха се съществуващите производствени мощности и се създадоха нови с повишено техническо, технологично и организационно ниво. Необходимо е постепенно

окупняване на кариерите за тяхното по-добро екипиране и организиране, за да отговорят на повишените изисквания към тях по отношение на безопасността, екологията и условията на труд.

Добивът от гипсова суровина се извършва в рудник “Кошава”. Добивът е по **подземен начин** чрез камерно-целикова система със и без запълване на изветите пространства. Рудничната мрежа от подземни изработки има много голямо площно разпространение поради разширяването на рудничното поле, главно по хоризонталата. Използват се багери и товарачи, в съчетание с автотранспорт. Отбиването на гипса е посредством пробивно-взривни работи.

Поради голямото площно разпространение на рудничното поле се предвижда прокарване на нови разкриващи изработки, а за повишаване на производството и производителността на труда прилагане на нови комбайнови технологии. Допусканите при добива загуби варират между 30-35%, поради което трябва да продължи работата с запълване на камерите и пълно или частично изземване на междукамерните целици.

Добиват се между 100 и 300 хил.т годишно суров гипс, който се преработва в гипс за строителни и други цели.

Спечелването на средства по Европейски програми за изграждане на екологични пещи за изпичане на суров гипс дава основание за поддържане и разширяване на добива в рудника. Затова проектно се предвижда и въвеждане на комбайново изкопаване при камерно-целикова система на разработване.

Открития начин на добив на строителни материали се развива в два аспекта – с използване на пробивно – взривни работи и багерно – автомобилен комплекс и без използване на пробивно взривни работи. Преработката на добитата суровина до краен продукт се извършва чрез използване на миячно – трошачно сортировъчни инсталации или само сортировъчни инсталации. Тъй като преработката на суровината е много важен за качеството процес, то големите фирми са инвестирани в съвременни преработващи комплекси с висока производителност. От друга страна масово се използват и ниско производителни стари преработващи инсталации. Това води до сериозни разлики във добивите и множество кариери добиващи строителни материали по неефективен и неекологичен начин.

Търсенето на строителни материали предполага и висока геолого – проучвателна активност. Най – много са доказаните запаси и ресурси от строителни материали през последните 5 години.

VII. Скално – облицовъчни материали

За добив на скално-облицовъчни материали са дадени общо 32 концесии. Концесионери са 22 фирми, от които 4 фирми имат по две концесии, една три и една – шест. Фирмата с най-голям брой концесионни участъци е “Седимент Приват” АД. Обект на добив са: варовици, мрамори, гранити; пясъчници; брекчо-конгломерати; реолити; гнайси и гнайсо-шисти. Добивът се осъществява само по открит начин, като производствената мощност на кариерите варира от 250 до 500 m³, а при малките кариери и от 2000 до 8000 m³/а за големите. Една или група кариери са свързани с преработвателни мощности за производство на крайни продукти.

Минните предприятия с открит добив на скално – облицовъчни материали работят по съвременни технологични схеми на добив. Добив с „диамантени” въжени резачки, с верижни каменорезни машини и комбинирани технологични схеми, които позволяват минните работи да се водят достатъчно ефективно. Находищата на скално-облицовъчни материали в България са със среден рандеман на извличане на блокове

около 28%. Това означава, че за постигане на добра ефективност минните предприятия добиващи скално – облицовъчни материали е необходимо да поддържат висок коефициент на извличане на блокове. Технологичното оборудване в кариерите позволява постигането на висок рандеман, но липсата на достатъчно квалифициран инженерен състав води до ниско ефективен добив на скални блокове.

Преработващите мощности на скално – облицовъчни материали са в голямата си степен на високо технологично ниво, което води до постигане на много добри коефициенти на използване на добитата суровина съизмерими със световните ($20 \text{ m}^2/\text{m}^3$).

През последните 10 години търсенето на скално - облицовъчни материали е много добре изразено. В района на гр. Мездра са проучени над 15 площи за доказване на запаси от врачански варовик. Същата висока активност има и в други райони с доказани запаси от скално – облицовъчни материали – напр. в района на Ивайловград.

VIII. Минни отпадъци

Минните отпадъци, като остатък от добива и преработката на добиваните полезни изкопаеми могат да имат във времето различен статут в зависимост от състоянието на минните технологии. В определени случаи те могат да бъдат отнесени към групата на полезните изкопаеми, а натрупаните на определено място отпадъци с промишлено значение да образуват т.нар. техногенни находища.

Разглеждането на картата на България, с нанесени на нея обекти с минно отпадъци показва, че много от обектите могат да представляват техногенни находища.

В годините, много обекти с насипани минни отпадъци на територията на рудници и мини бяха преработвани повторно, а запасите от други оползотворени. Например шламове натрупвания на табани в района на Перник бяха напълно иззети, а шламът от преработката на въглища на територията на гр. Бобов дол и гр. Твърдица е обект на изземване и преработка.

С развитието на технологиите за добив и особено за преработка на минни отпадъци става възможно добиването на метали с много по ниско съдържание на метал в минния отпадък.

Към момента официално са дадени две концесии за преработка на минни отпадъци: концесия за добив на медни руди от находище “Цар Асен”, с концесионер фирма “Йонтех” ООД и концесия за добив на производствени техногенни отпадъци от находище “Хвостохранилище Медет” с концесионер фирма “МБС” АД. Към “техногенните находища” са изградени преработвателни мощности за получаване на метали. Използваните съвременни технологии и технически средства могат да бъдат внедрени и на други обекти. При използване на технологични схеми на излужване по химичен и биохимичен начин в купове, ванно и др., могат да бъдат преработвани минни отпадъци и добивани широка гама полезни изкопаеми на метали и др.

Високите цени на металите водят до завишено търсене на нови технологични решения за изземването на запасите блокирани в насипищата, формирани през последните 30 години.

При добива на скално–облицовъчни материали остава близо 70 % отпадък, който може да бъде преработен до строителни материали. По този начин ще се постигнат два ефекта – ще се намали неефективното използване на полезни изкопаеми и ще се увеличи екологичния ефект върху околната среда.

IX. SWOT Анализ

<i>Силни страни</i>	<i>Възможности</i>
Традиции в областта на търсенето, проучването и добива на подземни богатства на територията на страната.	Внедряване на най-съвременни методи и технически средства в търсещо-проучвателните и добивни дейности.
Наличие на промишленост и енергетика с адаптирани технологии за преработка и използване на български продукти на минната промишленост.	Добро планиране на бъдещото развитие на минната и енергийна промишленост.
Наличие и възможности за прираст на запаси и ресурси от суровини за строителството, енергетиката, химията и производството на метали.	Извършване на множество търсеци и проучвателни дейности на територията на България с цел приръстяване на запаси и ресурси от полезни изкопаеми
Използване и изграждане на добри традиции и практики в минния и геолого – проучвателен бранш чрез технологично и техническо обновяване.	Въвеждане на нови технологични и технически решения при проучването, добива и преработка на полезните изкопаеми.
Минната промишленост и геолого – проучвателното дело неявно попадат в приоритетите на Европейския Съюз направления: устойчиво строителство; енергетика; отпадъци.	Използване на ресурсите на Европейския Съюз за развитие на минния отрасъл.
Чрез инициатива „Иновационен съюз” към Стратегия 2020 минния отрасъл е свързан с „Енергийна сигурност”, „Ефективност на ресурсите” и „Еко производствени методи”.	Използване на европейските практики за хармонизиране на минния отрасъл на България.
В минната промишленост и геологията има силно присъствие на преки чуждестранни инвестиции в дефинирани приоритети като: производство на метали, промишленост и енергетика, нефт и газ и перспективни сектори на българската икономика.	Възможност за използване на най – добрите световни практики и нови технологии при добива и преработката на полезни изкопаеми. Повишаване на качеството на труда и заплащане.
Налице са изпълнителски, ръководни и научно – изследователски кадри и институции за тяхната подготовка.	Създава се възможност за подготовка на висококвалифициран персонал за всяко конкретно направление от минното дело
Положително въздействие на световните и европейски технически и технологични постижения за формиране на най – добри минни и преработвателни практики.	Максимално ефективно и еколого съобразно използване на природните ресурси
Позитивно, социално – икономическо	Повишаване на заетостта и стандарта

въздействие на минния отрасъл на местно, регионално и национално ниво.	на живот на населението.
Наличие на международен опит в астта на търсенето, проучването и ива на подземни богатства.	Участие в международни проекти или самостоятелно изпълнение на търсецо-проучвателните добивни дейности зад граница.
Слаби страни	Заплахи
Добивните и преработвателни минни дейности силно се влияят от състоянието на енергетиката, промишлеността и строителството, поради което се намалява сигурността във функционирането на мините и отрасъла като цяло. Това води до несигурност при влагането на инвестиции за проучване, нови и усъвършенствани технологии, техника, съоръжения, екология и безопасност и човешки ресурси.	Трудно планиране на развитието на пазара на различните видове полезни изкопаеми. Несигурност при инвестиране в нови находища за полезни изкопаеми.
Условията на разработване на някой от подземните богатства са много сложни, поради което не е възможно и икономически ефективно прилагането на върхови, високо – механизирани и високопроизводителни добивни системи, техники и технологии.	Използване на ниско производителни технологии ще доведе до повишаване себестойността на добиваното полезно изкопаемо.
Запасите и ресурсите в много находища са ограничени. Това налага минните предприятия да работят със малки и средни добивни и преработвателни мощности за поддържането, на които не е ефективно прилагане на високо механизирани технологии.	Намаляване на конкурентноспособната на добитите и преработени полезни изкопаеми.
Минният отрасъл не е с ясно дефиниран приоритет, законодателството е противоречиво.	Несигурност в потенциалните инвеститори и развитие на „сивия“ сектор.
Общественото признание на труда в бранша (особено при подземно разработване) е занижено, а заплащането на труда е далеч от заплащането на същия труд в европейските страни и света.	Липса на мотивация за набиране на качествен персонал в рудниците, кариерите и преработвателните предприятия в минния бранш.
Има изоставяне на техническото и технологично обучение и квалификация на персонала за ефективно прилагане и използване на новите и	Опасност от неефективно използване на технологичните и технически средства за добив и преработка на полезни изкопаеми, а от там и до ниско

усъвършенствани технологии,технически средства и съоръжения.	ефективен труд и висока себестойност на добитите полезни изкопаеми.
Липса на обособена отделна структура/ като държавна геоложка служба, изпълнителна агенция или държавна компания/ за събиране, съхранение и поддържане на актуална геоложка информация за страната чрез бюджетно финансиране или чрез партньорство с частния сектор.	Запазване на геоложката информация на ниво от 80-те-90-те години на миналия век, поради липса на ресурс за поддържане на информационните масиви в актуално състояние в съответствие с Европейските насоки и изисквания и добри практики.
Слаба инициатива / т.нар. «служебна»/ от страна на държавните органи по управление на подземните богатства и охраната на земните недра по отношение на насочване на геологопроучвателните дейности по видове подземни богатства и по територии.	Основните насоки се определят от частните добивни компании в зависимост от интересите им и конюктурата на пазара на суровините.
Необходимост от допълнение и изменение на законовата рамка относно търсенето, проучването и добива на подземни богатства по методи и чрез технически средства, които да гарантират на обществото за прилагане на европейските директиви и добри практики на околната среда и гарантиране на здравето на населението.	Раздухване, недоверие в обществото към опазване на околната среда и гарантиране здравето на населението.

Х. Заключение

В заключение могат да се направят следните изводи:

1. Технологичното ниво и оборудване на мините в България варира от много високо до много ниско. Водещите мини с годишна производителност над 600 хил. t имат високо технологично ниво и водят минно-добивните работи в съответствие с изискванията на европейската и световната минни практики.
2. При благоприятни икономическа и инвестиционна среди минните предприятия са в състояние да усъвършенстват прилаганите минни технологии с използване на съвременно минно оборудване.
3. Ниските производствени резултати на някои минни предприятия се дължат на следните фактори: тежки минно–геоложки условия на находищата (ниско съдържание на метал, висока пепелност, нисък рандеман); ниска производителност на труда (слабо квалифициран персонал,лоша дисциплина)

4. Активната политика за поощряване на търсенето и проучването на полезни изкопаеми, в страната ще доведе до доказване на нови запаси и създаване на нови минни предприятия.

Приложение 6.

Задача 5. Анализ на ситуацията и тенденциите на устойчивото и балансирано управление на отпадъците и минимизиране на отпадъците. Анализ на възможностите за насърчаване на производства на продукти с по-висока добавена стойност. Анализ на възможни решения за оползотворяване на изоставени или рекултивирани територии, вследствие от минната дейност, за други цели на националната икономика. Оценка на влиянието на съществуващите и потенциални законодателни инициативи, които се отнасят до минимизирането на отпадъците и оползотворяването им за съответни промишлени подсектори

Съдържание

I. Увод.....	3
II. Разпределение на съоръженията за обезвреждане на отпадъци от минно-добивната дейност в Р. България.....	4
III. Разпределение на генерираните минни отпадъци по икономически групи.....	7
IV. Разпределение на отпадъците по отраслови групи.....	13
IV.1. Въглища.....	13
IV.2. Руди.....	15
IV.3. Неметални полезни изкопаеми.....	16
V. Баланс на промишлените отпадъци и терените	19
V.1. Сектор „Въглища”.....	19
V.2. Сектор „Руди”.....	19
VI. Разпределение минните отпадъци по региони.....	20
VII. Изводи и предложения.....	28

I. Увод

При търсенето, проучването, добъва и складирането на подземни богатства се образуват следните видове отпадъци:

- незамърсени почви;
- инертни отпадъци;
- неопасни отпадъци от проучването и отпадъци от добива и преработката на торф;
- неопасни неинертни отпадъци;
- опасни отпадъци.индиректни отпадъци– изключени от обхвата на Директивата

Основните нормативните документи, регулиращи дейността по управлението на тези отпадъци са два закона и подзаконовите им нормативни актове;

- Управлението на така наречените „минни отпадъци“, включващи първите пет вида отпадъци, които се генерират от преките дейности на търсенето, проучването, добива, първична преработка и складирането на подземни богатства, се регулират от ЗАКОНА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА (ЗПБ) и Наредбата за специфичните изисквания за управление на минните отпадъци, чрез които са транспонирани изискванията на „Директива 2006/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 година относно управлението на отпадъците от миннодобивните индустрии и за изменение на Директива 2004/35/ЕО“ , наричана за краткост „Директива за минните отпадъци“;
- Индиректните отпадъци, генерирани от административно обслужващите и някои спомагателни дейности, както и отпадъците - пряк резултат от дейности по проучване, добив, първична преработка и складиране на подземни богатства, отпадъците, образувани при дейности по проучване, добив и първична преработка на подземни богатства в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона на Република България в Черно море, и водите, които се инжектират или реинжектират в земните недра, за които се изисква разрешително по чл. 118а, ал. 7 и ал. 9, т. 1 от Закона за водите, се регулират от ЗАКОНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ (ЗУО), транспониращ ДИРЕКТИВА 2008/98/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 19 ноември 2008 година относно отпадъците и за отмяна на определени директиви.

Независимо, че в Рамковата директива за отпадъците и в ЗУО изрично е казано, че не се отнасят за „минни отпадъци“ в Закона за подземните богатства и „НАРЕДБАТА ЗА СПЕЦИФИЧНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА МИННИТЕ ОТПАДЪЦИ“ са направени препратки към ЗУО.

Оставащите за обезвреждане отпадъци обичайно се депонират в съоръжения за обезвреждане на минни отпадъци, който в зависимост от технологията на депониране се разделят на;

- Съоръжения за обезвреждане на минни отпадъци „Насипен” тип (насипища, отвали, халди, купове и др.)

- Съоръжения за обезвреждане на минни отпадъци „Намивен” тип (хвостохранилища, лагуни, шлагоотвали и др.).

В зависимост от вида депонирани отпадъци, опасността за околната среда и здравето на населението съоръженията са категоризирани на две големи групи: Категория „А” и Категория „Б”. Обичайно всички хвостохранилища са категория „А”.

Независимо, че Директивата за минните отпадъци позволява прилагането, в т.ч. и отмяна прилагането на някои изисквания за съоръжения Категория „Б”, в зависимост от вида депониран отпадъци - инертни, почви, неинертни и неопасни отпадъци, в ЗПБ не е предвиден облекчен подход в зависимост от вида депонирани отпадъци.

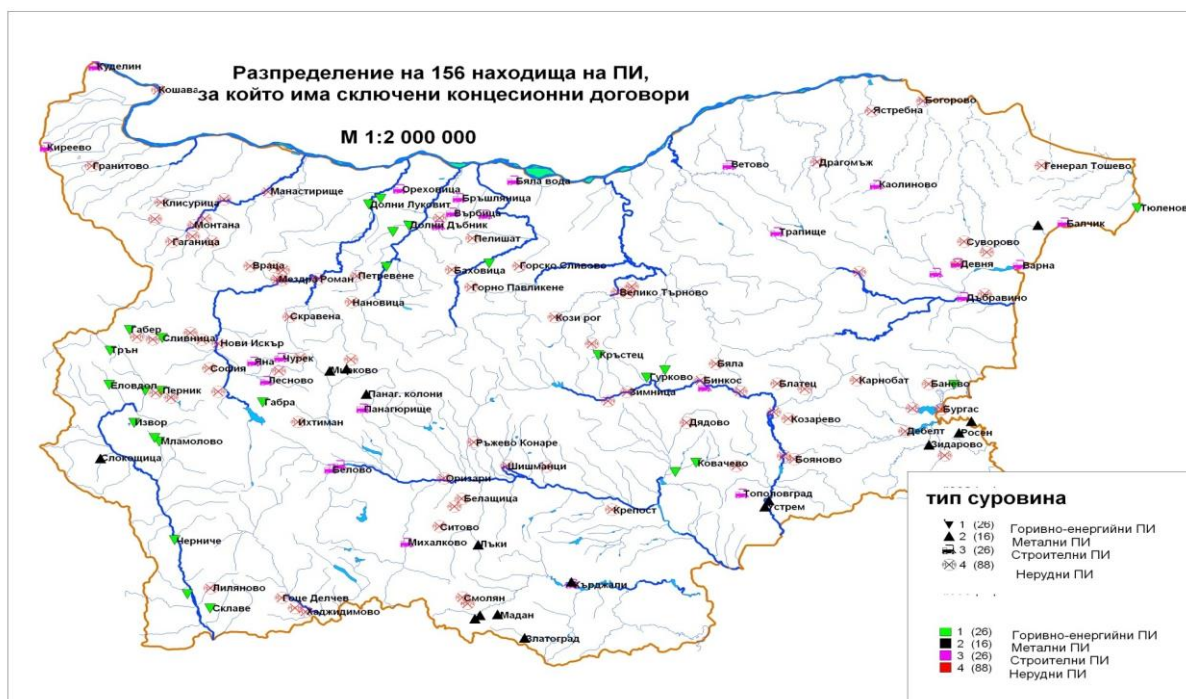
II. Разпределение на съоръженията за обезвреждане на отпадъци от минно-добивната дейност в Р. България

Въз основа на многогодишната минно-добивна дейност, активно развивана на територията на Р.България, може да се констатира следното:

Неравномерно разпределение на минните обекти върху територията на страната. Силно концентрирана въгледобивна промишленост /твърди горива/ в регионите на гр. Перник, гр. Бобов Дол, гр. Раднево и гр. Стара Загора. Добивът на метални полезни изкопаеми е локализиран в централна България - ареала на гр. Панагюрище, гр. Етрополе, гр. Челопеч. Наблюдават се и метални месторождения в централните части на южна България – Крумовград, Маджарово, Рудозем и др. Констатира се и единични находища на метални полезни изкопаеми, разсредоточени в територията на страната – гр. Чипровци, гр. Бургас, село Оброчище – регион Добрич и много други.

По отношение на индустриалните минерали страната ни е богата на глини, флуорит, барит, варовици за химическата и фуражна промишлености и др. Те са пропорционално разпределени върху цялата ни територия. Същото може да се каже за строителните и скално-облицовъчните материали. Те се добиват навсякъде в страната ни. Като трайна закономерност може да се посочи факта, че добив на чакъли и пясъци се извършва интензивно по поречието на големите ни реки – Дунав, Струма, Марица, Тунжа и др.

Подробна карта за разпределението на находищата върху територията на страната е показана на фиг. 1

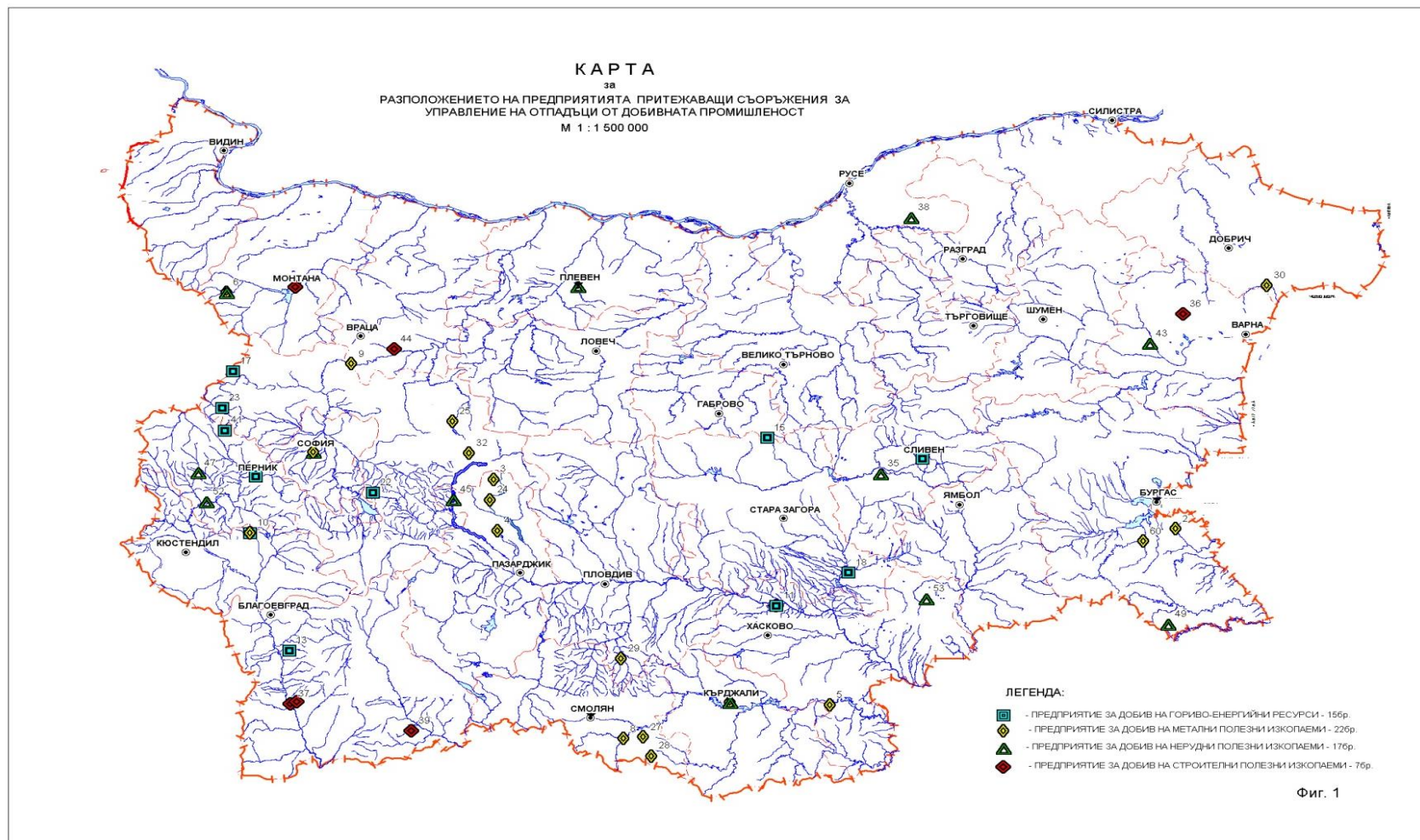
Фиг. №1 Разпределение на находищата на полезни изкопаеми, за които има сключени концесионни договори

Добивът на горепосочените полезни изкопаеми върви паралелно с генерирането на основните типове отпадъци – неопасни и опасни.

Отпадъците се депонират най-често до минно - добивните обекти. Някои от депата са генерирани през 60-те до 90-те години на миналия век, паралелно с минно - добивната дейност и впоследствие са обезвредени, пример - рудниците от Чипровското находище. Други депа са действащи и продължават да акумулират отпадъци.

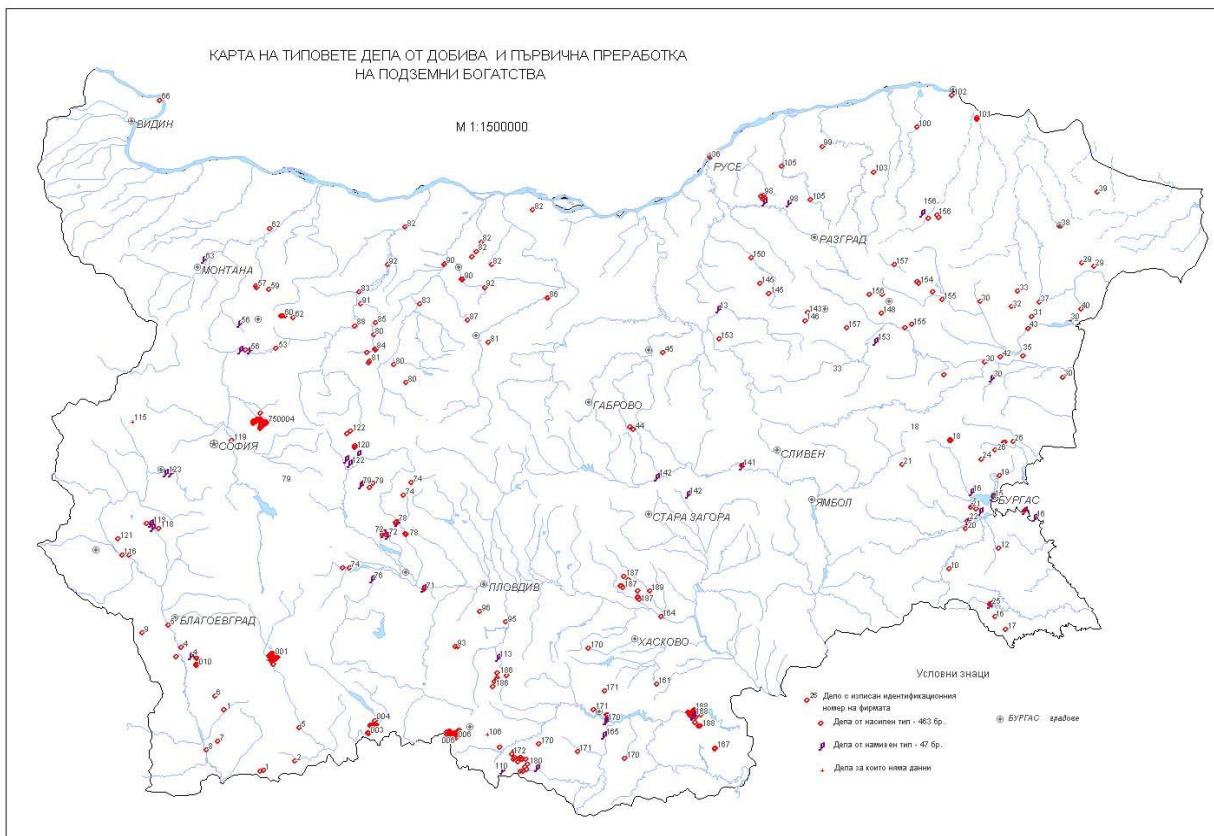
На фигура 2 е показано разположението на минните предприятия, които притежават съоръжения за управление на отпадъците.

Характерът на разпределение на депата върху територията на страната е изключително неравномерен. По правило те са в непосредствена близост до минните предприятия. По структура и генериран отпадък те пряко кореспондират с добиваната суровина и с технологията на преработка и обогатяване на добиваното полезно изкопаемо. Непосредствено до обектите, които добиват например кварцов пясък има организирани надземни депа за отпадъци, които акумулират откритка, глинести скали и част от некондиционните запаси. Като цяло депата съдържат неопасни отпадъци и действащото европейско законодателство не поставя високи технически изисквания към тях.

Фиг. №2 Местонахождения на минните предприятия, притежаващи съоръжения за управление на отпадъци от добивната промишленост

Не така стоят нещата при организацията на съоръженията, предназначени за отпадъци от преработката на руди. При добива, преработката и обогатяването например на медни руди се отделя промишлен остатък, който трябва да се депонира в депа за опасни отпадъци. На фиг. №3 е показано разположението на типовете депа при добива на суровини.

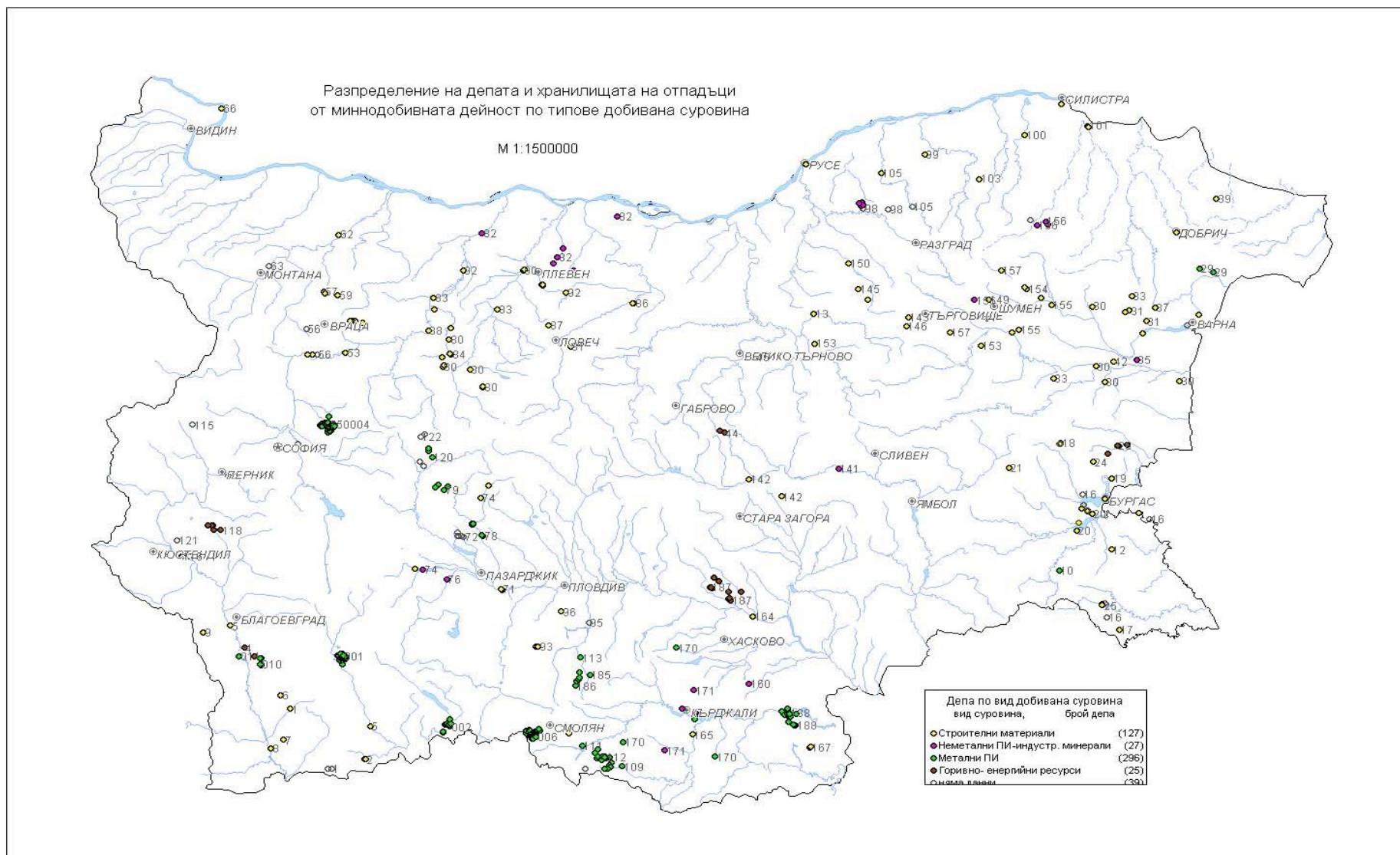

Фиг. №3 Карта на типовете депа от добива и първична преработка на подземните богатства

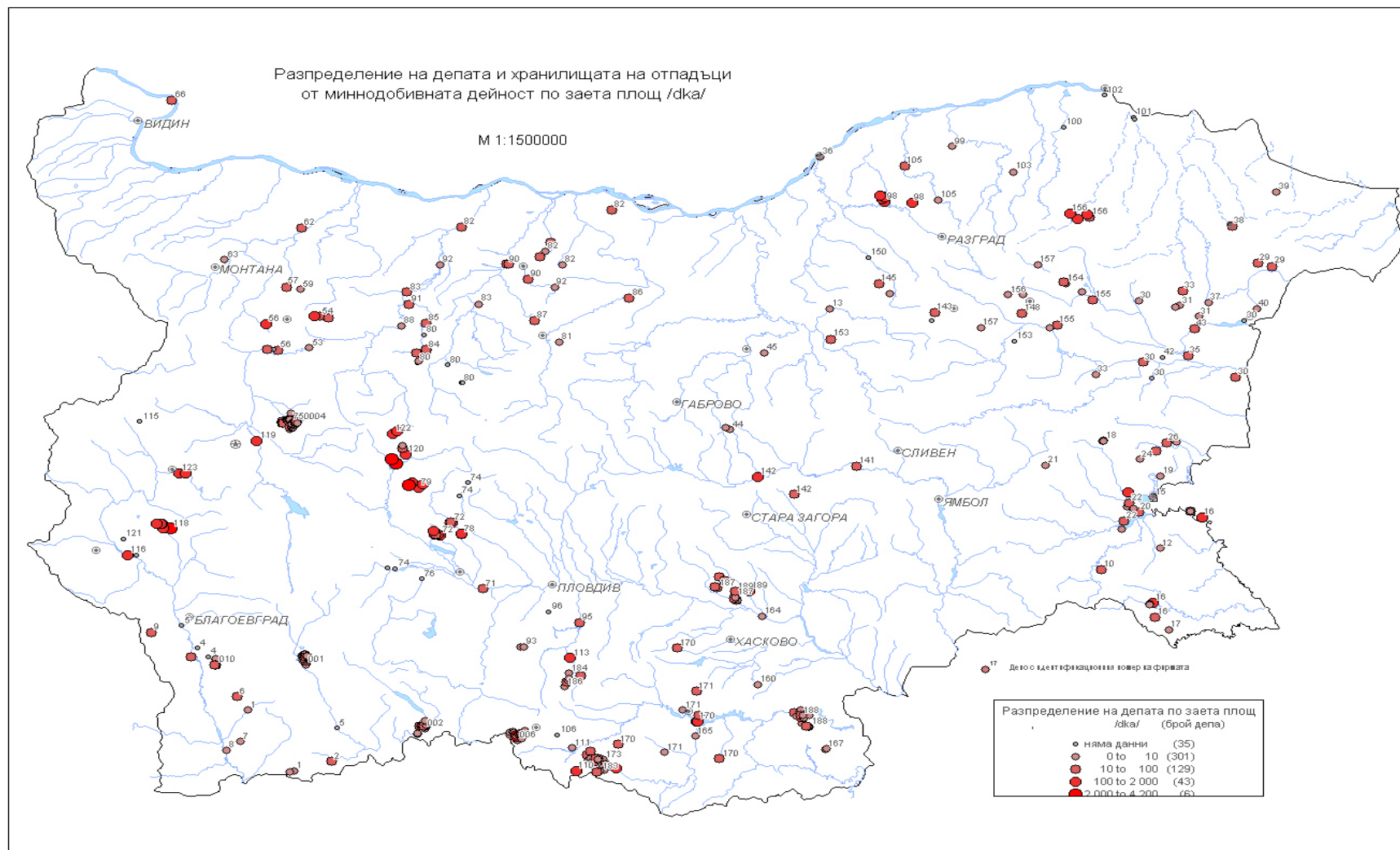
На фигура №4 е показано разпределението на депата от минно - добивната индустрия по типове добивана суровина. На фигура №5 са показани същите депа по критерии „площ“, на фиг. №6 са илюстрирани по способ на добиване. На фиг. №7 са онагледени депата на територията на страната по акумулирани обеми на отпадъците.

III. Разпределение на генерираните минни отпадъци по икономически групи

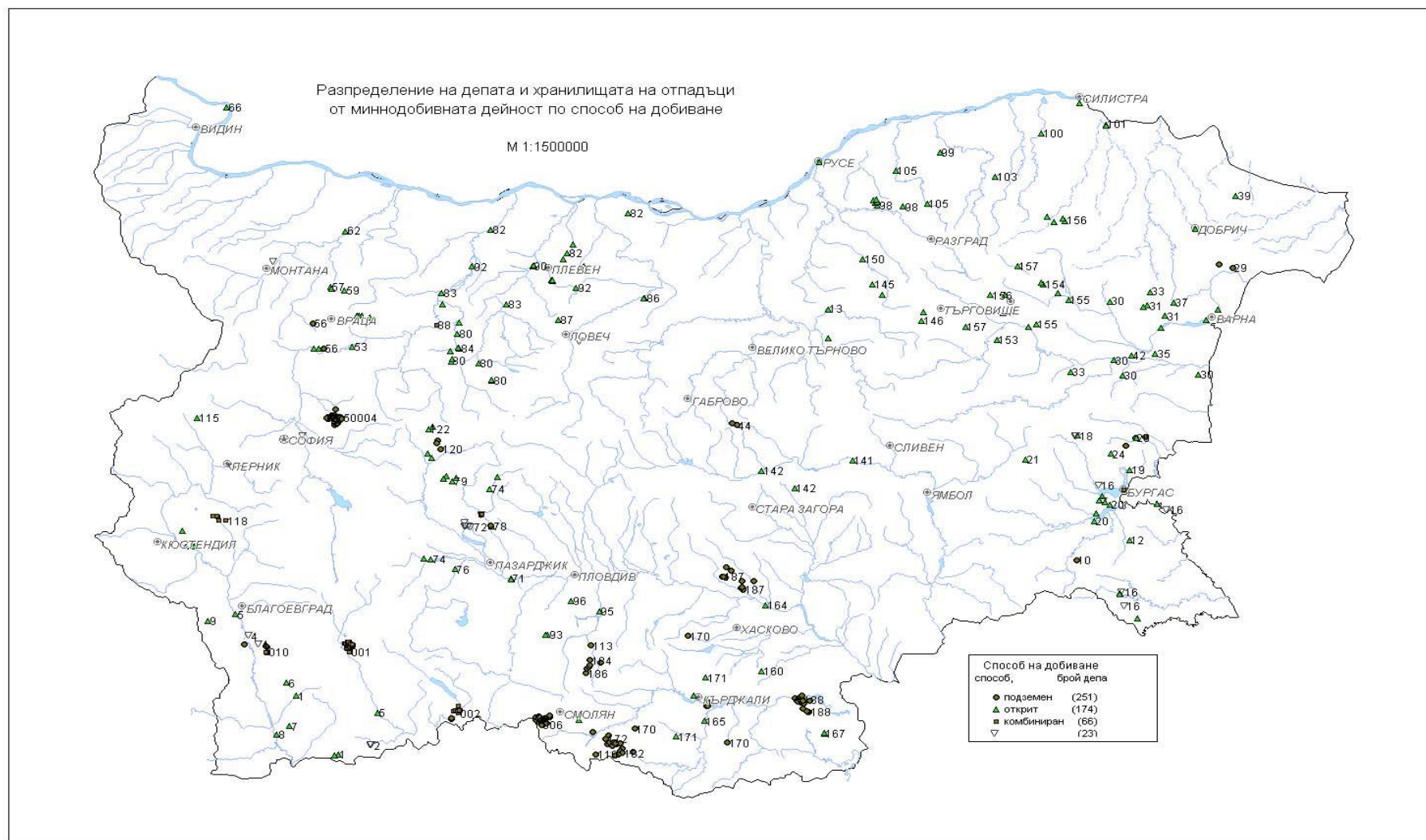
Направена е статистика за генерираните минни отпадъци по икономически групи за периода 2004-2009 г. Посочени са количествата „неопасни отпадъци“, „отпадъци, предадени за оползотворяване“, „отпадъци, предадени за обезвреждане“ и „изнесени отпадъци“. Данните са показана в табл. №1.

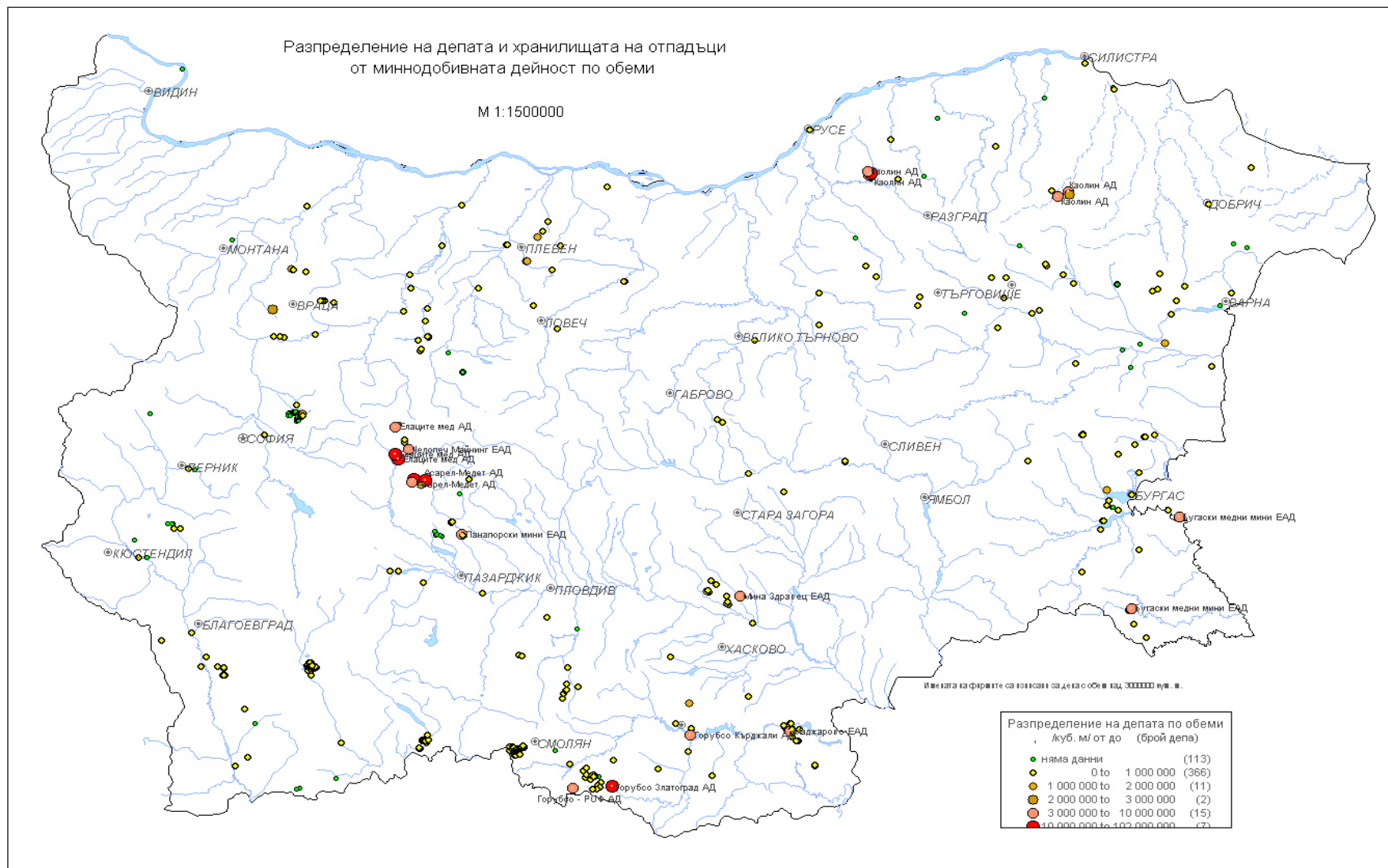
Фиг. №4 Разпределение на депата за отпадъци по типове добивана суровина

Фиг. №5 Разпределение на депата и хранилищата на отпадъци от минно - добивната дейност по заета площ, дка

Фиг. №6 Разпределение на депата и хранилищата на отпадъци от минно - добивната дейност по способ на добиване

Фиг. №7 Разпределение на депата и хранилищата на отпадъци от минно - добивната дейност по обем

Табл. №1 Генерирани отпадъци от минно - добивната промишленост по икономически групи за периода 2004 – 2013

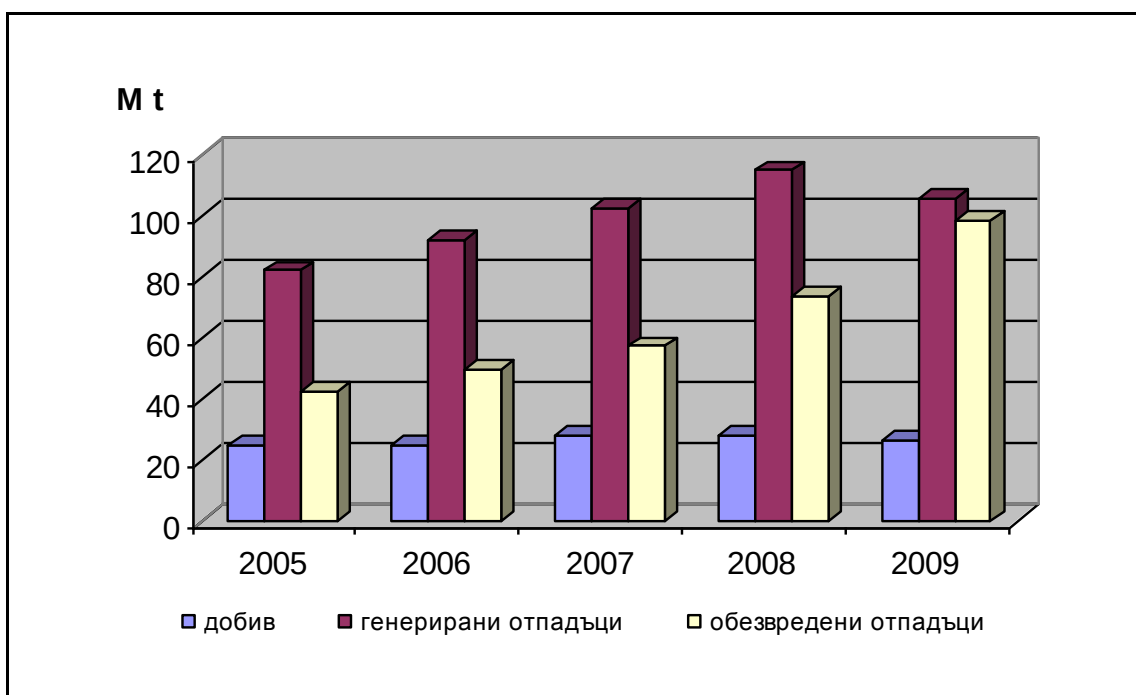
Икономически дейности	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Общо	189 075 261	229 788 515	147 255 029	166 605 547	164 031 047	129 187 921	163 267 348	203 824 844	159 743 321	149 436 015
Неопасни отпадъци	188 549 182	228 681 820	146 397 154	165 788 780	150 988 367	116 033 755	149 686 960	188 442 942	146 316 438	136 917 354
Опасни отпадъци ^{1,2}	526 079	1 106 694	857 875	816 767	13 042 680	13 154 166	13 580 389	15 381 902	13 426 882	12 518 660
в т.ч. общо Добивна промишленост общо	159 832 922	209 791 919	132 992 941	149 364 330	149 112 027	114 365 412	151 320 169	189 876 896	141 082 330	133 639 729
Неопасни отпадъци	159 832 154	209 674 572	132 953 406	149 306 684	136 832 194	101 919 132	138 386 175	174 697 154	127 814 671	121 244 546
Предадени за оползотворяване	26 589	31 824	90 090	53 126	177 932	107 377	40 970	45 293	17 025	55 819
Предадени за обезвреждане	63 791	44 451	468	17 750	7 341	5 837	310	3 640	3 932	4 724
Изнесени										
Опасни отпадъци ^{1,2}	768	117 347	39 535	57 646	12 279 833	12 446 280	12 933 994	15 179 742	13 267 660	12 395 183
Предадени за оползотворяване	.	213	443	329	239	390	485	1 483	825	746
Предадени за обезвреждане	.	.	.	401	2 929	563	670	257	6	231
Изнесени										

При обстойно разглеждане на приложените цифри може да се направят редица констатации. За период 2004 -2013 г. отделените общо отпадъци от добивната индустрия се наблюдава лека тенденция към намаляване (темп на намаляване от 1.6 %/г) на общо генерираните отпадъци. За 2004 количествата са около 160 млн. тона/г, а за 2013 са спаднали на 134 млн. тона/г. Основен дял от тях се пада на отделените неопасни отпадъци. Като позитивна тенденция може да се посочи, че предадените за оползотворяване отпадъци от 26,5 хил. тона през 2004 г. нарастват до 107,3 хил. тона през 2009 г. и 55.8 хил. т. през 2013 г. При предадените за обезвреждане отпадъци може да се забележи обратната тенденция. През 2004 г. този тип отпадъци възлизат на 63,7 хил. тона, а през 2013 г. количеството е намаляло до 4,7 хил. т.

IV. Разпределение на отпадъците по отраслови групи

IV.1. Въглища

През годините, добива на въглища е в пряка зависимост от енергопотреблението в страната и количествата са константна величина – около 20-22 млн. тона годишно общо за лигнитни и кафяви въглища. Генерираните отпадъци се увеличават до 110 млн. тона за 2008 г. Същевременно с това расте количеството на обезвредените отпадъци в сектора. По статистика за 2009 почти всичките отделени отпадъци са обезвредени – фиг. №8.

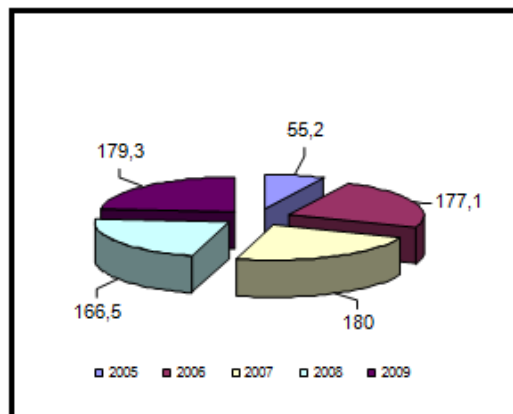

Фиг. № 8 Генерирани и обезвредени отпадъци при добива на въглища

На фигура № 9 са показани видовете депа в сектор „Въглища” съгласно начина на депониране на отпадъците, а на фиг. № 10 рекултивираните терени в същия сектор.

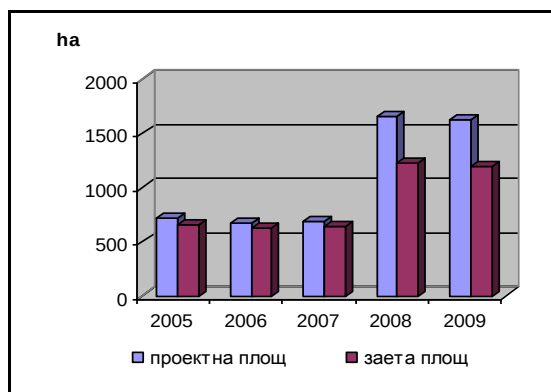

**Фиг. 9. Тип на действащите депа
сектор въглища към 31.XII 2009**

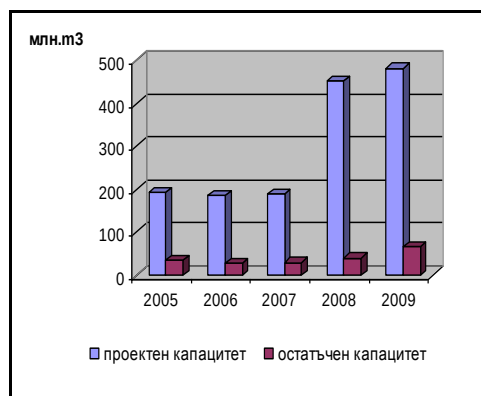

**Фиг. 10. Рекултивирани терени в
сектор въглища, ha**

Направена е сравнителна характеристика на проектната и заета площ на депата в сектор въглища – фиг. №11. Депата са с почти изчерпан капацитет и е наложително при продължаващ добив да бъдат планирани допълнителни свободни площи. На фиг. № 12 е показан проектния и остатъчен капацитет на депата в млн. m³.

**Фиг. № 11 Статус на депата в
сектор въглища**

**Фиг. № 12 Проектен и остатъчен
капацитет на депа в сектор
въглища**

IV.2. Руди

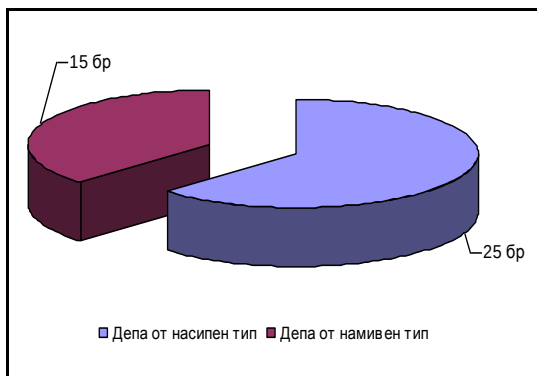
В сектора „Рудодобив“ ясно е открит период на интензивен добив – 2007 година. Тогава се констатира максимално търсене на суровина на металните борси, което рефлектира в състоянието на сектора. През 2007 г. са добити приблизително 30 млн. тона – фиг. № 13. Количеството на генерирани отпадъци неотменно следва тенденцията на добива. За 2007 г. те възлизат на 75 млн. тона. Статистиката посочва минимални количества обезвредени отпадъци.

На фигура №14 са показани депата в сектор „руди“, разделени съгласно начина на полагане на отпадъка. Намивния тип депа са 15, а насипния тип са 25 броя.

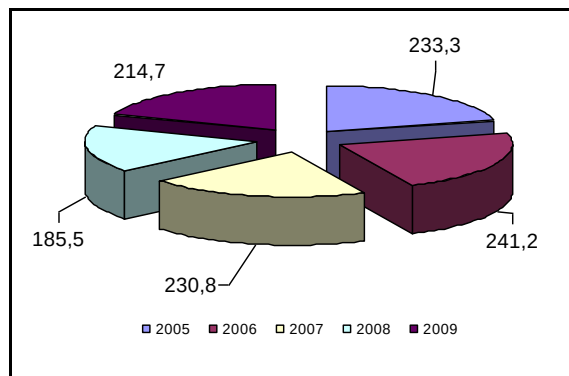

Фиг. № 13 Генерирани и обезвредени отпадъци при добива на въглища

Начинът на депониране е в пряка зависимост от избраната технология за добив на рудата и методите за нейното обогатяване, респ. получаване на концентрат. Статусът на депата е показан на фиг. №16 и фиг. №17. Съвсем логично, при свиването на рудодобива през кризисните за цялата световна икономика 2008 и 2009 години, само около 50% от проектната годишна площ на депата да е заета с промишлен, респ. технологичен отпадък. Това би се компенсирало през следващите години на интензивен добив и запълване на годишните проектни обеми и площи.

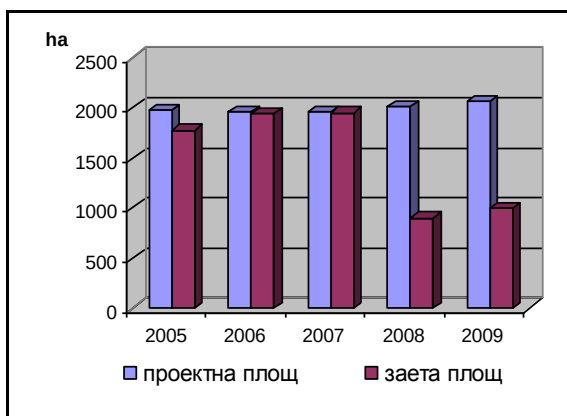
Фиг. № 14 Тип на действащите депа сектор „Руди” към 31.XII.2009 г.

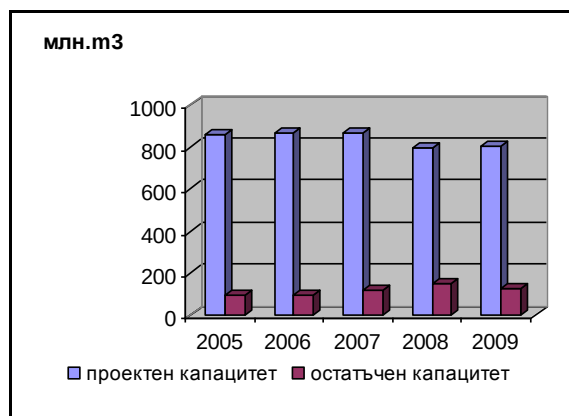
Фиг. № 15 Рекултивирани терени в сектор „Руди”, ха

IV.3. Неметални полезни изкопаеми

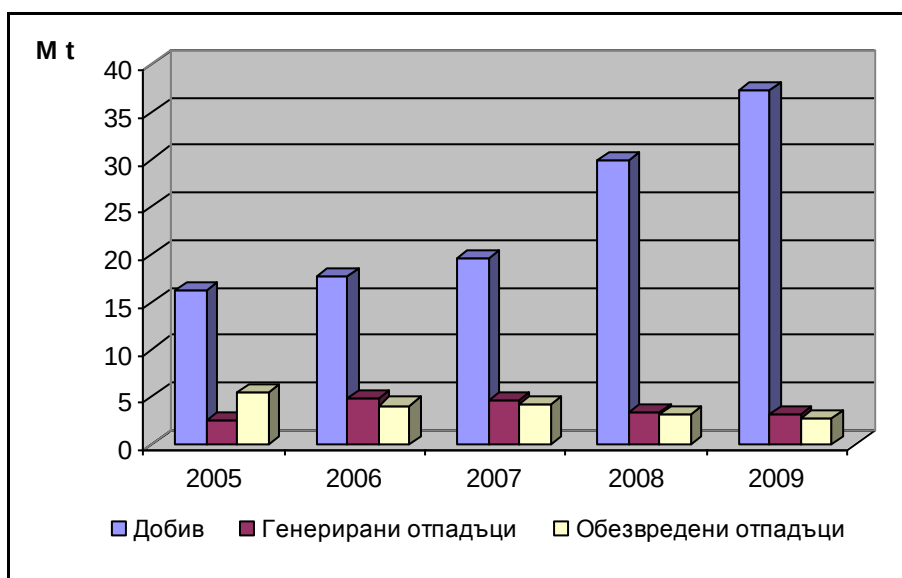
При неметалните полезни изкопаеми се констатира трайна тенденция за тяхното увеличаване. Добивите през 2009 г. достигат 35,5 млн. тона – фиг. №18. Това е периода на интензивното промишлено и гражданско строителство. Изхождайки от спецификата на добива, генерираните минни отпадъци са в пъти по-малко от изкопаните количества полезни изкопаеми. Причините са коренят в начина на добив и в това, че конкретно при инертните материали (а те заемат около 70% от всичките неметални полезни изкопаеми) на пазара се реализират почти всичките добити фракции и на практика не се генерират отпадъци.

Фиг. № 16 Статус на депата в сектор „Руди”

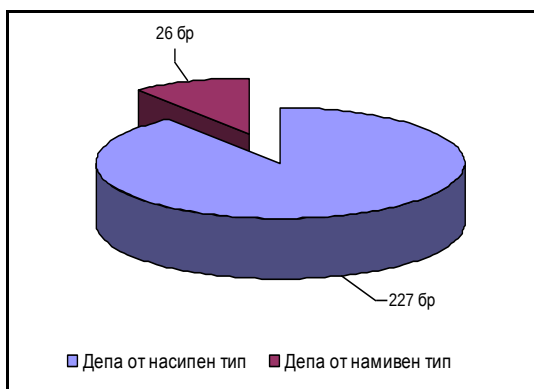

Фиг. №17 Проектен и остатъчен капацитет на депата в сектор „Руди”

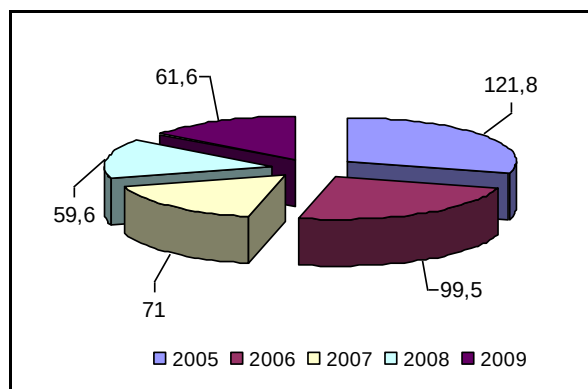

Фиг. № 18 Генерирани и обезвредени отпадъци при добива на неметални полезни изкопаеми

На фиг. № 19 са показани бройките депа – намивен и насипен тип, като вторите са 227 броя. Това означава, че във всяка една административна област на страната ни има средно по около 10 броя депа, независимо от типа. При рекултивацията на терените в сектор „Неметални полезни изкопаеми” – фиг. №20 се наблюдава тенденция на увеличаване на площите. За 2008 г. са рекултивирани 121,8 ha, а за 2009 99,5 ha. Това означава, че бизнесът от сектора е ориентиран към щадящ околната среда и локалните екосистеми добив.

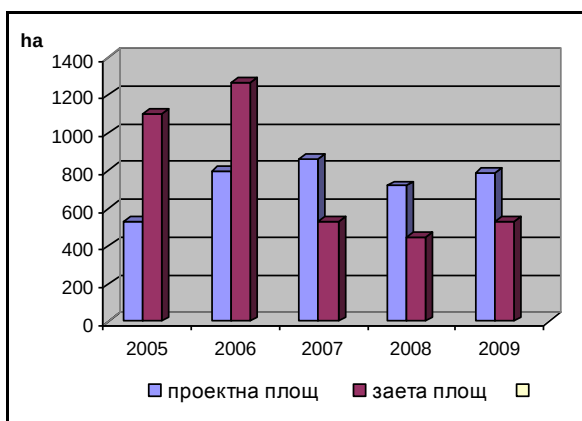

Фиг. № 19. Тип на действащите депа в сектор „Неметални полезни изкопаеми” към 31.XII.2009 г

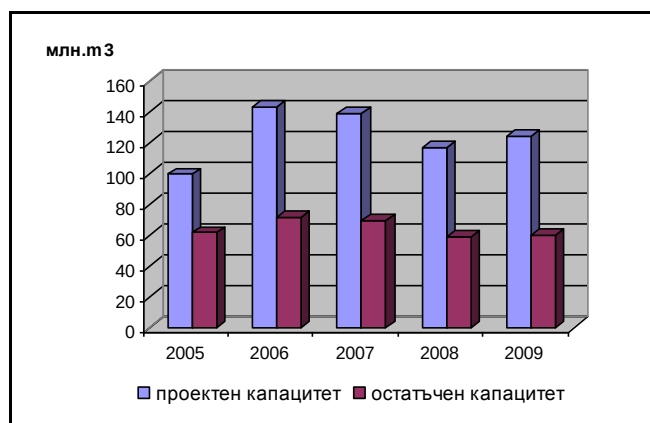

Фиг. № 20 Рекултивирани терени в сектор „Неметални полезни изкопаеми, ха

От фигури № 21 и №22 се вижда устойчивото развитие на сектора по отношение на проектния и остатъчен капацитет на депата.

Фиг. № 21. Статус на депата в сектор „Неметални полезни изкопаеми”

Фиг. № 22. Проектен и остатъчен капацитет на депата в сектор „Неметални полезни изкопаеми”

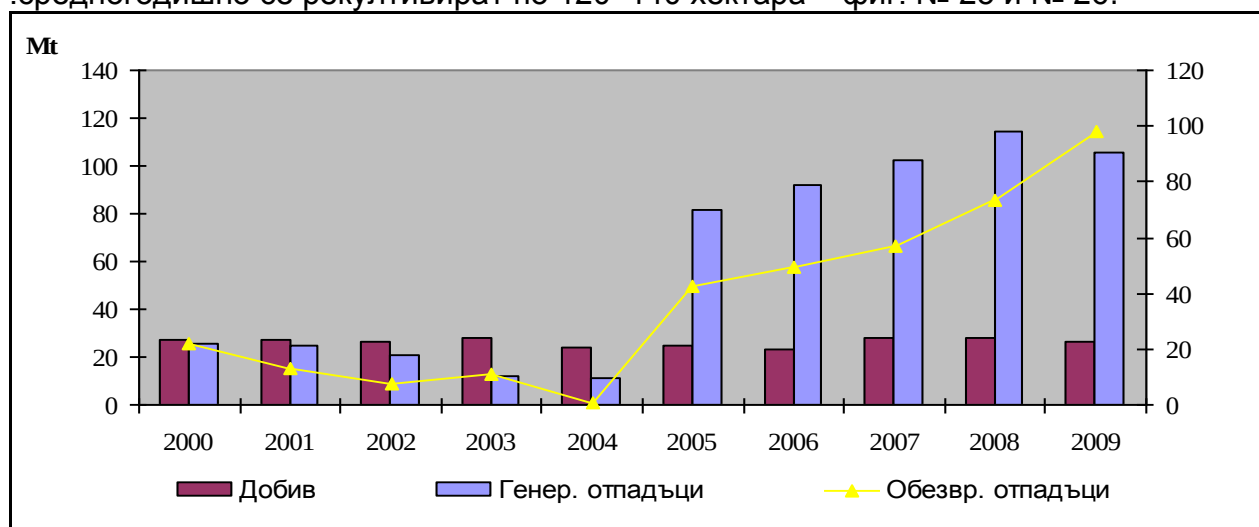
V. Баланс на промишлените отпадъци и терените

V.1. Сектор „Въглища”

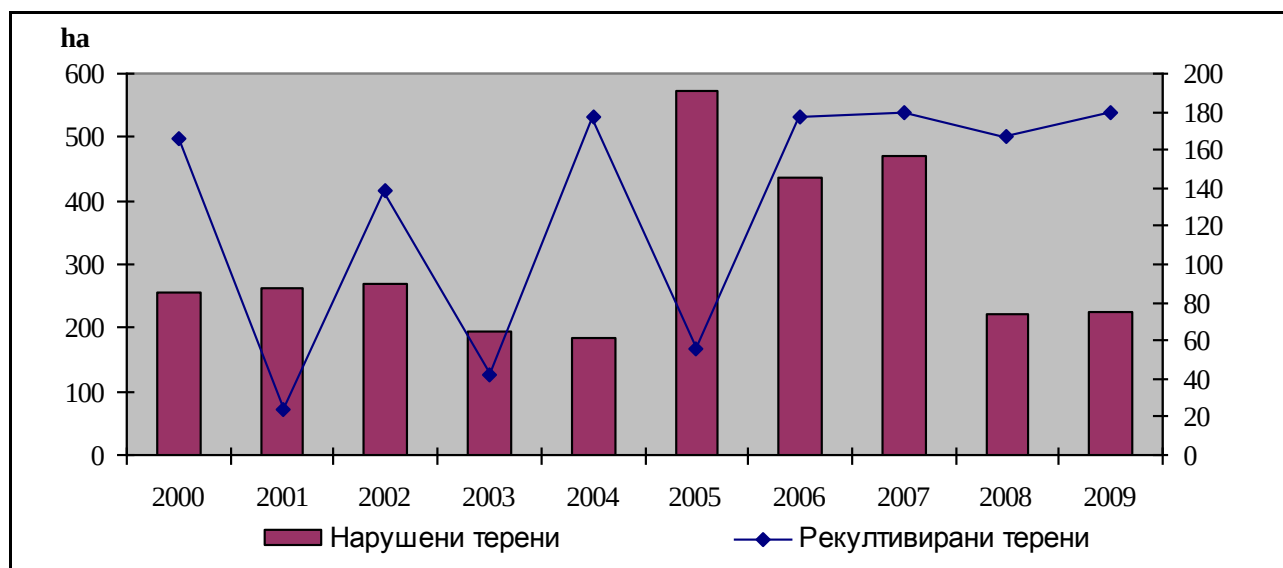
Въз основа на съвременните европейски изисквания и актуализираното местно законодателство все по-големи обеми субминни маси и откривка, паралелно добивани с добива на въглища, се категоризират като отпадък. Обемите въглища се запазват, а в пъти се увеличават генерираните, в т.ч. обезвердените минни отпадъци – фиг. № 23. Същевременно се запазва трайната тенденция за увеличаване площите на рекултивираните терени.

V.2. Сектор „Руди”

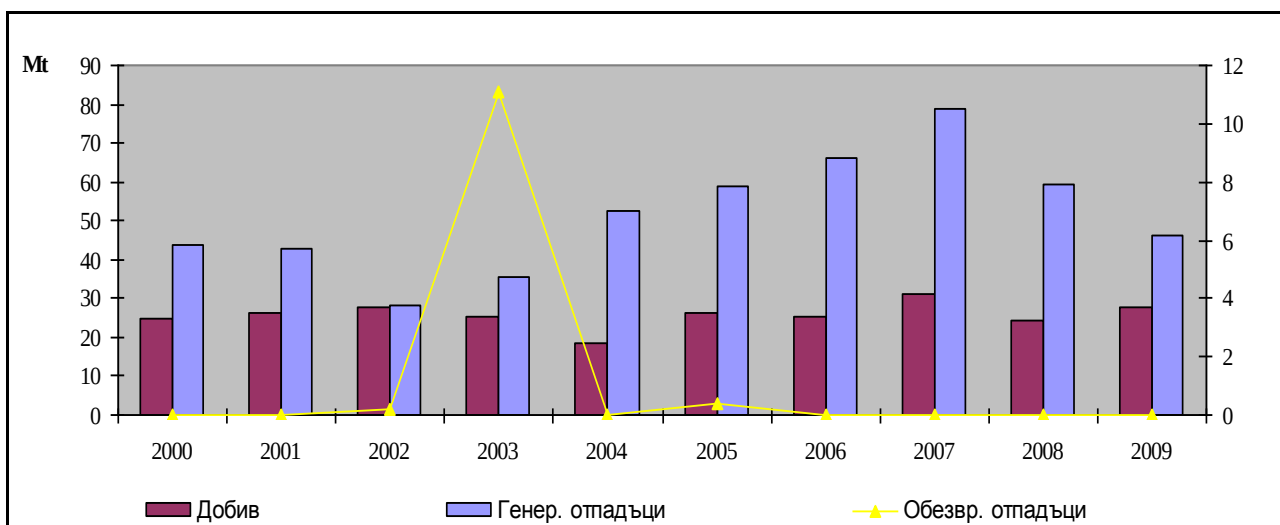
В сектор „Рудодобив” се наблюдава позитивния факт, че рекултивираните терени се увеличават, независимо от цикличността на добива в резултат от нестабилността на пазарите. За периода 2005 – 2009 г. средногодишно се рекултивират по 120÷140 хектара – фиг. № 25 и № 26.

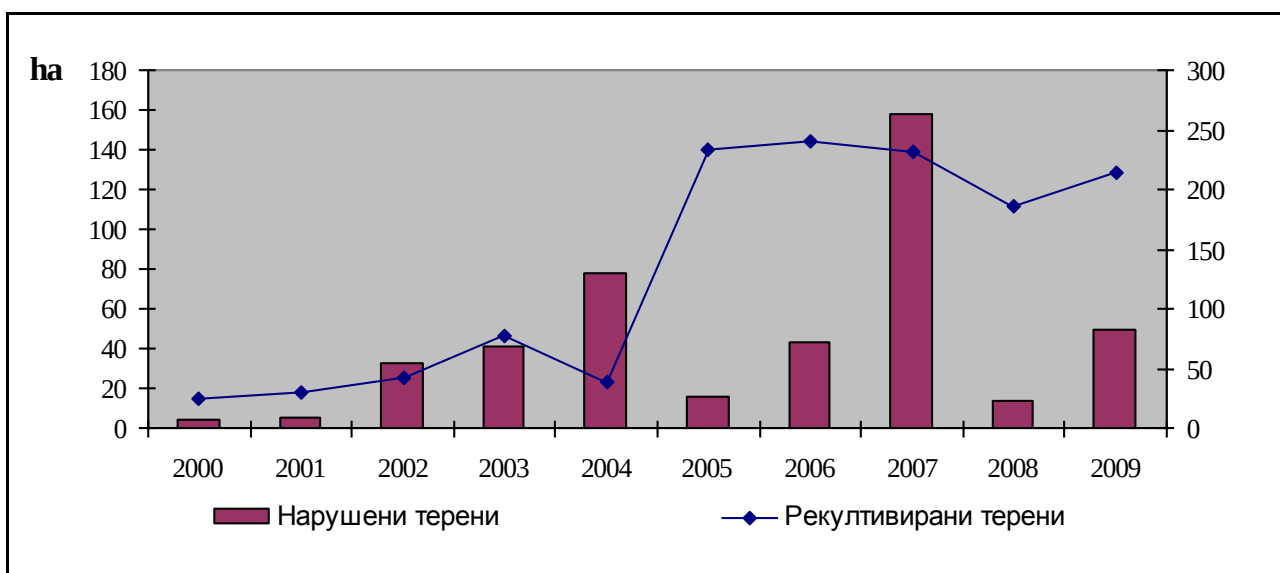
Фиг. 23 Генерирани и обезвердени минни отпадъци във въгледобива, млн. тона

Фиг. 24 Нарушени и рекултивирани терени във въгледобива

Фиг. 25 Генерирани и обезвредени минни отпадъци в рудодобива, млн. тона

Фиг. 26 Нарушени и рекултивирани терени в рудодобива

VI. Разпределение на минните отпадъци по региони

Разпределението на депата по региони има изключително неравномерен характер. По правило депата за минни отпадъци са неотменна част от добива на полезните изкопаеми. Броя депа и количеството отпадъци плътно следва броя на минните обекти и количествата добити полезни изкопаеми. Сумарно най-големи площи нарушени терени има в Пловдивска и Старозагорска област. Това са и областите с огромни количества генерирани отпадъци и най-големи площи рекултивирани терени. Подробно в таблици № 2, 3 и 4 са показани генерираните и оползотворени отпадъци в секторите „Рудни полезни изкопаеми“, „Неметални полезни изкопаеми“ и „Въглища“ през 2009 г. При рудните полезни изкопаеми лидер по генерирани отпадъци

е област – Пазарджик. При неметалните – област Враца и Хасково. При добива на въглища логично най-много отпадъци се генерират в област – Стара Загора – около 96 млн. тона.

Обобщени, действащите съоръжения за депониране на минни отпадъци при добива на въглища са показани в табл. №5. Подробно по останалите сектори съоръженията са илюстрирани в табл. № 6 и 7. При рудните полезни изкопаеми генерираните отпадъци са около 51,5 млн. тона годишно, като най-голям дял се пада на минните дружества от Пазарджишка област. При неметалните полезни изкопаеми най-големите количества отпадъци се генерират в Русенска и Хасковска област – общо около 6,6 млн. тона.

Таблица № 2 Справка за генетрираните и оползотворени отпадъци през 2009 г, от добива и първична преработка на въглища ПБ (по данни на ИАОС)

РИОСВ, Дружество, Находище	Общо добити маси, т	Общо преработени маси, т	Годишен добив, т	Нарушени терени, дка	Рекултивиран и терени, дка	Генерирани отпадъци, т	Оползотворени, т
РИОСВ Благоевград 01	446 419	70 964	70 964				
РИОСВ Бургас 02	6 292 890	6 292 890	220 836			20 022	243 000
РИОСВ Варна 03							
РИОСВ В. Търново 04							
РИОСВ Враца 05							
РИОСВ Монтана 06							
РИОСВ Пазарджик 07							
РИОСВ Плевен 08							
РИОСВ Пловдив 09							
РИОСВ Русе 10							
РИОСВ Смолян 11							
РИОСВ Стара Загора 13	3 036 058 257	599 264 585	24 096 909	2 195	217	96 019 394	96 107 721
РИОСВ Хасково 14							
РИОСВ Шумен 15							
РИОСВ София 12	550 626 220	89 932 653	1 094 045	40	55	6 427 020	1 749 221
РИОСВ Перник 16	97 510 830	67 082 323	1 051 492	25		3 378 832	
Сумарно	3 690 934 616	762 643 415	26 534 246	2 260	272	105 845 268	98 099 942

**Таблица №3 Справка за генетрираните и оползотворени
отпадъци през 2009 г. от добива и първична преработка на
рудни ПБ (по данни на ИАОС)**

РИОСВ, Дружество, Находище	Общо добити маси, т	Общо преработени маси, т	Годишен добив , т	Нарушени терени, дка	Рекултивиран и терени, дка	Генерирани отпадъци, т
РИОСВ Благоевград 01						
РИОСВ Бургас 02						
РИОСВ Варна 03	1 372 733	635 286	29 992			4 900
РИОСВ В. Търново 04						
РИОСВ Враца 05						
РИОСВ Монтана 06						
РИОСВ Пазарджик 07	647 672 814	207 530 000	25 791 716	255	152	36 192 035
РИОСВ Плевен 08						
РИОСВ Пловдив 09						
РИОСВ Русе 10						
РИОСВ Смолян 11	55 929 841	44 476 647	731 421			600 127
РИОСВ Стара Загора 13						
РИОСВ Хасково 14	8 284 436	7 501 200	56 573	242		11 402
РИОСВ Шумен 15						
РИОСВ София 12						
РИОСВ Перник 16						
Сумарно	713 259 824	260 143 133	26 609 702	497	152	36 808 464

**Таблица №4 Справка за генетрираните и оползотворени
отпадъци през 2009 г. от добива и първична преработка на
неметални ПБ (по данни на ИАОС)**

РИОСВ, Дружество, Находище	Общо добити маси, т	Общо преработени маси, т	Годишен добив , т	Нарушени терени, дка	Рекултивиран и терени, дка	Генерирани отпадъци, т
РИОСВ Благоевград 01	3 337 456	3 195 202	209 452	15	3	30 560
РИОСВ Бургас 02	83 957 150	116 225 419	2 280 289	11	3	122 486
РИОСВ Варна 03	227 864 174					
РИОСВ В. Търново 04	4 304 114	4 236 450	806 371	265		
РИОСВ Враца 05	11 293 675	9 029 305	366 038	196		231 550
РИОСВ Монтана 06	21 342 105	21 276 070	375 983	33		11 296
РИОСВ Пазарджик 07	16 980 367	14 077 897	2 153 955	248	66	7 080
РИОСВ Плевен 08	153 255 932	134 784 235	2 970 828	151	22	21 229
РИОСВ Пловдив 09	29 895 101	31 718 234	1 508 898	4 037		40 845
РИОСВ Русе 10	130 763 687	55 767 250	1 375 846	17	5	1 802 646
РИОСВ Смолян 11	424 718	424 718	46 139	1		
РИОСВ Стара Загора 13	146 995 830	78 253 681	2 866 695	152	7	24 886
РИОСВ Хасково 14	36 546 310	65 506 611	2 185 514	43		382 813
РИОСВ Шумен 15	50 657 521	34 356 015	6 280 475	274		50 243
РИОСВ София 12	13 365 474	11 934 393	2 622 941	28		36 230
РИОСВ Перник 16	19 404 814	17 311 736	1 838 537	54	1	150 347
Сумарно	950 388 428	598 097 214	27 887 961	5 525	108	2 912 211

Таблица № 5 Списък на действащите съоръжения за депониране на минни отпадъци от добива и първична преработка на въглища- състояние към към 31.12.2009 г. (по данни на ИАОС)

РИОСВ, ФИРМА, СЪОРЪЖЕНИЕ	Тип на депото		Генерирани отпадъци, т/г	Данни за съоръжението, дка			Капацитет на съоръжението, м3		
	Насипен	Намивен		Проектна площ	Заета площ	Рекултивира на площ	Проектен	Остатъчен	Депонирани обеми
РИОСВ Благоевград 01			0	0	0	0	0	0	0
РИОСВ Бургас 02			1 117 580	161	63	31	1 990 100	1 342 888	648 212
РИОСВ Варна 03									
РИОСВ В. Търново 04									
РИОСВ Враца 05									
РИОСВ Монтана 06									
РИОСВ Пазарджик 07									
РИОСВ Плевен 08									
РИОСВ Пловдив 09									
РИОСВ Смолян 11									
РИОСВ Стара Загора 13			1 008 690	187	187	0	3 540 000	728 820	458 051
РИОСВ Хасково 14									
РИОСВ Шумен 15									
РИОСВ София 12			0	10 427	6 808	517	268 354 000	35 346 000	68 710 747
РИОСВ Перник 16			3 378 832	5 487	4 897	1 245	207 277 922	29 234 719	176 867 606
Сумарно съоръжения "Насипен тип"	22 бр		5 487 102	16 247	11 946	1 665	481 022 022	66 602 427	246 684 616
Сумарно съоръжения "Намивен тип"		1 бр.	18 000	15	9	128	140 000	50 000	0
ОБЩО в 14 дружества	23 съоръжения		5 505 102	16 262	11 955	1 793	481 162 022	66 652 427	246 684 616

Таблица № 6 Списък на действащите съоръжения за депониране на минни отпадъци от добива и първична преработка на рудни ПБ- състояние към към 31.12.2009 г. (по данни на ИАОС)

РИОСВ. ФИРМА.	Тип на		отпадъци	Данни за			Капацитет на		
РИОСВ Благоевград 01									
РИОСВ Бургас 02			4 900	380	1 047	267	11 123 250	0	0
РИОСВ Варна 03			4 900	106	106	0	480 000	143 000	480 000
РИОСВ В. Търново 04									
РИОСВ Враца 05									
РИОСВ Монтана 06									
РИОСВ Пазарджик 07			36 192	8 396	6 478	1 451	298 561 290	30 000	172 364
РИОСВ Плевен 08									
РИОСВ Пловдив 09									
РИОСВ Русе 10									
РИОСВ Смолян 11			600 127	2 189	1 281	18	40 715 650	21 668	31 984
РИОСВ Стара Загора 13									
РИОСВ Хасково 14			9 889	1 075	1 007	411	20 050 000	7 051	1 345
РИОСВ Шумен 15									
РИОСВ София 12			0	8 474	0	0	433 141 000	98 634	134 007
РИОСВ Перник 16									
Сумарно съоръжения	25 бр		25 493	8 831	3 769	1 310	490 697 940	77 794	340 181
Сумарно съоръжения		15 бр.	26 092	11 789	6 149	837	313 373 250	49 733	0
ОБЩО в 13 дружества	40		51 586	20 620	9 918	2 147	804 071 190	127 527	340 181

**Таблица № 7 Списък на действащите съоръжения за депониране на минни отпадъци
от добива и първична преработка на неметални ПБ- състояние към**

РИОСВ, ФИРМА, СЪОРЪЖЕНИЕ	Тип на депото		31.12.2009 г. (по данни на ИАОС)				Капацитет на съоръжението, м3		
			Генерирани отпадъци, т/г	Данни за съоръжението, дка					
	Насипен	Намивен		Проектна площ	Заета площ	Рекултивирана площ	Проектен	Остатъчен	Депонирани обеми
РИОСВ Благоевград 01			29 212	99	46	0	876 441	419 953	803 269
РИОСВ Бургас 02			485 342	682	375	0	14 049 640	8 870 069	883 253
РИОСВ Варна 03			235 834	422	181	10	3 281 005	1 568 025	2 846 527
РИОСВ В. Търново 04			0	0	0	0	0	0	0
РИОСВ Враца 05			231 550	584	697	0	7 318 534	1 327 647	2 314 676
РИОСВ Монтана 06			11 296	1 240	263	7	11 199 862	5 760 303	270 000
РИОСВ Пазарджик 07			7 080	161	139	70	510 600	187 010	270 000
РИОСВ Плевен 08			8 964	426	278	15	5 990 802	3 089 415	3 914 926
РИОСВ Пловдив 09			36 745	26	23	9	96 100	23 975	67 910
РИОСВ Русе 10			2 888 894	2 995	2 171	435	70 964 879	34 196 352	53 666 641
РИОСВ Смолян 11			0	0	0	0	0	0	0
РИОСВ Стара Загора 13			23 486	373	290	0	1 682 305	706 504	125 187
РИОСВ Хасково 14			3 816 227	90	288	38	624 492	314 451	1 510 330
РИОСВ Шумен 15			49 242	682	537	20	6 313 907	2 002 691	256 077
РИОСВ София 12			0	5	8	0	603 490	1 282 830	35 660
РИОСВ Перник 16			5 467	68	30	13	811 660	586 791	283 569
Сумарно съоръжения "Насипен тип"	227 бр		6 657 893	5 850	4 100	592	106 180 727	49 916 554	67 248 025
Сумарно съоръжения "Намивен тип"		28 бр.	1 171 446	2 004	1 226	25	18 142 990	10 419 462	0
ОБЩО в 210 дружества	255 съоръжения		7 829 339	7 854	5 326	616	124 323 717	60 336 016	67 248 025

VII. Изводи и предложения

След направен обстоен преглед на ситуацията в страната ни по отношение на генерираните минни отпадъци и тяхното разпределение върху територията, както и въз основа на местното екозаконодателство в минно-добивния сектор може да се направят следните основни изводи и предложения:

А. Характеризиране на отпадъците

След изменението на ЗПБ през 2008 г., транспониращо изискванията на „Директивата за минни отпадъци“ и въвеждане на правила за характеризирание, препращащи към изискванията на Наредба № 3 от 01.04.2004 г. за класификация на отпадъци (отм.), в рамките на две съседни години рязко се увеличи (по статистическите отчети) генерираните и обезвредените опасни отпадъци в Р. България (16 пъти) от 817 хил. т. през 2007 г. на 13043 хил.т през 2008 г., а за периода 2004 -2013 г. увеличението е 23,7 пъти.

Икономически дейности	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Общо	189 075 261	229 788 515	147 255 029	166 605 547	164 031 047	129 187 921	163 267 348	203 824 844	159 743 321	149 436 015
в т.ч. Опасни отпадъци ^{1,2}	526 079	1 106 694	857 875	816 767	13 042 680	13 154 166	13 580 389	15 381 902	13 426 882	12 518 660
вкл. общо Добивна промишленост общо	159 832 922	209 791 919	132 992 941	149 364 330	149 112 027	114 365 412	151 320 169	189 876 896	141 082 330	133 639 729
в.ч. Опасни отпадъци ^{1,2}	768	117 347	39 535	57 646	12 279 833	12 446 280	12 933 994	15 179 742	13 267 660	12 395 183

Б. Съоръжение за депониране на минни отпадъци => Находище на ПБ „минни отпадъци“

В чл. 2, ал. 1, т. 7 от Закона за подземните богатства се казва, че един от видовете подземни богатства са „минните отпадъци“

В същото време Глава 8 регулира управлението на минните отпадъци в качеството им на „отпадъци“, а не на „подземно богатство“.

Тези две регулации предполагат, че след като минните отпадъци се натрупат в съоръжение за минни отпадъци, същото паралелно се определя и като техногенно находище на подземни богатства.при тези обстоятелства са възможни два варианта на развитие с всичките произтичащи от това права, задължения и отговорности на различните учатници в цялостния жизнен цикъл и трансформации на съоръжението за минни отпадъци:

- Запазване на философията на сегашния закон и регистрация на находище на ПБ „минни отпадъци“, в този случай участниците са:

- Държавата като собственик на Находището на ПБ (бъдещ Концедент)
- Оператора на депото за минни отпадъци;

- Бъдещият Концесионер на ново откритото и новорегистрирано находище на ПБ;
- Изменение във философията на сегашния закон и изведждане на минните отпадъци от обхвата на подземните богатства. Отпадъка по дефиниция си остава отпадък и съоръжението се класифицира като депо за минни отпадъци, в този случай участниците са:
 - Генератора - собственик на отпадъците;

Предложение: да се вземе решение коя от двете философии ще се прилага и след това да се изготвят съответните нормативни документи.

В. Прилагане на понятието „първостепенен обществен интерес”

За някои видове ПБ в зависимост от вида (злато, мед, манган, РЗ и др.), количеството (лигнитните въглища в басейна на Марица) или др. обществено значими нужди. Нуждата от такава дефиниция е свързана с „Натура 2000”, право на отчуждаване и др.

Предложение: да се дефинира в Закона кои са тези случаи или как се определя „първостепенен обществен интерес”.

Г. Въвеждане на подкласове в съоръженията за депониране на минни отпадъци в клас Б:

- незамърсени почви;
- инертни отпадъци;
- неинертни и неопасни отпадъци.

Препоръчително е въвеждане на категориите депа, посочени в табл. №9.

Таблица №9 Разпределение на съоръженията в зависимост от видовете минни отпадъци, за които в Директивата има различен подход за управление (към 2006 г.)

Показател	Мярка	Количество
1. Депа където са депонирани почви:		
- Заета площ	m ²	6 718 677
- Депониран обем	m ³	194 538 785
2. Депа където са депонирани инертни отпадъци:		

- Заета площ	m ²	86 827 730
- Депониран обем	m ³	2 753 035 828
3. Депа където са депонирани неопасни отпадъци:		
- Заета площ	m ²	40 146 187
- Депониран обем	m ³	776 388 319
4. Депа където са депонирани опасни отпадъци:		
- Заета площ	m ²	19 610 947
- Депониран обем	m ³	532 525 282

Предложение: В закона и Наредбите към него да се дефинира такова подразделяне и да транспонират облекченията, оставени в дискрецията на държавите-членки, които до момента Р. България не е решила да въведе в националното си законодателство, въвеждайки общи правила за всички съоръжения за минни отпадъци от категория „Б“.

Д. За старите и изоставени рудници

1. В страната има много съоръжения за минни отпадъци, които са спрели да поемат отпадъци към 01.05.2006 г. и са рекултивирани преди 30.12.2010 г., но за които Компетентният орган не е издал документ, че съоръжението е закрито. Същевременно същите се третират като закрити, поради изпълнението на предпоставките за закриването им. необходимо е да се прецизира статусът на тези съоръжения, за да не се допусне тези депа да попаднат в инвентаризационния списък на съоръженията за минни отпадъци и след това за всяко едно съоръжение да трябва да се докладва в ЕС. Групата депа е посочена в таблица №10.

Таблица № 10 Група депа съгласно Директива на ЕС и сроковете за рекултивация

Показател	Мярка	Група, съгласно Директивата - срок за рекултивация				Други
		преди 01.05.2008	до 31.12.2010	до 01.05.2012	след 01.05.2012	
1.Технически параметри:						

- Брой	бр.	417	40	22	71	11
- Заета площ	m ²	19 662 320	2 760 593	4 739 191	29 750 701	98 540 441
- Депониран обем	m ³	128 879 385	42 102 780	67 649 939	109 223 829 3	3 021 6 17 814

Предложение:

В спешен порядък да се изготви наредба (инструкция) на Компетентния орган, която да регламентира бърза процедура за преглед на документите, ако е необходимо посещение на място и издаване на документ, за затваряне на вече рекултивирани депа по ПМС 140, ПМС 74 и ПМС 95, финасирани от Фондовете на ЕС и други Международни организации .

В страната има изоставени съоръжения за минни отпадъци, изградени преди приватизация и все още са Държавна собственост. Някои от тези съоръжения се затварят чрез финасиране от държавния бюджет по различни ПМС.

Засегнати терени от миннодобивната и първична преработка на ПБ и споделяне на отговорностите при реализация на принципа "Замърсителят плаща" - 51 671 дка, 683 бр.*

		Времеви период за възникване на замърсените терени	
		1. Преди приватизация	2. След приватизация
Оператор/Собственик на обекта и терените	1.1. Държавна собственост	1.1.1. Замърсените терени не са оздравени - изоставени обекти (пром. площадки, табани, хвостохранилища, кариери и др. от подземен и надземен комплекс) 6 839 дка - 361 бр.	2.2. Отговорността е на оператора/ собственика на замърсените терени - 2 242 дка - 62 бр.
		1.1.2. Замърсените терени са възстановени- по различни програми (ПМС 140, ПМС 163, международни проекти, финансирани от ЕК и др) - 8 002 дка - 135 бр.	
		1.1.3. Замърсени терени, който не са оценени, но не са приватизирани - "Скрити" проблеми, геоложка изненада и др., (обрушовки, свлачища и др) 464 дка - 56 бр.	
	1.2. Частна собственост	1.2.1. Замърсени терени, който не са оценени, но отговорността е прехвърлена на новият собственик - "Скрити" дефекти, геоложка изненада и др., (обрушовки, свлачища и др) - 328 дка - 17 бр.	
		1.2.2. Замърсените терени са възстановени в резултат на изпълнение на програма за ликвидиране на щети от стари замърсявания, финансирана от Бюджета - 13 255 дка - 29 бр.	
		1.2.3. Поета и/или прехвърлена отговорност за саниране на новия собственик, която е "Справедливо" компенсирана (намалена цена при приватизация, получени преференции и др. компенсации)- 474 дка - 23 бр.	
		1.2.4. Поета и/или прехвърлена отговорност за саниране от новия собственик, която не е компенсирана при приватизация - 10 254 дка - 84 бр.	
		Държавна помощ за решаване на екологични проблеми	

Забележка: по данни на 48 минно-добивни дружества

Предложения:

В краткосрочен план: за някои от най-рисковите за околната среда съоръжения, държавна собственост и за които има проектна готовност за рекултивация,

да се проведат консултации за търсене на източници за финасиране.

Е. Опазване и възстановяване качеството на водите в районите на старите и затворените рудници и съоръженията към тях.

Като обобщение може да се каже, че реализираните рекултивационни мероприятия за разделно управление на подземните, рудничните, повърхностните и дренажни води, за отделните минни подобекти, в т.ч. съоръжения за минни отпадъци, решават основно технически, инженерно-геоложки, противоерозионни задачи и в много по-малка степен въпросите, свързани с опазване и възстановяване на Околната среда – компонент "Води", извън територията на обекта.

Предложения:

1. Разработване на процедури за прилагането на Публично частно партньорство (ПЧП) за дългосрочно, възмездно прехвърляне на отговорността от Държавата на частни субекти за прилагане на мерки и решения за управление на повърхностните и подземни води, с цел възстановяване качеството на водите.

2. Ускоряване на разработването на методика за определяне „зони на смесване“ при заустяване на руднични и дренажни води в повърхностен воден обект.

Ж. Изпълнението на поетите от страната ангажименти, съгласно Директива на ЕК, за финансиране и подпомагане решаването на проблеми в трети страни.

Предложение:

Да се проведат консултации за възможността, за включване в списъка от приоритетните за финасиране области:

1. Дейностите за създаване на суровинна база в трети страни;

2. Решаване на значими проблеми, свързани с опазване и възстановяване на Околната среда в районите на минни обекти.

3. С цел засилване на оперативен контрол върху съоръженията за обезвреждане на минни отпадъци и контрол върху местата, където се извършват минно добивни работи:

Предложение: 1. Да се използват резултатите от картиране на ползването на земята в Р. България, извършено по проект. Финасиран от ЕС - „Корине – Земно покритие“

2. Да се използва системата, потребяваща специализиран софтуер за обработка на аерофото снимки и др. дистанционни методи за анализ и контрол на земеползването, използвана в Министерството на земеделието и храните.

Анализ на съществуващите законова и регулаторна рамки за подземните богатства в България и ЕС, свързани с минната индустрия. Анализ и препоръки за съобразяване с регулаторната рамка, приета в ЕС.: „Мадридска декларация за суровините” – 2010 г.; „Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Европейска минна индустрия за неенергийни цели” - 2008 г. и др.

Съдържание

I. Състояние на действащата нормативна уредба на подземните богатства

1. Национално законодателство

2. Законодателство на ЕС за миннодобивната промишленост

2.1. Специфични директиви

2.2. Неспецифични директиви

3. Други актове към регулаторната рамка, засягаща подземните богатства в ЕС

3.1. Обща характеристика

3.2. Мадридска декларация за суровините (2010 г)

3.3. Инициатива за суровините

3.4. Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Европейска минна индустрия за неенергийни цели” (2008 г.)

3.5. Ръководство на Европейската комисия относно предприемането на нови дейности за добив на минерални суровини за неенергийни цели по начин, който да е в съответствие с изискванията на Натура 2000 (юли 2010 г.).

II. Анализ на практиката по прилагане на нормативната уредба на подземните богатства в Република България. Проблемни въпроси пред компетентните органи. Конфликтни точки на Закона за подземните богатства с други законодателни актове. Критичен поглед върху концесионните възнаграждения

1. Конституционна рамка на подземните богатства

2. Закон за подземните богатства

3. Проблемни въпроси пред компетентните органи

4. Конфликтни точки

4.1. Закон за устройство на територията

4.2. Закон за държавната собственост и Закон за общинската собственост

4.3. Закон за водите

4.4. Закон за горите и Закон за опазване на земеделските земи

5. Преглед на практиките в държавите от ЕС по финансовите условия относно подземните богатства

5.1. Критичен поглед върху концесионните възнаграждения (плащания)

5.2. Преглед на практиките в държавите от ЕС по другите финансови условия

III. Изводи и препоръки за модернизиране на законодателството и съобразяване с регулаторната рамка, приета в ЕС

IV. Основни принципи за формиране на национална политика и стратегия за подземните богатства на основа изискванията на добрите практики в законодателството в държавите от ЕС и на препоръките на Мадридската декларация за суровините – 2010 г. и Становището на Европейския икономически и социален комитет – 2008 г.

I. Състояние на действащата нормативна уредба на подземните богатства

1. Национално законодателство

Основните актове за правния режим на подземните богатства са Конституцията на Република България и Законът за подземните богатства.

Миннодобивната дейност се засяга и от над 20 други закона, в които се уреждат аспекти на собствеността, концесиите, регулирането на стопанската дейност от държавата, опазването на околната среда, безопасността на труда, данъчни и митнически закони и пр.

Уредбата се допълва от множество подзаконови актове, издадени от Министерския съвет и от съответните министри.

Правото на собственост върху подземните богатства и свързаните с тях права, осигуряващи експлоатацията им, са в обхвата на националното законодателство, в съответствие с принципа на субсидиарност.

2. Законодателство на ЕС за миннодобивната промишленост

2.1. Специфични директиви

- Директива 94/22/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно условията за предоставяне и ползване на разрешения за търсене, проучване и производство на въглеводороди;

- Директива на Съвета 92/91/ЕИО от 3 ноември 1992 относно минималните изисквания за подобряване на безопасността и хигиената на работниците в отрасъла за добив на минерали чрез сондиране (единадесета самостоятелна директива по смисъла на член 16(1) от Директивата 89/391/ЕИО);

- Директива на Съвета 92/104/ЕИО от 3 декември 1992 година за минималните изисквания за подобряване опазването на безопасността и здравето на работниците в отрасли, свързани с рудодобив по открит и подземен способ;

- Директива 2006/21/ЕО от 15 март 2006 г. на Европейския парламент и на Съвета относно управлението на отпадъците от миннодобивните индустрии и за изменение на Директива 2004/35/ЕО.

- Директива 2009/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. относно съхранението на въглероден диоксид в геоложки формации и за изменение на Директива 85/337/ЕИО на Съвета, директиви 2000/60/ЕО, 2001/80/ЕО, 2004/35/ЕО, 2006/12/ЕО и 2008/1/ЕО и Регламент (ЕО) № 1013/2006 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ, L 140/114 от 5 юни 2009 г.).

-Директива 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 12 юни 2013 година относно безопасността на свързаните с нефт и газ дейности в крайбрежни води и за изменение на Директива 2004/35/ЕО / ОВ, L 178 от 28 юни 2013 г.

2.2. Неспецифични директиви

По Ulrich Kullmann
Federal Ministry of Economics and
Technology, Germany
Презентация 2009 г.

3. Други актове към регулаторната рамка, засягаща подземните богатства в ЕС

3.1. Обща характеристика

Влиянието на негативни процеси на глобализирания пазар, ограничаващи достъпа до съществени за високотехнологичните отрасли суровини, е причина от 2008 г., заедно с търговските мерки от страна на ЕК, вниманието да се насочи към подобряване на условията за сигурността на доставките от вътрешни източници. В Инициатива за суровините ¹ „определянето на правилните рамкови условия в ЕС, така че да се насърчава устойчивото снабдяване със суровини от европейски източници”, се дефинира като един от трите стълба на интегрирана европейска политика, който, наред с подобряването на достъпа до международните пазари и мерките за повишаване на

¹ Съобщение на Комисията до Европейски парламент и до Съвета – Инициатива за суровините – посрещане на нашите основни потребности от растеж и работни места в Европа COM(2008) 699, 4.11.2008.

ресурсната ефективност и насърчаване на рециклирането, да доведе до необходимата степен на сигурност на суровинните доставки.

С доклада на ад-хок работна група на ЕК препоръчаната добра практика за рамковите условия е в полето на (i) механизми на планиране и управление на земеползването, предвид гарантиране на достъпа и избягване на блокиране на находища на подземни богатства и (ii) подобряване и ускоряване на процеса на предоставяне на необходимите разрешения за минните дейности.

Динамичното развитие на Инициативата за суровините намира израз в наскоро приети актове на Комисията за ресурсна осигуреност и ефективното използване на суровините ², които пряко засягат областта на управлението на подземните богатства.

3.2. Мадридска декларация за суровините (2010 г.), която е обобщение на Конференцията за европейските минерали в Мадрид, включена в официалната конферентна програма на испанското председателство на ЕС, очертава:

- а) бъдещето на търсенето на суровини в Европа;
- б) политиката за минералните суровини на ниво ЕС и национално ниво;
- в) национални, регионални и локални политики за планиране на минерални суровини;
- г) ефективни процедури за издаване на разрешителни.

3.3. Инициатива за суровините

Посочените по-горе искания на сектора са включени в препоръките на Инициативата за суровините и в окончателния доклад на Инициативата. През следващите 5 години ежегодно се планира преглед на напредъка по тази Инициатива, която да бъде включена в Програма и Стратегия 2020 на Европейската Комисия.

В Инициативата за суровините „определянето на правилните рамкови условия в ЕС, така че да се насърчава устойчивото снабдяване със суровини от европейски източници“, се определя като един от трите стълба на интегрираната европейска политика, който заедно с подобряването на достъпа до международните пазари и

² Съобщение на комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите

Европа за ефективно използване на ресурсите — водеща инициатива на

стратегията „Европа 2020“ COM(2011) 21, 26.1.2011.

Съобщение на комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите - Посрещане на предизвикателствата, свързани със стоковите пазари и суровините COM(2011) 25 2.2.2011.

На 20.09. 2011 г. Европейската комисия очерта „пътна карта“, която има за цел до 2050 г. да направи икономиката на Европа устойчива и очертава начините за постигане на ефективен от гледна точка на ресурсите растеж.

мерките за снижаване на потреблението на първични суровини, ще доведе до необходимата степен на сигурност на суровинните доставки.

3.4. Становището на Европейския икономически и социален комитет относно „Европейска минна индустрия за неенергийни цели” (2008 г.) в своите заключения и препоръки очертава:

а) основните стълбове за бъдещата сигурност на доставките в Европа (местни, международни, изграждане на капацитет и ефективно използване на ресурсите);

б) необходимостта от по-добра нормативна уредба чрез подобрена правна рамка и система на разрешителни; обмен на най-добри практики в областта на политиките за планиране; намаляване на прекомерната административна тежест при издаването на разрешителни; улесняване на проучвателните дейности;

в) насърчаване на устойчивото развитие при разширяването на местата за добив и защита на рудните залежи;

г) подобряване съвместимостта между рудодобива и опазването на околната среда чрез разпространяване най-добрите практики в и около Натура 2000; отстояване принципите за близост при транспортните процедури с цел намаляване замърсяването и разходите и подобряване достъпа до ресурси;

д) активиране на проучванията на залежите на равнище ЕС чрез създаване на Европейски геоложки капацитет и Европейска информационна система за рудните ресурси, които следва да се изградят въз основа на националните геоложки институти на държавите членки.

3.5. Ръководство на Европейската комисия относно предприемането на нови дейности за добив на минерални суровини за неенергийни цели по начин, който да е в съответствие с изискванията на Натура 2000 (юли 2010 г.).

В ръководството е посочено как могат да бъдат задоволявани потребностите на добивната промишленост, като същевременно се избягват отрицателни последици за дивата флора и фауна и въобще за природата. Разгледано е как потенциалните въздействия на добивните дейности върху природата и биоразнообразието могат да бъдат сведени до минимум или дори да бъдат напълно избегнати. Изтъкнато е важното значение на стратегическото планиране, на подходящото оценяване на новите начинания, както и необходимостта от адекватни мерки за смекчаване на въздействието.

Ръководството съдържа многобройни примери за най-добри практики и показва как някои проекти за добивна дейност могат в крайна сметка да бъдат полезни за биоразнообразието, посредством осигуряване на висококачествени екологични ниши.

3.6. Решение на Европейската комисия от 23.юни 2010 г. по повод Резолюция на Европейския парламент от 5 май 2010 г., призовавайки за обща забрана на използването на цианидните технологии при преработка на минералните суровини в Европейския съюз.

След задълбочен анализ на въпроса Комисията смята, че обща забрана на цианиди не е оправдана от здравословна и природосъобразна гледна точка.

Съществуването на законодателство, особено относно управлението на отпадъците от минно-добивната дейност (Директива 2006/21/ЕО) съдържа точни и строги изисквания за осигуряване на подходящо ниво на безопасност на съоръженията за минните отпадъци. Крайните стойности за съхранение на цианид, както са определени в директивата са възможно най-строгите и на практика налагат стъпки за унищожаване на използвания цианид преди неговото съхранение.

3.7. Резолюция на Европейския парламент от 21 ноември 2012 г. относно промишлените, енергийните и други аспекти на шистовия газ и нефт (2011/2308/INI

3.8. Препоръка 2014/70/ЕС на Комисията от 22 януари 2014 г. относно минимално изискуеми принципи при проучването и добива на въглеводороди (като например шистов газ) с използване на хидравлично разбиване с големи водни количества /Обн. Л. ОВ. бр.39 от 8 Февруари 2014г./

3.9.Европейско партньорство за иновации в областта на суровините

COM (2012) 82 от 29.2.2012

В рамките на Стратегията „Европа 2020“ допринася за постигане на целите на индустриалната политика на ЕС. Неговите специфични цели са: намаляване на зависимостта от вносни суровини; подобряване на условията за снабдяване от европейски и други източници; да изведе Европа на челно място в суровинните сектори; да осигури алтернативи в снабдяването; да намали негативните екологични и социални въздействия.

Предлага нов подход към цялостната верига изследвания-разработки-иновации, като обединяват заинтересовани страни от обществения и частния сектор, надскачайки националните и секторни граници, за да се ускори внедряването на иновациите.

Стратегически план за прилагането на Европейско партньорство за иновации в областта на суровините

/одобрен на 25.09.2013 г. /

Планът предлага допълнителни препоръки как бъдещото подобряване на политиката и правната рамка може да бъде достигнато.

Структуриран е в три направления: в областта на технологията; в областта на не-технологичната политика и в областта на международното сътрудничество. Създаването на „Регулаторна рамка за първичните суровини, която да осигури стабилни и конкурентни доставки на суровини от източници в ЕС, подкрепена от разширяването на дейностите и сертифициране на минните дейности в рамките на ЕС е една от целите на плана в обхвата на политиката в не-технологичните области, за подобряване на Европейската регулаторна рамка на суровините, научната база и

инфраструктурата“. Чрез тези дейности се продължава изучаването на сегашните практики на старните –членки и се предвижда да се улесни обменът на добри практики.

Свързан е с прилагането на Втория стълб от Инициативата за суровините, която се отнася до повишаването на сигурността на доставките на суровини в Европейския съюз от местни източници

Панът предвижда редица конкретни действия, в определени области за действие като областите „II. 1 Политическа рамка за минералите „и направление „II.2. Достъп до минералния потенциал в Европейския съюз“, се отнасят към предизвикателствата на „политическата и правна рамка, информационната рамка, планирането на земеползването и издаването на разрешения“.

Областта за действие „II.1. Рамка на политиката по отношение на минералите“ цели:

-да се подсили обменът на добри практики в областта на политиката за суровините и свързаните регулации между държавите членки, което да способства за ускоряване на разрешителната процедура по цялата верига на минните дейности – търсене, проучване, добив, преработка, закриване и последващи закриването дейности, съпътстващия регулаторен режим, финансовите и административните условия,и да осигури стабилна и предвидима среда;

- да се повиши прозрачността по отношение на достъпа до суровини в ЕС. Информацията за проучванията, суровинната продукция, търговията, резервите и ресурсите би следвало да се стандартизира и систематично да се докладва от ЕС и от държавите –членки, когато е достъпна и не се нарушават правилата на конкуренцията.

Целта на област на действие „II.2. Достъп до суровинния потенциал на ЕС“ е да се насърчи достъпът до известните и все още неоткрити минерални залежи, да се подобрят условията за устойчив достъп и снабдяване със суровини в ЕС и да се опазят подземните богатства за бъдещите поколения чрез класифицирането в регулаторна рамка на важността за обществото на определени залежи. По отношение на планирането на земеползването целта е да се осигури, че неенергийната добивна индустрия се третира при равни условия като всички други, често конкурентни сектори, като земеделие, горско стопанство, строителство, промишлени зони.

**Доклад за индикаторите на националната политика за минералите –
Рамкови условия за устойчиво снабдяване със суровини в ЕС**

/февруари 2014 г./

Предлага се, в контекста на Втория стълб на Инициативата за суровините, да се направи оценка заедно с държавите–членки, при пълно зачитане на принципа за

субсидиарност, на възможността за въвеждане на механизъм за наблюдение за действията на държавите - членки в насоките за подобряване на регулаторната рамка, включително развитието на 4 групи индикатори: Правна рамка ; Информационна рамка; Планиране на земеползването и разрешителен режи. Целта е да се идентифицира типа политики, които допринасят за бърз, ясен и надежден оторизационен процес, който същевременно осигурява отлични технически, социални и екологични постижения.

Атинска декларация за устойчив достъп до ресурси /Юни, 2014 г./

Съдържа препоръки за критичните суровини, по отношение на регулаторната рамка на минните дейности в ЕС- политическа и правна регулаторна рамка, политика за минералите, планирането на земеползването и разрешителния режим и информационната рамка в духа на Инициативата за суровините.

Доклад на Работната група ad hoc за обмена на добри практики в областта на политиката за минералите и правната рамка, информационната рамка, планирането на земеползването и разрешенията

/Октомври, 2014 г./

Съдържа препоръки към регулаторната рамка за добив на не-енергийни суровини в ЕС.

II. Анализ на практиката по прилагане на нормативната уредба на подземните богатства в Р България. Проблемни въпроси пред компетентните органи. Конфликтни точки на Закона за подземните богатства с други законодателни актове. Критичен поглед върху концесионните възнаграждения.

1. Конституционна рамка на подземните богатства

Нормата на чл. 18, ал. 1 от Конституцията, без да дава изрична дефиниция, посочва подземните богатства сред обектите, които са изключителна държавна собственост. Те са изведени от гражданския оборот и за техен единствено възможен и юридически допустим собственик е определена държавата.

По силата на ал. 5 на цитирания член предоставянето на правата за извършване на миннодобивните дейности се осъществява от държавата. Целта на разпоредбата следва да се тълкува от една страна като стремеж да бъде обезпечен един перманентен и непосредствен държавен контрол върху посочените обекти и дейности, а от друга страна - като гаранция на приоритета на обществения интерес при организирането на посочените дейности и стопанската експлоатация на изброените обекти. Осъществяването на стопанската дейност става чрез предоставяне на концесии или разрешения (чл. 18, ал. 5 КРБ). Предвижда се, обаче, условията и редът за упражняването на това правомощие на държавата да се уреждат със закон.

2. Закон за подземните богатства

В изпълнение на предвидената законодателна делегация през 1999 г. е приет Законът за подземните богатства, (Обн. - ДВ, бр. 23 от 12.03.1999 г.; последно изм. и доп., бр. 56 от 24.07.2015 г., в сила от 24.07.2015 г.).

Разпоредбите на ЗПБ имат за предмет регулиране обществените отношения, свързани с търсенето, проучването и добива на подземни богатства (чл. 1, ал. 1, т.1); опазването на земните недра чрез рационално използване на подземните богатства при проучването, добива и първичната им преработка (чл. 1, ал. 1, т.2) и не на последно място - управлението на минните отпадъци от проучването, добива, първичната преработка и складирането на подземните богатства (чл. 1, ал. 1, т.3).

В чл. 2 от ЗПБ е дадена една чисто функционална дефиниция на понятието „подземни богатства” посредством лимитативно изброяване на обектите. Така според закона, за подземно богатство са определени полезните изкопаеми и минните отпадъци от добива и първичната им преработка, групирани като: метални полезни изкопаеми; неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали; нефт и природен газ; твърди горива; строителни материали; скалнооблицовъчни материали и минните отпадъци (чл. 2, ал.1). Към това определение следва да се добави и хипотезата на ал. 3 на същия член, според която за природно богатство се считат и остатъчните запаси и/или ресурси след техническата ликвидация на миннодобивните обекти.

В рамките на посочения предметен обхват Законът за подземните богатства е разделен на три части. В първата част „Общи положения”, освен предметния обхват на закона, се съдържа и уредбата на органите по управление на подземните богатства, въпросите на информацията и документацията, Националния геоложки фонд и др. В тази част се разглежда и материята по управление на минните отпадъци, чието систематично място не е тук. Би следвало да се обособи или като самостоятелна част, така както е зададена материята в предметния обхват на закона, или най-малко да бъде включена в третата част на закона. Също така би следвало да се обсъди и приеме адекватна на европейската и световна практика нормативна уредба, касаеща собствеността на минните отпадъци, като се преодолее съществуващата правна колизия, водеща до неяснота относно правото на собственост върху генерираните минни отпадъци.

Част втора „Търсене, проучване и добив на подземни богатства” урежда правния режим на разрешенията за търсене и проучване и за проучване, на концесиите за добив и условията и реда за тяхното предоставяне, финансовите условия, арбитража и свързаните с подземните права въпроси.

Третата част на закона има за предмет опазването на земните недра чрез рационално използване на подземните богатства при търсенето, проучването и добива.

3. Проблемни въпроси пред компетентните органи.

Основните административни проблеми, свързани с прилагането на ЗПБ, могат да бъдат генерализирани както следва:

3.1. Опростяване на процедурата за предоставяне на разрешения и концесии за добив на така наречените в чл. 2, ал. 2 от ЗПБ общоразпространени полезни изкопаеми (скални материали, чакъли, пясък, трошен камък) с цел ликвидиране на съществуващото натрупване на преписки.

3.2. Стимулиране на всеки потенциален титуляр да извършва търсене и проучване и да регистрира търговски открития на максимум видове подземни богатства в границите на предоставената площ.

3.3. Липсата на правна уредба за прехвърляне на права по регистрирани търговски открития. Проучване на европейската практика и нормативна уредба, касаеща тази възможност.

3.4. Необходимо е да се допълнят нормативните правила за осъществяване на ред дейности от типа: проекти за добив и първична преработка, за ликвидация и консервация на минни обекти, рекултивация на нарушени терени с оглед по голяма яснота. Това ще осигури възможност за осъществяване на ефективен контрол върху дейността на концесионера.

3.5. Подробно и еднозначно да се регламентират тръжните и конкурсните процедури в ЗПБ, включително основания за откриване, ред за провеждане, въвеждане на по-ясни правила за подбор за участие в процедури и др.

3.6. Уреждане на основните принципи за определяне на концесионните плащания в ЗПБ или с подзаконови нормативни актове.

3.7. Подробно и еднозначно да се регламентират условията и начина, на които кандидатите за титуляри на права или за концесионери да доказват наличието на необходимите за извършване на съответните дейности управленски и финансови възможности;

3.8. Подробно и еднозначно да се регламентират условията за продължаване на срока на предоставена концесия за добив, както и за други изменения и допълнения на сключения концесионен договор, които предвижда ЗПБ;

3.9. Предвиждане на механизми, регламентиращи уреждането на правни противоречия, възникнали при упражняване на учредени права по ЗПБ, във връзка с придобити такива по нормативни актове за приватизация и по реституционни закони;

3.10. Осигуряване на ефективен административен контрол за недопускане на незаконен добив на подземни богатства, както и по изпълнение на договорите, учредяващи права по ЗПБ, като се развие и прецизира правната уредба, регламентираща административнонаказателните отношения в областта на търсене, проучване и добив на подземни богатства.

4. Конфликтни точки

Констатира се, че действащи разпоредби от повечето специални закони не са достатъчно изчерпателни по отношение на статута на носителите на права по ЗПБ и не насърчават осъществяването на получените вече разрешения и концесии. Нещо повече, съществуват определени конфликти в отделни закони, пречещи на носителите на предоставените права по ЗПБ да ги реализират. По-важните закони от този аспект са следните:

4.1. Закон за устройство на територията (ЗУТ)

По сега действащото законодателство решението на Министерския съвет за предоставяне на концесия не е обвързано с действията на администрацията на местно ниво, която дава разрешение за изготвяне на устройствен план и съответно го приема. Възможно е по преценка на местната власт съответната концесионна площ да бъде използвана за други цели, с което на практика се отказва на концесионера да изработва ПУП, последващи процедури по одобряване на проекти и разрешаване на строителство.

Като цяло дейностите по концесията се оказват под сериозен въпрос поради разделянето на правомощията по определяне на концесионната площ и одобряване на работните проекти от една страна, и по урегулиране на територията на концесионната площ и нейното застрояване - от друга. Решението на МС за предоставяне на концесия и самото осъществяване на концесионните права може да не бъде изпълнено, тъй като влиза в нарушение на нормативни актове за устройство на горските територии или на земеделските земи, или в пряко противоречие с отделни норми на ЗУТ.

4.2. Закон за държавната собственост (ЗДС) и Закон за общинската собственост (ЗОС)

В резултат от извършените изменения в ЗДС и ЗОС значително се ограничи възможностите за замяна и продажба на държавни и общински имоти на частни търговски дружества, като това стана възможно само след провеждане на търг или конкурс. Последното ограничи концесионера да придобива собственост върху държавна или общинска земя, попадаща в границите на концесионната площ. Така се създадоха условия за спекулиране с нуждите на концесионера от страна на недобросъвестни купувачи на търга. Описаните в Глава 5 „Ползване на земя“, чл. 75 от ЗПБ специални норми относно права на концесионера върху земи в рамките на концесионната площ са непълни и неясни, тъй като водят до прилагане общия ред на ЗДС..

4.4. Закон за горите (ЗГ) и Закон за опазване на земеделските земи (ЗОЗЗ)

И двата закона предвиждат процедури за промяна на предназначението на земите в границите на концесионните площи, когато са земеделски земи или попадат в горски фонд. Би следвало в процеса на предоставяне на концесионните права и определяне на концесионната площ да се извършва преценка на всички съображения относно ползването на земите.

5. Преглед на практиките в държавите от ЕС по финансовите условия относно подземните богатства

5.1. Критичен поглед върху концесионните възнаграждения (плащания)

5.1.1. Концесионното плащане е делът на собственика на подземните богатства от произведените и продадени минерални ресурси. Заплащането на такси, концесионни възнаграждения и данъци по същество е елемент от финансовата регулаторна рамка на добивната индустрия.

Регламентирането на концесионните плащания е функция на две възможни опции:

- концесионното плащане като фискален инструмент (бюджетните приходи и тяхното увеличаване);

- концесионното плащане като инструмент за регулиране (управление на миннодобивния отрасъл).

От това на коя функция се дава приоритет зависи бъдещото нормативно регулиране на системата на концесионните плащания.

5.1.2. Във всички случаи определянето на принципа за формиране на размера на концесионните плащания трябва да бъде предмет на ЗПБ, а начините за определяне на размера и регулиращите механизми следва да са фиксирани в подзаконен акт. В страните от Европа, "стари" и "нови" страни-членки на ЕС, където предоставянето на минните права се извършва основно чрез лицензи и концесия, е разпространена система за определяне на концесионните възнаграждения като процент от дефинирана в закона икономическа единица. Концесионното възнаграждение е процент върху стойността на продажбите на минералите, получени от добива напр. в Чехия, Германия, Гърция, Унгария, Ирландия, Румъния. Размерът е в зависимост от типа минерали, начина на извличане (подземен или открит способ), наличие на други плащания (данъци), политиката на държавата спрямо тези минерали (ограничени количества или широко разпространени). Следва да бъде направен детайлен анализ и да бъдат приложени най-добрите европейски практики с оглед защита интереса на държавата.

5.1.3. Стабилността на финансовите условия в отрасъла е гаранция за предвидимост на степента на риска във връзка с мащаба на инвестициите, и е общоприят стандарт за качеството на законодателството. Необходимостта от постигане на баланс при разпределяне на икономическите ползи от извличането на минералните ресурси между публичния и частния интерес, са в основата на гама от методи за определяне на финансовите условия, които държавите поставят, в зависимост и от правната система, за добива и първичната преработка на минералните суровини, включващи данъци, такси, роялти, концесионни плащания.

5.1.4. Запазва се ролята на концесионния договор като инструмент за конкретно прилагане на предвидените в закона финансови условия предвид гражданскоправния характер и равнопоставеността в договорните отношения между страните по концесионните договори.

5.1.5. В повечето европейски и други държави, имайки предвид спецификата на цикличния характер на борсовите цени на металите, са фиксирани твърди концесионни такси от 2% до 3 % от нетните приходи от продажбата. В България те са процент от стойността на металите в добитата руда, което допълнително увеличава концесионните такси от 20 % до 50 % в зависимост от загубите при добива, обогатяването и металургията. У нас по действащите към момента концесионни договори размерът е средно 1% от стойността на металите в добитата руда без да се отчитат загубите и обедняването в процеса на добива (до 10%) и загубите в процеса на извличането (от 10% до 40%). Ако, имайки предвид това, се направят преизчисления на сегашните концесионни такси на база нетни приходи от продажби, то размерът им ще бъде над 2%. Сходен е с този в редица европейски държави с развита минна индустрия и защото по действащата към момента у нас методика предвижданото концесионно плащане е в границите от 0,8 до 4 на сто..

5.1.6. Структура и асиметричност на действащата нормативна уредба

В действащия Закон за подземните богатства (ЗПБ) са възприети типовете данъчни стимули и облекчения при отделните фази на:

търсене и проучване – на този етап са характерни значителния обем инвестиции без възвращаемост и при висок риск, за което нормативният отговор е разсрочване на загубите за бъдещи периоди на производство;

строителство – типична е необходимостта от скъпоструващи съоръжения, за вноса на които се допуска данъчно облекчение;

производствена фаза – ред и условия за определяне на концесионното възнаграждение и корпоративен данък;

закриване и ликвидация – данъчен режим на фондовете за техническа ликвидация и рекултивация, които се приспадат като разходи преди облагане; социална отговорност на инвеститорите.

5.1.7. Добри практики според Световната банка

Препоръчваната от Световната банка добра практика при вземане на политически решения във връзка с концесионните възнаграждения като първа стъпка включва консултации с бизнеса с оглед оценката на въздействието, което промените в системата на концесионните възнаграждения биха могли да окажат върху минно – добивната индустрия.

Друго важно изискване е да се оценява ефектът от прилагането на системата върху минния сектор.

Изтъква се необходимостта да се прилагат система или системи, които са прозрачни и имат достатъчна степен на детайлност на уредбата на нивото на релевантното законодателство, така че бъде ясен определеният размер на данъчната основа за всички минерали.

5.2. Преглед на практиките в държавите от ЕС по другите финансови условия.

5.2.1. Данъчното облагане на миннодобивния отрасъл

Данъчното облагане в отрасъла има типична комплексна структура и представлява комбинация от данъци, такси, концесионни плащания, насърчения и облекчения, обозначаващи общо с понятието „Ефективна данъчна ставка” (Effective Tax Rate или ETR), която изразява стойността на всички плащания към държавата преди облагане на печалбата [Otto, J., 2005]. Въпреки тенденцията за уеднаквяване с другите сектори, облагането на минните дейности има значителна специфика и сложност на проявление на присъщата за всеки данък двойка функция - фискална и регулативна. Допълнително картината на фискалните инструменти в сектора се диференцира между подсекторите по отделните видове подземни богатства, като към тях се добавят и екологично обусловени функции. Характерна е също времева компонента на разпределяне на данъчната тежест в зависимост от жизнения цикъл на минното производство

5.2.2. Значение на системата на данъци и такси

Системата на данъци и такси за дейностите в сектора влияе съществено в две основни насоки: при формиране на стопанската инициатива за тяхното предприемане и отпимално изземване на част от богатството от добива.

Проучванията показват, че от гледна точка на инвеститора решението се мотивира в най-голяма степен от физическата даденост на залежите, като една трета от обуславящите го други фактори са свързани с данъчната система: норма на рентабилност, равенство на условията по национален признак на инвеститора, стабилност на средата за цялостния проект, дългосрочна прогнозируемост на данъчната тежест.

5.2.3. Критерии за оценка на данъчната тежест

Величината на данъчната тежест е комплексна и променлива величина. За преценка на нейната адекватност и качеството на регулативната рамка е необходим достоверен обективен критерий. Мерките за реформиране на данъчната тежест трябва

да отчитат очакваните въздействия в дългосрочна перспектива, съизмерима с темпа на цикличността на дейностите в сектора. Като надежден измерител и коректив за адекватността на данъчната тежест се препоръчва използването на степента на геоложката привлекателност на страната, като нивото на инвестициите трябва да е пропорционално, съответно ако се надвишава геоложкият потенциал, това е белег на твърде щедри инвестиционни условия [Mitchell].

По-доброто използване на саморегулативния потенциал на браншовите организации за осигуряване на достоверна пазарна информация и изграждането на реалистични прогнози също трябва да бъде оползотворен.

5.2.4. Допълнителни финансови ангажименти. Значение.

Членството на Република България в Европейския съюз въведе строги изисквания към осъществяване на миннодобивната дейност, извън задълженията за концесионни плащания и за данъци и такси. Тези изисквания са свързани с прилагане на строгите регулации на дейността, изпълнения на редица задължения за опазване на околната среда, за пълно обезпечаване на задълженията за рекултивация на засегнатите терени при консервация и ликвидация на минните обекти, задължения по управлението на отпадъците от добива и първичната преработка и други, и въпреки че не са директни плащания към държавата изискват ангажиране на огромни по размер финансови ресурси.

Свързаните с членството на страната в Европейския съюз допълнителни финансови ангажименти утежняват условията за упражняване на миннодобивната дейност в страната, в сравнение с условията с държавите извън еврозоната.

С оглед съществуващата регулаторна рамка на миннодобивната дейност и допълнителните преки и непреки финансови задължения при осъществяване на дейността в еврозоната, следва да се приеме, че приложимите в държавите извън европейския съюз ставки на концесионните плащания са практически несъпоставими с прилаганите в Република България и другите държави членки.

III. Изводи и препоръки за модернизиране на законодателството и съобразяване с регулаторната рамка, приета в ЕС

1. Опростяване на действащото законодателство, съобразно препоръките на „Становище на европейския икономически и социален комитет“ относно „Европейска минна индустрия за неенергийни цели“ (Брюксел, 9 юли 2008г.).

В същия дух е и политиката за суровините на европейско ниво, обобщена в „Мадридска декларация за суровините, 2010 г.“ и Инициативата за суровините:

- ефективни процедури за издаване на разрешителни „на едно гише“;
- издаване на разрешителни за по-дълъг период на експлоатация с оглед големите капиталови инвестиции ;
- ясна и адекватна законодателна структура с ясно определяне на органи и компетенции.

2. Намаляване на административната тежест чрез въвеждане на по-ясни гаранции за отговорността на държавните структури и стопанските субекти като партньори в отрасъла.

Последователно провеждане принципите на равнопоставеност, публичност и прозрачност при регламентиране на процедурите по предоставяне на права за

търсене и проучване, за проучване, и за добив на подземни богатства. Премахване на предпоставките за корупция на всички административни нива в процедурата.

Стабилизиране на финансовите условия за извършване на минно-добивните дейности, което е гаранция за предвидимост на степента на риска във връзка с мащаба на инвестициите.

Съобразяване с добрите практики от ЕС за регулаторната рамка.

Съответствие с целите от Програмата на правителството «За стабилно развитие на Република България» относно Повишаване на ефективността, бързината и реда на системите за управление и контрол в публичния сектор

Мерки:

– Повишаване на ефективността на процеса по стратегическо планиране чрез:

- ☐ Законово регламентиране на процеса по разработване, обсъждане и утвърждаване на политики
- ☐ Извършване на прегледи за ефективността и ефикасността на изпълнение на стратегиите
- ☐ Подобрена координация между националните и регионалните стратегически документи
- ☐ Утвърдени унифицирани правила и стандарт за разработване на стратегически документи
- ☐ Създаване на механизъм за мониторинг
- ☐ Намаляване на броя на стратегическите документи

3. Относно прехвърлимостта на права

На този етап такава правна възможност не е разписана в Глава седма, чл. 21 от ЗПБ. Необходимо е да бъде извършено проучване на европейската практика, касаеща прехвърляне на права по регистрирани открития на подземни богатства, на която база да се регламентират и в ЗПБ условията и реда за това.

4. Материята за управление на минните отпадъци, би следвало да се обособи или като самостоятелна част, така както е зададена материята в предметния обхват на закона, или най-малко да бъде включена в третата част на закона. Също така би следвало да се обсъди и приеме адекватна на европейската и световна практика нормативна уредба, касаеща собствеността на минните отпадъци, като се преодолее съществуващата правна колизия и генерираните от минната дейност отпадъци бъдат собственост на операторите.

5. За изменения в режима на устройствено и териториално планиране

Отговаряйки на изискванията на Мадридската декларация единният орган, предоставящ права по Закона за подземните богатства следва да прилага ясни, ефективни и координирани административни процедури за издаване на разрешения за

експлоатация на подземни богатства, чрез въвеждането на „обслужване на едно гише“ с цел улесняване на процеса на лицензиране.

В синхрон с добрата практика и в съответствие с принципа на предпазливост при управлението на невъзобновяеми природни ресурси, могат да се направят следните препоръки:

- дългосрочно планиране на потребностите за строителни материали с местно значение, влияещо върху устройствените планове;
- задължително съгласуване с отговорните за планирането на подземните богатства органи на определените потенциални територии за добив за несвързано с добива развитие с цел проверка на това развитие да не попречи на бъдещата експлоатация на находището.
- намаляване на административната тежест като се предвиди възможността за съвместяване на процедурите за устройствено планиране и инвестиционно проектиране с предоставени права по ЗПБ

По този начин се решават въпросите, свързани с:

- предотвратяване възможността за „стерилизиране на находищата“ и гарантирана степен на сигурността за бъдещ добив на подземни богатства;
- определяне местоположението за бъдещ добив при смекчаване на отрицателните устройствени, екологични и социални въздействия върху засегнатия район.

Националната политика на планиране на подземните богатства трябва да маркира начините за доставка на минимално необходимите бъдещи количества и строго обвързване на потенциалния добив в други актове за териториално планиране и регулиране, приложими за същата територия.

Да се предвиди признаване на права на титулярите на разрешения и концесионерите на права на легитимирано лице за започване на процедури, свързани с изработване на подробен устройствен план, както и правото на достъп до кадастрална информация за имотите в обхвата на съответната разрешена или концесионна площ

Във всяка страна е полезно да се предвидят организационни схеми, свързани със земеползването и планирането на процеса за издаване на разрешителни. На базата на такива схеми могат да се обсъждат и разрешават структурните проблеми, свързани с ефективността на една или друга схема.

6. За изменения в режима за достъп до земята

6.1. При действащия ЗПБ предоставянето на държавни земи не е уредено като самостоятелна хипотеза за разлика от предвидената за изграждане и разширяване на енергийни обекти в чл.62 от Закона за енергетиката. Поради това се е установила практика за прилагането на общо основание на правилата на Закона за държавната собственост, според които се изисква провеждането на търг.

В ЗДС аналогично на чл. 44, ал. 3 от същия закон да се предвиди възможност лицата с предоставена концесия да могат да придобиват при по-облекчена процедура или чрез директна продажба, право на собственост или други права върху земите - държавна собственост, които попадат в рамките на определената концесионна площ.

В ЗОС, аналогично на чл. 35, ал. 3 от същия закон, да се предвиди възможност земя - частна общинска собственост да бъде продавана на концесионера при

облекчени условия, или чрез директна продажба, или върху нея да се отстъпят ограничени вещни права, когато попада в рамките на определената концесионна площ.

6.2. Държавната нужда е тази, която определя допускането на отчуждаване. Тя се доказва във всеки отделен случай съгласно приложимото

Съгласно чл. 74, ал. 1 от ЗПБ, предоставеното разрешение или концесия

“..... не променя собствеността, предназначението и ползването на недвижимия имот на повърхността на земята”.

В Доклада* на ЕК не се съдържат изводи за най-добри практики в областта на отчуждителните процедури. Най-същественото условие за допускането на принудително отчуждаване е обуславянето на обществен интерес, какъвто е признат в законодателството по принцип за миннодобивните дейности, но подлежи на доказване за отделните случаи с оглед изискването за пропорционалност на засягане на частната собственост. Правото на отчуждаване се разпростира и върху съседни имоти (сгради), които биха се засегнали от извършваните минни дейности.

Оптимизирането на отчуждителните процедури, следва да се извършва съгласно действащото законодателство, като с това не би се нарушила структурата на правната рамка на отчуждаването. Подземните богатства са обект на право на собственост, отделно от правото на собственост върху земята като недвижим имот, и осигуряването на достъпа до тях е предмет на договаряне, но и на административно съдействие при непостигане на споразумение. Административните процедури във връзка с достъпа до земя често са свързани с трудно преодолими законодателни несъвършенства и време, през което въпреки предоставените права от страна на държавата, стопанските субекти не са в състояние ефективно да упражняват правата си, предоставени с разрешение или концесия. Практиката показва, че около 2/3 от предоставените концесии за общоразпространени полезни изкопаеми не могат да се реализират, поради невъзможност от договаряне със собствениците на земите.

7. Статут на рекултивирани терени

След закриването на минните дейности, рекултивирани площи стават привлекателни като терени за друг вид икономическо развитие. Задълженията обаче, свързани с мониторинг и специални ограничения за ползване в резултат на техническите характеристики на възстановената площ, са предмет на определена отговорност.

Необходимо да се приложи балансиран подход, изискващ преценка за евентуална компенсация, аналогично на предвиденото право в чл. 12, ал. 2 от ЗОЗЗ за изкупуване на рекултивираната земя. Последната има повишен риск и приоритет би имал административният режим на ползване и свързаните с него отговорности. Тежестта на тези отговорности би могла да повлияе върху съдържанието на собствеността и да намали до изключване възможността за упражняването и съобразно автономната воля на собственика, каквато всъщност е социалната функция на правото на частна собственост.

8. Подобряването на рамковите условия на добивния сектор чрез:

а) механизми на планиране и управление на земеползването, предвид гарантиране на достъпа до подземни богатства.;

б) подобряване и ускоряване процеса на предоставяне на необходимите разрешения за минните дейности;

в) превенция на незаконния добив;

г) изключване на възможността за добив на инертни материали от речните русла въз основа на разрешение;

9. Относно концесионното възнаграждение

Регулирането с нормативен акт от най-висш ранг (закон) на основните принципи на концесионните плащания би довело до стабилизиране на финансовите условия в отрасъла и предвидимост на степента на риска от гледна точка на инвестициите.

Способността на дадена страна да произвежда определени стоки се изменя във времето в резултат на влиянието на редица вътрешни и външни фактори, като промяната на технологичното развитие, качеството на човешкия капитал, притока на чужди капитали. Това налага извода, че така действащата Методика за определяне на концесионното възнаграждение изостава от развитието на обществените отношения, уредени със ЗПБ и следва да бъде прецизирана, за да гарантира прозрачност, и справедливост, с цел да създаде подходяща пазарна регулаторна, фискална и институционална среда;

Основните принципи за определяне на концесионното възнаграждение да се уредят в закона или в подзаконови нормативни актове, като се отчитат следните фактори:

- влияние на обективните показатели (количество добив, цени на продуктите, обект на концесията, технически фактори и др.)
- диференцирани размери за различните минерални суровини;
- стимулиращи ставки с цел регулиране на устойчивото развитие и др.
- ролята на концесионния договор като инструмент за прилагане на предвидените в закона финансови условия.

Въвеждането на система на независим одит на годишните експлоатационни планове от експерти, подобно на системата на оценка на въздействието върху околната среда, ще осигури необходимото обективно определяне на планираните за добив количества на инертни материали и ще стабилизира пазара.

IV. Основни принципи за формиране на национална политика и стратегия за подземните богатства на основа изискванията на добрите практики в законодателството в държавите от ЕС и на препоръките на Мадридската декларация за суровините – 2010 и Становището на Европейския икономически и социален комитет – 2008 г.

Минно-добивната индустрия в Република България е от стратегическо значение и има съществен принос за социалноикономическото развитие на страната. Добивът на подземни богатства трябва да се извършва устойчиво – икономически ефективно, природосъобразно, безопасно за живота и здравето на хората, социално отговорно и в хармония с другите човешки дейности.

Гаранция за постигане на тези цели е доброто законодателство и добрите практики, които следва да се прилагат и усъвършенстват за постигане на устойчиво развитие на добивната индустрия.

Основните законодателни принципи за формиране на национална политика и стратегия за подземните богатства са:

1. Нормативната уредба на дейностите, свързани с проучването, добива и преработката на подземни богатства максимално да насърчава тяхното отговорно оползотворяване.

2. Нормативната уредба да определя ясно ангажиментите на държавата и бизнеса, като гарантира възвръщаемост на инвестициите и устойчиво развитие в дългосрочен план.

3. Нормативната уредба да съответства на приетите стратегически документи и националната политика в бранша с цел засилване на инвеститорския интерес и стартиране на нови минни проекти.

4. Нормативната уредба да отговаря на най-добрите практики, използвани в страните-членки на ЕС.

В Становището на европейския икономически и социален комитет относно „Европейска минна индустрия за не енергийни цели“ (9 юли 2008г.) се приканват Комисията и държавите - членки да работят по следните препоръки:

- По-добра нормативна уредба чрез подобрена правна рамка и система за разрешителни, обмен на най-добрите практики в областта на политиките за планиране, намаляване на прекомерната административна тежест при издаването на разрешителни, улесняване на проучвателните дейности;
- Насърчаване на устойчивото развитие при разширяването на местата за добив и защитата на рудните залежи;
- Подобряване съвместимостта между рудодобива и опазването на околната среда чрез разпространяване на най-добрите практики в и около зоните от Натура 2000, отстояване на принципите за близост при транспортните процедури с цел намаляване на замърсяването и разходите и подобряване на достъпа до ресурси;
- Активизиране на проучванията на залежи на равнище ЕС чрез създаване на Европейски геоложки капацитет и Европейска информационна система за рудните ресурси, които следва да се изградят въз основа на националните геоложки институти на държавите-членки.
- Възлова роля в подобряване на правната рамка и системата за издаване на разрешителни се отрежда на:
- Развитие на система за „Обслужване на едно гише“ (една единствена контактна точка за всички страни, участващи в издаването на разрешителни, която да бъде в състояние да дава оценки по икономически, социални и екологични въпроси), с оглед подобряване процесите на планиране на земеползването и издаване на разрешителни. Разработването на такава система е в компетенцията на всяка държава-членка на ЕС,
- Опростяване на съществуващото законодателство и отстраняване на излишната административна тежест, като например многократното отчитане.

- Мадридската декларация за суровините 2010г., която е обобщение на конференцията за европейските минерали в Мадрид, включена в официалната конферендна програма на Испанското председателство на ЕС, насърчава политиката за суровините на европейско и национално ниво, очертавайки:
 - Бъдещето на търсене на суровини в Европа,
 - Политиката за минерални суровини на ниво ЕС и на национално ниво,
 - Националните, регионалните и локалните политики за планиране на минералните суровини,
- Ефективните процедури за издаване на разрешителни, ръководейки се от основните принципи за формиране на национална политика и стратегия за подземните богатства в областта на рудното законодателство и европейските изисквания, могат да бъдат очертани следните направления за усъвършенстване на отделните дейности:
 - Включване на информацията за минералните находища в данните за териториално устройство с цел осигуряване на ефективни процедури за издаване на разрешителни,
 - Оптимизиране на разрешителните процедури „на едно гише“,
 - Увеличаване сроковете на действие на разрешителните с цел оправдаване на капиталовите инвестиции,
 - Ограничаване възможностите за работа на недобросъвестни оператори,
 - Изграждане на система за разрешителни на ниво държави-членки,
 - Приключване на процеса от подаване на заявление до издаване на разрешение в разумни граници,
- Решенията за проекти за добив на подземни богатства да имат същото значение, както и другите териториални интереси, и да бъдат оценявани на по-високо ниво, съобразявайки се с по-широкия обществен интерес,
- Фиксиране на сроковете за вземане на решения от компетентните органи,
- Изграждане на организационни схеми, свързани със земеползването и планирането на процеса на издаване на разрешителни,
- Облекчаване на процедурите по придобиване право на добив на общоразпространените полезни изкопаеми,
- Увеличаване времето за геологопроучвателни работи при обективни трудности и др.